CORNELIU LEU
INSULELE
roman

Partea întîi
AEROPORTUL

1

Nu, nu cred că e vorba de femei; nu e vorba de nici una dintre teoriile pe care fiecare generație le-a formulat sau le-a repetat în legătură cu ele.

Tot așa cum nu e vorba nici de vreo dramă amoroasă. Amorul a fost frumos, femeia a fost superbă și plin[de toate virtuțile cu care-i hărăzit dintotdeauna trupul ei.

E vorba, însă, de oameni; de ceea ce ar vrea să ajungă ei și ce loc ocupă în aceste planuri soarta semenilor lor.

E vorba de oamenii care-și gândesc rosturile și își plănuiesc viitorul după cele mai bizare teorii sau după cele mai stranii instincte. Atât de stranii, depășind atât de mult gândirea normală și limitele raționale ale existenței, încât reajung cumva din nou între limitele posibile ale logicii umane. Atât de stranii dar atât de încăpățînați construite în inconștiența lor încât ajung să pară firești și rezultate chiar dintr-o gândire neviciată, păstrând în aparență trăsăturile a ceea ce pare normal și se poate deduce.

2

CORNELIU LEU
INSULELE
roman

Partea întîi
AEROPORTUL

1

Nu, nu cred că e vorba de femei; nu e vorba de nici una dintre teoriile pe care fiecare generaţie le-a formulat sau le-a repetat în legătură cu ele.

Tot aşa cum nu e vorba nici de vreo dramă amoroasă. Amorul a fost frumos, femeia a fost superbă şi plin[de toate virtuţile cu care-i hărăzit dintotdeauna trupul ei.

E vorba, însă, de oameni; de ceea ce ar vrea să ajungă ei şi ce loc ocupă în aceste planuri soarta semenilor lor.

E vorba de oamenii care-şi gândesc rosturile şi îşi plănuiesc viitorul după cele mai bizare teorii sau după cele mai stranii instincte. Atât de stranii, depăşind atât de mult gândirea normală şi limitele raţionale ale existenţei, încât reajung cumva din nou între limitele posibile ale logicii umane. Atât de stranii dar atât de încăpăţînaţi construite în inconştienţa lor încât ajung să pară fireşti şi rezultate chiar dintr-o gândire neviciată, păstrând în aparenţă trăsăturile a ceea ce pare normal şi se poate deduce.

2

Şi, totuşi, fiind vorba în ultimă instanţă de o poveste de dragoste, cu toate că sunt sigur că nu vorbesc despre ea ca femeie, cu toate că sunt sigur că toate sentimentele şi resentimentele mele nu sunt adresate ei ca femeie, nu ştiu cum să explic faptul, dar ea apare. Apare fără voia mea şi poate induce în eroare aşa cum am păţit şi eu prima dată. Poate induce în eroare cu părul ei căzând bogat şi încadrându-i chipul de păpuşă, sau ridicat într-un coc sofisticat care-i schimbă deodată trăsăturile, făcând-o să domine cu eleganţă petrecerile mondene şi recepţiile oficiale.

Cum s-a întâmplat şi cu mine prima oară când, privind pe urmele ei, în piaţa traversată de soldaţii triumfători, i-am spus corespondentului de la „Siempre" că n-o admir pe ea, ci îi admir mersul plin de vocaţie feminină. Dar acela, cu suficienţa simpatică de adevărat american latin, mi-a trântit-o fără să-şi pună prea multe probleme de politeţe:

— Crezi? Mie mi se pare că-i mai degrabă un mers de soldăţoi!

— Asta dacă, în loc să-l priveşti, îi asculţi doar bocănitul tocurilor! am replicat eu cu un ton cam neprietenos care l-a făcut pe el să adauge:

— Poate că ai dreptate. N-am făcut precizarea: de soldăţoi căruia i se mişcă grozav de tentant fesele.

Şi, privind după ce spunea el că i se mişcă tentant, am rămas ultimii în piaţa plină de hârtii, de flori călcate în picioare şi de umbrele turlei catolice întinse până lângă noi. Eu, într-o tăcere rea, ofensată, el, cu zâmbetul de cabaleros metis, care-i dădea atâta siguranţă de sine.

— Orbi să fim ca să nu ne impresioneze aşa ceva!... *Cuervas,* adică, mă tachină el considerând, la temperamentul lui de palavragiu zăpăcit, că prietenia cu mine consta în a face jocuri de cuvinte licenţioase bazate pe inadvertenţe de semnificaţie

dintre înţelesurile limbii mele şi ale limbii lui... Ce *hombre,* nu mai înghiţi *prosa ligera?* Ziceai că suntem latini amândoi; latinii au umor!

— Latinii, da: Gustavo, Richardo, Alfredo, Adolfo, Rodolfo! îl pusei eu la punct înşirându-i toate surogatele de nume germane ale conaţionalilor săi; nemţi cu „o” în coadă, asta sunteţi!

— *Hereje,* ereticule, atâta-ţi spune ţie *la razon humana!* Nu vezi că, dacă ne-am fi întâlnit şi-n leagăn, şi tot ne-am. fi înţeles! Cum se spune la voi „du-te şi cumpără o varză din piaţă”?!

— Aici nu e vorba de asemănare de limbă, ci de filozofie de viaţă, i-am răspuns înciudat.

— De civilizaţie, adică!

I-am văzut râsul amuzat cu care se pregătea să spună o tâmpenie plină de umor dubios şi i-am retezat-o:

Să nu-mi serveşti acum şi gogomănia aia cu *la sifilisation,* cu care-l tachinezi pe francez, că la mine nu se prinde!

— Ştiu, pentru tine păstrez glumele mele cele mai fine, cele mai rafinate, cele mai intelectuale; tu eşti fratele meu mai mare de care mă despart trei continente şi, dacă ţinem seama şi de Atlantida, patru! Dar ce să-i faci dacă globul ăsta pe care vieţuim este atât de mic! Uite ce spirit apropiat avem!

— Ricardo, Alfredo, Adolfo..., am repetat eu maliţios, pentru ca să-l aud deodată strigând:

— Pe mine mă cheamă Jesus; Jesus Sarniento Lopez! Eu n-am nimic germanic; mai degrabă iudaic, dacă vrei. Şi află că am aceleaşi gusturi cu tine: nu cred în religia patronului meu de nume ci, mai degrabă, în mişcarea feselor colegei noastre care reprezintă marele hebdomadar al marii puteri!

— „Marele hebdomadar”, pe dracu! I-ai citit articolele?

— Da! Când o citesc înclin să cred că e mai bun reporter de radio, iar când o ascult, mă gândesc la

apariţia ei care poate fascina la televiziune!

— Iar când o vezi făcând reportaj la televiziune, zici c-ar fi mai bună dansatoare de bar!

Asta i-a plăcut. Era în spiritul lui; al cinismului lui de copil prost crescut.

— Bravo, Hombre! Nu toate lucrurile de care ne e poftă trebuie şi admirate. Omului modern îi e ruşine de propriile-i gusturi şi ştie să facă umor pe seama lor.

— Tu ai face umor şi pe seama ştreangului de care atârnă viaţa mamei tale!

— Aş face! Semnul suprem de inteligenţă umană e umorul. Ba chiar şi la unele animale superioare se observă asta. Nu cred în inteligenţii posaci; diferenţa dintre ei şi noi este ca de la rinocerul obtuz, suspicios şi agresiv, la delfinul simpatic şi atât de inventiv. Umorul este pavăza mea, arma mea, dragul meu, doppingul meu şi, faute de mieux, în închisoare în cazarmă sau în junglă, amanta mea.

— Amanta ta urâtă şi nespălată!

— De ce?

— Păi dacă seamănă cu umorul vulgar pe care-l faci.

— Ascultă, Hombre, umorul nu e vulgar sau rafinat? umorul este bun sau rău, generos sau meschin, distrugător sau reconfortant; ca şi o femeie!... Uite că a ta îţi vine înapoi! Păşeşte iarăşi ţanţoş prin piaţă; jur că e o femeie distrugătoare, devoratoare; n-are nimic reconfortant în ea!

Într-adevăr, cu paşii ei întinşi, cambraţi, şi ţinuta suplă, provenind neîndoielnic dintr-o copilărie purtată prin şcoli de balet, blondă, sportivă, firească în mişcările care o dovedeau lipsită atât de complexe cât şi de prejudecăţi ca un centru de interes care există ca atare fără să-şi dea seama de această calitate, ca un sputnic mic ce aterizează vertiginos şi cu totală siguranţă, ea reintra în piaţă biciuindu-şi cu indicaţii precise colaboratorii din echipa de filmare, indicând cu gesturi sigure şi

pricepute camerele, blendele, operatorii de sunet, bifând din simpla rotire a mâinii cu degetul întins clădirile ce trebuiau prinse în obiectiv, marcând printr-o scurtă deschidere a braţelor (deschidere, ca şi atunci când te-ar fi îmbrăţişat, dar neavând nimic calm în ea) unghiul ce trebuia cuprins şi amplasându-şi cu mici şi expresive mişcări din degete interlocutorii, nişte bărbaţi viguroşi sau bătrâni cu profunde expresii de luptători pe feţele încercate, care o urmau executând indicaţiile ei, neîndemânatici şi lipsiţi complet de personalitate, ca nişte copilaşi de grădiniţă dornici să se pozeze şi să-şi primească prăjitura promisă. Cu gesturi energice, mâinile ei fine îi împingea, îi aşeza, îi aranja, le brutaliza chipiele şi le întorcea nasurile către lumina care convenea ochilor ei scrutători daţi cu fard de culoarea libelulei. Iar fioroşii luptători făceau eforturi uriaşe să se păstreze după voia ei! Ca nişte fiare carnivore urcate pe scăunele de circ.

Ei nu-i păsa, considera firesc să fie ascultată şi, şi mai firesc, să facă treaba asta cu toată competenţa, într-un ritm precis în care nu era vorba atât de dăruire cât de siguranţa de sine, aşezându-şi echipa, studiindu-şi personajele şi formulându-şi în acelaşi timp vorbele cu care avea să înceapă reportajul. Muncea intens, cu conştiinciozitate, cu o conştiinciozitate atât de mare încât te făcea să n-o mai admiri ca femeie, să nu-i mai contempli linia elegantă a şoldurilor marcată de centironul sub care-i intra bluza, să nu te mai tenteze buzele ei frumos modelate şi obrazul fin, să nu mai cauţi să-i citeşti într-adevăr adâncimea ochilor sau să-i ghiceşti sub mişcarea greului păr strălucitor ca o fascinantă undă metalică, atracţia roză din lobul urechii. Muncea intens extirpându-ţi (sau, mai bine zis, electrocutându-ţi, dizolvându-ţi, spulberându-ţi) orice instinct de a o vedea sau a o aprecia ca femeie, impunându-ţi brutal, categoric şi pe

moment numai atributele ei de fiinţă în plină şi deplină activitate: pricepere, decizie, siguranţă de sine, precizie.

Un superb automat blond cu sâni involţi şi talie minusculă, ale cărui mişcări elegante pe picioarele sculptural alungite, executau cu vocaţie un proces de producţie intelectual.

Şi numai eu, cu abur de îndrăgostit în priviri, eram în stare să exclam:

— Aiurea, Jesus!... Să-mi taie mie *los cohones* dacă ăsta-i mers de soldăţoi; e mers de balerină.

— Alea or să-ţi cadă şi aşa, după cum îţi curg balele! Şi apoi, mă tachina el, nici nu ştiu despre ce este vorba; ai rostit ceva în limba spaniolă; dar spaniolii pe noi doar ne-au descoperit; n-au reuşit să ne şi cucerească.

Simţind de la distantă că era vorba de ea, fata ne acordă o secundă de zâmbet prietenesc, poate chiar camaraderesc, prin care ne neglija total. Apoi abia, ca aducându-şi aminte sau dându-şi seama, fixă c-un gest autoritar direcţia frunţii unui soldat către soarele care-o nimba pentru a scoate efecte simbolice în cadrul filmat şi veni la noi căutând în poşetă.

— Pentru voi, spuse ea întinzându-ne ca de obicei un set de fotografii; sunt grozave, eu am folosit doar două.

— Iar noi ne vom înfrupta din toate firimiturile de la masa reginei; îi răspunse Jesus cabotinând cu ondulaţiile expresive ale trupului lui metis, din fibră elastică, ce exulta umor chiar numai prin mişcare.

Ea ne zâmbi ca un copil bun. Dar şi asta o făcu tot ca-n suita unei afaceri nepermiţându-şi să stea pe loc, ci îndreptându-se cu priviri atente spre echipa pe care şi-o părăsise pentru o clipă. N-am să uit niciodată zâmbetul ei dulce şi darnic de copil, care se desena pe aceeaşi faţă ai cărei ochi exprimau altceva; o preocupare în alt domeniu.

De ciudă, i-am spus lui Jesus ca şi cum i-aş fi tras la karate o muchie de palmă:

— Boule, *hereje!* Asta-i mers de soldăţoi?! E mers de regină!

3

Nu mai ştiu unde s-au petrecut toate astea. Sau, mai bine zis, unde nu s-au petrecut. Pentru că s-au petrecut de nenumărate ori, în nenumărate localităţi eliberate de către acei militari fioroşi pe care ea îi îmblânzea până la non-voinţă în faţa întrebărilor pe care li le punea. Ochii mei avizi, concupiscenţi, tulburi şi fascinaţi, au urmărit-o mereu şi au descoperit-o mereu astfel.

Şi, mereu, am simţit nevoia să-mi răzbun timiditatea spunându-i lui Jesus o vorbă urâtă, mai mult invectivă decât glumă.

Pentru că el era de vină. El mi-o scosese pentru prima oară în cale sau mă făcuse să iau cunoştinţă de prezenţa ei pe această lume. Pe această lume, despre care, tot el, pretinde că este prea mică şi că, pe sfera ei, ne ducem viaţa prea în familie.

Exemplul care concretiza şi confirma această idee era însăşi faptul că el şi cu mine ne-am simţit prieteni de când lumea cu toate că, din colţul meu de Europă şi până în colţul lui de Americă Latină, este o distanţă geografică atât de mare încât poate că numai cea dintre poli o întrece. S-a aşezat lîngă mine atât de firesc pe banca albă din aeroportul straniu, încât am impresia că şi vorba am început-o de la jumătate, ca şi cum am fi fost în continuarea discuţiei.

— Ştii care-i diferenţa dintre mine şi dumneata? m-a chestionat cu zîmbet metis pe faţa-i bărboasă.

— Care? am întrebat şi eu c-o bucurie sinceră pentru faptul că se apropiase de mine.

Iar el a schimbat imediat şi pentru totdeauna apelativul:

— Tu eşti un ateu ortodox, pe când eu un ateu catolic!

Mi-am amintit că-n timpul golurilor de aer, pe când zburam peste cercul polar, aşa cum n-am să înţeleg niciodată de ce prin zonele de frig distanţele aviatice sunt mai scurte, un reverend în sutana scurtă s-a ridicat din fotoliul lui şi, sprijinindu-se de braţul stewardesei, a întrebat cine vrea să i se citească rugăciuni la staţia de amplificare. Avea o figură bizară şi supărătoare. Guleraşul alb, care se aplică atât de firesc pe gîtul pastorilor noştri făcându-i să semene cu nişte pedante profesoare de matematică, nu se potrivea deloc mutrei lui unsuroase de proxenet dintr-un Chinatown occidental. Din pricina asta. din pricina faptului că, în făţărnicia ochilor lui înguşti şi a obrazului verzui, era ceva ce nu se potrivea cu făţărnicia
drept-credincioasă a preoţilor noştri, am ripostat cam neprietenos:

— Şi dacă ocupaţi difuzoarele cu rugăciunile dumnealui, noi ateii ce facem?

Am auzit un hohot sănătos în spate. Al unui om cu poftă de umor. Atâta poftă de umor, încât scotea din rîs chiar sunete muzicale. Asta m-a făcut să mă întorc, cu toate curentările înţepătoare ce-mi treceau pe undeva din pricina bîţîielii avionului în golurile de aer. M-am întors, spre disperarea stewardesei, şi i-am văzut faţa voioasă, cu ochii mici şi înţepători, fruntea desenată numai în încruntături verticale, formînd cu nasul scurt şi pometii proeminenţi insule de piele măslinie. Insule parcelate de şerpuirile groase ale mustăţii şi sprîncenelor, ca nişte fluvii ce curgeau spre oceanul de păr din barbă şi din plete.

— Bravo, *hombre!* rosteau buzele lui roşii, foarte catifelate, ca la toţi bărboşii; nouă, ateilor, să ne dea de băut!

Îi vedeam numai faţa, dar mi l-am amintit cu hainele lui vînătoreşti de soldat lăsat la vatră cum îl remarcasem la ultima escală, când aştepta să urce în avion. Îl remarcasem din pricina unor imenşi bocanci roşii, strălucitori în noutatea lor, cu care era încălţat.

— Ce stai, frumoaso, a strigat el stewardesei, dacă vrei să ai rugăciune la microfon, unge aici cu ceva băutură şi va fi linişte!

Peste încă un hop care ne-a coborît măruntaiele până în locul unde ajunge hernia şi apoi ni le-a ridicat deasupra omuşorului, ne-am trezit cu două sonde imense pline cu gheaţă peste care mîna gingaşă a fetei golea o sticlă venită din bătrîna Scoţie. A golit-o până la jumătate şi ne-a lăsat restul în buzunarul de plasă al fotoliului. Ca un bacşiş din partea sfintei scripturi.

Iar noi ne-am făcut cui şi nici măcar nu ne-am dat seama când am aterizat pe aeroportul acela straniu.

4

Era un aeroport improvizat, undeva, într-un deşert cu nisip roşu. O pistă destul de lată şi foarte bine lustruită, o rampă cu două mici cisterne şi instalaţii de pompieri, un patrulater format din două şiruri de barăci scunde, încadrate de pereţii cenuşii a două hangare paralelipipedice şi o curte ca de închisoare sau de cazarmă în interiorul acestui patrulater, unde, îndelung udaţi, creşteau în smocuri cîţiva mărăcini. În exterior, trei laturi de pustiu întins ca-n palmă şi nisipos, nisip fin, aspru ca un glaspapier de o culoare roşietică, aşa cum au depunerile din urina celor cu piatră la rinichi, iar pe a patra latură, drumul de cămile ce urca panta unui deal la fel de nisipos în vîrful căruia creştea smintit un singur palmier ale cărui ramuri păreau

aripile unui zeu jumulit. De la baza trunchiului lui, aflat pe înălţime, firele de praf roşu se scurgeau în jos ca-ntr-o uriaşă clepsidră cu sticla închipuită din cerul incolor a tropicelor, iar de pe locul unde ne aflam, aveam impresia că zeul acela chelfănit şi bătrîn are o incontinenţă nisipoasă. Încolo, tăcere totală ca-n închisoarea aceea americană care a zguduit conştiinţa lui Dickens.

Aterizarea a avut loc noaptea, după ce noi doi goliserăm sticla cu Scotch şi încă mai ceruserăm, aşa că, în mirosul de sală de sudaţie al tropicelor, sub un cer splendid cu stele mari şi grele cu nişte mandarine, lucrurile ni s-au părut nostime.

Un omuleţ, cu figură de oceanic, ne-a primit ceremonios pe peronul din faţa unei barăci, dar, rugîndu-ne să ne strîngem în jurul lui, a făcut un gest ceva mai brutal, venit dintr-o rutină militară.

— Mult stimaţi pasageri, ne-a spus el politicos, cu un zîmbet profesional, *il fait mauvais temps,* vremea e neprielnică, aşa că zborul dumneavoastră neavînd toate *condiţiile de siguranţă,* vă rugăm să rămîneţi oaspeţii noştri până ce vi se vor putea *asigura condiţii* de a călători în deplină *securitate.* Şi acum, zîmbi el, din nou, înclinîndu-se îndatoritor, vă rog... Vă rog să... — şi, deodată, glasul lui, gestica lui redeveniră ale celui care ştie să comande: Vă rog să mă urmaţi!

Cu o dexteritate formidabilă, ne făcu să ne încolonăm pe două rînduri şi să parcurgem cu bagajele în mîini o încăpere luminată strident, unde ne-a examinat, sumar, dar foarte priceput, paşapoartele. Am trecut apoi, sub lumina aceloraşi tuburi de neon care agitau toate gîngăniile tropicelor, în curtea interioară unde, devenind comandant în adevăratul înţeles al cuvântului, ne-a purtat pe o alee cu nisip scîrţîitor păzită de două şiruri de soldaţi. Aşezaţi de o parte şi de alta, cam la trei metri unul de altul, şi nevăzîndu-li-se feţele din pricina unor căşti de formă ciudată, militarii aceştia creau o atmosferă tot mai sumbră pe

măsură ce înaintam în noapte şi necunoscut. Până când unul dintre pasageri, oprindu-se să răsufle şi lăsînd jos geamantanele, ridică ochii către cerul senin, plin de stele strălucitoare şi, nemaiputîndu-se abţine, exclamă cu o alarmă aproape disperată în glas:

— *Mauvais temps!.,.* Asta-i *mauvais temps!*

Omuleţul a apărut imediat lîngă el, cercetîndu-i faţa cu

spotul unei lanterne şi, fără să-şi mai facă probleme, a rostit cu o ameninţare dură şi rece:

— Da!... *Il fait mauvais temps!* Fiţi convins de asta!

Restul drumului, în noapte, printre soldaţii cu feţe nevăzute, l-am făcut cu toţii simţind ace în măduva spinării. Iar când am ajuns din nou în faţa unor barăci, eu cu Jesus eram mai treji decât oricând. Treji şi cu maxilarele încleştate. Ca nişte animale încolţite care simt cum pericolul creşte şi le înconjoară. Cu pumnii strînşi în buzunare, ca şi cum am îi ţinut în ei nişte arme, priveam la companionii noştri de drum care nu păreau nici mai puţin încolţiţi, nici mai puţin gata de ripostă. Feţele noastre pesemne că arătau teribile în lumina rece şi rea a neonului care se aşeza în patrulater asupra curţii nu atât luminînd-o cât marcând întunericul sumbru şi ameninţător ce înconjura acest dreptunghi.

Dîndu-şi seama de starea noastră, omuleţul măsliniu si cu o mongoloid-oceanică lăţime a figurii, ne adresă cel mai dulce zîmbet, întrebîndu-ne cum doream să mîncăm: *à l'européenne* sau conform bucătăriei locale. Ne numără pe categorii, zîmbind la fel de încîntat şi la o preferinţă şi la alta, ca şi cum opţiunea omului îi dădea o mare satisfacţie, apoi, printr-o uşă care, după părerea noastră, ducea într-o cameră de gazare, transmise comanda scurtă, într-o bizară aglutinare de silabe. Era pentru prima oară când auzeam limba vorbită acolo şi ea putea fi un indiciu în legătură cu locul

în care ne aflam. Am remarcat la mai mulţi dintre pasagerii avionului această speranţă, ca şi expresia dezamăgită de după aceea, când îşi dădură seama că nu puteau deduce nimic.

— Bănuieşti unde ne-am putea afla? l-am întrebat pe Jesus cu voce tare, tocmai ca să obţin, dacă era cazul, şi răspunsul altcuiva.

Dar cu haz de necaz, acela mi-o trînti:

— Bine-nţeles: undeva la tropice!

— Dar aviatorii, aviatorii trebuie să ştie coordonatele unde au aterizat, spuse cineva bucuros de ideea asta şi întrebă ca o speranţă: Unde-i echipajul? Nu e nimeni din echipaj aici?

O tăcere grea, cercetătoare, se lăsă între noi, cei vreo douăzeci de pasageri care ne dădeam seama că nu mai aveam echipaj:

— Dar unde sunt piloţii, unde sunt fetele, stewardesele...

Întrebarea fu absorbită de noaptea mută care o întinse neagră şi ameninţătoare peste noi. Până când începu să se multiplice în zeci de întrebări din ce în ce mai alarmate şi mai alarmante:

— Or fi arestat echipajul?

— Dar oare am avut echipaj?

— Am avut; dar ştie cineva de ce naţionalitate era?

— Nu cumva era echipajul lor?

— Adică un echipaj care înadins ne-a adus aici!

— Exact!

— Dar ce înţelegeţi prin „aici”; unde suntem „aici”?

— Domnilor, ar trebui să fim atenţi, să ne luăm nişte

măsuri de precauţie.

— Are dreptate, suntem victimele unei provocări!

— Provocare?

— Da, da; provocare; dacă nu ceva mai rău.

— Ce poate fi mai rău?

— Răpire, domnilor! Suntem răpiţi acuma; pur şi simplu: răpiţi!

— Să facem ceva, să...

— Poftiţi, vă rog, masa e servită!

Cu zîmbetul întins pe întreaga sa faţă pătrăţoasă, omuleţul ne invita înăuntru deschizînd larg uşa ce ni se păruse a da într-o cameră de gazare. Şi, întîmpinîndu-ne în cadrul ei, cu o dexteritate şi mai mare decât cea pe care o dovedise la verificarea paşapoartelor, ne controlă de arme şi le luă pe ale celor care aveau. Era drăguţ şi zîmbăreţ ca un prestidigitator. Îl ajutau, cu figuri placide, doi asistenţi cu jachete albe, chipurile de chelneri, îmbrăcate însă peste nişte cămăşi militare. Aceia luau din mîinile lui îndemînatice pistoalele şi le aşezau într-o lădiţă nu prea mare, al cărei capac stătea alături, întărit cu o puternică încuietoare. Când ajunserăm noi la rînd, de sub bluza sa soldăţească, Jesus scoase o asemenea armă ciudată, cu ţeava lungă ca un cioc de barză şi lăcaş pentru o magazie imensă de gloanţe, încât omuleţului îi dispăru zîmbetul şi ne cercetă cu toată seriozitatea, nevenindu-i să creadă că eu nu aveam asupră-mi nici măcar un briceag. În schimb Jesus scoase din sacul său şi două grenade, punîndu-i-le în mină ca pe un cadou de preţ.

Urmă un moment de înfruntare. Înfruntare la distanţa de aproape o jumătate de metru ce le diferenţia înălţimea privirilor. Şi abia după ce se asigură că cei doi asistenţi masivi, cvasi-îmbrăcaţi în chelneri, se aflau în spatele său, omuleţul aşează ciudata armă cu ciocul afară din ladă şi ne pofti cu gest larg către cele două mese luminate puternic, ca la fotograf. Veni în faţa noastră, ne întrebă încă o dată cu toată solicitudinea cine vrea să mănînce â *l'européenne* şi cine preferă bucătăria locală şi, în deplină libertate de alegere, ne împărţi la cele două mese pe care erau aşezate absolut aceleaşi fierturi, unele în farfurii care aveau lîngă ele furculiţe, altele în castroane din care se mînca cu mîna.

— Fir-ar ei ai naibii, blestemă Jesus, nici măcar după fiertură nu-ţi poţi da seama unde ne aflăm!

— *Monsieur* doreşte ceva? se apropie una dintre gorilele cu jachetă albă.

— Da: bere! Multă bere şi-un strop de whisky — porunci Jesus din barba sa, cu un glas care-ţi lăsa gura apă.

Chelnerul improvizat se îndepărtă, dispăru şi se întoarse cu şase căni ţinute de cozi în labele sale mari. Aşeză trei la o masă, trei la alta. Din ele se prelingea un lichid lăptos, ca o bragă sau ca un cvas. Ca o bragă mustind sau ca un cvas lîncezind, cu un gust nedefinit, mai mult spre regnul animal, adică spre sînge sau seu decât spre extazul aromelor vegetale.

— Asta-i o băutură făcută din pureci pisaţi în noaptea nunţii! strigă Jesus scuipînd. Bere am cerut, nenicule, bere sau o picătură de whisky!

Gorila făcu o figură nemulţumită, gata să-i aplice corecţia pentru scuipat. Dar chiar atunci, din spate apăru omuleţul care, printr-un gest imperceptibil, îl obligă să ia poziţia de drepţi.

— Mi s-a comunicat dorinţa dumneavoastră. Regret, singurul lucru pe care vi-l putem oferi este acest lapte de agavă. E foarte sănătos şi bun calmant pentru somnul de noapte...

Într-adevăr, aşa era; pesemne că avea *ceva* opium în stare naturală că nu îmi mai amintesc decât vag cum ne-am ridicat de la masă, cum am ieşit din nou pe două rînduri şi de data asta mult mai puţin politicos şi mult mai mult aplicându-ni-se un comportament ca pentru înrolaţi, cum am trecut din nou prin coridorul soldaţilor cu feţele ascunse sub căşti. Am intrat
într-o altă baracă, am fost înşiraţi pe un culoar lung, luminat nebuneşte şi ni s-au arătat uşile unor încăperi înguste ce ni se ofereau. Îmi mai amintesc doar de faptul că, la fereastră, erau gratii, iar patul era învăluit de un musticar din tifon. Dacă declicul a fost numai de la comutatorul becului pe care l-

am stins eu sau şi de la o cheie răsucită în broască pe dinafară,
nu-mi mai amintesc; zeama aceea de purici opiomani mă toropise
punîndu-mi un nod amar în gît şi, cu toate că am dormit ultraprofund, toată noaptea am avut senzaţia de sufocare.

În mirosul rînced de sală de sudaţie al atmosferei tropicelor, musticarul alb fîlfîia deasupra mea braţele unei fantome înăbuşitoare.

5

M-am trezit brusc şi drept ca după somniferele acelea puternice şi cu timp exact de acţiune, când ţi se pare că cineva a învîrtit un buton conectîndu-te spontan la starea de veghe.

În acelaşi moment, o mînă a bătut în uşă şi a dat-o de perete. Nu ştiu dacă a şi descuiat-o, aşa că, în faţa mea, când am deschis ochii, se afla zîmbetul omuleţului măsliniu. Lumina zilei fiind atotcuprinzătoare, nu mai lăsa posibilitatea nici unei umbre, aşa că zîmbetul se desfăşura în toată perfidia lui formală.

— Masa e servită; luaţi-vă bagajele şi poftiţi *au petit déjeuner!*

Şi, câtă vreme m-am bărbierit, am tot auzit invitaţia aceasta a lui de-a lungul coridorului.

Am ieşit printre ultimii. Coloana era formată. Cu bagajele în mîini, am trecut printre cele două şiruri de soldaţi care, sub soarele dimineţii, aveau figuri ceva mai umane. Am ajuns în partea cealaltă a patrulaterului şi am intrat în sala unde fuseserăm primiţi prima oară: o sală mare cu bănci puse pe trei laturi şi uşi mari, pliante, într-a patra, dînd spre pista unde zăcea avionul nostru cu husele trase peste motoare. În spatele lui, drumul de cămile urca dealul roşu spre copacul stingher.

Am fost invitaţi să lăsăm bagajele şi să ieşim înapoi, pe uşa mică dinspre curtea interioară unde şirul de soldaţi îşi schimbase poziţia spre direcţia altei barăci, cea în care se afla sala de mese. Am fost poftiţi, cu acelaşi ceremonial, să ne ocupăm locurile după cum dorim să mîncăm: *à l'européenne* sau conform bucătăriei locale, după care ni s-a dat acelaşi ceai, unora în ceşti cu coadă, altora în castronele. S-a completat meniul cu aceleaşi turte umplute cu o tocătură făcută dintr-un animal al cărui trup era între carne şi gelatină, unora cu furculiţă şi cuţit, altora direct din nişte străchini fierbinţi, cioplite în lavă vulcanică sau tuf.

Totul s-a desfăşurat ca şi în seara precedentă, inclusiv prezenţa de roboţi a altor doi militari cu jachete de pînză albă puse deasupra uniformelor, şi doar un amănunt în plus ne-a binecuvântat cu nostimada lui: De la masa celor care mîncau â la *manière autochtone,* s-a ridicat pastorul cu obraz mongoloid şi guler de *Mitteleuropa* şi a întrebat spăşit dacă i se permite să rostească o rugăciune. Apoi, dîndu-i-se permisiunea, şi-a schimbat deodată tonul, căpătînd agresivitatea unui vestitor de apocalips şi privindu-ne pe cei care nu prea arătam interesaţi, strigă spre înaltul cerului cunoscutul verset:

— Pocăiţi-vă, păcătoşilor, câtă vreme nu a venit încă judecata de apoi!...

Glasul lui de amvon făcea să zbîrnîie ferestrele, ca şi furculiţele şi farfuriile soldăţeşti de metal. Crucile lui largi, antrenîndu-i în gesturi familiare mîna de-o altă culoare decât cele ale prelaţilor cu serafice degete albe, fîlfîiau deasupra noastră ca gîngăniile din noaptea trecută. Spăşeala celor care-l luau în serios avea şi aerul sincer de „dă, doamne, să scăpăm din locul ăsta nebunesc”.

Totul era, deci, firesc, inclusiv infatuarea lui care creştea simţindu-se ascultat. Până când... Până când, stupoarea!... Stupoarea sau surpriza:

omuleţul. Omuleţul nostru. Cel căruia, în lumina dimineţii, îi văzusem mai bine, sub masca foarte transparentă a zîmbetului protocolar, figura rea şi cinică de temnicer... Ei bine, omuleţul nostru stătea încremenit, cu ochii mari, înălţaţi plini de teamă şi de supuşenie către pronia cerească. Dar nu aşa, ca oricare drept-credincios. O undă fanatică trecea prin toată fiinţa lai groasă şi muşchiuloasă, un fanatism cum văzusem cândva, în copilăria mea, doar la un batalion de SS-işti care ne invadase oraşul. Auzeam, aşadar, glasul tot mai agresiv al predicatorului care începuse spăşit şi umil — cu perfidă insinuare până când te cucereşte şi cu dictatorială ameninţare din clipa în care simte că te-a prins în chingile sale — şi vedeam cum rezonanţele lui fanatice aruncă lumini verzui şi galbene pe faţa urîtă, pătrăţoasă, cu ochi mici şi fălci mari a „gazdei" noastre. Un glas cu inflexiuni tot mai terorizante şi un chip atât de terorizat de nişte spaime oculte, încât arăta gata, la rîndu-i, să declanşeze în jur teroarea. Până când, uimitor, mi-am dat seama de un lucru: Chipul lui era acelaşi cu al pastorului; semănau ca doi fraţi gemeni, adică, aceleaşi disproporţii urîte le subliniau pe figură răutatea fiinţei. Deveneam din ce în ce mai convins că erau vorbiţi sau că erau înregimentaţi sub aceleaşi ordine. Şi mă întrebam: oare care o fi puterea care, evident, îi plătea pe amîndoi din aceleaşi fonduri. M-a trezit din meditaţia provocată de acea neplăcută stare de nelinişte, exclamaţia ieşind din barba lui Jesus odată cu scuipatul:

— Ptiu! — se strîmba el la gustul umpluturii din plăcinte, asta n-are nimic din tot ce-a învăţat să guste limba omenească!... Asta e merda! *Merda* de extraterestru sau de reptile din mezozoic!...

— Aţi dorit ceva?

Reajuns pe pămînt, revenind din fanatica sa transcendenţă la îndatoritoarea făţărnicie de gazdă,

oceanicul apăruse într-o politicoasă poziţie în spatele nostru.

— Bineînţeles, tună Jesus înghiţind ceaiul cu care căuta să-şi spele gustul scîrbos de pe papile; am dorit să mănînc *ă I'européenne,* aşa cum am ales!

Omul cercetă tacîmul din faţa lui Jesus, farfuria de aluminiu cu însemnele unei grupări militare, şi, înclinîndu-se respectuos, spuse cu tonul la fel de ameninţător ca un mîrîit de buldog:

— Fiţi convins că aţi fost servit *à l'européenne!*

Apoi dădu nişte comenzi în limba sa guturală, aglutinînd silabele într-un mod ciudat, chiar mai ciudat decât o bandă de magnetofon dată înapoi.

Dar noi nu mai aşteptarăm să vedem dacă ne aducea altceva de mîncare şi ce anume ne aducea. Afară se răsfăţa o dimineaţă superbă, cu lumina soarelui tropical filtrîndu-se într-un discret curcubeu de ceţuri colorate, deasupra cărora se difuza o pudră fină de aur prevestind ziua uscată şi călduroasă de mai tîrziu. Bagajele ne aşteptau în hol, avionul era imediat dincolo, pe pistă. În curînd, aveam să ne luăm zborul şi să uităm coşmarul acestui popas cu cordoane de soldaţi ameninţători şi mîncăruri aglutinate din altfel de alimente constitutive, ca şi limba aglutinată din altfel de silabe. Aveam să decolăm şi să-i uităm; de asta, nu ne mai păsa de nimic. Noaptea încătuşată în acea narcotică băutură cu gust de purici maceraţi trecuse.

Am ieşit în careul curţii interioare, am privit cu milă fizionomia şuie a buruienilor forţate să crească şi, cu superioare zîmbete de nepăsare, am trecut printre soldaţii cu căşti îmbrăcate în pînză de camuflaj. Am intrat în sala prin ale cărei uşi larg deschise se vedea pista şi deşertul roşu ce începea de la ea, ne-am aplecat cu gestul obişnuit al călătorului, apucându-ne bagajele.

Atunci, în faţa noastră, cu zîmbetul său lătăreţ care nu se oglindea deloc în privirile crispate,

apăru omuleţul cu faţa galben-măslinie făcând adunătorul semn de a ne strînge în jurul său:

— Stimaţi pasageri, spuse el fără nici un fel de sfială, vremea e proastă, *il fait mauvais temps,* aşa că vă rog să luaţi loc şi să aşteptaţi până la noi dispoziţii. Vă rog, vă rog, poftiţi! Aveţi de jur împrejur banchete, aşa că luaţi, vă rog, loc!

Şi dispăru în aceeaşi clipă, lăsîndu-ne cu gurile căscate şi cu ochii mari, tot mai mari pe măsură ce ne dădeam seama că, afară, avionul era îngheţat, cu husele trase, fără nici un gînd de preparativă de zbor.

Ca şi fierbinţeala care a luat brusc locul dimineţii umede, stupefacţia noastră s-a transformat în vehemenţă. Sala de baracă, lungă şi cu bănci pe lingă pereţi, a devenit un fel de piaţă de tocmeală sau loc de demonstraţie. Trei femei, care erau mamele a trei prizonieri de război, mergînd să încerce să-i răscumpere, au leşinat în braţele scurte şi vînoase, ca de taur, ale preotului; o a patra, însoţitoarea uneia dintre cele trei, a început să ţipe bătînd cu pumnul într-o masă mică pe care încerca să-şi aşeze stăpîna; soţul alteia dintre ele, un anglo-saxon sadea, cu pipă şi obraz filigranat de subţiri vinişoare roşii, făcea nişte largi gesturi indignate ca şi cum ar fi protestat în faţa unei instanţe; un altul, nu chiar atât de pur ca trăsături anglo-saxone, dar cu obrazul traforat de vinişoare şi mai proeminente, a venit la noi şi ne-a spus ritos, într-o apăsare de cuvinte care-l arăta om de lume, obişnuit să-şi ascundă primele porniri:

— Domnilor, suntem gazetari; deci suntem colegi. Vă propun să facem pe loc o asociaţie a presei libere şi să protestăm. În numele imunităţii noastre profesionale să protestăm. Aştept decizia dumneavoastră, domnilor colegi. Şi adresîndu-mi-se: Îmi permiteţi să mă prezint: Sunt Llull O'Llull, de la „Evening”.

Totul era la el reţinut, dar fiecare cuvânt avea încărcătura unui glonte dum-dum scuipat spre

pieptul duşmanului. A trebuit să-i răspund somaţiei prezentîndu-mă:

— Cornelius; reprezint un post de radio, două cotidiene şi un magazin; el e Jesus...

— Cu dumnealui ne cunoaştem. Suntem vechi corespondenţi în părţile astea, preciză protocolar omul, fără să dea atenţie răcelii lui Jesus.

Un diplomat dintr-o ţară balcanică, ţinîndu-şi grav soţia de braţ, dădea indicaţii cu voce tare însoţitorului său cum să-l caute un telefon sau un telegraf şi să transmită o notă de protest; doi tipi cu mutre ciudate, levantine, care nu se despărţeau niciodată de valizele lor diplomat, cu o încărcătură prea grea, ce le obosea mina, înjurau vehement într-o turco-italiană plină de vocale guturale, iar un neamţ meticulos cu gesturi precaute de negustor-spion, striga ca-n gură de şarpe să vină reprezentantul companiei aviatice. Cea mai mare gălăgie, însă, cel mai mare scandal îl făceau trei medici, unul de culoare şi doi de pe la periferia ţărilor europene, care cereau legătura imediată cu Organizaţia Mondială

a Sănătăţii, care-i trimisese acolo ca să opereze răniţi şi să decontamineze localităţi infestate, nu să piardă timpul în mijlocul unui deşert.

Vorbele lor avură efectul unui jet de apă care te trezeşte. Crispat, încet, cercetător, ne-am apropiat cu toţii de uşile deschise către pistă şi am privit înconjurul roşu de nisip. Era, într-adevăr îngrozitor şi de necuprins. O ameninţare roşie şi nisipoasă cuprinzîndu-ne din toate părţile cu teroarea fierbinte şi pustie a necunoscutului nesfîrşit tropical. Un pustiu fără coordonate geografice şi fără legi, în dogoarea aspră şi sîngerie a căruia, dacă am fi pierit, nu aveam nici măcar şansa ca numele noastre să mai ajungă la familii. O teroare minerală negrăitoare, ce ne înconjura în ameninţarea ei mută, cu nisip zgrunţuros şi arsura mucedă a atmosferei sufocante. O natură rea şi nepăsătoare născocită înadins parcă, pentru a face

să ni se calcineze în ea trupurile, după ce noi ne vom fi uscat în chinuri. Şi era atât de pustiu, încât nici şansa unor scîrboase animale sălbatice care să vină să ne devoreze nu exista. Doar pe linia orizontului, copacul smintit ca un bătrîn decrepit ce nu-şi mai poate ţine udul tot şiroia către noi dîra de nisip curgător.

Groaza ne cuprindea din ce în ce mai mult, exasperarea prindea forme paroxistice şi, la un moment dat, furăm gata să-i gîtuim pe cei patru care stăteau liniştiţi pe-o bancă, de parcă s-ar fi aflat într-o normală sală de aşteptare. Era preotul care semăna la chip cu temnicerul nostru şi alţi trei insulari cu pielea măslinie, verzui măslinie, care călătoriseră în acel avion, dar de abia acum le descopeream figurile de un total mister.

Fu deajuns ca unul dintre noi să întrebe cum da cei patru stăteau atât de liniştiţi, că toţi năvălirăm asupra lor:

— Ce ştiţi?

— Unde ne aflăm?

— Ce au de gînd să facă cu noi?

— Cine sunt ăştia care ne-au oprit?

— Dar voi, voi cine sunteţi?!

— Exact, domnule? Cine sunt ei?!

— Cine sunt ei?

— Cine... Spuneţi-ne imediat cine sunteţi voi!

În clipa aceea, mai mult făcându-şi simţită prezenţa printr-un curent ocult decât prin vreun zgomot, obligîndu-ne să ne întoarcem brusc şi să-i întîmpinăm zîmbetul inert, apăru omuleţul întrebîndu-ne cu glas mieros:

— Doriţi ceva, aveţi nevoie de ceva?

— Da! Cine sunt ăştia? întrebă unul dintre medici. Sunt oamenii dumneavoastră?!

Fu pentru prima oară în relaţiile noastre când omuleţul tăcu încruntat, pus în oarecare încurcătură. Şi, din pricina aceasta, nu mai părea nici măcar "omuleţ", ci, văzut fără zîmbet şi fără mişcările aparent voioase, era o fiinţă vînoasă,

puţin mai scundă decât noi, dar mai lată, cu umerii mai laţi, cu braţele mai scurte, dar mai late, cu faţa mai turtită, dar mai lată, cu degetele mai boante şi mai groase. Era un fel de ornitorinc în comparaţie cu supleţea altor animale sau păsări; tot ceea ce la oamenii cu care fusesem obişnuit până acum se realiza în înălţime, în nişte trăsături ascensive, la el prindea forme pe orizontalitatea liniilor trupului.

Întrebarea puse la încercare mintea de sub fruntea sa îngustă şi ne trezirăm cu răspunsul rostit tîrziu, ca un fel de protest:

— Cum „cine sunt”? Sunt pasageri, ca şi dumneavoastră!... pentru ca, imediat, să se corecteze reajungînd la tonul său îndatoritor: Dar spuneţi-mi, vă rog, dacă doriţi ceva, dacă vă pot servi cu ceva...

— Dorim să ştim cine sunt ăştia! rămăsese la fixaţia sa doctorul.

— V-am spus: pasageri ca şi dumneavoastră; pasagerii companiei noastre.

— Dar tu cine eşti, bă; tu cine eşti?!

Glasul lui Jesus tună din înalt către creştetul lui, ca şi rum l-ar fi apăsat turtindu-l şi mai mult.

— Eu?

— Da, tu! nu-l iertă Jesus, tu care aranjezi toate mişculaţiile şi ne minţi atât de frumos!

— Eu?! sună glasul a protest şi indignare, dar simţeai cum autoritatea înaltă şi bărboasă a lui Jesus îl apasă. Eu?... Şi greu se disciplină recunoscând superioritatea: Eu sunt reprezentantul companiei aviatice cu care navigaţi.

— Ce vorbeşti, mă! Chiar al companiei.

— Da, al *companiei,* răspunse el, căpătînd mai mult curaj de la acest cuvânt şi privind în sus, către ochii fioroşi şi metisului.

— Care companie?

Se întoarse către mine, luînd poziţie de gardă, pentru că eu rostisem întrebarea, încolţindu-l din partea cealaltă.

Şi răspunse repede, papagaliceşte:

— S. E. P. I. A. C.

— Şi ce-i asta: es i pi ai ei si?!

— „Southeast Pacific Islands Aircraft Company”! răspunse el prompt, dovedind că în faţa mea avea mai puţine complexe.

Dar nici Jesus nu-l lăsă. Ca pe-o jucărie greoaie, îl întoarse cu faţa către el şi, aplecându-se ca să-i scurteze privirile, mormăi necredincios:

— Zici că eşti reprezentantul companiei?

— Da, reprezentantul companiei.

Nici un muşchi nu se mişca pe faţa lătăreaţă.

— Dar eşti plutonier, nu-i aşa că eşti plutonier! Tună vocea metisului atât de autoritar încât răspunsul veni prompt:

— Plutonier-comandant, să trăiţi!

Călcîiele picioarelor lui scunde şi lăţite se apropiară într-un scurt pocnet slab auzit. Slab auzit, din pricina rîsului gros care deborda din barba lui Jesus:

— Ha ha, ha! Te-am ghicit, nenorocitule, te-am ghicit!... Să stai drepţi, că eu sunt colonel! Colonel cu stea, înţelegi? La noi coloneii fac guverne sau chiar devin preşedinţi!

— Am înţeles, să trăiţi! rosti cu glas întărîtat, dar cu chip supus, plutonierul.

— Ne-ai întrebat ce vrem?

— Exact; v-am întrebat ce poftiţi.

— Poftesc băutură, multă băutură, tună Jesus cu rezonanţe atât de prelungi, încât, atunci când ele se terminară, plutonierul-comandant dispăruse.

Dispăruse, ca să apară cu două căni imense ţinute de degetele boante, şi cu o gorilă cu jachetă albă în spatele său, aducând o tavă cu pahare. Aşeză cănile pe câte o masă din faţa fiecărei banchete şi se aplecă mult către noi toţi, dar cu precădere către Jesus.

— Bravo, plutonier, îl binecuvântă acesta, eşti prompt. Cum te cheamă?

Glasul omului aglutină nişte vocale şi nişte siflante care sunau a AEIOU cu "h"-uri între ele, şi

se apucă să ne toarne în pahare.

— Bine. N-am prea înţeles, dar o să-ţi spunem Haiu, fu Jesus bun şi mîngîietor, pentru ca, deodată, un trăsnet prelung să izbucnească de pe buzele lui. Ce-i pooorcăriaaa aastaaaa! Iar pureci zdrobiţi şi îndulciţi cu pişoarcă?!...

Haiu se redresă, întoarse grav către noi capul său turtit, ca de reptilă, şi răspunse cu demnitate:

— Domnule colonel, vă raportez că aceasta este băutura noastră naţională.

— Naţională? întrebai eu repede, prinzînd acest fir.

— Exact, domnule, îmi răspunse recunoscător plutonierul, aplecând către mine fruntea sa teşită din care faţa se profila mai degrabă pe orizontală decât pe înălţime; este băutura noastră naţională.

— Şi ce naţionalitate sunteţi dumneavoastră care aveţi o asemenea băutură? veni întrebarea mea, neiertătoare, ca de avocat care, în instanţă, smulge martorului fărîme de adevăr.

Nu era prost. Pară din zbor, bîiguind ceva în legătură cu lumea insulelor, şi începu să înşire calităţile băuturii sale, oferindu-ne fiecăruia din ea. Când veni la Jesus, acesta fu gata să-i izbească paharul de bot, dar el se feri şi, cu o politeţe autoritară care-l arăta a-şi fi depăşit complexele faţă de gradul mai mare, rosti un discurs despre care de abia după aceea îmi dădui seama că făcea parte din recuzita profesională:

— Mă iertaţi, domnule colonel, dar, fiind vorba de băutura noastră naţională, mă văd obligat să vă ofer ceva amănunte, spuse el, în vreme ce îndemna la băut pe toată lumea. Poftiţi, poftiţi, vă rog, gustaţi; gustaţi şi, eu, între timp, vă spun despre ce este vorba.

— Despre ce este vorba? întrebă Jesus morocănos, cu un glas care nu prevestea nimic bun.

— Despre cele două categorii de băutori şi de băuturi pe care le cunoaşte omenirea, domnule

colonel, răspunse politicos plutonierul-comandant Haiu şi glasul său căpăta rezonanţele unei recitări pe care o mai auzisem... Mai bine zis, preciză el, despre cele două moduri de a ne îmbăta, cele două modalităţi prin care fiinţa umană se depăşeşte pe ea însăşi, folosind procedee chimice care îi schimbă metabolismul, modificându-i modul de a gîndi şi opinia despre viaţa înconjurătoare.

L-am ghicit; în clipa aceea l-am ghicit: glasul lui era unul şi acelaşi cu al popii când rostea rugăciuni; buzele lui negre, ca un călcîi de ciorap de doliu, se mişcau la fel cu buzele popii când proferau previziuni apocaliptice, ochii lui mongoli ca ai popii se îngustau într-o incantată recitare. Ce mai, cred că era unul şi acelaşi cu popa, numai că în locul guleraşului alb de şcolăriţă nevinovată, un verde-cenuşiu belicos se continua parcă din nuanţa măslinie a obrazului său. Ascultîndu-i numai glasul, care ne îndemna să ajustăm băutura ca să ne dăm seama de veridicitatea explicaţiilor lui, aş fi jurat că era popă. Şi doar fiindcă mă îndemna curiozitatea să cercetez cu privirea, pe bancheta unde stăteau cei patru pe care fuseserăm gata să-i strangulăm, dădui de chipul preotului. Fantastic! Imaginea lui m-a amuzat grozav: Contaminat, fascinat, narcotizat, cu o nemaipomenită vocaţie de ascultător, era leit Haiu de mai înainte, de la masă, când îngheţase în faţa rugăciunilor lui. Stătea neclintit, cu o uşoară salivaţie depăşindu-i bălos buzele negre. O singură diferenţă: groaza pe care o provocaseră la celălalt rugăciunile lui era transformată pe chipul său într-o expresie de extaz pofticios care-l făcea să înghită în sec la fiecare cuvânt.

Pentru că fiecare cuvânt vorbea despre virtuţile şi calităţile băuturii de care, pesemne, el era atât de doritor încât nu-şi putea retine pofta. Pledînd pentru această băutură, naţională, dar aparţinînd unei naţiuni căreia avea tot interesul să-i ascundă identitatea, Haiu îi arăta calităţile cu limbaj de

prospect tipărit şi glas de comis-voiajor care şi etalează mostrele, enunţîndu-le valoarea cu o papagalicească convingere. Şi, după ce ne făcu poftă îndemnîndu-ne de mai multe ori să gustăm, continuă teoria comparatistă cu care îşi începea discursul:

— Deci, fiinţa umană posedă două modalităţi curente de a sa detaşa de propriul ei eu, de a se îndepărta de imperativele pe care i le impune realitatea nudă şi dură, de a se elibera de inexorabilităţile unei prea strînse logici, de a se...

— De a se îmbăta! zi-i, omule pe nume, şi n-o mai bîjbîi atâta cu limbajul ăsta care nu-ţi aparţine, i-o trînti Jesus fără prea mult chef dîndu-mi şi mie satisfacţie, fiindcă bănuisem că intelectul de plutonier al aceluia era înlocuit de o bandă de magnetofon... Zi-i pe nume şi vorbeşte despre „îmbătat", despre beţivi, despre chiolhanuri, despre macheală...

— Cum doriţi dumneavoastră, *mon colonel,* zîmbi Haiu atrăgîndu-mi acum atenţia asupra capacităţii lui teribile de a se schimba, de a-şi modifica rapid comportamentul intrînd în pielea altor personaje... Deci, domnilor, există în lume două concepţii în ceea ce priveşte îmbătatul, există două puncte de vedere şi două modalităţi.

— Nu vă supăraţi, interveni cu voce gravă, profesorală, colegul nostru Llull O'Llull de la „Evening", vorbiţi de clasica împărţire care îşi are implicaţiile ei psihologice, dintre băutorii de vin şi băutorii de bere?

— Nu, stimate domn, îi răspunse papagaliceşte-îndatoritor Haiu, nu vorbesc despre clasica împărţire care îşi are şi implicaţiile ei psihologice, dintre băutorii de vin şi băutorii de bere, pentru că aceasta este o împărţire limitată, strict europeană sau, cel mult, pentru zonele în care mentalitatea europeană a triumfat. Eu vorbesc de o altă împărţire, mai largă.

— Vorbiţi, atunci, poate, de acea împărţire mai puţin definită teritorial, dintre băutorii de vin şi băutorii de alcooluri tari? întrebă, la fel de elegant în limbajul său profesional de om obişnuit a lua interviuri, colegul nostru a cărui faţă părea deosebit de serioasă şi de interesată.

— Nu, domnule, răspunse Haiu ciocnind cu el şi îndemnîndu-ne pe toţi să bem, ca-n actul doi al unei operete când se înalţă cănile de carton şi începe aria care slăveşte vinul, nu vorbesc nici de acea împărţire mai puţin definită teritorial, dintre băutorii de alcooluri tari, ci de o altă împărţire, mai largă.

Era un robot perfect şi prelua cuvintele celui cu care stătea de vorbă cu tot cu intonaţiile auzite.

— Atunci, rosti plin de eleganţă şi de gravitate colegul nostru de la „Evening” căruia acum îi remarcam îmbrăcămintea de o croială impecabilă şi multe alte amănunte vestimentare care făceau din el un distins cochet, atunci fiţi amabil şi spuneţi-ne despre ce fel de împărţire este vorba.

— Este vorba, domnilor, după cum v-am spus, despre o împărţire mult mai largă, o împărţire care ţine de concepţia de viaţă, poate chiar de filozofia de viaţă. Este împărţirea între dumneavoastră, care consideraţi starea de beatitudine posibilă numai în urma îngurgitării alcoolului, şi noi, cei din lumea noastră insulară. Lumea noastră îşi are şi ea componentele, adjuvantele ce duc la starea de beatitudine. Sunt tot de natură chimică, dar provin din alte produse şi oferă alţi compuşi.

— Cred că v-am înţeles, rosti satisfăcut, parcă şi mai distins decât până atunci în gestică şi comportament, Llull O'Llull de la „Evening”, vorbiţi de marea demarcaţie dintre răsărit şi apus, constînd în diferenţa dintre cei care se îmbată cu băuturi alcoolice şi cei care realizează aceeaşi stare cu droguri, cum ar fi opiaceele.

Ţinuta lui demnă şi distinsă, alura lui elegantă şi suplă de bărbat între două vîrste, pedant, cultivat şi

bine îngrijit, obligau. Haiu încercă să-l imite pentru a-i plăti cu aceeaşi monedă şi răspunse foarte satisfăcut:

— Vă mulţumesc din inimă, stimate domn, pentru că m-aţi înţeles. Exact: este vorba de diferenţa dintre cei care se îmbată cu băuturi alcoolice şi cei care realizează aceeaşi stare cu droguri cum ar fi opiaceele. Aceasta este marea deosebire care marchează substanţial diferenţele dintre noi, dintre modul nostru de a vedea viaţa. Şi, din pricina aceasta, avîndu-vă oaspeţi aici, la noi, permiteţi-ne ca, tot aşa cum, dacă aş fi eu oaspetele dumneavoastră, m-aţi întîmpina cu un pahar de vin, eu — şi, ridică paharul îndemnîndu-ne — să vă întîmpin cu această băutură. Prosit!

Băurăm. Mai ales îndemnaţi de gestul elegant cu care colegul nostru de la „Evening" toasta şi ducea paharul la gură. Băurăm, ne strîmbarăm după gustul nu prea lesne descriptibil şi abia după aceea ne dădurăm seama. Cu toţii, inclusiv Llull O'Llull care vorbi în numele nostru cu cel mai perfect accent englezesc de colegiu:

— Domnule, dar opiaceele nu se beau decât sub formă de laudanum, atunci când ai crampe sau pîntecăraie! Drogurile sunt mai mult fum decât băutură, dumneata de ce ni le oferi în stare lichidă?

Omuleţul zîmbi, făcu unul dintre cele mai distinse gesturi din câte văzuse la colegul nostru şi răspunse îndatoritor ca un lord:

— Noi suntem pentru apropiere între toate zonele lumii; pentru dumneavoastră, care sunteţi obişnuiţi să beţi şi nu să prizaţi, am preparat deliciul nostru sub formă de băutură. E un pas, trebuie să recunoaşteţi, către înţelegerea reciprocă. Ca şi cum dumneavoastră, în semn de mare respect pentru obiceiurile noastre, aţi găsit posibilitatea să ne oferiţi vinul sub formă de abur. În sănătatea dumneavoastră, domnilor. Ciocnim după obiceiurile dumneavoastră şi introducem în

organism substanţele obişnuinţei noastre. În sănătatea dumneavoastră, domnilor!

Dar cea de a doua urare i-o auzirăm vag; chiar foarte vag sau, poate, aproape deloc. Adormirăm brusc, ca-ntr-o deconectare promptă, care ne scotea din funcţie unele simţuri, lăsîndu-ne altele într-o stare de semiveghe când recepţionează câte ceva fără să fie în stare de nici o reacţie. Din pricina aceasta am impresia că ne-am dat seama cum plutonierul-comandant Haiu a făcut semn celor patru de pe bancheta cu popa, cum s-au ridicat toţi trecând printre noi, cum voiam să-i apucăm, dar braţele nu funcţionau la comenzile noastre, cum am mai încercat să facem ceva, nu mai ştiu ce, şi după aceea ne-am prăbuşit într-un neant lunecos ca şi deşertul de nisip roşu care ne furnica pe ceafă si pe şira spinării, călduţ, cu o binecuvântare din incontinenţa zeului bătrîn şi chelfănit din vîrful dealului.

Când ne-am trezit, era seară. Cei patru stăteau nemişcaţi pe bancheta lor, cu palmele pe genunchi. Iar Haiu, cu gesturi de lord deprinse de la colegul nostru Llull O'Llull, ne invita la masă:

— *Le dîner est servi, messieurs 'dames; est servi!*

— De ce rosteşte ăsta invitaţiile în franceză? întrebă acelaşi doctor cu mustăţi groase care se făcuse remarcat mai înainte.

Distins, trezindu-se din somnul care-i făcuse şi mai proeminente vinişoarele obrazului. Llull O'Llull îi explică în limbajul său elegant accentuat:

— Pentru că limba franceză este limba celor mai joviale anunţuri şi invitaţii!

— Joviale pe dracu! Nu vezi cum stau ăştia gata să ne căsăpească! protestă Jesus cu supărarea celui trezit din somn.

— Vă e frică? Tocmai dumneavoastră vă e frică, domnule colonel. Credeţi că există vreun motiv real de temere, domnule colonel? întrebă doctorul.

— Colonel am fost numai când luptam; la noi, toţi sunt colonei! respinse Jesus politeţea celuilalt; cum sunt ăştia plutonieri, aşa suntem noi colonei!... Dar să n-o mai spui la nimeni. Cât despre motive de temere, sunt câte vrei. Uită-te la mutrele lor dubioase şi vezi câtă încredere inspiră!...

Încet, cu plumb în picioare, ne deplasarăm prin cordonul de soldaţi spre sala de mese, ne aşezarăm iarăşi după preferinţe: *à l'européenne* sau *à l'autochtone,* şi un vacuum mare creat în celulele trupului nostru ne făcu să ne repezim cu poftă asupra puturoasei băuturi. Apoi ne privirăm tîmp, mîncarăm tot ce ni se aduse, trecurăm plutind înapoi, prin cordonul de soldaţi, şi întîmpinarăm cu rîsete zglobii şi voioase, ca-n fata unei glume bune, tonul autoritar cu care, privind cerul plin de stele, plutonierui-comandant ne spuse în acea limbă în care anunţurile şi invitaţiile sună cel mai jovial:

— Stimaţi pasageri, *il fait mauvais temps,* vă invit la culcare! cu geamantanele în mîini, acum eram de-a dreptul împinşi ca la intrarea în lagărele de concentrare.

— Aşa se procedează la extirparea voinţei, îmi spuse Jesus, făcând eforturi să-şi păstreze urmele de luciditate pe când ne uram noapte bună. Mîine fac din noi ce vor; chiar şi carne de tun pentru ei!

Eram abulic şi aerian, dar ideea asta mi s-a înfipt undeva pe cortex şi şi-a făcut loc încet, toată noaptea, până la resoartele cele mai intime ale conştiinţei mele. Până acolo un le drogul nu pătrunsese ci rămăsese doar ca o coajă groasă, punînd în imposibilitate de acţiune un miez pur, dar nereuşind să-l altereze.

6

A doua zi dimineaţă am auzit glasul ei.

Am respectat tot ritualul acela cu trezitul, cu purtatul bagajelor din celulele unde dormisem în sala de aşteptare prin cordonul de soldaţi cu căşti camuflate ce nu ne ajutau, ci doar ne împingeau făcându-ne să ne simţim ca deţinuţii lagărelor, cărora nu li se spune nici o dată unde sunt duşi, ci doar să-şi ia bagajele. Cu trecerea înapoi spre sala de mîncare, cu întoarcerea în încăperea dinspre pistă şi anunţul cinic, mai puţin jucat decât înainte, al lui Haiu: „Stimaţi pasageri, *il fait mauvais temps”...*

Am respectat totul, dar, în schimb, am auzit glasul ei.

Glasul ei sonor, voios, cu inflexiuni copilăreşti şi accente patetice de femeie pasională.

Am auzit glasul ei, rostit cu patimă faţă de ceea ce relata şi dezinvoltură faţă de milioanele de spectatori cărora se adresa.

Am auzit glasul ei şi atunci a fost pentru prima dată când am venit în contact cu ideea existenţei ei pe acest pământ.

Era un glas sonor, cu mulţi clopoţei în el, pe care-i juca uneori într-o alintătură ce-o trăda ca pe un copil răsfăţat, cu mirări, uimiri şi indignări de multă sinceritate făcându-te să-ţi însuşeşti părerile ei şi vorbele ei venite prin eterul undelor. Avea note grave, de intimitate adresată unei singure persoane şi chiar dacă emiţătorul o dăruia tuturor, ea se adresa discret unei unice conştiinţe, adică fiecăruia în parte. Era un glas care te atrăgea şi te incita, un glas tînăr, pe cât de voios, pe atât de sentimental, un glas de femeie sensibilă, o prezentă inteligentă şi duioasă caro avea multe de spus şi, din pricina aceasta, uneori, precipita în mod emoţionat cuvintele.

Era glasul unei femei pe care aş fi luat-o de mînă, de-o mână fină şi caldă, pierdută cu delicateţe feminină în palma mea mare, şi aş fi

pornit într-un ameţitor vals romantic. Inflexiunile lui mă legănau meditativ.

De fapt, în comentariul pe care îl prezenta, ea anunţa lucruri grave şi făcea presupuneri mai grave privind tocmai situaţia din insula spre care zburam noi. Jesus şi cu Llull O'Llull, care cunoşteau situaţia pentru că mai fuseseră acolo, ascultau cu încordare şi comentau diverse detalii. Chiar şi eu, cu toate că nu mai fusesem, dar studiasem situaţia pregătindu-mă pentru noul meu post, îmi dădeam seama de multe lucruri tulburi şi de multe situaţii neprevăzute. Diferenţa dintre ei şi mine, însă, era aceea că eu simţeam şi parfumul glasului, parfum care-mi anestezia ideea ce pătrunsese azi-noapte în adîncurile conştiente ale gîndirii mele adormite.

Ascultam acest comentariu la un mic aparat cu tranzistori al colegului nostru de la „Evening” şi chiar am remarcat uimirea lui când prinsese postul, pentru faptul că se auzea atât de bine şi atât de aproape.

— E fata generalului! exclamase, şi venise repede lîngă noi... E pe unde lungi, deci se transmite de undeva de aproape! Unde naiba suntem? Vă daţi seama unde suntem? E glasul fetei generalului!

— Fata generalului? Cine-i fata generalului? am întrebat eu.

— O colegă de-a noastră; ai s-o cunoşti! mi-a răspuns morocănos Jesus, luînd aparatul din mîna celuilalt şi studiindu-l cu atenţie, cu încordată atenţie, ca şi cum ar fi făcut o legătură între gîndurile sale şi tranzistorii lui. Pe măsură ce-l studia sau calcula, îşi schimba fizionomia pe care i-o ştiam doar glumeaţă sau fioroasă şi, cu nişte priviri de luptător atent, încordat, confirmă: da, da; nu se transmite de la prea mare depărtare!

Vocea relata ceva despre împotrivirea unei forţe care fusese înfrîntă dar tot mai prezenta un pericol posedînd încă zone de influenţă, care, în aceste

zile, erau distruse. Cea care relata vizitase recent o asemenea zonă de rezistenţă proaspăt dezafectată şi vorbea cu indignare despre nişte atrocităţi. N-am reuşit să aud decât descrierea unor prizonieri ţinuţi legaţi în apa unde mişunau reptile şi guzgani sau despre nişte colivii plutitoare în care oamenilor înghesuiţi ca sardelele, apa în valuri murdare le cobora sub bărbie sau li se ridica deasupra creştetului într-o permanentă stare de semiînec. Când să aflu despre cine era vorba, care erau victimele şi care călăii, am simţit umbra lui Haiu care a dispărut încă înainte de a se face simţită şi imediat emisiunea a fost bruiată suprapunîndu-i-se nişte uruieli care veneau de la un emiţător sau foarte puternic, sau foarte apropiat.

Atunci am întîlnit din nou privirile acelea care făceau din Jesus un altul, un animal încordat, tenace şi priceput la luptă. Da, da; se transmite de aproape; suntem în aceeaşi zonă cu emiţătorul! Spuse el şi i se putea citi pe faţă cum încerca să reconstituie o hartă în care să-şi poată afla amplasamentul, în care să poată găsi locul acestui pustiu roşu stăpînit de plutonierul-comandant Haiu.

Rămăsesem într-o tăcere încordată pe care o dantelau macabru zgomotele bruiajului din aparatul rămas deschis. Nu se simţea nici o mişcare şi orice urmă de Haiu dispăruse. De pe banchetele înşirate de-a lungul celorlalţi doi pereţi ne priveau curioşi şi întrebători majoritatea tovarăşilor noştri de călătorie şi, iarăşi curioşi, poate chiar şi mai curioşi, dar cu o curiozitate suspicioasă, cei din jurul preotului cu mişcări de ornitorinc.

Numai noi, noi trei, Jesus, Llull şi cu mine, pe băncuţa noastră înghesuită între o fereastră şi uşa ce dădea spre careul interior pe unde tot eram purtaţi, discutam cu glas tare, incitaţi de întîmplare şi cu o alergică dorinţă de a comenta.

— Cine ziceţi, cine ziceţi că este blonda? am întrebat eu încă sub imperiul vocii ei devoratoare.

— Blonda, dar de unde ştii că-i blondă? Ia uite la hombre că are şi viziuni la distanţă!

— Ce, vrei să spui că nu e blondă?!

— Ba, tocmai că e blondă! Dar nu ştiam că există vreo corelaţie între sunetul vocii şi culoarea părului.

— Şi încă ce blondă e! aprecie Llull cu gest de cunoscător. E atât de blondă încât pe noi ne-a trimis în concediu, iar ea a rămas. Ea putea să vadă şi dedesubturile afacerii. Dedesubturile murdare ale afacerii. E crescută în aceste dedesubturi şi faţă de ea nu există secrete; nu-i aşa, colega?

— Puţin îmi pasă, răspunse Jesus obligîndu-se la un aer cât mai flegmatic, pentru ca, până la urmă, să nu-şi poată ascunde o anumită pornire. Nu mă interesează dedesubturile; eu am venit aici să transmit ştiri reale!

— Reale; dar ei ne-au expediat tocmai când...

— Nu mă interesează, domnule, mă înţelegi!

Din toată atitudinea lui, am înţeles că voia cu tot dinadinsul să ocolească acest subiect şi am intervenit politicos:

— Domnilor, suntem colegi şi nu vreau să vă oblig să intrăm în anumite secrete ale profesiei pe care ni le comunicăm unul altuia numai dacă dorim, dar...

Jesus însă mi-o reteză:

— Ai vrea tu, dar eu n-am chef să intru în asemenea amănunte până nu le verific.

— Te priveşte; eu am întrebat de fată. Am ascultat-o şi mi se pare deosebit de dotată în profesia noastră. Dacă mai e şi tînără...

Uriaşul mă privi drept:

— Ai venit cu poftă de-o aventură sentimentală în extremul extremului orient, nu-i aşa?

Dar eu nu i-am răspuns. Am profitat de lumina sinceră a ochilor lui când îmi spunea asta şi l-am întrebat:

— Cîţi ani are?

— Douăzeci şi doi, cel mult douăzeci şi trei, mi-a răspuns prompt Llull.

— Dar ştie cât la patruzeci! a protestat cu vehementă Jesus.

— Ştie pentru că e fata generalului care e consilierul tuturor acestor lupte.

— General local? l-am întrebat eu cu naivitate pe irlandez.

— „Local”! Cum o să fie local?! Are grad în armata marii naţiuni; e general adevărat, nu plutonier ca ăştia; l-a angajat concernul cu bani grei.

— Concernul?

Elegantul şi distinsul meu coleg de la „Evening” s-a formalizat:

— Spuneai că te interesează ea; alte lucruri, cunoşti riscurile meseriei noastre, le descoperim cum putem şi suntem plătiţi mai bine, cu atât mai bine cu cât ştirea e mai inedită. Când vei fi destul de deprins cu situaţia ca să-mi oferi şi dumneata ceva, ca să putem face, adică, schimb de informaţii, atunci...

— Vezi, îmi atrase Jesus atenţia cu dispreţul sau flegmatic, ăsta-i colegul nostru şi de asta e cotat drept cel mai onest şi mai prob! Apoi, în mod demonstrativ, fără să mai adauge nimic, scuipă într-o parte.

— Domnilor, am protestat eu jenat de curiozitatea pe care nu ştiusem să mi-o disimulez, dar cunosc prea bine regulile profesiei noastre; eu n-am încercat să vă trag de limbă, dar m-a interesat ea, aşa, deodată, ca insolită apariţie auditivă.

— „Insolită apariţie auditivă”... Îngînă Jesus pentru a mă ţintui deodată cu una dintre întrebările lui fără recul. Eşti poet?!

— Scriu... scriu din când în când şi versuri, am recunoscut eu timid; dar asta acolo, în ţară la mine...

— Versuri? Llull O'LIull deveni de-a dreptul amuzat şi mă preveni fără să-şi ascundă calculul de a avea cândva un anume profit de pe urma mea. Păi poţi face carieră, domnule — tatăl ei, generalul, se zice că este un poet recunoscut; poţi face carieră, ai să pătrunzi, nu te mai trimite în concediu când situaţia e critică, aşa cum ne-a trimis pe noi.

— Cum îl cheamă? am întrebat eu, jurîndu-mă să nu mă mai deconspir în curiozitatea pentru anumite amănunte cu care îmi dădea pe la nas.

— Nu ştiu cum îl cheamă, fiindcă am auzit că semnează cu pseudonim; dar este, se zice că este un poet cunoscut; scrie versuri macabre, am auzit şi eu o poezie care spunea un specialist că-i e atribuită lui.

— Şi ea, fata lui, e colega noastră?

N-am mai primit răspunsul, pentru că Jesus a intervenit cu glas dispreţuitor:

— Bazaconii!... Speculaţiile unor colegi de-ai noştri care sunt literaţi ca tine! Unde-ai mai văzut general să scrie versuri?!

— Ai dreptate, i-am spus, versurile le scriu cel mult când sunt locotenenţi; pe urmă nu mai cadrează.

— Bineînţeles că nu cadrează! spuse supărat Jesus, respingînd c-un bobîrnac prezumtiva supoziţie ca şi cum ar fi fost un obiect concret.

Obţinîndu-i astfel bunăvoinţa, am încercat să aflu ce mă incitase:

— Ai dreptate: dispreţuiesc generalii care ar putea scrie şi versuri... dar, poate că nu el, ci fata lui scrie versuri şi, de aici, confuzia. Ce zici, fata asta pe care am auzit-o, nu crezi că... Spune-mi: cum arată?

Dar, în clipa aceea, tot umblînd nervos la butoanele aparatului, Llull prinse din nou emisiunea; mai prost, pe altă lungime de undă, dar destul de inteligibil. Şi dădu deodată Ia maximum,

umplînd cu ea întreaga atmosferă stranie a încăperii unde aşteptam.

Glasul era mult mai precipitat, relatarea era făcută într-o vorbire repede, gîfîită, care încerca să spună cât mai mult şi să ţină pasul cu evenimentele relatate. Doar atributele opreau în loc rapiditatea cursivă a frazei ca nişte mici explozii verbale prin care se subliniau indignarea şi sentimentul de eroare, nevoia de a demasca nişte provocatori. Pentru că, certamente, era vorba de o provocare, după cum reieşea din reportaj, o monstruoasă provocare care dusese la pierderea a sute de vieţi omeneşti, ameninţa alte mii şi supunea alte zeci de mii unui regim de exterminare.

Auzind relatarea acestor atrocităţi, ca-ntr-o tragică transă, unul dintre cei trei insulari din jurul popii a început să vină spre noi cu chipul încordat de atenţie şi groază, primind fiecare cuvânt ca pe un plumb tras în propriul lui trup.

— Asta e la noi, asta se petrece la noi... a bîiguit el ca o justificare, încercând să pună mîna pe micul aparat cu tranzistori, ca şi cum ar fi avut nevoie de ceva concret, pipăibil, ca să poată crede.

Se auzi, însă, în clipa aceea, o înjurătură. Cu toate că era rostită în necunoscuta limbă care aglutina cu totul altfel silabele, era categoric o înjurătură zemoasă de plutonier, rostită cu ciudă, ură şi ordin. Iar ordinul se execută pentru că, imediat, bruiajul brutal şi grosolan se aşeză şi asupra acestei lungimi de undă, acoperind-o cu grohăitul maşinii primitive din care provenea.

Atunci se petrecu ceva uimitor şi care ne tulbură adînc pe toţi: insularul care venise către noi (avea o cicatrice mare, adîncă, pe tot obrazul stîng, pornind de la tîmplă şi ajungîndu-i la bărbie) s-a transformat total. A devenit roşu, în măsura în care pielea măslinie îi permitea, mandibula a început să-i tremure şi, cu gesturi de implorare ca-n faţa unui tribunal în justiţia căruia credea, începu să strige:

— E ea! O recunosc, să n-o credeţi! Întoarce totul pe dos. Noi nu schingiuim, ei schingiuiesc. Toate crimele despre care vorbeşte aici vin de la ei; ei le fac şi apoi le pun în seama noastră ca să îngrozească populaţia, ca să-i facă pe oameni să nu mai creadă în noi. Ei fac crimele şi apoi plătesc să se spună că noi le-am făcut. Să nu credeţi, noi suntem cei care vom elibera, noi...

Tăcu. Plutonierul Haiu apăruse în faţa lui cu două dintre gorilele sale scunde şi solide care ne serveau masa. Da data asta nu mai purtau jachetele scurte de chelneri ci halate lungi, de sanitari. Îl înşfăcară pe omul cu cicatrice căruia, de frică, pesemne, îi reveni glasul:

— Să nu credeţi, strigă el, ai noştri sunt în neagră conspiraţie, dar vine un moment cum a fost acesta, când îşi arată forţa, când se arată capabili să elibereze regiuni întregi, că altfel nu s-ar arunca cei mari cu atâta sălbăticie asupra lor! Vine vremea când...

Dar nu mai apucă să spună ce anume se va întîmpla. Gorilele îl scoseseră şi ultimele vorbe i se auziră ca un ecou însoţind tîrşeala paşilor lui care se opuneau. Ba acel „când” urmat de un sughiţ se auzi distorsionat de o palmă puternică ce i se aşeza peste gură.

Toate acestea însă, de la distanţă, din altă încăpere. Cu noi rămăsese numai plutonierul-comandant Haiu, încercând o schimă de compasiune.

— Sunt frigurile pe care le aduce musonul, spuse el; evident, e un şoc de febră palustră, şi cu glas consolator, adăugă: Nu aveţi grijă, îi vom aplica tratamentul cunoscut; avem mijloacele necesare. Iar când se va mai linişti, poate că va fi nevoie ca dumneavoastră, părinte, să-i citiţi vreo rugăciune.

Şi ieşi cu paşi înceţi, moi, spăşiţi, ca ai unui drept-credincios ce se duce să se închine.

7

Simţeam că mă sufoc.

Simţeam că nu mai pot suporta apăsarea caldă şi umedă a tropicelor.

Toate cele trăite se transformau într-o apăsare caldă şi umedă, în mirosul de sală de sudaţie al unei saune care forţează totul exercitînd presiune asupra fiecărei celule a corpului şi aşezînd teroarea unei tensiuni dubioase asupra fiecărei particule a creierului.

Trăgeam aer mult pe nări şi pe gură. Trăgeam cu sete, cu nevoia organică de a afla în cantitatea de inspiraţie sufocantă o fărîmă de ozon pe care plămînii să-l trimită spre bietul meu creier care avea atâta nevoie de oxigenare. Şi, ca în viziunile muribunde, ca în stările pe care ţi le dă încleştarea unei situaţii limită, îmi aminteam mirosuri reci, mirosuri reci şi pure de zăpadă aşezată imaculat pe crengile brazilor, de cer albastru sidefiu îngheţat într-o dimineaţă de iarnă, de vite curate care răsuflă în ger. Cu toate că eram conştient că dintre toate simţurile mirosul nu are exprimare pentru amintirea noastră, cu toate că ştiam acest lucru chiar de la mama şi-mi aminteam glasul ei sonor cu care, drăgăstos, îmi spunea poveşti didactice, recitîndu-mi poezioara despre cele cinci simţuri dintre care numai mirosul nu are memorie, îmi aminteam atât de bine curăţenia mirosurilor reci de la noi!... Mi-o aminteam chiar pe mama cum aducea din gerul de afară rufele îngheţate aşezîndu-le scorţoase-bocnă pe masa din bucătărie. Ce înţepător şi matern mirosea obrazul ei frumos catifelat la atingerea dintre frigul aerului şi căldura sîngelui şi ce puritate reavănă de miasme reci puteau emana din pînza lor rufele care trozneau crocant când le lua de pe sîrma din curte.

Da, dintr-un instinct de conservare faţă de atmosfera sufocantă, îmi aminteam chiar şi cu simţul al cărui criteriu îmi lipseşte din memorie*;* îmi aminteam mirosurile reci ale gheţii, gerurilor şi soarelui cu dinţi. Manifestat în amănunte strictamente fizice, era, totuşi, vorba de instinctul de conservare al minţii mele mitraliate de ţepii deşi şi usturători ai celor mai sumbre supoziţii. Şi un acerb instinct de apărare îşi formula tot mai precis şi mai agresiv existenţa în fiinţa mea.

Asta m-a făcut ca, atunci când l-am văzut pe Haiu şi gorilele sale venind cu cănile, cunoscutele noastre căni în care ne mai adusese lichidul acela stors din cele mai abjecte secreţii, să săr la ei şi să am mişcările atât de rapide, încât să reuşesc, într-o rotire de caratist de elită, să li le vărs pe toate.

— Febră palustră! am strigat eu; am febră palustră cu turbare, fiindcă musonul aduce cu sine şi turbare. Iar dacă vă atingeţi de mine, vă muşc şi vă contaminez!

Stăteam ca un cocoş cu ciocul şi aripile pregătite într-o gheboşare agresivă şi crispată, atât de încordată, încât ar fi conferit efect mortal loviturii mele.

Dar şi ei; şi ei luaseră aceeaşi poziţie rea. Ura şi atenţia la atac pe care le emanam cu toţii forma o inducţie care usca şi făcea să se spulbere cealaltă apăsare — a umedei călduri tropicale. Broboane mari de sudoare izvorau pe frunţile noastre şi unde dense de ură ni se propagau din priviri. Plutea între noi un gust acerb de crimă, iar sîngele ni se scursese din obraji ca şi cum ni s-ar fi ascuns cât mai în adîncul trupurilor cu presimţirea că duşmănia adversarului avea sete de el.

Cred că aş fi murit cu ei de gît dacă n-aş fi simţit în clipa aceea umbra mare şi protectoare a lui Jesus ridicându-se asupra mea. Am simţit-o cum venea către mine dinspre soarele care pătrundea arzător pe geam, cum trecea pe sub tălpile mele parcă aşezîndu-mi-se susţinătoare dedesubt şi

acoperind încet, ca o pavăză ce-şi află locul de gardă, propria mea umbră. Până când m-a ajuns răsuflarea lui fierbinte şi ameninţătoare. Atunci, atunci când am apucat să-i simt fiinţa şi nu numai umbra, mi-am dat seama că şi pa latura cealaltă mă încadra cineva. M-am gîndit la colegul nostru de la „Evening” şi m-am simţit tare. Atât de tare încât am şi pornit să-i zdrobesc lui Haiu ţeasta turtită de ornitorinc.

Iar el... el a simţit asta. Şi instinctele, teama, dorinţa de viaţă au răbufnit prin toţi porii feţei lui desenîndu-i cel mai nesincer şi mai umil zîmbet.

— Glumeşte colegul dumneavoastră, i-a spus el lui Jesus într-un simulacru de reverenţă; noi cunoaştem simptomele febrei pe care o provoacă musonul. Şi apoi, perioada masonului a trecut...

— Dacă a trecut, de ce ne ţineţi aici minţind sfruntat cu acel „il fait mauvais temps”? L-am auzit întrebînd pe Jesus.

— Dar nu vă minţim; noi, societatea de navigaţie aeriană, trebuie să luăm toate măsurile pentru a asigura securitatea zborului dumneavoastră.

— *Merda* securitate! Aveţi voi alte interese, dar nu te-ntreb, că tot n-ai să mi le spui. Te-ntreb numai de ce l-aţi luat pe ăla cu cicatrice aşa, pe sus, iar de colegul meu vă e teamă?

— Dacă doriţi, îl luăm şi pe dumnealui, văzui eu un savuros zîmbet de călău pe faţa plutonierului.

Din stînga mea, însă, dinspre cel de al doilea om care-mi venise în apărare, răspunsul sună prompt:

— Nu, nu, nu permit! Sunt medic; dacă va fi cazul, îl tratez eu!

Am întors privirile surprins. Tonul ritos aparţinea medicului cu mustaţă groasă pe faţa tînără. El era cel care sărise alături de Jesus să-mi ia apărarea, ceea ce însemna că urmărise sau chiar înţelesese reacţia mea, consimţind-o.

— Şi eu care credeam că era Llull! am simţit nevoia să exclam către privirile încurajatoare ale

uriaşului.

— Ce să fie cu Llull?

— Că Llull îmi sărise în apărare alături de tine.

— Căcănaru ăla? se insinuă şoapta lui Jesus atât de acidă încât îi făcu pe adversarii mei să ia poziţii mai precaute. Ăla nu sare; ai să-l cunoşti tu! Nu sare decât dacă-şi cunoaşte exact ratele profitului.

M-am uitat recunoscător la doctor încercând să-i prind mîna, dar acela perora în faţa lui Haiu şi a gorilelor lui:

— A avut dreptate să verse cănile, le spunea el; cum vă permiteţi să ne daţi o băutură necunoscută şi, iată, vorbesc profesional: neavizată medical!

— Este băutura noastră naţională, se justifică Haiu, pentru a se corecta apoi, dîndu-şi seama de răspundere: o băutură de-a noastră, naţională.

— Să-mi daţi un eşantion s-o trimit la analiză în laboratoarele Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii!

— O să vă dăm, dacă va fi nevoie...

Cu mîinile lui scurte se grăbi să ia de pe jos cănile de metal, să le trîntească în braţele celor ce-l însoţiseră, împingîndu-i ca să dispară cât mai repede. Şi în vreme ce făcea aceasta, îi spunea doctorului înclinînd către el faţa sa lătăreaţă:

— Domnul doctor trebuie să ştie că avem şi noi obiceiurile noastre, băuturile noastre, tradiţiile noastre de ospeţie. Această băutură vine în virtutea tradiţiilor noastre de ospeţie. Trebuie să înţelegeţi specificul: tot aşa cum dumneavoastră beţi alcooluri care vă înveselesc sau vă întărită, noi folosim droguri care duc către stările de contemplaţie; tot aşa cum dumneavoastră chefuiţi cu vin, petrecerea noastră colectivă este transa în care plutim cu toţii datorită acestor plante...

Avea un ton de ghid de muzeu cu lecţia învăţată pe dinafară. Nu m-am mai abţinut, l-am prins de guler:

— Vorbeşti dintr-un prospect, nu-i aşa?!

— Bineînţeles, domnule, mi-a răspuns el supus, recunoscându-şi limitele intelectuale; este

prospectul companiei noastre.

— Zi mai bine că-i regulamentul de serviciu al armatei voastre! I-o trînti Jesus şi, lehămisit, îi întoarse spatele.

Pe Haiu, însă, care, bucuros, ar fi vrut să facă la fel, eu îl reţinui:

— Dumneata stai!... Stai şi notează că noi pretindem băuturi normale, băuturile noastre: bere, vin, vermuturi, whisky, vodcă, grappa, arak, mou tai, sake, coniac, gin anisette, brandy, tequilla, ţuică palincă, pepermint, şliboviţă, sherry, kirsch, chartreusă, benedictină, angostură, secărică, samagon, rom şi orice fel de rachiu sau lichior provenit din fermentaţie naturală, distilare şi învechire, m-ai înţeles?

Cunoştinţele mele elementare în materie de băuturi treziră reacţii. Enumerarea lor nu se putu să nu stîrnească pofte şi măcar una dintre ele nu se putea să nu constituie butonul apăsat spre a trezi amintiri plăcute în conştiinţele celor din jur. I-am simţit pe rînd cum se ridică şi vin încet către noi, spre mijlocul sălii, toţi, absolut toţi, în afara preotului şi a celor doi insulari care rămăseseră în jurul lui.

I-a simţit şi Haiu; i-a simţit prea bine pentru că, ridicând braţele sale (regret că nu există diminutiv la „braţe”, un diminutiv care să le micşoreze şi să le facă dolofane), m-a implorat:

— Dar noi n-avem, v-am spus: noi avem alte băuturi naţionale.

— Toate pe baza porcăriei ăsteia soporifice?

— Toate, se scuză el.

Dar se scuza degeaba; mintea mea lucra şi, astfel, nu-i mergea cu mine.

— Ai în schimb, frigiderele din avion pline; e doar cursă internaţională şi, slavă domnului, am băut în timpul zborului de toate!

A mai încercat o ultimă rezistentă:

— Dar frigiderele nu merg; am oprit curentul ca să nu se descarce acumulatorii!

— Asta nu înseamnă că s-a descărcat şi conţinutul frigiderelor; ai să-l aduci aici!

Mă privi cu ochii săi care nu păreau înguşti, ci plaţi, aşa cum îşi ridicau pleoapele către mine, şi nu-i rămase decât să devină umilul funcţionar cu misiunea lui:

— Dar îmi promiteţi că, după ce veţi bea, nu ne veţi face scandal?... Vedeţi, de asta ziceam eu: băutura noastră e bună, ea nu întărită, ci adoarme.

— Nu ne mai adormi tu! Adă ce-ţi spun!

Şi i-am întors spatele, convins de ascendentul ce-l căpătasem. Eram convins că va spune ceea ce chiar începui să aud:

— Bine; am să aduc; dar poftiţi mai întîi la masă, e timpul de masă. Poftiţi mai întîi la masă şi aşezaţi-vă aşa cum doriţi: â *l'européenne* sau â *l'autochtone,* iar eu am să încerc să rezolv.

Eu, însă, nu-l mai ascultam; îl vedeam pe Jesus care exulta:

— *Muchos congratulacios hombre!* strigă el; eşti grozav, mie nu mi-a trecut prin cap ideea cu rezerva din avion.

— Bravo, bravo; eşti un campion plin de iniţiative; am să te cultiv şi am să te servesc şi eu... mi se adresa deosebit de afabil Llull O'Llull, trădînd pentru prima oară un tremur nejustificat al buzelor, un tremur subţire şi concupiscent ca de poftă ce n-o poţi reţine.

— De ce spuneai că-i căcănar?! L-am întrebat încet pe Jesus, arătîdu-i-l discret, cu sprinceana.

— Ai să vezi tu şi singur, hombre! Hai la masă, că acuma într-adevăr mi s-a făcut foame.

Aranjatul mesei dură, strigătele lui Haiu se auziră de mai multe ori printre zdrăngănelile unor cutii sau tăvi de tablă, soldaţii printre care trecurăm erau parcă mai alertaţi şi mai ameninţători, dar, pe masă, în faţa fiecăruia, găsirăm câte o jumătate de conservă de şuncă. Şuncă aromitoare, presată, numai fibră de carne roză, aşa cum o inventaseră, pentru plăcerea lumii

întregi, porcarii din miezul continental a! Europei noastre!

— După asta pot să vină şi cu rahaturile lor! exclamă Jesus molfăind, pentru ca, deodată, în loc de a-i mulţumi lui Haiu care, foarte mîndru de el însuşi, ne turna bere, să dea un răcnet: berea e fiartă la soare, dobitocule! strigă el cu disperare, ca şi cum ar fi apărat bunul cel mai de preţ al omenirii. Puteai să ne dai altceva; care merge nefrapat! Ai stricat bunătate de băutură pe care încă egiptenii au inventat-o!

Dar Haiu nu avu vreme de invectiva lui. Sărise la capătul celălalt al mesei, unde medicul mustăcios storcea într-un pahar picături din lichidul cu care îmbibase o batistă.

— Aţi luat de pe jos, de unde s-a vărsat, spuse el ameninţător, fără să mai aibă chef sau vreme să disimuleze. Am observat eu când umblaţi cu batista pe jos!

— Şi ce, nu e voie, nu era pentru noi? întrebă medicul care reuşise să stoarcă în pahar mai bine de două degete de lichid.

— Nu, pentru că dumneavoastră aţi spus că-l veţi da la analiză. Vă rog să-mi predaţi paharul.

— Nu predau nici un pahar, am să încerc să stabilesc elementele constituante ale...

Fără nici un fel de precauţie, Haiu se repezi să ia paharul. Era prea mare interesul pus în joc, pesemne, pentru a o mai putea face pe serviabilul, politicosul şi îndatoritorul. Handicapul lui, însă, fură mîinile; mîna lui mai scurtă decât a doctorului, din care pricină acela apucă mai degrabă paharul.

— Daţi-mi-l, striga Haiu sărind în jurul lui, este băutura noastră naţională şi nu permit să fie dată la analiză, are tradiţii rituale la noi: şi nu se poate transporta.

— Nu-i nimic, spuse doctorul, dîndu-şi seama că, până la urmă, tot va pierde paharul, sigur că nu se poate transporta; am să încerc s-o testez aici, pe

limba şi pe simţurile mele! Voi fi propriul meu cobai!... Şi înghiţind conţinutul, rosti ca o ultimă dorinţă:

— Îi rog pe colegii mei medici să urmărească toate reacţiile.

Întinse paharul gol spre mîna plutonierului, apoi îl luă înapoi, ca şi cum şi-ar fi dat seama de ceva şi mai puse ultima picătură pe vîrful limbii.

— E clar, spuse el ca la o degustare, gust de papaverină; asta nu poate fi o băutură naţională!... Gust de papaverină, cu reacţii... da, simt cum îmi amorţeşte stomacul, simt cum...

Şi se lăsă moale pe scaun, adormind brusc. Medicii ceilalţi se repeziră la el.

— Ce doză fantastică, exclamă unul cercetîndu-i pupilele.

— Drept în moalele capului! Ca lovitura cu care iei peştelui voinţa! Bravos plutonier, *congratulacios!*

Era vocea lui Jesus care tuna.

8

— Va să zică, te cheamă Cornelius!

— Va să zică eşti colonel!

— Va să zică scrii versuri!

— Va să zică nu eşti chiar atât de glumeţ cum pari!

— Glumeţ? Cum să nu fiu glumeţ dacă m-am născut dintr-o glumă a mamei cu tata!

— Veche; fumată!

— Să-ţi spun una mai bună: tot dintr-o glumă n-am murit.

— Când?

— De mai multe ori; de foarte multe ori; nu uita c-am fost în *guerilla.*

— Colonel.

— Da, colonel; am ajuns colonel. În luptă am ajuns colonel.

— Faci şi glume din astea.

— Gluma asta n-am făcut-o eu; a făcut-o soarta: m-a pus de multe ori în faţa unor cazuri de excepţie.

— Şi?

— Şi le-am surmontat.

— Iar acum te simţi mîndru că ţi se poate spune „colonele”!

— Ca oricare rezervist. Adică nu ca o funcţie, sau ca un rang, ci ca recunoaştere a meritelor dintr-o luptă trecută.

— Ca bătrînii romani, deci: după ce te-ai acoperit de glorie militară şi-ai fost ovaţionat de cohortele pe care le-ai comandat, ai revenit la coarnele plugului.

— Exact. Soldaţii sunt buni numai în războaie; viaţa civilă îşi are alte legi.

— Deci nu păstrezi şi acum reflexele de comandant.

— Deloc. Tocmai de asta am revenit la o profesie în care nu-mi pot comanda decât mie.

— Şi colonelul din tine ce face?

— Colonelul din mine şi-a făcut datoria: şi-a eliberat ţara redevenind civil credincios al ei.

— Bravo... *hombre,* îmi place cum gîndeşti.

— Mă invidiezi?

— Te invidiez. Ţara mea e mai demult eliberată, n-am avut posibilitatea să-mi aduc contribuţia.

— Deci eşti un ratat ca fetiţa care se plînge că a împlinit zece ani şi n-a fost copil minune.

— Ia mai toarnă! nu vezi că am paharul gol?... Ce dacă eşti colonel?... Toată viaţa am visat să comand unui colonel: Colonele, toarnă-mi, colonele, fă ghetele, colonele, adu haina...

— Colonelul a turnat.

— Bravo, colonele; toată viaţa mi-am dorit să-mi toarne un colonel!

— Dar şi meriţi! A fost genială ideea ta de-a scoate băutura din avion. Nimănui nu i-a trecut asta prin cap şi, dacă nu-l molestai pe Haiu...

— Trebuia să-l fi cotonogit mai bine!

— Lasă că şi-aşa i-a priit lecţia. Cred că te urăşte de moarte. Cu cel mai perfid zîmbet pe care îl poate avea, te urăşte. Ai grijă: dac-ai să mori de mîna lui, să ştii că nu va fi nici cuţit, nici pistol; va fi ceva mult mai groaznic şi mai sofisticat, un mod pe care mintea noastră nici nu-l poate pricepe.

„Mintea noastră”!... Băutura lejeră ne relaxase. Stăteam liniştiţi, ca pe-o terasă, sau ca la o masă scoasă pe trotuar în oraşele, în atmosfera noastră de tradiţie, şi uitaserăm de insolitul hol unde ne făceam strania detenţie, în mirosul de cazarmă pe care-o terorizează tropicele. Stăteam relaxaţi şi pălăvrăgeam în faţa băuturii, cu cea mai inspirată logoree pe care ţi-o dă lenea latină într-o cafenea de bulevard. Şi vorbeam despre „mintea noastră”, adică despre ce-ar fi putut pricepe ea, mintea mea şi a lui Jesus, oameni născuţi peste trei continente unul de altul, care ne cunoscuserăm de-abia cu o zi în urmă, dar care aflam milioane de puncte comune faţă de ruptura dintre fiinţele noastre şi fiinţa plutonierului Haiu. Era o ruptură categorică între conştiinţele noastre şi ceea ce, un alt stil de viaţă pe acest pămînt implantase în conştiinţa perfidă a acestui om cu mişcări de ornitorinc. „Mintea noastră” era, într-adevăr, mintea noastră în opoziţie cu mintea lui, cu gusturile lui, cu intenţiile lui, cu opinia lui despre viaţă, cu năravurile lui, cu poftele lui, cu disimulările lui.

— Ai dreptate: mintea noastră nu poate să-i priceapă.

— Dacă eşti convins de asta, de ce-ai mai venit aici?

— Unde "aici"? Ştim noi unde ne aflăm? Poate ştii dumneata!

Am observat pe faţa lui o schimă oarecum misterioasă. Ştia; eram convins acum că ştia, dar

nu-i puteam pretinde să mi se încredinţeze mie, un necunoscut; şi am ciocnit cu el, mulţumindu-i chiar şi pentru prietenia limitată pe care mi-o acorda:

— Nu-i nimic; noroc, hombre!... Saluti!...

— Saluti! Cred că ţi-ai dat seama la viaţa dumitale că oamenii sunt mai ciudaţi decât par!

— Mai misterioşi! i-am servit-o eu.

— Să zicem. Fiecare are misterul lui. Ce, dumneata nu-l ai? În ce crezi că constă?

— Chiar în faptul de-a te dori corespondent de război într-o asemenea lume.

— E rostul meu, am protestat; eu scriu cărţi despre lupta pentru libertate a popoarelor; şi nu mă aflu la prima!

— Deci ai mai scris.

— Exact.

— Înseamnă şi că ai mai fost în războaie din astea.

— Nu; în război direct n-am mai fost.

Mă privi cu interes sau cu dorinţa de a-mi descoperi misterul şi spuse pa gînduri, ca şi cum ar fi tras o concluzie:

— Deci nu ştii dacă din astea? dacă-mi permiţi un joc de cuvinte, înseamnă că ştii cum e ăsta.

— Nu atât de bine ca alţii, dar ştiu câte ceva!

— Ei, hombre, hombre, eşti un poet!

— Un poet deschis tuturor, i-am servit-o din nou, eu nu vin aici cu alte gînduri; eu scriu despre lupta pentru libertate a oamenilor!

— Aici. Deci ştii unde suntem.

— Bănuiesc; bănuiesc după cum te sileşti să-mi ascunzi.

Mi-a retezat-o brusc:

— Fii convins că şi la mine e tot o bănuială; nu poate fi vorba de nimic precis; uite, să-ţi confirme şi el!

M-am întors spre cel care apăruse lîngă noi: o figură necunoscută, cu obraz mototolit ca şi hainele care-i îmbrăcau trupul. Ne privea cu ochi

tîmpi, trupul pendula uşor în vreme ce mîna în care ţinea o sticlă se bălăngănea prin fata lui mult mai repede constituind parcă două ritmuri compensatorii care-l ţineau în picioare; singura posibilitate, singurul efect fizic prin care, în halul în care era, putea sta pe verticală.

— Ăsta-i blestemul mamei, bîiguia el; blestemul mamei mele dreptcredincioase!

— Stai jos, îi spuse Jesus blînd şi cu înţelegere; stai jos şi spune-i novicelui ăstuia ce bănuim noi.

— Novicelui? mă privi atent fata aceea boţită, sub pliurile căreia ochii aveau parcă ceva cunoscut pentru mine — şi proclamă: Novicilor nu trebuie să le spunem nimic! Novicii se înmulţesc prea mult şi tind să ne ia locul. Novicii trebuiesc blocaţi, jugulaţi şi numai dacă scapă, dovedindu-se a şti meserie, aleşi spre colaborare.

— Consideră-l pe el trecut prin toate astea? e doar confratele nostru într-un asemenea moment straniu.

— Confratele nostru? Cine e el?... şi-mi prinse faţa întorcându-mi-o într-o parte şi-ntr-alta în vreme ce buricele degetelor mi-o palpau... Cine e el?

M-am enervat; tot ce făcea cu faţa mea dovedea dexteritatea unui preţuitor de sclavi sau a unui geambaş care mă consideră un animal oarecare. M-am enervat şi numai gestul meu uşor, fără intenţia de brutalitate, l-a trîntit pe banchetă, mototol necunoscut şi beat.

— Dar el cine este?! am întrebat indignat.

Atunci am auzit rîsul sonor, amuzat, debordant, al Iui Jesus:

— Ha, ha, ha! Eram sigur, eram sigur! Nu-i aşa că na l-ai recunoscut? E omul cu care se petrece cel mai teribil fenomen la beţie! Nu-i aşa că nu l-ai recunoscut?

— Nu, am răspuns eu încă pornit; şi dacă nu te-aş fi văzut atât de familiar cu el, chiar aş fi crezut că e o provocare: pe individul ăsta nu l-am văzut,

n-a fost cu noi în avion, ceea ce înseamnă că ni-l bagă ei pe gît, că e un provocator de-al lor!

Vorbelor mele aprinse, Jesus le răspundea cu cascade tot mai sonore de rîs:

— Ăsta e: fenomen unic; fenomen unic!...

Şi fără să ezite a-i supune faţa la aceeaşi comportare pe care şi-o permisese acela cu faţa mea, o apucă în mina lui mare şi, rotind-o cât se putea şi cum se putea, mi-o oferi din diverse unghiuri şi în diverse lumini:

— Nu-l cunoşti, nu-l cunoşti nici acum? Uită-te bine la el! Nu-l recunoşti pe colegul nostru de la "Evening"?... Nu-l recunoşti pe Llull O'Llull?!

— Llull O'Llull? întrebai eu crispat încă şi cu bănuiala unui renghi ce mi se juca.

— Llull O'Llull în carne şi oase! Ia priveşte-l mai bine! E el în carne şi oase... În carne şi oase, am zis? nu însă şi în piele. Ăsta-i fenomenul unic despre care îţi vorbeam: când se îmbată, pielea lui se schimbă complet. Se boţeşte, se şifonează, se mototoleşte şi scoate la iveală o cu totul altă mutră, o cu totul altă făptură; îi scoate la iveală toată urîţenia!

— Llull O'Llull?... am mai întrebat eu o dată, prostit.

— Întrutocmai! îmi răspunse Jesus fericit, cu un triumf de prestidigitator la sfîrşit de număr.

— Llull O'Llull elegantul, cel cu frază aleasă şi cu gesturi de lord?

— Întrutocmai! strigă şi mai fericit, şi mai triumfător Jesus: Llull O'Llull elegantul, şi pedantul, şi preţiosul, si bine crescutul, şi atent studiatul, cel îmbrăcat la patru ace, cel cu gesticulaţia cea mai rasată, cel, ce! cel... Da: devine urît, grobian, saşiu, nesigur pe gesturi, plîngăcios şi-şi schimbă complet faţa când bea un pahar în plus. E un fenomen unic; o asemenea modificare totală de personalitate morală, dar şi fizică, nu am mai văzut!... E un fenomen unic. Sau, poate, o măsură de precauţie a naturii pentru a

ni-l putea arăta în hidoşenia pe care şi-o maschează când e treaz!...

Şi apucându-i faţa din nou cu brutalitatea care mă răzbuna pe mine, încercă să-l trezească:

— Nu-i aşa, canalie cu ciucuri, nu-i aşa?...

— E blestemul mamei mele, bîigui acela, al dreptcredincioasei mele mame.

Într-adevăr, avertizat şi privindu-l mai bine, parcă descopeream acum în el unele trăsături ale prezentabilului nostru coleg de la "Evening"... Parcă... Nu eram sigur... Pentru că, pe măsură ce-l priveam puteam cel mult să recunosc faptul că, în postura cealaltă a lui, în cealaltă stare, când era grav şi distins şi lord, se întrezăreau unele mici trăsături ale canaliei şifonate.

— E blestemul mamei mele, al dreptcredincioasei mele mame, bolborosea el inconştient.

Dar când simţi că eu şi cu Jesus ne respectam turnîndu-ne în pahare, deveni foarte conştient: Întinse mîna în care ţinea gîtul sticlei şi ni-l arătă ca pe un pahar în care ne cerea să-i turnăm şi lui.

— Pune-i şi lui, pune-i o picătură în sticlă, mă îndemnă Jesus cu o bunătate pe care nu i-o înţelegeam. Pune-i, te rog; eu am slăbiciune la nefericiţi. Nu pot decât să-i iubesc.

Când i-am pus, am simţit pe faţa lui mult şifonată o reacţie de recunoştinţă. Şi o clipă, până când i-a ajuns sticla la buze, ea s-a destins aducând mai mult cu cel din altă stare. Apoi a devorat pătimaş băutura şi a devenit iarăşi trogloditul complexat.

— Mama mea a fost o dreptcredincioasă şi a şocat-o foarte mult gestul pe care l-am făcut: ea nu putea să înţeleagă argumentele logice care m-au condus către el... mi-a spus căutînd sprijin pe umărul meu.

— Degeaba! Degeaba i te plîngi aşa! l-am auzit pe Jesus mustrîndu-l cu plictiseală; spune-i despre ce-i vorba ca să te înţeleagă omul!

Şi-mi făcu în mod discret cu ochiul, asigurîndu-mă că mă voi amuza.

— Sigur că da, ai dreptate, ai dreptate, dumnealui trebuie să-i spun; celorlalţi dobitoci, nu; dar dumnealui...

— Dobitoci, ai dreptate; uite-i cum nu ştiu ce să facă cu băutura pe care atât de greu am obţinut-o!

Într-adevăr, puţini dintre companionii noştri se distrau asemenea nouă. Haiu le adusese şi lor băutură din avion, dar, speriaţi, şocaţi de cele petrecute mai întîi, ei nu îndrăzneau să se atingă sau o gustau fără chef, cu gîndul la ceea ce li se mai putea întîmpla. Pe latura cealaltă, popa şi acoliţii lui dovedeau o dispreţuitoare nepăsare ascunzîndu-şi lenea într-o expresie meditativă. Pe figurile astea, care speriate, care indignate, care impenetrabile, care spăsite, vocea corespondentului de la "Evening" supusă şi ea unei modificări care o făcea mai vulgară, se tînguia fără discreţie:

— Mama mea e o dreptcredincioasă. Noi suntem o familie de irlandezi. Dintr-o veche colonie de irlandezi. Puritani. Puritani în adevăratul înţeles al cuvântului. Care nu concep viaţa altfel. De asta, mama mea nu poate înţelege. Când m-am căsătorit, ea mi-a spus îngrozită: "Cum, nevasta fiului meu să fie una din aia care se închină la totemuri şi la zei cu pene?"... Pentru că nevasta mea, domnule, este indiancă. Piele roşie pură, necreştinată. Dintr-un trib cu tradiţie. Un trib înrudit cu şeienii, dar avînd puncte confinii şi cu indienii Pueblo, luînd ceva şi de la Azteci. Dar mama mea e o sfîntă puritană. Şi suferă, şi se întreabă ce blestem vechi a făcut să se abată această nenorocire asupra familiei noastre. Pentru că îl consideră un blestem. Ea nu înţelege că eu am făcut asta dintr-un calcul. Şi nici nu vrea să audă de calculul meu. Ascultă calculul meu, domnule, şi spune-mi dacă-mi dai sau nu dreptate! Iată-l: Conform legilor financiare ale statului ei de

cetăţenie, indienii fiind aborigenii locului, sunt scutiţi de orice fel de taxe şi impozite. Ei pot să facă cele mai mari afaceri băgînd toţi banii în buzunar, fără să li se perceapă nimic. Eu m-am căsătorit cu soţia mea tocmai cu gîndul să fac mari afaceri, mari afaceri neimpozabile, şi să mă îmbogăţesc rapid. Săraca mama n-a priceput lucrul acesta. A venit numai din curiozitate în casa noastră. Poate tot în speranţa că nu era adevărat. Dar când, întrebînd-o pe soţia mea la ce se închină, a auzit că se închină la soare şi la un cocoş, a leşinat. Ea, care din fragedă copilărie respectase cu sfinţenie scripturile, predicile, zilele de rugăciune şi scândura aspră a băncii bisericii! Să audă că soţia mea se închină la soare şi la un cocoş! Degeaba
i-am spus eu că datorită acestui soare şi acestui cocoş guvernul nu ne pretinde nici un fel de dări. Degeaba. A plecat. S-a dus în banca ei din capela puritanilor şi a citit acolo la rugăciuni până când a murit. Nici să mă dezmoştenească n-a mai avut timp.

— Deci ai avut şi capital ca să-ţi porneşti afacerea

— Mic, dar am avut.

— De ce vorbeşti cu tristeţe? Mic, mic; dar...

— Nici un "dar"... Am falimentat.

— Cum?

— Cei din tribul lor nu sunt în stare de afaceri; poate şi de asta li s-a dat o asemenea libertate.

— Cum aşa?

— Ei cîntă, tricotează, cioplesc, vînează. Duc viata în natură şi n-au nevoie de nimic mai mult decât ce le cere organismul, trupul adică: o cămaşă, o mîncare, un adăpost...

— Şi n-ai putut să-ţi înveţi nevasta la a gira o afacere?

— Avea toată bunăvoinţa, dar era complet incapabilă. Şi ea, şi fraţii ei, şi mama ei.

— I-ai încercat pe fiecare?

— Da, am pornit pe numele fiecăruia câte o mică afacere.

— Şi?

— Şi! E imposibil cu ei. Nu au noţiunea, nu au conceptul că le-ar trebui mai mult decât le pretinde propria lor existenţă. Sunt cu totul altceva. Au o cu totul altă concepţie despre viaţă. Le lipseşte glanda cîştigului şi a agoniselii!

Pesemne că era atât de obişnuit cu asemenea întrebări. Încât avea pregătite pentru ele toate răspunsurile şi toate explicaţiile. Din pricina asta vorbea coerent îşi debita lecţia pe care Jesus desigur că o ştia, fiindcă-l vedeam cum dormita cu un surîs amuzat. Ajungînd lucrurile aici, îl împunse pe Llull c-un deget şi acela hîcîi.

— Spune-i şi de ce n-ai divorţat!

— De ce să divorţez? Eu ţin la soţia mea!

— Ţii, ţii... Dar când ai dat faliment de pe urma ei!... Dacă nu era soacră-ta... Haide, povesteşte-i cu soacră-ta. că nici ea nu duce paharul la nas!... Şi către mine: Le macheşte bătrîna indiancă; le macheşte zdravăn, ca şi el!

— În prezenţa soţiei mele eu nu beau, protestă Llull; ea e o fiinţă pură, senină, şi în prezenţa ei eu nu beau.

— Dar în prezenţa soacră-ti şi cu pretendenţii ei tragi zdravăn!

— Stai; asta-i altceva; soacra mea mi-a dat încredere în teoria mea, m-a redresat moral, m-a făcut mentorul unei anumite categorii de oameni.

— Dintre ei, dintre acei indieni? am întrebat eu curios.

— Nu, dimpotrivă; dintre americanii de rînd; ăştia veniţi din Europa ca să se îmbogăţească.

— Cum asta?

— Simplu: Ideea mea, de a ne căsători cu indience din acel trib şi a porni afaceri fără să mai plătim impozite s-a auzit şi a făcut prozeliţi. Dar cum în oraşul unde eu scoteam un mic ziar cu banii care-mi mai rămăseseră după faliment nu

mai exista nici o altă familie de indieni, soacra mea a început să aibă căutare. Diverşi bătrîni nerealizaţi financiar până la vîrsta lor îşi încercau norocul.

— Cum adică diverşi?

— Păi diverşi, fiindcă bătrînei indience nu-i rezista mai mult de trei luni un bărbat!

— Ce le făcea?

— Păi ştiu şi eu? Poate trabucele pe care ea le fuma ca o locomotivă sau jumătatea de galon de whisky care-i era raţia pe zi, sau alţi nuri ai ei de femeie trăită-n natura liberă, cine ştie! Fapt este că mureau.

— Şi-i lăsau moştenire averile lor! îl împunse din nou Jesus cu degetul surîzînd în bărboiul său.

— Care n-aveau alţi moştenitori, da. Cu ceilalţi ne-am mai judecat.

— Şi tot ai cîştigat câte ceva!

— Păi bineînţeles. Aici a fost geniul meu. Am lansat o teorie care a prins în justiţie pentru logica ei.

— Care?

— Că moartea prematură a proaspeţilor soţi se datora faptului că, luînd-o în căsătorie în acel scop al evitării impozitelor, activitatea lor în afaceri creştea, ei trăiau o emulaţie deosebită deschizînd un front larg de activităţi şi, astfel, efortul şi tensiunea afacerilor începute îi făcea să clacheze.

— Şi te-ai redresat cumva din aceste moşteniri?

— Oarecum. Nu cât speram să cîştig când m-am căsătorit cu nevastă-mea, dar oricum... Am reuşit să ajung la New York şi să intru la "Evening".

— Dar soacra, soacra ce-ţi face?

— Soacră-mea? Nenorocire, domnule! A dat peste unul zdravăn care nu mai moare.

— Şi?

— Şi-l îmbogăţeşte pe el, în loc să mă-mbogăţească pe mine. V-am spus eu: e blestemul mamei mele care a fost o femeie

dreptcredincioasă! Puritanismul ei mă domină de dincolo de... şi-mi dă coşmare... şi mă...

Ultimele lui vorbe fură întrerupte de mai multe ori de nişte strigăte, nişte vorbe de protest, nişte calcule făcute cu voce vehementă. Dintr-o încăpere care li se dăduse spre a-şi supraveghea colegul adormit, unul dintre medici, secondat imediat şi de celălalt, ieşea spunînd:

— Domnilor, ştiţi cât am dormit noi în prima noapte când am ajuns aici? Am dormit trei zile!... Da, am dormit exact cincizeci şi şase de ore, adică o noapte şi încă două zile!

— Cincizeci şi şase de ore?! De unde ştiţi?

— Uitaţi-vă la ceasurile dumneavoastră, dacă aveţi ceasuri care marchează şi ziua!

Într-adevăr, stupefacţie: aşa era! Fără să ne fi dat seama până atunci, ceasurile noastre arătau două zile mai mult decât în calculele pe care le făcuserăm.

— Şi cum aţi observat abia acum? întrebă cineva ca şi cum ar fi trebuit ca lor, medicilor, să le ceară socoteală.

— Am vegheat somnul colegului nostru. Am aşteptat ce-am aşteptat, l-am consultat, l-am studiat şi am ajuns la concluzia că adormirea lui e mult mai de durată decât ni se părea la început — se justifică primul dintre ei. Atunci mi-a venit ideea să mă uit la ceas şi am văzut că e sîmbătă; or, noi am decolat la începutul săptămînii, şi chiar de-ar fi să calculăm fusul orar, tot nu iese. Am cercetat şi ceasul colegului meu, şi al celui adormit; la fel: sîmbătă!... Ale dumneavoastră tot sîmbătă arată, nu-i aşa? Am fost adormiţi, suntem minţiţi; se poartă cu noi ca şi cum am fi nişte fiinţe care nu dispunem de drepturi asupra propriei noastre persoane.

Stupoarea fu generală şi, în tăcerea care se creă, simţeam aerul tropicelor cum cade şi se aşază printre noi. Până când un urlet de fiară izbucni:

— Plutonier Haiu! Unde eşti plutonier Haiu?! Vino îndată aici, plutonier Haiu, dacă nu vrei să-ţi zdrobesc ţeasta!

Era Jesus care striga.

Dar degeaba. Haiu nu se dovedea prin nici un semn dispus să sa arate. Numai aerul tropical venea mereu şi se aşeza printre noi ca şi cum ar fi vrut să no separe, să ne izoleze în căldura lui amorfă.

În dimineaţa zilei următoare, ne-am trezit într-o cu totul altă atmosferă; barăcile şi careul din mijlocul lor erau pline de muzică. O muzică voioasă, reconfortantă şi mobilizatoare în care recunoşteam marşurile străbunilor noştri războinici cîntate cu nişte instrumente locale, ceea ce presupunea şi schimbarea anumitor tonalităţi.

Era voioasă muzica, şi mi se părea familiară, dar nu ştiam de unde s-o iau.

Era afabil şi Haiu şi avea umor, pentru că, întrebat de Jesus care privea cerul limpede:

— *Il fait manvais temps,* plutoniere?

El răspunse cu un zîmbet de o sută optzeci de grade:

— *Oui, mon colonel, il fait mauvais temps.*

— Şi cum ai să ne dai de mîncare, plutonier, â *l'européenne sau* â *l'autochtone?*

— *Au libre choix, mon colonel,* după preferinţa dumneavoastră; pentru că noi, compania de navigaţie aeriană "South East Pacific" avem o singură deviză: "Călătorii noştri, stăpînii noştri"!...

— Şi cu muzica asta ce-i, cu veselia asta ce-i?

— Păi azi e duminică, e zi de petrecere, dorim să vă simţiţi cit mai bine.

— Deci recunoşti că e duminică!

— Bineînţeles că e duminică; n-aţi spus-o şi dumneavoastră ieri că era sîmbătă? Nu mi-aţi spus chiar la modul drăguţ şi delicat "sîmbăta-mă-ti"!...

— Deci recunoşti că e duminică astăzi, cu toate că e doar a patra oară când ne trezim din somn!

— A trecut timpul repede, mon colonel, pesemne pentru că v-aţi simţit bine; strădania noastră este ca onor publicul călător să se simtă cât mai bine.

— Mare canalie eşti, plutonier!

— Sunt un om modest, care are misiunea să vă ducă cu bine la destinaţie.

Eram ca-ntr-o închisoare de lux, cu gardieni politicoşi şi zăbrele vopsite în culori vesele. Marşurile cu ritmul marcat de sunetele unor necunoscute instrumente de percuţie răsunau voios deasupra tufelor sărăcăcioase din careu, soldaţii cu figuri sumbre formînd culoarul de pază prin care treceam, parcă aveau căştile mai pe-o ureche, bătrînul copac smintit din vîrful dealului urina nisip roşu cu mai multă vigoare, chiar şi aerul era ceva mai jucăuş închipuind mici tornade prin care îi întorcea aceluia nisipul înapoi ca-n zicala cu "contra vîntului". În sala de mese, ne aşteptau, ca niciodată, sendvişuri. Cam grosolane, evident făcute de mîini nepricepute de soldaţi, dar sendvişuri. Sendvişuri ca-n pachetele pe care ni le punea mama în ghiozdan.

În halate proaspete, curate, gorilele lui Haiu serveau cu gesturi largi şi numai pocnetul din călcîie îi trăda. Totul era îmbietor şi ne-am fi repezit, dacă medicii n-ar fi sărit!

— Nu gustaţi, nu puneţi gura pe nimic! Să guste ei întîi! Aşa cum am bănuit, colegul nostru nu s-a trezit nici acum.

Dar nu li se opuse nici un fel de rezistenţă. Haiu şi gorilele lui gustară demonstrativ din fiecare fel oferit, cu gesturi graţioase, ca ale modelelor la prezentările de modă sau ale stewardeselor când îţi fac instructajul de salvare la zborul paste ocean. Demonstraţia fiind făcută, ne urară pe trei voci poftă bună şi începură să toarne cafeaua.

— Cafeaua *mon colonel;* doriţi şi un mic brandy la ea?...

— De ce nu-l plezneşti? l-am întrebat.

— Nu obişnuiesc să mă enervez duminica, mi-a răspuns metisul mestecând calm, şi după ce-şi sorbi cafeaua, încercă să se justifice. E un instinct de conservare; îmi odihnesc inima ca să nu pocnească sau ca să pocnească ceva mai tîrziu. N-ai văzut ieri, când am început să strig după el? Dacă-mi ieşea în faţă aş mai fi avut răbdare doar cât să-l umplu de sînge. Apoi făceam comoţie. Hai să ne-aşezăm pe banca noastră şi să bem ceva uşor, ca nişte adevăraţi atei care preferă liturghiei bodega.

Nu numai Haiu, însă, se purta de duminică. Cu scurta lui sutană schimbată, cu un celuloid imaculat strălucindu-i sub guler, cu o cruce mare atîrnîndu-i pe piept, cu frizura linsă mult şi strălucitor, popa era la fel de andimanşat, la fel de nou în toată fiinţa lui, în afara degetelor care-i rămăseseră lătăreţe şi boante ca o labă de raţă cu care nu-l prea vedeam cum putea da benedicţiunea.

Mieros, spăşit, se apropie de Haiu şi îi spuse, ca şi cum atunci i-ar fi vorbit prima oară:

— Domnule comandant, am văzut aici, în spate, o mică turlă care seamănă cu o biserică sau o capelă; dacă e adevărat (şi nu mai aşteptă confirmarea), mi-aţi permite să oficiez; mulţi dintre călătorii noştri doresc o liturghie.

— Haidem, îmi spuse Jesus; nu-l auzi cum ne numeşte "călătorii noştri"! Dacă-l iau mai din scurt, îl descopăr şi pe popă că aparţine tot companiei de aviaţie "South East Pacific".

Şi ne-am retras pe banca noastră cu băutura şi gheaţa respectivă, petrecând una dintre cele mai plăcute dimineţi de duminică în doi bărbaţi.

Muzica se transmitea mai departe, dar mai în surdină, ca să nu-i deranjeze pe cai care se duseseră la slujbă. Eu aveam poftă de trăncănit, Jesus chef de povestit. O căldare de la panoul de pompieri stătea la picioarele noastre în loc de frapieră.

Jesus m-a descusut mult în legătură cu cărţile pe care le scrisesem până în prezent şi cu războaiele sau luptele de eliberare pe care le studiasem ca să suplinesc faptul că nu putusem lua parte în calitate de corespondent.

L-a amuzat foarte mult când i-am spus că există un război la care am luat parte: acela în care a murit tata. L-a amuzat ca şi cum asta ar fi fost ceva de glumă. Pe urmă m-a lăsat să-i povestesc cu lux de amănunte, amănunte din acelea duioase, sentimentale şi curate cum ai numai când îţi aminteşti de lucrurile dragi ale copilăriei taie, despre mama mea rămasă văduvă de tînără, despre modul cum muncea şi mă îngrijea, despre aerul curat din sătucul nostru de munte, despre obrazul catifelat şi rece al mamei când venea acasă şi eu îi săream în braţe, despre cîinii mei flocoşi, cu blana împrospătată de răceala zăpezii, cu care mă tăvăleam prin nămeţii curaţi şi sănătoşi care miroseau proaspăt ca şi obrajii mamei.

Rîdea când n-ar fi trebuit, dar rîdea sincer. Mă privea cu ochi calzi şi înţelegători, sincer înţelegători faţă de tot ce i-aş fi spus. Depanarea amintirilor alături fiinţei lui mari căreia îi simţeam înţelegerea şi interesul, îmi făcea bine. Îmi dădea un sentiment de stabilitate care, treptat, treptat, se prefăcea chiar în bucurie; într-o duioasă şi discretă bucurie caldă, provocată de libertatea de a te mărturisi cuiva care simţi că te înţelege. Îi mărturiseam sincer cât de mult mă dorisem corespondent de război, să pot scrie şi participa la lupta de eliberare a oamenilor. Iar el îmi înţelegea emoţiile cu care veneam acum spre prima mea misiune adevărată.

De fapt, cred că acesta este secretul multora dintre convorbirile pe care le purtăm cu semenii noştri: Nu ceea ce spui este cel mai important lucru, ci modul cum eşti ascultat. Atenţia care ţi se dă, interesul pentru ceea ce există sau ceea ce poate trece prin mintea ta. Acestea sunt

conversaţiile cele mai plăcute care te liniştesc, te relaxează, te epuizează într-o dulce conştiinţă de tihnă. Se spulberă sentimentul inutilităţii, al dezinteresului altora faţă de gîndurile tale, sentiment care te duce întotdeauna la însingurare, silă şi cinism. Când ai un om care te ascultă şi pe care îl interesează ce spui, îţi recapeţi convingerea existenţei sociale a existenţei publice pentru care te-ai născut. Şi e de ajuns ca el să fie unul singur, pentru ca să ai senzaţia că poţi comunica cu întreaga lume.

Asta, căldura lui m-a încurajat şi liniştit, cu inima curată, i-am mărturisit faptul că luptele pe care le duc popoarele şi naţiunile pentru eliberarea lor, pentru emanciparea lor sunt preocuparea mea de căpetenie. Pentru că tata a murit într-o asemenea luptă şi altceva despre el decât faptul acesta, altceva mai concret, simţit cu simţirea mea, nu am. Am numai perseverentul sentiment pe care mi l-a transmis mama şi care a devenit concret tocmai prin lipsa lui M-am documentat până acum în legătură cu luptele astea şi am scris despre oamenii care le duc, cu toate că n-am stat lingă ei în tranşee, poate dintr-un instinct, din nevoia de a mă confrunta cu singurul lucru rămas concret în mine în legătură cu tatăl meu... De asta am dorit atât de mult să particip la o luptă de eliberare. Şi iată că visul mi se îndeplinise. Veneam aici cu inima deschisă, ca Byron cândva spre pământul Greciei.

Şi Jesus, la rîndu-i, mi-a povestit despre familia lui, despre rădăcinile ei îndepărtate într-o ţară care fusese colonizată şi fusese o colonie. Mi-a împărtăşit diverse teorii ale lui, născute tot aşa, din peregrinările şi întîmplările înaintaşilor. Îl amuza cel mai mult experienţa prin care străbunii lui refăcuseră pe scurt experienţa întregii omeniri în diversificarea oamenilor şi specializarea unuia faţă de altul, întîi din nevoia de a se împlini unul pe altul, dar apoi din dorinţa de a se jecmăni unul pe

altul, de a ajunge unul deasupra altuia. Astfel, am şi acuma imaginea unei colonii de oameni proaspăt veniţi pe întinderile aproape goale de peste ocean, care munceau laolaltă. Îşi găteau laolaltă, mîncau laolaltă. Specializarea a început când unul s-a apucat să facă mîncare pentru toţi şi să le-o vîndă. Iar dominaţia, când cel care făcea mîncarea a început să le-o dea pe datorie. Aşa s-a produs degringolada — nefirescul după Jesus — ajungîndu-se până la paroxismul de astăzi:

— Tatăl meu era vopsitor. Ştia să facă imitaţie de stejar, asta era meseria lui. Cu o pensulă, cu o bucată de carton şi cu două nuanţe de maron, a făcut toată viaţa, pe unde a putut, imitaţie de stejar. Şi pe mine, ca un demn urmaş, m-a învăţat tot ceea ce ştia el în viaţă, adică să fac, cu o pensulă, o bucată de carton şi două nuanţe de maron, imitaţie de stejar. Umblam cu el toată ziua, atunci când avea de lucru, şi făceam din uşile de scândură proastă uşi de stejar, din cercevele de brad, cercevele de stejar şi închipuiam pe ziduri, din vopsea, lambriuri de stejar. Mă pregăteam să cuceresc viaţa umplînd-o de imitaţii de stejar când a trebuit să ne refugiem. Închipuie-ţi: locul unde am ajuns în refugiu era în mijlocul unor întinse păduri de stejar, unde se tăiau parchete de lemn de stejar şi se făceau scânduri din lemn de stejar.

— Frumoasă poveste. Ai învăţat altă meserie?

— Am învăţat eu mai multe, dar tocmai aia care mi-a plăcut, n-am putut s-o practic.

— Te consideri, deci, ghinionist?

— În cazul respectiv, nu. Sau, poate, doar prin faptul că nu m-am născut mai tîrziu. Pentru că mi-a plăcut să cînt.

— Şi cine te împiedică să cînţi azi?

— Conştiinţa că mai sunt alte lucruri de făcut.

— Le poţi face şi cîntînd.

— Uneori da, alteori nu. Şi să nu crezi că eram vreun cîntăreţ de excepţie. Eram mai mult un diseur, dansam, cîntam şi spuneam cuplete.

— Nu văd de ce ai nevoie de viitor pentru asta.

— Pentru că tare mult îmi plăcea, şi tare bine mă simţeam alături de publicul meu cu care cîntam... Vezi, cîntecul e o stare; muzica, în general, e o stare cum nu e nici una dintre celelalte arte. Muzica e o stare generală pe care o pot înţelege toţi şi o pot trăi toţi, dacă le-o dai pe măsura lor. Oamenii pot trăi cu muzică şi prin muzică în permanenţă. Ascult-o chiar pe asta, din difuzoarele lui Haiu, şi dă-ţi seama cum ne cuprinde sau cum se insinuează în viaţa noastră făcând parte componentă din ea. E la fel cum culorile pot face parte, dar pictura nu, cum cuvintele pot face parte, dar cărţile nu. Muzica însă, deci nu numai sunetele, ci muzica, ea, ca atare, poate face parte constituantă din viaţa noastră în întregul ei. Generaţiile următoare vor simţi aceasta tot mai mult. Eu aparţin unui popor muzical, unui popor care cîntă mult, fredonează şi ascultă muzică aproape mereu şi observ cum deprinderea asta se molipseşte, se întinde astăzi la toată omenirea. E un lucru minunat şi vor fi fericite generaţiile viitoare când îl vor trăi în deplinătate.

— Iar noi nu, pentru că trebuie să ne facem colonei.

— Trebuie. Pentru muzică este necesară o atmosferă de destindere şi omenirea încă nu are parte de ea.

— Dar spui că poporul din care vii avea parte.

— Avea; dar muzica, adică starea asta muzicală, starea de melodii printre care să existe omul, are şi ea nevoie de o anumită bază, trebuie să pornească de la ceva. Aşa, venind numai dintr-un instinct de a petrece viaţa plăcut, poate fi şi dovadă de inconştienţă.

— Şi ne încalecă atunci plutonierul Haiu.

— Bravo! M-ai înţeles. M-ai înţeles exact, rosti el cu satisfacţie îndepărtîndu-mă ca să mă privească mai atent, ca pe-o plăcută descoperire.

Sigur că da, de asta am preferat, cum spui tu, să mă fac colonel, adică să intru în gherilă. E drept că şi la noi coloneii dau lovituri de stat; dar plutonierii ăştia, când pun mîna pe putere, se proclamă împăraţi şi trag omenirea cu câteva secole înapoi. Aşa că, să ne limităm doar la a exista muzical, e încă un lux pentru epoca noastră.

— Spune-mi, cum l-ai ghicit aşa de sigur că e plutonier?

— Instinctul luptătorului de a-şi recunoaşte prada; rostul meu în viaţă e să-i vînez pe ăştia. Ai să ajungi şi tu la acest instinct, chiar dacă nu-i vei considera pradă ci numai inamici.

— Dar dumneata...

— Ascultă, *hombre!*

— Ascult.

— Eu îţi vorbesc cu tu, iar tu... Să ştii că sunt un om politicos de felul meu, dar mă adresez oamenilor după cum simt nevoia. Noi am pălăvrăgit atât de frumos, ne-am spus atâtea lucruri, am reuşit să ne simţim atât de bine în puşcăria asta, şi — tună el deodată cu glas voios — în definitiv m-ai ajutat să-mi pornesc duminica în veselie; ţi-am spus, doar, că niciodată duminica nu vreau să mă enervez!

— Ai dreptate, i-am răspuns la fel de sincer recunoscător; şi eu mă simt atât de bine pălăvrăgind cu tine!

Ochii i se luminară ca-ntr-o şotie, făcând să-i strălucească toată încurcătura de păr care-i inunda faţa:

— Ştii de ce? Pentru că omul nu este decât o anumită formă pe care o îmbracă energia. Suntem ca nişte acumulatori pe care existenţa ne încarcă şi noi simţim nevoia să ne descărcăm. Tot aşa cum trupul ni se încarcă mereu cu seminţe de urmaşi şi simte în aceeaşi măsură nevoia să se scape de ele, adică să se descarce, mintea ni se încarcă de gînduri şi nu poate scăpa de ele decât în prezenţa unui semen căruia i le transmite. Aceste descărcări

justifică nevoia de apropiere dintre oameni care, altfel, sunt nişte fiinţe foarte individuale. Uită-te la bătrîni cum tac şi privesc în gol; acumulatorul e pe sfîrşite; ei au ieşit din zona de interes a energiei care se realizează în alte fiinţe.

Aş fi vrut să-i spun ceva; poate să-l contrazic, poate să-l completez. Dar, în clipa aceea, cu o faţă schimbată, însă altfel decât atunci când era schimbată de băutură, apăru Llull O'Llull, căutîndu-ne cu o sperietură în ochi.

— Ne aflăm deasupra unui sat îngropat de viu; veniţi să vedeţi, veniţi să vedeţi!

Ne scoase în careul interior. Culoarul de soldaţi era îndreptat acum către spaţiul deschis dintre două barăci unde se afla un fel de con alb aşezat deasupra unei ferestre triunghiulare. De la distanţă, noi îl luasam drept instrument meteorologic sau roză a vînturilor. Ajungînd aproape, însă, remarcarăm că fereastra triunghiulară se continua în jos cu o uşă ca de beci spre care cobora un gang săpat în nisip. Pe acolo intrarăm în biserică: o alcătuire simplă, din lemn, cum îşi fac coloniştii săraci. În mijlocul ei, cu glas gutural, oficia popa care semăna cu plutonierul Ham. Era acoperit în întregime de danteluţe albe, ceea ce îl făcea să semene cu un porc îmbrăcat pentru joacă în haine de copil. Asistenţa principală — companionii noştri de voiaj, minus medicii. În spatele lor, mulţi soldaţi care, fără căşti, semănau leit cu Haiu şi cu popa, făcându-şi sfînta cruce în toate felurile cu putinţă ca nişte maimuţe proaspăt dresate, ale căror gesturi sunt încă incomplete. Sfînta cruce catolică, protestantă, evanghelică, luterană, presbiteriană, ortodoxă, bogomilică, anglicană, de la dreapta la stînga sau de la stînga la dreapta, cu sfîntul duh sau fără sfîntul duh, cu miezul prescurii tăiat în triunghi sau dreptunghiular, de dinainte de Sinodul de la Niceea sau de după Sinodul de la Constanţa, din timpul războaielor Husite sau după apariţia mormonilor, sfînta noastră cruce cu care ne

născusem... Ei acum o silabiseau şi se corectau făcând-o cu nişte degete boante, cât o singură falangă de la unele normale.

Ardeau două luminări mari, ca de cununie, şi vreo patru mărunte. Altă lumină nu venea decât de pe fereastra care închipuia treimea, aruncând un spot pe capetele soldaţilor care stăteau plecate crispat ca ale unor cîini dresaţi, şi pe dantelele mişcătoare ale popii. Un crucifix ieşea în evidenţă la flăcările luminărilor. Privit mai atent, Cristul de pe el te făcea să tresari: avea trupul disproporţionat ca al plutonierului, al popii şi al soldaţilor. Cuiele se înfigeau în nişte palme aproape lipsite de degete, iar nasul cu gura făceau un întreg ca la botul de ornitorinc. Pe frunte, însă, avea clasica cunună de spini.

Orbecăind prin unghere, Llull ne arăta biserica îngropată şi forţa geamurile oarbe ca să vadă până unde ajunsese nisipul. Mai mult prin semne, noi încercam să-l oprim, dar el acţiona ca un halucinat:

— Cum o să mă opresc? Vă daţi seama ce subiect de reportaj? "Baza militară deasupra satului îngropat!" Dacă puteam face fotografii, nu vă mai chemam eu! Aşa, vom scrie toţi trei şi se va confirma...

Spunînd asta ca un ison la psalmodiile guturale ale popii, ajunse în dreptul unei uşi pe care începu s-o tot încerce.

— E o uşă moartă, i-am spus; e de multă vreme blocată de nisipul care ne-acoperă... Dar l-am văzut cum n-ascultă, cum insistă în continuare. În clipa aceea se auzi o comandă scurtă şi îl văzurăm pe Haiu în faţa popii care rosti un precipitat "amen", suflînd în lumînări şi începînd să tragă de pe el cămaşa de dantelă. Soldaţii făcură stânga-mprejur, iar călătorilor derutaţi, plutonierul le spuse:

— Domnilor, *il fait beau temps*; am primit aprobarea să decolaţi.

Se produse înghesuială, rumoare, zăpăceală, grabă. Soldaţii care executau ordinul de ieşire, blocau gangul săpat în, nisip dedesubtul ferestrei triunghiulare. Pasagerii năvăleau şi ei. dar n-aveau pe unde să treacă. O îmbulzeală de trupuri cere se zbăteau, icnete, împinsături, proteste, invitaţii, coate, capete, mişcări bruşte, toate obturînd fugar şi cu mişcări ciudate pata de lumină a ieşirii.

Până când, din cealaltă latură a bisericii se auzi un pîrîit, un troznet puternic zgudui totul şi odată cu el auzirăm strigătul disperat al lui Llull O'Llull peste care se prăbuşea o avalanşă ce obiecte tari, greu vizibile în lumina aceea. Din disperare, sau de bucurie la vestea auzită, el forţase clanţa pe care pusese mîna mai înainte.

Şi, pe uşa deschisă, odată cu o avalanşă de nisip cădeau schelete, schelete, schelete...

Schelete sunînd gol, osos, a oase lovindu-se de oase, a oase lovindu-se de scânduri, a oase lovindu-se de noi. Cădeau oase şi nisipul şiroia asupra lor, cădeau cranii şi se rostogoleau până-n mijlocul bisericii sau până între picioarele noastre, cei care ne înghesuiam la ieşire. Cădeau schelete întregi planînd o clipă, apoi pocnindu-se de duşumea şi spărgîndu-se; sau cădeau în picioare, veneau de undeva de sus, verticale, aşa cum arată scheletele înşirate pe sîrmă, descindeau şi atingeau cu oscioarele tălpilor podeaua, rămîneau o clipă verticale, pe tibiile lor, privindu-ne cu orbitele goale şi rînjindu-ne, apoi se desfăceau căzînd la pămînt într-o grămadă de oase.

Tot veneau, veneau, invadîndu-ne. Până când ceva, o întîmplare bruscă, înzeci groaza: grămada lor începu să se mişte, să se înalţe şi din ea se ridică o fiinţă. Fracţiunea de secundă ne îngheţă. Apoi abia ne dădurăm seama că era Llull O'Llull care manevrînd ceva, striga fericit:

— Un sat îngropat! V-am spus eu că era un sat îngropat! Cu toţi oamenii îngropaţi de vii! V-am spus eu!

În timp ce vorbea, manevra mai departe obiectul pe care-l ţinea în mîini şi deodată izbucni un flash.

Un flash, apoi încă unul şi încă unul, însoţind ţăcănitul aparatului de fotografiat şi mişcarea precipitată de armare pe care Llull o făcea cu gesturi înnebunite de grabă.

Totul era demenţial: flash-uri, flash-uri, flash-uri; flash-uri pe cranii, pe coaste, pe tibii, pe rotule, pe mandibule, pe orbite. Nisipul şiroia, scheletele cădeau, flash-urile se repetau luminîndu-ne în ruperea lor un haos hîd de imagini de rînjete, de dureri, de clătinări de falange. Până când un strigăt umplu toată biserica, parcă împins cu pompe de presiune în urechile noastre:

— Interziiiis! Interzis fotografiatul! Secret militar! Flash-ul se stinse ca şi cum cu răcnetul acela ar fi suflat în el.

Dar alt răcnet se auzit — vocea lui Llull părînd strangulată:

— Nu poţi să-mi interzici, sunt reprezentantul unei prese libere!... Dă-mi aparatul, dă-mi aparatul!

— Nu ţi-l dau; e secret militar; spuse Haiu scrîşnit, venind cu el în mijlocul bisericii, sub crucifixul pe care era pictat fratele lui geamăn — Hristos.

— Chiar dacă nu-mi dai, tot am să scriu; am să scriu ce-am văzut. E un sat îngropat; ştiu eu!

— N-aveţi decât să scrieţi, spuse Haiu; da, a fost cândva o experienţă nucleară; în hărţile cui trebuie să ştie, locul e însemnat. N-aveţi decât să scrieţi, dar clişeul acesta moare aici; şi apucând o lumînare, smulse rolfilmul dîndu-i foc. La flacăra lui, craniile şi oasele începuseră să danseze.

Moment de stupoare. Dar nu datorită imaginii, ci logicii. Cinismul afirmaţiei cu fosta experienţă nucleară ni-l dovedea pe plutonier mai deştept şi mai periculos decât părea. Toţi care am fi fost gata să facem doar supoziţii, avînd recunoaşterea clară, rămăseserăm cu gurile căscate în faţa scheletelor.

Cu sunete osoase, e drept, mai rare şi mai discrete, ele tot se mai aşezau căutîndu-şi poziţia locului de veci. Câte un pocnet ici, câte un pocnet colo şi tot mai multe cranii, privindu-ne din unghiurile în care ajunseseră pe podea. Până când, dintre pocnetele astea, rărite, discrete, izbucni deodată un hohot. Un hohot homeric umplînd strania biserică subterană şi făcând să se mişte Cristul cu trup bondoc şi bot lat.

Rîdea Jesus; rîdea cu poftă, rîdea luminîndu-şi toată barba care-i înconjura faţa imensă.

— *Hombre,* eşti nebun?! i-am spus.

Iar el mi-a răspuns printre hohote:

— Da ce? E prima dată când îl văd pe plutonier sincer. Bravo, plutonier, scheletele astea te-au făcut să fii sincer. Ai s-o păţeşti pentru declaraţia ta făcută public, dar...

— Vă rog să nu mai rîdeţi! îl somă Haiu cu ură.

Dar el rîdea în continuare, mărturisindu-i sincer:

— Nu obişnuiesc să mă enervez duminica!

10

Dezbrăcat de husele motoarelor, avionul arăta altfel: avea expresie, ne spunea ceva, comunica cu noi.

Cerul începea să fie incert. Fuioare de nori sparţi şi răsuciţi îi tulburau limpezimea. Pustiul roşu ce ne înconjura căpăta reflexe sumbre; când vineţii, tumefiate, când gălbui, limfatice. Micile tornade se înteţiseră mitraliind cu nisip copacul stingher. Numai muzica era aceeaşi: voioasă, sprinţară, milităroasă şi presărată cu sunetele unor instrumente necunoscute.

L-am prins pe Jesus de braţ:

— Mi-am amintit.

— Ce?

— Muzica!

— Da muzică îţi arde acum!

— Dar când? N-o las pentru generaţiile viitoare?

— Să ne vedem întîi plecaţi.

— Plecând, n-o vom mai auzi. E vorba de muzica asta pe care o difuzează ei.

— Ce-i cu ea?

— Mi-am amintit de unde mi se pare cunoscută.

— De unde?

— Dintr-o străveche copilărie. O cîntau nemţii când ne-au ocupat.

— Foarte posibil.

— Dar fără instrumentele astea cu sunete de lemn şi oase.

— Normal.

— De ce normal?

Se întoarse spre mine furios şi-mi spuse ca şi cum mi-ar fi cerut să nu-l mai plictisesc.

— După război, tot felul de fugari nemţi au devenit instructori militari la popoarele înapoiate. O armată nu se instruieşte fără muzică. Compozitori nu erau ca să facă unele noi. Aşa că i-au învăţat şi ei marşurile pe care le-au ştiut. Soldaţii le-au făcut cuvinte cum au putut şi, astfel, bătrînele marşuri revanşarde au devenit folclor tropico-ecuatorial. Când armatele astea s-au mai emancipat, au venit instrumentişti de la fanfarele militare, au cules folclorul, l-au rescris pe note cu greşelile şi ambiţiile lor, şi i-au dat o orchestraţie de specific local. Am văzut un asemenea marş al foştilor ocupanţi luînd premiu la un festival de cîntece despre eliberarea popoarelor. Auzindu-l, un veteran din cel de al doilea război a leşinat... Îţi place povestea?!

N-am apucat să-i răspund pentru că, obez, scurt în mîini şi-n picioare, Haiu apăru în faţa noastră, în uşa prin care se vedea începutul neguros al furtunii şi, cu cel mai delicat zîmbet de domnişoară timidă, ne spuse:

— Stimaţi pasageri, *il fait beau temps,* aşa că, pentru a grăbi decolarea, vă rog să vă luaţi bagajele. Sper că sejurul dumneavoastră aici a fost plăcut, prin grija societăţii noastre de navigaţie şi regret că am primit dispoziţia de zbor tocmai acum când vă pregătisem un dejun excelent. V-aş ruga să păstraţi o amintire frumoasă escalei pe care aţi făcut-o la noi.

Pornirăm pe pistă, tot mai grăbiţi, împinşi de rafalele vîntului care se înteţea necontenit. Când urcarăm în avion, pe primul rînd de scaune îi găsirăm, aşezaţi mai dinainte, pe popă şi acoliţii lui. Erau iarăşi patru. Am remarcat asta când unul dintre ei s-a ridicat cătînd la noi cu priviri pierdute. L-am recunoscut după cicatrice pe cel declarat bolnav şi luat din mijlocul nostru în timpul escalei. Gesturile lui erau imploratoare. Tras spre scaun de cei care-l încadrau, începu să strige:

— Fraţilor, e groaznic! Fraţilor, să nu mă lăsaţi, să nu mă lăsaţi în mîinile ăstora! Vor să mă omoare ca pe toţi tovarăşii mei! Vor să ne distrugă, să ne desfiinţeeeaze!

Apăsat de cei ce-l înconjurau, imaginea lui fu acoperită de cea a popii care-l binecuvânta ca să-i alunge duhul rău, în vreme ce în mîna cu care nu făcea semnul benedicţiunii avea pregătită o linguriţă ca de împărtăşanie. I-o băgă între maxilarele pe care degetele celorlalţi i le forţau şi, răsucind-o bine ca să fie sigur că nu i se pierdea conţinutul, mai binecuvântă odată fruntea păcătosului chemînd asupră-i pacea celestă.

Dar înainte de a se dărui acestei păci, glasul nenorocitului se mai auzi strigînd:

— Femeia aia cu minciuna ei spunea adevărul! Ne torturează, ne decimează, ne omoară de vii, ne supun celor mai de neînchipuit chinuri. Nimeni nu vede nimic, nimeni nu ştie nimic, şi torturile lor se năpustesc asupra noastră; fraţilor, nu...

Zgomotul decolării îl acoperi. Dedesubtul nostru vedeam furtuna zguduind micile construcţii ale

aeroportului. Glasul omului amuţi lăsîndu-ne într-o tenebroasă uruială de motoare. Eu tot auzeam în urechi "femeia aia cu minciuna ei"... femeia aia cu minciuna ei", "femeia aia cu minciuna ei"...

Auzeam întruna, în vreme ce avionul lua înălţime.

Dedesubtul nostru se arăta nesfîrşit oceanul în culorile lui uleioase. Într-o margine, cam acolo de unde decolasem, ca o coadă de leoaică umflată la măciulia din vîrf, se vedea începutul unei insule subţiri şi lunguieţe. O voltă lungă a avionului, o rotire de mai multe zeci de grade cîştigîndu-se în acelaşi timp înălţime şi perspectivă, o întîlnire frontală cu explozia razelor solare şi, când aparatul s-a aşezat pe direcţia lui de zbor, dedesubtul nostru, în mijlocul apelor oceanului, ca o spinare zburlită ridicată din el, ni s-a înfăţişat o insulă lungă, lungă, începînd cu coada aceea ce se văzuse şi mai înainte, continuîndu-se cu două şiruri paralele de munţi, ca două picioare de înotător, care se uneau apoi într-un masiv prelung ce tot înainta şi înainta încadrat de spumele oceanului. Se termina spre zare, acolo unde se distingeau o serie de insuliţe ca nişte colţi înconjurînd masivul. Dintr-un anume unghi, când avionul se apleca, prelunga insulă căpăta conturul clar al unui trup de animal ce se lupta cu apele. Creste metalice îi străluceau pe mijloc.

Mi-o fixam cu atenţie în minte şi, tocmai când eram gata să scot creion şi hîrtie ca s-o desenez, uşa dinspre cabina piloţilor se deschise.

În cadrul ei, cu un zîmbet de actor chemat la rampă, rotofei şi agitînd braţele scurte ca cioatele aripilor unui pui, apăru plutonierul comandant Haiu care ne spuse:

— Stimaţi pasageri, soyez *bien venus* la bordul avionului nostru!

SFÎRŞITUL PĂRŢII INTÎI

Partea a doua
HOTELUL

1

Hotelul era o întinsă clădire colonială cu trei aripi care porneau din holurile în mijlocul cărora urcau nişte scări largi, dar nu monumentale.
Ca-n toate ţările calde, mobilierul era lejer şi ornamentaţia redusă la minimum pentru a nu ocupa locul şi a lăsa aerul să circule. Sub ventilatoarele mari şi vechi, numai cu două aripi, ca nişte elice coborînd din tavanul unde aveau montate motoare bătrîne şi trainice, din metal bun şi izolaţie preţioasă cum se construiau la începuturile industriei electrice, odihneau lejere fotolii din împletitură rară de bambus. Covoarele erau tari, dintr-o rigidă ţesătură vegetală, lustrele şi aplicele aşezate discret, în aşa fel încât să nu încălzească, pereţii uşori, rabatabili, dînd în grădinile cu vegetaţie luxuriantă. Întregul serviciu era asigurat de o mulţime de fete dolofane, individual greu identificabile, cu pulpiţe şi sîni prelungi, a căror uniformă era compusă din pantofi ortopedici specifici şi foarte înalţi, şorturi acoperindu-le fesele şi nişte bluziţe în culori vegetale înnodate deasupra taliei, lăsînd să se vadă mult din pielea lor măslinie, de-un măsliniu deschis, strălucitor, bătînd în kaki.

— La ce etaj stai, m-a întrebat Jesus pe când urcam în liftul vechi, somptuos, din materiale bune şi bine finisate, urcând lent, pesemne şi el tot sculă fabricată la începuturile industriei electrice.

— La trei.

— Aha, la ultimul.

— Ce, nu e bine?

— Ba da; ai vedere frumoasă spre ocean. Şi eu am stat acolo la început. *Ciao,* ne vedem la masă!

Şi coborî la primul etaj.

Culoarul era îngust, dar nu întunecos*;* avize mari anunţau că, în caz de alarmă, coborîtul se face pe scări. Bagajele mele erau în cameră. O cameră largă, elegantă — salonaşul cu mobilier de pai şi uşi cu obloane albe despărţindu-l de terasa ce dădea spre ocean. Alături, un dormitor mai mic. cu pat confortabil deasupra căruia musticarul era ridicat şi, în continuare, sala de baie, a cărei cadă veche, solidă, de dimensiuni mari, cum se făceau pe vremuri, era plină cu *apă* care mi s-a părut foarte clocotită.

Oceanul strălucea, colorat de un asfinţit care se petrecea rapid, precipitat, cu o coborîre riguros vizibilă, făcându-mă să-mi amintesc faptul că eram aproape de ecuator; elicea din plafon se învîrtea lent şi tăcută*;* împletite frumos, rogojinile de pe jos erau groase şi răcoroase; baia mă aştepta cu faianţele ei vechi, de marcă sigură. Totul demonstra ştiinţa unor înaintaşe generaţii de colonialişti, de a-şi fi făcut aici, în clădirea asta nu înaltă, dar încăpătoare, viaţa comodă şi civilizată. Comodă, civilizată şi înmiresmată de fetele durdulii cu păr negru şi buze roşii, cărnoase, colorate parcă de mîna lui Gauguin.

Mi-am făcut baia şi, încins în prosoape moi, am început să-mi scot sculele profesiei şi să le aflu loc în încăperea ce trebuia să capete personalitatea mea: maşina de scris, pentru care am desperechiat aranjamentul burghez al mobilei salonaşului, aşezînd o măsuţă şi scaunul cel mai potrivit în dreptul ferestrei, cu vederea spre ocean, alături secretaire-ului pe care mi-am întins caietele deocamdată albe. Apoi reportofonul, căruia i-am mutat un fotoliu comod mai în apropierea prizei de curent, ca să pot sta tolănit şi să-mi depăn gîndurile în voie, aparatul de filmat, cu trusa completă aşezat la îndemînă lîngă ieşire şi

aparatele de fotografiat agăţate în cuier, *ca* nişte arme pregătite în rastel. Mi-am pus pe noptieră micul dictafon, radioul cu tranzistori şi cele câteva cărţi pe care le adusesem de citit, mi-am aşezat în dulap cămăşile, mi-am întins în baie sprayurile şi, aşa cum eram obişnuit în viaţa-mi de călător, locul a căpătat amprenta mea semnele existenţei mele, ambianţa mea strict necesară. Mă simţeam altfel acum: chiar dacă nu eram acasă, eram la mine. Cele câteva însemne permanente ieşiseră din bagaje şi îşi luaseră locurile, iar eu mă învîrteam mai mult printre obiectele familiare decât printre cele străine.

Urma ticul cu carnetul de telefoane, tic bătrîn al trecerilor mele prin zeci şi sute de camere de hotel...

Port întotdeauna cu mine carnetul, carneţelul de telefoane cu toate că el îmi este necesar mai ales în ţară sau chiar numai în ţară. Telefoanele din străinătate, ale unor interese de tranziţie, le poţi nota pe altceva şi nu este nevoie să le păstrezi. Într-un asemenea carneţel ai numerele de telefon ale unor instituţii, ale cunoscuţilor cu care vii în contact periodic, dar nu prea des, ale iubitelor de mîna a doua, pe care trebuie să le cauţi din când în când, ale croitorului, medicului, instalatorului, stenodactilografei şi câtorva furnizori, ale unor persoane suspuse pe care rar îţi permiţi să le deranjezi, dar pentru orice eventualitate... ale rudelor mai îndepărtate, precum şi numere total nefolositoare, ale unor întîlniţi întîmplător care insistă: "notează-ţi telefonul meu", sau de care vrei să scapi şi spui: "dă-mi telefonul".

Cam acesta este universul cuprins într-un asemenea carneţel şi, cu toate că, logic, sunt convins de faptul că el trebuie să stea într-o haină pe care o porţi doar în ţară la tine, îl găsesc întotdeauna asupra mea după ce urc în avion sau după ce descind într-o localitate străină. Pentru că face parte dintre acele lucruri pe care le ai mereu

asupră-ţi, ca stilou, pieptene, ceas, porte-feuille, legătură de chei, cec, briceag, ochelari, şi pe care le scoţi automat dintr-un buzunar ca să le pui într-altul când schimbi haina.

Ce se-ntîmplă însă cu prezenţa acestui carnet într-o localitate cu totul străină, după ce intri în posesia unei camere de hotel şi a tuturor serviciilor ei?... Atunci când gazda, însoţitori sau hotelieri te-au părăsit si tu rămîi singur între nişte ziduri dincolo de care se află o lume necunoscută... Priveşti aparatul de telefon care-ţi şade familiar pe noptieră, şi-ţi dai seama că e un lucru de prisos. I-ai ridica receptorul, ai forma un număr, aşteptînd să auzi la celălalt capăt al firului un glas cunoscut, dar carneţelul tău de telefoane e inutil, pentru că nu posedă un asemenea număr din oraşul în care te afli. Şi rămîi trist, dezamăgit, solitar în existenţa ta, neaşteptînd de la receptorul ridicat decât politeţea standard a serviciilor hotelului.

Cam asta ar fi urmat şi la mine acum, după baie, după aranjatul lucrurilor, plimbatul prin încăperi şi panoramarea a tot ce poţi cuprinde cu ochii de pe terasă. Dar tihna tuturor acelor preocupări intime mă moleşise; faptul că aveam un apartament al meu, cu însemnele mele, după celula în care mă ţinuse plutonierul-comandant Haiu, mă satisfăcea deplin. Nu simţeam decât nevoia să stau întins şi să-mi savurez locul, să mă afund uşor în aşternutul moale şi să ştiu că mă aflu în camera mea, că lucrurile mele sunt în jur. Din asfinţit, rămăsese doar o lumină de noapte moale, care aducea în ea foşnetele mătăsoase ale oceanului. Ventilatorul din tavan lopăta silenţios, aromele unor plante exotice ce se deschid la lună şerpuiau prin aer. Era o tihnă suavă cum de multă vreme îmi dorisem.

Şi adormii în mîngîierile ei.

2

Trezirea, însă, s-a petrecut cu totul altfel. Pentru că n-a fost trezire, ci pocnet, cădere, lovitură, bici transformat în muget. Urlau sirenele pe tot cerul şi una chiar deasupra capului meu, sau chiar în capul meu. Dar încă înainte de a le identifica, încă înainte de a-mi da seama că era vorba de sirene, chiar în clipa trezirii, din cine ştie ce lăcaş ascuns al instinctului de conservare, mi-am amintit clar avizul de pe coridor: "în caz de alarmă, coborîtul se face pe scări". Iar buimăceala mă făcea să bîigui repetat întrebarea da, dar până la scări, până la scări?!...

Până la scări, mi-am dat seama în tîrziul clipei următoare, că trebuia
să-mi trag pantalonii. Sirenele urlau mai ameninţător, iar eu nu-mi nimeream nasturii. Am ieşit pe coridor în picioarele goale şi încă încheindu-mă; iar când mi-am dat seama că nu mai era ţipenie în juru-mi, am rupt-o la fugă în jos. Alergam pe scări gonit de rostogolirea urletului sirenelor, şi încercam să disting dacă mai aud ceva paşi sau voci... Parcă. Parcă auzeam ceva, jos, în capul scărilor... Parcă... Dar era atâta depărtare până acolo!.. Atâta depărtare!

Şi goana mea nu mai reuşea să acopere spaţiul.

Doream să ajung jos, dar parcă paşii îmi erau prea înceţi sau, în faţa mea, scările se lungeau. Apăreau mereu noi rînduri de trepte, iar holul cu fete îndatoritoare, grăsuţe şi frumos colorate în îmbrăcămintea lor sumară, nu se mai arăta. Grohăitul sirenelor mi se aşeza ca o stavilă spre direcţia în care goneam. Alergam singur, eram singur pe scările largi şi doream cu nesaţ holul de la parter în care speram să ajung printre oameni. Unica mea dorinţă era holul unde fetele acelea conturate substanţial şi colorate viu, ca-n Gauguin, zîmbeau primitor alungînd urgia ce se rostogolea din văzduh.

Am pornit cu înzecite eforturi, ca şi cu înzecite temeri de ratare, asemenea unui alergător epuizat, pe ultima sută de metri. Într-un chin nemaipomenit şi începînd să mă obişnuiesc cu ideea că nu voi mai ajunge. Iar singurul gînd pe care mi-l puteam remarca era că Jesus stătea la primul etaj. Un gînd fără finalitate, pe care-l descopeream plutind în mintea mea nici ca întrebare, nici întru determinarea vreunei ulterioare acţiuni ci, pur şi simplu aşa, plutind în gol, bizar şi fără nici un rost, cum ţi se întîmplă în situaţiile stranii...

Când am ajuns jos, se făcuse linişte deplină. Asta m-a trezit; o ştiam; măcar din lecturi şi tot o ştiam: era liniştea de gheaţă dintre încetarea sirenelor şi începutul bombardamentului. Hîdă şi ameninţătoare în tăcerea ei, o linişte de pîndă, de ură, de înşelare şi de încordare, ca un gol creat în jurul ideii de moarte ce planează. Holul mi s-a părut gol cu fotoliile lui din împletitură rară de bambus, iar fetele inexistente.

Abia după aceea le-am văzut. Tot aşa: cu pantalonii scurţi pe pulpe, cu bluzele înnodate deasupra pîntecelui, dar drepte, rigide, cu ochi necruţători. Pentru că nu mai aveau coafură, ci căşti kaki ca şi pielea lor; nu mai aveau gesturi lascive, ci ţineau mîinile încordate pe câte o armă aproape tot atât de înaltă cât şi ele. Stăteau la locuri fixe şi priveau cu intransigente figuri de santinelă. Din pricina aceasta, din pricina răcelii privirii lor, golul era şi mai mare. În goana mea apăsată de sirene, alergasem spre o lume şi dădeam de un gol. Un gol păzit de mici fiare cu căşti kaki şi scurte pulpiţe grăsuţe.

Am încercat un zîmbet tîmp, în speranţa de a-l regăsi pa acela al recepţionerei care-mi spunea "bine aţi venit la hotelul nostru", dar mă simţii luat în primire de două fete cu căşti care-mi făceau semn într-o anumită direcţie. Îmi făceau semn cu puştile. Încadrat de ele, simţind oarecum coturile lor sau paturile armelor care mă împungeau, am

traversat un coridor păzit de altele dintre ele, şi am ieşit sub cerul liber. Cât de caraghios cred că arătam! Fruntea mea înaltă, faţa mea osoasă, ţinuta mea dezinvoltă nu mai aveau nimic din impresia bună pe care învăţasem să o trezesc atunci când apăream undeva: eram doar caraghios si stupid. De asta, poate, o fată m-a şi părăsit, dispreţuitoare. Am rămas în grija uneia singure, care m-a prins ferm de braţ şi m-a pilotat, în salturi şi strecurări pe lîngă pereţi. Mîna ei era fierbinte şi autoritară. Începusem să aud uruitul bombardierelor care se apropiau. Apoi, deodată, începu canonada. Din zeci de guri de foc ce ne înconjurau foarte aproape. Şi, odată cu ea, prima ploaie de schije răpăi în jurul nostru.

Încă un salt, şi fata sări cu mine în adăpostul plin de oameni. Mă trînti lîngă un perete ca pe un sac greu şi, oftînd uşurată, îşi scoase casca scuturîndu-şi părul negru. Tîrziu, când privirile ni se întîlniră, îmi spuse cu imputare:

— Altădată să ieşi la timp din cameră; să ajungi la adăpost înainte de încetarea sirenelor!

— Şi ce, o să cadă bomba chiar pe mine?! încercai eu să parez, făcând pe glumeţul.

Dar un domn elegant, în subţire halat de casă şi ca ochelari cu ramă de aur, se simţi dator să-mi explice cu o politicoasă bunăvoinţă:

— Nu bombe; bomba îşi are locul ei unde cade şi hotelul nostru este, în principiu, ferit, pentru că are cruce roşie pe acoperiş; pericolul constă în schijele de la artileria antiaeriană. Bomba te loveşte o dată, dacă te loveşte; dar schijele sunt permanente. Auziţi-le!

Într-adevăr, pe betonul de deasupra se auzea tot mai deasa răpăială a schijelor.

— "Intrarea în adăpost se face cită vreme sirenele sună avertizarea alarmei"... Îmi recită fata dintr-un regulament pe care nu avusesem vreme să-l cunosc. Şi, ciudat lucru, avea intonaţie de caporal!...

De unde ştiam că era neapărat de caporal? Asta n-aş mai fi putut-o spune, dar aşa îmi trecuse atunci prin minte. Îmi trecuse odată cu întrebarea: unde s-o fi aflînd Jesus.

— Are grijă de noi protectoarea noastră! spuse domnul în elegant halat de casă; şi întinse o mînă cam bătrînă spre pulpiţele ei, mîngîindu-le.

Pricepusem acum care fusese rostul intrării lui în discuţia mea cu fata; nopţile de insomnie duc şi spre asemenea gînduri. Dar însoţitoarea mea îşi pusese casca si scrută autoritar:

— Domnule, acum sunt în serviciu militar!

N-am mai avut vreme să remarc reacţia lui. l-am văzut doar palma care pendula între atracţia pulpei şi autoritatea glasului. O secundă. Secunda în care începu şuierul sinistru al bombei lansate. Binecunoscutul şuier de groază multiplicat cu viteze inexprimabile. Apoi tăcere. Cu ecouri în ţiuitul urechilor. Şi, atotcuprinzătoare, explozia.

O explozie cruntă, cu infinite ecouri, al cărei miros de cărbune şi pucioasă ajunse în câteva clipe până la noi.

Mi-am dat seama, însă, că mă aflam într-un adăpost de specialişti sau de oameni specializaţi cu timpul; pentru că, în locul exclamaţiilor de groază, se auzi, după un moment de meditaţie, doar glasul cuiva care spunea:

— A fost mare. E din cele din seria B două mii şaptezeci şi doi.

Iar altul încercă să-l contrazică:

— Ba eu cred că e din cele noi, experimentale; din seria trei mii.

Cu asta s-a făcut linişte în adăpost, lăsîndu-ne loc pentru urmărirea prin auz a luptei aeriene de deasupra noastră: uruitul greu al bombardierelor, motoarele ascuţite ale avioanelor de vînătoare, mitralierele din aer, antiaeriana de pe sol.

Concert clasic, al unui război cu arme clasice cum mi-ar fi plăcut să comentez făcând-o şi eu pe specialistul. Cândva, când zgomotele s-au topit

undeva, parcă în direcţia oceanului, sirenele sunară voios încetarea alarmei. La fel de strident, dar voios.

Pe când traversam curtea pe care, la dus, o străbătusem în salturi împins de fata-caporal, o mînă prietenoasă mi se puse pe umăr şi auzii glasul lui Jesus care-mi spunea foarte firesc:

— N-ai coborît la cină!

Atât de firesc, de parcă ne-am fi aflat într-un hotel din Miamy Beach sau de pa Coasta de Azur.

Cu un semn de neputinţă, i-am arătat cerul din care cu un minut înainte, mai cădeau încă bombe şi schije. Dar el, ţinîndu-şi mîna peste ochi într-un mod inexplicabil, îmi spuse:

— Lasă pe mai tîrziu; hai acum să nu pierdem somnul. Să mai ciupim ceva minute, că circul abia începe!

3

Avea dreptate. Circul abia începea. Mîna lui pusă deasupra ochilor avea rostul de a mai păstra somnul din care fusese trezit. Mulţi făceau aşa, repezindu-se din instinct la adăpost, cu grijă de a-şi păstra somnul. Moţăiau sub beton, şi se-ntorceau apoi moţăind spre camere. Pentru că, dară s-ar fi trezit de tot, cine ştie cum ar mai fi putut adormi. Căpătaseră acest instinct.

Eu, însă, încă nu-l dobîndisem, aşa că trecerea bruscă de la săptămîna petrecută pe sinistrul aeroport, la tihna camerelor" mele de aici şi la trezirea brutală sub imperiul bombardamentului, m-a zguduit.

Am rămas în cameră nedumerit, cu somnul spulberat, privind în oglindă cum coborîsem: cu bustul gol, cu picioarele goale şi încă neîncheiat la toţi nasturii de la pantaloni. Ce ridicol! Eu prezentabilul cu suple mişcări bărbăteşti care

făcusem exerciţii ca să am o apariţie plăcută, interesantă, tocmai prin simplitatea comportamentului, prin firescul mişcării, eu, poetul gînditor. cam cabotin, dar profitînd de cărunţeala tînără deasupra unei frunţi înalte, făcută înadins pentru a-mi străjui ochii despre care nu se putea spune că nu sunt inteligenţi... În fine, regia pe care o suportasem apărînd la televiziune, mă făcuse să-mi studiez gestica, să-mi dozez punerea în valoare şi chiar să ştiu că puteam fi desenat din două linii, cea deşirată elegant a unui trup şi cea dormind pe înalt a unei frunţi!... Ei bine, eu care făceam un fel de actorie în viaţă, ce ridicol eram acum, cu labele goale ale picioarelor, osoase şi lătăreţe, cu pantalonii răsuciţi caraghios şi neîncheiaţi cum trebuie, cu părul ciufulit, cu toate că eram tuns în aşa fel încât numai ciufulit să nu poată fi!...

După ce m-am amuzat îndeajuns cu propria-mi imagine, m-am mai învîrtit prin dormitor şi am încercat să citesc ceva. Dar n-am reuşit; m-am trîntit pe pat, dînd drumul la radio

Si deodată, camera s-a umplut de glasul ei.

Camera mea, care devenise a mea prin însemnele mele, prin somnul meu pe patul din ea. Camera în care, după chinul de dincolo, mă simţeam ajungînd oarecum acasă. Savurasem în ea şi tihna, simţisem şi biciuiala trezirii sub alarmă Era camera mea, deci; şi, acum, deodată, devenea plină de glasul ei. Glasul ei atât de personal încât răscolea toate ungherele ca un proprietar; atât de sonor, încât mă covîrşea aproape ca o muzică; atât de persuasiv, încât simţeam nevoia să întreb ce trebuie să fac.

Avea căldură, avea sinceritate în tonurile înalte cu timbru feminin; de fapt, o notă înaltă din când în când, săltînd peste restul silabelor care era rostit la un semiton mai jos, într-o gamă duioasă, de emoţie feminină. O simţeam frămîntată şi preocupată, iar plăcuta precipitare a glasului, care

se datora prea multor idei pe care le năştea o minte activă, scormonitoare, mă făcea să mi-o închipui ca pe unul dintre copiii aceia supradotaţi, o şcolăriţă încheiată până la gît, politicoasă, cu ochi timizi şi obraji îmbujoraţi, care doar când începe să vorbească îţi arată cine e şi te uimeşte cu precocitatea ei.

Uneori, lăsîndu-ne în voia unor armonii interioare care veneau din consecuţia ideilor, glasul cînta, transformîndu-se într-o subconştientă undă de melodie între patetic şi mîngîietor; alteori, din indignare sau din prea multele lucruri care-i venea să le spună, ajungea la guturale poticneli, la o bîlbîială amuzantă şi interesantă prin faptul că o simţeai provocată nu de căutarea ideilor, ci de aglomerarea lor. Pauza, poticneala, era gîndită; o poticneală de minte activă, care selecţionează ce să spună mai întîi. Uneori — o pricepeam — ajungea la formulări şi expresii predilecte, din acelea cărora le-a verificat de mai înainte plasticitatea şi efectul. Atunci era mîndră de ea. Cu o uşoară undă de umor, cabotina puţin, atât cât stă bine unui intelectual punîndu-şi în valoare raţionamentul sau figura de stil sau efectele reportericeşti pe care le avea pregătite confirmîndu-i cealaltă calitate: a muncii intelectuale cu care îşi pregătise emisia. Ceea ce însemna mult mai mult decât o simplă cursivitate în a vorbi.

În orice caz, invadîndu-mi camera la ceasul de tăcere densă de după furia bombardamentului, mă incita cu acele accente care dau farmec şi strălucire unor femei conştiente de ele. Sunt farmecele intelectuale de mici monştri care te scormonesc drăgălaş şi cu sadică iubire pătrunzîndu-ţi până în adîncul conştientului şi subconştientului şi desfăcându-te fibră cu fibră. Din dragoste desfăcându-te; din dragoste posesivă, ca un copil care umblă în viscerele mecanice ale jucăriilor. Din dragoste curioasă, de fiinţă inteligentă care

simte nevoia să-şi explice şi să-şi justifice sentimentul ce
ţi-l poartă decorticându-te celulă cu celulă ca să vadă ce este în interiorul tău de meriţi să fi iubit, ca să se insinueze cu mintea în fiinţa ta şi să ajungă să-ţi admire nişte atribute la care nici măcar nu te-ai fi gîndit. Pentru asemenea femei, care ştiu să-şi interpreteze sentimentele bucurîndu-se lucid de ele, calităţile tale nu sunt ca pentru femeia de rînd, cea maternă şi sentimentală dotată cu funciară căldură, cu funciara nevoie de a te acoperi prin dragostea ei. Adică tu nu eşti masivul, durul, elegantul, protectorul, greoiul duios sau băiatul vesel şi blînd, tăcutul calm, sau pătimaşul temperamental, blajinul care iubeşte cu discreţie, sau violentul cu arderi mari. Nu eşti, adică bărbatul unidimensional pe care ea îl iubeşte pentru că aşa i-a fost dat şi se mulţumeşte fără explicaţii, ci doar cu sentimente. Cu alte cuvinte, calităţile tale nu sunt calificate simplu şi monocord, ci inteligenţa care face să se diversifice şi să se manifeste plural o asemenea fiinţă în dragoste, te studiază şi te disecă tot timpul aflîndu-ţi virtuţi la care nici nu te-ai gîndit, găsindu-ţi alte calităţi decât cele evidente şi chiar şi pe acestea interpretîndu-le mult mai sofisticat, cu mult mai mult rafinament şi observaţie. O asemenea femeie face din dragostea ei o continuă explozie de sentimente şi idei care te încîntă, te fascinează, te ţine într-o mistuitoare stare de vibraţie, într-o epuizantă ardere intelectuală. Te topeşte, te consumă coroziv împingîndu-te să te gîndeşti cu nostalgie la amantele acelea blînde şi liniştite ce ştiu doar că te iubesc, doar că dragostea lor e realizată lîngă tine şi, în loc să te electrizeze ca astea, te leagănă lin cu braţele lor moi şi calde... Dar ajungi acolo numai cu nostalgia; o uşoară urmă de nostalgie. Pentru că drogul acestor femei, care-şi manifestă dragostea prin inteligenţa lor cercetătoare, e mult mai

puternic şi, vibrată în întregul ei de-o tensiune intensă, devorata ta fiinţă se simte covîrşită...

— Lasă, domnişoară, am simţit nevoia să-i spun când am ajuns la asemenea gînduri; să-i spun ca un avertisment de bărbat încercat, care cunoaşte lucrurile: lasă că ştiu eu — inteligenţa voastră e amor numai atâta vreme cât ne iubiţi, atâta vreme cât sunteţi în dăruirea cea mare. Apoi devine luciditate şi tot ce-aţi scormonit în noi aflînd ca virtuţi numai de voi simţite, devine comentariu banal care ne cataloghează ca-n inventarul unui insectar; nu mai vedeţi virtuţi, ci doar trăsături; adică găsiţi explicaţii şi pentru limitele noastre şi, în loc să ne iubiţi, ne clasificaţi!... Ştiu eu; cunosc acest gen de fiinţă curioasă, inteligentă, scormonitoare, prefăcută, cu voalate complexe, precoce atât la minte cât şi la instincte!

Mi-a răspuns c-un hohot neîncrezător, care a căpătat accente tot mai macabre până când s-a dovedit a fi semnalul de alarmă al sirenelor.

Când am priceput lucrul acesta, era iarăşi tîrziu şi am ieşit tot numai în pantaloni, cu bustul gol şi picioarele goale. În uşă, însă, parcă mi-am dat seama de egoismul instinctului meu de conservare care m-a făcut să fug spre adăpost uitînd de ea şi m-am întors convins că puteam s-o iau de mînă ducând-o alături. Abia după aceea mi-am dat seama de realitate şi am rupt-o la fugă pe scări. În hol, cerberele mă aşteptau cu un ironic zîmbet compromiţător care n-avea nimic din aerul de loisir al celeilalte existenţe a lor, cea de hoteliere. M-am lăsat încadrat de două fete aprige şi, împins de sînii lor incompatibili cu momentul, am ajuns în adăpostul de beton unde oamenii stăteau cu palmele peste ochi.

A urmat canonada, explozia, lupta de vînătoare aeriană, bufnitura unui avion doborît, tăcerea aceea fumegîndă care aduna în ea toate ecourile morţii sau ale dispariţiei terrei şi, apoi, odată cu sirenele care anunţau încetarea, revenirea noastră grăbită

spre holul hotelului, urcatul pe scări ca-ntr-un tăcut ritual, răspîndirea spre camere. Toţi semiadormiţi, toţi într-un mut efort de a-şi păstra legătura cu lumea somnului şi, printre ei, numai eu cu bustul gol, cu picioarele goale, privind uimit şi naiv ca un copil neştiutor care, prosteşte, se amuză de amănunte terifiante.

Eram, cred, chiar caraghios cu privirile mele ţopăind curios în mijlocul grupului grav şi concentrat ce urca orbeşte scările. Desigur că eram caraghios. Dar în minte îmi încolţise subiectul primului reportaj. Al celui cu care o voi concura pe ea. Da, o voi concura pe ea şi glasul ei când penetrant, când insinuant, când... O voi concura! Pentru că eu nu voi face comentarii ca ea; nu-mi voi considera publicul tîmpit, avînd nevoie de explicaţiile mele sau de panseuri mai mult sau mai puţin reuşite; nu voi trişa prin patetism şi retorică, ci voi lăsa faptele să vorbească. Fapte, întîmplări, nu filozofări făcute de-o tocilară, premiantă la pension. Fapte. Un bombardament, o provocare, un sat terorizat, o dramă de familie, enunţate ca-ntr-un fotomontaj: cu cât mai concis, cu atât mai tulburător...

Mă hlizeam tîmp la oamenii ce urcau împreună cu mine scara încercând să-şi păstreze somnul, şi parcă îi dădeam cu tifla ei, mîndru de soluţia pe care o găsisem ca s-o concurez. Şi numai bunul simţ mă reţinea de la a-i bate pe umăr pe morocănoşii adormiţi din jur întrebîndu-i într-un mod simpatic ce para înjurătura binemeritată: "Relataţi-mi, vă rog, un fapt extraordinar petrecut zilele astea aici; cât de mic, dar caracteristic; ştiţi, cititorii mei nu suportă pălăvrăgeala comentatorilor"...

Aş fi încercat şi asta, dar nu îndrăzneam; găsisem însă două ştiri; chiar din relatările ei le găsisem. Trebuia să urc repede în cameră să mi le notez.

4

Totuşi, după al treilea bombardament, n-am mai răbdat; l-am zgîlţîit pe Jesus care dormea pe umărul meu:

— Lasă somnul; doar n-ai băut limonada lui Haiu! Ajută-mă la primul reportaj şi spune-mi o bombă.

— Asta care-a căzut! răspunse el alintîndu-şi umorul în somnolenţă.

— O ştire-bombă cu care să-mi pot începe relatarea; o întîmplare nemaipomenită.

— Crezi că războiul e făcut din întîmplări nemaipomenite?!

— Dar din ce?

Dădu din mînă a "altceva" şi nu deschise gura decât după multe insistenţe din parte-mi:

— Lasă; vorbim după celelalte alarme.

— Dar ce-s nebuni?! Câte mai sunt?

— Ai să vezi!

Şi într-adevăr, am văzut: au fost şapte, una după alta, una anunţînd un bombardament mai crunt decât cealaltă. Mai lungi, mai scurte, mai dure, mai lente, mai scurte şi mai dure, mai lungi şi mai apăsătoare, schimbîndu-şi stilurile şi ameninţările şi tirurile şi bombardamentele, parcă înadins pentru a te lua mereu prin surprindere, a-ţi oferi o altă şansă de moarte, un alt mod de a te distruge.

Am simţit asta pe pielea mea, mi-am dat seama singur, pentru că ceilalţi, în adormirea lor, în strădania lor de a nu-şi pierde, dacă nu somnul, măcar starea de somn, nu aveau cum să-mi atragă atenţia. Am simţit-o treptat, pornind chiar de la inconştienţă.

Pentru că, la început, eram de-o stupidă candoare, ascultînd glasul ei sau gîndindu-mă cum s-o concurez, făcîn-du-mi vise în legătură cu reportajul sec pe care aveam să-l trimit şi

amuzîndu-mă faptul că, orice aş fi făcut, tot tîrziu ajungeam în holul de jos şi până la adăpost tot trebuia să fiu tîrît de fetele cu sîni înţepători. La a patra alarmă, însă, când sirenele
m-au sculat de pe scaunul pe care tocmai mă aşezasem ca să-mi încep reportajul, m-am simţit indignat, contrariat, ca de cineva care-şi bătea joc de mine nedîndu-mi pace. Am coborît nervos, nu m-am lăsat purtat de fete, am făcut prin curte salturi aşa cum învăţasem la armată şi m-am trezit rostind destul de ritos printre adormiţii din adăpost, ca şi cum le-aş fi atras atenţia agresorilor din aer:

— Sper că ăsta e ultimul raid!

Câteva mîini s-au îndepărtat de pe ochii feriţi de lumină dezvăluind nişte priviri blazate, nici curioase, nici dezaprobatoare, dar deloc încurajîndu-mă în vehemenţa mea.

— Nu se ştie niciodată! mi-a spus cineva cu glas fatalist şi n-am apucat să-i văd ochii, ci numai palma care se pleca moale şi neputincioasă acoperindu-i.

Am urcat încăpăţînat scările şi m-am apucat de scris într-o încrîncenare atât de mare încât aş fi putut respinge şi-o bătălie navală, nu numai un raid aerian. Când a început din nou alarma, când mi-am dat sema că nu trecuseră mai mult de zece minute de linişte, adică preţ de vreo două fraze aşternute pe hîrtie, ajunsesem în stare să pun mîna pe o mitralieră, dacă aş fi avut-o, şi să rad tot.

"Presiune, obsesie, teroare! mormăiam coborînd pe scară ca şi cum aş fi călcat sub paşii mei nişte gîndaci scîr-boşi ce mă invadau — Şoc psihologic, ameninţare perpetuă, distrugerea nervilor" — strigam aproape, lovind tot mai tare cu călcîiele în trepte, pentru ca, ajungînd la ultima cotitură a scării, să mă aud dînd un chiot: TERORIŞTILOOOOR!"...

M-am trezit în braţele lui Jesus şi, descoperindu-l, am simţit nevoia să-i spun:

— Va să zică, am ajuns şi eu la timp!

Mi-am dat seama că mă privea ca pe un nebun din vorba căruia nu înţelegea nimic.

— Ţi se par criptic? l-am întrebat cu ton provocator şi mare sete de harţă.

— Uşor exaltat, mi-a răspuns el cu economie de cuvinte.

— Crezi că se mai repetă de multe ori?

Mi-a intuit neliniştea; a făcut efortul de a renunţa la somn:

— Nu se ştie. Pesemne că au un computer care aranjează de fiecare dată altfel. Nu fi agitat; tocmai ăsta e scopul lor: război şi cu bombe şi psihologic. Studii şi experienţe în toate domeniile, urmărite de o armată de cercetători mai mare chiar decât armatele care luptă.

— Mersi, i-am spus bucuros; asta e o idee pentru reportajul meu... Acum pot să mă explic: E prima dată când am ajuns la timp jos; înseamnă că încep să mă adaptez. Asta voiam să spun.

— Dacă-ţi aminteşti ce voiai să spui, e bine.

Şi puse capul pe umărul meu încercând să adoarmă. Încercând. Pentru că îl simţeam că nu mai era în stare. Se arăta tare, dar îl toca şi pa el. Schimbarea ritmurilor de la un bombardament la altul îl toca.

Ajungînd din nou în cameră, eram decis şi lucid. Le pricepusem jocul: era o complicare a modului în care majurii te pedepsesc făcând culcări cu tine. Adică făceau raid după raid, cu pauze scurte după care nu ştiai dacă mai urmează unul sau nu, cu pauze inegale, ca să nu ştii când îţi vine rîndul să trăieşti spectrul morţii din nou, cu sisteme diferite de bombardamente ca să te ameninţe cu mai multe modalităţi şi să-ţi pună în faţă mai multe procedee de a te omorî, cu durate diferite a atacurilor, ca să nu fie valabile măsurile de precauţie pe care le-ai lua în baza experienţei de mai înainte. Le pricepusem jocul şi eram decis să li-l răstorn. Să le găsesc toate cheile şi să li le demasc.

Am devenit activ şi încordat. Totul mergea într-un ritm crispat, încăpăţînat: mi-am pregătit cronometrul de la ceas, am încărcat aparatul de filmat şi aparatele de fotografiat pentru orice eventualitate şi, lucrul cel mai important, am pregătit reportofonul cu toate canalele pentru funcţionare pe timp îndelungat. Făceam totul cu încăpăţînare, dacă nu chiar cu ură. Cu ura celui trădat, care mă simţisem la mine acasă în acest mic apartament, crezînd că am scăpat de obsesiile convieţuirii sub jurisdicţia plutonierului Haiu şi, când colo, nu făcusem decât să ajung la o altă formă de teroare.

Când a început din nou alarma, am apăsat ferm pe butoanele de înregistrare ale reportofonului, mi-am luat cămaşa în care aveam dictafonul minuscul ce înregistra şi ei, am încuiat cu grijă uşa şi, în timp util am parcurs culoarele şi scările ajungînd jos odată cu ceilalţi.

Pe fetele-cerber, care mă priveau mirate neştiind dacă mai era cazul să rîdă de mine sau nu, le-am nesocotit cu dispreţ. Cu mare dispreţ. O meritau: făceau parte din acelaşi aparat de teroare.

Am intrat în adăpost, am cronometrat pauza — acea tăcere goală şi acră dintre începutul sirenei şi debutul copleşitor al canonadei, am înregistrat ploaia ascuţită cu schije şi basul devorator al grelelor bombardiere, gama metalică a avioanelor de vînătoare, ecourile încăpăţînate ale duelului aerian, explozia aparatelor lovite, şuierul funerar al căderii lor şi bufnitura de cataclism în pucioasa iadului a impactului lor cu pămîntul. Am cronometrat cât dura până la prima bombă lansată, i-am înregistrat explozia şi am măsurat timpul până la cea de a doua; m-am zăpăcit o clipă când a căzut lestul greu, adică atunci când toate bombardierele, aşezate pesemne în dispozitiv precum caii în arena circului, au dat drumul concomitent întregii încărcături acoperind cu neantul exploziilor spaţiul imens ce le era

comandat a fi distrus şi n-am mai cronometrat exact durata lor de moarte; în schimb, dictafonul meu le-a înregistrat, după cum eram sigur că le-a înregistrat şi reportofonul lăsat în cameră. A urmat tirul acerb al antiaerienei care arăta ca un ultim salut sau ca înjurătura furioasă a unui neputincios, schijele proiectilelor lor gata să ne omoare pe noi în loc de a-şi face datoria, tăcerea penibilă, ca o renunţare plină da jale plutind sub recviemul tuturor fumurilor de explozie şi sirenele sunînd încetarea. Sunînd-o tîrziu şi nesigur, precum comanda unui majur beat care nu s-a înţeles cu plutonul la instrucţie: "'n'poi r'peţ 'ndurile!"...

Nu mai aveam eu chef de conversat cu ceilalţi. Am rupt-o în goană pe scări urcând câte trei trepte, spre marea surprindere a fetelor cu căşti ale căror chipuri deveniseră mai umane.

Descuind uşa, am şi dat drumul micului meu dictafon notîndu-mi cronometrările făcute pe el. Voiam să le stabilesc absolut precis, şi apoi să le confrunt cu ceea ce înregistrase reportofonul lăsat în cameră. Am pus mîna, însă, în acelaşi timp, şi pe cele câteva hărţi pe care le adusesem cu mine, pentru că mintea mea incitată începuse să facă unele legături din care rezulta rolul jucat de întîmplarea cu misteriosul aeroport al plutonierului-comandant Haiu. Bănuielile mele începeau să se formuleze rapid, agitat, ca atunci când eşti provocat şi simţi nevoia de ripostă. Am deschis harta maro a insulei; într-adevăr: semăna cu un animal care înnoată, aşa cum o văzusem de la înălţimea zborului avionului. Coada lui mare, lungă şi subţire, terminată într-o măciulie de insule, rămăsese mult către sud. De acolo, de undeva, ne luasem în după-amiaza trecută zborul. Avioanele nu aveau cum să vină tot din partea aceea. Noi ne aflam undeva pa la mijloc, în vîrful spinării pe care o atingeau apele oceanului desenate cu un albastru deschis. Urma o jumătate da trup, mai adunat, mai lat, continuat cu un gît

subţire, care părea prelungit artificial, de mâna unui desenator original ca linie, iar apoi capul. Dintr-acolo trebuiau să vină avioanele cu toate că urechea mea le auzise prea bine, la plecare,
lăsîndu-se spre sud. De ce spre sud? Mă înşelam oare?... Nu am mai avut însă vreme să găsesc răspunsul. Mai scurtă decât oricare celelalte, pauza s-a terminat brusc. Sirenele au început să urle nebuneşte, parcă legîndu-şi ecoul de cel încă rămas în atmosferă al semnalelor de încetare de mai înainte. Abia am avut vreme să dau din nou drumul reportofonului pentru înregistrare şi să încui uşa. Am ajuns în holul de jos, iarăşi tîrziu şi fără cămaşă, spre amuzamentul fetelor cu arma care învăţaseră acum lecţia:
m-au luat şi m-au dus direct lîngă Jesus care nu mai dormea şi mă aştepta cu ochii deschişi.

— Parc-ar şti că ne-am întors; azi au întrecut măsura, îmi spuse el. Un tur din ăsta de noapte cuprindea trei sau patru raiduri!...

— Deci, de obicei, nu ajung la şapte raiduri, am de-dus eu.

— Singurul lucru cert este acela că în decurs de douăzeci şi patru de ore fac douăzeci şi patru de raiduri; cum le dozează, în câte seturi, în câte tururi, adică, ţi-am spus: e la latitudinea computerului pe care-l folosesc în loc de stat major.

— Şi pot să fie toate douăzeci şi patru de raiduri. Într-un singur tur?

— Nu; tururile sunt fixe — de cinci ori în douăzeci şi patru de ore: unul noaptea, unul după nouă dimineaţa, unul la prînz, unul după-amiază şi unul la începutul serii; cu o regularitate birocratică; am impresia chiar că lucrează ca funcţionarii, în trei sau patru schimburi. Fiecărui schimb îi vine prin rotaţie unul sau două tururi, căruia îi dirijează raidurile respective.

— Şi, dacă tururile sunt fixe, de ce nu şi numărul raidurilor care revin fiecăruia?

— Astăzi necunoscuta care creează un război al nervilor: când se apropie ora ştii că trebuie să laşi totul şi să te ascunzi, dar nu ştii cât durează şi la ce intervale se repetă. După câteva zile de asemenea tensiune ieşi cu nervii slăbiţi. Bineînţeles, nu vorbesc de noi care stăm într-un hotel cu cruce roşie deasupra şi adăpost bine construit, cu toate că şi la noi se resimte îndeajuns.

— Ai o evidenţă a modului cum s-au repetat aceste tururi, mai bine zis a modului în care s-au deosebit unele de altele ca număr de raiduri?

Dădu din mînă cu un gest leneş de zădărnicie:

— La început, toţi încercăm să facem calcule, să căutăm o corespondenţă aritmetică, să ne creăm un instrument prin care să deducem cam ce ar putea urma; toţi facem asta!... De ce rîzi?

— Tocmai începusem s-o fac şi eu!

— Eram sigur. Nu m-aş fi gîndit că ai să-ncepi chiar atât de repede, chiar din prima noapte, dar oricum, oricum... Şi mă bătu uşor pe obraz: Lasă-te păgubaş; computerul e mai tare! Pesemne că un computer asemănător i-ar putea afla rostul. Dar ce folos? Totul e un joc în gol: unii se joacă cu nervii altora, cei din aer îi terorizează pe cei de jos, iar cei de jos şicanează nervii primilor demonstrîndu-le cât pot de mult să reziste jocului lor. Asta-i tot. Cam ca filibusterismul în parlamentul american.

— Şi cu rezultate concrete pentru că se experimentează atât armele din aer către sol, cât şi cele de la sol către înălţimi! am adăugat.

— Eşti deştept! mi-o plăti el cu o bătaie încurajatoare pe umăr.

— Mai degrabă am memorie; am citit asia într-un comentariu; poate chiar al tău!

— Hombre, eu nu mă lansez în comentarii care mi-ar putea atrage ura trusturilor de armament.

— Atunci al unuia mai cu şira spinării decât tine!

— O.K. Îţi văd eu peste două săptămîni şira spinării!

Nici nu mi-am dat seama când a trecut alarma şi a sunat încetarea. Am ieşit din adăpost. Venise dimineaţa. O dimineaţă lăptoasă cu aburi leneşi şi dulcegi care dădea aparenţe stranii curţii interioare în care ne aflam. De fapt era grădina restaurantului. Se vedeau pe mijloc stîlpii mari şi pîrghiile care susţineau strîngînd şi desfăcând un imens parasol parizian ale cărui pînze fluturau sub formă de trenţe semănînd cu pavoazul unui vas eşuat. Mai erau nişte boschete-separeuri tăiate în carnea bogată şi lucioasă a frunzişului tropical, ceva mobilier de pai aruncat claie peste grămadă, totul îngrămădit pe margini spre a face loc cocoaşei hidoase a adăpostului. Mă obseda acea cocoaşă sub care constatam acum că fusesem împins de şase ori, intrînd de bună voie dar o dată şi, cu ochii cu care o privisem sub ceţurile dimineţii, le-am privit şi pe fetele din holul hotelului. Ele, însă, zîmbeau profesional, erau drăguţe şi atente, lunecau moale pe lîngă pereţi, îndeplinindu-şi diverse îndatoriri domestice, fapt care m-a făcut să fiu mai atent la nurii lor. Da, aveau nuri; nu chiar pe gustul meu, dar îi aveau.
I-am spus asta lui Jesus şi el a început să rîdă:

— Păi nu vezi că s-au dezarmat şi şi-au lăsat căştile! Te-a zăpăcit atât de mult această primă experienţă încât...

— Ai dreptate, am spus! acum văd şi eu că se serveşte la bar, că mulţi dintre colegii noştri de adăpost s-au aşezat la mese... Deci nu va mai fi alarmă; se ştie asta!

— Asta da; asta se ştie! e singurul lucru care se ştie! răspunse Jesus în mijlocul unui căscat imens care-i lăbărţa barba şi fălcile.

— Păi, atunci hai să bem ceva reconfortant; un bitter, de exemplu, cu multă gheaţă, multă lămîie şi un alcool tare înăuntru!

— Nu pot, spuse el privind plictisit mesele la care se aşezaseră oamenii aşa cum ieşiseră din adăpost; detest beţia care te trage la pahar când

faci ochi; asta înseamnă că n-ai curaj în faţa zilei care vine!... Omul serios bea după ce şi-a încheiat socotelile.

— Cam ai dreptate; dar ce facem atunci, că mi-a trecut somnul.

— Ţi-a trecut? Vino la mine să-ţi fac un concert. Să nu te sperii, aşa obişnuiesc după şocuri: cînt o jumătate de oră până când adorm. E cel mai bun timp de dormit*;* până la nouă dimineaţa nu ne deranjează nimeni ... Hai, mai spuse el şi până să mă urnesc din atmosfera tentant-toropitoare a barului, am şi simţit suflul unei voci de gondolier cabotin făcând să vibreze totul: *Oooo sooleeee miiiiioo...*

Toată lumea a tresărit s-a întors spre noi care-i priveam de sus, din capul scărilor, iar obişnuiţii localului au exclamat voioşi:

— Jesus!... Ura, s-a întors Jesus!... Hai, Jesus, să bem *un mojito!*

— *Augur!!* le răspunse Jesus gesticulînd imperial *auguri herejes* care credeţi că *la razon humana* perdera în alcoolul îngurgitat de dimineaţă! Asta e oră de pus trupul omenesc la cazne mai nobile!... Şi mă luă brutal. Hai, *hombre;* hai de-aici!

M-am supus, renunţînd la a descifra ce însemna ultima imagine pe care o văzusem. Era un grup de fete noi care se strînsese lingă recepţie, pesemne schimbul de dimineaţă, şi un individ cu o figură foarte cunoscută, cu mişcări foarte familiare mie, le instruia. O figură foarte cunoscută... Dar mintea mea obosită nu putea ajunge decât la această abstractă noţiune de "foarte cunoscut". Mai mult nu deducea; se împotmolea într-o tîmpă relaxare ce urma tuturor tensiunilor prin care trecuse. Un fel de inconştienţă cretină în care mă simţeam plutind amăgitor.

Din pricina aceasta i-am remarcat foarte tîrziu ritmul cu totul deosebit, glasul de o cu totul altă expresie, fizionomia dominată de un chin ce se

transfigura în fericire: Jesus cînta într-o şoaptă de mare artă. Era o surdină obsedată care scotea note subţiri, ca nişte coarde întinse din cine ştie ce ţesături ale unor sentimente răscolitoare. Era ca un demon care nu fascina, nu se încorda ca să fascineze ci, fascinat el însuşi, transmitea firesc această fascinaţie umplînd cu ea toate spaţiile din jur.

Atunci a început să se clarifice pentru mine spaţiul unde mă aflam: era o cameră mică, îngustă, cât încăpea un pat, un dulap şi o noptieră, cu un duş incomod în spatele unui paravan şi fereastra imensă în care bătea obositor soarele.

Am fost stupid. Când şi-a încetat cîntecul, ca un ecou topit fie pe întinsul apelor, fie în micile cămări ale inimii lui, din toate câte aş fi avut
să-i spun, am întrebat prosteşte:

— Aici stai tu?

L-am auzit rîzînd şi, după aceea, glasul amuzat i s-a rostogolit brutal asupra mea:

— Nu te teme, costă tot atât cât şi apartamentul tău!... Şi deschizînd uşa: Dă direct în scară, e la primul etaj, faci cinci secunde până la adăpost. Aici confortul e în raport cu adăpostul, nu cu interiorul locuit.

— Cînţi minunat! i-am spus obosit; obosit de toate acele realităţi murdare şi întoarse pe dos; cînţi minunat; cred că ai fascina mari adunări de oameni.

A zîmbit înţelept şi, cu un gest mai degrabă de regret decât protector,
m-a bătut pe umăr:

— Nu e încă vremea de cîntat pentru omenire, ţi-am mai spus-o!

— De ce? Pentru ce-i frumos, oricând e vreme!

— Dragul meu *hombre,* înţelege-mă: nu e!... La mine acolo cîntam în faţa a străzi întregi de oameni, cîntam împreună cu ei, simţeam cum le transmiteam ritmul meu, cum îi făceam să se dăruiască şi să existe total cu cîntecul meu.

Oamenii au nevoia asta şi se dăruiesc uşor lucrurilor frumoase. Dar uită de altele; uită ce mai au de parcurs până să ajungă de drept, pe meritate, la asemenea lucruri frumoase. O sală care tresaltă în ritm cu tine e o mare patimă; m-am dezbărat greu de ea.

— Te-ai dezbărat?

— Da; ţi-am spus: încă nu e vremea să ne dedicăm doar muzicii. Uită-te în jur. Aminteşte-ţi toate experienţele prin care am trecut doar de când suntem împreună şi vei vedea: încă nu e vremea pentru muzică. Omul simte nevoia să se dăruiască ei, adică unei stări de contemplaţie şi de trăire veselă sau tristă, bazată numai pe instincte, dar nu ca o formă primară de existenţă ci tocmai ca o evoluţie care-l face să depăşească stadiul prejudecăţilor, stadiul perfidiilor, stadiul pîndei şi ascunzişurilor, stadiul urii şi al spiritului apucător, stadiul prefăcătoriei şi al conformismului formal, iezuit. Trăim explozia unei nevoi de sinceritate în omenire, care nu cuprinde numai munca, ci tot ce este frumos şi sincer... Dar nu a venit încă vremea pentru asta; există încă nişte comandamente mai grave.

— Şi atunci?... Atunci tu de ce cînţi? De ce ai renunţat la sălile cu oameni şi cînţi aici, în cămăruţa asta îngustă care costă tot atât cât un luxos apartament pentru că preţul îl numără scările care te duc la adăpost? De ce?

— Cînt ca să adorm., Cînt, adică, pentru mine. Cîntecul mă relaxează şi mă face să uit toate tîmpeniile unei nopţi ca asta. Haide, vira; ne vedem la opt la micul dejun, pentru că la nouă vin iar raidurile!...

Eu am dormit însă mai mult şi, trezindu-mă, m-am speriat: Mai aveam douzeci de minute până la nouă şi trebuia să mă prezint, ca să-mi fac acreditarea de presă, la purtătorul de cuvânt al ministerului lor de externe.

Noroc că mă bărbierisem înainte de-a adormi. Am sărit într-un pedant-colonial costum alb cum îmi adusesem vreo trei pentru recepţii şi am pornit în goană pe trepte. Goneam ca şi la alarme, dar jos în hol, mă aşteptau fetele drăguţe, îndatoritoare, cu tăvi purtînd ceaiuri şi cafele.

Am smuls repede o cafea, am dat-o pe gît şi i-am strigat celui de la poartă să-mi fără rost de un taxi. Se arătă mirat, dar nu dezamăgit:

— Un taxi, *monsieur?* Păi sunteţi aşteptat la ministerul de externe care este doar la cinci sute de metri mai jos de bulevard.

— De unde ştii că sunt aşteptat la externe?! a tunat glasul meu.

Şi atunci am dat cu ochii de el. De el, figura cunoscută pe care o remarcasem în zori dînd instrucţiuni fetelor:

— Plutonier Haiu!

— La ordinala dumneavoastră, *monsieur*.

— Ce cauţi aici? (Ce cauţi aici cu privirile astea perfide, aş fi vrut eu să-i spun: dar m-am abţinut).

— M-am demobilizat, *monsieur;* am fost lăsat la vatră şi am primit funcţia de director adjunct al acestui hotel.

— Al acestui hotel?!?

— *Oui, monsieur;* soyez *le bien venu chez nous...* Soyez *bienvenu!*

5

Încă năuc, parcă dorind să scap cât mai repede de zîmbetul care-i ungea faţa cu scîrnă, am ieşit într-o stradă extrem de populată, ca un bazar, plin de gură cască, de copilărime, de negustori cu marfa în mînă sau pe trotuar, de motociclete şi ricşe, de tarabe cu flori şi cu peşte, cu statuete de zeităţi ocrotitoare şi cu plante de leac vîndute de vraci bătrîni, cu efecte militare de toate soiurile şi

crengi de fructe tropicale, cu un du-te-vino continuu şi monoton de viaţă orientală în care mişcarea perpetuă şi mulţimea mişcătoare sunt caracteristice, dar numai cu condiţia să intri în ritmul lentorii lor, al nepăsării lor, al acelui cromozom lipsă din constituţia somatică a indivizilor care face ca lenea lor să se travestească în contemplaţie.

Abia mai tîrziu am înţeles că era un bulevard mare, larg şi destul de frumos, cu case cochete, prăvălii înţesate, rari palmieri bogaţi în coroană; cu frontoanele clădirilor ornamentate după o modă vetustă în stucatură şi ornamente de tablă şi un anume farmec dat de clădirile administrative tronînd printre butici şi cafenele. Abia mai tîrziu, după ce în mintea mea am reuşit să-l pot vedea fără viermuiala mişunătoare a celor care, cu îndeletniciri sau fără, îl populau într-un înăbuşitor sentiment de terchea-berchea.

Dar nu-mi mai dau seama dacă, mai întîi, am golit bulevardul numai in mintea mea, ca să mi-l pot închipui aşa cum l-a trasat iniţial urbanistul din cine ştie care veac sau deceniu. Pentru că, deodată, l-am simţit golindu-se el cu adevărat. Golindu-se ca şi cum o pompă de aspersiune ar fi supt totul în câteva clipe, ar fi absorbit toată mulţimea pulverizînd-o cine ştie unde. În câteva clipe... Dacă nu, chiar în una singură. Deodată. Aproape inexplicabil. Făcându-mă să mă scutur şi să mă-nfior.

Îmi apăruse deodată groaza cenuşie a asfaltului acelui bulevard pa care, până atunci, datorită puzderiei de picioare nu-l putusem vedea, funerarul pietrei moarte a zidurilor pe care, acum când dispăruse foiala trupurilor, le puteam remarca, mizeria hîrtiilor, ambalajelor, paielor, lucrurilor răzleţe pe care le lăsase mulţimea în brusca ei dispariţie. Casele mă priveau cu ochi morţi, copacii rămăseseră neclintiţi ca nişte animale adulmecând pericolul, iar eu, singur în

mijlocul unui bulevard gîndit cochet de către cine ştie ce arhitect al secolului trecut care se ambiţionase să reediteze aici un mic San Francisco, eram ca unicul supravieţuitor al unui cataclism care încă mai ameninţa.

Şi într-adevăr, agitînd frunzişul copacilor, culoarea cerului şi hîrtiile străzii, sirenele începură să sune concomitent cu deschiderea canonadei antiaeriene. Concomitent. De data asta fuseseră luaţi prin surprindere... Dar dacă fuseseră luaţi prin surprindere, de ce dispăruse întreaga stradă încă înainte de a suna alarma?

Stăteam prosteşte pe marginea trotuarului, în costumul meu alb de recepţie, şi mă întrebam toate astea în vreme ce schijele începură să ciupească fierbinte asfaltul. Ba, la un moment dat, atras de dialogul dur al bătăliei aeriene, am ridicat şi ochii către cerul care, spre deosebire de bulevardul pustiu, se popula. Până când o zgîlţîietură şi un strigăt m-au trezit:

— *Vous etes fou!*

Fou, fou, fou... am auzit ca un ecou al bătăliei aeriene. Si m-am simţit trîntit jos, în apa ce curgea pe lîngă rigolă, o cască metalică lovindu-mi obrazul cu fierbinţeala ei.

— Sânt gropi individuale la marginea trotuarului, între copaci, l-am auzit spunîndu-mi pe cel ce-mi apăsa cu palma lui capul în pavaj; sări într-una din eîe şi trage repede capacul j eu am să fac la fel... Hai... Acuma!

M-am trezit tras de el şi aruncat în direcţia trotuarului. Aruncat atât de bine încât am ajuns cu mîna pe marginea unei gropi. Proiectile antiaeriene explodau sonor şi colorat în văzduh. Am simţit un pumn în coastă:

— Intră-n groapa individuală, nu mai sta! Îmi striga cel ce mă salvase, o umbră kaki care trecu în goană pe lîngă mine, sărind într-o groapă, mai din faţă.

Am făcut acelaşi lucru. Groapa era rotundă ca o gură de puţ îngust şi, puţin chircit, încăpeam în ea. Am început să mă las pe vine privind cerul şi numai o schijă care a muşcat din buza gropii sărind mai încolo, m-a făcut lucid ca şi cum ştiam obiceiul de când lumea. Fulgerător am întins mîna, am apucat capacul de lemn da alături pe care nici nu mai ştiam când îl văzusem, şi l-am tras deasupra mea, ţinîndu-mă strîns cu amîndouă mîinile de stinghia care-i închipuia un fel de mîner. Era ca un capac de putină, cum se fac pe la noi, numai că dintr-un lemn mai tare. Pe el răpăiau acum schijele şi tuburile cartuşelor de mitralieră ce cădeau de la bătălia aeriană. O răpăială cruntă care, dacă mai întîrziam o clipă, n-ar mai fi fost răpăială, ci ciuruială pe creierul meu.

Când a mai încetat, adică s-a îndepărtat venind numai sub forma unor ecouri de pe pavajul din jur, am încercat să mişc. Îmi venea foarte greu mai ales că, atunci când sărisem, spaima nu-mi dăduse vreme să simt că fundul gropii era plin cu apă, apă cu noroi, adică o mocirlă în care intrasem până la glezne şi care, dacă m-aş fi mişcat, mi-ar fi ajuns mai sus. Şi, totuşi, ceva nu era în ordine; nu mă afundam în mocirlă, dar noroiul curgea invers, urca în şuviţe pe piciorul meu, o simţeam prea bine.

În groapă era întuneric şi umed, iar adîncimea nepermiţîndu-mi să stau drept, îmi anchiloza şira spinării la capete, înspre gît şi înspre şezut, obligîndu-mi genunchii la o stîngace îndoitură. Apa îmi chiftea în pantofi şi şuviţele de noroi ţîşneau în sus, prin părul picioarelor mele. Mîinile, nu îndrăzneam să le iau de pe mînerul capacului pentru că el era pelicula subţire, unica şi subţirea peliculă dintre capul meu şi bombele ce explodau afară. Am încercat să stau agăţat numai cu o mînă, iar cu cealaltă să-mi trag cât mai în sus cracii pantalonilor. Dar, deodată, cu capacu-n cap ca o pavăză, am sărit afară cât am putut, suferind

explozia de lumină cară mi s-a ivit odată cu ziua de deasupra trotuarului. Şi numai răbufnirea unei bombe îngrozitor de aproape, m-a făcut să mă chircesc înapoi, găsind mai comodă căldura leşioasă şi greţoasă a mocirlei din groapă.

Am ţinut cu o mînă capacul şi, cu alta, am smuls de pe gamba mea una dintre vietăţile care mi se păreau a fi noroiul urcând. Era o şopîrlă unsuroasă cu miros de ceva între borhot şi cadavru. Nu vedeam dacă avea picioare sau se tîra ca lipitorile, dar am simţit-o sugîndu-mi sîngele din vîrful degetului cu care o ţineam. Am început să fierb. Picioarele parcă mi se desprinseseră de trup devenind o parte scîrboasă năpădită de viermuiala reptiloasă a vietăţilor care urcau pe ele. Dădeam cu mîna să le alung, dar schijele răpăiau deasupra capacului care trebuia ţinut bine. Simţeam cum câteva exemplare ajunseseră dincolo de genunchi, urcând insistent, şi numai o laşă căldură mă făcea să nu pun în aplicare gîndul că mai bine risc o schijă, decât să rabd scîrboşenia asta. Ţineam cu amîndouă mîinile capacul în care auzeam din când în când violenţa schijei ce mă căuta şi îmi frecam pulpele în întunericul gropii încercând să desprind ventuzele cu care viermuiala mi se înşuruba în carne. Era năduf, mirosea a sînge coclit, iar aerul pe care încercam să-l inspir de afară avea miros pătrunzător de pucioasă.

Când a sunat încetarea, eram pe jumătate leşinat. Nu am mai avut decât tăria să dau puţin capacul la o parte şi să mă sprijin de marginea gropii, îndreptîndu-mi oasele. Cândva, am simţit aceeaşi umbră kaki aplecându-se asupra mea şi trăgîndu-mă de după umeri.

— Sunteţi aşteptat de purtătorul de cuvânt, îmi spunea scuturîndu-mi hainele şi alungind de pe ele şopîrlele albicioase îmbîcsite de noroi.

— La purtătorul de cuvânt? Dar de unde ştii dumneata asta? Am simţit deodată tărie în mine ca să-l reped.

— Păi vă aşteptam, mi-a răspuns el politicos. Eraţi tocmai în faţa ministerului nostru când a început alarma. Azi au fost teribili; au venit pe neobservate şi au bombardat înainte de a începe sirenele să sune.

— Va să zică aşa...

— Exact. Îndreptaţi-vă ţinuta. Nu vă temeţi de şopîrle; astea la lumină dispar, fug în fundul gropii.

— Dar lumea de ce a dispărut înainte de alarmă? întrebai eu obsedat.

— Pentru că venise ora. La ora nouă toată lumea dispare. Venise ora nouă şi dumneavoastră nu mai apăreaţi. Eram chiar îngrijorat. Norocul e că v-am văzut în mijlocul străzii.

— M-ai văzut? Dar de unde mă cunoşti dumneata pe mine ca să mă fi văzut?!

Un zîmbet cleios apăru pe faţa militarului care părea binevoitor:

— Ei, avem şi noi fotografiile dumneavoastră; am fost anunţaţi doar!...

Zîmbea în continuare, neconcepînd că privirea mea devenise intrigat de suspicioasă: semăna cu cineva. Dar bine de tot, până aproape de confuzie.

6

Am trecut printr-un coridor, printr-o curte interioară, şi am fost introdus într-un adăpost încăpător, luminat fluorescent. O scundă estradă, o hartă şi un individ micuţ la un perete, iar pe scaunele din mijloc, vreo douăzeci de persoane cu carnete în mîini. Intrarea mea a trezit curiozitate. O curiozitate vie, firească şi oarecum amuzată. Cel de la hartă s-a oprit şi
s-a întors rămînînd o clipă deconcertat şi încercând să-şi aşeze mai bine ochelarii, cei de pe scaune au rotit capetele concomitent, ca într-un balet. L-am

văzut pe Jesus, cu ochii ca-n faţa unei glume bune, pufnind în barbă. Am remarcat figura grav intrigată a lui Llull O'Llull, capul de struţ al unui bărbat între două vîrste care sughiţa şi fără s-o văd, mi-am simţit din clipa aceea privirile invadate numai de halouri. Halouri blonde, halouri de piele marmorată, halouri de ochi verzi, halouri de buze expresive, halouri de nas mic şi bărbie voluntară şi iarăşi halourile unui păr blond, scuturat cu mişcări dezinvolte. Deci, orbit de aceste halouri, i-am auzit glasul:

— Ce nostim!

"Ce nostim!"... Suna şi amuzat, suna şi ironic; dar mîngîietor. Ca o mîngîiere adresată unui copil tîmpit. "Ce nostim!"... Iar eu, invadat de halouri, ca de nişte spoturi ce mă puneau deodată în lumină, am început să-mi cam închipui cum arătam şi să pipăi discret cu degetele crusta de noroi ce mi se usca pe pantaloni, stropii şi petele de pe haina mea albă de recepţie, fără să îndrăznesc să-mi trec mina şi prin părul care... dumnezeu cu mila!

Îmi suna în urechi exclamaţia sinceră în compasiunea şi amuzamentul ce-l produsesem: "Ce nostim"!, şi nu ştiam deloc cum să mă mişc, cu toate că-l simţeam pe omul de la hartă că se decisese sau mă recunoscuse şi venea către mine.

— Aţi primit botezul focului nostru, îmi spuse el cu un ton care rezona atât de solemn încât nu putea să nu conţină unele imperceptibile accente de ironie; fiţi bine venit, îmi pare rău că aţi întîrziat; eu sunt purtătorul de cuvânt, după conferinţa de presă, veţi face cunoştinţă cu colegii dumneavoastră. Acum vă rog să luaţi loc pentru că avem comunicări importante. Noi profităm întotdeauna de bombardamentul de la orele nouă dimineaţa ca să ne strîngem în acest adăpost pentru conferinţa de presă. Ştiţi, îmbinăm utilul cu... aşa cum spunea un mare gînditor. Luaţi loc, vă rog, luaţi loc. Aveţi aici hîrtie.

M-am aşezat pe un scaun cu grijă să-l trag mai departe de cel căruia
i-aş fi putut mirosi urît. Şi m-am ghemuit auzind glasul ei:

— Deci e novice! Îi punem un "N", ca la italieni, un "100" ca la nemţi, sau un semn de exclamaţie ca la...

M-am chircit mai mult pe scaunul meu. Purtătorul de cuvânt vorbea, parcă adresîndu-mi-se. Avea nişte priviri persuasive şi înfipte, cum au mai toţi oamenii scunzi, iar sub părul lui cărunt şi ochelarii cu rame groase se desena o figură care-mi era cunoscută de undeva. Dar mintea mea, după peripeţiile din groapă şi şocul trăit de abia după ce mi-am dat seama de modul în care-mi făcusem apariţia, nu mă mai servea cu promptitudine. Disciplinat, ca un elev tocilar de care restul clasei îşi bate joc fără ca lui să-i pase, am început să-mi notez tot ce auzeam şi vedeam pe hartă.

Îmi amintesc: purtătorul de cuvânt oferea nişte informaţii foarte interesante. Interesantă apărea şi harta insulei la dimensiuni imense, care o lăsau să se vadă singură, abia conturată de apele oceanului. Totul era interesant, eu îmi notam de zor dîndu-mi seama că mi se oferea substanţă serioasă pentru ceea ce aveam de gînd să scriu. Dar făceam aceasta din instinct; cu acel instinct al reporterului de a-şi nota totul chiar şi când este atent în altă parte. Priveam şi harta: animalul ciudat, cu piept puternic spintecând valurile într-o direcţie care ambiţiona polul nord şi cu prelunga coadă fluturînd ca un avertisment către cei ce rămîneau spre sud. Vedeam şi linia de demarcaţie care trecea ca un ecuator prin mijlocul insulei împărţind-o între cei "de aici" şi cei "de dincolo", adică cei care se apără aici la sol şi bombardează dincolo şi cei care bombardează aici şi se apără dincolo la sol. Vedeam săgeţile liniilor de navigaţie spre direcţiile cele mai apropiate, toate aflîndu-se la mii de mile, îmi dădeam seama, deci, de izolarea noastră faţă

de restul lumii, de poligonul perfect ales de către cei ce voiau să încerce "pe viu" noile armamente. Mintea mea lucra febril la cele ce aveam să scriu în prima relatare şi, cu toate acestea, numai o mică parte din atenţie îmi era axată pe direcţia acestor lucruri. O foarte mică parte.

Pentru că tot ce nu-mi puteam stăpîni şi dirija ca memorie, atenţie, impulsuri şi sentimente, migra către ea. Totul... Auzul mi se ascuţea încercând să prindă exclamaţiile ei sau comentariile pe care le făcea în şoaptă, memoria mi se ambiţiona amintindu-şi toate inflexiunile ei din emisiunile pe care i le auzisem, imaginaţia mea făcea eforturi de-a şi-o închipui cum arăta în clipa aceea sau ce făcea, sau ce expresie avea, întocmindu-i portrete din trăsături deduse de auz, de miros, de alte simţuri insesizabile care-şi varsă înregistrările direct în produsul închipuirii noastre. Tot ce vibra în mine era concentrat către ea, în afara privirilor pe care nu îndrăzneam să le întorc de la harta cu animalul ambiţionat să spintece valurile spre nord şi omuleţul cu figura ascunsă sub marile rame ale ochelarilor care se plimba prin faţa lui implantîndu-i în trup convenţionale semne de strategie militară. Vedeam mînuţa lui aşezînd semnele, îmi închipuiam mîinile aviatorilor care apăsau pe manetele declanşatoare, dar deasupra tuturor, şoaptele comentariilor ei pe care le prindeam cu urechi de radar, veneau spre mine în halouri mai puternice decât orice aş fi vrut eu să fac: halourile unui păr blond mişcat cu gest dezinvolt, de animal chipeş, halourile unor buze expresive comentînd atotştiutor evenimentele, halourile ochilor verzi pierzîndu-se într-o ireală profunzime ce nu exprima nimic...

Când s-a făcut pauză şi l-am văzut pe Jesus aducând-o spre mine, m-a cuprins deodată o atât de mare tulburare, o atât de nouă şi necunoscută tulburare încât nu numai că nu m-am mai mişcat, dar am devenit altul.

M-am descoperit deodată a fi un tip arogant şi impertinent care parcă atunci ieşea la patru ace dintr-un salon de mode şi nu din groapa noroioasă cu şopîrle. I-am făcut o reverenţă de-un amuzament firesc doar între oameni care se cunosc şi am început s-o tachinez fără să pot reţine sau măcar să meditez la ceea ce-i spuneam. Ştiu numai că-i vorbeam, că simţeam în ochii mei o lumină insinuantă. O lumină insinuantă şi precisă ca lampa unui medic de nas, gît şi urechi, al cărei spot i-l purtam pe fiecare trăsătură studiind-o cu o curiozitate avidă şi cercetătoare de parcă aş fi fost în posesia unui aparat cu care mi-o desenam în memorie. Cât mai exact, cât mai minuţios... Vorbeam, spuneam cine ştie ce enormităţi sau lucruri necontrolate de a căror emfază îmi dădeam seama numai după gesturile umflate, impozante şi voioase în acelaşi timp, pe care simţeam nevoia să le fac. Dar luminiţele din ochii mei jucau, pîlpîiau, ca şi cum ar fi dovedit starea de funcţiune a aparatului cu care îi înregistram fiecare schimă, fiecare trăsătură, corespondenţa dintre expresia feţei ei şi ceea ce aş fi dorit ca ea să simtă, să gîndească. Şi am reuşit. După cine ştie câte clipe de crispare care-i dădea un aer de neîncredere, am văzut-o încercând un mic zîmbet şi, apoi, deodată, pufnind. Mi-am dat seama, deci, în subconştientul existenţei mele, că, fără să mai reţin ce anume, reuşisem să-i spun ceva, să-i comunic ceva hazliu. Am început să rîd, un rîs nervos, de o nervozitate veselă. Rîdeam bucuros pentru că reuşisem să-i provoc zîmbetul. Sincer bucuros, fericit ca de un triumf care mă îmbăta, îmi dădea dreptul să am gesturi şi mai grandilocvente şi chiar s-o îmbrăţişez cu un aer camaraderesc, ce nu ţinea seama de faptul că, mai mult ca sigur, o murdăream cu noroiul de pe hainele mele.

Era o fiinţă bine făcută — trup înalt, de sportivă, şi gesturi moi de o modestie foarte feminină. Atât de feminină, încât nu mai era modestie, ci graţie

moale, atrăgătoare, neagresivă. Agresivă îi era numai gîndirea; de-o inteligenţă ascuţită şi răsfăţată care spunea lucrurilor pe nume cu toată încrederea că ştie să tragă concluzii. Convingerea asta provenea nu din vreo îngîmfare, ci din faptul că modul ei plăcut de a se purta încînta desigur pe toată lumea şi toată lumea o asculta cu plăcere. Chiar şi mie, când i-am spus cam insinuant ceva în legătură cu semnele de începător pe care mi le aşeza noroiul din groapa cu şopîrle, nu s-a sfiit să-mi răspundă cu:

— Văd că am de-a face cu un ziarist de rasă, perfect utilat pentru a trage cu urechea! Şi, mîngîindu-mi mîna cu nişte degete calde, mi-a spus cu dezinvoltura glasului ei care aglutina alintat cuvintele: Felicitări, colega; să ştii că eşti simpatic; chiar foarte simpatic...

Faptul m-a tulburat până când mi-am dat seama că, la fel de caldă ca şi amintirea pe care mi-o lăsase verdele sincer al privirilor ei, s-a apropiat de Llull O'Llull luîndu-l la braţ şi spunîndu-i ceva cu acelaşi ton ce luneca între prietenie şi colegialitate.

Simţeam nevoia să protestez; s-o trag de braţ şi să-i amintesc de faptul că simţisem în privirile ei o căldură ce-mi era adresată numai mie, pe care o consideram adresată numai mie. În privirile ei calde şi blânde şi moi care-i luminau cu luciul lor verzui-auriu întreaga expresie a feţei.

Dar, în clipa aceea, cineva îmi apucă cu gest politicos braţul. Era purtătorul de cuvânt, cu chipul lătăreţ pe care numai ramele groase ale ochelarilor mă împiedicau să-mi dau seama de unde îl cunoşteam.

Spre pofta mea de a-i da un pumn şi a-i spune: "Nu vezi, dobitocule, că sunt ocupat; nu vezi c-o scap pe fată?!"... el îmi aminti protocolar că trebuia să mai stau pentru a face formele de acreditare.

Am rămas, resemnat, la braţul lui, dînd din cap incapabil să recepţionez ceea ce-mi vorbea şi

privind cu un sentiment de invidie spre uşa pe care, înconjurată de ceilalţi, ea ieşea...

A simţit pesemne arsura privirilor mele, pentru că s-a întors şi mi-a zîmbit cu buze moi ca o sărutare:

— Ciao! Ciao, bine utilatul meu coleg!... mi-a spus lăsîndu-mă într-o totală derută.

Avea un zîmbet plăcut, duios şi insinuant care rămăsese acolo, în rama uşii, împreună cu privirile care-l însoţeau şi cu ceva din expresiile neatente, de copil răsfăţat, pe care i le căpătau uneori trăsăturile feţei. Expresii fireşti, neregizate şi necontrolate precum ţuguiatul buzelor când acceptă ceva fără să înţeleagă prea bine, încreţitul nasului venit hodoronc-tronc în locul unui răspuns pe care-l aştepţi grav, îngustarea pleoapelor într-o simpatică injurie amestecată cu amor, umflatul obrajilor, ca şi cum ar pufni în rîs, dar transformându-se imediat într-o expresie de nepăsare la adresa cuiva şi toate acestea supuse undelor de umor blînd, prietenos şi copilăresc ale sufletului ce i se oglindea în priviri cu naive capricii.

O urmărisem, deci, destul de mult, pentru ca retina mea să înregistreze toate acestea şi, mai ales, aerul de frumuseţe autoritară cu care mă chema, mă atrăgea persistînd acolo, în cadrul uşii adăpostului. Şi gestului amical al mîinii ce mi se aşeza pe braţ am simţit nevoia să-i răspund cu:

— Da, fată frumoasă, vin îndată; îndată!...

La braţul meu era însă purtătorul de cuvânt privindu-mă straniu, cum nu se poate mai straniu. Figura lui derutată mi-a apărut atât de familiară încât, pentru o clipă, chiar am avut senzaţia că ştiu de unde îmi este cunoscută. Pentru o clipă, doar. Iar atunci când am încercat să-mi adun gîndurile formulându-mi amănunte în legătură cu locurile sau timpul de unde-mi venea acea senzaţie de chip cunoscut, totul s-a spulberat şi mi-am bîiguit numele simţindu-mă obligat să încep o prezentare.

— Vă cunosc, mi-a răspuns acela cu aceeaşi certitudine ca şi ofiţerul care mă aruncase şi mă scosese din groapa individuală; sunteţi un nume cunoscut, am pus chiar să mi se procure cărţile pe care le-aţi scris şi, dealtfel, am primit fotografiile dumneavoastră din faţă şi din profil.

— Cărţile mele sunt scrise din documentare de bibliotecă, am simţit eu nevoia să fiu modest; de-abia acum voi trăi emoţiile reale ale unor oameni care luptă pentru libertate!

— Cărţile dumneavoastră sunt foarte valoroase! mi-a spus el cu glasul sunînd complet fals, înfuriindu-mă că fusesem sincer.

"Cărţile mele", pe naiba!... "Nume cunoscut", aşijderea! Mă identificase ca orice poliţist pe individul pe care-l are în grijă... Chiar am vrut să i-o spun: "Lăsaţi 'mneavoastră glazura intelectuală; habar n-aveţi ce-am scris, habar n-aveţi cine sunt. Îmi purtaţi interes ca şi unui spion, ca şi unui infractor, numai că, în loc de cazier, am deocamdată la dumneavoastră doar o fişă. Mă cunoaşteţi profesional, şi nu intelectual, iar eu, cu toate că sunt obligat prin profesie să le suport, detest foarte mult aceste procedee poliţiste"...

— Aţi spus ceva, doriţi ceva, meditaţi la ceva?... simţi el hiatusul din relaţia noastră de abia începută.

Iar eu m-am răzbunat încercând să par straniu, sau absent, sau împrăştiat:

— Seamănă cu un leu care înoată spre nord, am spus hodoronc-tronc, arătînd spre harta insulei.

— Da, domnule, chiar aşa vorbesc şi legendele noastre: despre leul din apele oceanului... Îl vedeţi: încearcă să scape da tropicul capricornului care i-a atins coada, şi tinde spre ecuator... mi-a răspuns el politicos, cu o gravitate care făcea ca faţa să-i apară şi grăsuţă şi inchizitorială. Şi a adăugat protocolar cu un glas pe care, acum, începeam să-l recunosc: Fiţi binevenit la noi şi vă vom fi recunoscători pentru ideea de a apăra cauza

noastră; deasupra acestui leu care înfruntă apele oceanului la o atât de mare distanţă de orice altă porţiune de pământ, în curînd va ajunge să fluture numai steagul nostru. Noi vă stăm la dispoziţie zi şi noapte cu orice fel de date despre lupta pe care o ducem. Poftiţi un set de materiale documentare şi o atenţie de bun venit din partea guvernului nostru.

Atenţia era un stilou de aur cu filigranul lucrat într-o originală manieră artizanală, pesemne derivînd din tradiţia meşteşugarilor locului. Setul de materiale documentare era însă atât de mare, încât chiar el a avut ideea să-mi dea un soldat care să mi le ducă la hotel.

Nu ştiu de ce, dar când i-a ordonat soldatului, am avut impresia că l-a şi instruit să mă supravegheze. Am remarcat aceasta dintr-un licăr vigilent al lentilelor ochelarilor săi, care-i schimba total fizionomia, făcându-te chiar să te temi de ea.

7

După toate datele pe care mi le-am notat în timpul conferinţei de presă şi încărcătura de material documentar pe care mi-a cărat-o soldatul la hotel, nu-mi mai rămînea decât să mă apuc de scris. Ambiţiile mele din noaptea trecută se realizau într-o corespondenţă care să-i facă pe cititori să-şi smulgă din mîini paginile tipărite.

Dar numai de asta nu aveam chef.

M-am învîrtit prin micul meu apartament, mi-am aşezat uneltele, unele mai la îndemînă decât celelalte, am încercat să dictez, dar n-am reuşit, am ieşit pe balcon şi am privit oceanul, dar m-am surprins căutînd în pînzele lui verzui pe plaja aurie, brăzdată grosolan de fortificaţii, vreo urmă sau vreun semn din partea ei. M-am întors furios în cameră şi m-am obligat să scriu cu stiloul cel nou, preţ anticipat dat de gazde pentru articolele prin

care le voi susţine lupta. Dar m-am trezit tot învîrtindu-l pe o parte şi pe alta, cercetându-i finul desen oriental al filigranului până când am descoperit o minusculă inscripţie: "Made in Italy". Asta m-a înfuriat la culme, mai ales că mi-a trecut prin minte gîndul că şi ea, în toată puritatea ei de fiinţă nordică, ar putea fi născută la Hong-Kong!...

Cert lucru, nu eram într-o stare în care să fi putut redacta o cât de simplă corespondenţă şi am căutat explicaţia în faptul că nu mă documentasem suficient, sau nu meditasem suficient. Mi-am mai acordat o şansă propunîndu-mi să reiau calculele din noaptea trecută când mă înfuriase sofisticarea ritmului bombardamentelor. Am luat o coală de hîrtie, mi-am extras precizările de pe dictafon şi, cu ceasul în mînă, am dat drumul benzii care se înregistrase pe reportofon, în cameră, în lipsa mea. Şi, deodată, în timp ce ascultam înregistrarea tuturor zgomotelor din clipa în care părăsisem camera, deodată, deci, un adevărat şoc m-a făcut să caut să înşfac o mitralieră şi să trag, să trag, să trag...

Pe banda reportofonului, înregistrate în lipsa mea, se auzeau, în consecuţia lor obişnuită, următoarele: declicul pornirii înregistrării peste care se aşeza imediat mugetul anunţului alarmei începute; paşii mei prin cameră, deschisul şi închisul uşii; mişcarea mea precipitată de-a încuia şi de-a scoate cheia din broască; ceva zgomote din stradă ca mişcarea unei grupe de soldaţi şi câteva comenzi scurte; tăcerea neliniştită şi rea dintre încetatul alarmei şi apariţia uruitului ameninţător al bombardierelor punctată de cîrîitul sinistru al unor păsări alertate, pesemne nişte păsări mari rătăcite dinspre ocean şi speriate de suflul avioanelor pe care mijloacele lor de detectare îl amplificau. Urma pornirea tirului antiaerian. Ascultat numai, fără pericolul ploii de schije, acesta avea chiar virtuţi componistice, ca o imensă orchestră de tiruri dirijată cu mînă sigură şi chiar

mişcată într-o alternare de tonuri şi direcţii cuprinzînd ecourile întregului spaţiu într-un ritm de groază, ură şi încrîncenare...

Ascultam acest concert macabru, încercând să-i descifrez muzicalitatea unor reluări contrapunctice cu schimbări de tonuri în funcţie de intensitatea tirului când, un sunet fals, neadecvat, lipit, aşezat pe deasupra, mi-a zgîriat auzul. Era un minor sunet metalic neavînd nimic comun cu răpăiala detunăturilor pătimaşe care se înverşunau pe o partitură nebună, imaginată la furie şi tensiune. Era un sunet fals, nesemnificativ, perceptibil doar datorită faptului că făcea parte dintr-o cu totul altă categorie decât vehemenţa sigură şi percutantă a întregului concert. Era un scîrţîit meschin, ruginit, contrastînd cu perseverenţa percutantă a atacului acelor instrumente sigure.

Prima dată mi s-a părut. Am rămas neatent, prins de grosul concertului, am zăbovit câteva clipe de îndoială şi am reacţionat de abia tîrziu, ducând sfielnic mîna la buton şi dînd banda înapoi cu un sentiment de incertitudine faţă de ceea ce voiam să fac. Am ascultat fără vreo intenţie, ca şi cum aş fi căutat o pată zărită întîmplător, pe care mă ambiţionam s-o şterg numai din pedanterie. Şi, dintr-un neformulat instinct intim, am dat încă o dată înapoi, rărind redarea. Atunci s-a produs şocul şi toată atenţia mea s-a crispat manifestîndu-se în tehnice mişcări repezi şi sigure. Manevram butoanele, căutam modalităţile, decodificam redarea, estompam joasele, căutam să subliniez înaltele, tot mai crispat, tot mai arţăgos, tot mai pus pe demascări. Lucram intens ca la un semnal de alarmă declanşat în resoartele cele mai ambiţioase ale conştiinţei mele. Dădeam la o parte sunete şi scoteam altele la iveală, descifram prin vehemenţa dominantelor insinuarea altora, minore, perfide şi de abia manifestate, omiteam impetuozitatea unora pentru a surprinde încercarea de disimulare a altora. Şi iată ce a ieşit: După

începutul canonadei, sau aproape concomitent cu ea, o frecătură subţire de metal pe metal şi o uşoară percuţie anunţă introducerea cu grijă a unei chei în broasca uşii. Apoi se aud clar cele două învîrtituri care descuie, deschisul încet al uşii şi închisul ei brusc. Fiinţa
ce-a intrat pe uşă, însă, nu se aude, e ca o fantomă, ca o tăcere înconjurată de celelalte zgomote. Pe toate minutele urmăririi parcursului ei printre zgomotele specifice bombardamentului şi alarmei, oricât m-am străduit,
n-am făcut decât s-o simt, ca pe un gol, un macabru gol de tăcere insinuat printre zgomotele înregistrării. Se aud sertare, uşi de dulapuri, capace deschise, obiecte mişcate, haine scuturate, se aud toate sunetele şi foşnetele lucrurilor atinse dar a fiinţei care se mişcă printre ele şi le cercetează, nu. Cu migală tehnică, manevrînd frecventele înalte şi joase, dintre exploziile canonadelor şi bombardamentelor am desprins sunet cu sunet toate cele insinuate şi, până la urmă, am descifrat la fiecare cam despre ce putea să fie vorba. Dar perfidul meu vizitator era imponderabil şi incomunicabil prin sunete-fantomă auditivă descrisă prin negaţia existentei ei, adică prin lipsa de sunet, prin lipsa de vibraţie. O existentă amorfă, mută, circulînd ca o nevibrantă pată de inexistenţă printre cele două planuri ale sunetelor. Când sirenele au început să sune încetarea, liniştea ei s-a lăţit ceva mai mult, pesemne pe durata saltului către uşă, un salt tăcut, asonor.

Am auzit broasca, am auzit balamaua, am auzit cheia încuind şi banda mea a rămas cu un singur plan, cel al înregistrărilor propriu-zise, pentru care o lăsasem să meargă.

Am coborît la recepţie. În goană, pe scări, omiţînd liftul cu toate că nu era oră de alarmă, trerînd pe lîngă privirile lascive şi îmbietoare ale fetei care-mi zîmbea ţinînd o mină grăsuţă, cu degeţele boante, pe butoanele liftului. Aici nu mai

eram un pasager oarecare, cvasi ostatec pe un aeroport necunoscut, „aflat în afara hărţilor aviatice”; eram un ziarist, corespondent de presă acreditat pe lîngă guvern, plăteam cu bani grei apartamentul de hotel şi nu permiteam nici un fel de lezare a persoanei mele fizice sau morale!

Aveam replica pregătită şi coboram accentuînd-o bine în apăsarea paşilor. Pe măsură ce coboram, tensiunea creştea şi prevedeam că, ajungînd la recepţie, protestul meu va avea efectele unei bombe.

În hol, am trecut pe lîngă fetele drăguţe, numai priviri, aşteptînd comenzi sau zîmbete, pe lîngă sînii proeminenţi cu care se împlineau trupuşoarele lor grăsuţe îmbinate din forme rotunde care le accentuau mişcările ondulate.

— Da, domnule... Ce doreşte domnul?... Cu ce-l putem servi pe domnul?...

De-o atenţie şi-o politeţe duioasă, mîngîietoare, de-o solicitudine plină de nuri, tocmai cum n-aveau ce căuta în faţa indignării mele vehemente.

Am trecut printre ele fără să le remarc nici tentanta carnaţie măslinie, nici buzele cărnoase, de-o senzualitate aparte, făcute spre a cuprinde zemoase fructe pline de miere, nici coapsele împlinindu-se rotund ca un instrument muzical plin de vibraţii ce se lăţeşte din locul de maximă îngustime al mijlocului. L-am văzut pe Haiu, cu degetele lui ca nişte ciocuri de raţă, zîmbindu-mi cu un zîmbet nou, necunoscut, ceva între aerul de patron căruia îi merg bine afacerile şi slugă ce-a reuşit cu mare profit să te tragă pe sfoară. Era pe botul lui întins şi unsuros atâta făţarnică satisfacţie, chiar bucurie de-a mă vedea, încât nu merita, nu era de conceput altceva decât să-i înfig un pumn zdravăn în lăţimea fălcoasă a obrazului.

Cred că pumnul meu şi pornise. Altfel, Jesus m-ar fi bătut pe umăr, dar nu m-ar fi apucat de braţ, întîlnindu-mă.

— Ciao, bălrîne! Ce-i atâta energie în mîna asta a ta? Mă uitam la el cum, din afecţiune, pusese laba sa mare tocmai pe pumnul care se repezea spre falca lui Haiu. Şi pumnul acela parcă era un obiect străin pentru mine, pe care atunci l-aş fi apucat tocmai ca să lovesc. Am încercat sa-i explic sau am început să încerc a-i explica, cu acea aglomerare de lucruri de spus pe care ţi-o dă indignarea şt care face vorbele să se poticnească rupîndu-se unele într-altele. Iar când mi-am eliberat pumnul şi am privit spre Haiu ca să ţintesc din nou, ceva ce mă bîntuia dinainte, o comunicare de subconştient care venea încet spre suprafaţă, mi-a adus în conştiinţă revelaţia. Figura purtătorului de cuvânt mi se păruse cunoscută fiindcă era leit a lui Haiu, leit a plutonierului-comandant Haiu! Ceva mai rasată, din pricina ochelarilor cu rame groase şi lentile cristaline, cu sticlă foarte fină.

Leit figura plutonierului-comandant aflat astăzi, după spusele lui, în retragere.

— Aţi dorit ceva, vă pot fi util cu ceva? mă întreba el îndatoritor lingîndu-mă cu zîmbetul de-o slugărnicie slinoasă.

Dar pumnul meu era mort, anchilozat. L-am întrebat cu glas stins, numai ca să pun capăt insistenţei întrebării:

— Ai vreo rudă, vreun frate geamăn purtător de cuvânt la Ministerul de Externe?...

8

— E o fată atât de candidă, cum s-o fi descurcând printre lichelele astea?

— Cine?

— Ea, fata cu care mi-ai făcut cunoştinţă; e o lume atât de dură aici, ai de făcut slalom printre atâtea perfidii!....

De abia întrebarea lui Jesus sau, mai bine zis, obligaţia mea de a răspunde m-a făcut să simt nevoia să disimulez prin ton gîndul care mă dusese direct la ea. De ce la ea? De ce, de la furia cu care coborîsem scările şi până la orgoliul de a nu mai face scandal când un semnal de alarmă mi
s-a aprins în minte în legătură cu asemănarea perfectă dintre semidoctul plutonier comandant şi disimulatul purtător de cuvânt, totul s-a îndreptat spre o întrebare în legătură cu ea?...

Îl priveam pe bărbos vinovat şi simţeam privirile lui jucăuşe cum mă ironizează cu blîndeţe înţelegătoare.

— E o lume perfidă, e drept; uită-te la venerabilul care ne serveşte!

Şi, spre a-mi demonstra, se adresă bătrînului chelner ce se purta cu asiatică distincţie de spion plasat în cercuri înalte:

— Ce mîncăm, Joseph? îl întrebă punînd un accent comic pe numele ce se lipea pieziş pe figura mongoloidă a bătrînului.

— Porc, sir; bineînţeles, porc, răspunse acela deferent şi impenetrabil.

— Vezi! E carne de lup pusă la saramură, de cîine ori de hienă, pentru că pe insula asta nu există rît de porc , o tratează ca să-i dea ceva asemănare la gust. Iar acest domn distins în livreaua lui ne-o recomandă cu cea mai mare convingere!...

Nu ştiam unde voia să bată şi-i priveam alintătura cu care se lăsa servit şi minţit de bătrînul chelner. Îmi era ruşine, dar mă gîndeam tot la ea şi ştiam că el simte asta. Până ce mi-o servi:

— Ei, pesemne îi vin fripturi cu avionul; aşa că suportă ceva mai bine lumea asta perfidă!

— Cu avionul?

Mă studie amuzat, ca şi cum m-ar fi înţepat fin cu privirile ochişorilor lui şi, înfulecând fără rezerve bucata de cîine murat, îmi spuse fără ocolişuri:

— Tot ce-i în legătură cu ea îţi trezeşte curiozitatea, te face să-ntrebi!

— Cum adică? încercai eu un nereuşit protest.

— Adică şi pomenirea unui avion, cu toate că ştii că tat-su e general.

— Nu ştiam că tat-su e general, îmi auzii eu acelaşi protest naiv şi zadarnic.

— Ba ştiai; şi răspunsul ăsta îţi vine tot din instinctul de-a afla mai mult, de-a o comenta mai mult. Ştiai că tat-su e general şi că se spune că scrie versuri.

— Bine, dar tu singur ai spus că e o prostie să poţi crede că un general scrie versuri.

— Ţi-a sucit capul, nu-i aşa?... Ai fi în stare chiar să spui c-o iubeşti!

M-a salvat de-un răspuns ruşinat sau de încercarea de-a minţi naiv, alarma care veni odată cu cana de suc din care ne turna mîna bătrînă a chelnerului. Alarma de prînz care suna altfel sub lumina zilei, decât cea de noapte. Pentru că pe cea da dimineaţă n-avusesem timp s-o remarc decât din groapă. Arăta altfel văzută din sala restaurantului brusc golită: Un vacuum absorbise toată foiala plăcută şi tihnită, cu specifice zgomote de veselă împletite în discuţiile care se însumează într-un indistinct murmur palavragiu. Totul rămăsese inert, ca un muzeu lăsat viitorimii despre distinsa îmbinare de pînză albă, porţelan, argintărie, sosuri mirositoare şi condimente colorate, în care secolul nostru ştia să onoreze un prînz la marile hoteluri; chiar un prînz de stare beligerantă în care porcul e un surogat de cîine murat.

Am avut o clipă imaginea aceasta, destul ca să întîrzii şi să suport intransigenta belicoasă a fetelor care-şi uitaseră drăgălăşenia. În adăpost, Jesus m-a luat la sigur:

— Nu mai căuta; pe ea n-ai s-o găseşti decât rareori şi atunci din întîmplare.

— Dar de ce nu vine? am întrebat deschis, fără să mai încerc să mă ascund.

— Are adăposturi mai sigure sau lucrează în timpul alarmelor.

Mai mult n-am mai putut scoate de la el. Ştiam cât de limpede mă descifrase şi cât de evidentă îi era exaltarea mea în legătură cu ea; dar o oarecare jenă mă făcea să mă abţin, să mă manifest cât mai puţin. Trăiam o stare de alertă, amestec al indignării învinse cu care tăcusem în fata lui Haiu şi a nevoii acerbe de-a o căuta pe ea. Dar n-aveam nici un reper, iar proaspătul meu prieten mai mult mă tachina decât îmi oferea vreun indiciu.

Norocul a fost că turul raidurilor de prînz a numărat doar două alarme între care bătrînul chelner ne-a oferit compotul.

— E timp bun de somn acum; până diseară suntem liberi, mi-a spus Jesus căscând voluptuos şi oferindu-mi cafeaua lui.

— Am să ţi-o beau, i-am răspuns; n-am chef de dormit.

— Scrii?

— Nici de scris.

— Dar nici pe ea să nu te-aştepţi s-o găseşti! m-a mai înţepat el, salutîndu-mă c-un somnolent gest leneş.

Am protestat neconvingător:

— Nu pe ea; dar trebuie să văd oraşul; e singura oră în care pot vedea ceva din oraşul ăsta în care am ajuns de ieri şi pe care încă nu-l ştiu...

Când am dat din nou cu ochii de Haiu, mi-am adus aminte că n-am apucat să comentez cu Jesus prezenţa lui aici. Dar am renunţat auzindu-i paşii greoi cum făceau să scîrţîie scările şi m-am avîntat în căldura de afară. Mă minţeam chiar şi pe mine spunîndu-mi că am o direcţie precisă, trebuind să-mi cumpăr o cască colonială. De fapt, singura direcţie precisă era necunoscutul străzilor unde speram s-o întîlnesc.

Oraşul arăta frumos şi leneş. Ca o felină murdară întinsă la soare. Clădirile impozante îşi disimulau somptuozitatea în ciupercăria de barăci şi tarabe improvizate în jurul lor; zidurile din piatră densă, magmatică, foloseau drept sprijin mulţimii de pierde-vară de toate vîrstele, pitorescului peisaj uman cu caracteristici oceanice; străzile, cândva elegante, trasate de un arhitect care-şi răzbuna lipsa de spaţiu din întortocherea aşezărilor europene abuzînd aici de mari spaţii drepte şi curbe, erau invadate de tot ce se poate numi mijloc de locomoţie de la ricşă până la tanc. Era parcă o expoziţie în mişcare a tot ceea ce putea suporta roata: roabe, biciclete, cărucioare, căruţe, platforme rulante, trăsuri, şarete... Toate, în majoritate, trase de oameni şi, rar, de animale mici, nesemnificative ca prestanţă, un fel de vaci, de asini, da combinaţii catîreşti între văcuţe pirpirii şi măgari înceţi dar asidui. Printre ele îşi făceau loc cum puteau automobile de toate tipurile, militare şi civile, combinaţii din mai multe ansamble disparate de la maşini de epocă şi maşini militare ultimul tip, vechi piese, ca din perioada filmului mut întregite cu părţi salvate din lupte de la carele militare, afete de tun, care de luptă lovite cândva de proiectile, şi folosite azi pentru cărat lăzi sau iarbă de mare, ambulanţe sanitare transformate în mijloace de locomoţie în comun şi furgoane mari constituind un fel de autobuze transportînd spre suburbii puzderie de oameni cu ciorchini de coşuri şi pachete, autobuze demodate, cu direcţiile vechi înscrise pe tăbliţe negate printr-o tăietură de vopsea şi cele noi indicate prin scrisul aceleiaşi pensule strîmbe, furgoane remorcate la foste care de luptă şi motoare de torpile submarine adaptare la cărucioare de invalizi. Era o harababură de vehicule, un amestec de încrengături şi specii, un haos mişcător avînd drept singur element comun rotirea roţilor. Roţi de lemn şi roţi cu spiţe de sîrmă, pneuri şi gume de cauciuc masiv, roţi de

căruţă ferecate în şine şi rotocoale dolofane de la trenurile avioanelor, foste roţi zimţate, cu dinţii piliţi şi altele improvizate ca-n timpurile iniţiale, din tăierea butucilor în felii, totul rulînd, mergînd, circulînd, fără prea mare viteză, fără prea mult entuziasm, ca într-un destin peripatetic damnat să nu stea sau ca într-un sistem savant precum galaxiile a căror coeziune e girată prin mişcare. Era ca un sînge, ca o apă, ca o urină, în ultimă instanţă ca un lichid a cărui menire e să curgă. Curgeau roţi de tot felul, tot ce inventase mintea omului ca formă de rostogolire, curgeau instalaţii stranii de mişcare îmbinînd tot felul de piese, maşini şi articulaţii.

Pa margini, pe trotuarele late, lăţite şi mai mult de peluzele unor foste spaţii verzi ce lărgeau bulevardul, se înşirau tot felul de care militare, tancuri, maşini amfibii, camioane în culori de camuflaj şi platforme port-rachete. Printre ele, stranii, câteva care mortuare cu sofisticate sculpturi de dragoni şi himere oceanice, vopsite în roşu şi auriu, în contrast cu ternul camuflaj al celorlalte, arătau pregătite de lucru în orice moment.

Pe măsură ce înaintam, aspectul străzii se degrada, casele deveneau mai mici, acoperişurile mai improvizate, dar aglomeraţia molatică şi consecventă în destinul foielii ei devenea mai intensă, mai activă, ocupînd spaţii, desfăşurîndu-se pe întinderi tot mai mari. Acum îmi dădeam seama de provenienţa tuturor acelor maşini ciudate, reparate, improvizate, meşterite cu dichis. Pentru că ajunsesem într-o zonă în care ele nu numai că circulau, dar se făceau, apăreau şi se închegau sub ochii mei în ateliere sub cerul liber, unde lucrau tot felul de meseriaşi. Cu scule străvechi, amintind de descoperirea fierului şi ultramoderne unelte electrice, ei mişunau lucrînd, bătînd fier şi lemn, montînd agregate şi spărgînd ansamble bune pentru a smulge din ele câte o piesă de care aveau

nevoie. Lucrau, nu cu prea multă tragere de inimă, dar tenaci şi pricepuţi, meşterind pe rampe improvizate din butuci şi trunchiuri de copaci maşini mici, automobile imense, obiecte gospodăreşti, bărci, barcaze şi tot felul de alte ambarcaţiuni. Da, ajunsesem la ocean şi ceea ce se deschidea în capătul bulevardului închipuia un fel de chei, un maidan imens populat de foiala lentă şi toropită în spatele căreia se vedeau legănîndu-se catargele vapoarelor. Catarge înalte ale vaselor pescăreşti, prove somptuoase ale vaselor de război, cuirase legănîndu-se în soare şi coşurile strîmbe, asimetrice ale unor petroliere sau mineraliere. Nu vedeam apa, dar, în orice caz, legănatul lent al porţiunilor de nave care se suprapuneau, mă făceau să simt că era posibil, totuşi, să scap de obsesia roţilor de tot felul care mă înconjurau până la paroxism.

Era o eliberare care s-ar fi conjugat foarte frumos cu glasul ei strigîndu-mă de undeva de pe puntea unui vas. Chiar începusem să cred că-l aud şi înaintam printre şantierele şi atelierele improvizate fără să-mi mai pese de înghesuiala din juru-mi. Fără să mă mai deranjeze mişcarea înghesuită din juru-mi. Grăbeam printre hamali cu cărucioare sau cu greutăţi în spinare, printre, oameni cu mănuşi groase care trăgeau cabluri, parîme sau îndoiau, la bancuri improvizate, fier beton, printre scînteierile aparatelor de sudură care îmbinau părţi din maşini diferite improvizînd acei hibrizi tehnici pe care-i văzusem circulînd printre ţevi şi stive de materiale, printre grămezi de fier vechi şi ambarcaţiuni ridicate pe capre, printre foi de tablă şi duduit de ciocane pneumatice, baloturi şi gheme uriaşe înfăşurînd parîme; printre motoare, carusele, roţi uriaşe şi macarale, circulare ţiuind ascuţit. Şi printre spinări; sute de spinări măslinii, asudate, mişcându-se încet, anevoie, într-un ritm de trudă mai mult necesară decât dorită. Era un ritm mult mai lent decât paşii mei care

căpătaseră înfrigurarea căutării în drumul către vapoarele care se legănau metalic şi inert. Şi aş fi dorit să-l am pe Jesus alături ca să-l întreb, provocând eu de data asta insinuările:

— Zici că e fată de general sau de amiral?

Iar el să mă întrebe cu lenea-i atotştiutoare şi plină de umor:

— Ai prefera să fie amiral, nu-i aşa?

— Bineînţeles! Ar însemna că o găsesc pa un vas, pe aici, la puntea de comandă!

— Atunci fie şi amiral, hombre! Că ăştia n-au grade adevărate, ăştia sunt stipendiaţii unei companii care fac din ei ce vor!

Scăpasem de înghesuiala imensului şantier şi loc de depozit sub cerul liber şi, în bazinul portului, vasele îşi arătau toată înălţimea lor impunătoare. Pasul meu alert încetini din nevoia de a mă opri, de a-mi roti privirea, de-a cerceta. Şi atunci mi-am dat seama că încă cineva îşi încetinea mersul. Am simţit-o cu acel simţ în plus pe care ni-l dă suspiciunea. Mai bine zis, nu mi-am dat seama că cineva încetinise pasul, ci mi-a devenit clar în memorie faptul că simţisem, intuisem cum, în toată mişcarea aceea lentă prin care grăbisem eu, cineva, încă o fiinţă, grăbise în acelaşi ritm cu mine.

Nu ştiu de ce, dar o bănuială care provenea mai mult din dorinţă, m-a făcut să mă bucur, să mă simt emotiv. Aş fi dorit să fie ea aceea; să mă fi văzut prin furnicarul care circula sau trudea, să mă fi distins în mulţime şi să se fi luat încet după mine, cu paşii ei de felină, zîmbind amuzată de insolita mea căutare. Savurîndu-mi febrila agitaţie cu acea plăcere a femeilor de a se şti cauza unor stări, de-a avea conştiinţa că există, tocmai pentru că provoacă asemenea stări.

Mă apropiam tot mai mult de marile prove cuceritoare ale vaselor şi-mi pregăteam momentul când să mă întorc, să fiu ochi în ochi cu ea. Mi-o închipuiam aşa cum aveam s-o iau de mînă şi să

pornim pe lîngă punţile coborîte ale vaselor. Mi-o închipuiam cu nasul ei foarte puţin cîrn, mai degrabă tăiat cu haz decât cîrn, cu dentiţia strălucitoare, tentantă, care, din pricina buzei de sus, retrasă într-un desen bine conturat, îi dădea un permanent zîmbet atrăgător, politicos şi provocator.

Şi m-am întors; m-am întors plin de haz, într-un amuzament care voia să spună: "Vezi, şi eu am ştiut de prezenţa ta; printre miile de roţi care invadau cu rostogolitul lor strada, eu am auzit, am distins, cum se putea să nu disting mersul tău uşor, cu tocuri ce ţocăne ritmic parcă desenîndu-ţi sonor supleţea gleznei!"...

M-am întors şi, în locul părului ei blond, făcând elegante volute mătăsoase, am dat de părul ţepos şi negru a doi militari care-şi scoseseră bonetele ştergîndu-se de transpiraţie cu nişte batiste grosolane. Întoarcerea mea bruscă i-a surprins şi prea s-au făcut cu neîndemînare a nu mă observa, ca să nu-mi dau seama de realitate. Nu-mi venea să rîd decât de mine însumi; de imbecila naivitate cu care, ca un visător înamorat, fusesem în stare să confund bocănitul ' grosolan şi cazon al bocancilor lor de infanterişti ai junglei cu sunetele unui mers elegant pe care le puteau scoate tocurile pantofilor ei.

"Bravo, hombre; halal perspicacitate, halal ascuţirea simţurilor!" simţeam nevoia să-mi spun cu limbajul proaspătului meu prieten — "domnii te lucrează, te urmăresc pas cu pas, te fişează în amănunt, iar tu visezi exotice poveşti de dragoste!"... Şi tare aş fi avut chef să-i iau da guler şi să-i întreb ce grad au, ca să-mi dau scama după cam ce importanţă mi se dădea...

Eram chiar gata s-o fac, dar m-am oprit la timp. Măcar pentru prestigiul meu şi tot am făcut un lucru înţelept. Pentru că cei doi preopinenţi care nici nu se sinchiseau da faptul că-şi mascau atât de prost misiunea, aveau leit figura lui Haiu.

Deveneam convins că era chiar el, prezentîndu-se în dublu exemplar numai ca să mă deruteze.

Am recurs la unica, banala răzbunare posibilă în astfel de cazuri: am pornit!...

Am pornit în acel stil derutant în care îţi poţi bate joc de urmăritor fie făcând fente bruşte, fie insinuînd cine ştie ce interes pentru cine ştie ce lucru banal care să-i dea de gîndit şi să-l facă să-şi scormonească la modul inutil mintea sau bruma de imaginaţie... Mi-am notat numele câtorva vapoare, am studiat cu mult interes, intrînd chiar şi pe sub căpriorii care o ţineau la înălţime, o ambarcaţiune în construcţie, am descoperit apoi, dincolo de port, un pitoresc cartier de pescari pe străduţele căruia m-am plimbat, întorcându-mă zigzagînd şi revenind în anumite locuri ca şi cum identificam ceva, am intrat într-o biserică şi m-am dus direct la crucifixul pe care era sacrificat un Crist lat şi obez cu mâini scurte şi picioare boante, făcându-mă că las ceva în spatele lui, am pornit apoi pa o stradă mai îngustă, plină de prăvălioare şi am ieşit în piaţa de animale, păsări şi fructe unde am intrat la modul insinuant în vorbă cu negustorii, cu anumiţi negustori, după ce îi studiam şi le dădeam tîrcoale, ca să par cât mai suspect cu putinţă. Şi i-am făcut pe urmăritorii mei să asude vreme de mai bine de două ore.

Este drept, ca să evit orice posibilitate de diversiune, am avut grijă
să-mi pun la vedere, deasupra buzunarului cămăşii, ecusonul de ziarist străin, acel "media" care deschide toate uşile, şi sunt convins că i-am făcut, mai ales dacă scrisul nu le era atât de îndemînatic, să umple carneţele întregi cu locuri şi nume de oameni pe care îi vedeam cum îi luau şi-i chestionau imediat ce eu mă depărtam. Lucrau băieţii pe faţă, fără nici un fel de scrupul sau de măsură de precauţie. Asta mă făcea să cred că, fie sunt foarte tari, se simt adică foarte tari, ca în regimurile de dictatură în care urmărirea se face cu

cinism grosolan, pe faţă, fără prea multe sofisticări şi jenă faţă de cel urmărit, ca o instituţie implicată celei statale, fie că, puşi în încurcătură de întregul meu joc, s-au gîndit, cu mentalitatea funcţionarului fricos şi lipsit de prea multă invenţie, că nu de mine trebuie să se teamă, ci de şefii lor care i-ar jumuli dacă nu mă urmăresc ca lumea şi nu iau toate datele în legătură cu mişcările mele. Îi vedeam cum îşi împărţeau treaba: unul nu mă scăpa din ochi, iar celălalt îi descosea pe cei cu care stătusem de vorbă, celălalt mă urmărea cu atenţie, iar primul cerceta prin locurile pe unde zăbovisem mai mult sau îmi plimbasem mâna într-un gest mai misterios; reveneam în vizorul acestuia şi companionul lui întreprindea câte ceva, misterios de data asta pentru mine, ţinînd pesemne de o anumită tehnică a urmăririi învăţată în instruirile lor specifice. I-am purtat pe străzi sărăcăcioase, atrăgînd atenţia multor curioşi asupra mea şi trezind multe şuşoteli în legătură cu comportarea mea curioasă şi iscoditoare. De un deosebit interes se bucura inscripţia mea din piept care strălucea ca o decoraţie sau petliţa unui grad, fărîndu-i pe mulţi să se zgîiască silabisind: "Press — Media"...

Mergeam acum prin cartierele sărace, pe străzile sărace care se întindeau — ciupercărie de bidonvile în stil mai original, ecuatorial, sau, ca să fiu mai precis, subecuatorial, adică folosind chiar sprijinul copacilor şi adăpostul frunzelor lor. Era dezolant modul rapid în care se degrada oraşul pe măsură ce te îndepărtai de linia mediană a bulevardului de unde pornisem.

Ca o proeminenţă, ca un creştet pe care aborigenul îşi etalează tot ce are mai bun: mărgele, pene, tatuaje, coafuri, podoabe de păr şi de frunte, cercei şi farduri, coroane şi diademe, acest bulevard cuprindea tot ce era necesar şi specific pentru marcarea prezenţei coloniale a stăpînilor veniţi din alte părţi cu ambiţiile şi civilizaţiile lor.

Urme ale unei arhitecturi hispanice trecute, filtrate şi degradate deja printr-o a doua treaptă, insulară sau americano-latină, ajungeau aici pe o a treia treaptă, şi mai diluată, şi mai prost confecţionată, cu trăsături certe de parvenitism constînd în dorinţa acerbă de viaţă confortabilă şi opulentă a câtorva. A câtorva ajunşi aici ca să se răzbune pe metropolele ce-i îndepărtaseră într-un încet şi dur fenomen de respingere. Faţade somptuoase, parcuri mari, comodităţi ale vieţii civilizate obţinute printr-o tehnică mai primitivă decât instalaţiile marilor oraşe, dar obţinute cu truda aborigenilor al căror efort costa mai puţin. Unele mici zone aveau ceva franţuzesc, de cochet *impasse* parizian; altele încercau o formulă victoriană, evident, nevenind direct de la Londra, ci trecând prin filtrul imitaţiilor dintr-un oraş american de pe coasta Atlanticului, imitat la rîndu-i de un alt oraş dinspre vestul american şi ajuns aici la a treia sau a patra mînă, sub formă de kitch. Cu gust sau fără, însă, clădirile aparţineau unui anume tip de viaţă civilizată cu tout â l'egout şi cuceririle tehnicii. Strada următoare, însă, sau zona ce începea de la colţul următor, era cu multe clase mai jos — case modeste, pipernicite, un insalubru tîrg de provincie cu prăvălioare igrasioase. Iar de la colţul al treilea începea jungla unei existenţe cvasiinterioare, locuinţe sub formă de şopronuri ori paravane, avînd pereţi sau părţi de pereţi numai pe direcţiile strict necesare, pesemne de unde băteau vânturile.

Mai remarcasem asemenea treceri în decădere şi mă preocupase ideea degradării oraşelor pe măsură ce te îndepărtezi de o axă mediană. Cu excepţia marilor metropole, care-şi repetă ciclurile de existenţă în diverse cartiere şi sectoare, sau a acelor minuni urbanistice de excepţie, cum sunt unele oraşe mai mici gîndite ca o bijuterie de arhitectură, mai toate aşezările lumii marchează într-un fel sau altul cernerea virtuţilor şi calităţilor

celor ale vieţii de la o arteră la alta. Manhattan-ul, de exemplu, în toată tulburătoarea lui nebună minune, coboară în salturi aproape imposibile pe numai cinci dintre ale sale *avenue.* Între a cincia şi a unsprezecea, totul, de la modul de-a locui, da-a trăi, de a cumpăra, de a vinde, între calitatea mărfurilor, lumina locuinţelor, pretenţiile mîncării, curăţenia magazinelor, aspectul oamenilor, civilizaţia străzii, siguranţa personală, plăcerea plimbării, privirea trecătorilor şi chiar valoarea aceloraşi lucruri, sunt atât de mari trepte de viaţă încât par nişte terase extrem de greu de escaladat. Parisul, plin de esenţele tuturor treptelor civilizaţiei, tandru şi cu clienţii marilor bijutieri şi cu cloşarzii ce se-ncălzesc în metrou, reface aceeaşi experienţă nu pe liniile unui caiet de dictando, ci în cercuri concentrice. Londra se divizează aristocratic în cartiere de la goticul flamboaiant până sub podurile personajelor lui Dickens, iar Roma îşi segmentează chiar străzile în porţiuni opulente, populare şi mizere. În unele oraşe, gările sunt un indiciu către care cresc sau descresc pretenţiile vieţii; cele marinăreşti pivotează în funcţie de port; orice tîrg îşi are mahalalele sale cu denumiri ironizate sau deocheate, precum în jurul oricărui burg
s-au tot adăugat periferii în care îşi riscă viaţa muritorii de foame. Nu există aşezare pe lumea asta în care stratificările vieţii sociale să nu-şi pună amprenta asupra aspectului sau aerului urbanistic.

Şi, totuşi, aici era prea de tot! Decăderea era bruscă. În parc trona restaurantul nostru cu argintărie şi superstatui Joseph. Peste trei intersecţii viermuia piaţa unde femei bătrîne cu dinţii negri, lăcuiţi special c-o perfidă esenţă de natură mistică care le carboniza zîmbetul, ţineau "restaurante în aer liber" frigînd nişte larve mari pe-o tavă în praful drumului şi pregătind în acelaşi timp în gura lor neagră un mezelic dintr-o rădăcină

pe care o molfăiau şi-o aşezau apoi sub formă de dumicaţi pe un ziar la vînzare.

Meditam la asemenea lucruri grave, care mă făcuseră să-i uit sau să-i ignor pe urmăritori, în aşa fel încât nu mi-am dat seama când ei s-au înmulţit. Poate prin sciziparitate, ca acele vieţuitoare de organizare biologică primitivă, poate prin multiplicare, o ocultă multiplicare ca în farsa unui iluzionist... În orice caz, fără să-mi dau seama dacă era doar un sentiment sau un semnal recepţionat, simţeam cum, din mai multe unghiuri, din mai multe direcţii, din mai multe ascunzişuri, asupra mea erau îndreptate priviri numeroase, neputînd aparţine celor doi urmăritori în uniformă. Şi încă mai păstram în mintea mea întrebarea, oare ea, Cristina, ce părere are de acest contrast, cum îl suportă? Aş fi vrut s-o văd în faţa bătrînelor care "găteau" în gurile lor băloase dumicaţii pentru a fi vînduţi cu o para bătută în cel mai prost, cel mai degradat şi mai ieftin aliaj metalic, cel mai apt de a face priză cu jegul, microbii şi sărăcia. Ce părere are ea despre fluxul invizibil care-i împinge pe oameni spre anumite străzi, îi desparte prin anumite străzi şi-i separă ca în nişte curenţi care-şi poartă cursul vieţii numai pe anumite străzi?... Ce crede ea despre toate acestea şi cum le comentează cu tatăl ei, generalul, sau tatăl ei poetul, sau tatăl ei, generalul care scrie poezii?.,. Tare aş fi vrut să comentez cu ea limitele care-i separă pe oamenii acestei lumi, balastul care li se leagă de existenţă intimidîndu-i în conştiinţa locului pe care au dreptul să evolueze.

Dar era foarte greu de pătruns miezul lucrurilor. Toate presupuneau cunoaştere, analiză, îţi cereau a comunica şi a exista cu oamenii, cu fiecare categorie de oameni în mediul ei, cu toţi în mentalitatea pe care le-o construise viaţa lor, în raţiunea de-a exista pe care o căpătaseră. Or, din drumurile mele, şi din surprizele vieţii mele de reporter ştiam cât do greu este să pătrunzi

adevărata viaţă a oamenilor dacă nu-ţi legi existenţa de a lor şi nu te confunzi cu ei, în rostul lor, în filozofia lor. De multe ori, tocmai după ce stătusem mai mult într-o zonă, tocmai după ce scrisesem mai mult despre o zonă şi, prin speculaţiile publicistice pe care le făcusem, ajunsesem a fi considerat un specialist în problema respectivă, tocmai atunci, când alţii începeau să-mi ceară consultaţii şi să-mi ia în serios părerile, în forul meu intim ajungeam la concluzia că ştiu foarte puţin, cunosc infim sau de-abia am ajuns să-mi pun marile semne de întrebare, cele în faţa cărora îţi dai seama cât de ignorant eşti. Sunt limite şi piedici; nenumărate; unele aparţin posibilităţilor tale de cunoaştere, de pătrundere, altele apar ca un fenomen de respingere prin neîncredere şi lipsă de comunicare din partea celor de care vrei să te apropii, iar altele, altele sunt exterioare, venite din afară, precum urmăritorii mei, care-i simţeam cum se înmulţesc şi cum încearcă să aşeze o invizibilă reţea de precauţie şi suspiciune între mine şi viaţa atât de ciudată care se desfăşura în juru-mi.

Am încercat să-i derutez, să le arăt că nu-mi pasă de ei, că eu am frământări mult mai importante decât faptul că sunt urmărit şi mă chinuie probleme mult mai greu de rezolvat faţă cu existenţialul.

M-am afundat pe străzi şi mai mici, şi mai înguste, printre plantaţii şi garduri de nuiele, cu ulicioare pitoreşti şi periculoase, printre unelte de pescari şi vegetaţie luxuriantă, într-un peisaj de necrezut, cu nişte case care mi se păreau bizare, dar n-aveam cum să le calific, cum să le cataloghez. Le tot priveam înşirate în formula lor stranie din care, deocamdată, retina mea neobişnuită nu reţinea decât o puzderie de stîlpi, de pari, de trunchiuri julite de copaci, de beţe înfipte în apă, de punţi fragile şi împletitori de liane.

Teoretic, parcă intuiam ceva; simţeam cum mintea mea le aflase un loc catalogîndu-le; un loc din acelea pe care le ştii din învăţate, din descrieri şi formulări abstracte, dar nu le-ai văzut niciodată cu ochii tăi pentru ca memoria să intre în funcţiune aprinzînd rapid semnalul în sfera noţiunii unde ele se află. Şi, deodată, în urma efortului mai lung de definire a abstracţiunii, ca la un contact făcut brusc între cunoaştere şi formulare, mi-am dat seama: LOCUINŢE LACUSTRE!... Da, erau locuinţe lacustre, sprijinite pe pari de bambus care intrau în apa miloasă a unui mic estuar, legate cu punţi clătinătoare şi acoperite cu frunze uscate de palmier, nişte colibe cocoţate se întindeau pe mai multe sute de metri mulîndu-se în formă de V, aşa cum ocoleau marginile estuarului. Legate cu liane, întărite cu sîrme ruginite, completate cu tabla şi cartoanele unor ambalaje vechi, trăsăturile reale ale unei "civilizaţii" pe care o credeam preistorică, se desenau triumfătoare şi supravieţuitoare în faţa mea... De neconceput şi totuşi: LOCUINŢE LACUSTRE!... Oare, într-adevăr, mai erau oameni care reeditau sau continuau acea epocă?

— Mai sunt; fiţi convins că mai sunt!

Am tresărit: stupoarea mă făcuse pesemne să-mi rostesc întrebarea cu voce tare şi, dintre lianele care mărgineau închipuita stradă, o pereche de ochi din aceia care mă urmăreau, apăruseră impertinenţi aşteptînd reacţia moa la răspunsul pe care mi-l dăduse.

— Bine, am exclamat eu încă interzis, fără să am timp să ripostez în faţa celui ce-mi dăduse replica fără să i-o cer..., dar locuinţele lacustre aveau un sens de apărare faţă de fiare , aici, în plin oraş...

Ochii dintre liane mă priviră c-o undă de umor. Remarcam aceasta, deoarece, la toate fizionomiile "tip Haiu" pe care le văzusem până în prezent, zîmbeiul sau rîsul se desena numai pe buze, prin rictusul feţei; fiind fals, el nu-şi fia corolarul şi în

lumina ochilor. Mă priviră cu o undă de umor în vreme ce auzeam răspunsul:

— Noi ne apărăm de proprietari; în felul ăsta nu plătim chirie pentru teren.

— Cum nu plătiţi chirie?

— Construind colibe pe apă; apa n-are proprietar, aşa cum are terenul de pe mal.

L-am privit cu atenţie şi, văzîndu-l civil, cu o cămaşă şi un pantalon peticit, m-am trezit şocat de un sentiment vigilent:

— Dar cine eşti dumneata?!

— Mi sa spune "doctorul", dar sunt numai agent sanitar.

— Şi de ce mă urmăreşti?

— Am văzut că sunteţi ziarist străin.

— Mai mulţi mă urmăriţi, nu-i aşa?

— Da, vrem să vă facem o declaraţie.

— În legătură cu ce?

— Vrem să vă facem o declaraţie care să apară în presa din lume.

— Vreţi acum să vă dau şi garanţii!

— Noi îi cunoaştem pe unii ziarişti, ştim şi de cine sunt plătiţi; pe dumneavoastră v-am văzut nou!

Ciudat lucru: şi ăsta semăna cu cineva; avea o figură apropiată de una pe care o mai văzusem. Apoi expresia ochilor; expresia vie a ochilor faţă de privirile de peşte ale celorlalţi.

— Ce înţelegeţi prin "noi"? l-am întrebat.

— Noi reprezentăm o mişcare; suntem o mişcare; ei încearcă să ne extermine. Ne prezintă drept criminali şi terorişti, dar nu suntem; nu noi am făcut crimele; tocmai asta vrem să dezminţim.

— Care crime, ce fel de crime?...

Dar, încă înainte de a-mi fi isprăvit eu întrebarea, el rosti un "mă scuzaţi" rapid şi dispăru. Abia apoi îmi dădui seama că se auzise un semnal, ca din plisc de pasăre de apă şi tot apoi îmi dădui seama că, în timp ce dispărea omul meu, parcă simţisem foiala mai multora în jur. Şi tot

concomitent, în capul uliţei care venea spre locuinţele lacustre, apărură cei doi urmăritori ai mei militari; era, deci, o deosebire între ei. O deosebire care putea căpăta accentele cele mai grave.

Veneau precipitaţi, dovadă că mă căutaseră prin încurcătura de străduţe şi mie îmi trecu prin minte că, poate, fuseseră derutaţi de către cei de dinainte tocmai pentru ca cel numit" "doctorul" să-mi poată ţine calea. Am pornit înainte fără să trebuiască să mimez interesul pentru ceea ce-mi întîlneau ochii, deoarece el era cât se poate de real. Urcam un dîmb, cam ca acelea ce mărginesc gropile de gunoaie sau haldele de deşeuri industriale de la periferiile oraşelor şi de pe el aveam foarte apropiată imaginea colibelor căţărate pe cataligele noduroase ale trunchilor de bambus.

Păreau un desen suprarealist, ca un cadru bizar de linii subţiri făcute înadins pentru a lăsa să strălucească apa, pentru a contura şi-a contrazice cu petele strîmbe ale colibelor căţărate deasupra lor, mişcarea apelor în care se amesteca oceanul cu rîul de munte. Peisaj straniu, desenat delicat, şi apărîndu-mi, în bătaia soarelui de peste estuar, ca un negativ fotografic în care emulsia de argint dă luciri stranii şi umbrelor care, de fapt, sunt lumini şi luminilor care, de fapt, sunt umbre. Îl priveam şi se trezeau în mine amintiri ale imaginaţiei de elev când, în laboratorul de naturale priveam mulajele vieţuitoarelor stranii din alte ere şi planşe în care strămoşii noştri imaginaţi bărboşi ca Jesus, dar lipsiţi de asudata lui uniformă, îşi făceau de lucru pe lingă asemenea locuinţe.

Mă fotografiasem cândva cu un dinosaur. Într-o rezervaţie americană. Rezervaţie geologică şi antropologică, bineînţeles. Un loc în Arizona sau Nevada unde se găsiseră mai multe fosile. Excentricul spirit american ajunsese la concluzia că n-ar strica să planteze terenul cu câteva mulaje în mărime naturală întrucât peisajul tot aducea a

mezozoic. Şi cum, împingînd gîtul său prelung, dinosaurul căuta ceva pe jos, eu i-am întins hot-dogul de la snack-ul care făcea vînzare în memoria existenţei lui pe această planetă şi poza a ieşit foarte reuşită, nelăsîndu-te să bănuieşti nici un trucaj. Dar aici, aici cum aveam să mă fotografiez? Cu cine aveam să mă fotografiez? Ce aveam să mimez? Sau coboram într-adevăr într-o eră anterioară?...

O mică conexiune din creierul meu refuza să funcţioneze. O încăpăţînare în materie de logică o făcea să rămînă inertă, să nu recepţioneze fluxul imaginii punînd-o în concordanţă cu gîndirea mea sau, tocmai, să nu se încarce întregind circuitul dintre ce receptam, ce memorasem şi ce abstractizam, fiindcă între ceea ce înregistram şi ceea ce ştiam, exista un hiatus. Hiatusul era lipsa de concordantă între ce buchisisem eu cândva despre locuinţele lacustre inventate de om pe când nu avea alt mijloc de apărare în faţa fiarelor înconjurătoare şi imaginea lor, locul acesta din lume unde ştiam şi simţeam de aproape douăzeci şi patru de ore încontinuu că se aflau masate cele mai moderne născociri în materie de arme şi armament. Tot ceea ce inventase mintea omului mai modern ca miilor de atac şi apărare se afla aici lîngă locuinţele suspendate deasupra apei, a căror inspiraţie o avusese aceeaşi minte cu câteva bune zeci de mii de ani înainte. De cine mai putea omul să se apere cu asemenea mijloace?...

Punîndu-mi întrebarea, mi-am adus aminte de spusele "doctorului" cu evaziunea faţă de proprietari şi m-a apucat deodată ambiţia de a-i găsi pe acei proprietari şi a le afla contrarierea.

Chiar intenţionam să mă întorc spre urmăritorii mei să-i iau de ciuful lor ţepos şi să-i oblig să mă ducă la proprietari. Aveam o întrebare cheie pentru ei. O întrebare legată de cine le dă dreptul să împingă atâtea vieţi omeneşti cu ere în urmă.

Reportajul meu devenea fulminant. Mă gîndeam la el şi nu-mi mai păsa că sunt urmărit.

9

M-a trezit, însă, din gîndurile mele, un fapt cu totul neobişnuit, dacă mai pot vorbi de lucruri neobişnuite în peisajul acela. Îl înregistrasem pesemne cu câteva clipe mai înainte de a-mi da seama de el. Îl înregistrasem şi surprinderea produsă îmi anihilase pe moment orice posibilitate de reacţie. Când m-am dezmeticit, am pus la ochi aparatul de fotografiat şi am început să trag imagine după imagine fără să mă mai gîndesc la faptul că, fiind prima zi şi propunîndu-mi doar o recunoaştere a terenului în căutarea unei imponderabile care să mi-o aducă pe Cristina, mă jurasem să nu-l folosesc decât în caz de forţă majoră...

Când am terminat filmul, când m-am liniştit, urmăritorii erau fără nici un scrupul alături de mine, suflet în suflet cu mine, încercând să vadă exact ce vedeam eu, încercând să înregistreze exact ce fotografiam eu, încercând să încadreze cu ochiul liber exact ce cuprindea vizorul aparatului meu. Erau atât de aproape încât simţeam cum fierbe în ei doar dorinţa de-a fi capabili să raporteze cit mai exact. Restul nu conta, nici măcar faptul că, la instruire, învăţaseră că în urmărire trebuie luate nişte măsuri de precauţie şi recurs la nişte procedee cit ele cât conspirative. Nu mai conta asta. Erau gata chiar să mă împingă, să mă dea la o parte, numai să vadă exact, absolut exact ce cuprindeam eu în vizor şi să raporteze. Ei ţineau locul aparatului meu de fotografiat: înregistrau. Deducţiile nu erau treaba lor; aveau să le facă alţii.

Am izbucnit într-un rîs teribil; rîs grotesc; rîs macabru, malefic şi răzbunător care răsuna

deasupra întregului estuar, lovindu-se de fiecare par înfipt în apa lui şi făcând să se clatine maghernițele din vîrful lor.

Un rîs sonor, debordant, colcăind de bucuria răzbunării.

Pentru că fotografiasem nişte peşti care săreau din apă dedesubtul unor closete la fel de lacustre ca şi locuinţele, întrecându-se care să prindă mai din zbor fecalele care cădeau de sus.

Răsuna, deci, rîsul meu amuzat şi răzbunător care prostea feţele pătrate ale urmăritorilor ca şi cum li le-aş fi plesnit cu jeturi de apă, ca şi cum aş fi luat în pumni apă şi le-aş fi aruncat-o în ochii cu cornee gălbuie, în acelaşi ritm — hop, hop, hop — în care săreau peştii lacomi sub scândura cu gaură pe care o fiinţă gemea încet uşurîndu-se.

— Ha, ha, ha, rîdeam eu explicând privirilor lor tîmpe şi plesnite de hohote, m-aţi prins fotografiind un water closet, cel mai water closet pentru că ăsta este un *over-water closet!* Ha, ha. ha...

Era, într-adevăr, amuzant, amuzantă întîmplarea, amuzantă mirarea stupidă a urmăritorilor mei şi amuzantă ingeniozitatea constructorului lacustru: La mijlocul punţii înguste care trecea de la o locuinţă la alta, se afla, după un paravan, latrina, care consta dintr-o gaură deasupra apei. Când scîrţîind puntea ajungea omul acolo, peştii erau de multă vreme crispaţi pe poziţie, gata de vînat. Ceea ce fotografiasem eu, erau salturile lor spectaculoase în aer, ieşirea ca nişte bolizi din apa care fierbea de mişcarea lor concurentă, triumful celui mai sportiv, care sărea cât mai sus şi cât mai pe direcţia preţiosului premiu reuşind să-l prindă din zbor, în vreme ce gravitaţia îi trăgea nenorocoşii concurenţi înapoi, spre destinul lor acvatic, unde nu le rămînea decât să-şi caute şi să-şi vîneze hrana cu mijloace clasice. Apoi puntea scîrţîia în direcţia inversă şi apele se linişteau

revenind la misterul silenţios al vieţii de dedesubtul oglinzii lor.

Am vrut să mai încarc un rolfilm în aparat. Aveam tihnă, urmăritorii mei se îndepărtaseră dezamăgiţi. Dar, terifiant ca un primitiv semnal de alarmă venit dintr-o stihie a naturii şi nu declanşat cu banale mijloace tehnice, deasupra estuarului, mărginit de înguste plăji pietroase, deasupra dantelăriei de crengi şi pari ce avuseseră cândva rostul să pună stavilă de ape între om şi jivinele ce-l pîndesc, se revarsă urletul sirenelor. Punţile începură să tremure de goana celor ce-şi părăseau sălaşurile spre adăpost şi, minţiţi, derutaţi în reflexele lor, peştii începură fierberea lor adversară. Pentru că cine ştie câte generaţii dintre ei va sacrifica natura până când reflexul căpătat în legătură cu tropăitul de pe punte va avea să fie anihilat de un altul care se va asocia cu sunetul sirenelor fixîndu-le pe genă un semnal în plus ce înregistrează faptul că goana în timpul sirenei nu e promiţătoare de bunătăţi, precum cea care are loc în atmosfera normală.

Priveam cum insolitul peisaj lacustru se animă cu mişcarea trupurilor ce fug, când m-am trezit luat pe sus de către cei doi şi tîrît în aceeaşi direcţie cu fuga oamenilor:

— Haideţi la adăpost, haideţi la adăpost; e distanţă lungă până acolo!

— Dar voi cine sunteţi, am protestat eu cu umor ca şi cum atunci i-aş fi văzut pentru prima oară.

— Veghem asupra securităţii dumneavoastră corporale, mi-au răspuns ei într-un limbaj de regulament învăţat papagaliceşte, continuînd să mă tragă.

Mă lăsam în voia lor, gîndindu-mă amuzat cum arătau de-o parte şi de alta a mea: eu înalt, cu braţe lungi — braţele mele cam caraghioase., dar cu un bun efect de alonjă la box — cu figura distrată a obrazului întins ascetic pe oase foarte păros chiar şi numai prin rădăcinile bărbii proaspăt rase. Ei, cu obraze buhăite şi spîne, ca de scapeţi, neajungînd mai sus de nivelul coatelor mele, ţinîndu-mă de ele cu degetele boante ce le terminau braţele scurte, ca nişte cioturi de aripi şi asudînd în peria de păr negru ce le acoperea ţepos creştetele turtite, în vreme ce mă trăgeau cu o viteză incredibilă pentru picioruşele lor scurte.

— Bine, dar cine sunteţi, întrebam eu cu perfidă naivitate lăsîndu-mă în trapul lor ca o troică cu un cal între doi măgari, obligîndu-i să-mi răspundă stereotip, în limbajul lui Haiu pe aeroport:

— Noi veghem asupra securităţii dumneavoastră corporale...

În acest fel, tropăind între bocancii lor cazoni, am ajuns la gura de beton a adăpostului spre care se înghesuia o mulţime de lume nu agitată, dar nici deferentă cu mine. Soarta ne era egală şi, împingîndu-se, preferau să se adăpostească ei, eliminîndu-mă încet, printr-o tăcută apăsare.

— Parcă spuneaţi că vegheaţi asupra securităţii mele corporale, i-am mustrat pe însoţitorii mei şi de abia atunci i-am văzut făcând uşoare, modeste

încercări de a mă insinua pe direcţia cea bună a intrării.

Dar şi aceste încercări, modeste aşa cum erau au stîrnit în cetăţenii din jur o indignare atât de promptă încât nu putea fi vorba de altceva decât de o veche şi stabilă repulsie faţă de uniformele lor şi ceea ce reprezentau ei. Tăcerea rea şi nemişcată a bărbaţilor, ura făţişă a bătrînilor, dar, mai ales, vehemenţa femeilor cărora după ton le era evident înţelesul vorbelor: "Ce, acuma vin să le ia şi locurile din adăpost, să stea ele cu copiii sub bombe ca să se adăpostească ei, cu uniformele lor blestemate?!" Intimidaţi, cunoscând desigur bine reacţia acelei mulţimi slăbănoage şi cvasiîmbrăcate faţă de fiinţele lor durdulii acoperite cu uniforme, cei doi militari n-au făcut decât să bîlbîie ceva în legătură cu mine, arătîndu-mă, desigur menţionînd faptul că sunt străin, şi s-au dat la o parte cu priviri încolţite în ochii lor gălbui, nesănătoşi, care nu ilustrau nimic altceva decât evidenta convingere că, dacă acum, în faţa agresivităţii colective cedează, când îi vor prinde pe aceşti nespălaţi unul câte unul în beciurile sau în lagărele lor, le vor scoate cu plăcera ochii, le vor smulge unghiile şi le vor plimba cu criminală răbdare fierul înroşit pe şira spinării.

În acest fel am ajuns singur în adăpost, strivit de duhoarea caldă şi mirositoare ca un putregai de holeră, urmăritorii mei pitindu-se mai la suprafaţă pentru că, pe întuneric, cine ştie ce li s-ar fi putut întîmpla în înghesuială.

Au urmat raidurile respective cu toată groaza care se accentua şi se pierdea apoi treptat şi eu m-am lăsat furat de gînduri în legătură cu aceleaşi trepte de mod de viaţă care se făceau simţite chiar şi într-un lucru mai anost şi mai lipsit de personalitate, cum poate fi şanţul subteran al unui adăpost.

În faţa aceluiaşi pericol, la fel de ameninţător pentru toată lumea şi la fel de agresiv faţă de toţi,

una era adăpostul de beton al hotelului nostru şi alta tunelurile astea săpate în pământ sărături os cu miros de urină stătută. Una erau drumurile noastre pe scările hotelului, până la alarma următoare şi alta aşteptarea tîmpă a oamenilor care nu mai părăseau adăpostul între două alarme sau din teama de a nu-şi pierde locul, sau din sentimentul inutilităţii de a se mai căţăra în locuinţele lor unde tot n-aveau altceva de făcut decât să aştepte în mizerie. Cel mult, unii se mişcau cu greu până la ieşirea adăpostului pentru ca, acolo, pe teren mai liber, să aibă loc şi să se poată lăsa pe vine moţăind cu privirile-n pământ. Era o mulţime tristă, cu amprenta famelicului pe feţele contaminate de o paloare cancerigenă, descifrabilă chiar şi sub tenul măsliniu, bătucit de ocean şi soare. Trupuri slabe, oase strîmbe vizibile sub pielea flască sau rigidă, lipsită de elasticitatea strălucitoare a celei sănătoase, obraze blazate şi ochi pierduţi într-un gol de nevoi şi resemnare, tăcere minerală chiar şi la copiii cu ochi îmbătrîniţi şi unica asemănare cu urmăritorii mei spre care îndreptau din când în când priviri de suspiciune şi ură, galbenul alergic ce înlocuia culoarea de porţelan albăstrui a albului unui ochi normal.

Aceştia, urmăritorii mei, stăteau cu o indiferenţă crispată prin preajma adăpostului, făcându-se a nu se mai uita nici la mine, nici la alţii; nici la obiectivul permanent pe care-l reprezentam eu, nici la cei din jur. Evident lucru, nu se simţeau în siguranţă. În schimb, cu acel simţ în plus, am început să intuiesc din nou alte priviri care nu mă pierdeau şi care veneau din direcţii greu de precizat. Pentru că nu aveau forma concretă spre care mă puteam îndrepta depistîndu-le, ci erau doar atenţii concentrate către mine, stări ale unor fiinţe, fluxuri de interes în legătură cu persoana mea, sesizabile tot printr-o stare a mea, dar nu controlabile cu ochiul. Începusem să le intuiesc şi să le înregistrez ca şi înainte, în timpul plimbării.

Iar când am coborît din nou în adăpost, când am început să mă trag şi să mă insinuez printre trupurile înghesuite, mi-am dat seama că mişcarea mea avea o coadă, se continua ca o prelungire mută şi oarbă. Până când o mînă fierbinte şi osoasă mi s-a aşezat pe umăr:

— Vă vorbesc din partea doctorului; ce n-a mai putut el să vă spună când au apărut ăia care vă filează, am să continui eu.

— Continuaţi! mi-am auzit şuierînd prin întuneric şoapta fierbinte, pregătită pesemne de acea stare de intuiţie.

— Vrem să se facă cunoscut prin presă că există o mişcare de rezistenţă; mai vrem să se ştie că această mişcare nu e nici criminală, nici brutală. Crimele de săptămîna trecută nu au fost ale noastre, ci ale lor. Ne schingiuiesc, ne omoară în chinuri groaznice, cu cele mai criminale urme pe tot trupul, apoi ne îmbracă în uniformele lor şi ne fotografiază ca să facă diversiune la populaţie, ca să o convingă că noi suntem criminali şi sadici. Săptămîna trecută a pornit o mare acţiune a noastră. A fost măreţ. Intraseră la idei. Din pricina asta au şi îndepărtat din zonă o serie de ziaristi şi observatori. Noi i-am atacat pe ei, dar nu ne-am atins în nici un fel de populaţia civilă. Ei au făcut pogrom, un adevărat pogrom, după care au amestecat cîţiva de-ai noştri luaţi prizonieri şi au făcut cunoscut opiniei publice că e vorba de actele noastre criminale. Contăm pe dumneavoastră ca pe orice om obiectiv. Spuneţi omenirii adevărul!

Am vrut să întreb ceva, dar am simţit o mică mişcare şi nu mi-am mai dat seama de prezenţa lui. A dispărut, s-a topit în întunericul compact care ne făcea nefiinţe, nu ştiu. Ştiu numai că, imediat după aceea, am auzit un zgomot sau o bufnitură. Cineva, ca şi cum vedea în spate, m-a pipăit cu nişte degete boante, întrebînd precipitat:

— Unde e, unde e?...

Eu n-am răspuns, m-am scuturat de degele ca de nişte insecte scîrboase şi am încercat să mă întorc. Atunci am simţit o altă mişcare şi lumina unei lanterne a început să cerceteze feţele dîndu-le în jocul de umbre dimensiuni şi forme macabre.

— Unde e, unde e? întreba unul dintre urmăritorii mei, mai agitat de amănuntul acesta decât de bombardamentul de afară.

— Cine, domnule, cine să fie? l-am întrebat plictisit.

— Cel care a vorbit; l-am auzit când a vorbit; unde e.

În clipa aceea, lumina i s-a stins fără nici un zgomot, ca şi cum el, cu proprie voinţă, făcuse aceasta, şi parcă l-am auzit hîcîind. Dar scurt, imperceptibil. Am mai simţit şi o mică foială, dar acoperită de răpăitul antiaerianei şi, pe urmă, am simţit mulţimea din jur într-un tăcut efort, ca şi cum ar fi pus cu toţii umărul la ceva. Atât: un tăcut efort, crispînd puţin întunericul puturos din jur.

Şi deodată se iscă agitaţie, împotrivire, forţare. Tenace şi cu mişcări sigure ca la tăiatul stufului, cineva se îndepărta. Până când, odată cu sirena de încetare a alarmei, s-a ridicat capacul din capul scărilor şi l-am văzut pe unul dintre urmăritorii mei cu pistolul în mînă.

— Nimeni nu mişcă! Scoateţi-l pe camaradul meu!... Şi adresîndu-se mie: Dumneavoastră ieşiţi!

Am făcut cu greu drumul până la ieşire Făcându-mi loc printre cei înghesuiţi, am avut revelaţia acelor icnete şi strînsuri din întunericul dinainte. Desigur, fusese militarul care se afla acum la ieşire amenințînd cu pistolul. Simţise perîcolul şi se retrăsese repede până şi-a putut asigura spatele. Apoi totul s-a amestecat atât de mult încât n-a mai existat pentru mine durată în timp: L-am văzut trăgînd în aer o rachetă, l-am auzit amenințînd din nou, am simţit mişcarea din adăpost şi am urmărit cum era scos cadavrul celuilalt militar, solemnitatea în care era depus

afară de către bărbaţii rufoşi, tăcuţi ca piatra, eforturile celuilalt de a-i ţine pe cei vii la respect cu pistolul şi a-l întoarce pe mort cu piciorul pentru a găsi urmele de asasinat. A venit apoi o nouă alarmă care ne-a înghesuit din nou înăuntru şi m-am trezit întrebîndu-l pe omul care răsufla lîngă mine:

— De ce-i urîţi atât de mult?

— Păi nu i-aţi văzut cum arată? veni răspunsul negru în întunericul cald şi greţos.

— Sunt altă rasă decât dumneavoastră?

— Altă rasă?... Ha!... Sunt altă tagmă, asta-i mai rău!

— Şi există o ură, o contradicţie?

— Ca între muncitori şi vătafi!

— Pricep.

— Au mâinile scurte de lene; leneşii se dresează uşor fac treburi neproductive, tocmai pentru că nu au simţul muncii. Nu pot munci, nu pot produce ceva. Din ei se aleg vătafii, gardienii, poliţiştii, paznicii, controlorii.

— Am văzut într-o biserică un Cristos cu trupul şi mîinile ca ale lor; de ce l-au făcut neapărat aşa?

— Pentru că preoţii au fost cei care i-au dresat şi-au avut interes să li-l facă pe Cristos ca ei, ca să-i atragă.

— Deci sunt mulţi.

— Destui!

— Şi stăpînii de azi, cei care vă caţără în locuinţe lacustre, cum îi folosesc? am pus eu o întrebare cu două tăişuri, dar omul mi-a răspuns clar:

— Aleg dintre ei militari; nu ajung ei ofiţeri de elită, dar căprari şi plutonieri sunt buni.

— Şi vă terorizează cu ei.

— Sunt cei mai buni cerberi; sunt mai aproape de animale, execută mai bine, gîndesc mai puţin.

— Şi atunci de ce nu pot fi folosiţi şi la muncă?

— Deprinderea asta n-o au; conştiinţa lor n-a ajuns până la a face ceva; cei care ajung să

muncească, nu mai fac parte dintre ei, ci devin de-ai noştri.

— Şi cine sunteţi dumneavoastră?

Glasul de lîngă mine a tăcut sau omul s-a topit. Am rămas în întunericul de trupuri lipite. Tîrziu, când s-a auzit sirena de încetare, şoapta lui cunoscută a trecut pe lîngă mine.

— ..sunt unul dintre-ai doctorului, asta sunt; vă mulţumim pentru că ne ascultaţi; sunt convins că ne veţi ajuta.

Când s-au deschis uşile adăpostului, toată lumea privea în tăcere către ele, nimeni nu-mi dădea nici o atenţie, nimeni nu arata a mă fi cunoscut ori a fi stat de vorbă cu mine. Ieşind, am văzut un număr mare de militari şi pe Haiu în civil printre ei. Cadavrul nu mai era. M-am uitat în jur dar nu mai era.

Înţelegându-mi rostul privirilor, fostul plutonier-comandant, astăzi adjunct al conducerii hotelului, s-a apropiat de mine simţindu-se obligat să-mi răspundă:

— Stare de sufocare; se sufocă multă lume în adăposturile astea, când se înghesuie prea mulţi.

— Dumneata ce faci aici?

— Am avut ceva treabă; dar acum merg la hotel, vă conduc...

— Nu-i nevoie; am venit singur; am simţ de orientare şi nu mă rătăcesc.

— Vă conduc, a insistat el destul de ritos, chiar autoritar, chiar impunîndu-mi compania.

Apoi abia a zîmbit lăţindu-şi buzele enorm şi cătînd cu ochii în altă parte. Şi m-a luat la braţ, îndepărtîndu-mă de mişcarea lentă prin care soldaţii îi încercuiau pe cei ieşiţi din adăpost.

După ce m-a trecut colţul, asigurîndu-se în jur, a început să-mi vorbească despre frumuseţile oraşului prin care treceam, despre cât de drag şi de apropiat îi este, despre bucuria lui de-a fi revenit aici, unde se simte la el acasă. Un singur defect găsea el oraşului: nu avea statui...

— ...Dac-ar avea ceva statui, cum am văzut în ilustrate din alte oraşe... Cu generali pe cai, cu femei mînuind o spadă, cu oratori care încă mai vorbesc!

— Şi oare de ce n-a ridicat nimeni vreo statuie?

— Fiindcă noi n-am avut generali, n-am avut femei eroine, n-am avut oratori.

— Atunci poţi să fii fericit: este loc pentru o statuie a dumitale.

N-a protestat, ba, dimpotrivă, m-a privit cu un interes recunoscător, ceea ce m-a făcut să continui:

— Numai că, dacă ai să-ţi faci statuia, va fi bine să fii în uniformă de militar... În uniformă de militar şi cu ceva simbolic; de exemplu, o armă într-o mână şi o biblie într-alta...

I-am văzut pentru prima oară ochii expresivi. Mă privea fascinat, cu flacăra unei mari ambiţii. Iar când a deschis gura, a spus esenţialul:

— Da... dar noi n-avem cai; la noi pe insulă nu există cai!

Şi avea atâta regret în glas, încât l-am înţeles perfect:

— Nu-i nimic; un sculptor poate folosi şi elemente simbolice, fără să fie reale!

M-a îmbrăţişat în extaz:

— Deci s-ar putea, chiar dacă la noi pe insulă nu trăiesc cai?

— Bineînţeles! Ca un simbol al noţiunii de militar în acţiune.

L-am văzut cum creştea în proprii săi ochi; călca alături de mine ca şi cum ar fi înaintat în pasul unui cal. M-a impresionat atât, încât am simţit nevoia să-mi fac pomana deplină:

— Ai să ajungi, Haiu, aşa cum te văd om capabil şi de acţiune, ai să ajungi guvernatorul acestei insule şi atunci ai să-ţi faci o statuie în centrul oraşului!

Uitase de precauţiile anterioare, uitase de tot. Nu-l mai interesa, desigur, cum acţionau soldaţii cu cei câteva sute din adăpost. Când va ajunge

guvernator, va avea grijă să schingiuiască cu zecile de mii! Păşea alături de mine, bălăngănindu-şi braţele scurtuţa, ca un cal. Dar ca un cal de circ care valsează într-o dulce şi ambiţioasă reverie. Cândva, mi-a apucat foarte prieteneşte mîna, mîngîindu-mi-o cu larvele scurte ale degetelor lui şi mi-a spus romantic:

— Dar aş vrea, aş dori calul să fie ridicat în două picioare, cu cele din faţă în vînt; arăţi mai viguros dacă îl ţii aşa.

— Cambrat şi strîngîndu-l bine în şa! am marşat eu.

— Exact, exact! mi-a răspuns exclamînd plin de afectivă recunoştinţă.

— Cred că s-ar putea, cu personajul, adică cu dumneata prins bine în şa şi strunindu-l de hăţuri, nu?

— Aşa, aşa... Îngăimă el, ungîndu-şi faţa cu o lumină de satisfacţie.

— Ridicându-te chiar în picioare în scări, strângând calul cu pintenii.

— Exact!

— Şi fiind stăpîn pe el, în ciuda avîntului pe care şi-l ia!

— Da! Aşa ceva ar fi foarte frumos. Păcat că în sculptură nu se poate ca în pictură...

— Adică cum?

— Adică şi cu un vultur, ceva, zburînd deasupra.

— Se poate, dar cu geniu de sculptor; adică dacă găseşti un punct de sprijin.

— Un punct de sprijin... Oare cum naiba s-ar găsi?

— Se poate găsi. Conform legilor echilibrului.

— Se poate?

— Da, cu geniu se poate. De fapt şi pentru ca să ţii într-o statuie calul numai pe cele două picioare din spate, trebuie un calcul de echilibru.

— Deci nu se poate oricum, deveni el îngrijorat, coborînd oarecum de la înălţimea ambiţiilor sale.

Mi-am dat seama că nu trebuia să-l dezamăgesc.

— Ei nu; nu-ţi face probleme, l-am consolat; un sculptor bun, stăpîn pe meserie, găseşte soluţii; îl sprijină în coadă, ca pe cel al lui Petru cel Mare.

— Deci găseşte soluţii, a rostit el convins, mai mult răspunzîndu-şi decât întrebîndu-mă.

— Bineînţeles; fii fără grijă.

— Mersi; îţi mulţumesc din inimă... Vă sunt recunoscător... a rostit el cu o bunăvoinţă trufaşă şi totală, acordîndu-mi o acoladă regească cu ciotul de mână... Noi n-am avut generali, dar statuia unui plutonier-comandant poate impune măreţie tradiţiei acestui oraş!

Mă privea cu recunoscătoare amiciţie. Devenise sclavul meu sentimental. Sclavul meu sentimental şi recunoscător, până în clipa în care avea să devină dictator, stăpîn absolut al insulei acesteia văzute de sus ca o felină înfruntînd apele oceanului. Până în clipa în care avea să devină dictator şi să mă căsăpească.

10

În faţa maşinii de scris, mi-am dat seama că eram un laş. Îmi suna în minte tonul autoritar cu care mi se adresase Haiu când venise să mă ia de acolo. Pentru că, cert lucru, venise special ca să mă ia, să mă scoată din mediul acela, să mă împiedice să păstrez contactul cu lumea de acolo. Îl auzeam spunîndu-mi cu cinism minciuna cu oamenii care se sufocă în adăpost. Vorbea cu un aer normal, de fapt curent, obligîndu-mă, prin afişarea indiferenţei lui, să nu dau prea multă atenţie nici cadavrului, nici soldaţilor care veniseră să înconjoare mulţimea. Îmi mai dădeam seama de un lucru: că în timp ce el mă lua de acolo, întorcându-mă cu spatele la lenta, dar ameninţătoarea desfăşurare a soldaţilor, nu atât pentru mine îmi pusese mîna pe braţ, cât ca să fie sigur că îmi ţine

aparatul de fotografiat în aşa fel încât să nu mă întorc brusc şi să consemnez imaginea momentului de înfruntare. Asta fusese intenţia lui, şi-i reuşise. Iar eu, în loc să-l pocnesc, să-l îmbrîncesc şi să-mi fac meseria fotografiind, m-am răzbunat pe el cu floreta fină prin care-i zgîndăream ambiţiile de dictator cu monument.

Mă lucrase; nu aveam documente. Simpla mea relatare făcută astfel, la prima corespondenţă trimisă de aici, dacă nu avea confirmarea oficialităţilor sau măcar a încă cuiva, putea fi dezminţită de către ei, punînd sub semnul întrebării activitatea mea de corespondent, probitatea mea gazetărească, etcetera, etcetera...

Simţeam pe limba încărcată gustul fad al laşităţii. Mă consolam, modestă consolare, cu sfatul mincinos pe care mi-l dădeam — că trebuie să fiu înţelept, să nu reacţionez de prima dată, să mai studiez situaţia şi să strîng documente în aşa fel încât, când declanşez o bombă de presă, să-i am la mînă serios, fără să mă poată ei întoarce. M-am convins definitiv să-mi amîn intenţiile. Şi, astfel, am rămas în faţa maşinii de scris cu gravitatea lipsită de haz a renunţării, amintindu-mi că, în copilărie, când sărisem într-un rîu foarte rece şi mama s-a speriat, am ţopăit spunînd că mi-e cald până ce am prins sloiuri... Acum era invers: devenisem înţelept, adică acceptam compromisul. Nu e un sentiment prea plăcut să vezi literele maşinii de scris şi să n-ai curajul să combini din ele cuvintele pe care simţi nevoia să le dezvălui. Mă consolam cu gîndul că avusesem o idee foarte bună cu reportajul mozaicat făcut inteligent dintr-un grupaj de ştiri care vorbea de la sine, că acela reprezenta dialogul şi întrecerea mea cu Cristina, şi m-am apucat să-l scriu, mîndrindu-mă cu mînuirea unui stil sec, de mare obiectivitate.

Totuşi, în vreme ce scriam, conştiinţa mea răscolită scotea dintr-un depozit al memoriei lucruri stranii. De exemplu, o senzaţie pe care

niciodată nu o înregistrasem şi care consta în convingerea că, odată cu vocea oarbă care-mi vorbise la ureche în adăpost, simţisem şi atingerea unui obraz vîrstat de o mare cicatrice. Da, un obraz vîrstat de o mare cicatrice pe care-l simţeam în întunericul absolut al adăpostului înţesat. Şi, cert lucru, acolo, ascultînd şoapta, nu avusesem senzaţia aceasta.

N-o avusesem sau o înregistrasem fără s-o consemnez atunci?... M-am înfuriat şi mi-am scris corespondenţa pentru că mai era puţin până la alarmele de noapte.

În felul acesta m-am răzbunat pe ea, pe faptul că nu numai că n-o găsisem, dar, căutînd-o prin oraş, încercând să aflu căile ei sau urmele ei, trecusem prin atâtea peripeţii. După alarmele de noapte, m-am dus la poştă telexînd totul cu mîna mea şi, după ce-am pus un punct elegant şi entuziast, aşa cum se întîmplă de câte ori transmiţi prima corespondenţă dintr-un nou loc, am adăugat către colegul de la capătul celălalt al firului: "Asta este; faţă de pologloghia comentariilor celorlalţi, vreau să vorbesc prin informaţiile seci pe care le-am primit bine verificate; roagă-l pe şef să vă spună cum îi place şi telegrafiaţi-mi dacă pot continua în aceeaşi manieră; aş transmite întotdeauna imediat după primirea ştirilor, neluîndu-mi decât răgazul de a le ordona, a le da o suită conform unei logici; după vreo zece asemenea corespondenţe, când cititorul se va familiariza cu problema, aş începe o serie de comentarii în care să discut şi aspectele de principiu... O. K.?..."

— O. K., am primit răspunsul pe carul telexului şi am închis transmisia prin acel argou grafic al profesiei noastre care batjocorea în final semnele mai puţin folosite ale claviaturii de scris, adică accentele, prescurtările, punctuaţiile cam în forma: "% ' & (). ceea ce ar fi însemnat un fel "saluti-baftă"...

11

Cu gustul laş al compromisului am pornit în prima mea expediţie pe cîmpurile de luptă. Eram invitaţi să vizităm un oraş dinspre nord, proaspăt eliberat şi, cum invitaţia era adresată tuturor corespondenţilor, speram să am prilejul să petrec o zi împreună cu Cristina.

Dar compromisul nu-l puteam ierta. Eram năuc şi nesincer cu mine însumi. Încă îmi spuneam că mă aflam într-un război undo venisem hotărît să descriu eroismul luptei de eliberare şi că alte amănunte trebuiau aprofundate mai bine, dar o mare derută mă bîntuia, mă făcea neîncrezător şi mă teroriza împingîndu-mă cu nervozitate la a dori, peste orice fel de posibilităţi tehnice, să aflu cât mai repede reacţia celor din redacţia mea.

M-am străduit mult să-mi adorm gîndul ăsta. Puneam totul pe seama faptului că, în viaţa mea de până atunci, doar meditasem de la distanţă la războaie şi nu văzusem niciodată lucrurile ca acum, din interiorul lor.

Tot drumul — un drum superb, sălbatic şi interesant, parcurgînd doar uneori autostrada, pe porţiunile nedistruse de lupte şi tăind prin junglă sau folosind ţărmul oceanului acolo unde armatele, unităţile lor de pionieri, trebuiseră să improvizeze — tot acest drum, a cărui simplă descriere ar fi putut să sugereze modul în care avuseseră loc luptele am fost opac şi trist, răspunzîndu-i monosilabic lui Llull O'Llull care avea poftă de conversaţie intelectuală, reacţionînd blazat la glumele cu care corespondentul francez îl tachina pe Jesus şi nepăsîndu-mi de apropourile pe care, de pe locul de lângă şofer, purtătorul de cuvânt le făcea la microfonul autobuzului în legătură, desigur, cu aventurile mele din ziua de ieri:

— Stimaţi colegi, am obţinut astăzi permisiunea comandamentului militar să vizităm o zonă proaspătă, fierbinte, în care ecourile luptei încă nu s-au stins. Cu toate că e vorba încă de secrete militare de cea mai mare importanţă, respectul şi încrederea în dumneavoastră, reprezentanţi ai presei mondiale, deci ai opiniei publice mondiale, ne face să vă încredinţăm aceste secrete, să vă considerăm fraţii noştri şi cei de-o opţiune politică cu noi. Vreau să vă asigur că noi ne considerăm avînd un singur rost, acela de a vă servi cât mai multe, mai exacte şi mai proaspete informaţii şi numai faptul că trebuie să veghem asupra securităţii dumneavoastră corporale ne face să luăm necesarele măsuri de precauţie. Din pricina aceasta, îi rog pe colegii mai noi să înveţe din experienţa celor cu stagiu printre noi şi să nu se hazardeze în locuri periculoase, unde nu le putem garanta, aşa cum am spus, securitatea corporală, rugîndu-i să fie siguri că informaţiile pe care le-ar culege astfel, cu riscuri personale le pot obţine din partea noastră bine verificate şi, aşa cum am spus, cu măsurile de securitate corporală luate...

— Dară mai pomeneşte şi-a patra oară despre "măsurile de securitate corporală", am spus destul de tare ca să audă şi cei de pe bancheta din faţă şi cei de pe bancheta din spatele meu, îl întreb de ce-a pus doi căprari nenorociţi să mă urmărească ieri toată după-masa!

— Iar el îţi va răspunde că pentru motive de securitate corporală, mi-a răspuns Llull O'Llull atrăgător, simpatic, bine ras, fin pomădat şi cu o eleganţă cvasi-militară în îmbrăcămintea sa uşoară, de campanie;
întreabă-l pe colegul nostru de la "Deux emispheres", pentru că el este penultimul venit, cel căruia i-ai luat locul de novice.

— Eu, spuse francezul acela care nu-mi plăcea din pricină că era prea grav în tot comportamentul, m-am liniştit; îmi este absolut deajuns ce servesc

ei; şeful meu a trimis un corespondent şi de partea cealaltă a frontului care, poate, acum merge într-o maşină de campanie asemănătoare, cu un purtător de cuvânt asemănător numai că duşman şi contradictoriu acestuia, care oferă tot ştiri bine verificate şi asigurînd securitatea corporală, numai că din punctul de vedere al adversarilor, al celorlalţi beligeranţi. Transmitem amîndoi ceea ce ni se oferă pe tavă, iar un al treilea, din redacţie, face media şi judecă echilibrele. În acest fel "Agence des deux emispheres" îşi informează clientela cu exactitate şi nici nu periclitează "securitatea corporală" a trimişilor ei.

"S-o crezi tu, i-aş fi răspuns ca un bobîrnac pe mutra lui de bărbat ce vrea să impună prin tristeţe şi sobrietate; din ce-am mirosit ieri nu prea cred că sunt deajuns doi corespondenţi pentru o medie exactă; există ceva mai multe forţe care se înfruntă, iar lupta se dă pe mai multe fronturi"...

Dar am tăcut; începeam să-mi reintru în normal punîndu-mi în funcţiune mijloacele de precauţie ale meseriei. Cele care ne făceau ca, în ciuda prieteniei, în ciuda faptului că mergeam în echipe ca peştii în bancuri, să fim secretoşi şi perfizi, repezindu-ne fiecare pe cont propriu atunci când apărea prada. Dacă aş fi comentat cu cineva lucrul acesta, apoi desigur că Jesus ar fi fost acela. Dar şi faţă de el, deocamdată, încă mai aveam ezitări şi căutam o formulă avantajoasă pentru mine, adică un mod în care să comentez faptele fără ca să-i ofer prea multe amănunte, scoţînd cât mai folositoare, comentarii sau explicaţii da la el, dar eu venind cu cât mai puţine date concrete. N-am avut însă vreme să meditez la toată tactica ce-o aveam de folosit, pentru că o zguduitură puternică ne-a aruncat în plafonul autobuzului şi l-am auzit pe purtătorul de cuvânt somînd ameninţător:

— Plutonier, ce se-ntîmplă, plutonier? De ce te-am pus în maşina de avangardă?!

Atunci am remarcat faptul că, în maşina militară care preceda autobuzul nostru ca un fel de ghid, se afla, nici mai mult nici mai puţin decât amicul nostru Haiu, în uniforma sa militară. Şi l-am văzut sărind. Sărind cu agilitate, prinzându-se de-o liană şi căţărîndu-se apoi repede pe ea, cu mişcări scurte, chiar mai scurte decât scurtimea braţelor sale, dar deosebit de agile, ca la un animal care face aceasta de generaţii.

— Suntem într-o ambuscadă, strigă el din vîrful unui copac; am căzut într-o ambuscadă.

— Şi ce te-ai căţărat? Coboară să vezi dacă nu sunt mine!

— Am înţeles! veni răspunsul strigat cu sperietura care nu lăsa nici o îndoială în legătură cu condescendenţa faţă de un grad superior.

Asta m-a amuzat grozav. L-am privit pe purtătorul de cuvânt cu un surîs demascator, ca şi cum i-aş fi citit gradele de pe umeri şi i-am strigat lui Haiu într-o formulă criptică, priceputa numai de noi doi:

— Stai acolo, - e cel mai bun soclu; un asemenea soclu îţi trebuie!

Dar Haiu a coborît la ordin, ezitînd doar o secundă la înălţimea visului spre care îl ţintuiam eu. Era mai puternic sentimentul disciplinei în care fusese dresat. Mai puternic chiar şi decât omeneasca lui ambiţie de-a ajunge dictator cu statuie.

— Îl cunoaşteţi?... A, e un băiat foarte bun!... mi-a spus purtătorul de cuvânt cu un zîmbet care-l arăta preocupat a afla sensul spuselor mele.

Alerta lui suspicioasă m-a umplut de bucurie; poate că dădea dumnezeu să intre la idei în legătură cu Haiu şi să-l bată, să-l snopească până se va convinge că limbajul meu incifrat nu vorbea decât despre o ambiţie deşartă. Dar, parcă intuind pericolul, instinctul de salvare îl făcu pe Haiu să se dovedească deosebit de util şi îl văzui cum trece-n jos pe copac, în ritm perfect, cu o viteză de

nedescris, mişcând cu rapiditate mecanică braţul drept, piciorul stîng, braţul sting, piciorul drept, ca un automat felin cu celula exersată vreme de milenii pentru aceasta. Abia acum, privindu-i coborîşul de motan agil, înţelegeam de ce braţele şi picioarele lui mi se păreau scurte: pentru că le priveam pe lîngă trup, cum arătau ele pe lângă trupul ca o minge turtită şi nu în poziţia de care ţinuse seama evoluţia biologică, adică diagonala. Pentru că, în diagonală, formau un resort perfect de căţărare şi coborîre conform necesităţilor vieţii în copaci, nemaiarătînd nici scurte, nici boante, ci perfecte pentru rostul lor.

A răpăit, aşadar, pe lângă noi într-o impecabilă coborîre şi ajungînd în adîncul gropii, a descoperit, doar după trei salturi în trei direcţii, ca un cîine bine dresat şi cu fler sigur, o ghirlandă de mine înseriate. Părea un cîine care-şi face aportul: prada descoperită o ţinea în mîinile lui boante care, privite din unghiul de sus, păreau un bot în continuarea ochilor ce luceau c-o satisfacţie slugarnică.

— Bravo, plutonier! strigă purtătorul de cuvânt, ca la o recompensă da dresaj, ne-ai salvat vieţile; altădată, însă, adăugă el cu glasul stăpînului care nu trebuie să cedeze sentimentelor, să te orientezi mai bine, că doar de asta te-am pus în maşina de avangardă.

A apărut apoi o grupă de soldaţi care ne-a scos cu greu din capcana în care intrasem şi ne-am continuat drumul, lăsîndu-l pe purtătorul de cuvânt să ne ţină o prelegere despre abilitatea soldaţilor armatei lor, despre priceperea lor teribilă de a lupta în această junglă unde duşmanul din aer nu are cum să coboare, despre abnegaţia lor şi posibilitatea de a face faţă unei naturi sălbatice şi plină de capricii, despre marile lor calităţi morale, despre faptul că ceea ce distruge duşmanul ziua ei reconstruiesc noaptea...

— Dar cine a pus minele, dacă duşmanul e în aer şi nu poate pătrunde aici? l-am întrebat eu blazat.

— Să ştiţi că ostaşii noştri fac faţă la tot felul de pericole şi sunt plini de patriotism; adevăraţi eroi în luptă, mi-a răspuns el strîmb, pe o cu totul altă direcţie, ca şi cum nu mi-ar fi înţeles în nici un fel întrebarea.

Şi a schimbat vorba prezentîndu-ne oraşul de care ne apropiam.

Oraşul arăta cochet. Altceva decât presupusa capitală din care plecasem. Era o mică staţiune pe malul oceanului, aşezată într-un golf auriu, cu o coastă de munte ridicându-se drept pentru a-i suspenda deasupra o fastuoasă pădure de cocotieri. Vilele se conturau albe, coborînd în terase către ocean, o clădire stranie, ca o pagodă de o formă ciudată domina centrul unui bulevard ce ajungea până la cheiuri, iar pe dana groasă şi înaltă ridicată din beton masiv deasupra apelor ce duceau spre un port adînc, se întindea faleza cu palmieri şi chioşcuri transformate în cuiburi de mitraliera baricadate cu saci de nisip. Negustori ambulanţi obişnuiţi cu luptele îşi etalau mărfurile în tarabe portative — cărucioare care se deschideau şi se închideau uşor, ori de câte ori era nevoie putînd s-o ia din loc spre adăposturi. Obloanele cochete ale prăvăliilor, băncile dintre palmieri, elegant fasonate, gardurile de fier forjat şi pavilioanele din lemn traforat, piaţa cochetă în amănunt dar deschisă, spaţioasă în ansamblul
ce-l constituia în fata unei catedrale de piatră, te duceau cu gîndul la un colţişor de pe Coasta do Azur pe care bineînţeles, staţiunea încerca să-l imite.

Acolo am tresărit. Am tresărit auzind-o. Auzind-o într-un mod bizar, răsunînd deodată în mai multe difuzoare, pentru ca, apoi, s-o şi văd.

— Uite-o! am exclamat cu o bucurie atât de copilărească, încât Jesus m-a măsurat, cât eram de

deşirat, ca pe un motiv de foarte mare amuzament.

Desigur, privea la mine ca la giumbuşucurile unei maimuţe sau la apariţia unui cîine cu trup lung, filiform, cu picioare strîmbe şi ochi sentimentali, semănînd cu un cîrnat cu labe pus pe calinerii.

— Mă priveşti ca pe un clovn îndrăgostit, i-am spus dîndu-i cu tandreţe un cap în piept, pentru că nu mă puteam abţine de la gesturi bucuroase.

— Te înţeleg, atâta tot, şi parcă mi-e teamă pentru tine, răspunse el sincer, simţindu-mi afecţiunea.

— O urăşti, nu-i aşa? l-am atacat frontal pentru ca apoi să simt nevoia să dau înapoi: ai unele rezerve în legătură cu ea...

— Nu-mi plac copiii de bani gata; n-am comunicare cu ei; eu vin din altă lume, cunosc altă lume care-i plină de probleme grave. Ăştia nu mă interesează!

Era foarte sincer uriaşul; pesemne că ieşirea mea afectivă, încrederea mea totală în el ca unic confident îl făcuse să fie astfel. Chiar îi citeam o oarecare tristeţe pe figură pentru că trebuise să-mi declare dispreţul faţă de lumea ei. Şi încercă să se justifice.

— Eu, să nu te superi, am avut iubite cu probleme; femei visătoare, femei dezlănţuite, femei chinuite de condiţia lor...

— Femei care voiau altceva, care luptau pentru altceva, care se sacrificau pentru tine şi pentru omenire în acelaşi timp, femei dăruite cauzei sau crezînd în tine ca într-o mîntuire... am continuat eu cu un ton nu atât de ironic, pe cât l-aş fi dorit. El chiar mi-a dat dreptate.

— M-ai ghicit, zise, în vreme ce un ghid local ne vorbea despre piaţa în care ne aflam, "piaţa bătăilor de flori", perla a acestui loc de loisir cum rar găseşti în lume — m-ai ghicit; poate că am eu anumite gusturi sau semnale de alarmă, sunt un cal

bătrîn, ros în ham; fata e drăguţă, iar ca ziaristă e foarte robace.

— "Robace", am exclamat neplăcându-mi termenul; şi am repetat: "robace", ca şi cum aş fi încercat între dinţi un grăunţa de nisip.

Ghidul local, un fel de oficialitate sau necioplită sau proaspăt improvizată dintre militari, cum se întîmplă când o localitate cucerită trebuie să capete şi identitate civilă, ne vorbea în continuare cu fantastică mîndrie despre oraşul lui şi, desigur, nimeni n-ar fi îndrăznit să-l întrerupă. Nimeni în afară de ea...

— Spuneţi-mi, văd că sunteţi singurul care cunoaşte locul, îl întrerupse Cristina fără prea mare protocol: cum cade umbra turlei la prînz, pe dreapta sau pe stînga, ca să ştiu cum să amplasez camerele şi cum să-mi aşez personajele...

Apoi abia ne zări şi ne adresă un complezent zîmbet neatent. Cel ce vorbea fu o clipă deranjat, dar apoi, la o anumită privire a purtătorului de cuvânt. ne abandonă fără nici un scrupul şi începu tot mai servil s-o lămurească, să stea pe lîngă ea, chiar şi când nu i se mai cerea sfatul.

Îl priveam cu invidie, dîndu-mi seama că la preocuparea ei pentru aranjarea, desigur, a emisiunii t. v. pe care avea s-o facă, nici un fel de replică de-a mea nu-i mai putea atrage atenţia. O priveam cât era de tînără, de sigură pa ea şi neinteresată de frumuseţea ei. Trecea printre toţi şi-i dirija pe toţi. În urechi îmi răsunau bocăniturile mărunte ale tocurilor ei. Asociam sunetul acesta cu paşii elastici şi dezinvoltura elegantă. O eleganţă de care ea nu-şi dădea seama sau nu-i păsa fiind foarte atentă, foarte dăruită preocupărilor organizatorice. Priveam piaţa aceea frumoasă, cu ziduri albe, mulate în nişte forme indecise, - parcă ieşite din natura locului, terase relaxante făcute ca să-ţi sorbi absintul într-o dulce nepăsare, trotuare largi, umbrite fastuos de palmieri, colţuri cochete şi balconaşe intime, imaginaţie de forme şi

abundenţă binefăcătoare de alb, totul adus la numitorul comun al stării de luptă printre cuiburile de mitralieră ascunse în mici cuirase de beton, grămezi de saci de nisip sau folosind sinuozităţile arhitecturii elegante peste care se aşeza cu amprentă specifică sîrma ghimpată. O priveam şi, din toate colţurile, îmi răsunau tocurile ei, ordinele ei, întrebările ei, foşnetul părului ei frumos şi strălucitor căruia nu-i dădea nici o atenţie.

În schimb, ei îi dădea atenţie toată lumea. Purtătorul de cuvânt făcea asta cu condescendentă demnitate, ceea cel împinse pe Jesus să exclame: "Uită-te la el, cu toate că instinctul îl face să se aplece, ţine şira spinării dreaptă numai pentru ca să nu se demaşte respectînd-o prea mult!".. În schimb gazda locală, care nu se simţea prea dezinvolt în costumul civil, după ce auzise în şoaptă o precizare a purtătorului de cuvânt — desigur, în legătură cu identitatea ei — arăta cum e mai rău. Adică nu ca un serv obişnuit a fi umil tot timpul, ci ca un dictator căruia îi vezi această mască doar rar, când îşi întoarce fata către susţinătorii lui. Era atât de servil, încât, la un semn al ei, se repezea să facă câte o treabă pentru care echipa de filmare avea personal inferior. Şi era cu atât mai ridicol cu cât trecea mai brusc de la o stare la alta: Când se repezea să pună mîna pe-un cablu, când dădea dispoziţii de o autoritate rezonantă localnicilor din suita lui. Până ce, atunci când a vrut să apuce mosorul uriaş al unui cablu, purtătorul le cuvânt i-a făcut semn discret cu distincţia lui de diplomat-spion atent la toate, arătîndu-i că erau pentru asta hamalii cu mănuşi de protecţie din toval. Apoi a zîmbit către noi şi a găsit cu inteligenţă cea mai credibilă explicaţie:

— Vedeţi cum cucereşte o femeie frumoasă!... Toţi sunt gata, la picioarele ei s-o servească... Şi, cu un luciu satisfăcut trecând ca o difracţie prin lentilele lui superb şlefuite, spuse cu mîndrie, dar şi cu un soi de umor fin care-i dovedea calităţile

intelectuale: O femeie frumoasă este oricând o virtuală regină; ea poate comanda oricui.

— Asta-i regină mai de mahala, spuse cam fără chef Jesus: tat-so, o fi el general, dar bunică-so a fost categoric trişor de tripou şi contrabandist în vremea prohibiţiei.

A fost ultima dată când l-am auzit vorbind astfel despre Cristina Şi nu numai vorbind: când l-am simţit manifestînd asemenea sentimente. A citit pesemne durerea din privirile mele. O durere neînţelegătoare şi contrariată până la crimă. A citit-o, a tuşit în barbă cu un sentiment neconvenabil şi, cu toată căldura lui de animal uriaş, a simţit nevoia să cuprindă protector umerii mei ososi, slăbănogi.

— Hereje, hereje... nu e nimic mai frumos decât momentul aprinderii călcîielor unui latin romantic!

— Ai un suflet bun, Jesus, i-am spus eu recunoscător.

— Încerc să ţin echilibrul în lumea asta plină de canalii, a răspuns el amuzat de explicaţia care atunci îi trecuse prin minte.

Îl auzeam şi pe el, dar, mai ales, simţeam prezenţa ei sonoră, prezenţa ei fizică şi, în special, prezenţa voinţei ei, în toată acea piaţă care trebuia să fie atât de frumoasă în vreme de pace. Atât de cochetă şi atât de artistic gîndită, precum lucrarea unui sculptor fin, visător şi generos care nu are unghiuri, ci numai forme. Plutea asupra ei o strălucire intimă şi de bun gust, ca aceea a perlelor mari şi cu sfericitate cât mai imperfectă care au dat numele, dar mai ales senzaţia transpusă în volume mari, a barocului.

— La ce te gîndeşti? m-a întrebat Jesus zgîlţîindu-mă cu laba lui protectoare. Simţea, pesemne, într-un flux intim, că mă îndepărtasem cu gîndul de la ea.

— La acea perlă mare şi rară care se alcătuieşte în jurul mai multor răni, provocate de mai multe fire de nisip. Perlele semănînd cu pietrele escavate

şi modulate de valuri, nemaipăstrînd din sfericitate decât elipsele contorsiunilor!

— Şi de ce te gîndeşti tocmai la ele?

— Pentru că, în limba ta, pescuitorii le numesc *barrueco* şi de la ele, sau prin transpunerea lor gigantescă, a apărut denumirea de "baroc".

— Da unde ai ajuns atât de meditativ încât să-ţi aminteşti tocmai de istoria artelor?

— De la piaţa asta care-mi place atât de mult, mă sensibilizează atât de mult.

Mă depărta, parcă ar fi avut nevoie să mă privească precum presbiţii şi exclamă ca în constatarea unei minuni.

— Hombre, dar tu eşti teribil de îndrăgostit!

Eram. I-am mulţumit cu o privire recunoscătoare, tocmai pentru că eram. Eram îndrăgostit cu nervozitate, ca în toate începuturile incerte şi eram îndrăgostit nu pentru că o întîlnisem pe ea, ci pentru că aşa trebuise să fie, în starea asta romantică pornisem spre aceste locuri. Cu intuiţia că, pe lîngă aventurile unui război, ar fi minunat să le trăiesc şi pe cele ale unui amor. Ea îmi ieşise în cale; atâta tot. Ieşise în calea sentimentelor mele care erau gata de declanşare şi înainte de apariţia ei. Era doar o stare care îşi căuta materializarea. În sinea *mea,* în fondul *meu* sufletesc, erau toate astea, fuseseră toate astea, zăcuseră şi se copseseră toate astea.

Dar parcă eu, atunci, mai aveam vreme de explicaţii, mai ţineam seama de explicaţii, mă mai gîndeam sau mai căutam explicaţiile!... Simţeam prezenţa ei în piaţa aceea atât de romantică şi intram cu toate motoarele sub tensiune. O simţeam, aşa cum aveam s-o simt de zeci de ori, şi eram fericit că mă aflam în preajma ei. O simţeam, aşa cum am mai spus şi înainte, chit că m-am gîndit la locul ăsta sau la altul. La altul la fel de frumos, pentru că toate erau frumoase şi romantice pentru mine, în prezenţa ei.

O simţeam, deci, cu paşii întinşi, cambraţi şi ţinuta de o supleţe dreaptă, sportivă, firească în mişcările care o dovedeau lipsită de complexe, ca un centru de interes care există ca atare fără să-şi dea seama de calitatea ce-o posedă, cum domina întreaga piaţă chiar şi atunci când dispărea pe străzi mărginaşe pentru a fixa unele imagini sau a da dispoziţii lucrătorilor plasaţi acolo. Reapărea apoi ca un sputnic mic ce aterizează vertiginos şi cu totală siguranţă, biciuindu-şi cu ordine precise colaboratorii din echipa de filmare, indicând cu gesturi sigure şi pricepute camerele, blendele, operatorii de sunet, bifînd, din simpla rotire a mîinii cu degetul întins, clădirile ce trebuiau prinse în obiectiv, marcând prin deschiderea braţelor, scurtă ca într-o îmbrăţişare formală, unghiul ce trebuia cuprins şi amplasîndu-şi cu mici şi expresive mişcări din degete interlocutorii. Spectacolul acestora era magnific. Pentru că se adunau, unul şi unul, nişte bărbaţi uricioşi şi înrăiţi în luptă care, din timiditate faţă de ea, păreau prizonieri. Îi executau indicaţiile neîndemînatici si complet lipsiţi de personalitate, ca nişte copii de grădiniţă dornici să se pozeze şi să-şi primească prăjitura promisă.

Priveam holbat, cu o mutră de prostălău care putea fi bănuit că nu mai văzuse aşa ceva, minunîndu-mă cum, cu gesturi energice, mîinile ei fine îi împingea, îi aşeza, le aranja ţinuta, le brutaliza chipiele şi le întorcea nasurile către lumina care convenea ochilor ei scrutători, daţi cu fard de culoarea libelulei. Priveam fascinat buzele ei a căror senzualitate parcă o simţeam cu ale mele, cum dădeau ordine; şi-i vedeam pe fioroşii luptători, parcă scoşi atunci din baia de sînge, cum se executau neîndemînatic făcând eforturi uriaşe de a se păstra după voia ei, după ordinele privirilor ei inocente. Ca nişte fiare carnivore urcate pe scăunele de circ.

O vedeam şi o simţeam cum nu-i păsa, cum considera firesc să fie ascultată şi, şi mai firesc, să facă treaba asta cu toată competenţa, într-un ritm precis în care nu era vorba atât de dăruire, cât şi de siguranţă de sine, aşezîndu-şi echipa, studiindu-şi personajele şi formulîndu-şi în acelaşi timp vorbele cu care avea să înceapă reportajul. Eram fascinat, cu ochii mari, impersonali, înregistrînd ca un aparat care nu comentează, ci doar absoarbe imaginea muncii ei. Muncea intens, cu conştiinciozitate, cu o conştiinciozitate atât de mare încât nu mă mai gîndeam la ea ca femeie, n-o mai admiram ca femeie, nu-i mai contemplam linia elegantă a şoldurilor marcată de centironul sub care-i intră bluza, nu mă mai tentau buzele ei frumos modelate şi obrazul fin, de mare rasă, nu mai căutam să-i citesc într-adevăr adîncimea ochilor, nici să-i ghicesc sub mişcarea greului păr strălucitor senzualitatea roză din lobul urechii. Mă uitam la ea uimit, nesigur şi incapabil de a mă mişca, admirînd-o ca pe un superb automat blond cu sîni învoiţi şi talie minusculă, ale cărei mişcări elegante pe picioarele sculptural alungite, executa cu vocaţie un proces de producţie intelectual.

Simţind de la distanţă arsura privirilor mele, ea îmi aruncă un zîmbet prietenesc ca o invitaţie la a o aştepta şi, când ajunse cu inspecţia şi indicaţiile în dreptul meu, -mă întrebă camaradereşte:

— Ce, te-ai rătăcit de ceilalţi, nu eşti pe unde-i plimbă purtătorul de cuvânt?

— N-am vrut să mă rătăcesc de tine, şi-am rămas aici, i-am răspuns agresiv, simţindu-se din ton că supralicitam tocmai fiindcă-mi făceam curaj.

M-a mîngîiat trecător, ca pe un căţeluş j cu acea mîngîiere neatentă care, exprimînd o clipă de flatare, poate face dintr-un bărbat slab sclav pe viaţă, trezindu-i speranţa c-ar fi vorba de un mare semn şi nu de o reacţie de moment.

— Foarte bine, zise după aceea, dîndu-şi seama că trebuia să-mi şi răspundă sau, dimpotrivă, fiindcă avea în cap exact ceea ce spunea, foarte bine; atunci mergem după transmisie la un restaurant original pe care-l ştie Jesus.

— Îl ştie Jesus?... am exclamat ca şi cum ar fi fost vorba de cea mai mare bucurie din viaţa mea.

— Da, mi-a vorbit despre el, adu-i aminte!...

— Sigur! îl caut; îl caut şi-l aduc aici; îl arestez aici şi nu plecăm până nu termini tu! i-am strigat pe urmă, fără să-mi pese sau chiar fără să remarc faptul că degetele ei atingeau aproape cu acelaşi gest cu care-mi atinseseră mai înainte mie obrazul, feţele soioase ale personajelor de luptători pe care avea să-i facă celebri prin transmisie.

Nu-mi păsa; nu remarcam; nu mă interesa. Totul exulta în mine şi, prin piaţa cu superbă arhitectură de vacanţă mulată dulce ca într-o cocă parfumată, strigam de zor după Jesus.

12

Restaurantul era ceva ultrarafinat. Ca un cocteil din cele făcute savant cu nenumărate fructe, esenţe şi culori. Un bar-cafenea cu mobilier de lac roşu şi alb într-o formă care amintea de caliciile florilor, avea adăugate înguste panouri de fier forjat cu o patină aurie care încărca atmosfera într-o opulenţă apăsătoare, orientală. În dreapta lui era salonul întunecat şi plin de oglinzi al unui night club, iar în stînga, restaurantul prelung, de manieră pariziană, cam cu prea multe decoraţii pe tavan şi scaune înalte, princiare. În capătul restaurantului, un paravan cu dragoni şi ciudate himere oceanice acoperea intrarea spre salonul mai intim şi mai întunecos, cu mobilier subţire, de bambus. Aici, grupe de câte patru chelneri şi picoli serveau, cu mişcări ritmate, ca într-un ritual, sau ca personalul

bine rodat, cu atribuţii clare, din jurul unei mese de operaţii.

— Aici e, deci..., îi spuse Cristina Iui Jesus, cercetînd decorul ca şi cum l-ar fi controlat: Da, ai avut dreptate, pare de foarte înaltă clasă... Cam degradat, e drept, de militarii care se perindă fiind stare de război, dar sper că preţurile nu permit decât accesul celor cu grade mari...

— Asta în cazul în care nu există printre soldaţi băieţi de bani gata, îi răspunse Jesus atent, politicos, dar cu obsesia sau cu principiile lui.

— Bine, îţi mulţumesc că m-ai adus, îi vorbi ea în continuare, mie nedîndu-mi nici o atenţie; fă-ţi datoria până la capăt şi comandă ceva băuturi; eu mă duc să mă spăl pe mîini.

Eram puţin intrigat sau, mai bine zis, timorat de neatenţia ei. M-am aşezat la masă fără să-mi mai pese care-mi era locul, privind la televizorul din perete a cărui emisie continua să transmită imagini din locurile de luptă la marginea cărora ne aflam, aşa cum anunţase ea încheind transmisia pe care o făcuse cu eroii ce eliberaseră acest oraş zilele trecute. Nu văzusem transmisia pe viu, dar o urmărisem cu privirile avide cu care o urmăream pe ea, acolo, în piaţa unde fusese înscenată. Şi am făcut legătura a ceea ce remarcasem atunci, cu faptul că ea anunţase din nou că se duce să se spele. Nu mai dădeam atenţie foielii elegante a chelnerilor cu mişcări mecanice, participam doar cu interjecţii la discuţia colegilor cu care venisem şi eram tot mai tăcut, tot mai morocănos. Încercam să mă mint, spunîndu-mi că aceasta nu se datora faptului că ea nu-mi dăduse atenţie, ci celui că mă străduiam să nu comentez cu ei bîrfind-o.

Pentru că, în ciuda privirilor mele de pasăre dăruită şi poftitoare, înregistrasem în timpul transmisiei un amănunt care nu ştiu dacă se văzuse şi pe ecranele televizoarelor şi Cristina organiza şi dirija totul. De pe străzile laterale, urmărite cu mai multe camere care luau imagini de amănunt şi de

ansamblu, intrau grupuri de militari aşa cum intraseră şi cu câteva zile în urmă când eliberaseră oraşul. Ea comenta intrarea lor, îi întîmpina, le punea întrebări şi-i ajuta în darea răspunsurilor repetînd faţă de spectatori ideea că un bun luptător nu trebuie să fie şi un bun vorbitor. Trecea de la unii la alţii, deci, provocând răspunsurile lor scurte, îi felicita, îi îmbrăţişa, îi săruta. Mai ales asta îmi plăcea: modul dezinvolt cum se îndrepta către un soldat jegos sau bărbos spunînd vorbe entuziaste, cum îl lua prin surprindere îmbrăţişîndu-l şi, ţoc, sărutîndu-l, pentru a declama apoi câteva vorbe patetice despre ideea de eliberare. Sau se ducea la altul, îl felicita pentru modul cum auzise că luptase, îi punea câteva întrebări despre cum se simţea ca erou eliberator şi, când exulta la unul dintre răspunsuri, îi sărea de gît şi-l săruta mîngîindu-l şi jucându-se cu părul lui ca şi cum ar fi fost vorba de un bebeluş şi nu de un soldat fioros înarmat până în dinţi.

Asta dădea farmec transmisiunii, un aer firesc făcând din ea un personaj simpatic, un comper bun şi degajat pe care-l urmăreai cu plăcere. Un singur amănunt nu ştiu dacă se observa în cadru sau, mai bine zis, sunt convins ca nu se observa: când ieşea din cîmpul vizual al camerelor de luat vederi, do obicei atunci când trecea de la un personaj la altul şi transmisia dădea imaginea generală a colţului de piaţă spre care se îndrepta, controlînd becul de semnal din faţa microfonului pe care îl ţinea *în* mînă spre a-şi da seama, a fi sigură că nu era în imagine, ea se îndrepta spre asistenţii care o urmăreau tot timpul şi lua în palme alcool cu care se ştergea pe braţe şi pe faţă. Apoi, cu mult entuziasm, reintra în cadrul de transmisie îmbrăţişînd un alt războinic slinos şi sărutîndu-i obrazul cu acnee. Şi o făcea atât de bine, atât de firesc, cu atât entuziasm şi patimă jucându-şi dorinţa fierbinte da a-i îmbrăţişa pe eroi, încât nici nu puteai concepe că, o secundă mai înainte,

avusese grijă să se dezinfecteze meticulos cu alcool.

Priveam imaginile pe care le transmitea în continuare televizorul cu ecranul oarecum plonjat către noi şi mă întrebam ce se petrece mai în dreapta sau mai în stînga cadrului, acolo unde imaginea nu mai cuprinde; care alt prezentator drăgăstos cu personajele sale se dezinfectează cu alcool în loc să bea un gît de alcool cu eroii lui?...

Simţeam sarcasmul, răutatea înţepătoare a întrebării mele, şi mă abţineam ca nu cumva s-o rostesc cu glas tare, bîrfind-o pe Cristina faţă de colegii noştri. Desigur, toţi şi-ar fi dat seama de acreala mea ca vulpea cu strugurii.

Eram şase în jurul mesei pe care picolii executau ritualul aşezării unei game întregi da tacîmuri. Jesus şi cu mine, Lull O'Lull şi francezul de la "Deux, emispheres" care-o făcea pe gînditorul trist, un japonez atât de preţios şi de elegant în costumul lui clasic european, încât părea un lord căruia i se alungiseră ochii şi un neozeelandez pistruiat, cu cîrlionţi roşii şi labe roze cu degete mari, bombate, în şlapii de cauciuc gros. Chelnerul aduse pentru noi o băutură sofisticată care se bea în ceşcuţe cu două etaje, iar pentru Llull O'Llull, suplimentar, o sondă mare cu Irish auriu pe care Jesus i-o prezenta ca o atenţie din partea barmanului.

Mohorît, eu am şi întins mîna spre băutură, dar în clipa aceea apăru Cristina, cu degetele ei frumoase, şi mai spălate acum...

— Ce v-aţi aşezat aşa, întrebă ea ca o învăţătoare pe nişte elevi neîndemînatici. Trebuie să stăm altfel, cu fata spre salon, ca să vedem ce ne-a promis Jesus. Aşa că lăsaţi-mă pe mine aici şi pe novice lîngă mine, iar vouă să vă pună mese în continuare, de-a lungul...

Se purta exact ca şi pe locul unde organiza transmisia. Convinsă că ea trebuia să dirijeze şi să regizeze. Am constatat mai întîi asta şi apoi abia

mi-am dat seama, aşa ca o căldură, cuprinzîndu-mă, că indicase să fiu lăsat să stau lingă ea.

M-am trezit într-un entuziasm juvenil, ducând la gura cana cu două etaje şi înghiţind-o toată în ciuda fierbinţelii şi a tăriei alcoolice. "Ura, îmi venea să strig în sinea mea — ura!... Ea a vrut să stea lîngă mine!"... Şi
nu-mi mai trecea prin minte ipoteza ca, după aceea, tot ea să vrea să se dezinfecteze cu spirt.

I-am văzut pe toţi cum mă priveau cu un fel de curioasă invidie. În afară de Jesus, bine înţeles; de Jesus şi de o australiancă placidă care scria pentru nişte ziare din Londra, o femeie încă tînără, dar care părea domnişoară bătrînă, avînd ochi misterioşi şi o poziţie retractilă, poate din pricina unor complexe sexuale, poate pentru că îi plăcea să tragă la măsea pe ascuns.

Venise cu Cristina, când aceasta se întorsese de la toaletă. Şi, în noua aşezare dictată — toţi cu faţa într-o direcţie, ca într-o bancă de biserică, stătea cu braţele ei subţiri, de un trandafiriu cam neplăcut, de carne macră, între Jesus — care-i dădea tot atâta atenţie cât unui stîlp ce nu-l incomoda — şi Llull O'Llull care începuse să-şi schimbe fizionomia, alura şi, odată cu ele, aspectul vestimentar.

Remarcându-l pe Llull. descoperind cauza pentru care, odată cu faţa, i se schimba şi îmbrăcămintea (avea un nod ciudat în care, bînd, îşi frămînta cu palmele pantalonii, piepţii, mînecile), mi-am dat seama că mă împăunasem prea mult crezînd că toţi mă invidiau şi, apoi, pe rînd, eliminîndu-i: Jesus nu, japonezul părea din prefabricate, Lllull nu mai era demult în situaţia în care ar fi putut s-o facă. Dar nu-mi păsa, plăcutul şoc fusese prea puternic. Priveam la comesenii aşezaţi pe o singură latură a mesii, în colţ, ca un juriu sau o comisie de examinare, formînd un unghi drept cu deschiderea spre lungul sălii şi mă simţeam superior, văzînd invidia meschină din

ochii migdalaţi trist ai francezului, nedumerirea cam naiv intrigată de pe faţa pistruiată a neozeelandezului şi, fără să mai pară prefabricat, accepţia japonezului, de senior care a pierdut şi nu se manifestă.

Ce trebuia să fac în această situaţie pentru a-mi păstra handicapul?...

Întrebarea mi-a apărut în minte după ce-am dat pe gît alcoolul tare din ceaşcă, fără să fac ca Llull, adică să-l sting încet cu Irish.

Am găsit până la urmă o soluţie care mi s-a părut destul de bună: trebuia s-o ţin de vorbă într-un mod intim, în care să sporovăim în şoapte sau să lăsăm impresia că ne înţelegem şi fără prea multe cuvinte. Pentru ca să-i impun şi ei un asemenea comportament, mişcarea a doua era să găsesc acel subiect de conversaţie în legătură cu care să nu-i convină să vorbim prea tare, sau să avem prea mulţi martori.

Şi am început să atac:

— Mi-a plăcut foarte mult modul intempestiv, sigur, dăruit, în care faci transmisia!...

Asta n-a prea impresionat-o; era, desigur, obişnuită cu complimentele şi destul de sigură pe regia ei ca să primească aprecierea drept ceva cuvenit şi să-mi zîmbească mîngîindu-mă din zbor:

— Eşti drăguţ!

Auzită de toată lumea, replica îmi convenea de minune pentru că îmi ridica acţiunile. Mai ales dacă următoarea nu mai avea cum să fie auzită, creînd, după această declaraţie, un mister bine cuvenit.

— Îmi place şi cum îţi îmbrăţişezi, cum îţi săruţi eroii, cum scarpini bărbile lor încîlcite..., am mai spus, cu ton jos şi intim, folosindu-mi bemolii din glas.

Ea pesemne c-a simţit ceva; nu era proastă.

— N-ar trebui să fac aşa ceva? m-a întrebat timidă, fără să mă privească, ca şi cum mi-ar fi cerut un sfat tehnic.

— Faţă de mine nu; sunt gelos! am supralicitat simţind c-o deranjez avansînd lucrurile fără acoperire.

— Cred că, mai degrabă, eşti îngîmfat, m-a pus ea la punct avînd bunul simţ să vorbească în şoaptă, ceea ce corespundea de minune jocului meu.

Am privit la cei din jur, ascunzîndu-mi satisfacţia; am privit furiş, ca şi cum nu triumful voiam să mi-l manifest, ci să mă asigur că nu prea sunt observat şi că pot să fac gestul următor.

Asta, desigur, le-a atras şi mai mult atenţia şi, când i-am simţit că toţi sunt cu ochii pe mine, mi-am apropiat buzele de lobul roz al urechii ei şi
i-am şoptit fierbinte:

— Dar am văzut cum, după aceea, te speli cu spirt!

Lovisem direct; direct şi sigur, cu precizie de profesionist. Am simţit-o alături de mine, cum se moaie, *cum* voinţa i se frînge. Mizasem pe asta şi simţeam reuşita. Nu mai exista în ea nici o dorinţă de ripostă; era ruşinea sau, mai precis, nevoia de iertare pe care o trăieşti fără jenă şi fără ambiţii, doar în faţa cuiva la care ţii foarte mult, de care eşti foarte legat.

— Mă disprețuieşti pentru asta? m-a întrebat ea, avînd aerul că, supusă, se dezbracă şi îmi cedează.

— Nu, i-am răspuns eu ca o concesie, poate chiar că te apreciez..., şi am adăugat mai în şoaptă:... din punct de vedere profesional, bineînţeles!

Simţeam privirile celorlalţi. Intrigate. Iritate şi contrariate, întrebîndu-se, desigur, cine eram eu şi, mai ales, ce-i şopteam zeiţei lor, pentru ca să-mi răspundă tot neauzit, cu atâta docilitate în expresia ei de obicei mîndră şi frumoasă.

Îmi simţeam superioritatea, dar am savurat-o numai o clipă; atacul trebuia continuat cu perseverenţă, iar replica ei, cu toate că dovedea o

revenire pe poziţii, un început de resurecţie al vanităţilor îmi era, totuşi, convenabilă:

— În asemenea situaţii nu-mi place să fiu apreciată profesional.

— Simţi şi tu nevoia?... am rostit ceva mai tare pentru ca echivocul întrebării, calitatea ei de a se adresa oricărei stări sufleteşti, să le dea şi mai mult de gîndit celor din jur.

— Cum să nu simt? mi-a răspuns Cristina, ridicând privirile în care lucea o rană şi, dîndu-şi seama că ridicase tonul, reveni la şoaptă: Cui i-ar place să fie judecat după asemenea amănunte?!

Dar, chiar dacă revenise la şoaptă, ceea ce contrarierea o făcuse să rostească mai public şi ca ton şi ca expresie, îmi era de ajuns pentru scopul urmărit. Remarcam o plăcută uimire chiar şi la Jesus. Şi, cel mai important: starea mea era de triumfător; aveam conştiinţa atuurilor pe care le cîştigasem. Aş fi putut să fac un gest în plus: să-i apuc mîna şi să i-o mîngîi iertător. Eram sigur că ar fi acceptat pentru că, ştiindu-se descoperită, avea nevoie de iertare.

Glasul ei bîjbîia căutînd cuvinte pentru o explicaţie:

— Sunt sinceră în pornirile mele, să ştii; nu-mi place să mă joc de-a profesia ci s-o trăiesc.

— Şi soldaţii murdari, soioşi, îţi plac întotdeauna?

— Ei, nu întotdeauna; de la caz *la* caz.

—- Şi dacă nu-ţi plac, de ce-i îmbrăţişezi? Nu înseamnă că...

— Nu înseamnă, ripostă ea energic; ştiu ce vrei să spui, dar nu înseamnă!... Îmi plac; mă cuprinde un avînt, simt aerul eroic pe care ei îl poartă, îmi dau seama că simplitatea lor aduce un şi mai pronunţat caracter de frumuseţe, mă cuprinde acel avînt, cum îţi spun, şi îl îmbrăţişez. Apoi abia, apoi intervine logica şi mă spăl.

Avea ochii oţelii, încrîncenaţi pe explicaţia care devenea tot mai rece şi mai logică. Pierdusem

momentul: n-ar mai fi acceptat să-i apuc mîna; ba chiar şi-ar fi retras-o cu oarecare imputare.

— Intervine logica şi te speli cu spirt!

— Crezi că asta afectează sentimentele sau sinceritatea mea?

— Simt ura; ura cu care-mi vorbeşti.

— E normal; mi-ai surprins un act intim; un secret care nu mă avantajează. Altădată, cei care ajungeau să cunoască mai mult decât trebuia, plăteau cu viaţa.

Alintîndu-mă sub ochii celorlalţi, am pus capul pe masă:

— Aştept; sunt ca un miel gata de sacrificiu.

I-am simţit gestul reţinut între intenţia de respingere — de a-mi împinge capul care-i atingea sînii — şi surprinderea amuzată faţă de comportamentul meu cabotin. Şi am supralicitat:

— Ucide-mă, i-am spus; ucide-mă şi apoi spală-te septic cu spirt!

Rîdeam către ea privind-o de jos, de la nivelul sânilor ei mici, privind-o ca pe femeie şi nu ca pe admirata reporteră. Rîdeam ridicându-mi privirile pe decolteu, pe gîtul ei frumos, pe bărbia care mi se părea teşită, cam lipsită de voinţă, pe buza a cărei senzualitate se desena acum mai clar. Le înfundam apoi în întunecimea intimă a nărilor fremătînde şi mai apucam să cuprind în colţul unghiului o geană palpitîndă, cu mult rimel pe ea, ca
într-o compoziţie de pop-art.

— Nu-mi plac saltimbancii care se insinuează în afacerile mele personale! am auzit-o spunînd în vreme ce, dîndu-mi seama singur că întrecusem măsura, începusem să mă ridic.

— Pot să-ţi mai spun un lucru, un singur lucru în legătură cu afacerile tale personale? am întrebat-o.

Aşa, în acest fel adică, cerîndu-i-se să accepte, solicitîndu-i-se permisiunea, se simţea bine, putea fi generoasă!

— Spune-l!

— Îi îmbrăţişezi pe nenorociţii ăştia, pentru că te crezi reprezentanta omenirii.

— Cum adică?

Loveam frumos pentru că întrebarea ei era destul de intrigată:

— Îi despăgubeşti c-o îmbrăţişare publică pentru toată mizeria pe care au îndurat-o în junglă, nevăzuţi de nimeni.

— Şi nu e omeneşte?

— Ba foarte omeneşte! După aia te dezinfectezi cu spirt...

— Dacă mă tachinezi aşa, înseamnă că mă şi înţelegi. E o chestiune de logică; ştie toată lumea că ne aflăm pe un teren contaminat: boli clasice cu duiumul plus arma bacteriologică experimentată...

— Experimentată?

Şi-a dat seama de interesul meu expres, fapt care mă descalifica. N-ar fi trebuit să mă manifest atât de brusc, dovedind că aici voisem să ajung. Am simţit-o generoasă, îmi plătea poliţa:

— Dacă vrei informaţii militare, nu e nevoie să-mi faci curte.

Am devenit dur, rău în neputinţa mea de a rectifica ceea ce apucasem să fac:

— Ştiam eu că nu e spirt; că nu cu spirt te dezinfectezi.

— Intervine logica, ţi-am spus.

Devenise calmă. Eram unu la unu. Mă dovedisem nedibaci şi asta pe ea o incinta. După contrarierea de mai înainte, chiar îi simţeam un fel de afecţiune. O căldură, o deferentă asemenea celeia pe care o au învingătorii faţă de cei care, dacă n-ar fi fost învinşi, nu le-ar fi dat lor şansa. Am încercat o obrăznicie simpatică, tot nu mai aveam ce pierde:

— Aşa faci şi în amor; intervine logica, luciditatea?

— Ce vrei să spui? au sunat de gheaţă cuvintele ei,

— Ajungi repede la spirt, adică...

Vorbisem cu jumătate de gură; doar în virtutea inerţiei. Cu o precară intenţie de glumă care trăda începutul renunţării. Aşteptam să mă plesnească; sau, rece şi doamnă, să-mi întoarcă spatele pentru totdeauna cu acea convingere că n-are rost să-ţi consumi timpul cu mitocanii.

Aşteptam palma sau îngheţarea ei totală; prefacerea ei, pentru mine, într-un sloi.

Dar i-am auzit glasul. Îngînînd încet, căutat, cuvintele!

— Dacă eşti un cărunt, tuns scurt şi cu ochi atât de tineri, crezi că-ţi este permis orice?...

— Crezi că-ţi este permis...

Dumnezeule! Nu reuşeam să îngîn un cuvânt, nu reuşeam să scot o exclamaţie. Ochii ei erau umezi şi calzi, iar "un cărunt tuns scurt" suna mai dulce, chiar decât dacă şi-ar fi jucat vîrfurile degetelor într-o mîngîiere pe creştetul meu.

M-am trezit exultînd cu nişte gesturi demne de Jesus!

— Minune! Ţie-ţi plac învinşii, asta e; ai slăbiciune la învinşi!

Moale, degetul ei îmi făcea însă semn:

— Ssst... am discutat destul singuri; e nepoliticos faţă de...

Şi arătă către ceilalţi, cu calma convingere că o înţeleg.

Cum n-aş fi înţeles-o! Sensul vorbelor ei nu era că "am discutat destul", ci că "ne-am spus esenţialul"... Bineînţeles, acum puteam da atenţie şi altora!

Vorbea Maria cu un glas teribil de labil, făcând salturi între accente grave şi tonuri mieunate:

— Şi când te gîndeşti că ele sunt păsările iubirii, că gîscanii sunt teribil de sentimentali!... Da, da; nu rîdeţi! Au o anumită gestică, o anumită mişcare a gîtului şi capului când fac declaraţii de amor!... Ba, mai mult decât atât; sunt monogami!... Omul îi face poligami, dar ei sunt monogami, instinctul lor

îi împinge spre o singură iubire, spre un unic sentiment manifestat faţă de o unică fiinţă!

— Tîmpit! auzii exclamând glasul lui Jesus; tîmpit ca un gîscan! Nu degeaba există şi expresia.

— De ce vorbeşti aşa? îi adresă o cucernică imputare Maria. De ce, când viaţa îl face nobil şi cavaler, legat de o singură fiinţă şi sexual şi sentimental, iar omul îl împinge spre poligamie.

— Şi cum îl împinge omul spre poligamie? sună şi ironic şi amuzată întrebarea.

— Cum?... Maria căpătă forţă demascatoare ca şi cum numai o asemenea întrebare îi trebuia: Citiţi orice manual de creştere intensivă a gîştelor! Primul sfat care vă este dat, constă în îndepărtarea gînsacilor care dovedesc preferinţe monogame!... Da, da; primul sfat, ca şi cum de el ar depinde sistemul intensiv: "Îndepărtaţi gînsacii monogami, tăiaţi-i!" cită ritos glasul ei indignat. "Selecţionaţi-i şi păstraţi-i pe aceia care se adaptează la mai multe gîşte; numai astfel le veţi împărţi pe grupe şi veţi obţine maximum de producţie"... Aşa sună orice sfat tehnic. Pentru că, pe ei, pe tehnocraţi, îi interesează producţia de carne, producţia de ouă, producţia de fulgi, producţia de ficat gras; dar nu-i interesează că, în evoluţia speciilor, aceste vieţuitoare au ajuns la sentimentul superior al dragostei, al fidelităţii, al existenţei unul pentru altul...

— Şi cum am mai mînca noi pate de fois gras, dacă ne-am gîndi doar la fidelitatea existenţei unuia pentru altul, întrebă cu împleticeală beţivă Llull O'Llull, pentru ca, la urmă, s-o apostrofeze: Eşti o sentimentală iremediabilă!

— Sunt, pară Maria cu demnitate de fată bătrînă; sunt şi cred în sentimentele superioare ale fiinţelor.

— Şi nu-ţi place pateul de fois gras?

— Îmi place, dar când mă gîndesc ce sacrificii şi ce deformări ale naturii presupune.

După câte înţelegeam, discuţia de aici pornise, de la pateul de gîscă pe care-l aveam în faţă, asezonat cu toate gelatinele lui colorate şi ornat cu serviciul pe care-l presupunea: pîine prăjită pe tăviţe calde de argint, unt flancat de cuburi de gheaţă şi cuţitaşe mici, boante, servind la întins dar nu la tăiat. Maria relata modul criminal în care, pentru obţinerea acestei delicatese se forţează ficatul bieţilor boboci ajungînd ca fiinţa lor să fie "subjacentă ficatului", după cum se exprima ea, şi nu ficatul un organ creat pentru buna existenţă a fiinţei. Cu glasul ei când mieros, când ritos, când pedant, Maria relata, comenta, acuza, protesta, folosea cuvinte ca "inexorabil", "confiniu", "aleatoriu", "concupiscent", pentru cauza unui ficat normal prin care gîştele să poată trăi până la adânci bătrîneţe, manifestîndu-şi sentimentele superioare la care ajunseseră pe scara evoluţiei sentimentale. Cu degete subţiri, tremurînde ca antenele unor insecte, cu buze şi mai subţiri, chinuind cuvintele într-o modelare apăsată şi perseverentă ca şi cum ar fi fost bomboane moi cărora le dădea o anumită formă, aşa cum o dorea neapărat încăpăţînarea ei monomană, ne explica oroarea comportamentului uman faţă de aceste fiinţe de la care nu-l interesează decât ficatul făcut pateu şi tîrtiţa afumată pastramă: la vîrsta de paisprezece săptămîni, bietul boboc venit pe lume ca să trăiască opt-zece ani este luat din singura primăvară în iarba căreia de-abia a apucat să se zbenguie şi pus la îndopat. Îndopat cu degetul pe gît sau cu tot felul de maşini, care de care mai perfecţionate, care-i trimit uruiala şi grăunţele direct în ficatul ce trebuie umflat ca o cameră de minge de fotbal. Şi toată grija, toată medicaţia folosită pentru păstrarea în funcţie a ficatului de om în dimensiunile şi formula celulară normală, capătă reversul medaliei în alterarea funcţiei acestui delicat organ la gîscă... Bietul boboc, hărăzit să mai poată trăi frumoşi ani plini de

iubirea unei gîşte unice, pe care numai el o poate recunoaşte după anumite trăsături ale ciocului şi distincţii fizionomice care scapă privirii omeneşti!... Pus la îndopat, sărmanul lui ficăţel devine o uzină de materii grase şi un siloz de ţesuturi adipoase care l-ar duce la temeri de moarte şi pe cel mai puţin ipohondru om. Deci, cu argumentele ei rostite patetic şi încăpăţînat aşa cum obişnuiesc propagatorii sectelor religioase - sau propagandistele feministe care au ajuns să semene cu nişte bărbăţoi asexuaţi şi complexaţi, ea ne vorbea despre această crimă oribilă împotriva naturii: provocarea artificială de grăsimi în ficatul gîştei. Ele îl umflă, îl măresc şi, pe măsură ce devine mai gustos pentru consumul rafinamentului culinar, provoacă în el malformaţii înfricoşătoare de natura cirozei umane.

— Numai că nu mai apucă! răsună deodată glasul lui Jesus, într-o sonoritate bizară de care nu-mi dădeam scama dacă venea din plictiseală sau din ironie.

— Ce n-apucă? întrebă Maria privindu-l vinovat ca şi cum s-ar fi simţit complexată de el.

— Frumoasa vîrstă a cirozei n-o mai apucă; n-are el norocul nostru să trăiască omeneşte şi să-l chinuie ficatul!

Pe chipul rotunjor, de sfîntă fătarnică, al Mariei, se întinse o lumină recunoscătoare faţă de Jesus care-i dădea prilejul unei peroraţii. Şi începu, mai înflăcărată, să intre în adîncul celulei hepatice păsăreşti.

Distrăgîndu-se discret din sfera celor de la care ea solicita atenţie, bărbosul mormăi spre obrazul meu:

— Fii atent şi studiază: Cuvântul nu e un mijloc de comunicare, ci o condiţie de existenţă pentru fiinţele vorbitoare.

L-am privit oarecum mirat; nu pricepeam; nu pricepeam ce legătură avea ficatul de gîscă

îndopată cu modalităţile de comunicare între oameni.

— Priveşte-o, insistă şoapta lui Jesus, priveşte-o şi ai să-ţi dai seama că ea nu vrea neapărat să susţină cauza bobocilor de gîscă; ea vrea pur şi simplu să existe, să se manifeste; vrea să comunice cu noi; indiferent ce temă i-ai da, ea va vorbi. Urmăreşte-o şi-ai să vezi că este cea mai plastică demonstraţie a tezei mele.

— Şi în ce constă teza ta?

— Ţi-am spus, animalule: Limbajul nu e neapărat un mijloc de comunicare; el este, pur şi simplu, manifestarea de-a exista a fiinţelor vorbitoare, pricepi?

— Nu prea.

— Nu vrei să pricepi; ţi-e ruşine să accepţi o asemenea ipoteză când vreme de ani şi ani te-ai considerat inteligent şi doct construindu-ţi viaţa din cuvinte.

— Şi vrei să spui că eu nu comunic acum cu tine nişte idei, nişte gînduri, prin aceste cuvinte?

— Uneori! preciza el misterios şi superior ca în faţa unei certe convingeri; doar uneori. Pentru că, deseori, fii atent la oameni, ei nu vorbesc pentru ca să comunice, ci pentru ca să se manifeste; vorbind, au mai evidentă senzaţia că există: sunt fiinţe vorbitoare şi faptul că se simt vorbind le dă o certitudine în plus că trăiesc, tot aşa cum fiinţele cîntătoare există ca să cînte şi nu cîntă ca să comunice...

— Iar fiinţele lătrătoare?

— Mă iei peste picior, dar se poate comenta şi aceasta; nu e cadrul acum, dar îţi stau oricând la dispoziţie; e o preocupare a mea predilectă. Hai s-o privim pe Maria şi ai să-ţi dai scama mai bine.

— Eu cred, mai degrabă, că ea e cam complexată, cam obsedată sexual şi că te cam iubeşte, visîndu-te ca pe un *El torro.*

— Posibil. Posibil, dar eşti vulgar. Eu ţi-am atras atenţia asupra acestui aspect strict ştiinţific al

lucrurilor, iar tu...

Îl simţeam cum se alintă făcând pe gravul, dar mie-mi plăcea să-l tachinez. Mă simţeam îndrituit şi capabil să-l tachinez. Succesul la Cristina îmi dădea un sentiment de superioritate. El o studia amuzat şi glumeţ pe Maria. Şi doar un deget din mîna lui mare îmi făcea semn să fiu atent, avertizîndu-mă că nu glumise deloc în fondul lucrurilor.

Chelneri discreţi foiau în jurul nostru cu atente şi neauzite mişcări de felină. Atmosfera se încălzise, băuturile îşi făceau efectul, antreurile delicate creau stomacurilor noastre o senzaţie de bunăstare. Era un semiîntuneric prevestitor de festin plăcut, Cristina exista lingă mine exuberantă, caldă şi de bun simţ, Maria vorbea cîntînd, ciripind, gesticulînd şi, din când în când, dînd cuvintelor calea întoarsă, ca şi cum le-ar fi aspirat; avea pometii jumătate foarte roşii — jumătate foarte albi. Roşii, în partea de sus unde se urcase alcoolul, albi în partea de jos, din pricina muşchilor vorbirii care se desangvinizau în mişcarea lor ritmică.

Atent la ce-mi atrăsese atenţia Jesus, sau, mai degrabă, influenţată de spusele lui atenţia mea dirijîndu-se fără să vrea spre urmărirea acelor aspecte, remarcam la Maria o serie de amănunte noi. Făptura ei părea acum firavă, ca a unui ţintar la care se subliniază prin mărime doar capul; vocea ei se plimba prin faţa noastră, pe masă, printre farfurii; spiritul ei era acru, dar se voia afirmat cu orice chip în colţul acela de local unde ne aşezasem ca un juriu privind la toate mesele. Tot felul de procese, şi chimice şi fizice şi spirituale, pe care le simţeam petrecându-se în firava ei fiinţă, îi demonstrau dorinţa de-a trăi, de-a exista, de-a se manifesta.

Într-adevăr, vorbele ei turuite, cîntate, inflexionate, nu mai reprezentau pentru mintea mea nimic în sine, prin sensul lor, prin ideile pe

care le debitau şi le dezvoltau. Erau un proces chimic de reacţie, sau sinteză, sau descompunere a unor secreţii, prin care organismul ei exista. Simplu şi elementar fiziologic. Iar spiritul ei, mintea ei, conştiinţa ei, acestea existau doar pentru propria-i satisfacţie, aveau funcţii de control, de verificare. Ele nu lansau vorbele, ci doar constatau cu satisfacţie şi plăcere că vorbele se lansează, că debitul lor este destul de mare pentru a confirma că fiinţa vorbitoare trăia intens. Ajungeam aşadar la teoria lui Jesus. Constatam cu propriile mele simţuri îndreptate spre ea, că ceea ce auzeam, cuvintele ideile nu aveau neapărat un scop, ci erau rezultanta superioară, sumumul unei normale chimii fiziologice care se petrecea în trupul ei trăitor, tot aşa cum, în alte situaţii rezultante ar fi fost secreţiile interne, mersul, mişcarea de orice fel. Cam cu aceste gînduri, aşa văzînd lucrurile, ascultam pasionanta ei pledoarie pentru dreptul la dragoste al gîştelor:

— Sunt fiinţe superioare, pentru că au dovedit că sentimentale lor pot fi superioare. Sunt dotate cu afecţiune deasupra instinctului sexual, acesta rămînînd doar o parte complementară a trăirilor complexe la care au ajuns. Se recunosc după trăsături ale ciocului care nouă ni se pare acelaşi comun ţesut cornos portocaliu şi după expresia ochiului care pentru noi rămîne doar o nesemnificativă pată albastră. Poziţia gîtului unduieşte în zeci de sensuri, calme, sentimentale, de indignare sau de ripostă, mersul pe labele din care noi facem aspic, prinde nuanţe pline de graţie. Totul, pentru fiinţa aleasă, faţă de fiinţa aleasă. Iar noi forţăm ficatul acestor făpturi chiar mai înainte ca ele să ajungă la desăvîrşirea spirituală despre care vorbesc, facem din el o uzină de distrugătoare materii grase şi nici măcar nu am avut ingeniozitatea de a găsi o soluţie de a le extirpa acest ficat, lăsîndu-le în viaţă ca să-şi trăiască sentimentele de care sunt capabile. Le sacrificăm;

iar toată capacitatea da trăiri cu care ele sunt dăruite de la natură se rezumă, în instinctele de vînător primitiv ale omului, la pastramă, răcituri, piept pe varză şi pate de fois gras. Să vă văd eu pe dumneavoastră, domnilor, ajungînd într-o altă lume cu care să nu aveţi posibilitatea de a vă comunica ideile şi sentimentele, puşi la îngrăşat într-un ţarc! Să vă văd cum reacţionaţi când o poveste de dragoste ca între Romeo şi Julieta sfîrşeşte pentru că ei trebuie făcuţi salam, iar un Newton este pus la îngrăşat pentru că ceea ce se remarcă valoros la el sunt muşchii spinării!.. E inuman, înţelegeţi? E inuman tocmai ceea ce ne-am obişnuit să pretindem de la natură din prea mare dragoste pentru condiţia noastră umană!

13

Atunci o lumină se aprinse deasupra noastră, direcţionată către o măsuţă rotundă lăcuită într-un roşu intens. După mişcarea chelnerilor, poziţia de aşteptare atentă a picolilor şi apariţia gravă a talului purtînd un mare colan pe vesta verde, se simţeau pregătirile pentru un eveniment deosebit.

Cu favoriţi lăsaţi, dar nu prea crescuţi din pricina obrazului insular, ţalul se aplecă în dreptul japonezului, lovindu-şi sonor de masă medalionul ce alinia de colan. Era evident: pentru el, insular al acestui ocean, numai japonezul putea fi autoritatea.

— Ăştia au fost în timpul războiului sub ocupaţie japoneză, nu-i aşa?
l-am întrebat eu pe Jesus privind firescul supuşeniei.

Dar n-am primit răspuns. Jesus era ocupat. Japonezul îl solicita arătînd către el; recunoscându-i, adică, în faţa oberului, rolul de mentor. Şi Jesus, făcându-mi semn să las pe mai tîrziu comentariile de istorie recentă, dădu câteva indicaţii chelnerilor

arătînd spre Llull O'Llull. Trezit la pomenirea numelui său, acesta se ridică stopîndu-şi balansul într-o poziţie de nobilă demnitate, îşi îndreptă mînecile pe care le mototolise, încercă să facă acelaşi lucru eu boţeala obrazului şi spuse cu sfidare:

— Da, da; nu retractez!

Şi deodată se prăbuşi.

— E rîndul tău, ce dracu! tună Jesus, ridicându-l de guler. Ai văzut cit de demn şi de gentleman a fost data trecută japonezul!

— Şi eu... Şi eu sunt gentleman, bîlbîi Llull O'Llull livid făcând cu mina un gest ca de orb.

— Hai că te ţinem noi, încercă să-l urnească Jesus, făcând semn ţalului.

Dar Llull protestă:

— Nu de ţinut; paharul, paharul meu îl caut.

Orbecăind, dădu de el şi-l goli cu o sete de vulcan încins. Apoi repetă gestul dovedind că, oricât de beat ar fi fost, nu uita ce mai era plin şi făcu acelaşi lucru cu paharul de Irish. Semăna cu altcineva, dar acum mă obişnuisem şi ştiam că-i el. Îl urmăream cum se mişca încercând să pară cât mai demn şi, ca un nobil francez spre eşafod, porni fluierînd după mersul solemn al oberului cu colan de metal pe vesta verde.

— Pentru dumneavoastră, doamnelor! exclamă el, aşezîndu-se la măsuţa roşie din faţa noastră ca un examinat dinaintea juriului şi, grăbit, făcu semn să i se toarne din belşug.

Uşile batante, din acelaşi lac roşu ca şi masa, se deschiseră în partea opusă a localului şi, împingînd un cărucior pe care se afla o imensă colivie, apăru un alt ţal sau ober, la fel de mărunt, cu favoriţii la fel da rari, colanul la fel de impunător, dar vesta de culoare mov.

În colivie, abia apoi distinserăm, se aflau câteva maimuţe. De mai multe soiuri şi mai multe culori. Împingîndu-le, vesta de culoare mov opri în

dreptul măsuţei lui Llull şi făcu o plecăciune prin care oferea:

— *Votre choix, monsieur...*

Încă nu pricepeam, dar instinctul gazetăresc al faptului ieşit din comun mă făcea să fiu atent la fiecare amănunt din faţă, din dreapta şi din stînga; crispat de atent. Îl văzui, astfel, pe Llull spunînd cu un gest grăbit: "Asta!", pe maître, ţal sau oberul păzitor al cuştii, scoţîndu-i-o şi, în acelaşi timp, pe japonezul de lingă mine exclamînd: "Formidabil!"...

Cum spuneam, japonezul acesta era foarte distins în răceala lui, avea gesturi şi manifestări reţinute şi purta costumul european cu o eleganţă osificată, ca de manechin, trădînd faptul că nu era obişnuit cu el de prea multe generaţii. Era, adică, prea lord ca să fie într-adevăr lord. În plus, rîdea fără nici un fel de rezonanţă, scoţînd numai sunetele seci: ha, ha! Un rîs mecanic, însoţit de dezvelirea dinţilor; un rîs elaborat în urma deciziei bine studiate a faptului că era necesar să se manifeste astfel.

Din pricina asta m-a şocat şi m-a uimit în acelaşi timp exclamaţia lui atât de intens trăită: "Formidabil!" Am remarcat gestul nonşalant, de sportiv de performanţă obişnuit cu manifestările admirative ale altora, pe care-l făcea Llull; ca şi cum în fiecare zi i s-ar fi oferit să aleagă câte o maimuţă şi el ştia să meargă la sigur spre cea mai bună. Dar interesantă în acel moment nu era înfăţişarea lui boţită, ci cea destinsă, luminată şi unsă de o mare poftă, a colegului nostru japonez.

— Formidabil! rostea el cu tremurînde buze pofticioase , formidabil!... Ce exemplar, ce exemplar! Ăsta este soi ales, pentru festinurile împărăteşti!

— Ţi-e poftă? Îţi putem ceda ţie locul, îi spuse Jesus. Llull bravează, dar nu cred să fie prea încîntat.

— Ei nu, nu se poate, protesta politicos colegul nostru înghiţind în sec; e rîndul lui, rîndul lui să fie!

— Bravează, omule! nu-l vezi cum îşi face curaj cu paharele!

Într-adevăr, în spatele lui Llull, doi picoli cu mănuşi albe ţineau o tavă cu două pahare şi, într-un ritm teribil de bine pus la punct, în vreme ce unul umplea paharul gol, altul i-l oferea pe cel plin. În timp ce amicul nostru dădea un pahar pe gît, cuburile de gheaţă zornăiau în celălalt şi sticla gîlgîia deasupra.

— Te rog, insista Jesus, dacă vrei, schimbăm.

Dar, cu o extraordinară manifestare de voinţă, japonezul îşi înfrînse poftele, recăpătîndu-şi impenetrabila figură. Şi mulţumi scurt:

— Nu, nu; mulţumesc; am spus!...

Pricepeam că era aici vorba de o convenţie între ei şi mai pricepeam că era vorba de mîncat maimuţa. Costa pesemne foarte mult şi, atunci, nu-şi putea permite decât unul de la masă. Iar japonezul avusese prilejul într-o incursiune trecută. Gentleman, el nu accepta să ia locul lui Llull, chiar dacă acesta o făcea mai mult din bravadă, căpătînd curaj cu paharele.

Urma, desigur, ca maimuţa să fie dată la gătit; toată foiala chelnerilor arăta aceasta: Maître-ul cu vestă mov ţinea cu gest priceput maimuţa de ceafă, cel cu vestă verde aranja pe o servantă alăturată o serie de tacîmuri şi condimente, un chelner îi dirija pe cei doi picoli care se ocupau de băutură alţi doi împingeau spre uşile din fund colivia cu celelalte maimuţe, spotul de lumină cădea pe faţa lăcuită a mesei răsfrîngînd reflexe roşii printre ridurile şi buhăielile lui Llull. Remarcam acum că masa avea la mijloc o gaură neagră cam cât o minge de tenis. Deci o serie de ciudăţenii promiteau spectacolul pentru care puteam fericita inspiraţia celui ce ne aşezase la masă de o singură parte, ca în faţa unei estrade de bar.

— Felicitări Llull, îl auzii strigînd pe neo-zeelandez; ai ales un exemplar pe cinste! Trupul mic şi capul mare, asta e important!... Cum naiba ai făcut? Te pricepeai de mai înainte?

— Nu! strigă Llull parcă făcându-şi loc printre chelnerii care-l sufocau roind în jurul]ui.

— Atunci? De ce te-ai oprit tocmai la asta?

— Mă privea cel mai obraznic şi atunci mi-am spus: "Lasă că-ţi arăt eu, impertinento!"... asta-i tot; răspunse el şi se zborşi la picoli: băiete, ei băiete, nu pot să beau cu două pahare deodată! Pe rînd pe rînd!...

În clipa aceea, la un semn al oberului cu vestă verde, doi chelneri apucară masa din faţa lui Llull trăgîndu-i într-o parte şi într-alta tăblia formată din două bucăţi, iar maître-ul cu vestă mov, în loc să ducă maimuţa la bucătărie şi s-o gătească, aşa cum îmi închipuiam, o împinse cu îndemînare între cele două jumătăţi în mijlocul cărora se vedea acum crestat câte un semicerc. Rapid, ca o ghilotină orizontală, chelnerii împinseră fiecare de partea lor. Maimuţa rămase să spînzure sub masă, cu gîtul prins în gaura din mijlocul tăbliei şi capul fixat deasupra, într-o poziţie rigidă, cam ca a celeia la care obligă scaunul de dentist.

Ţalul cu vestă mov se retrase cu un gest mulţumit şi un chelner care mă întrebam eu de ce stătea de multă vreme ţinînd în mînă o cutie cubică lăcuită ca şi masa, îngenunche încercând s-o fixeze între picioarele ei.

— Nu, nu cu sertar! se auzi Jesus strigînd.

Chelnerul se retrase de sub masă cu tot cu cutia sa, făcând o mină nedumerită.

— Fără sertar, strigă Jesus, fără sertar!

Şi atunci îl auzirăm pe Llull protestînd moale:

— De ce fără sertar? o să mă... o să facă pe mine...

— Llull, spuse Jesus mîngîietor şi dulce ca şi cum ar fi mîngîiat un copil, Llull, Llullică dragă, se poate să ne iei nouă plăcerea?!...

— Dar o să... scînci acela.

— Puţin pipi acolo!... Llullică, dragă, gîndeşte-te...

Dar Llull nu se mai putea gîndi; plin de angoase el cerea ajutor:

— Nu pipi! Pipi a şi făcut! Pe urmă, însă, îşi dă drumul...

Într-adevăr, spînzurînd sub masă, maimuţa se zbătea. Îi vedeam coada care plesnea ca un bici în dreapta şi-n stînga, iar labele din spate sfîşiau fîşii din faţa de masă împăturită de mai multe ori, pe care doi picoli atenţi ca la pregătirea unui bolnav în sala de operaţie o puseseră la momentul oportun pe genunchii lui Llull. Labele de sus nu i le vedeam, dar auzeam cum zgîriau pe dedesubt planşeta mesei.

Începînd să-mi dau seama despre ce era vorba, priveam mâinile îndemînatice ale chelnerilor care prindeau în mici zăvoare cele două laturi ale mesei, aşa cum se ferecau pe vremuri condamnaţii la butuc, aşezau o faţă de masă găurită la mijloc, prin care capul maimuţei ieşea acum mai straniu, conturat de reflexele pînzei imaculate şi auzeam zbaterea ei pe dedesubt: loviturile puternice de coadă pe care le trăgea în dreapta şi-n stînga, zgîrieturile disperate ale ghearelor cu care încerca zadarnic să se prindă pe dedesubt de lacul lunecos cu care era acoperit lemnul.

Şi-l auzeam, ca din altă lume, cu reverberaţii zgîriate, pe Jesus explicându-ne profesoral nouă, dar mai ales lui Llull:

— Faza asta nici nu durează mult; în curînd, maimuţa îşi va da seama că, zbătîndu-se, riscă să se stranguleze şi, din instinct de conservare, se va obliga ea singură să stea cât mai nemişcată.

— Da, dar până atunci... miorlăi L'lull pentru ca deodată să sară-n sus, strigînd la picolii ce-l încadrau: schimbaţi şervetul ăsta de pe picioarele mele, nu vedeţi ce-a făcut pe el!

Chelnerii, picolii şi ţalii lucrau cu precise mişcări mecanice. Fix, cu privirile nevăzute pentru noi, capul maimuţei era asaltat de diverse îmbinări de tacîmuri. Atîrnînd dedesubt, trupul ei încă se mai zbătea cu energie. Llull îşi lăsa genunchii înfăşuraţi în şervetele chelnerilor, iar glasul lui Jesus explica doctoral:

— De fapt, trebuie să înţelegi, Llull, că acesta nu este un simplu fel de mîncare, o oarecare delicatesă, ci o adevărată întrecere sportivă, un meci în care adversarul te enervează făcându-te să devii mai feroce împotriva lui si să ajungi nu numai la plăceri gustative, ci la satisfacţii de învingător atunci când îi mănînci creierii!... Acesta este rostul adevărat al spînzurării sub masă, iar cutia care o blochează, casarea în cutie adică, procedeul *cacher* este pu-dibond şi nu mai dă satisfacţiile adevărate. Pentru că, dacă o laşi o vreme să te zgîrie cu ghearele, să te molesteze cu coada şi să te împroaşte cu tot ce poate ejecta în partea de jos, atunci te înfurii, ajungi la o confruntare cu ea. Şi altfel îţi secretă organismul sucurile când mănînci în furia răzbunării. E o întoarcere la senzaţiile vînătorului primitiv care se lupta cu prada înainte de a se înfrupta din ea: la el, sucurile gastrice nu veneau din simţ olfactiv, ci din angoasa: eu pe el sau el pe mine... Când a fost inventat acest fel de mîncare la curţile regale ale acestor locuri, gîndeşte-te că monarhii erau atât de îmbuibaţi încât nu mai aveau poftă de nimic. Maimuţa liberă sub masă, zgîriindui-i şi rănindu-i, trezeau în ei pofte nu de natura celor gastronomice la care nu mai aveau reacţii, ci dorinţa răzbunării ducea la ambiţia de a mînca răzbunîndu-se. Iar răzbunarea provoca secreţiile gastrice. Acest fel de mîncare era, aşadar, invenţia dietetică a unor medici de curte, pantru activarea glandelor obosite de saţietate ale monarhilor insulari... Asta e explicaţia ştiinţifică, dragă Llull. Iar tu vrei cutia

inventată tîrziu de flămînzi comozi care vor să îngurgiteze repede!...

— O vreau, scînci Llull; dacă ea s-a inventat, înseamnă că are un rost!... Şi dădu din coate ca un plîngăcios copil ambiţionat.

— Fie! îngădui atunci uriaşul; nu ştii ce e bun, dar fie!

Avea, totuşi, o crispare în el, un semn cum că jocul nu-i mai plăcea şi ceva începea să-l enerveze. În faţa noastră, pe masă, se puseseră nişte creveţi de o formă ciudată, care pluteau în ceşcuţe cu un sos acru şi picant; paharele se umpluseră de asemenea cu o altă băutură mirosind a plante tămăduitoare, iar în nişte sonde mari, brumate de răceală apoi, pluteau cuburi de gheaţă. Apăruseră în faţa fiecăruia şi nişte boluri mari cât un lighenaş, iar după moda chinezească, prosoape fierbinţi abureau alături. La întrebarea privirilor mele, Jesus îmi răspunse cu o ultimă undă de umor:

— E medicaţia pentru cine face *mal de mer,* dar să sperăm că suntem tari de viscere. Şi strigă către chelneri arătînd chipul totalmente schimbat al lui Llull; Ce staţi? Nu vedeţi că-i e sete? Faceţi-i duşuri scoţiene în interior i sake fierbinte şi Irish on the rocks!

Am simţit nevoia să privesc spre Cristina ca şi cum ar fi fost cazul să-i iau apărarea. Dar nu arăta a simţi nevoia. Rodea ca pe o acadea molusca din ceşcuţă, muind-o din când în când în sosul acela barbar de acru şi condimentat, pentru a se juca apoi cu ea în dinţi. Avea dinţi albi şi frumoşi, ca într-o reclamă, dar de sentimentele mele nu prea mai arăta să-i pese. Ochii ei, sub subţiri sprîncene atente, erau dăruiţi spectacolului de la masa rotundă din faţă.

Acolo, blazat de "duşurile" reci şi calde, Llull ciugulea câte o alună din farfurioara aşezată în stînga sa. Deasupra picioarelor lui apăruse cutia, burgheza cutie care subţia plăcerile feudale ale

festinului insular, iar zbaterea maimuţei se auzea în interiorul ei, ca răpăitul tot mai rar, tot mai obosit, al tobelor la execuţie.

— Îi aplică un adevărat şampon! am auzit-o pe Cristina exclamînd.

Ajutat de un picol care turna dintr-un ceainic de argint apă clocotită pe creştetul maimuţei, oberul cu vestă verde Ii făcea o frecţie fină cu ajutorul a doi pieptănaşi pitici.

— Şampon, confirmă japonezul, dar apa clocotită are şi funcţie anestezică.

— Pentru Llull sau pentru maimuţă??

Întrebarea mea avu un umor macabru, provenind din crispare. O crispare malefică pe care începeam s-o simt cum mă încercuia cu undele ei nervoase. O simţi şi japonezul care, după ce dădu să-mi răspundă corect şi lipsit de umor, remarcă starea mea, gluma piezişă pe care o făceam şi se abţinu brusc de la a-mi mai spune ceva. De-abia peste aproape un minut, în care timp privirile noastre vibrară obsedate în zig-zag-ul mişcărilor pe care le făcea oberul frecţionînd capul maimuţei, mă sfătui văzîndu-mi paloarea:

— Bea alcoolul ăsta de plante; e un uşor tranchilizant şi te face să priveşti neimpresionat la tot ce se întîmplă.

Din ceainic curgeau ultimele picături de apă clocotită; poziţia capului maimuţei căpătase o uşoară înclinare lipsită de voinţă; din cutia de la picioarele lui Llull nu se mai auzea nimic. O tăcere absolută, marcată doar de zgomotul metalic al căderii pieptănaşelor pe o tavă. O altă tavă apăru în dreptul maestrului de ceremonii cu vestă verde şi mîna lui apucă un mic scalpel pe care-l roti prin faţa echipei lui de ajutoare. La a doua rotire, scalpelul se ridica în aer cu tot cu scalpul maimuţei şi mîinile unor pi-coli acoperiră ţeasta cu şervete curate pe care apărură imediat firişoarele sîngelui absorbit. Asta, scurt timp; până ce, îndemnîndu-l pe Llull să mai ia o alună, magistrul apucă alta

două scule minuscule: un ciocănel şi un cleşte. Şervetele care pansaseră fură ridicate şi, os de la sprîncene până la ceafă, ţeasta maimuţei apăru ca un ou alb pe care, bing! ciocănelul îl sparse iar cleştişorul îl decoji uşor.

O răpăială scurtă se auzi sau se auzise în cutia pentru care trebuise atâta tocmeală.

Era ca un semnal pentru că, imediat, de undeva, din adîncul încăperii, începură acordurile unei melodii cu havaiană, fierăstrău şi nişte suflători necunoscuţi, în ritmul căreia, înclinîndu-se ca-n finalul unui număr de spectacol, ţalul cu vestă verde făcu loc celui cu vestă mov. În acelaşi ritm, acesta schimbă tacîmurile, îmbinînd o altă farfurie de metal strălucitor sub bărbia maimuţei, mişcă cu gesturi de prestidigitator nişte flaconaşe condimentînd conţinutul craniului decalotat şi, aşezînd bine între degetele lui Llull un strălucitor instrument — pe jumătate linguriţă, pe jumătate furculiţă, îi ură poftă bună şi se retrase tiptil ca să nu tulbure acordurile imperialei muzici. Odată cu el, dispărură toţi ceilalţi chelneri şi picoli, în afara unuia singur, înţepenit în spatele lui Llull, fără să ştii prea bine motivul: ca să-i toarne sau să-l someze prin orice mijloc să mănînce creierul condimentat al maimuţei vii, al cărei trup scotea uşoare bufnituri în cutie.

Docil, supus parcă ordinului tacit al călăului din spatele său, Llull mai trase o duşcă şi începu, ca dintr-un ou, pahar, să mănînce creierul maimuţei. Numai cândva, ridică rugător ochii spre serviabilul cerber din spate, cerîndu-i îngăduinţa:

— Închide-i, te rog, ochii; nu pot s-o privesc, mîncând din ea.

Respectuos, chelnerul apăsă cu două degete pleoapele maimuţei şi umplu paharul. Llull deşertă totul pe gît, într-o disperare crescândă, care-l făcea să arate tot mai nemulţumit de cantitatea mică pe care-o cuprindea jumătatea de linguriţă.

Simţeam o fierbinţeală ce-mi năvălea dinspre stomac şi mîna japonezului ajutîndu-mă:

— Ia bolul ăsta în formă de lighenaş; e special pus pentru...

Când mă linişteam, ştergîndu-mă cu fierbinţeala prosopului aburit, îl zării pe Jesus cu faţa foarte răvăşită. Ridicat în picioare, el dădea să plece şi numai constatând starea în care se afla Cristina, cavalerismul îl obligase să se abţină şi s-o ajute. Palidă, susţinută de uriaş şi de neozeelandez, trecu prin faţa lui Llull tocmai când el returna într-un şervet tot ceea ce ingurgitase.

Lîngă mine rămăsese japonezul care, cu o tehnică bine pusă la punct, trăgea înghiţituri scurte din alcoolul de plante. Şi, deodată, o remarcai pe Maria. Atentă ca o şcolăriţă, cu un caiet şi un creion în mînă, nota de zor. Îmi zîmbi totalmente netulburată:

— Grozav; mi-am notat pentru jurnalul meu!... E o zi care-mi place!

Aveam dinaintea ochilor, clătinătoare, imaginea lui Jesus care se abţinea să vomeze iar auzul mi-l invada turuiala Mariei, turuiala de fetiţă bucuroasă că fusese adusă la bâlci. Turuiala de fetită rea, egoistă, alintată şi cu jolituri da bună purtare la genunchi.

— Ce mă priveşti aşa? mă întrebă ea deodată, interpretînd cine ştie cum privirea mea pierdută, de om care simte mari drame în stomac. Şi-şi lipi coapsa de mine: Nu cumva eşti unul dintre ăia pe care ororile îi fac mai sexy?...

— Ha, ha! auzii în spatele meu rîsul lipsit de reverberaţii al japonezului; data viitoare e rîndul tău, Maria; eşti invitata noastră la suprema delicatesă.

— De-abia aştept, răspunse Maria ca o şcolăriţă, tocilară, care-şi scoate ochelarii; ştii că-mi plac senzaţiile noi.

— Trebuie să te informez, însă, draga mea colegă, că prima dată, la curţile regilor de aici,

toată treaba asta se făcea cu copii, nu cu maimuţe, o avertiză el.

— Cu copii? întrebă Maria, curioasă, dar nu tulburată.

— Da. După aceea s-a ajuns la maimuţe, pentru că erau mai agresive. Ai auzit teoria lui Jesus cu furia care creează pofte şi trezeşte secreţii de sucuri gastrice. Asta-i: maimuţele erau mai agresive şi mai incitante.

SFIRŞ1TUL PĂRŢII A DOUA

Partea a treia
IARBA

1

La hotel am găsit telegrama prin care articolul îmi era respins. Prima mea corespondenţă, deci, nu era utilizabilă. Mai mare dezastru decât ăsta nu putea exista pentru mina şi toate furiile au început să mă răscolească. În van, pentru că nu mă aflam la redacţie ca să mă cert cu şefii mei, cum se întîmplă în asemenea ocazii şi să le pun pe masă o demisie. O demisie pe care ei s-o rupă, eu să continui scandalul şi, până la urmă, textul să apară jumătate cum vreau eu şi jumătate cum vor ei.

Eram departe de atmosfera aceea pentru care nu găsesc un alt termen decât "colegială" şi furiile mi se înecau în propria-mi neputinţă de-a le manifesta.

Citeam tîmp duzina de cuvinte seci şi întorceam pe o parte şi pe alta hîrtia telegramei pe care bucălata cu braţe goale de la recepţie mi-o dăduse cu zîmbet tropical:

— Aveţi corespondenţă, domnule.

Am corespondenţă. La naiba corespondenţă!... Corespondentă ca asta!

Când plecasem, stabilisem cu redacţia un cod obişnuit în profesia noastră şi o listă de priorităţi. Conform acesteia, cele mai importante erau noutăţile, ştirile proaspete, "bombele" de informaţie pe care redacţia are nu numai mîndria că le dă în premieră absolută, dar le vinde şi altora în schimbul altor ştiri şi, astfel, prin flerul şi promptitudinea corespondenţilor ei, capătă prestigiu tot mai stabil în lumea internaţională a presei. Apoi vin reportajele care nu aduc chiar atât de multe noutăţi esenţiale, dar descriu lucrurile de la faţa locului, servind informaţii care le completează pe cele principale, noi nuanţe şi sensuri, deci, care le fac la fel de valoroase pentru întregirea imaginii, iar pe locul al treilea, de-abia, se situează comentariile făcute, e drept, de unii cunoscători ai problemei şi locului respectiv, dar a căror redactare, bazată pe asociaţii de idei, deducţii, supoziţii şi previziuni, e posibilă oriunde şi au neapărat "de la faţa locului". Ei bine, în funcţie de ce mi se cerea prin mesajele primite de la redacţie, eu trebuia să înţeleg dacă celelalte categorii de corespondenţe erau utilizabile sau nu. Or, telegrama spunea clar "aşteptăm de la tine reportaje", ceea ce însemna că grupajul de ştiri pe care-l alcătuisem atât de savant era inutilizabil, că ceea ce transmisesem fusese aruncat la coş, că tot ce culesesem sau primisem de la purtătorul de cuvânt era sau neinteresant sau fumat, că eram departe de a-mi face meseria ca lumea., iar trimiterea mea aici devenea o chestiune mai mult de rutină decât de lovitură profesională, că cei care invidiaseră alegerea mea acum triumfau, contabilii se gîndeau la cât se cheltuia cu mine, urmînd cu prima ocazie să-mi ajusteze fondurile, cititorilor nu le spunea nimic numele meu sub ştiri anodine, iar colegii binevoitori aveau să mă semneze la unele grupaje primite de la alte agenţii, pentru ca,

totuşi, să fiu şi eu pomenit, să nu-şi spună şefii că stau chiar degeaba. Şi acestea toate până va veni rechemarea mea, întoarcerea la redacţie pe uşa din dos şi eşuarea într-un birou de documentare unde să mi se atragă mereu atenţia: "Să faci tăieturi din ziare aşa cum trebuie; măcar la selecţia lor să te pricepi dacă am cheltuit cu tine degeaba trimiţîndu-te la faţa locului"...

Ce stupid! "Aşteptăm de la tine reportaje!"... Adică "du-te naibii cu ştirile tale", "Sictir cu vechiturile pe care ni le trimiţi", "Nu ne mai cheltui banii pe gunoaie", "Poţi să faci ceva pe flerul tău gazetăresc". "Dacă tu eşti un naiv sau un incompetent, nu ne crede şi pe noi la fel"...

Asta era: "Aşteptăm de la tine reportaje", adică "Bagă de seamă, băiete, că o încurci, pentru ştiri eşti depăşit, caută măcar să surprinzi elemente noi în reportaje, fiindcă altfel...". "Ei, altfel"?

Altfel aveau să mă recheme sau, dacă se înfurie mai rău, să nu-mi plătească nici biletul de întoarcere: "Descurcă-te, că destul ne-a costat trimiterea şi acreditarea şi întoarce-te pe cont propriu sau înrolează-te mercenar acolo ca să strîngi bani de bilet"...

Îmi venea să pun mîna pe o mitralieră şi să trag nebuneşte în rafale lungi, cât cele două duzini de semne, cele două duzini de litere incriminatorii: aşteptăm de la tine reportaj, aş-tep-tăm-de-la-ti-ne-re-portaj, aş-tep-tăm-de-la-ti-ne-re-por-taj, a-ş-t-e-p-t-ă-m-d-e-l-a-t-i-n-e-r-e-p-o-r-t-a-j...

Dar n-aveam în cine trage, pentru că în mine trebuia să trag; cel care mă împăunasem făcând un grupaj de ştiri obiective: stil nou, sec, percutant, fără să-mi dau seama că nu poate fi percutant decât ceea ce este şi inedit; în mine, cel care mă dusesem la telex fără mînă tremurîndă; în mine, cel care îmi notasem la conferinţa de presă...

Aici m-am oprit. În toată bulversarea furiei, o luminiţă începu să semnalizeze undeva, adînc, în gîndirea mea. Îmi notasem, deci, la conferinţa da

presă... Exact. Şi cine ţinuse conferinţa de presă? Exact: purtătorul de cuvânt!... Pe cine luasem eu, deci, în serios?... Exact!...

Am rupt-o la goană pe scări atât de tare şi de repede, încât i-am speriat pe toţi făcându-i să creadă că nu auzisem alarma aeriană, am trecut ca un vîrtej printre sînii ţuguiaţi ai fetelor din hol, am manevrat doar cu suflul mişcării mele uşile batante şi am parcurs bulevardul în goană pentru ca şi celelalte uşi batante, de la clădirea poştei, să-mi cedeze la fel de automat, şi i-am dictat fetei de la ghişeu răspunsul cu împuşcături scurte: "Primit masajul stop informez respectuos că ştirile le-am transmis în câteva minute după ce le-am primit stop nu e vina mea stop acuz defecţiuni de transmitere sau defecţiuni din partea celor care ne informează stop eu consecvent transmit imediat după conferinţa de presă stop primiţi spre verificare şi aceste ştiri proaspăt furnizate stop..." Şi am înşirat ştirile oferite de purtătorul de cuvânt în călătoria documentară la care ne condusese.

Musteam de răzbunare. Dacă nu una mai lunga, pe cât avea să dureze decizia redacţiei mele, măcar cea apropiată. Pentru că purtătorul de cuvânt şi serviciile lui nu erau proşti să nu ia de la poştă o copie după corespondenţele noastre, ca să ne verifice. Sau chiar să ne cenzureze transmisiile.

De-abia aşteptam să-i văd mutra de Haiu cu ochelari distinşi!

N-aş putea spune că mă liniştisem, dar, în orice caz, sentimentul răzbunării mă mai echilibra ca pe mahalagioaica ce se mîngîie cu gîndul: "Baremi le-am zis de la obraz!"

În starea asta am intrat la recepţia din salonul cu plante pentru care uitasem că mi se înmînase o invitaţie. M-a condus personal directorul adjunct al hotelului, fostul plutonier-comandant Haiu. Era de-o politeţe rară, afabilă şi îndatoritoare, făcându-mă să mă simt cea mai importantă persoană din viata lui. Conducându-mă, îmi vorbea despre noua

lui funcţie care îi plăcea foarte mult pentru că îl punea în contact numai cu persoane alese şi îi dădea în subordine nu soldaţi mirosind a transpiraţie, ci fetele acelea drăguţe care, pe deasupra, sunt şi foarte bine instruite, dovedindu-se încă de pe acum a-l respecta şi chiar iubi pe directorul lor adjunct.

— Dar pe directorul plin, îmi veni mie ideea, pe directorul plin atunci cum îl iubesc şi îl respectă?

— Directorul plin?... Haiu rămase puţin contrariat. Păi director plin nu există; adică există, dar e mai mult onorific... Adică directorul plin are şi alte funcţii iar aici numai girează... Toată răspunderea, însă, o are el, directorul adjunct...

— Cum s-ar spune, eşti ceea ce se cheamă un *executive,* îi dădui eu ideea pentru a-l scoate din încurcătură.

— *Executive!* Exact: *executive,* îi conveni lui foarte mult formularea şi luă două pahare de pe tava fetei care ne întîmpina printre plantele salonului: Poftiţi, vă rog, faceţi-mi onoarea să ciocnim.

— Ciocnim, aprobai eu, dar să nu fie porcărie din aia de pe aeroport!

Haiu făcu un umil gest de protest care intenţiona să nege totul sau să mă roage să uit. Până la urmă se ajută şi de cuvinte:

— Se poate!... Acolo eram... Într-o stare specială, pe când aici...

— Zău?... mă amuză naivitatea lui, aici nu e nimic special, nu?

— Aici?... candoarea pătrată a feţei lui atinse superlativul: Aici, ca european, sunteti ca la dumneavoastră acasă!

Şi ciocni, bucuros de replica ce-i venise.

Replica, e drept, şi mie-mi plăcea; îmi corespundea. Îmi corespundea atât de mult încât eram sigur că o alesese special *ca* să-mi facă plăcere. O alesese, desigur, dintr-una dintre convorbirile mele cu cineva, pe care le asculta prin

aparatura pe care mi-o montase în preajmă ca să mă spioneze.

Am băut cu poftă. Cu multă poftă. Celulele mele stoarse de furiile pe care le trăisem absorbeau alcoolul cu nesaţ, îl asimilam rapid, parcă prin el mi s-ar fi regenerat masa consumată de emoţii. Alesesem şi o băutură uşoară, acidulată cu sifon şi multă lămîie, de care nici nu-ţi dădeai seama când te îmbăta. Era un cocteil plăcut, lejer şi aerian disimulînd alcoolul în fervoarea lui gazoasă, tot aşa cum plantele mari ale salonului creau senzaţia plăcută a curenţilor ecuatoriali cu miros şi de ocean şi de pădure şi ceva în plus, un parfum straniu, nemaiîntîlnit, de sorgintea căruia nu-mi dădeam seama.

Dar ceea ce m-a îmbătat într-adevăr, a fost apariţia ei printre plante, într-un spaţiu de eleganţă geometrică mărginit de două coloane. Purta rochie de seară, cu un decolteu imens deschizîndu-se dintre sîni, ocolindu-i umerii şi ajungînd până acolo unde se conturau fesele. Savant coafată, distins împodobită de bijuterii, firesc şi cu ştiinţă mişcându-şi braţele goale, mă timora ca pe un adolescent. Nu mai avea nimic nici dezinvolt, nici camaraderesc, ci era o amabilă prinţesă foarte conştientă de rangul pe care-l reprezintă.

— Ce se petrece aici, ce se serbează aici? am întrebat-o eu obligîndu-mă să par mai familiar decât îmi impunea ţinuta ei.

— E ziua noastră naţională, ziua revoluţiei noastre, ziua când statul nostru...

— Marele dumneavoastră stat, am corectat-o eu cu generozitate.

— Mulţumesc pentru această necesară precizare, mi-a răspuns ea fără nici cel mai mic joc sau cochetărie, luînd lucrurile în serios, ca un agent diplomatic ce înregistrează.

Şi, într-adevăr, gesturile ei, fardul uşor care îi înăsprea trăsăturile inteligente, coafura magnifică în care se amestecau nişte perle, sideful discret al

buzelor şi pleoapelor, îi dădeau aerul impenetrabil al glazurii ceramice cu care sunt acoperite statuile colorate ale reginelor egiptene.

— Eşti o Nefertiti blondă, m-am trezit îngăimînd.

— *Please?* a devenit deodată atentă.

Dar nu mai eram în stare să repet. Nu mai eram în stare nici măcar să gîndesc la fel: simţeam nevoia (nevoia umilitului, desigur) să surclasez prin glumă măcar, dacă nu prin ironie.

— Eşti atât de frumos dezbrăcată, încât pari mai îmbrăcată decât oricând! i-am spus sărutîndu-i unghiile intelectuale, mîncate până-n carne, singurele neconforme cu întreaga ei ţinută.

Iar ea şi le-a retras de parcă am opărit-o.

— Nu gust! a şuierat; şi n-a mai vrut să mă privească.

— Beau pentru marea putere, am strigat pe urmele ei; pentru această zi de început de la care a pornit marea putere de astăzi!... Cum puteam să uit? Am învăţat la şcoală data memorabilă de astăzi, doar nu e vorba de un stat oarecare... Beau pentru marea putere! am accentuat şi mai mult văzînd cum uniforma de care ea se apropiase se înclina reverenţios către vorbele mele.

Şi am golit paharul luînd repede un altul, pe care Haiu mi-l întindea cu o promptitudine care nu voia deloc să ascundă faptul că fusese în permanenţă cu ochii pe mine.

Abia apoi am tresărit: Va să zică ea se apropiase de o uniformă. O uniformă, bineînţeles, masculină. O uniformă pompoasă. Se apropiase de fireturile savante ale unui veston de gală, aşezîndu-şi braţul bronzat pe tresele mînecii albastre.

Aşezîndu-şi-l cu familiaritate... Ei drăcie!

Cred c-am rostit tare acel "Ei drăcie!", atât de mare îmi era surprinderea. Cred că l-am rostit destul de tare pentru un gînd, deoarece am văzut uniforma aplecându-se mai către mine ca şi cum ar fi vrut să întrebe "Aţi spus ceva?"...

— Aţi spus ceva?

— Am spus "ei drăcie"; dar dacă mă gîndesc bine, nici nu prea ştiu de ce.

— E foarte frumoasă uniforma generalului.

— Poftim?

De data asta nu mai înţelegeam eu.

— E minunată uniforma generalului, repetă Haiu cu un ton care-l arăta într-unui din puţinele momente de mare sinceritate, ca şi cum ar fi rostit o dorinţă într-un vis.

— Ţi-ar cam place? l-am ghicit eu.

— Cum să nu-mi placă o asemenea uniformă?! E aproape la fel de frumoasă ca domnişoara... V-am văzut, domnişoara vă dă atenţie; felicitările mele!... Dar deodată deveni aproape speriat: Uitaţi-vă, uitaţi-vă, generalul vă face semn, vă face semn!...

Într-adevăr, uniforma despre care acum abia îmi dădeam seama că era foarte, foarte înaltă făcea către mine şi către alţii din dreptul meu un gest de "la revedere", balansînd în dreptul bărbiei o mină păroasă cu două inele. S-a rotit şi spre dreapta, făcând acelaşi lucru, şi spre stînga, apoi a sărutat-o pe Cristina şi a plecat greoi, ca şi cum şi-ar fi tîrît gloria.

Emoţionat de atenţia care mi se dădea, Haiu mi-a servit rapid două pahare fără să-şi dea seama că în sinea mea înjuram şi hotărâm să nu mă mai apropii de Cristina.

— Sunteţi supărat, sau obosit? m-a întrebat el atât de drăgălaş încât vorbele mele parcă l-au plesnit cu frişcă.

— Sunt cum îmi face mie plăcere şi tu să nu mă mai spionezi, porcule!

Apoi abia am constatat că stupoarea era ceva mai largă decât pătratul feţei plutonierului comandant: imprecaţia mea răsunase şi se auzise.

Dacă la starea în care eram, îmi dădeam seama de ceva, cred că mi-am dat seama de faptul că tot o pornisem şi nu aveam altă cale decât să continui:

— Îţi place uniforma generalului, porcule! Ai vrea s-o îmbraci cândva; te visezi, desigur, îmbrăcând-o...

— Eu v-am vorbit frumos, îşi reveni din stupefacţie Haiu, vă rog...

— Ce mă rogi?!...

În faţa ochilor mei plantele îşi mişcau marile lor frunze verzi, făcând să apară dintre ele, în haine albe, în haine negre, în uniforme de zi şi în toalete de seară, oaspeţii cocteilului. Chiar de-aş fi vrut, nu mai aveam cum da înapoi; chiar de-aş fi vrut!... Darmite când nu voiam!... L-am luat pe Haiu de reverul hainei:

— Ce mă rogi, a?... Mă rogi să mă fac niznai? Să nu văd că mă spionezi, să nu simt cum te bagi în sufletul meu, în gîndurile mele, în discuţiile mele, în corespondenţa mea?!... Eşti director adjunct aici, la hotel, ai fost numit aşa peste noapte?! ...Eşti spion-adjunct, eşti codoş-adjunct, eşti turnător-adjunct, eşti ginitor-adjunct, eşti dracu-să-te-ia-ad-junct, asta eşti!

— Sânt un om serviabil, care v-a oferit mai multe pahare decât trebuie! ricană el ascunzîndu-şi privirile ca şi cum şi-ar fi ascuns colţii.

— Pahare?!...

— Da, pahare; pahare cu băutură!

Asta-mi trebuia. Am strigat către toată asistenţa care-mi făcea onoarea să mă asculte printre plantele enorme:

— Pahare cu băutură dau dumnealor deţinuţilor politici. Dar nu cu băutură din asta, ci una scîrboasă, narcotizanlă pe care am avut plăcerea s-o gust şi pe un aeroport unde tot dumnealui era comandant... Ţi-aduci aminte, spurcăturâ, de omul acela cu faţa traversată de o mare cicatrice, care era prizonierul vostru? El mi-a povestit: Îi ţineţi în celule şi nu le daţi apă cu săptămînile. Le e scîrbă de băutura voastră narcotică, dar trebuie să-şi moaie buzele în ea. Şi atunci, în starea aia de prostraţie, le luaţi interogatorii şi-i condamnaţi! Le

luaţi declaraţii, le dresaţi acte, le obţineţi semnături şi, mai ales, le anihilaţi voinţa ca să nu vă poată demasca spunînd adevărul despre voi!

Nu mai eram beat; alcoolul trecuse prin mine, se scursese fiecare celulă volatilizîndu-se sub presiunea marii mele uri. Cercetam cu atenţie feţele celor cărora mă adresam, le înregistram fără nici un fel de reacţie pe cele ale cunoscuţilor, avem foarte bine definită direcţia în care se afla ea tocmai pentru a nu-i da nici o atenţie, îl ţineam pe Haiu încă strîns, ca să nu-mi scape şi constatam - că nu eram deosebit de impresionat de faptul că petrecerea se întrerupsese pentru mine.

— Da, domnilor, le-am spus ca şi cum simţeam nevoia să le fac un dar — din recunoştinţă pentru atenţia pe care mi-o acordaţi, am să vă fac o declaraţie de mare sinceritate. Ni se pregăteşte mereu câte ceva murdar şi nesincer, domnilor, totul este aici bizar, ascuns, misterios şi macabru totul este fals contrafăcut, iar ceea ce pare a cere milă este doar o capcană adresată credulităţii noastre. Vă spune aceste lucruri un om care a venit aici din iubire sinceră faţă de cei ce luptă pentru libertate; nu sunt un profesionist în sine al condeiului, domnilor; am pus mîna pe el tocmai scriind despre lupta popoarelor, despre marile idealuri de libertate care există şi se impun astăzi în omenire. Poate că nu ştiu eu cum arată războiul, dar am visat mult să ajung aici! încrederea mea în raţiunea celor care luptă pentru a fi liberi şi independenţi nu este un gînd care mi-a venit peste noapte!... Dar aici lucrurile mi se par prea cusute cu aţă albă. În spatele misterului şi neîncrederii ce ne înconjoară simt eu că se petrec lucruri grave fiindcă prea se ascund cu tenacitate. Am venit cu inima deschisă să scriu despre cei ce luptă ca să se elibereze dar simt că se petrece altceva. Simt în aer un miros urît, domnilor, ca o duhoare ce tot se încearcă să fie parfumată. Eu am venit cu inima deschisă, domnilor; eu sunt unul dintre cei care *cred* în ideea

de libertate. Vă cer iertare că v-am întrerupt petrecerea dintre plantele astea covîrşitoare!

2

Altul în locul meu cred că nu s-ar mai fi prezentat a "doua zi la conferinţa de presă. Doar mi-o ţinusem pe-a mea în seara respectivă şi adunarea din salonul cu plante ecuatoriale îmi dăduse posibilitatea să declar tot ce aveam de declarat.

Îmi aminteam şi acum de un arbust ciudat şi lipsit de tulpină, ca un smoc de iarbă de dimensiuni hiperbolice, cu imense fire aspre dungate ca o zebră în portocaliu şi verde care, la atingerea mîinii mele, îşi schimba nuanţele în violaceu şi maron. În gesticulaţiile mele, tot mai vehemente, mă loveam de aceste fire şi atunci ele emanau parfumul ciudat pe care-l simţisem de la început. Cineva îmi explicase că e o plantă fosilă, o plantă mult mai veche decât iarba elefanţilor care nu ştiu dacă dintr-un adevăr ştiinţificeşte probat sau pentru a-i fixa cu aproximaţie epoca era denumită iarba ”dinosaurilor".

În orice caz, tot lovindu-mă de ea în gesticulaţia peroraţiei mele, pesemne că ajunsesem şi eu la simţirea mai primitivă a dinosaurienilor, pentru că n-am dat atenţie decât uneia din alarmele aeriene din timpul nopţii. Am dormit tun şi, cu capul încă mare, am ocupat blazat un scaun în buncărul unde ne vorbea purtătorul de cuvânt.

Şi am avut satisfacţia să văd o grimasă necontrolată pe impenetrabila lui faţă insulară, atunci când a dat cu ochii de mine. Ne-a prezentat grăbit câteva ştiri fără importanţă şi, încercând să le comenteze, şi-a dat drumul spunînd cu totul altceva:

— Domnilor, vreau să vă declar încă o dată recunoştinţa noastră pentru faptul că sunteti aici şi ne susţineţi lupta. Ştim cât de mult trebuie apreciat tot ce scrieţi dumneavoastră despre noi şi faptul că preluaţi informaţiile pe care noi vi le oferim. Tocmai din pricina aceasta, vă rog să fiţi convinşi că noi nu ne permitem să vă oferim decât ştiri bine verificate, cu care probitatea dumneavoastră profesională să nu rişte. Ştiu, unii dintre dumneavoastră ne pot acuza că nu suntem prompţi, că nu vă oferim întotdeauna acele bombe spectaculoase cu care să aveţi mari succese, dar credeţi-ne că, din respect pentru dumneavoastră, noi nu vă oferim decât ştiri bine verificate; or, această verificare presupune oarecare timp. Vă rugăm, aşadar, să nu vă impacientaţi şi să nu interpretaţi greşit bunele noastre intenţii... Îşi scoase ochelarii şi-i şterse bine căutînd răgazul ca să cumpănească ceva, dar pesemne că pauza făcu să-i crească şi mai mult fierberea pe care şi-o gîtuise în limbajul alb la care se obligase până atunci, pentru că, deodată, îl auzii strigînd ca o ameninţare: Dar de poimîine, cel tîrziu răspoimîine, veţi vedea, domnilor, cu ochii dumneavoastră, ce înseamnă lupta noastră de eliberare a părţii din insulă ocupată de duşmani! Le-a mai rămas o mică porţiune, în marginea de nord, pentru că noi i-am împins într-acolo pas cu pas. Dar acum veţi vedea o mare campanie entuziastă a ostaşilor noştri şi vă veţi da seama că noi iubim libertatea cel puţin cât şi dumneavoastră, că suntem sinceri în avîntul nostru chiar dacă starea de război ne obligă la anumite secrete militare şi măsuri de precauţie. Noi nu suntem perfizi, domnilor, ci o armată în luptă. Veţi vedea o mare campanie, o entuziastă campanie pe care o pregătim de luni de zile şi care s-a declanşat alaltăieri. Aţi fi vrut să vă vorbim despre ea înainte ca să afle duşmanul? Noi vă respectăm, domnilor, şi aşteptăm acelaşi respect de la dumneavoastră.

Veţi vedea mari arte eroice în această campanie şi veţi avea despre ce scrie. Noi ne dăm zi de zi sîngele pe o luptă dură, dar mai găsim timp să vă şi respectăm pe dumneavoastră; vă rugăm să ne înţelegeţi!... Aici se opri ca şi cum şi-ar fi dat seama că striga sau, mai rău, că ordona cu aceeaşi plăcere de a ordona, caracteristică celui a cărui treaptă mai înaltă şi mai intelectuală era plutonierul-comandant Haiu. Se opri, ca avionul cu motoarele încinse înainte de a se desprinde de pe pistă pentru ca, deodată să pornească şi mai vehement: Aţi numărat azi-noapte bombardamentele; au fost mai puţine şi mai rare. Ce înseamnă asta altceva decât faptul că înaintarea noastră îi stînjeneşte pe călăii aerului de-a mai ataca? În curînd îi vom pune cu botul pe labe; îi vom arunca în ocean şi nu vor mai avea de unde să-şi ia zborul ca să na atace. Veţi vedea ce înseamnă eroismul nostru în luptă, abnegaţia ostaşilor noştri care sunt hotărîţi să nu se lase până nu-i vor arunca în ocean pe călăii aerului!...

Buncărul vibra de patetismul cuvintelor lui.

— Vezi ce faci dacă te dai în stambă! mi-a spus Jesus la sfârşitul conferinţei.

— Ce fac? m-am zbîrlit eu pornind către ieşire.

— Îl laşi să ne umple cu vorbe, cu vehemenţă retorică şi să nu ne spună nimic.

— Ei, parcă altfel ne-ar fi spus ceva!

Era un glas care rostea asta întru apărarea mea. Un glas dulce, pe care aş fi vrut să-l captez şi să-l ţin în pumni respirîndu-l. Glasul Cristinei.

Cum eram încă puţin chiaun şi cu capul mare, cred c-am rostit iarăşi cu glas tare prostia aia cu captatul. Şi încă am rostit-o cu un asemenea ton cabotin, încât am simţit mîna ei moale cum o prinde pe a mea, transmiţîndu-mi o căldură recunoscătoare. Am apucat mîna întinsă, cu un gest şi tandru şi decis, exprimînd parcă hotărîrea de a n-o mai lăsa niciodată şi, împingîndu-l cu umărul pe bărbos, am tras-o între mine şi el.

— Eşti eroul zilei! te alinţi acuma!

— Nu, nu, vorbesc serios; mi-am continuat eu jocul cu atâta convingere, încât, ajungînd afară, la lumina zilei, l-am obligat pe Jesus la gestul discret de-a se scuza:

— Mă iertaţi, mă duc la poştă; am de transmis ceva urgent.

— Du-te! am mormăit eu pe urmele lui satisfăcut de faptul că rămăsesem singur cu Cristina pe strada vioaie, în dimineaţa plină de lumină.

— Mergi cu mine la ocean? am întrebat-o.

— De ce?

— Aşa, ca să ne plimbăm pe plajă.

— Merg; n-am fost niciodată pe plajă.

— Niciodată?

— Niciodată ca să mă plimb. Am fost ca să filmez vase incendiate sau avioane doborîte în apă.

— Dar după ce-ţi făceai meseria, nu puteai rămîne să te plimbi?

— În starea asta mai rea decât de asediu?

— Şi ce, cu mine nu te poate asedia?

— Mă poate, dar mi-ai propus să ne plimbăm; altcineva nu mi-a propus.

— Te-au condus numai... profesional.

— Exact.

— Sânt nişte tîmpiţi!

— De ce?

— Că n-au îndrăznit mai mult.

Nu-mi răspunse imediat. Pesemne că un bun simt o învăţa să nu dea curs agresivităţii mele de golan versat care ia de sus femeile.

— Crezi că n-au îndrăznit? mă întrebă într-un tîrziu mai mult pentru că nu era politicos din partea ei să nu continuie discuţia.

— La o celebritate ca tine, e explicabil!

Se uită la mine cu ochii ei stranii şi sentimentali, dar mal ales gravi, de funcţionar atent la doleanţele tale, ca şi cum ar fi vrut să mă ia în serios:

— Spune-mi, în Europa ai auzit de mine?

— În Europa?... mă lansai într-un rîs voluptuos. În Europa sunt celebrităţi destule, Lady; Europa nu duce lipsă de inteligenţe, ci, dimpotrivă, e sufocată de ele!

Eram obraznic; impertinent sau, mai degrabă, nepăsător. Starea de după chef îmi dădea o siguranţă olimpiană oarecum inconştientă. Vedeam lucrurile limpede şi în favoarea mea. Pe ea o priveam cu un anume ascendent pe care tot starea aceea mi-l dădea; sau starea aceea combinată cu descoperirea că ea nu cunoştea oraşul. Dîndu-mi seama că o puteam umili cam mult, n-am vrut să forţez lucrurile şi am încercat să dreg cele spuse mai înainte:

— Tu aici ai devenit celebră, nu-i aşa? Făcând transmisii din acest loc...

— Da, aici. Prezentam înainte un magazin feminist, tot aşa, în dublu, pe radio şi t.v., dar aveam un cerc mai restrîns de ascultători şi spectatori.

— Eşti feministă?

— Nu habotnică; dar pe calea asta mi-am putut face profesia.

— Şi celebritatea ta de aici de cât timp datează?

Nu simţea cum capcana întrebărilor mele amabile şi flatante se strîngea; nu observa nici modul cum îi studiam reacţiile la surprizele pe care i le prezenta strada, noutăţile întîlnite, colcăiala aceea de lume în orele lipsite de bombardament, comerţul agresiv, asiatic, îmbinat cu lenea zonelor calde sau a naturilor darnice. Privea la toate acestea cu o uimire ce-i dădea scînteieri aurii în culoarea ochilor şi răspundea cu cordială lejeritate întrebărilor mele. Lua complimentele drept un lucru firesc şi meritat, fără să se împăuneze ca actriţele acelea cumsecade care au învăţat să-şi poarte succesul fără ifose, ci numai conştiente de el şi ştiind să fie populare. Era, de fapt, tot un fel de stare ca a mea, mai puţin trecătoare însă şi datorită unei altfel de beţii: a succesului pe care-l

crezi total fiindcă nu te mişti decât în mediul unde-l ai. Intuiam psihologia ei din ce în ce mai limpede şi, plimbînd-o sub paza trupului meu, zîmbindu-i vesel cu faţa care ştiam când trebuia să fie plăcută sub fruntea îngîndurată de precara mea cărunţeală, o încercam cu întrebălile mele a căror perfidie îmi disimula aroganţa. Iar ea se simţea bine purtîndu-şi alături de mine silueta frumoasă, cu talie înaltă, care atrăgea atenţia chiar şi insularilor obişnuiţi cu alte dimensiuni sau proporţii. Era veselă şi îmi răspundea cu sinceritatea aceea aurie în privirile care-i oglindeau forfota ce-o descoperea străzii:

— Păi am venit de aproape un an, dar cereri sporite de transmisii, cereri din astea insistente, din partea tuturor, adică faptul că sunt în atenţia tuturor şi au nevoie de mine am de vreo câteva luni.

— Dar strada n-o cunoşti. Prin oraşul ăsta care nu-i prea mare n-ai circulat.

— Bineînţeles că n-am circulat; cum era să circul?

— Aşa, cum circulăm noi acum.

— N-am avut timp, răspunse ea convinsă de ocupaţiile intense; n-am avut timp. Am circulat mereu cu echipa, în maşini; apoi holul hotelului cu cele câteva prăvălioare din jur îmi ajunge.

— Ţie da, dar reportajelor tale le ajunge?...

— Deîndată ce sunt apreciate şi ascultate, înseamnă că le ajunge! deveni ea ambiţioasă cu meseria.

— Da, cam ai dreptate, o făceam perfid pe cel pus cu botul pe labe; meriţi să fii invidiată pentru sucesul ăsta al tău.

— Şi mă invidiezi, mă invidiezi sincer? prinse ea nuanţa ironică.

— Pentru altceva te invidiez eu!

— Pentru ce?

— Pentru ţinuta de regină pe care o ai.

— Chiar crezi?

— Te-am văzut printre firele acelea groase din iarba dinosaurilor.

— Cum eram?

— Schimbătoare ca şi ea.

— Schimbătoare?

— Da, când verde cu portocaliu, când mov cu..

— Şi când eram mai frumoasă?

— Mereu. Frumoasă şi tulburătoare, tot ca iarba aia. Şi stranie, venind din altă lume, cu alte date, cu altă sevă.

— Zici că sunt schimbătoare ca iarba dinosaurilor, rămase ea pe gînduri pentru a-mi confirma deodată: da, poate că ai dreptate; ai dreptate, numai că nu pot să ajung la culorile ei atât de frumoase, atât de stranii...

— Atât de primitive.

N-o deranjă precizarea mea. Era transportată, era sincer emoţionată ceea ce, în toată frumuseţea ei blondă, o făcea şi docilă.

— Da, sunt primitivă; şi tata-mi spune: avem în noi ceva sînge primitiv care ne întăreşte rasa.

— Glumeşte sau e convins de aceasta?

— Cum o să glumească?!

Îmi venea să-i sărut buzele serioase cu care rostise întrebarea. Chipul ei de vedetă cu trăsăturile elegant arcuite, desenate ca într-o revistă de mode sau de cineva ce nu mal dă vîrstă femeilor, ci doar frumuseţe, căpătase deodată expresia unei convingeri stabile ce vine numai din copilărie. Gravitatea unei idei înrădăcinate al cărei suprem argument este: "Mi-a spus-o mie tata".

— Şi atunci, dacă eşti mîndră de sîngele tău primitiv, de ce te porţi ca o contesă şi n-ai ieşit până acum în oraşul ista atât de nostim?

— Într-adevăr, e nostim, recunoscu ea vinovată; e plin de viaţă şi oamenii sunt caraghioşi ca nişte marionete. Unii moţăie, alţi fac negoţ, alţii mănîncă şi toţi cară; cară câte ceva. Dumnezeule, ce mai cară! N-am văzut nicăieri atâtea mijloace de a căra şi atâta îndîrjire în a căra...

— Cred că e cea mai frumoasă transmisie directă pe care o faci, am exclamat eu; eşti foarte talentată în a descrie ce vezi.

Crezînd că o ironizez, se scuză:

— Ţi s-a părut că vorbesc ca într-o transmisie? Iartă-mă: deformare profesională.

— Tu transmiţi foarte frumos pentru că transmiţi ce simţi, nu ce vezi. Eşti un barometru, un măsurător cald, cu tensiune, şi nu o oglindă rece.

— Mă intimidezi; nu-mi mai vine să mă uit în jur... Şi e atât de frumos! spuse ea recunoscătoare de compliment, mîngîindu-mi uşor palma cu vîrful degetelor. Sau, mai bine zis, alintîndu-şi-le în podul palmei mele.

I le-am prins şi-am obligat-o la răspuns:

— Dacă-i atât de pitoresc, de ce n-ai fost, de ce n-ai ieşit până acum?

Mă privi mirată că nu înţelegeam şi apoi abia vorbi:

— Cum aveam să ies? Eu am aici un contract, trustul hotărăşte ce trebuie să fac!

— Şi acum, trustul a hotărît să te plimbi cu mine?

— Eşti rău! Ştii prea bine că nu.

Eram mîndru că, la talia ei şi la mersul ei elegant, o făceam să fie faţă de mine atât de copil. Simţea nevoia să se explice:

— Trustul îmi spune ce să comentez, unde să mă duc să filmez, el îmi organizează publicitatea, difuzarea emisiilor, stabileşte ideile pe care trebuie să le dezvolt, îmi pune consilierii de la care primesc sugestii, mă transportă, are grijă de securitatea mea... Eu trebuie să fiu ascultătoare.

— Şi dacă vrei să te răzbuni împotriva trustului sau să te răscoli?...

Se răzbună, însă, pe noi, alarma aeriană care năvăli din toate părţile spulberînd mulţimea cărătoare prin mijlocul căreia ne plimbam. O năvală de urlete rele din cerul scînteietor şi goana

mulţimii dresate pe care nu avusesem timp s-o observ mai înainte cum, pesemne, simţise apropierea. Un mişunat teribil, o colcăială de trupuri plecate, crispate, se petrecu rapid în jurul nostru şi ne trezirăm singuri în strada goală pe pietrele căreia cădeau, ca nişte spărturi, ultimele semnale ale alarmei.

Strada goală, plină de murdării, de lăzi rupte pe care nu le remarcasem mai înainte, de cărucioare părăsite, de-etichete şi hîrtii de ambalaj zburătăcite de-un vînt care părea suflul alarmei, mi-a rămas înregistrată pe retină ca o fotografie a groazei mele de-a fi fost iarăşi surprins astfel, fără să-mi fi dat seama când s-a creat vacuumul din jurul meu. Am reacţionat când am simţit o uniformă alergînd spre mine. Am reacţionat prompt: nu mai voiam ajutorul lor. Am prins-o de mijloc pe Cristina, dînd în acelaşi timp cu piciorul la o parte capacul unei gropi. Şi am sărit cu ea, afundîndu-mi picioarele în mocirla moale care se părea făcută din trupuri de şopîrle; numai din trupuri de şopîrie. Nu m-am înfricoşat, însă, şi nici nu m-am scîrbit; am tras cu grijă capacul tocmai când paşii scîrbosului militar treceau pe deasupra, pierzîndu-se spre o altă groapă...

Da, între groapa mea şi groapa lui era pămînt; între trupul meu şi trupul lui era acum mult pămînt care ne izola, aşa că el, cu grija lui scîrboasă faţă de mine, de soarta mea, nu mai avea cum să mă deranjeze. Iar şopîrlele deveneau o obişnuinţă. Existenţa lor în preajma mea era de natură strict ecologică. Nu datorită unor invenţii mai noi cu care omul a spurcat natura, cum era spionajul celui care prea prompt apăruse să mă salveze. Eram izolat de el printr-o distanţă groasă de pămînt, prin capacul ce-l trăsesem deasupra creştetului meu şi al Cristinei, prin exploziile care se auzeau deasupra. Şi asta mă făcea fericit. Atât de fericit, încât am început să realizez cel de al doilea lucru ce se înregistra pentru mine, de data asta nu ca

imagine pe retină, ci altfel, într-un întuneric plin de parfumul trupului Cristinei. O aveam în braţele mele pe ea; o ţineam grijuliu, o mîngîiam şi simţeam cum îi trece frica.

Simţeam cum frica ei se topea în altceva, într-un sentiment de căldură şi încredere adresat trupului meu de care se lipea fără jenă, cu acel firesc al copiilor care simt nevoia să fie ţinuţi în braţe. Ea, impunătoare prin libertatea de mişcare, prin nonşalanţa gesticii, prin uşurinţa exprimării ei frumoase de monstru feminin bine cultivat, stătea la pieptul meu aşa cum o smulsesem din stradă şi trăia consecinţele aventurii în spasme mici urmînd fiecărei răpăieli de schije pe capacul de deasupra capetelor noastre. Iar când se mai obişnui, simţind nevoia unei oarecari destinderi, mă cuprinse mai bine în braţe şi, moale, obrazul ei îl căută pe al meu. Deasupra, marile explozii înverşunau întunericul cald din noi, tot aşa cum furtunile de pe ocean răscolesc sîngele celor din cala vapoarelor. Exploziile rupeau cerul, îl traforau, făceau să cadă cu scîrţîituri şi plesnet bucăţi din el. Ciuruiau încordarea creştetelor noastre cu pocnetul schijelor mitraliate în capacul de deasupra şi ne strîngeau mai adînc unul într-altul atunci când, ca şi cum ar fi fost elastic, pămîntul gropii se convulsiona sub descărcarea de energie a impactului marilor bombe. Vacarmul de iad amestecând lupta din văzduh, tirul de antiaeriană şi bombele, explodînd după un ghidaj precis, se transfera în interiorul fiinţelor noastre, ne alerta celulele făcându-le să-şi caute o osmoză din care rezulta mai mult decât instinctul de conservare. O osmoză fierbinte, pătimaşă, în vuietul interior al căreia se pierdea vacarmul de afară.

Şi ne-am trezit cu răsuflările sufocate de vehemenţa sărutului ce ne lipea într-o atracţie a cărei putere era de natura fizică a cîmpurilor atomice. O sufocare dulce care nu te sperie pentru

că, chiar dacă trebuie să mori prin ea, pentru ea trăieşti.

Degetele Cristinei îmi torturau mătăsos obrazul, făcându-mă să mă simt cum, în mormîntul acela convulsionat de undele bombardamentelor, se năştea o dragoste mare. O mîngîiam, o sărutam, îi cuprindeam şi-i chinuiam trupul şi mi-l doream cât mai aproape. Eram fericit. Fericit că-l aveam cât mai aproape emanînd către ea căldura recunoscătoare, mult, profund recunoscătoare faptului că o simţeam voind acelaşi lucru, depăşind ţarina ce ne-nconjura unindu-ne şi contrazicând vaierele metalicei lupte de afară cu accentele mult mai profunde şi mai grave ale imnurilor ce rezonau în noi.

Fusese, fusese mai înainte o frică; frica de moarte, frica de catastrofă. Dar topirea ei produsese căldura mare din care dragostea noastră se născu brusc asemeni unui prag din legile naturii. Eram noi, numai noi şi impulsurile noastre, izolaţi de alţii prin pămîntul ce ne încercuia adăpostul şi, de cer, prin capacul de butoi pe care ţopăiau schijele. Eram izolaţi chiar şi de urmăritorii mei, sau ai noştri, cine mai ştie, de spioana lor bunăvoinţă şi grijă faţă de vieţile noastre. Şi nici nu pot spune dacă a fost un raid mare sau mic, o amplă luptă aeriană sau un incident obişnuit, un set grav de bombardament sau numai o ameninţare, o alarmă lungă şi terifiantă, sau una obişnuită în rutina pusă la cale de computerul statmajorist al "călăilor aerului". Nici măcar nu ştiu cine avusese ascendent: cei din aer sau cei de la sol. Ştiu un singur lucru, un singur lucru, un singur lucru!...

Da: ştiam un singur lucru. Şi nici măcar nu aveam cum să-l formulez. Sau să-l cuprind într-o noţiune. Ştiam că degetele Cristinei îmi torturau dumnezeieşte obrazul, gîtul, ceafa, că buzele ei mă asfixiau devorator şi moale, iar trupul ei trăia o grea apăsare către mine. Apăsare fierbinte,

transmiţîndu-mi în spasme mici curentul de care i se descărcau braţele, sînii, pîntecele, genunchii...

Şi duhul gropii devenea duhul ei cu arome suave de piele tînără.

Ne-a trezit, lovindu-ne brusc, liniştea acalmiei. Atunci i-am simţit pentru prima oară părul atingîndu-mi nările şi i-am bănuit trupul căpătînd conştiinţă de sine nu mai era atât de compact cu al meu.

— Acum, pesemne că mă caută! rosti ea gîndul care-o făcuse să se depărteze... Mă caută să pornim la fotografiat, la înregistrat, la...

— Dă-i dracului!

Urmă un moment de tăcere neagră ca o cumpănă de beznă.

Un singur moment de rece aşteptare, tăiat de-o geană de lumină ce se strecura pe mişcarea mîinilor mele făcând-o stranie şi...

— Îi dau!

Se auzi răspunsul ei cu- tot duhul, toată căldura, toată ardoarea şi toată greutatea trupului ce venea hotărît la mine, ca o decizie categorică rostită prin toate descărcările energiei sale.

Abia atunci cred c-am simţit amîndoi, concomitent, faptul că ne iubeam, că ne voiam unul lîngă altul, că ne căutam, că eram posedaţi de-o atracţie pe care n-o putea vulnera nici zgomotul terifiant nici liniştea opacă. Ne descopeream şi descopeream că puteam exista unul pentru altul, unul prin altul, unul într-altul, că nu era lucru mai plăcut decât să ne simţim alături şi să ne simţim atraşi. Iar buzele şi palmele noastre îndeplineau până la capăt marele ritual al faptului că ne aflasem şi că simţeam nevoia să devenim o singură fiinţă, să osmozăm dintr-unul într-altul tot ce era dorinţă de unire, nevoie de unire şi firească dorinţă de-a nu avea între noi margini sau limite.

Ne iubeam mult şi lung şi profund şi ademenindu-ne şi simţind cum trupurile noastre emană călduri şi duhuri şi fluide care aveau rostul

să facă din noi una şi aceeaşi fiinţă, în crisalida de ţărînă a gropii. Era o iubire nebunească şi pătimaşă izvorîtă din moarte sau din teama de ea.

— Ce-ai spus?

— M-ai auzit, am gîndit cu voce tare?

— Te-am auzit, sau te-am simţit, sau ai găsit tu o altă posibilitate să-mi comunici gîndul...

— Ce fel de altă posibilitate?

— Cine ştie!... Prin răsuflare, prin tremurul degetelor, prin antenele părului ce ţi-l mîngîi pe piept...

— Şi ce-am spus?

— Ai spus că iubirea asta izvorăşte din teama de moarte.

— Posibil; altfel cum ar fi atât de nebunească!

— Mie nu mi-a fost frică.

— Nici mie! Mi-a fost orice, dar frică de moarte nu!

— Dar ce-a fost?

— Iubire; nu-ţi dai seama că e iubire?

— Nu; fiindcă n-am mai iubit.

Ceva s-a deconectat brusc în mine. Ea a simţit Şi-a luat măsurile de precauţie, încercând o poziţie mai retrasă, atât cât îi permitea slatul în braţele mele.

— Nu te speria, mi-a spus cu altfel de glas decât şoapta perfect conexată într-un flux unic de a mea, cu care comunicasem mai înainte... Nu te speria! Am practicat în adolescentă, cu vreo doi colegi, un fel de exerciţiu sportiv al iubirii, dar am impresia că pentru o pasiune mare îmi lipseşte ceva: nu atrag.

— Şi asta, ceea ce se întîmplă aici, în groapa asta, nu-i pasiune mare?

— Încep să cred că da; cu toate că singura explicaţie e frica de moarte.

— Mai e şi altceva.

— Nu cred! am simţit-o deodată ironică, pentru ca, imediat, să cedeze elastic şi mîngîietor: doar

dacă iubirea mare înseamnă să-ţi simt mirosurile tale de bărbat agresiv şi obraznic!

— Şi a ce miros eu, bărbatul agresiv şi obraznic?

— Miroşi a băutură; a băutură bună care încă nu ţi-a ieşit din trup.

Îşi plimbă nările pe obrazul meu ca şi cum ar fi vrut să se asigure de adevărul spuselor, dar în gingăşia cu care o făcea simţeam că nu era vorba de curiozitate, ci de plăcerea ei, de nevoia ei, de bucuria intimităţii unui asemenea gest posesiv prin care mă alinta şi, în acelaşi timp, se alinta.

— Şi dac-aş fi mirosit a băutură proastă care încă nu mi-a ieşit din trup?

— Aia e altfel.

— De unde ştii tu că e altfel, pe ce obraz ţi-ai mai plimbat nările cu atâta senzualitate?

— Nu mi-am plimbat. Dar ştiu de la soldaţii pe care-i intervievez. De la învingătorii la care mă duc după luptă; ei miros, de obicei, a băutură proastă.

— Iar eu?... n-am rezistat să nu mă alint provocând-o să repete şi gestul şi vorba.

— Tu miroşi a băutură bună — rostiră buzele ei, dar nu ştiu dacă prin vorbe sau prin uşoare săruturi... A băutură şi a tot felul de cosmetice bărbăteşti care n-o înlătură!

— Şi-ţi place! am vrut eu, egoist, confirmarea.

— Îmi place, răspunse ea cu o înfricoşată şoaptă care ducea spre destăinuire. Bărbaţii se feresc de mine; mă respectă prea mult, - nu ştiu de ce impun atâta respect!

— Pentru că eşti atât de neîndemînatică la sărutat, i-am explicat eu fără menajamente. Tu devorezi, nu săruţi.

Am simţit-o mică, umilă, căutînd mîngîiere. Şi mi-am dat seama de-o afecţiune profundă ce se năştea în mine tocmai pentru ea, cea intimidată, doritoare şi neîndemînatică.

— Eşti iarba mea, i-am spus; eşti iarba mea, eşti iarba mea, eşti iarba mea... i-am spus în neştire mîngîindu-mi obrazul de ea şi adulmecând-o nesăţios ca şi cum aş fi încercat s-o pasc. Eşti iarba mea dulce şi crudă şi mîngîietoare şi proaspătă şi-mi înfund obrazul în tine aşa cum, în copilărie, căutam iarba subţire din luminişuri; eşti iarba mea, eşti...

Iar ea nu protesta; nici n-o deranja enormitatea comparaţiei. Simţea starea mea, sinceritatea ce se revărsa din mine, căldura cu care o mîngîiam, o ocroteam şi-o iubeam.

Pentru că asta se simte. Când eşti covîrşit de dragoste, se simte; când ai starea să poţi fi şi să te laşi covîrşit de dragoste, se simte!

Am blestemat crunt sfîrşitul alarmei; crunt.

Trăisem cât o viaţă întreagă în adăpostul acela de ţarină şi noroi. Timpul se dilatase şi cuprinsese, între două sirene, o incomensurabilă trăire care putea fi ca o viaţă întreagă dintr-o altă noţiune a timpului. Luată dintr-o altă noţiune a timpului şi grefată în derma vieţii mele obişnuite...

Am blestemat crunt; mai ales că, întinzînd mina să trag capacul, am şi simţit, am intuit nefasta umbră de deasupra.

Am aruncat brutal capacul cu intenţia, cu dorinţa vădită să-l lovesc.

Să-l lovesc la glezne, pentru ca să mă abţin să-i muşc degetele când îmi va întinde mîna să mă apuce să mă ridic.

Şi într-adevăr, suportînd lovitura, o mînă cu degete boante, teşite, trecu pe lîngă glezna atinsă şi se întinse către mine. Mi-am reţinut intenţiile crunte şi în loc de a-i trimite un pumn în ţeastă sau în locul pe care i-l puteam ţinti mai bine din poziţia inferioară în care mă aflam, i-am ridicat-o încet pe Cristina. Dar am sărit şi eu, în aceeaşi clipă smulgîndu-i-o din braţe. Şi, concediindu-l cu un gest formal de mulţumire, i-am întors spatele, trăgînd chipul Cristinei către privirile mele.

Voiam să mă conving la lumina zilei că era ea. Chipul ei de-o deşteptăciune stranie. Pomeţii, ridicaţi spre tîmple, care-i lungeau într-o mare distincţie obrazul transparent, frumos modelat... Fruntea cu o uşoară undă creolă de la soarele tropicelor, atât de uşoară încât să nu contravină părului ca un metal sensibil, capabil de atracţie sau de duioşie... Nasul puţin cîrn, tăiat cu haz... Dentiţia strălucitoare, tentantă, emanînd un zîmbet permanent din pricina buzelor conturate într-un fel aparte...

Buzele i le-am căutat. Transmiţînd obrajilor atracţia. Şi i le-am sărutat suav culegînd de pe ele toată candoarea de fată timidă pe care numai eu i-o ştiam. Pentru că eu i-o descoperisem; pentru mine şi numai pentru mine ea se dezvăluise.

Era dulce sărutul acum, în plină lumină; moale şi supus. Şi încununat de lumina frunţii pe care i-o zăream printre gene: frunte mare, de copil inteligent, capabil de nebănuite trăiri.

Am întors-o cu umărul lîngă umărul meu şi, murdari de ţarina şi noroiul gropii, am pornit pe strada a cărei animaţie de prînz începuse să zornăie.

Era plăcută şi familiară strada acum. Iar oamenii care se străduiau să care, să vîndă, să alerge, să somnoleze sau, pur şi simplu, să caşte gura, îmi erau dragi, îmi venea să le fac daruri. Şi numai faptul că se făcea prea mult loc în jurul nostru m-a făcut să simt, însoţindu-ne, umbra kaki a militarului.

M-am întors decis să-i zdrobesc ţeasta. Dar zîmbetul lui era de o politeţe infernală.

— Domnişoara... domnişoara..., spuse arătînd cu botul spre Cristina.

— Ce-i cu domnişoara?!

— E aşteptată.

— Unde?

— La echipă... se filmează; trebuie să...

L-am prins de piept cu o mînă iar cu cealaltă, scormonind-i în buzunarul de la piept, i-am scos scula — aparatul talkie-walkie — strigînd în el:

— Spune-le că e ocupată; spune-le că...

Dar degetele care mă mîngîiaseră atât de febril până atunci se aşezară moale pe buzele mele, făcându-mă să le simt încă o dată parfumul. Am dat să le sărut. Ele voiau, însă, altceva. Altceva...

— Te rog, am auzit glasul ei precipitat; te rog lasă; trebuie să mă duc, e clar.

— Spune-le... mai strigam eu în aparat cu ton de înjurătură.

Dar ea împinse uşurel aparatul cu tot cu posesor şi-i spuse "Haidem", îndreptîndu-se spre o maşină militară a cărei prezenţă de-abia acum o remarcam. Îndreptîndu-se, pur şi simplu. Îndreptîndu-se într-acolo şi îndepărtîndu-se de mine.

La jumătatea drumului, însă, au ajuns-o remuşcările. S-a rupt de cel căruia-mi părea şi acum rău că nu-i zdrobisem ţeasta şi a sărit înapoi, spre mine. A sărit înapoi, m-a prins cu braţe fierbinţi şi m-a sărutat, m-a sărutat, m-a sărutat, în mijlocul străzii care foia în jurul nostru.

— Ai răbdare, mi-a spus; ai răbdare...

Şoapta ei avea ceva de teamă, nu de intimitate. Nu mai era şoapta cu care ne vorbeam în întunericul gropii, cea folosită dinadins ca să ne simţim mai aproape unul de altul. Era o şoaptă precaută şi, din pricina aceasta, rece.

— Ai răbdare...

Suna ca un avertisment ecoul, în vreme ce ea se suia în maşină, lîngă ornitorincul ăla puturos.

Simţeam nevoia unei mitraliere, să trag... Să trag...

3

— Tu eşti idiotul care l-a obligat pe purtătorul de cuvânt la explicaţiile alea, nu-i aşa? mi-a trîntit-o Jesus întîlnindu-mă în holul hotelului. Şi izbucni într-un rîs teribil, provocat pesemne de mutra mea caraghioasă sub toate furiile care mă măcinau, murdar şi ciufulit cum ieşisem din groapă.

— Bag şişu-n tine, borţosule, dacă mai rîzi! m-am auzit şuierîndu-i

— Bagă-l în ei, nu în mine: sau în mintea ta de prost care-i crezi!

Ameninţarea mea îl amuza pe Jesus şi mai tare, îi făcea rîsul mai sonor, mai răsunător şi mai alb-cu-roz, în gura lui larg deschisă, din care ieşeau sunetele deloc estompate de pîsla bărbii negre.

Rîdea şi mă-mpingea spre bar cu burta lui de uriaş ce-mi ajungea undeva, dedesubtul omoplaţilor. Rîdea sonor, conducându-mă, ca o fanfară ce merge pe urmele tale în anumite ocazii când eşti prea fudul ca să-i dai atenţie.

— Margherita! porunci el arătînd spre marile boluri ce trebuiau umplute şi, când aparatul de făcut ace de gheaţă se puse în mişcare, exclamă ciulind urechea: E muzica ce mă răcoreşte!

Făcu galanton semn că "în contul lui", şi nu dădu curs protestului meu:

— Mă şi umileşti, acum!

— Nu te umilesc, *hereje;* îmi plătesc numai amuzamentul; nu vezi cum arăţi? Şi furios şi cu pantalonii plini de noroi! Te-a înghiţit *el barro!* şi-mi puse-n mînă, ca pe un buchet, cupa imensă în care mustea tequila peste gheaţă şi lămîie.

— Să-ţi stea în gît! i-am urat ciocnind.

Da; sorţii nu mă ascultau; pe gîtui lui de taur curgea în şuvoi plin tot conţinutul cupei cât o halbă. Am încercat să-l imit şi a mers. Trecusem prin multe emoţii şi arderi.

— Al doilea rînd îi dai tu, porunci Jesus, fiindcă trebuie să mă plăteşti pentru ce-ţi spun.

— Şi ce-mi spui? l-am întrebat cu pauză, după ce-am văzut umplute din nou bolurile cu picior.

— Vezi locul ăsta?

— Adică barul.

— Exact.

— Barul unde m-ai adus cu fanfara rîsului tău, de se uită toate liftierele, picoliţele şi recepţionerele la mine!

— Da' ce, ai vrea să se uite numai marile maestre ale reportajului?

Ştia oare ceva? Mi-am pipăit obrajii, hainele, pieptul, mi-am scuturat ţărîna din mîneci şi n-am mai răbdat:

— Spune odată!

— La noapte, când încep raidurile, cobori mai încet, deveni Jesus omul conspiraţiilor, cu gesturi calme şi priviri atente — te opreşti aici; urci pe scaunul ăsta şi refuzi să fii dus la adăpost.

— Şi dacă mă împing cu baionetele? Fetele astea sunt...

— Dacă te ocupi de altele, în loc să le dai lor atenţie; îmi impută huiduma ciupind c-un bobîrnac sînul picoliţei ce trecea pe lîngă noi... Cobori mai încet, aştepţi să înceapă schijele; n-au cum să te oblige.

— Şi ce fac?

— Te aşezi aici şi bei din sticla mea; uite asta pe care o începem acuma, desfăcu el sigiliul unui coniac fin iscălindu-se pe etichetă şi punînd sticla înapoi în raft. Ai să-ţi dai seama cât eşti de tîmpit!

În drumul către masă, purtînd ca pe nişte trofee paharele mari cu al doilea rînd de Margherita. Îl întîlnirăm pe Haiu care ne deschise servil uşile batante dinspre restaurant. Voiam să-l mai întreb pe Jesus ceva, dar în jacheta argintie care nu-i venea prea bine, plutonierul trăgea cu urechea iar, de la o masă liberă, ne făcea semn Maria:

— Nu v-ati gîndit şi la mine, nu ştiţi ce mult îmi place Margherita; o să beau de la amîndoi!

Condescendent, Haiu îmi trăgea scaunul cu gestul manevrării unuia electric. M-am uitat în

ochii lui înecaţi în pliuri grase şi l-am întrebat deodată:

— Ce face pastorul cu care am călătorit împreună?

— Cred că bine, nu l-am mai văzut. Dar de ce întrebaţi?

— Seamănă grozav cu purtătorul de cuvânt! am lovit au brutal, sub centură.

— Da? se miră Haiu deosebit de fals pentru experienţa sa fizionomică... Nu m-am gîndit la asta. Feţele noastre vi se par asemănătoare până vă obişnuiţi să le distingeţi particularităţile... rosti el una din acele fraze care sunau a învăţate dintr-un prospect sau un regulament... Vă doresc poftă bună.

— A l'européenne sau à l'autochtone?! strigă Jesus pe urmele lui, făcându-l să ne adreseze de departe o plecăciune umilă.

Dar Maria era mai atentă, cu aerul ei distrat de spioană nesinceră:

— Te preocupă purtătorul de cuvânt?

— Păi n-ai văzut ce predică ne-a ţinut azi. Curat popa. Simţeam eu o asemănare, dar azi l-am dibuit; azi... Ce zici, Jesus nu ţi se pare că...

— Că au prea putini oameni în schemă ca să nu-i şi travestească?

Am vrut să continui discuţia pe tema asta, dar l-am simţit pe Jesus că, sau n-avea chef, sau nu voia să fie părtaşă şi Maria. Îi prinsese obrăjorii cam scofîlciţi, dîndu-i să bea Margherita ca unui copil neascultător:

— Aşa, aşa, încă puţin; te-mbeţi şi să vezi ce amor facem!

Buzele subţiri ale Mariei sugeau cu pofta ce i se citea în ochii cu gene spîne. Apropiindu-se în perfecta lui ţinută pedantă, Llull O'Llull luă un şerveţel şi-i şterse atent botul. Purta la butonieră, precum o bentiţă de decoraţie, un fir portocaliu-albăstriu din iarba dinosaurilor.

— Mi-a rămas de aseară, de la recepţie, răspunse el gestului meu de-a-i rupe firul în jumătate, păstrîndu-mi o parte.

Aş fi vrut să-i spun o răutate, de exemplu, ca arată îngrozitor de treaz, sau aşa ceva; dar nu mai aveam răbdare nici pentru asta. Mă enerva jocul lor. Maria pusese punctul pe *i* spunînd că-i pare rău că nu e şi Cristina cu noi la masă şi atunci am început să realizez modul brutal în care porcul acela de militar dirijat printr-un talkie-walkie mi-o smulsese.

Am devenit rău, am batjocorit-o pe Maria, am inventat poveşti idioate cu sexualitatea ierbii dinosaurilor, am spus tîmpenii şi porcării la adresa fiecăruia, m-am dus la bar si am revenit împingînd de fese ca pe un cărucior pe una dintre picoliţele grăsuţe purtînd o tavă cu încă patru Margherita, m-am dat mare întrebîndu-i ce voiau să scrie în urma conferinţei de presă de dimineaţă. Toate acestea, cu imaginea Cristinei urcând în maşină, dublată de cea a purtătorului de cuvânt predicându-mi. Până la urmă, l-am găsit pe Llull O'Llull ţap ispăşitor, căşunîndu-mi pe faptul că era treaz şi arbora o importanţă pedantă în aspectul şi manierele lui impecabile:

— Ai scris reportajul!

— Care din ele?

— Cel de pe aeroport; cu biserica îngropată; cu oasele care-au năvălit spre noi!

— Crezi că e un moment prielnic?

— De ce n-ar fi?!

— Vine marea ofensivă, totul arată acum eroic, apoteotic... Cum apar eu venind cu amănunte din alea dubioase?

— Deci nu-l scrii! l-am somat eu.

— Păi...

— Dă-mi mie, atunci, pozele.

— Pozele... Încerca el un surîs cu dinţi falşi. Dac-aş fi avut pozele...

— Îi şantajai mai serios, nu?

— Ştii doar că mi s-a smuls aparatul.

— Şi-ai strigat că vei descrie cu martori. Uite, eu sunt martor.

Îl exasperasem. Răutatea mea se simţea. Ruşinat trebuie să recunosc asta, dar se simţea. Llull duse mîna spre marele bol cu Margherita şi şi-o retrase cerînd ajutorul lui Jesus.

— Nu mai vreau să beau, nu trebuie să beau; zilele astea vine nevastă-mea.

— Şi cine te obligă?! nu mă lăsă pe mine răutatea să nu i-o spun, scrîşnind măselele ca şi cum l-aş fi avut între ele pe purtătorul de cuvânt care trimisese să-mi fie luată Cristina... Cine te obligă să bei în afara conştiinţei încărcate?

— Cu ce-ar putea fi încărcată? mă întrebă el umil.

— Cu tranzacţia. Nu public ca-am văzut, în schimb...

Privirile lui rugătoare se îndreptară iarăşi spre Jesus, care-mi spuse:

— Lasă-l; are şi el raţiunea lui.

— Să-mi dea mie, semnez eu!

— Lasă-l! repetă greoi Jesus.

Greoi şi categoric, ceea ce dădu curaj victimei mele:

— Fii raţional, îmi spuse el, aşezîndu-şi cu câte două degete manşetele: vine marea ofensivă, de aici vor ieşi reportajele noastre mari; să exagerăm tocmai acum, ca să ie dăm prilej să ne expulzeze sau să ne bage în eşalonul doi, după ce alţii iau crema. Ei sunt stăpîni pe documentarea noastră şi fac ce vor. Pentru un mic material de scandal să ratezi o suită care poate deveni o carte întreagă?...

— Ţine-te tare, că-ţi vine nevasta! i-am spus eu luîndu-i bolul de dinainte şi împărţindu-l cu Jesus şi Maria... Ţine-te tare!

Dar nu pe el mă răzbunam. Pe Cristina, care reacţionase atât de supus la invitaţia celui care ne spionase. Încât eu nici nu mai contam ca prezenţă. Pe ea, pe toată încurcătura asta de interese, pe

perfidia lui Haiu şi convingerea recent căpătată că purtătorul de cuvânt era una şi aceeaşi persoană cu pastorul.

Pe toate acestea, ca şi pe ruşinea ce mi se făcuse cu ştirile vechi. Trebuia să mă răzbun scriind eu un reportaj de scandal, dacă n-o făceau alţii. Şi chiar dac-ar fi făcut-o!

Trebuia sa mă răzbun eu. Căpătasem destul venin ca să scriu bine.

Am simţit nevoia să strig ca Dumas-père la sfîrşitul banchetelor după care se ducea la lucru: "Aduceţi luminări! Multe luminări ca să termin până la ziuă un roman!"...

Dar eu n-am pretins decât cheia propriei mele camere. Şi am scris tot ce mi se intîmplase în acele zile.

4

Am lăsat să treacă mult, cât mai mult timp cu putinţă după încetarea sirenelor. Şi am trîntit uşa mea cu zgomot, ca să fie auzită. Nu trebuia să joc prea mult teatru, deoarece chiar eram absent. Reportajul demascator, terminat într-o vehementă formă, îmi dădea o stare de febrilitate, luîndu-mi gîndurile de la altceva. Chiar şi de la alarmele care începuseră să mă plictisească.

Bocănitul meu pe trepte a atras atenţia fetelor ai căror sîni luaseră alură războinică. În capul scării, două dintre ele m-au şi aşteptat cu căşti în cap şi automate bătîndu-le coapsele plinuţe. O a treia lua din rastel o cască pentru mine.

— Sunteţi nebune, am strigat, n-auziţi ce-i afară?!

Le-am dat la o parte ca şi cum aş fi înotat printre piepturile lor. Iar ele, la glasul meu autoritar, au luat poziţia de drepţi, ca dovadă că, în pofida modului ofertant în care-şi purtau pulpitele în orele

de serviciu nemilitarizat, avuseseră de-a face cu instrucţia.

Ultima încercare a făcut-o fata de la bar (barmanul lipsea, pesemne că avea un rol mai de comandă în timpul alarmelor sau era dintre cei ce investigau prin camere, după cum găsisem înregistrarea pe banda de magnetofon).

— Nu servim în timpul alarmelor, domnule!

— N-avea grijă, i-am spus flegmatic, şi am întins mina către sticla de coniac pe care zăcea lată iscălitura lui Jesus.

Ea a ridicat din umeri, mi-a împins un pahar şi s-a postat în colţul celălalt al galantarului, cu bărbia pe patul puştii, fixîndu-mă cu ochi vigilenţi, ca o pisică ce se alintă, dar nu iartă. Din spate, însă, se auzi ton poruncitor:

— Două!

— Ce "două"? am tresărit.

— Două pahare, nu unul! apăru Jesus din întunericul camuflajului; şi-i făcu semn fetei: Mai catapultează unul.

Fata îl pricepu mai mult din gest şi glisă pe tejgheaua barului un pahar sferic, cu buză mică şi picior scurt, în care coniacul se poate şambra de la căldura palmei. Apoi reluă poziţia alintat-vînătorească de felină capabilă să se şi iubească, să şi atace. Afară, tirul antiaerienei se desfăşura din plin, susţinînd mari dueluri pe cerul nopţii tropicale.

— E o nebunie să treci acum spre adăpost, rosti Jesus retoric, spre a fi auzit de toţi cei de pază care se înghesuiau prin colţuri... Aşa, fetiţo, mersi! Luă casca din mîna celei care-mi oferise şi mie una... Aici, sub grinda asta din nişa barului, e aproape la fel de sigur ca în adăpost. Auguri!

Dădu coniacul pe gît ca pe orice rachiu, fără să-l mai încălzească sau deguste. În comportarea lui uşor agresivă — mai bine zis într-o uşoară ofensivă marcată de vorbă şi de atenţie — recunoşteam datele celui ce ştie să ducă la bun

sfîrşit acţiuni conspirative, cu aplomb şi cinism în înfruntarea adversarului.

— Terribil! aprecie el fără să ştiu dacă se referea la coniac sau la tirul de artilerie care căpăta într-adevăr dimensiuni terifiante.

Şi deodată simţii laba lui apucându-mi ceafa şi trîntindu-mă la pămînt.

Odată cu explozia bombei.

Concomitent cu explozia bombei, al cărui suflu trecea prin încăperi măturîndu-le.

Acum, stînd cu botul pe parchetul dintre scaunele barului, pricepeam de ce, odată cu alarma, fetele militarizate se repezeau deschizînd uşile şi ferestrele şi-şi luau locurile în colţuri strategice: bombele nu cădeau pe hotel, dar suflul lor mătura aria câtorva străzi din jur, dacă nu tot oraşul până la ocean.

— De ce nu cînţi, Jesus, am simţit nevoia să-l tachinez ridicându-mă şi scuturîndu-mi palmele — de ce nu cînţi? Viaţa are melodii atât de frumoase!...

— Are pe dracu'! blestemă el, frecându-şi un genunchi lovit şi emanînd furii de taur, spre satisfacţia fetelor pe care le cam umilea cu brutalitatea şi statura... Viaţa e o cămaşă soioasă pe care o îmbraci fără voia ta şi o lepezi tocmai când începe să-ţi placă duhoarea ei!... Asta-i viaţa. Unde vezi timp pentru cîntat?!

— Dar plăcerea pentru cîntat? O parte din fiinţa noastră nu-i făcută şi din plăcerea de a cînta?

Ce-mi venise să-l tachinez tocmai acum cu cîntecul, nu-mi dădeam seama. Cert lucru era, însă, că-i aflasem tocmai punctul vulnerabil, ideea care-l enerva şi-l rodea:

— Ţi-am spus, animalule, că am cîntat cu săli şi străzi întregi de oameni; că e o mare patimă să simţi o mulţime tresăltînd în ritm cu tine; că e foarte greu să te dezbari de ea!

— De ce să te dezbari?

— Pentru că uite ce porcării trăieşte omenirea; trebuie să depăşească întîi starea asta; muzica o face nepăsătoare, ţi-am mai spus!

— Un sfert din universul nostru e format din spaţii muzicale! L-am plesnit eu cu o idee care ştiam că-i face rău.

Dar când să se pregătească să-mi răspundă, spaţiul nostru sonor s-a umplut de bocănituri. Paşii unei mici armate răsunau pe scări.

Paşi rapizi, paşi apăsaţi, paşi grăbiţi porniţi ca la o comandă, declanşaţi parcă odată cu acalmia fadă şi seacă din urma căderii bombelor. Paşi ce tot veneau şi veneau dilatînd timpul nostru de aşteptare. Pentru că nu dură totul mai mult de câteva clipe; dar cuprinsul lor era mărit la maximum prin tăcerea de pucioasă din jur şi totala lipsă de reacţie a fetelor înarmate. Totala lipsă de reacţie. Jesus a fost sigur că remarcasem asta. Mi-a prins privirile şi mi-a confirmat printr-o îngustare de pleoape: "Vezi, nici o reacţie"; apoi a rămas indiferent, ca şi mine, într-o poză de totală nepăsare pe care, când o luăm, noi, oamenii, putem fi crezuţi deoarece avem avantajul că auzul ne rămîne încordat fără vreo expresie în ciulitul urechilor.

Şi paşii veneau, veneau, ca un mic uruit bine ritmat şi bine sincronizat, îi dilatam şi-i analizam în atenţia noastră încordată, surprinzînd fiecare pătrime sau chiar optime din ei. Porniseră întîi ca o adunare bruscă, conspirativă. O scurtă foială, scurtă, scurtă de tot şi bine dirijată, undeva la primul etaj al hotelului. Câteva zgomote ieşite din comun — al unei genţi mai bine aşezate pe umăr, al unui capac închis sau al unei tuse. Apoi linişte deplină ca-n faţa unei comenzi mute şi pornirea în pluton cu paşi uşori, de gumă, care făceau zgomot mai mult prin mişcare şi apăsare decât prin impactul cu podeaua. Paşi, paşi mulţi, paşi deşi, paşi apăsaţi, paşi grăbiţi, tot venind, şi venind, şi venind către noi, umplînd spaţiul pe care eu l-aş fi

dorit de muzică şi netrezind nici o reacţie la fetele cu pulpe războinice şi sînii turtiţi de automate. Veneau, veneau, veneau prin toată încordarea auzului nostru.

Până când au apărut. În spaţiul dintre lăcaşul scării şi holul de la recepţie, trecând prin faţa unei deschideri înguste şi reapărînd apoi, după o coloană, în dreptul comptoarelor unde se aflau cheile, telefoanele, registrele şi căsuţele camerelor, cu Haiu în frunte, o coloană de zece-doi-sprezece oameni înarmaţi până-n dinţi cu aparate de filmat, aparate de fotografiat, camere video, aparatură de iluminat şi luat sunet, se îndrepta spre ieşirea unde auzeam distinct relantiurile unor automobile în aşteptare. Treceau rapid prin întunericul holurilor, umbre contorsionate de aparatura cărată, ale cărei părţi metalice aruncau către noi reflexe din luminile camuflate.

— Până la sfîrşitul raidurilor filmează tot, fotografiază tot, înregistrează tot! vorbea Jesus monocord ca şi cum mi-ar fi făcut comentariul filmului ce se derula prin umbrele din faţa mea... După ultima alarmă sau, dacă este *ceva* mai important, chiar în acest răstimp, totul este transmis la Auckland, Papeete, Pago-Pago sau cine ştie ce centru mai important au ei în Pacific, iar de acolo, pe cabluri de agenţii, în toată lumea. Când purtătorul de cuvânt ni le comunică, ştirile sunt demult apărute. Ăsta-i contractul, se scot bani serioşi. Se scot bani foarte serioşi. Zău! Ce mă strîngi aşa, ce? Nu-ţi vine să crezi?... Ce mă strîngi aşa, omule?! Vrei să-ţi dai seama dacă e aievea sau vis?! E aievea!... Bea o gură de coniac şi linişteşte-te!...

Dar eu îl strîngeam tot mai tare şi a trebuit să primesc un pumn surd sub coastă *ca* să-i dau drumul.

— Eşti idiot?! Mă faci să urlu şi suntem aici pe jumătate clandestini!

— Nu suntem clandestini! am gemut eu sub lovitura care-şi amplifica durerea. Nu putem fi clandestini pentru că tu puţi de la o poştă. Porţi cămaşa asta împuţită până când o jupoi fîşii! Ha! Te dezbraci ca o banană... Idiotule, ce rău m-ai lovit!

Durerea mă făcea să-i spun răutăţi; sau şocul. Şocul datorită căruia îl strînsesem atât de tare . Şocul trecerii ei!

Pentru că, în coloana celor înarmaţi cu tot -ce-a inventat gazetăria modernă, am văzut-o clar pa ea, grăbindu-se cu paşii aceia atât de specifici, despre a căror gratie nu puteam spune dacă e feminină, sportivă sau militară. A trecut prin faţă-mi şi răscolindu-mă şi fără să mă simtă; iar eu, eu l-am strîns pe huidumă în loc să sar la ea, sau să mă duc cu ea. L-am strîns, am primit pumnul cu aplicaţie precisă şi acum ascultam cum se îndepărtau automobilele în unul dintre care urcase şi ea.

— Te doare tare? m-a întrebat Jesus cu părerea de rău a celui care-şi cunoaşte efectul loviturilor.

Şi fiindcă i-am simţit grija, am sorbit înghiţitura din bolul ce mi-l oferea şi i-am mărturisit cu tristeţe:

— Era şi ea cu ăia.

— Cum să nu fie, nu-mi pricepu Jesus tonul — doar de cine aparţine?! Ei deţin monopolul, iar noi suntem nişte marionete: fiindcă un război nu se poate face fără mai mulţi corespondenţi!

— Şi nici nu m-a remarcat! am spus eu scîrbit.

Jesus îmi împrumută doar tonul; gîndurile lui erau pe o perfectă paralelă, bine distanţată de ale mele:

— Ăsta-i exemplul evident că nu dau doi bani pe cei mici, indiferent dacă e vorba de ţări sau de agenţii de presă! Noi suntem de formă: să apărem când trebuie şi să fim traşi pe sfoară. Ei sunt stăpînii, ei dirijează, ei trag beneficiile!

— Dar cine sunt ei?

Pesemne, însă, că şi întrebarea asta era departe de gîndurile lui. În cămaşa transpirată pe care nu-l văzusem sco-ţînd-o vreodată, Jesus nu-mi răspundea, ci înjura.

Din depărtări, venea spre noi mirosul acru al acalmiei. Venea în zdrenţe tîrîtoare, învălmăşind duhul stătut al tropicelor, urmele de pucioasă ale exploziilor, senzaţia de sufocantă umezeală mucedă care făcea fiinţele abulice, lipsite de chef de acţiune.

— Cine sunt ei? mi-am repetat obsesiv întrebarea, desigur în speranţa de-a mai afla ceva în legătură cu ea.

— Cine sunt! a exclamat înverşunat Jesus . Cine sunt!... şi, deodată, pe cine ştie ce traiectorie a gîndirii, îşi dădu drumul. Am luptat până ce mi-am văzut ţara liberă; am executat orice ordin şi-am văzut zeci de iniţiative în luptă, dar dacă-aş şti că au fost vreodată înscenări ca astea! se opri brusc, bău mormăind, ca şi cum ar fi simţit nevoia să se dezinfecteze cu alcool şi-şi răspunse punîndu-se singur la punct. Nu; n-au fost. Categoric n-au fost!

Era tulburat, era întărîtat. Acum îmi dădeam seama că atenţia mea îndreptată total spre Cristina, şocul meu în legătură cu Cristina mă făcuseră să omit, să nu remarc acele minute grave prin care, cine ştie de ce, şi el trecuse. N-am mai vrut să fac vreo altă gafă vorbind; i-am umplut paharul şi-am aşteptat; am găsit în mine tăria s-aştept, cu toate că, din clipă în clipă, mă simţeam împins să ies în stradă şi să mă uit după Cristina, adică să caut vreo posibilă urmă lăsată de ea.

— Eu te-am adus aici şi eu mă înfurii! zise el la un moment dat, îmbunat de arsura băuturii.

Şi pentru că sirenele începuseră încetarea, repede, gîfîit, în cuvinte mitraliate rapid, până nu apucau să apară cei din adăpost, încercă să se justifice:

— Te-am chemat, dar aveam o îndoială, credeam că n-o mai fac aşa, pe faţă; şi nu mereu, ci

numai în cazuri de excepţie. Dar la ei totul e funcţionăreală şi program. Programul e criminal, adică; ei sunt funcţionari corecţi care execută. Ei fac totul ca un job, se schimbă la ore fixe, îşi iau pauzele respective, repaosul respectiv, privesc mîrşăvia ce o execută ca pe o afacere discutată în jurul unei mese şi pusă la cale fără sentimentul ruşinii şi apăsării pentru crimă. E o afacere ca oricare alta chiar dacă e afacerea morţii, chiar dacă distruge, aduce moarte şi zguduire... Astea sunt convenienţele burgheze văzute la modul lor cel mai grav: nepăsarea pentru ce faci şi grija unică de a aranja totul, cât mai în folosul tău, respectul cinic pentru acest cinism şi singura apreciere a lururilor: cât sunt de convenabile pentru egoismul tău. Urăsc de moarte această plagă plină de reguli de convieţuire prin care unul închide ochii la mîrşăvia celuilalt. Din pricina ei, războiul a devenit o meserie de opt ore, după care te speli, te schimbi şi mergi la cinema.

Mă domina într-o asemenea măsură, îmi transmitea atât de vehement răscoala sufletului lui încât întărâtă tot mai mult în mine întrebările pe care mi le puneam în legătură cu totul şi mai ales, cu Cristina: candida şi imaculata Cristina!...

Aşa că am simţit o uşurare când dispreţul lui s-a manifestat printr-o decizie capitală:

— Mă duc să mă culc. Pot să urle mii de sirene. Fac ceva pe alarmele lor, pe bombardamentele lor, pe antiaeriana care e tot a lor, pe ştirile pa care le transmit cum vor ei, toţi care se hrănesc din bugetul lor! Ciao, hombre! Întotdeauna a fost tristă soarta celor mici. Mai ales dacă sunt şi deştepţi!

5

Fierbeam şi eu. I-am spus-o lui Llull, primul care s-a apropiat de mine când ne duceam spre

adăpost.

— Când am venit aici voiam să risc pentru o cauză nobilă. Dar el m-a dezumflat deplin:

— Unde mai găseşti cauze nobile!...

— Eu am crezut în lupta de eliberare a popoarelor! i-am spus ameninţător.

— Ehe, câte dedesubturi sunt şi aici!... şi-a continuat el convingerile meschine.

În loc să-l plesnesc, i-am pus din nou întrebarea neplăcută:

— Ţi-a apărut reportajul cu biserica îngropată?

— Care biserică îngropată?

— Cea de lîngă aeroport.

— Care aeroport?

— Cel pe care am fost ţinuţi o săptămînă.

— Am fost noi ţinuţi o săptămînă?

— Putem verifica: Haiu e aici, cu noi.

— E aici, cu noi?

— Dar ce, nu l-ai văzut? E maître. Şi popa; popa cred că e purtătorul de cuvânt.

— Da?... Ciudat!

— Deci ţi-a apărut sau nu?

— Ce să-mi apară?

— Reportajul.

— Care reportaj?

— Care-ai zis că-l scrii, când am deschis uşa şi-au căzut scheletele pe noi.

— Scheletele?

Cert lucru că puteam continua astfel la infinit. L-am luat la sigur făcându-l să-mi simtă autoritatea glasului:

— L-ai scris sau nu l-ai scris?! Ne propuneai atunci să facem o asociaţie a presei libere!

Impulsivitatea mea ritoasă l-a descumpănit:

— A, da... Parcă îmi amintesc. Dar vag!... Foarte vag. Ştii, eu acum sunt cu gîndul la nevastă-mea; aştept să vină nevastă-mea... Şi, deodată, după o pauză, îşi aminti: N-am mai discutat noi o dată despre asta?

Pentru că eram în întunericul adăpostului şi nu-i vedeam faţa, m-am răzbunat imitîndu-l:

— Despre ce?

— Despre ce-mi spui.

— Dar ce-ţi spun?

S-a simţit lezat şi-a mormăit ceva apăsător ca şi mirosul insalubru al adăpostului:

— Hm, da, bine. lasă, afară... Îţi explic afară.

Dar afară, adică în hol, l-am văzut foarte deranjat. L-am văzut chiar indignat pe el, singurul om care, la tîrzia oră de noapte şi alertă, avea atributele eleganţei — o eşarfă la gît, un ecuson pe buzunarul cămăşii, o perfectă cărare în mijlocul frizurii cărunte. Îmi amintii de ce spusese odată Jesus: "Llull, când e treaz, se poartă la fel de distins ca un lord ce iese dintr-un water-closet".

— De ce când iese? întrebasem eu pentru ca să aud în urechi tunetul logicii umorului său:

— Când intră, se mai grăbeşte şi el, oricât de lord ar fi!

Dar Jesus era acum culcat, cu instinctul său de conservare căpătat în gherilă, iar eu nu eram atât de intim cu Llull ca să-l iau peste picior spunîndu-i *"heieje"*. L-am îmbiat cu coniac numai ca să-i văd încă o dată gestul de dispreţ suveran. Şi, amintindu-mi că îl batjocorisem şi la prînz, i-am cerut scuze:

— Te rog să mă ierţi dacă exagerez, dar suntem toţi într-o stare...

Vexat, el îmi vorbi în cea mai clasică engleză cu putinţă:

— Poţi s-o faci; dacă-ţi vine chef şi simţi că-ţi permiţi, poţi s-o faci; aşa sunteti voi, ăştia, latinii... Dar nu în public!... Ce rost *avea* să mă tragi de limbă acolo, pe întuneric, unde toţi puteau s-asculte ce vorbeam?!

— Parcă aici nu pot asculta! Radiofonia modernă plus electronica...

— Nu, nu; aici nu! afirmă el competent. E o prostie ce cred neiniţiaţii — că în lumea noastră

există peste tot mijloace de ascultare. Suntem obsedaţi de această posibilitate, care tehnic există, dar practic nu se poate. Ar însemna să fim unul la unul — ascultaţi şi ascultători. Aşa că, după un avînt tehnic de moment, omenirea care e pusă pe destule economii a devenit selectivă.

— Te rog să mă ierţi, i-am spus impresionat de modul lui de-a mă lua foarte în serios.

— Bine, nu de asta-i vorba, acceptă el politicos, de-o politeţe tristă, cum nu-l mai văzusem — vrei să-ţi mai explic o dată de ce-am renunţat la reportajul acela, nu-ţi ajunge explicaţia de la prînz?

— Îmi ajunge, am spus eu ruşinat, simţind că mă molipseşte tristeţea lui, şi-i mărturisii. Totuşi, eu nu abandonez, eu am scris unu! bombă... Bombă, mă-nţelegi?!... Le-o pun sub fund! '

— Ar trebui să stai mai întîi de vorbă cu purtătorul de cuvânt, spuse Llull cu glas inodor, parcă voit indiferent.

— Ba nu; mă duc să mai văd iarba dinosaurilor, ca s-o descriu în reportaj.

Dar a fost destul de greu ca să găsesc drumul spre salonul cu plante atavice. Am încercat coridoare, uşile restaurantului, intrări prin stradă sau prin curtea interioară, dar pe cât de simplu şi de direct intrasem atunci când mă condusese Haiu, pe atât îmi era acum mai greu să aflu vreo cale. Am abandonat, m-am dus la telex şi mi-am transmis reportajul care mustea de ură.

Când m-am întors de la poştă, am început să caut iar. O fată de serviciu m-a întrebat cu ochi rotunzi şi buze groase cu ce mă poate ajuta. I-am prins în podul palmei umărul gol, ca o pîiniţă, şi i-am vorbit despre grădina cu plante grase şi catifelate ca pielea ei, ale căror fire de iarbă înaltă îşi schimbă culorile de la portocaliu la violet şi de la violet la portocaliu în unduiri perpetue *ca* apele pe care le face soarele când răsare din ocean.

— Ce frumos vorbiţi dumneavoastră, mi-a spus fata surîzînd ca un model al lui Gauguin şi i-am simţit în palma mea pîiniţa fierbinte a umărului.

— Şi, când te amesteci prin ea, i-am spus, ai impresia că-i verde, dar nu fiindcă e verde, ci pentru că o boare verde se realizează din amestecul ăla mişcător de violet cu portocaliu...

— Minunat! exclamă din nou fata.

— Ei, unde este, unde este? am întrebat eu nerăbdător, strîngîndu-i braţul scurt şi plinuţ.

Iar ea se pregătea să-mi răspundă când am auzit:

— Ce să fie?

Cu unsoarea zîmbetului său, Haiu apăruse dorind neapărat să mă servească:

— Ce căutaţi, ce căutaţi? Vă rog să-mi spuneţi ce căutaţi, fata nu ştie.

— Haiu, îmi auzii glasul cîntînd vocalele cu amuzament, ai venit la tanc; tu întotdeauna vii la ţanc!

— Mă bucur să vă servesc, domnule; e deviza companiei, adică a hotelului nostru, se poticni el: clienţii noştri...

— Da, da, ştiu: clienţii voştri, urmăriţii voştri, îl completai eu cu bonomie, e-n regulă! Spune-mi încotro e salonul cu plante unde m-ai condus aseară?

— Aseară, când aseară?

— Aseară, la recepţie.

— La recepţie... Aseară...

— Unde era şi generalul.

— Generalul?

Începea!... Pentru a doua oară sau poate pentru a mia oară în noaptea plină de nebunie începea această tatonare, această batjocură, acest joc stupid la care nu ştiam dacă voi avea tăria să rezist.

— Haiu, i-am spus rînjind, m-ai condus aseară, ai ciocnit cu mine, ai făcut conversaţie cu mine!

— Da, bineînţeles.

— Era generalul, era toată lumea bună, era Cristina, era...

— Da, bineînţeles.

— Mi-ai dat un pahar al cărui conţinut l-ai şi lăudat...

— Da, bineînţeles!

— Şi nu se petrecea totul acolo, printre iarba dinosaurilor?

— Care iarbă?

— Haiu, i-am fixat ochii rotunzi ca de peşte, Haiu tu îţi baţi joc de mine!

— Nu pot să-mi permit aşa ceva, răspunse el ca un adevărat om de lume.

— Nişte ierburi grase, superbe, vibrînd în culori vii de la portocaliu la violet; nişte smocuri mari, aspre, elastice şi unduitoare cu o emanaţie care împrospăta plăcut puturosul vostru aer de tropice, nişte fire elegante, mai mult decât iarba regală, mai mult decât iarba elefanţilor, venind dintr-un alt sistem de vegetaţie, dintr-o altă lume decât cea a clorofilei. Mirajul acela plăcut care ne fascina pe toţi...

— Vorbiţi foarte frumos, dar nu-mi amintesc nimic în legătură cu iarba asta.

L-am luat de guler:

— Dumă în salonul unde a avut loc recepţia ieri seară!

— Poftiţi '

Am făcut doar cîţiva paşi, ne-am îndreptat spre uşa din stînga restaurantului, am intrat într-o încăpere largă — jumătate salon, jumătate terasă — şi când a aprins lumina, mi-am poticnit privirea de nişte mese umede şi decolorate care, despuiate, cu picioarele subţiri]a vedere, nu mai aveau nimic din somptuozitatea bufetului copios îmbrăcat în pînzeturi albe. Pe margini, scaune puse unele peste altele şi un spaţiu mare între coloane, de geometria căruia parcă îmi aminteam.

— Aici a fost! demonstra Haiu ca un prestidigitator, gesticulînd cu lăbuţele sale scurte. Aici!

Şi totul era sordid, totul căpăta o prea reală denudare tristă.

— Aţi dus lăzile cu iarbă, i-am spus sec, ameninţător.

— Nu a fost nici o iarbă, domnule.

— Haiu!... Dar spunîndu-i numele, eram deja cu de-getele în gîtul lui: Haiu, tu eşti un porc, tu mă minţi în faţă cum m-ai minţit de-atâtea ori... Haiu, pe toţi i-am văzut furioşi sau tulburaţi în noaptea asta , să te ferească dumnezeu dacă m-apucă şi pe mine!... Haiu, tu eşti secătura care mă minte continuu, care mă suspectează continuu, care mă urmăreşte continuu! Haiu, cine te ţine pe urmele mele, Haiu?! Spune, spune repede dacă nu vrei să mori aici!

Şi într-adevăr, era o noapte de nebunie. L-am văzut pe plutonier nemaiputîndu-se abţine.

— Astîmpăraţi-vă, mi-a ordonat, nu mă mai jigniţi ca aseară!

— Nu mă intimidezi, i-am strigat; spune repede dacă nu vrei să mori!

Am simţit un fulger. O lovitură venind dintr-un sistem de lupte care, în Europa, e din import. O lovitură sigură, cu care s-a şi eliberat, m-a şi anihilat, nici nu mi-a dat posibilitatea să remarc unde am primit-o.

O lovitură narcotizantă, poate chiar un narcotic şi nu o lovitură, care i-a dat posibilitatea să mă aşeze lîngă zid ca pe o cîrpă lipsită de voinţă. O lovitură ca şi cum n-ar fi fost; ca un jet de gaz ce nu-ţi produce lacrimi, ci îţi ia voinţa.

Şi-a scuturat pălmuţele lui bombate, şi mi-a spus cu un respect aspru:

— Să nu mai încercaţi!... Şi să nu mă mai acuzaţi!... Dumneavoastră, continentalii, ne distingeţi greu trăsăturile; de asta ne confundaţi unii cu alţii. Şi nu mă mai acuzaţi, dacă nu reuşiţi să mă distingeţi bine!... După dumneavoastră!

Mă conduse la lift ca pe un arestat.

Fata cu ochi rotunzi, mai rotunzi decât ai altora, urcă cu mine, să mă conducă. Dar eu eram drogat sau hipnotizat. Am privit prin ea, prin sînii ei, prin umeraşii ei goi... Şi-am ieşit din lift fără măcar să-i mulţumesc.

Am căzut pe pat într-o legănare greţoasă şi-mi amintesc doar c-am înjurat când am fost sunat spunîndu-mi-se că-i ora pentru conferinţa de presă.

6

M-am trezit cu o mîngîiere uşoară ca şi cum mi-ar fi trecut peste faţă fire de iarbă.

Şi cu chipul Cristinei aproape; incredibil de aproape de al meu!

Incredibil de aproape!

—Ce-i cu tine, n-ai fost nici ieri, nici azi la conferinţa de presă, n-ai mîncat. N-ai coborît în adăpost?...

— Pe cine-ai pus să mă spioneze ca să ştii toate astea? Simţeam parfumul palmei ei stîrnindu-mi nările.

— Prostule!

— Bineînţeles că sunt prost, i-am şoptit în podul palmei ca într-un ghioc; bineînţeles!

— De ce? -

Nu ştiam ce mă amăgea mai mult: întrebarea buzelor ei apropiate, sau ecoul şoaptei mele în palma ce i-o ţineam? Am vorbit rar, parcă din dorinţa de-a inspira cât mai încet parfumul palmei din care, tainic vibrînd, mi se-ntorceau cuvintele:

— Fiindcă te las să treci pe lîngă mine; fiindcă suport să nu mă observi, să nu mă remarci, să nu mă simţi în preajmă; fiindcă nu ţi-am pus mîna-n păr, nu ti-am apucat părul ca pe-o coadă amintindu-ţi că n-ai ce căuta cu alţii!

— Când?

— Mai ales noaptea!

— Unde m-ai văzut tu noaptea?

— Asta-i, că te-am văzut!

O oarecare răceală se produse prin îndepărtarea buzelor ei. Iar eu nu doream aceasta.

— M-ai văzut tu pe mine noaptea?!

— Da, te-am văzut...

Dar mă simţeam laş şi recunoşteam asta cu glas vinovat. Voiam un singur lucru; s-o cuprind, s-o readuc, să stăm ca mai înainte. Şi mă tulbura groaznic crisparea atentă care se instaura între noi.

— Vino, i-am spus, vino aici, lîngă mine, pe pernă, aşa cum te-am găsit când m-am trezit din somn. Vino; lasă astea; vino...

Îmi părea rău. Îmi dădeam seama că tulburasem clipa şi-mi părea rău.

— Când m-ai văzut? întrebă ea mai moale, doar ca un ecou, intuindu-mi starea.

— Te-am văzut prin iarba dinosaurilor, i-am spus; te-am văzut când portocalie, când violetă, în culori descompuse din spectru, aşa cum te văd şi acuma când de-abia întredeschid genele. Haide, stai; stai lîngă mine, acoperă-mi lumina care vine de la soare şi atunci o vom descompune mai repede amîndoi!

Se pleca greu, crisparea încă mai dăinuia, iar lumina plină, care se strecura în jeturi printre obloane, îi făcea abia perceptibila mişcare a bustului, atras de mine spre pernă, să pară ritmată, întreruptă ca într-un greu sesizabil balet mecanic; Numai eu, palmele mele care exprimau chemarea, simţeam această deplasare mişcare cu mişcare, mai bine zis oprire cu oprire, pentru că era vorba de impulsurile reci pe care logica ei încă i le dădea. Iar striaţiile înguste de lumină pe care nu voiam s-o primesc direct, atât de tăioasă în strălucirea ei albă, îmi treceau prin pleoape descompunîndu-se, într-adevăr, într-un curcubeu cu palide dominante violete. Îmi părea atât de rău că nu rămăsesem aşa de la început, cu tihna colorată în care mă trezise atingerea părului ei!... Şi n-aveam decât să insist:

— Vino, închide ochii şi vino; închipuie-ţi că te chem să stăm lungiţi în iarba dinosaurilor. Închide ochii şi-ai să vezi cum se amestecă undele curcubeelor care au toate culorile, în afară de verde.

Ea, mai ceda un pic atracţiei către mine...

Un pic. Şi o simţeam cum în gînd încă mă mai întreabă unde-am văzut-o. Era stupid. O dorisem atâta, iar acum... De ce, oare, avusesem accesul acela stupid de sinceritate?!...

— Vino, lasă-mi mîna; lasă-mă să-ţi vorbesc în palmă...

Şi, deodată, am simţit-o lîngă mine. Alături. Cu buzele atingîndu-mi faţa când vorbea. Ca şi cum mi-ar fi caligrafiat cu mişcarea lor sensul cuvintelor pe obraz:

— De ce să-mi vorbeşti în palmă?

Era mult mai mult decât aceste cuvinte. Ele nu înseamnă nimic pe lîngă ce transmiteau sensurile lor desenate de căldura buzelor... Am fost atât de bucuros încât am devenit deodată inspirat şi i-am descris cum, vorbind în palma ei ca într-o scoică, simt cuvintele întorcându-se din nou la mine. Se întorc reverberate, aducând ceva din fiinţa care le-a imprimat vibraţia. Se întorc şi reintră în mine odată ca particulele culese, din ea. Şi mă îmbată şi le trimit din nou, mai calde, mai vibrante; iar ele se întorc şi mai cald, şi mai vibrant înapoi, tot mereu într-un crescendo, cum capătă ecourile scoicii din ecourile tale şi ecourile tale din ecourile scoicii... Numai că, aici, când se amestecă astfel buzele şi vorbele şi tremurul cald al palmei ei nu mai e vorba numai de sunete, nu mai e vorba numai de un univers sonor, ci de universul întreg al unor fiinţe ce se caută în tremurul degetelor ei gravitează emoţia. Vorbele sunt trimişii mei care culeg din podul palmei ei parfumul dermei, căldura sîngelui, recepţia nervilor şi stările şi gîndurile şi catifelarea şi aromele şi ecourile... Se întorc la mine pline de efluvii care sunt, de fapt,

ea. Starea ei, reverberaţiile mele în ea... Şi astfel reverberaţiile ei trăiesc în mine iar eu i le transmit multiplicate. Totul se transformă într-o masă ce poartă particule din mine către ea şi culege particule din ea aducându-le către mine. Totul, într-o dulce, perpetuă prostie care mă face să mă simt fericit.

Tremura într-adevăr tremura. Intrase în vibraţie, iar satisfacţia receptării vorbelor, verbului şi imaginilor, o simţeam prin felul în care buzele ei executau tainice raiduri deasupra obrazului meu, scriindu-mi pe el nerostite, cuvinte de dragoste.

Da, există o vrajă a cuvintelor care ne cuprindă pe fiecare. A cuvintelor sau poate a sincerităţii lor. Dacă eşti om nu se poate să nu tresalţi la cuvinte, să nu fii sensibil la cuvinte. Eu, care mînuiesc cuvintele, le mînuiesc tocmai pentru că sunt sensibil la ele şi tocmai pentru că asupra mea ele pot să-şi exercite fascinaţia. Ea care intră în transă când descrie ceea ce vede ceea ce ochii ei văd odată cu obiectivele aparatelor de filmat şi *ceea* ce inteligenţa ei simte peste instrumentele optice, se lasă în vraja cuvintelor mele tocmai pentru că le simţea ardoarea. Aveam experienţa recentă a unei curbe uriaşe în capacitatea minţilor şi a simţurilor de a asimila cuvintele. De la durdulia cu ochi rotunzi şi buze galeşe care, la vocabularul ei redus, fusese flatată de cum îi descriam iarba şi se topise sentimental într-un "vai, ce frumos vorbiţi" tocmai pentru că simţise dincolo de vorbe mîngîierea lor pătimaşă, până la incitantul intelect al Cristinei, care, dincolo de rostire, pauze sau poticneli, dincolo de armonia îngemănării vorbelor, simţea marea patimă a sincerităţii lor sau se îmbăta cu patimă în sinceritatea lor. Da, există o vrajă a cuvintelor. De la înţelegerea lor primitivă şi până la cele mai subtile rezonanţe pe care fineţea unei simţiri le poate detecta. Şi ea ne cuprinsese, ne cuprinsese, ne cuprinsese...

— Vino în iarbă, i-am spus; ia albul aşternuturilor descompunîndu-l în spectru şi vei afla mirajul culorilor de dincolo de clorofilă... Hai, stai în iarbă cu mine; stai?

— Stau.

— Cu capul pe braţul meu?

— Cu capul pe braţul tău.

— Şi-mi spui a ce miroase iarba?

— Nu pot.

— De ce?

— Are un parfum amar şi răcoros şi straniu, care parcă nu-i făcut pentru simţurile noastre.

— Ba pentru ale mele este.

— Poate că eşti tu mai aproape de dinosauri, te tragi mai direct din ei.

— Poate. Dar şi tu.

— Cum?

— Pentru mine, iarba miroase a trupul tău, a părul tău, a degetele tale.

— Asta pentru că n-ai cunoscut bine iarba.

— Eşti modestă; dar tu ai cunoscut-o?

— Păi nu stau în ea? Nu stăm amîndoi în ea? Nu privim amîndoi cerul printre firele ei? Tu, cu obrazul pa fruntea mea, eu cu creştetul în golul umărului tău... Privim cerul care pare brăzdat de subţirimea undelor lor când portocalii, când violete. Nu-i frumos?

— E minunat. Numai că cerul e brăzdat de undele glasului tău.

— Se poate; pentru că glasul meu nu mai e glasul meu; trebuie să fie glasul ierbii.

— Ce minune! De ce-o fi dispărut iarba asta?

— De ce-au dispărut dinosaurii?

— De meteoriţi au dispărut. În ploaia de iridium.

— Sună poetic; "Să dispari în ploaia de iridium"...

— Sună poetic pentru că iridiumul pare a fi un fel da curcubeu — vezi, revenim la ideea culorilor — dar să fii sufocat, chiar şi de un curcubeu, nu

cred că poate fi prea plăcut. Dinosaurii au dispărut în plină desfăşurare a speţei, tocmai pentru că nu mai aveau iarbă.

— Iarbă din asta în care stăm noi?

— Da, iarbă, în care stăm noi, iarbă grasă cu parfumuri stranii şi culori spectrale.

— A plouat cu iridium.

— Vezi că ştii; au venit curcubee şi-au înăbuşit vegetaţia în aceleaşi culori ca ale ei. E foarte posibil să iubeşti o culoare şi să fii sufocat tocmai de ea!

— Iar dinosaurii au pierit de inaniţie: nu mai aveau iarbă, aveau numai culori. *Ca* noi — numai culori.

— Eu am iarbă; "iarba mea eşti tu!"... Îţi aminteşti?

— Cum să nu-mi amintesc? Sigur că-mi amintesc!

Eram fericit s-o simt, dar să n-o privesc, ci să mi-o închipui. Să mi-o închipui, aşa cum amîndoi ne închipuiam iarba, ne închipuiam culorile. S-o aud şi să mi-o închipui, să-mi alint obrazul în părul ei şi să mi-o închipui, să-mi simt vibraţiile degetelor împletite cu ale mele şi să mi-o închipui... S-o întreb, s-o cercetez şi să mi-o închipui.

— Îţi amiteşti c-ai fugit, că m-ai lăsat, că nu ţi-a păsat... am încercat-o.

Dar protestul ei era suav şi rugător:

— Nuuu!

— Tocmai când îţi spusesem că tu eşti iarba mea, adică îţi spusesem totul. Îţi spusesem sau nu totul? Vreau să ştiu!

Am simţit-o timidă, adunîndu-se mai mult lîngă umărul meu:

— Îmi spuseseşi! şopti.

— Şi tu n-ai crezut?... Tu nu poţi să crezi, tu nu eşti în stare să crezi?!

O mişcare se produse rupînd continuitatea fluxului stabilit între noi, cei întinşi unul lingă

altul. Un cot osos lipsit de blîndeţe se înfipse lingă coasta mea şi faţa Cristinei mai ales ochii ei îmi apărură dinainte acoperindu-mi cerul:

— Vrei să-ţi fac neapărat declaraţii?

— Dacă pentru asta ai venit...

Căpătă, în toată expresia, o decizie de copilă:

— Tu eşti altceva; nimeni nu se apropie de mine; toţi mă admiră cu politeţe.

— De teamă să nu-i taie generalul.

— Taci, nu vorbi de asta!

Ce tihnă era când ne simţeam, ne vorbeam, dar nu ne vedeam! Ce senină stare care ne lăsa să plutim cu imaginaţie! Acum, prezenţa ei, figura ei adolescentin decisă şi părul ciufulit mă tulburau. I-am spus ca într-un refugiu, mîngîindu-i mijlocul rămas gol între fustă şi bluză, şi privindu-i picioarele frumoase cu care se juca prin aer ca o şcolăriţă trîntită pe burtă:

— Tu nu poţi să ai complexe; eşti atât de firească, de copilăroasă, de sinceră!

— Alţii nu mă privesc aşa, îmi spuse plimbînd un deget pe buzele mele.

Era o declaraţie, era o dorinţă, era o recunoaştere, era nevoia de-a justifica pentru ce-i plăcuse în adăpost căldura braţelor mele?

Eram un prost că-mi puneam atâtea întrebări!... I-am cuprins mai strîns mijlocul şi am rotit-o încet ajungînd eu deasupra. Dar când am dat să-i sărut sînii, ea, cu o sălbatică teamă, s-a smuls.

— Nu; te rog, n-am venit pentru asta! îi sună glasul cam spart, cu teamă.

— Dar pentru ce, pentru ce ai venit? mi-l auzii pe-al meu întrebînd stupid.

— Ai lipsit două zile, nu era firesc să mă întreb ce-i cu tine?... Se aşeză în capul oaselor făcând un gest prin care încerca să-şi aranjeze părul. Decizia ei de-a fi limpede continuă dezarmîndu-mă cu logica sinceră: Nu era normal să vreau să te văd?

— Vezi-mă, am spus bosumflat simţind că nu mai aveam replică.

Iar ea, ca într-o părere de rău, mă mîngîie nedecis, mai mult traversîndu-mi obrazul cu unghiile.

Îi simţeam starea blîndă, regretul pentru neînţelegere dublat de faptul c-ar fi dorit să revenim la cum ne simţisem mai înainte, dar crisparea încolţea acum în mine. Crisparea unui gînd care apăruse încet şi distant ca o lumină rece, măruntă dar prezentă, perseverentă, înţepătoare: Oare dormisem două zile?... Două zile?!

— Ai spus ceva? mă întrebă ea cu bunăvoinţa celui ce încearcă să nu rupă relaţiile.

Îi priveam prosteşte genunchii, aşa cum îşi adunase picioarele sub ea. Şi nu mai aveam starea să trec dincolo de cuvinte, să caut sensurile intonaţiilor.

— Am dormit, deci, două zile! îmi rostii gîndul egocentric.

Ea m-a întrebat ceva, a vrut să afle ceva, să priceapă ceva. O auzeam; chiar îi ţineam două degete jucându-mă neatent cu ele. Dar de gîndit, mă gîndeam la Haiu: Ce-mi administrase, în lovitura aceea, ca să dorm două zile?... Sau fusese într-adevăr lovitură? Unde-o simţisem?... Reîncepe cu procedeele de pe aeroport?!... Nu se putea; aici existam într-un mediu civilizat!... Da, da, aveam să înregistrez protestul meu. Protestul meu de om care a venit aici cu inima deschisă... Ha! Prostul de mine!... Cui să-l prezint, purtătorului de cuvânt?...

— Mă duc, spuse Cristina, ridicându-se; mă duc acum... Totul se prăbuşea. Tot ce fusese frumos, tot ce fusese fantezie încărcată lent, tenace şi odihnitor de undele acelei comunicări dintre noi. Totul î... Nici nu-mi mai aminteam cum reuşisem să trecem peste crisparea ei, de îndată ce, acum, nu se mai putea trece peste crisparea mea. Şi lucrul cel mai grav: simţeam cum ea percepuse. Ca un tester bun, percepuse imediat şi, în mod automat, toate instalaţiile care o sensibilizau se stinseră, iar

conexiunile ce se stabiliseră în comunicarea noastră se desprinseră rapid, una câte una.

— Nu pleca, am strigat*;* dar strigătul îmi era adresat mie: astîmpără-te, nu te mai gîndi la Haiu!

Ea încă ezita. Sau, peste firea ei, ceva o obliga să aibă o desprindere uşoară, senină, lăsînd revenirii un loc marcat printr-un echivoc în care mai putea dăinui căldura; sau mă înşelasem eu şi nu toate conexiunile...

— Nu pleca, i-am spus ridicându-mă ca o stavilă în faţa ei, cu toate că ar fi trebuit să mă ridic în faţa mea; nu pleca!

— Ba plec! acuma plec; lasă...

Am năvălit pe ea ca o brută. Sărutările mele nu erau sărutări, ci exclamaţii, îmbrăţişările mele nu erau îmbrăţişări, ci exerciţii fizice.

Desigur, exerciţii prin care încercam să scap de obsesia lui Haiu.

— Nu vezi că nu există în clipa asta nici un fel de comunicare între noi! făcu ea un ultim efort să mă aducă la realitate.

Dar eu, poate tocmai fiindcă vedeam, mă încăpăţînam să nu văd. Dorinţa mea avea ceva josnic, recunosc. Era de-un egoism fără margini. Totul funcţiona la mine în virtutea conştiinţei că, dacă nu o fac acuma, dacă nu mă eliberez acuma de întrebările stupide în legătură cu cele două nopţi, pierd totul. Era o luptă acerbă, mai mult cu mine decât cu ea şi poate din pricina asta îmi intrase în minte că o doream atât de mult.

— Nu pentru asta am venit! suna undeva, în oasele capului meu, glasul ei.

— Trebuie să ne depăşim, îi spuneam trebuie!... Trebuie să ne depăşim!

Ea a mai zis nu. O dată; sau, cel mult, de două ori...

Mai tîrziu, când o mîngîiam calm, mi-am dat seama că avusesem dreptate să mă port astfel. Mă simţeam liniştit, iarăşi eu, iarăşi deplin, capabil s-o mîngîi şi să mă dăruiesc numai prezenţei ei, să fiu

relaxat şi să gravitez în jurul ei, doar în jurul ei, nemaipăsîndu-mi de alte lucruri, nemai-fiind minat de alte gînduri. Calm, tihnit, eram al ei şi-o mîngîiam încet, cu atenţie şi grijă, culegînd parcă de pe trupul ei o pulbere fină numai de mine ştiută. Eram calm şi mîngîietor ca într-o împlinire şi acumulam în mine vorbe, gînduri, imagini, visuri, năstruşnicii şi lucruri grave, toate numai pentru ea, pe care să le comunic ei şi să primesc de la ea ecoul lor.

Dar când, ca să pecetluiesc starea asta, mi-am apropiat faţa de ea s-o sărut, i-am aflat buzele inerte. Reci şi inerte. M-am depărtat mirat şi i-am văzut ochii ca un lichid fix. I-am sărutat gîtul şi n-am atins decât elasticitatea tendoa-nelor. Am tras-o către mine şi n-am simţit decât greutatea trupului.

Atunci am început să-i vorbesc. I-am vorbit mult. I-am vorbit frumos, i-am vorbit vulgar, i-am vorbit poetic, i-am vorbit şocant. Am căutat tot ce putea avea legătură cu noi doi, tot ce-o putea interesa, tot ce-o putea amuza sau intriga...

N-am reuşit să stabilesc nici un fel de comunicare. Nici un fel.

— Eşti o stea prea îndepărtată, i-am spus, semnalele mele nu ajung până la tine.

— Nu ajung! mi-a confirmat ea, aparţinînd uneî cu totul alte stări.

Iar eu am fost bucuros că mi-a răspuns. Ajunsesem să fiu mulţumit şi cu asta. În tensiunea mea egoistă, nu remarcasem că patima nu-mi era pe aceeaşi lungime de undă cu a ei şi o lăsa inertă.

— Bine, am protestat, dar noi care-am fost atât de împreună... Am fost împreună în iarbă, nu-i aşa?

— Care iarbă? întrebă ea încheindu-şi fusta.

— Iarba dinosaurilor... Iarba imensă, imensă...

— Imensă? mai întrebă ea automat, încheindu-şi şi pantofii.

— Imensă, spectrală, stîrnind răcori stranii...

Îşi cercetă chipu-n oglindă şi mă întrebă nepăsătoare:

— Unde-ai văzut aşa ceva?

— Cristina, tu chiar...

— Ia mîinile, destul; lasă-mă să mă pieptăn!

Ordinul ei m-a lovit. Am devenit blazat. "În definitiv..." îmi trecu prin minte. Dar ambiţia era mai mare. O vedeam cum pleacă dispreţuindu-mă tocmai fiindcă o obligasem să mă iubească, şi ambiţia mea creştea:

— Cristina, noi care-am visat atât de frumos... Şi chiar dacă n-am fi visat!

— Ce s-ar fi întîmplat dacă n-am fi visat?

Vorbea, desigur, numai ca să mă ţină la distanţă, să se poată aranja în oglindă. Şi asta mă umilea.

— Chiar dacă n-am visat azi, am petrecut zilele trecute prin iarba asta!

— Unde?

— Cum "unde"?,.. Jos, în sala de recepţii!

Îşi aşeză poşeta sub braţ şi, cu o nepăsătoare superioritate, rosti tranşant:

— Nu-mi amintesc.

Asta mi-a readus imaginea lui Haiu şi mi-a venit să sparg tot.

— Cristina! Cris-ti-na!

— Nu striga, mi-a spus ea demnă din uşă; n-a fost nimic, pentru că n-a fost nimic cum trebuie. Nu te-a interesat dacă şi eu...

— Cris...

Am tăcut. Şi nici măcar nu mi-am lăsat auzul să-i urmărească zgomotul paşilor eleganţi pe coridor. Voiam s-o fac pe bărbatul. Să-mi spun că nu-mi pasă, că vine ea înapoi odată şi odată!

Dar de-abia acum îmi dădeam seama cât de mult o doream. Cât de mult!... Cât de multă nevoie aveam de ea şi cu cât de mult bun simţ mă rugase ea să nu insist atunci.

Am luat cu ciudă aşternuturile şi, răzbunîndu-mă pa ele, le-am aruncat în baie ca pe-un braţ de iarbă tăvălită, călcată-n picioare.

Din firele invalide, turtite, se desena însă, mai frumos, chipul ei trist, jignit. Cu fruntea înaltă, cuprinzînd în ea şi mister şi inteligenţă, cu pometii ridicaţi mult, într-o ascensiune ca şi a trăsăturilor frunţii, sculptînd, între linia lor şi cea a arcadelor, elegantul lăcaş prelung al ochilor scăldaţi într-un luciu de insultă.

Şi nu ştiam unde era, să-i cuprind genunchii frumos sculptaţi ca arcadele, s-o implor pentru o penibilă iertare. Categoric: nu fusesem la înălţimea comportamentului ei. Îi auzeam acum paşii eleganţi şi demni, cum se îndepărtau categoric de fiinţa mea.

7

Llull a venit foarte preţios la mine începînd o conversaţie banală în cei mai academici termeni cu putinţă. Era îmbrăcat de prînz, cochet şi pedant ca într-un jurnal de -mode şi cu încă multe accesorii vestimentare pe lîngă tot ce-ti poate sugera un singur model. La gît, de exemplu, purta o eşarfă cu carouri, dar eşarfa, la rîndu-i, era prinsă într-un inel spiralat care se termina cu o mică antenă avînd în vîrf un grăunte de safir. Sacoul de etamină subţire era cusut cu tot felul de pliuri şi un passe-poil în locul reverelor. De brăţara ceasului îi atîrna şi o mică amuletă, tocul ochelarilor din buzunarul de la piept avea înfiptă în pielea lui fină o monogramă de metal, aceeaşi monogramă i se vedea brodată pe cămaşă cam în dreptul splinei şi trona pe unul dintre cele două inele care-i împodobeau mîna stîngă; în schimb, din buzunarul drept ieşeau pe sfert scoarţele elegante ale unui carnet de note marcate cu aceeaşi monogramă. Dacă aveai răbdare, intuiţie sau spirit de observaţie, îţi dădeai seama că scoarţele carnetului erau din aceeaşi piele cu tocul ochelarilor şi cu

portţigaretul pe care-l ţinea la îndemînă pe masă, iar ciorapii aveau acelaşi desen cu carouri ca şi eşarfa. Din aceste haine şi podoabe îţi apărea un Llull O'Llull micuţ şi preţios, cu frezã gominată şi obraz pudrat, cu expresie gravă şi gesticulaţie distinsă.

M-a condus încet spre masa unde îl aştepta un dejun sobru format din orez şi salate, m-a întrebat cum mă simt şi unde-am dispărut zilele astea, a aşteptat politicos să-mi comand şi eu prînzul, m-a felicitat că nu cerusem nimic de băut făcându-mi o agnostică teorie despre pauzele pe care trebuie să le oferi din când în când organismului şi, amintindu-mi de precizarea lui Jesus că nimic nu e dezinteresat la Llull, tocmai când mă întrebam ce-o fi urmărind, se achită şi de această obligaţie:

— Ştii, am vorbit cu purtătorul de cuvânt despre cărţile pe care le-ai scris; e foarte interesat de asemenea subiecte; chiar vrea să-ţi propună ceva; o să treacă la desert pe aici, sper că nu te deranjează să bem cafeaua cu el...

— Deci asta e, am vorbit eu cu tonul lui Jesus: eşti purtătorul de cuvânt al purtătorului de cuvânt!

— Ha, ha, ha! bună! rîse Llull fals, cu dantura îngrijit recondiţionată, şi îmi făcu un compliment banal despre simţul umorului pe care-l avem noi, latinii.

— Nu mai bei deloc, l-am întrebat mai mult ca să schimb vorba.

Filigranul vinişoarelor roşii i s-a accentuat în obraji si pe nas. L-a oprit demonstrativ pe bătrînul chelner şi i-a comandat un pahar cu lapte, apoi mi-a răspuns arătîndu-mi tihna selectă a restaurantului:

— Nu-i tăcut şi plăcut faţă de nebunia de seară?... E o atmosferă de cumpătare şi respect reciproc: unul serveşte o fructă altul un pahar cu lapte...

— Lasă, nu-mi ţine mie predici, te-am văzut şi altfel... Şi auzind un "hîc" neplăcut, m-am simţit

obligat să precizez: Vreau să spun că nu eşti un monoman nici un rob al prejudecăţilor ci ştii să înţelegi viaţa în ansamblul ei.

Asta îi dădu curaj, pesemne faţă de întrebările pe care şi le punea în legătură cu sine însuşi:

— Exact: trebuie să vedem viaţa în ansamblul ei! Eu de asta sunt mîndru: pot să fiu şi aşa, pot să fiu şi... altfel.

Mă cam enerva modul lui tern, banal, de-a o face pe preţiosul:

— Spune drept, ţi-e frică de dumneata, nu-i aşa?

— Omului trebuie să-i fie frică de ceea ce poate face el ca fiinţă nimicnicită din cine ştie ce versiune a apocalipsului.

— De acord; dar nu toţi au conştiinţa asta, în vreme ce dumneata o ai. Ţi-e frică de dumneata.

Dacă ar fi fost beat, desigur că ar fi recunoscut. Ar fi plîns recunoscând. Aşa însă...

Făcu un efort şi-mi vorbi ca un mare introspect:

— Vezi, dragul meu, soţia mea e o femeie deosebită. Ea a fost aleasă spre a fi preoteasă în tribul lor şi, pentru asta, i s-a dat o educaţie aleasă de către bătrînii tribului. A urmat şi nişte cursuri universitare de medicină populară, dar tot sub controlul riguros al preceptelor tribului. Eu am putut să mă căsătoresc cu ea, tocmai pentru că am făcut o serie de servicii guvernatorului tribului lor. Am fost încurajat, pe drept, şi de statul nostru pentru că, prin asta, rupeam prejudecăţile şi deschideam o nouă eră politică. Mi s-a promis chiar şi un loc în Congres, dar, de, oamenii îşi fac interesele cu tine, iar apoi... În orice caz, iniţiativa mea a fost încurajată din ambele părţi...

— Ai ciupit ceva! m-am trezit eu deodată vorbind cu toată tranşanta bădărănie a lui Jesus.

— Asta este altceva, trecu Llull repede, intimidat, peste amănunt; fapt este că soţia mea e o fiinţă cu totul deosebită, o fiinţă aleasă, crescută prin grija seminţiei, departe de obiceiurile primare ale familiei ei. Mâna ei mi-a fost acordată ca o

recunoaştere a meritelor mele, eu o iubesc, aşa că vreau ca toată comportarea mea faţă de ea să fie exemplară.

— Ai dreptate; am auzit că maică-sa nu duce la ureche!

— Cine ţi-a spus? întrebă el precaut.

— Exact, cine-ntreabă! i-am servit-o şi l-am văzut spăşit: Îşi cunoştea defectele de la beţie.

— Da, desigur, acceptă încercând să rămînă elegant măcar în gest; ea e o fiinţă deosebită, crescută special pentru un înalt ţel spiritual. O iubesc foarte mult şi, pe măsura iubirii, îmi este şi respectul.

— Bravo, parc-ai recita din Shakespeare, l-am gratulat fără să las impresia că-l batjocoream.

— O s-o vezi şi-ai să-ţi dai seama că merită să fie şi iubită şi respectată, sublinie Llull ideea cu atâta încăpăţînare încât parcă recunoşteam în asta o replică tip de pe vremea când statul îl încuraja să facă mariajul.

Nu i-am mai spus-o însă, pentru că, de masa noastră, cu un respect profund religios cuprinzîndu-i întregul pătrat al feţei, se apropie Haiu, personal Haiu, întrebîndu-ne dacă eram gata pentru cafea.

— A venit? întrebă Llull bucuros.

Haiu confirmă atât de solemn încât mă apucă dragostea de ochii lui lichizi, de buzele lui negre, de obrazul kaki şi-mi veni să-i dau un bacşiş.

— Da, sunteţi aşteptaţi în marele salon.

Şi ne conduse, nici mai mult, nici mai puţin, până la uşa pe care nu mai aveam cum s-o uit: uşa ce dădea în sala de recepţie unde călcasem de două ori, în două ipostaze cu totul diferite....

Acum era a treia. Nu mai vedeam mese, ci măsuţe înconjurate de canapele şi fotolii joase. Nu mai era terasa decât pe o porţiune foarte mică, restul deschiderii către ea fiind -acoperit cu ecrane colorate. Rămîneau stabile coloanele şi spaţiul mare dintre ele, cu o geometrie specifică. Le

remarcasem şi data trecută, acesta fiind indiciul clar al locului unde mă aflam. Pe o măsuţă erau aşezate dulciuri, sucuri, fructe; un chelner intră împingînd servanta cu serviciul de cafea şi purtătorul de cuvânt veni micuţ din adîncul colorat al încăperii, cu o lumină bizară sub ramele groase ale ochelarilor. Venea dintr-o direcţie care mă atrăgea şi pe mine, dar încă nu ştiam de ce. Venea întrebîndu-ne ospitalier:

— La cafea merge şi-un coniac, nu-i aşa?

Dar eu n-am apucat să-i răspund. Remarcasem: Ecranele colorate dinspre care venea diplomatul erau nişte ferestre uriaşe pe care se pictaseră smocuri din iarba dinosaurilor.

În dimensiuni naturale, în toate nuanţele culorilor lor, luminate strident de soarele care lovea de afară. La început nu distinsesem; îmi purtasem privirea de la porţiunea deschisă, prin care intra puternica lumină, spre geamurile pictate... Acum, însă, vedeam clar. Şi simţeam ceea ce mă izbise de la început: mirosul proaspăt de vopsea.

— Doriţi coniac? Mi-a spus domnul purtător de cuvânt să vă ofer, insista Haiu.

Iar eu, privindu-l, am înţeles că voia să-mi distragă atenţia de la geamurile pictate.

— Toarnă, toarnă, i-am spus şi m-am îndreptat rapid spre ferestre: Ce minunată reproducere! am exclamat încercind să întind mîna.

Dar ea mi-a fost prinsă cu îndemînare de către purtătorul de cuvânt în camaraderescul gest de a mă lua la braţ.

— Da, e un lucru de tradiţie Ia noi; e Edenul nostru, e imaginea timpurilor de aur ale insulei noastre, se oferi el din toată inima să-mi explice cea ce n-aveam nevoie, conducându-mă spre fotoliul meu: Poftim, aici; luaţi loc aici; să ciocnim un coniac foarte bun... Foarte bun!... Am auzit că este vasodilatator...

Am zîmbit suportînd şi banalităţile lui, dar privirile îmi tot scăpau spre violetul şi portocaliul din transparenta pictură a ferestrelor.

— Să ciocnim! propuse el.

Am ciocnit neatent, căutînd mai mult la Haiu care ne servea cu plecăciuni caraghioase pentru trupul său bont. Şi, când i-am prins privirile, l-am întrebat:

— Cine le-a pictat? Zilele trecute parcă nu erau.

L-am surprins încercând să capete un semnal de pe faţa purtătorului de cuvânt: dar n-a reuşit din pricina magnetului din ochii mei care-l ţintuiau.

— Sunt dintotdeauna, strigă el intimidat, ca la raport; fac parte din decoraţiunile hotelului! Poftiţi, aveţi cafeaua şi tot ce vă doriţi. Permiteţi-mi să mă retrag.

În vreme ce făcea stînga-mprejur, am observat o foarte scurtă tresărire nemulţumită la purtătorul da cuvânt: îl lăsa singur să se descurce, doar era mai mare în grad.

— Minte; alaltăieri nu era nimic! am spus eu confirmîndu-i parcă. "Vezi, e laş; te lasă să răspunzi singur"...

Dar fără să-mi dea o clipă sentimentul că m-ar fi auzit, purtătorul de cuvânt întoarse către mine o figură plină de interesul a ceea ce întreba:

— Ce faceţi, cum vă simţiţi la noi, aţi reuşit să vă adaptaţi?

Îmi venea să rîd şi să mă pretez la o şotie scoţîndu-i ochelarii care-i intelectualizau fizionomia. Am ales, însă, calea cealaltă, făcându-mă că accept convenţia:

— Bine, mersi; n-aş putea spune că mă simt rău; cu adaptarea e mai greu: nu suport zăpuşeala umedă; nu suport tropicul Capricornului...

— Dacă-i numai asta, e bine; tocmai ne vom deplasa spre ecuator. Sigur, nu ajungem până la el, dar atingem zona ecuatorială unde curenţii circulă mai mult, iar densitatea aerului e mai aproape de cea continentală.

— De-abia aştept s-ajung... Am continuat eu jocul da banalităţi, dar el căpătă deodată alt ton:

— Trupele noastre victorioase ne croiesc drum!

— Sigur, sigur, aşa e, interveni Llull bucuros că avea ce spune; n-ai mai fost Ia conferinţele de presă ca să afli de succesele marii ofensive.

— Suntem victorioşi, vorbim acum altfel în faţa omenirii, preciză purtătorul de cuvânt ca şi cum şi-ar fi dezlănţuit nişte colţi mari, albi, contrastînd ameninţător cu nuanţele feţei. Armatele noastre obţin succes după succes, populaţia le primeşte în entuziasm, ca pe nişte vrednici eliberatori, masa de voluntari li se alătură; nici nu mai avem echipament pentru cât de mulţi voluntari vin! E un entuziasm de nedescris, suntem un exemplu de eroism în faţa întregii omeniri; lupta noastră a atins apogeul marilor victorii...

Mă uitam acum la el de aproape, de foarte aproape. Îi studiam trăsăturile, mişcarea lor, ticurile; făceam legătura dintre acestea şi rezonanţele glasului; îi luam ochelarii masivi, din baga groasă, şi-i înlocuiam cu alţii subţiri, din sîrmă; dădeam spuselor lui o altă direcţie...

— Dumneavoastră, ca teolog, puteţi să mă înţelegeţi, veţi înţelege foarte bine ce spun, mi-am început fraza fără ca să remarc vreo opoziţie din partea lui.

L-am văzut numai rîzînd, adică rînjind şi deschizînd o servietă din care mînuţa lui scurtă a scos ziarul meu, propriul meu ziar. Ziarul la care scriam eu şi de care eram trimis. Recunosc, nu mă aşteptam şi l-am simţit că trăia bucuria şocului.

— Am vrut să fiu eu primul care vi-l aduce, îmi spuse în vreme ce eu, dîndu-mi seama de situaţie, deveneam agresiv.

— Puteaţi să n-aşteptaţi până azi; ştiu că vi se dă o copie după ce transmitem noi prin telex!

— Ce rost ar fi avut? V-aţi mai fi retras articolul, v-aţi fi făcut de rîs faţă de redacţia dumneavoastră?

Lucrurile, erau date la iveală; se juca tare şi cu cărţile pe faţă. Eu vedeam ziarul cu începutul titlului meu, cu subtitlul cuprinzînd şi majusculele propriei mele semnături şi deveneam mai rău, mai nervos pe măsură ce mă obligam să par flegmatic, nearătîndu-mi fireasca profesională curiozitate. El îi ţinea în mînă ca pe-o dovadă certă a vinovăţiei pe care nu voia să mi-o aprecieze în cuvinte, la fel abţinîndu-se. În spate aveam geamurile cu pictura misterios de proaspătă a ierburilor, iar în faţă, pe LlulI care aştepta o fisură să-şi implanteze protocolarele scuze:

— Pe mine mă iertaţi, dar...

— Bea-ţi întîi coniacul, i-am spus.

— Ştii că nu beau, se justifica el ridicat în picioare.

— Dar sunt două pahare nebăute. Trebuia să iau la propriu invitaţia
de-a ciocni?

Eram agresiv; eram gata să le dau cu ceva în cap. Pricepînd aceasta, purtătorul de cuvânt a preferat să scape prin sinceritate:

— Nici eu nu beau; n-am băut niciodată. Meseria mă obligă să ciocnesc.

— Bine atunci îl beau eu şi pe-al dumitale, i-am spus şi, când am coborît paharul de la gură, Llull nu mai era acolo. O uşă batantă se clătina în urma lui.

— Să ştiţi că am apreciat stilul reportajului dumneavoastră; are nervozitate, prospeţime, trăire... Chiar mă gîndeam ce frumoasă ar fi o carte despre lupta noastră scrisă în acest stil!

Ochelarii purtătorului de cuvânt mă priveau într-un fel anume, parcă atrăgîndu-mi atenţia: "Băiete, îţi dau o şansă". Asta m-a făcut să-i răspund brutal:

— N-am rămas singuri ca să-mi faceţi complimente; cred că vreţi, mai degrabă, să-mi spuneţi ce nu v-a plăcut

— Nu, nu, preciză el fără complexe: vă spun ce mi-a plăcut, tocmai fiindcă vreau să colaborăm.

— Şi cum aţi vrea să colaborăm?

— Dumneavoastră, pe care v-am primit aici fiindcă aţi declarat ritos că vreţi să ne susţineţi lupta de eliberare!

— Fiţi sigur de asta; fiţi sigur că lupta de eliberare o voi susţine!

— Insinuaţi, iubite coleg, dacă-mi permiteţi să vă spun astfel, insinuaţi...

Afişa un iezuitism de altă sorginte, de altă natură decât cea clasică, dar care mă enerva la fel ca şi cel cu care suntem obişnuiţi. L-am pus la punct printr-o declaraţie oficială:

— Mă aflu aici pentru a susţine lupta de eliberare a poporului dumneavoastră.

Pesemne că impenetrabilitatea vorbelor mele îl făcea, de data asta pe el, să simtă o asemănare care nu-i plăcea.

— Să ştiţi, îmi arătă el ziarul ca o ameninţare, în felul în care aţi scris aici, n-o susţineţi!

— După părerea dumneavoastră.

— După părerea unor oameni care cunosc situaţia nu de câteva zile, ci de o viaţă!

— Sunt dispus să ascult varianta dumneavoastră.

— Bine, conveni el, ca şi cum şi-ar fi călcat pe inimă, de îndată ce pentru asta am venit... Şi deodată ridică tonul: Dar vă previn, nu e vorba de-o variantă, e adevărul; adevărul istoric!

— Am spus că vă ascult.

— Insula noastră a fost un condominium, începu el. Trei puteri şi-au disputat-o, trei puteri au ajuns până la urmă la concluzia că e mai bine
să-şi împartă puterea asupra ei, datorită poziţiei strategice pe care o are în ocean: fiind foarte departe de toate continentele, fiind foarte departe de alte insule sau arhipelaguri, constituie un punct de alimentaţie atât în navigaţie cât şi în luptă. Starea aceasta de condominium a adus prejudicii grave dezvoltării poporului nostru, conflictele s-au agravat până când a început lupta de eliberare.

— Şi, tot din pricina aceasta, unii pretind c-a fost trădată lupta de eliberare.

— Pretind?... N-au decât să pretindă! Contrapropaganda duşmanului întotdeauna a fost veninoasă!

— Dar eu am stat de vorbă cu oameni care se află în cruntă ilegalitate şi care...

— Aţi stat de vorbă cu provocatorii. Cu provocatorii duşmanului insinuaţi aici, ca să deruteze populaţia!

— Eu relatez ce aud şi ce văd, i-am spus cu un ton mai moale, în vreme ce mintea mea începuse să configureze schiţa jocului pe care-l aveam de făcut.

Şi tonul meu concesiv îşi făcu efectul.

— Dragul meu, stimate coleg — dacă-mi permiteţi să vă numesc astfel — mi se adresă afectuos purtătorul de cuvânt, eu nu pun deocamdată la îndoială buna dumneavoastră credinţă; eu vreau tocmai să vă feresc de cei ce vor să vă transforme într-un credul!

— Există oameni care vor să mă transforme într-un credul?! am întrebat eu cu indignare accentuîndu-mi jocul.

— Vai de mine, şi-l accentuă şi el pe al său devenind mai blînd, mai sfătos; dar nu numai cu dumneavoastră! Credeţi că mi-aş fi permis să folosesc neplăcutul termen de credulitate dacă ar fi fost vorba da dumneavoastră?

— Dar de cine? am făcut eu ochii mari şi naivi.

— Vai, de toată lumea, cîntă el cuvintele mîngîietor pentru a se putea arăta deodată indignat: de toţi colegii noştri, când vin noi aici, aflîndu-se la început!

— De toţi colegii noştri! Am exclamat cu tonul cu care m-aş fi indignat şi eu spunînd "ce infamie!"...

— Da, da... Încuviinţă el grijuliu, ca şi cum m-ar fi apărat. Toţi suferă asemenea atacuri provocatoare, sunt sentimentalizaţi cu minciuni,

sunt tentaţi să scrie neadevăruri care să-i compromită în faţa opiniei publice internaţionale.

— Ce perfidie! au spus buzele mele rotunjindu-se mult, cu un început de îngrijorare.

— Curată perfidie! Mă asigură el arătînd îngîndurat ca omul care cunoaşte şi dedesubturi mai grave.

— De ce nu-i curăţaţi? La pămînt cu ei! Mi-am transformat îngrijorarea într-un început de vigilenţă.

— Avem şi noi greutăţile noastre, dragul meu coleg, mi se confesă el cu încredere...

Deci pornise. Jocul pornise. Pornise frumos. Ne serveam mingea unul altuia cu tot mai multă politeţe şi sportivitate, cu cât eram mai crispaţi.

— Dar, în ciuda acestor greutăţi, vegheaţi, nu-i aşa?

— Veghem, sigur că veghem; nu ne e indiferent ce crede omenirea despre noi! În curînd vom fi o ţară mare, vom avea un guvern luat în consideraţie...

— Speraţi la vreun loc în acel guvern?

— Eu, iubite coleg, sunt bucuros oricum, dacă-mi fac datoria faţă de ţară...

Măsuram, calculam: după aceste replici mai lente mai lejere şi mai inofensive, trebuia lovit. Mi-am împins glasul spre tenor:

— Ce bucuros mă simt că nu sunteţi ce-am bănuit!

— Dar ce-aţi bănuit!

— Pot să vă spun drept?

— Dar vă rog, iubite coleg; dacă-mi permiteţi să vă spun astfel!...

— V-am bănuit Haiu, adică plutonierul-comandant; ştiţi, prima dată vă confundam.

— Vai, dar cum se putea!

— Tocmai asta mă mir şi eu. Dar credeţi-mă, sunt atât de bucuros că nu sunteţi el, ci preotul!

A primit lovitura nemişcat; atât de nemişcat, încât m-a obligat să repet:

— Ce bine că sunteţi preotul!

Mi-a mai zîmbit o clipă şi a întrebat ca şi cum ar fi vrut din toată inima să-mi facă plăcere:

— Vorbiţi de un preot? Ce fel de preot?

— Preotul; am fost împreună pe aeroport!

— Care aeroport?

— Unde era comandant plutonierul care acum e aici, la hotel.

— Da? se miră el după o pauză. A fost, deci, comandant pe un aeroport?

— Exact; iar dumneavoastră preotul!

Mă privi îndelungă vreme şi, ca şi cum ar fi fost vorba de cu totul altcineva, se minună:

— Ce ciudat!

— Într-adevăr, foarte ciudat, am mormăit eu ameninţător simţindu-l cum îmi scapă printre degete.

— Chiar nostim! jucă el ca un bun artist, încercând să rîdă amuzat.

Simţeam că pierd şi-am devenit nervos:

— Vreţi să spuneţi că n-aţi fost?

El mă privi înţelept, cunoscându-şi acum superioritatea, şi filozofă grav:

— Nu putem fi decât ceea ce suntem în viaţă, totul e relativ; nu putem spune că suntem altceva decât ceea ce se poate proba!

Îi vedeam ochii mari, cu pupilele dilatate de lentilele puternice.

— Şi vreţi să scriu despre lupta dumneavoastră de eliberare! am exclamat agresiv.

— Adevărul; *adevărul* despre lupta noastră de eliberare, sublinie el.

— De acord! simţeam că ratasem partida; că mă enervasem mai repede şi, pierzîndu-mi umorul, pierdusem jocul; dar îl mai puteam întoarce; cu alte modalităţi, îl mai puteam întoarce. De acord, i-am spus tranşant. Răspundeţi-mi la trei întrebări; prin aceste răspunsuri mă puteţi cîştiga.

L-am văzut cum îi convenea, pentru că s-a lepădat imediat de rolul de mai înainte devenind

atent şi grav.

— Poftim!

— De ce ne-aţi ţinut o săptămînă pe aeroportul acela?

A răspuns fără să ezite şi fără să clipească:

— Aveam aici probleme grave; suntem, doar, în plin război.

A jucat atât de deschis, atât de tare, încât nici nu m-a mai întrebat dacă eram mulţumit de răspuns. Ştia că mă covăşise cu o francheţe la care nu m-aşteptam. Am întrebat repede, ca să nu-i dau satisfacţia să aştepte, cu superioritatea indiferentă pe care o abordase:

— Aveţi duşmani în rîndul populaţiei?

— Avem, dar...

Începea să dea înapoi, deci. Răspunsese la fel de prompt, "avem", însă se simţise obligat să adauge repede acel "dar" care, pentru orice meseriaş al interviului, era mană , era cîrlig pentru alte zece întrebări. L-am lăsat însă să spună tot ce voia, abţinîndu-mă eu, de data asta, să-mi manifest satisfacţia.

— Avem, spuse el, deci, prompt; dar aceştia sunt infiltraţi de duşman. Veţi vedea când vom înainta către nord cum ne va primi populaţia; veţi vedea cu ochii dumneavoastră demonstraţiile de fericire. Aşa că recunosc cinstit: avem, dar nu sunt caracteristici, nu reprezintă o masă, ci sunt elemente cumpărate de duşman.

— Care duşman?

— Cum care duşman? Cel cu care ne luptăm, cel căruia, înaintînd spre nord, îi ocupăm poziţie cu poziţie.

— N-are nume? Niciodată nu l-am auzit numit. Se folosesc întotdeauna paleative, alegorii.

— Exact! exclamă el fericit că nu-l încolţisem cu ceva mai neplăcut. Nu vrem să-i numim; pentru că ei sunt aceeaşi naţiune ca şi noi! Îi vom cuceri şi îi vom aduce la voinţa noastră. Nu vrem ca numele poporului nostru să fie pătat sau luat în rîs,

sper că înţelegeţi acest comandament naţional în perspectiva lui istorică.

— Bine, dar eu, pentru cititorii mei, cum să-i numesc pe cei din nord?

— Numiţi-i "călăii aerului" sau "cîinii terorişti" sau "cei rupţi de popor" sau cu celelalte atribute cu care-i caracterizează toată lumea...

— Şi atunci, pe cei despre care am scris, cei care vi se opun aici şi despre care dumneavoastră spuneţi că sunt agenţii lor, cum să-i numesc?

— Aţi spus-o foarte bine: agenţii lor.

— Ei na, nu m-am mai abţinut: agenţii unora fără nume!...

— "Agenţii trimişi de călăii aerului", îmi sugeră el ritos.

— Şi aşa credeţi că cititorii de aici, când vor citi reportajele mele, îi vor recunoaşte?

Nu-i convenea mersul pe care îl căpătase discuţia. L-am simţit luînd o decizie.

— Stimate coleg, dacă-mi permiteţi să vă numesc astfel, spuse el cu tonul celui ce atrage atenţia. Nu uitaţi că, aici, ce scrieţi dumneavoastră poate fi absolut inexistent!

— Cum adică?

— Adică eu am puterea ca populaţia mea s-o informez sau să n-o informez în legătură cu ceva. Ea poate şti ceva sau poate să nu ştie, după cum cred eu de cuviinţă. Va place francheţea mea? Nu umblu cu ocolişuri, tocmai pentru că vă apreciez. Vreau să vă dau dovadă de totală sinceritate şi, ca să stabilim o platformă comună, recunosc chiar acest lucru grav cum este monopolul ştirilor, pe care eu îl deţin. Vă place cum discutăm?

Era, într-adevăr, dur, lovindu-mă mereu cu francheţea a ceea ce spunea.

— Trebuie să recunosc: era singura cale.

— Atunci vă rog să trecem la a treia întrebare!

Se grăbea. Îşi dăduse seama de greşeala pe care o făcuse cu acel "dar" şi încerca să iasă cât mai repede de sub servituţile lui. Şi eu, însă, ezitam. Aş

mai fi avut două întrebări. Până la urmă am renunţat la cea despre băutura narcotică de pe aeroport, cu efecte grave asupra creierului şi voinţei, care era folosită şi la prizonierii anchetaţi; a cîştigat marea mea obsesie:

— A treia întrebare este în legătură cu iarba dinosaurilor.

— Vă răspund cu plăcere; zîmbi el pentru prima oară mai puţin crispat; doar v-am spus că este pentru noi simbolul unei frumoase vieţi trecute, al...

— De ce-aţi dus-o de aici? l-am întrerupt brusc.

Avea însă răspunsul pregătit:

— Dar n-am dus-o noi; a dus-o natura cu zeci de mii de ani în urmă.

— Nu. Dumneavoastră aţi dus-o; cu trei zile în urmă, poftim, cel mult cu patru zile. De aici, din acest salon. De ce?... Asta este întrebarea mea: De ce?

Nu mai era sigur pe el. Nu mai avea francheţe. Încerca să treacă la jocul comic de mai înainte:

— Aici e pe geamuri, pictată, cum bine se vede. Şi încă, pictată din imaginaţie!

— A fost naturală, în nişte lăzi mari, la recepţie!

— Dragul meu coleg, poate că dumneavoastră, cum să spun, aţi fost mai... entuziast, dar, vă asigur, n-aţi văzut altceva decât geamurile pictate. N-avea cum...

— Geamurile...

— Voiam să-i spun că geamurile sunt proaspăt pictate; că încă mai miros a vopsea, că... Dar m-am abţinut; m-am oprit. Era unica mea şansă de-a cîştiga. M-am oprit şi-am exclamat tîmp:

— A, geamurile... geamurile pe care eu le-am luat drept iarbă!

Şi-am izbucnit într-un rîs la care, prompt, ca şi cum exact asta aştepta, el m-a secondat cu sunete false.

— Ce nostim, spuneam eu printre hohote, când bei vezi dublu, dar chiar să vezi în spaţiu!... Ce

nostim!...

— Foarte nostim, foarte nostim, mă încurajă el. Şi mai rîse o clipă, pentru ca să mă întrebe afabil: Ei, sunteţi mulţumit de sinceritatea răspunsurilor mele?

— Sunt! I-am confirmat cât se putea de camaradereşte, ridîcându-mă; sunt mulţumit şi cred că vom colabora frumos. Mersi, iubite coleg, dacă-mi permiteţi să vă numesc astfel!...

Am ieşit fiindu-i într-adevăr recunoscător. Dacă nu m-ar fi minţit atât de senin, dar cu motive atât de categorice la această a treia întrebare, poate că nu mi-aş fi permis nici eu să-l asigur cu perfidie că sunt mulţumit.

Găsindu-l pe Llull în hol, mi-am adus aminte că încercasem cândva să-i rup în două firul de la butonieră.

— Bine că te văd, i-am spus, mai ai la haina maron, la butonieră, firul de iarba dinosaurilor?

— Firul?... Care fir?

— O bucăţică de iarbă, ruptă la recepţie...

— Iarbă?...

Cu cărarea împărţindu-i frizura exact în două emisfere, aşa cum puteam să i-o crăp dacă mă înfuriam, el stătea în faţa mea scîrbos, ca o întruchipare a tot ce înseamnă necomunicare între oameni. O întruchipare pomădată şi parfumată a minciunii.

— Iarba dinosaurilor, omule! Violetă sau portocalie...

— Îţi baţi joc de mine; aşa ceva nu există, iubite coleg.

— Dacă-ţi permit să mă numeşti astfel!

I-am trîntit-o eu, lăsîndu-l perplex.

8

— *Hereje, hereje,* eram sigur c-ai s-o faci!... De ce dracu nu te-am oprit, de ce nu ţi-am pus mîna-n gît, nu ştiu!.., Doar eram sigur c-ai s-o faci...

— Ţi-e ciudă că are altul mai mult curaj, l-am provocat eu numai ca să-l văd cum reacţionează.

— *Merda* curaj; asta-i prostie!

— Sunt foarte mîndru cu prostia mea.

— Bineînţeles: ca orice prost! Nu există pe lume lucru mai nostim şi mai periculos decât prostul mîndru de prostia lui.

— Prostie, prostie, da-i a mea! mi-am continuat jocul.

— Prostia-i a ta; dar ponosul poate fi al altora!

Nu glumea. Nu-i ardea de glumă şi, din pricina aceasta, nici nu se întreba cât era la mine joc şi cât era reală prostie.

— Mergi să te plimbi?

— Bucuros!... Pe o stradă unde se vînd ziarele cu bomba mea.

Dar a fost ultima oară când am încercat tonul de joacă. Umilindu-mi înălţimea, Jesus mi-a apucat ceafa cu laba care cădea din înaltul făpturii lui şi m-a împins în stradă.

— Am o singură rugăminte, i-am spus: dacă ştii cumva, pe unde, dacă ar veni încoace, ar putea trece Cristina, atunci...

— Să ne învîrtim prin locul ăla; te-am înţeles, îmi spuse el fără ironia la care mă aşteptam — cu toate că va fi greu, fiindcă ea vine cu maşina, cu maşina blindată, încă...

— Bineînţeles, am zis; ea vine cu maşina blindată de cine ştie unde, iar marele Jesus îmi spune mie să fiu calm, să stau în rezervaţia asta ca de animale puse la îngrăşat, să întind mîna să iau ştirile lor şi să le transmit cum mi le bagă pe gît. Asta-i cuminţenia, nu?

— Am să te plimb prin jur, pe unde poate veni ea, mormăi Jesus. Şi adăugă ca şi cum s-ar fi analizat: n-am chef să mă cert cu tine; vreau doar

să-ţi bag câte ceva în cap... De exemplu, de ce e bine să asculţi tot ce-ţi spun ei...

— Opaaa; te pomeneşti că eşti şi tu omul purtătorului de cuvânt!

Mi-a părut rău. "Şi el", spusesem. Dacă avea să mă întrebe cine mai era? Aş fi avut tăria să-i spun de Llull?... Mai ales acum, când era vorba de discreţie şi abţinere de la pripeală?

Totuşi, am, avut noroc: nu m-a întrebat. Pentru că nu ştiu dacă l-aş fi putut minţi; nu m-aş fi putut purta nesincer cu el.

Eram între alarmele de după-amiază şi cele de seară. Oraşul exista în plină viaţă, cu tarabe, cafenele şi vegetaţie luxuriantă. Se simţea apăsarea tropicelor. De abia aşteptam să pornim' spre nord, să ajungem într-o zonă subecuatorială unde se poate respira mai în voie.

— Te uiţi după ziarele cu bomba ta, îmi spuse Jesus, fără răutate, ceea ce m-a făcut să-i declar din inimă:

— Mă crezi chiar atât de stupid!... Cum o s-ajungă ziarul meu aici; şi, chiar dacă ar ajunge...

— Nu te cred, *hombre,* îmi simţi el mîhnirea şi mă mîngîie; ai făcut-o, ai făcut-o; asta nu înseamnă că te consider chiar un fraier! Şi, în definitiv... căzu pe gînduri, poate că e bine că le-ai dat o lecţie; nu strică, dă-i dracului; să simtă că există colţi!

L-am privit recunoscător:

— Eşti un băiat bun; îmi dai curaj.

A băgat de seamă că nu mai era pic de joc, pic de cabotinerie în comportarea mea:

— E greu, bătrîne, e greu -, poţi să-i dispreţuieşti, dar de perfizi sunt perfizi!

— Purtătorul de cuvânt a fost atât de tranşant cu mine, încât mi-a spus clar că, aici, pe teritoriul lui, el are toată puterea să facă cunoscut ceea ce vrea şi să treacă sub tăcere tot ce nu vrea să se ştie. Ca să-ţi spun drept cu naivitatea mea, încă m-am mirat la un adevăr atât de elementar.

— Câtă vreme va exista concurenţă, va exista şi o triere, sau o dirijare a informaţiei. Concurenţă nu doar politică; indiferent sub ce formă; ce, interesele de reclamă ale marilor concerne nu duc tot către asta?

— Da, dar mă gîndeam eu: trăim într-o epocă în care mijloacele informaţionale de masă au cuprins tot mapamondul.

— L-au cuprins; în avîntul tehnicii şi al acţiunii de informare, l-au cuprins într-o reţea strînsă, care nu mai lasă diferenţieri între nici un loc de pe glob...

— Exact; cine spunea că, avînd în vedere rapiditatea mijloacelor de informare moderne, omenirea e un mare sat, un mare sat pe care bârfa îl parcurge imediat, şi nimic nu poate fi ascuns, totul se ştie?...

— E adevărat, dar lasă-mă să termin: Voiam să spun că reţeaua de informare a cuprins atât de strâns mapamondul, încât acum, prin delimitare, începe să-l despresoare; mă înţelegi?

Îl înţelegeam, cum era să nu-l înţeleg?! Îl înţelegeam, mai ales
simţindu-i căldura de animal deştept care comunica sincer cu mine. Mă lua în serios, adică; şi îmi spunea lucruri grave. "Gîndea pentru mine ca un camarad bun sau chiar ca un părinte", aş fi fost capabil să spun, în starea de duioşie recunoscătoare la care mă adusese. Îl simţeam, îi simţeam starea: devenea grav şi preocupările lui aveau nevoie de o minte care să le înţeleagă. Poate tocmai pentru că erau preocupările unei experienţe de viaţă ample şi crude, faţă de care umorul lui, uşoara lui insolenţă, nepăsarea îmbrăcăminţii de mirosurile căreia eu îmi băteam joc mai mult decât trebuia, erau doar o carapace.

— Nu-l despresoară ea, de la sine, ci această reţea de informare pentru clădirea căreia pământul străduieşte de mai bine de-un secol, începe să fie

ruptă, găurită, intercalată; adică i s-a descoperit şi antidotul.

— Exact! exclamă el, mulţumit că ne înţelegem. Ai cel mai bun exemplu insula asta atât de izolată în mijlocul oceanului. Datorită mijloacelor de comunicaţie ea nu mai este deloc izolată; poate comunica oriunde, poate primi ştiri de oriunde, ceea ce se ştie la Paris, New York, Melbourne se ştie şi aici concomitent. Concomitent, precizez, nu mai tîrziu decât în alte locuri. Un ziar tipărit aici poate cuprinde aceleaşi ştiri cu unul care iese în acelaşi timp din rotativa la Stockholm sau Buenos Aires. Numai că...

— Numai că există purtătorul de cuvânt!

— Purtătorul lor de cuvânt care blochează ştirile ce circulă în jurul lumii...

— Şi îşi bagă altele, de-ale lui.

— Exact; dar uite unde-i speculaţia. Omul contemporan, ştiind că tot
ce-i informaţie circulă în jurul lumii, citeşte ştirile lui şi le consideră de importanţă mondială. Aici e dezinformarea şi diversiunea produsă de grefarea unui individ ca purtătorul de cuvânt pe circuitul informaţiei mondiale. El reţine unele ştiri lansează altele şi, astfel, scurtcircuitează circulaţia ştirilor readucând ignoranţa la un mod dublu: prin privarea cetăţenilor lui de ştiri adevărate şi pomparea unora false pe care, cetăţeanul de rând, până când va ajunge la constatarea noastră, le ia drept bune şi importante pe plan mondial.

Reuşise să capteze atenţia minţii mele zăpăcite. Nu pentru că mi-ar fi spus altceva decât ceea ce ştiam; dar pentru faptul că formulase aceasta.
L-am complimentat din inimă:

— Jesus, eşti glumeţ, eşti puturos, eşti prieten, eşti aventurier, eşti filozof! Ce mai vrei?

— Vreau să mă asculţi acuma cu atenţie. Te-am adus în mijlocul naturii unde, poate, nu cresc microfoane!

Într-adevăr, eram pe o alee liniştită, cu verdeaţă bogată *şi* caldă linişte vegetală, care mărginea un cartier rezidenţial. Un fel de parc în care arhitecţii implantează cu o neatenţie calculată vilele.

— Nu fii îngrijorat; Dacă vine, pe aicea vine! mă linişti el; nu-ţi dai seama după ambianţă?

— Pe aici stă generalul?

— Vei intra în familia lui şi vei afla! Dacă nu cumva te reneagă reportajul ăsta!

— Vezi, deci recunoşti şi tu că o cât de mică lovitură, tot le-am dat!

— Le-ai dat una chiar bună; cred c-au hîcîit; îi costă acum cât pe dracu' să facă să nu fii preluat de alte publicaţii şi agenţii. Dar ţi-ai dat şi ţie una. La fel de mare.

— Chiar la fel?

— Ascultă, ereticule, asta voiam să-ţi spun: crezi că eu nu puteam să fac un lucru asemănător?

— Şi de ce nu l-ai făcut?

— Pentru că nu vreau să pun aici punct meseriei mele, mă înţelegi?

— Eu, crezi că voi pune punct?

— Poate nu, fiindcă eşti novice; oricine e scuzat în primele zile. Dar va fi nevoie de mari eforturi şi de mari concesii ca să le recîştgi bunăvoinţa.

— Şi ce nevoie am da asta?

— Dacă vrei să faci ceva serios şi nu doar să tragi câteva gloanţe spectaculoase în aer.

— Tu asta vrei?

— Bineînţeles! Altfel, ce rost ar avea să-mi pierd aici vremea, la vîrsta mea?! Şi, înfuriat sau ambiţios, îmi spuse lucrul pentru care mă trăsese aici căutînd locul cel mai discret: Omule, *hombre*, ereticule, *hereje*, toate războaiele astea sunt controlate de aceleaşi trusturi, de aceleaşi supercompanii, de aceleaşi încrengături de afaceri sau cum naiba să le numesc; există o ţesătură de interese care domină ţări întregi chiar peste propriile lor guverne; ea dictează declanşarea războaielor şi, uneori, chiar soarta lor. Puterea e

prea mare şi prea stabil aşezată deasupra omenirii, ca să porneşti cu ea la luptă frontal. Un bun profesionist îşi ia măsuri de precauţie. Studiază şi studiază, aşteaptă şi aşteaptă până când,
adunîndu-şi toate argumentele, loveşte exact acolo unde e punctul vulnerabil, înţelegi?

— De înţeles, înţeleg; dar tu te crezi în stare să ajungi a fi cel care ţinteşte călcîiul lui Ahile?

— Sper; şi străduiesc în direcţia asta. În orice caz nu-mi permit să mă amăgesc cu succese ieftine, după cum cred că te vei obliga şi tu de acum înainte.

— Bine, dar ce trebuie făcut?

— Studiat, şi studiat; strîns amănunte şi strîns amănunte; abstractizate aceste amănunte şi făcute calcule; adăugat la aceste calcule noi amănunte până când ajungi să descoperi un punct vulnerabil cu care le poţi demasca întreaga şandrama.

— Şi atunci?

— Atunci ţi-ai făcut datoria faţă de omenire. I-ai pus pe tavă adevărul despre ceea ce o domină şi o apasă, contrar intereselor ei. Dar pentru asta trebuie într-adevăr să ajungi la o esenţă; la esenţa mobilurilor şi organizării lor, în aşa fel încât nicicum să nu mai poată fi ascunsă sau negată. Altfel, te distrug ei; te rad şi eşti dispărut pentru totdeauna: nu mai pătrunzi pe nici un fel de front, unde au ei interese, nici măcar în calitate de combatant. Şi nu mai apuci să scrii nici un rînd, nicăieri. Trebuie să-ţi iei toate măsurile de precauţie. Să rabzi şi să aduni până te-ai convins că ai găsit ţinta exactă.

— Şi dacă te înşeli asupra ei?

— Riscurile meseriei. Te duci, dai în primire, ai eşuat definitiv. Ţi-am spus că totul este controlat de ei şi că interesele pe care le reprezintă sunt atât de mari, încât se suprapun multor guverne. E o forţă atât de mare încât numai cu inteligenţă şi răbdare...

— Să zicem că de răbdare facem rost... am dat-o eu pe glumă.

N-am mai apucat, însă, să fac banala adăugire "cu inteligenţa e mai greu", fiindcă m-am simţit catapultat de palma lui mare:

— Fugi, uite-o că trece!

Trecea.

Trecea o suită de trei automobile precedînd un car de luptă, sau păzite din urmă de un car de luptă.

Trecea ca într-o defilare gravă, cu efectivul de oameni purtînd, în loc de arme de foc, toate armele cu care atacă massmedia: camere de magnetoscop, aparate de filmat, spoturi, cabluri, obiective de diverse calibre, aparate de fotografiat, girafe de luat sunet, seturi de reflectoare şi, chiar ultimul vehicul, nu era un car de luptă, ci numai un car de reportaj.

Toate astea, însă, se mişcau pentru mine în balansul paşilor întinşi cu care făceam salturi pe lîngă ea. Rulau, *deci,* pe direcţia înainte, înscriindu-se pe liniile înguste ale unei perspective şi, în acelaşi timp, unduiau odată cu fuga mea, cu salturile care mă coborau şi mă ridicau contorsionînd mereu imaginea pe care n-o scăpăm din ochi: un bulevard mişcător atrăgînd spre adîncimea lui cele trei vehicule mici escortate de petele nesigure ale camuflajului celui de-al patrulea. Totul, depărtîndu-se în mişcări ondulatorii ce urmau curbele galopului meu. Din când în când, atunci când ajungeam maşinile din urmă şi dimensiunile lor deodată creşteau dinaintea mea, distingeam printr-o fereastră chipul ei amuzat. Amuzat pesemne de caraghioslîcul salturilor mele. O zăream, câte o clipă, şi apoi iarăşi o pierdeam, după care, cu mişcări nesigure văzute de mine, convoiul sa îndepărta când alungindu-se, când turtindu-se.

În toată această imagine de mişcare trucată de propria-mi goană şi propria-mi respiraţie:

îndepărtată, apropiată, deschisă şi îngustată, dilatată şi diminuată, în vreme ce, cu labilitatea elastică a unui desen animat, când palmierii erau mari şi maşinile infime, când invers, conversaţia mea cu ea se desfăşura din plin.

Gîfîit, precipitat, alertat, rugător, iertător, vanitos, necruţător, insistent şi, mai ales, decis să răzbat orice s-ar întîmpla, îmi spuneam... Doamne, dar ce nu-i spuneam!...

Îi spuneam atât de multe încât, atunci când jos, pe trotuarul din faţa hotelului, ea mi-a apărut deodată în faţă şi am avut impresia că trebuie brusc să frînez ca să nu calc, oprindu-mi motoarele într-un zbucium care mă clătina ca pe un catarg elastic desenînd din trupul meu sinusoide, n-am făcut decât să adaug conştient de tot ridicolul mutrei mele epuizate:

— ...Şi, dacă vrei să ne întrebăm cine pe cine a posedat, de mine nu poate îi vorba. Tu m-ai posedat; eu nu pot spune acelaşi lucru; eu nu te-am avut, eu nu te-am simţit pe tine. Numai tu; fii mîndră de asta, fii...

Un rîs sonor şi plin de notele amuzamentului crescând a invadat deodată spaţiul dintre noi. Când m-am dezmeticit, am întîlnit şi ochii aurii ai Cristinei zornăind parcă de acelaşi rîs. Şi am simţit palma ei, mai bine zis parfumul, aroma ei trecându-mî pe obraz.

— Ce naiv eşti, spunea, ce copilăros!

Transpirat, gîfîind stupid, am rămas privind pe urma paşilor care i se depărtau călcând cu autoritară supleţe.

Îmi răsuna în urechi rîsul acela: Avea, oare, în rezonanţele lui, într-adevăr, aşa cum mi se părea mie, bucuria unei flatări?...

9

Când, după căutări, am întrebat de ea la recepţie, mi s-a spus că n-a fost văzută. Da, pur şi simplu nu fusese văzută cu toate că eu, cu ochii mei, îi urmărisem intrarea în hotel. Intrarea în hotel, încă aureolată de rezonanţele rîsului, încă mai auzindu-i ultima silabă din "copilărosul" cu care mă alintase, încă avînd în aer mîna cu parfumul căreia îmi mîngîiase faţa.

Ce stil, domnule, ce mod de-a dispărea! Ce viaţă ciudată e-n stare să trezească în jurul ei o asemenea fiinţă!... Există sau nu există? îi plac insistenţele mele, după cum arată, sau totul e o părere a mea? Sunt adevărate mărturisirile ei pline de timiditate, sau totul e rodul fierbinţelii din imaginaţia mea?.... A stat ea, oare, cu adevărat, în aşternutul meu, închipuindu-şi că e iarba dinosaurilor?...

Dar nu, nu acestea sunt întrebările; nu există întrebări, există numai întrebarea, o singură întrebare, pusă pe şleau şi mahalageşte: Unde dispare, Dumnezeule, fiinţa asta aşa?! Unde dispare, tocmai când îţi lasă impresia că a venit mai aproape de tine?...

Ce stil, domnule; ce mod de-a dispărea!

10

Circulam între adăpost şi holul hotelului în timpul alarmei de seară, ascultam blazat canonadele şi bombardamentele dar, în mintea mea, numai monologul acesta se rotea într-una ca o bandă de magnetofon făcută buclă. Dac-aş fi întîlnit-o, desigur, aş fi luat vorbele de acolo de unde le-ar fi întrerupt apariţia ei şi n-aş fi fost în stare să-i spun altceva... Ce stil...

Ptiu! Nu mai voiam să repet; mai degrabă ascultam preţiozităţile imbecile pe care Llull

O'Llull le debita ca un provincial important care-a deprins dezinvoltura comportării în societate.

Era foarte grav şi discuta cu Maria despre efectul laxativ al uleiului de soia, dîndu-i meticulos sfaturi cum să-l folosească şi precizînd din când în când că totul era experimentat pe funcţionarea propriilor sale viscere.

— Adu-i şi-o probă, mă; adu-i şi-o probă! tună Jesus atunci când nu mai putu să-l suporte.

Şi, deranjat, pesemne, de brutalitatea cu care îi fusese tulburat stilul de comunicare academică în care se străduia, ca un strungar meticulos, să-şi modeleze exprimarea în legătură cu scatologia subiectului tratat, Llull îşi îndreptă cu distincţie linia centrală a cărării către Jesus şi îl întrebă cu un vulnerat aer distins:

— Ce, voi metişii, nu aveţi probleme de digestie sau evacuare?

— Avem, dar nu le discutăm la cină! mormăi acela neprietenos, pentru ca, deodată, să-i sară muştarul: Şi, să ştii că metisă e numai lumea bună a omenirii! Ia toate familiile regale şi-ai să vezi că se menţin numai prin metisaj!... Şi se ridică: Noapte bună, rasă pură!

— N-am vrut să te jignesc, se scuza Llull pe urmele lui: Tocmai eu! Doar ştie toată lumea ce e nevastă-mea... Mîine seară o vom avea aici şi-o veţi vedea!

— Mîine seară e recepţia, spuse Maria.

— Ce recepţie? am întrebat eu cu o speranţă.

— Purtătorul de cuvânt, în fine, oficialităţile, cred că municipalitatea, dau o recepţie înainte de plecarea spre nord.

— O recepţie de adio! am exclamat eu şi mai însufleţit.

— Desigur, doar ne mutăm cartierul.

— Eu am să întîrzii puţin, spunea Llull cu gîndurile lui, în vreme ce eu, cu ale mele, întrebam:

— Şi când are loc, la ce oră?

Atotştiutoare, cu obrazul ei ofilit, Maria mă informă prompt:

— Ca de obicei, între bombardamentul de seară şi bombardamentul de noapte. N-ai urcat pe sus? Cred că ai invitaţia în cameră.

— N-am urcat, spuneam eu concomitent cu Llull care, cu gîndurile lui, repeta:

— Eu am să întîrzii puţin, dar ajung la timp, ajung la timp...

— De ce întîrzii? i-a acordat Maria atenţia pe care o voia, în vreme ce eu făceam un binechibzuit plan, cum o voi răpi din mijlocul recepţiei pe Cristina.

— Vine soţia mea! exclamă el ca şi cum era de la sine înţeles. Mă duc s-o aştept la aeroport şi, apoi, voi sta cu ea în adăpostul de acolo până trece alarma de seară. Avionul vine întotdeauna înainte de alarmă. N-are rost să ne prindă pe drum.

— Bineînţeles, îl aprobă Maria, n-are nici un rost să vă prindă alarma pe drum; dînsa e neobişnuită şi s-ar putea speria.

— Sigur că da, confirmă Llull privirilor mele care imaginau lucruri teribile pentru seara următoare, avionul soseşte întotdeauna cu zece minute înainte de alarma de seară cred că treburile astea sunt coroborate ca să nu deranjeze zborurile internaţionale; aşa că o cobor frumos în adăpostul aeroportului, e un adăpost civilizat... După aceea ajungem direct la recepţie.... Ha, ha, ce frumos: Va avea o primire şoching, cu emoţii: întîi un bombardament, pe urmă o recepţia fastuoasă... Aşa o să fac, sigur că da; chiar dacă întîrziem puţin.

— Dar avionul vine sigur înainte de alarmă? întrebă grijulie Maria, în vreme ce mie îmi trecea prin minte să fac o repetiţie cu ea pentru răpirea de mîine a Cristinei.

— Bineînţeles, îl auzeam pe Llull printre planurile diabolice întreţesute de mintea mea, bineînţeles că vine. E o coroborare cu zborurile internaţionale; doar ne aflăm într-un război

modern care n-are interes să-şi creeze neplăceri cu alte state...

Nu mă interesa bîiguiala lui preţioasă decât în măsura în care se putea lega de planul meu.

Şi se lega: El avea să apară la recepţie mai tîrziu. Era de calculat aici alarma, drumul de la aeroport, timpul cât nevastă-sa îşi va schimba toaleta... Da, va apărea destul de tîrziu. Eu voi avea grijă să-i organizez o primire regească. Voi atrage atenţia asupra lor şi, în acest timp...

— Vă salut, noapte bună! le-am strigat.

Şi am zburat spre lift.

Am urcat în el, am indicat "la trei" şi abia după ce ascensorul a început să urce, am simţit privirile insistente. Nu era obişnuita fată cu pulpiţele dezgolite. Era un bărbat care mă privea persuasiv.

În lumina mai puternică ce-a trecut peste feţele noastre în dreptul primului etaj, i-am văzut cicatricea. O cicatrice imensă de la tîmplă până la bărbie. Şi privirile lui care mă ţintuiau făcându-mă să înghit în sec.

— Vă mulţumim pentru reportaj, îmi spuse el între etajul doi şi trei; vin special din partea doctorului, ca să vă mulţumim. Când veţi ajunge dincolo, o să vă contacteze cineva din partea noastră. Referirea e tot aceasta: "doctorul". Şi, deschizîndu-mi uşa; se plecă mult: Noapte bună, domnule...

Dar n-am auzit uşa liftului închizîndu-se. Poate că ieşise şi el dispărînd undeva, pe acoperiş.

11

Tot de pe acoperiş a venit şi ea. Cel puţin aşa am avut impresia pentru că mi-a apărut în uşa balconului.

Când, la sfîrşitul primei alarme, după obiceiul meu, cu bustul gol şi pantalonii prost încheiaţi,

încercând, în abulia învăţată de la Jesus, să nu-mi pierd somnul, am revenit în cameră, ea mi-a apărut în uşa balconului.

Am fost atât de uimit, încât, controlîndu-mi ruşinat nasturii da la pantaloni, n-am găsit altceva să spun decât:

— Te-am căutat la tine-n cameră...

— Şi eu te caut tot la tine-n cameră.

Era, atât de simplu acum, tot ce visasem, tot ce dorisem, tot ce mă chinuise!....

Am luat-o în braţe şi am strîns-o; şi am valsat cu ea sărutînd-o; şi m-am simţit robul ei şi slăpînul ei, suflet slav înduioşat de emoţie până la a îi în stare să mă tai, să-i vărs sîngele meu jertfă sau s-o iubesc, s-o iubesc, până la sufocare. Era atâta besmetică fericire în mine, încât, atunci când ne-au obosit sărutările, n-am găsit ceva mai inteligent s-o întreb decât:

— Nu eşti la reportaj cu echipa?

— Noaptea asta nu, mi-a răspuns ea; mîine dimineaţă plecăm şi suntem liberi.

— Mîine dimineaţă plecaţi?

— Ce te miră, şi voi plecaţi poimîine.

— Şi nu vii mîine seară la recepţie?!

Cred că nu poate exista glas mai stupid decât cel cu care am întrebat eu asta. Şi, încă, am repetat, demonstrînd convingerea că ideea mă deranja chiar foarte mult:

— Nu vii tu mîine seară la recepţie?!

— Nu! răspunse ea amuzată de tonul, de mutra mea şi, poate, de prostia încăpăţînării acestei întrebări.

Am rămas o clipă deconcertat şi m-am auzit rostind umil, ca resemnatul obişnuit să nu i se adeverească visurile:

— Ce păcat! Aveam de gînd să te fur aşa cum se fură la noi ţigăncile în noaptea nunţii...

Dar, deodată, ştiind-o, adulmecând-o, constatînd-o acolo, lîngă mine, am dat un chiot. Şi am simţit-o mică, mică, adunîndu-se la pieptul

meu nu de teamă, ci în fervoarea a ceea ce urma să se întîmple.

Da, dădusem un chiot. Din cine ştie ce străfund atavic simţeam nevoia acelui chiot. Şi asta ne-a legat, ne-a contopit într-un sentiment al naturii pe care ne simţeam îndemnaţi să o continuăm, s-o refacem...

În ecoul chiotului meu, l-am auzit, parcă, pe cel al alarmei. Dar nu ne păsa de el. Noi ne ascultam, înlăuntrul fiinţelor, chiotele noastre. Iar când a început canonada, nu ne-a făcut impresia a fi altceva decât exploziile din noi.

12

— Cum se răpesc ţigăncile la voi în noaptea nunţii? am auzit de alături, aşa cum stăteam întinşi, cu ochii pironiţi în întuneric şi umerii doar uşor atingîndu-ni-se.

Era în timpul tăcerii aceleia nefireşti pe care o aduce acalmia.

— Am să-ţi povestesc; am să-ţi povestesc odată!

— De ce au-mi povesteşti acuma?

— Pentru că, acum, e prea aproape momentul răpirii tale.

— Chiar crezi că m-ai răpit?

Am simţit-o cum, întorcându-se, îmi apăsa pieptul cu greutatea moale şi caldă a trupului ei.

— Chiar crezi? răsuflarea ei fierbinte îmi tatua pe buze întrebarea.

— Nu mi-ai spus tu că alţii doar te respectă? Că nimeni nu....

Am simţit recunoştinţa vibrîndă a sărutului ei. Şi veselă; de-o veselie stranie, ca a unui copil care-a rîvnit mult. Mă iubea cu o veselie de nedescris!...

13

— Ce vrei să ne închipuim? m-a întrebat ea când începea să sune încetarea.

— Ai vrea să ne închipuim ceva?

— Da; numai noi doi. Să fim într-un univers al nostru, numai al nostru. Să nu ne pese dacă e alarmă, dacă e încetare, dacă explodează bombe sau dacă se aude, ca acum, numai oceanul...

— Ca data trecută, când ne-am închipuit iarba?

— Da, ca data trecută.

— Deci n-ai rămas cu amintire neplăcută de data trecută! a izbucnit de undeva, în întuneric, obsesia mea. Dar mi-a părut imediat atât de rău pentru exclamaţia asta prea realistă sau, mai bine zis, egoistă: Dacă tulburam toată transparenta bucurie a trupurilor noastre respirînd alături!

Norocul a fost că şi ea, intuind riscul sau, poate, numai din dulcea plăcere a jocului, mi-a pus mîngîietoare degete pe buze:

— Taci; lasă asta! Hai să ne închipuim ceva. Ce ţi-ar place să ne închipuim.

— Mi-ar place să scap de mirosul pucioasei amestecat cu al tropicelor! m-am auzit eu gîndind tot egoist. Şi, deodată, am sărit, am îmbrăţişat-o, am mîngîiat-o: S-a găsit!

— S-a găsit?

— Da: iarna!

— Iarna?

— Da? Închipuie-ţi că cearşafurile noastre sunt zăpadă, şi că ne tăvălim în zăpadă; în zăpadă şi în aer, rece, limpede, curat!

— Minunat!

— Te bucuri? Eu mă bucur şi mai mult! Eu chiar de aşternuturi îmi amintesc.

— Hai, aminteşte-ti!

Şi i-am simţit creştetul cum se aşeza, îşi făcea loc în golul bărbiei mele.

— Mama, când le strîngea de la uscat, le aducea îngheţate de pe funia de afară. Trozneau proaspăt,

miroseau rece şi aveau în ele un duh de curăţenie cum numai acolo, la mama, am întîlnit. De curăţenie, de ger limpede, de văi lungi, îmbrăcate în zăpadă groasă, albastru de albă ce era!

— Ce frumos! Hai, mai spune-mi!

— Îti place iarna?

— Îmi place.

— Îţi plac mirosurile ei îngheţate şi pure?

— Îmi plac.

— Dar cămaşa aia ţeapănă bocnă o vezi cum se mişcă parcă ar avea suflet în ea?

— Da ce? De ce se mişcă?

— Fiindcă a îngheţat afară în toată forma ei, şi parcă ţine mîinile întinse. Iar acum, adusă în casă, trosneşte încet şi-şi pierde ţinuta. Îşi dă duhul cu mirosuri proaspete de iarnă şi redevine cîrpă moale.

— În casă e cald?

— E cald.

— E cămin sau calorifer?

— E sobă de tuci, care duduie şi se încinge până devine roşie! Uite, stai aşa noaptea, auzi şuierul vîntului şi vezi cum, în întuneric, metalul sobei s-a încins roşu, ca un ochi de pisică.

— Asta chiar că e frumos!

— Totul e frumos!

— Şi ne putem întinde pe aşternuturile care încă troznesc îngheţate?

— Ne putem.

— Dar nouă nu ne e frig, fiindcă soba arde!

— Dogoreşte! Ţi-am spus! dogoreşte atât de tare încât, dacă te uiţi numai la ea, vezi cum tuciul i se încinge, capătă scînteieri roşietice şi devine ca o lumină de pe altă lume în care crapă subţire celulele metalului.

— Ca un halou de infraroşii?

— Ca o sobă de tuci, răzbunîndu-se noaptea, când afară e ger!

— Hai să ne iubim în cearşafurile îngheţate şi să simţim cum le trozneşte sub noi gheaţa când soba

trozneşte de încinsă .'...

14

— ...Şi ce melodii, ce cîntece cîntaţi voi iarna?

— Iarna?... Iarna cîntăm colinde.

— Toată lumea cîntă iarna colinde!... Nu vreau colinde. Vreau o melodie după care dansaţi voi iarna; un vals, să-l putem valsa pe zăpadă. Hai, aminteşte-ţi un vals.

— Un vals?... "Valurile Dunării"; cunoşti "Valurile Dunării"?

— Pe care-l cîntă Andy Williams, nu?

— E al o mielea care-l cîntă. Ăsta-i un vals de la noi, compus de-un instrumentist mustăcios şi cu uniformă strălucitoare care defila într-o fanfară de provincie. Iarna, la baluri, făcea furori. Îţi imaginezi săniile venind, toaletele coborînd, fanfara cu alămuri strălucitoare cîntînd valsul, iar compozitorul care-şi realizase visul de a rupe inima tîrgului şi nici nu se gîndea că o va rupe lumii întregi, în uniforma lui cu brandemburguri, mulţumind la urmă aplauzelor?

— Îmi imaginez; hai să valsăm! Auzi orchestra...

O canonadă uluitoare se desfăşura cu explozii luminoase deasupra cerului nostru. Tiruri prelungi de proiectile uşoare, scîrţîitul ca de derapaj al avioanelor de vînătoare, pedalele grave ale bombardierelor... Valuri înăbuşitoare de umezeală tropicală amestecată cu pucioasă... Iar noi, inspirînd aer de iarnă proaspătă, cîntam în duet valsul bucurându-ne că exploziile ne însoţeau cu acompaniamentul lor. Entuziasmându-ne de această potrivealã şi ridicând tonul.

Bombe mari, puternice, zguduiau depărtările; o luptă acerbă se desfăşura în văzduhul de deasupra, flashurile exploziilor luminau straniu pielea trupurilor noastre... Iar noi cîntam, cîntam valsul care ne aducea, în trombele rotirii lui, crud şi curat, miros da iarnă, topit încet de înţepătura fierbinte a îmbrăţişării noastre.

Am adormit îmbrăţişaţi, valsînd.

15

Dimineaţa, ea dispăruse. De nu i-ar fi rămas, ondulată, urma trupului în aşternut, aş fi putut să cred că nici n-a fost.

I-am cercetat conturul cu nesaţ. Aş fi fost în stare să fac cercetări cu cele mai moderne

mijloace, de la razele Roentgen până la carbon sau lasere, ca să-i stabilesc absolut şi cu certitudine prezenţa peste noapte.

Pentru că, altfel, nu aveam nici o probă faţă de mine însumi, ca să nu mă cred un nebun imaginativ. Nici o probă în afară de amintirea mea, care nu constituia o mărturie; propria mea amintire nu putea constitui o mărturie deoarece o suspectam foarte uşor de substituire cu visul: Dumneata, memorie, nu ai cuvânt, pentru că poţi să mă înşeli, poţi să te prefaci, fiind, de fapt, doar bolnava mea imaginaţie. Poţi să te prefaci că-ţi aminteşti şi, de fapt, doar să-ţi închipui!...

Dar cum să-mi închipui, când îmi aminteam perfect totul, chiar şi lucrurile peste care treceam fiecare dintre noi, simţind că ne-ar fi despărţit? Credinţa noastră că vrem să fim împreună şi că trebuie să înlăturăm uşor, discret, orice ne-ar fi tulburat conştiinţa unei singure răsuflări şi unei singure simţiri.

Da; nu voiam să renunţăm la clipele ce ne învăluiau, pentru că le ştiam doar clipe, clipe ce se sparg uşor, clipe ce nu mai revin, clipe ce se spulberă.

Cum s-au şi spulberat, ea plecând, fără măcar să ştiu unde.

Şi, atunci, atunci nu era concretă starea noastră de fiinţe conştiente că puteam fi atât de puţin împreună, că altă dată, chiar dacă vom avea timp, nu vom avea capacitatea s-o facem!... Mai concretă mărturie decât starea asta, nici nu cred că putea exista.

Îmi aminteam, o întrebasem ceva de iarnă, de felul cum trăise ea iernile şi mi-a răspuns naiv:

— Am trăit; când mă duceam la bunici. La bunicii mei e iarnă.

În numele logicii existenţei mele, am simţit nevoia să protestez:

— Cum asta?... Iarna nu e *iarnă;* iarna vine sau pleacă; iarna este frumoasă tocmai pentru că vine

şi pleacă; o trăieşti din plin pentru c-o aştepţi, nu pentru că este ea, ca atare! Iarna este un sentiment, pentru care te prepari.

— Şi eu mă preparam, mi-a răspuns docilă în dorinţa ei de a mă înţelege, ştii cum mă preparam când trebuia să plecăm la bunici, de sărbători!

— Te înţeleg, i-am spus ca tristeţe pentru ea; tu ai ajuns la iarnă numai prin călătorie, nu prin aşteptare.

— Da. Noi locuiam în sud, ţara e foarte întinsă... recunoscu începînd să-mi împărtăşească tristeţea la adresa propriei ei persoane.

— Ţară mare, am spus îngîndurat: ţară mare şi nu vă leagă pe toţi mişcarea asta rotundă a naturii! Nu vă cuprinde pe toţi deodată bucuria venirii primăverii; nu vă apucaţi toţi deodată să faceţi provizii pentru iarnă; nu vă întîlniţi toţi, vara, pe malul mării...

— Crezi că s-ar putea?

— La noi, în ţările mici, pentru care distanţele nu înseamnă să ai un soi de copac sau altul, se poate. Noi ne rotim cu toţii deodată după soare şi ne simţim uniţi în aceleaşi bucurii faţă de natură.

— E frumos să fie aşa!

— Nu frumos; e poezia celor patru anotimpuri care se rotesc întorcându-ne încet viaţa ca şi cum te-ai învîrti în mijlocul unei grădini şi-ai întîlnî crenguşul înmugurit, apoi verde, apoi plin cu fructe şi, la urmă, încărcat de zăpadă bogată care, sub soarele de prînz, se scutură căzînd în pulberi albe. Te învîrteşti mereu, într-o neoprire, iar crengile copacilor încărcate de zăpadă albă sunt frumoase pentru că ai aşteptat să ajungi la ele, pentru că ştiai că vine o vreme care le aduce firesc în viaţa ta...

Nu, nu putea să fie asta imaginaţie. Ea mă Înţelegea; îşi dădea seama de trăirile mele mai complete şi încerca să le cuprindă. Era ea lîngă mine şi trăia mirajul pomilor care-ţi apar dimineaţa cu crengi sticloase, de gheaţă, sau încărcate de

pulberea grea a zăpezii în cristale. Înţelegerea asta a ei,

capacitatea ei de a trăi prin mine un sentiment era urma concretă pe care i-o lăsase trecerea prin spaţiul meu. Nu mai avea rost să caut alte semne.

Şi totuşi... Totuşi!

M-am apropiat încet, fascinat, de raftul unde-mi pusesem unele hîrtii şi cărţile, cele două cărţi ale mele, cele două paperback-uri înguste şi groase — ediţie de buzunar, pe spatele cărora, ca un timbru, se afla poza mea; pe una la o vîrstă, pe a doua la o alta, mai apropiată de cea de azi. Lipseau.

Lipseau!... Există şi fiinţe care *lasă* urme prin ce iau!

Mă amuza formularea asta, potrivită mai ales unui alt gen de escapade, cu partenere ceva mai lipsite de identitate. Când, pe consola de dedesubt... da, pe consola de dedesubt, cât un pix, poate ceva mai scurt chiar, cu o paloare violetă şi margini uscate portocaliu, am văzut ofilindu-se un vîrf de fir din iarba dinosaurilor.

Mi l-a lăsat?... L-a pierdut?...

Aici, pentru nimic nu mai exista confirmare.

Îl priveam şi, prin mintea-mi derutată, nu trecea alt gînd decât concretul banal că era de două ori mai lung decât cel purtat de Llull la butonieră.

Ba nu? nu numai gîndul ăsta. În spatele lui mai era şi altceva, o altă stare, sau o intuiţie de care nu-mi dădeam prea bine seama.

O intuiţie care mă făcea să întreb derutat:

— Cum, şi nu vii tu la recepţia de diseară?!...

16

De fapt, nici eu nu aveam vreun chef să mă duc.

Am făcut-o mai mult de gura Mariei care s-a agăţat de mine când am ieşit din adăpost după

alarmele de seară şi m-a rugat să trec s-o iau, să coborîm împreună.

Locuia la etajul doi, precum cei mai puţini privilegiaţi de soartă şi, când i-am bătut în uşă, a deschis brusc aflîndu-se chiar în spatele ei. Mi-a mărturisit că m-aştepta fiindcă nu putea să-şi încheie singură decolteul şi a întors către mine spatele cu omoplaţi goi, avitaminoşi.

Apoi, alintîndu-se, mi-a spus că e gata "într-o clipică" şi a făcut un tur prin toaletă de unde-a ieşit într-un nor de pudră:

— N-am îndrăznit să te rog să mă şi pudrezi pe umeri, a recunoscut clipindu-şi des genele scurte.

După ce-am ieşit din lift, m-a luat la braţ cu certitudine.

— Va fi generalul singur, mi-a spus din cine ştie ce femeiască perfidie, Cristina a plecat.

Şi într-adevăr, generalul era singur, modest, în civil, aşezat strategic în spaţiul dintre încăperea propriu-zisă şi terasă, într-un mic grup, acel de primă importanţă la o recepţie, în jurul căruia gravitează toată lumea şi spre care sunt îndreptate toate privirile.

Numai că, aici, mi-am dat seama dintr-o ochire, lucrurile erau aranjate în aşa fel încât toate privirile îndreptate spre grupul important să nu poată ocoli panourile de sticlă pe care era pictată iarba dinosaurilor.

Ţinînd pe braţul meu o mînă cu degete cam bărbăteşti, frumos coafată şi urît fardată, Maria îmi povestea cu glas subţire şi anodin o întîmplare a ei, sentimentală, de la primul bal la care fusese purtînd decolteu (pentru că, de la decolteu venise vorba, şi începuse povestea încă de când ieşisem din camera ei), despre un băiat frumos şi timid care se perpelea după ea, dar ei îi plăcea să-i facă fiţe, despre nu ştiu ce intrigă amoroasă între mai mulţi concurenţi, care s-a declanşat de aici.

Povestea întruna, lăsînd să-i şiroiască vorbele tern, cu incontinenţa caracteristică celor ce au rare

posibilităţi de comunicare intimă sau a sufletelor slabe care au nevoie de această comunicaţie întruna, indiferent de partener.

Eu dădeam din cap, din când în când, ca să fiu politicos şi urmăream cu atenţie extazul tuturor în faţa jocurilor de lumini care puneau în valoare transparenţa panourilor pe care era pictată păşunea aceea pentru antediluvieni, făcând-o chiar să unduiască în culori şi umbre... Era un joc, era o tactică, oare ce urmăreau? Mă obligasem să uit întrebările când eram cu Cristina, dar acum...

Ciocniri de pahare sau închinări de la distanţă, smailuri, dâra de parfum, pitorescul unor locale costume de gală, chelneri bine dresaţi pentru a o face pe gazdele care te îmbie. Un murmur de fond general format din împletirea tuturor conversaţiilor, saluturilor, exclamaţiilor, râsetelor şi muzicii discrete care le amesteca într-un sos unitar. Povestea Mariei care ajunsese la momentul când ea era cea mai dorită şi cea mai solicitată, dar toată lupta era legată de frământările ei intime, frământări în legătură cu opţiunea, frământări în legătură cu prejudecăţile, frământări în legătură cu perspectivele de viitor; o mie şi una de frământări care, la o anumită vârstă, o fac şi pe *cea* mai insipidă tînără să se simţi un fel de Elena din Troia. Şi, după cum povestea Maria ea chiar se simţea, eul ei conferindu-i subiectiv toate atributele.

Mintea mea lucra, în toată această atmosferă. Am pipăit firul, băgînd discret un deget între laturile portefeuille-ului, unde-l aşezasem, şi-am pus la punct toată desfăşurarea "demonstraţiei": Aveam să trec discret la braţ cu Maria pălăvrăgind şi să fac turul marii încăperi; aveam să-l iau şi pe Jesus cu noi şi să ne oprim admirînd pictura pe sticlă; aveam să strîng cât mai multă lume în jur când mă voi apropia de grupul principal şi, cu multă răbdare, aveam să provoc o amplă discuţie despre iarba dinosaurilor. Amplă, doctă, incitînd pe

fiecare să-şi spună părerea; pe localnici să evoce legendele, pe documentaţi să vorbească despre dispariţia ei şi aici aveam să ajung: pe oficiali să declare inexistenţa ei.

Atunci... Atunci aveam să scot portefeuille-ul, să-l deschid şi...

Am pornit, nu mai aveam răbdare. Eram incitat, chiar agresiv. Chiar dacă nu ştiam ce urmăreau, ce le venise aşa, deodată, să ascundă existenţa ierbii, îmi erau limpezi toate minciunile de care mă lovisem aici; îmi era limpede sfruntata lor neruşinare, convingerea că, avînd puterea, le este permis orice, pot minţi oricum, pot să-şi facă interesele cum vor.

Poate că era chiar un test al forţei lor de convingere, da cumpărare sau de intimidare a conştiinţelor. Dictatorii, puterile totalitare, au din când în când ambiţia sau perfida cinică plăcere de a demonstra şi de a-şi demonstra cât de mult îşi pot impune voinţa. Inventează vanitoase demonstraţii în care, chiar dacă sunt sacrificaţi alţii, nu interesează decât evidenţierea, sublinierea, băgarea în ochii omenirii a puterii lor discreţionare, a faptului că au ajuns atât de tari încît nu mai au nevoie să se supună nici legilor, nici logicii. Fac aceasta parveniţii ambiţioşi, dar şi marile puteri militare; o fac după pofte micii satrapi complexaţi sau bolnavi de a conduce dar şi sistemele organizate statal au programe anume prin care îşi verifică forţa de dominaţie; o fac magnaţii pentru a-şi savura puterea de a cumpăra totul, dar şi consilii de administraţie, în urma unor dezbateri logice la adunări plenare, pentru a-şi demonstra că pun mai presus de adevăr interesele companiei.

Raţiune sau plăcere, această malignă manifestare este la fel de scîrboasă şi ameninţătoare pentru oamenii normali, ca plăcerea tuberculosului de-a te obliga să bei după el. Este sadismul de a sfrunta adevărul pe faţă, în numele forţei tale, care duce la tot răul, de la distrugerea

soartei micilor acţionari până la ocuparea militară a unor teritorii. Ceea ce discutasem cu Jesus despre purtătorul de cuvânt şi convingerea că el poate mistifica ştirile, adică poate mistifica adevărurile existente obiectiv, că poate, discreţionar, impune alte "adevăruri", era numai un aspect al lucrurilor.

Nu ştiam, deci, ce urmăreau cu orbirea noastră în legătură cu iarba dinosaurilor, dar plăcerea de a-i demasca devenea un lucru în sine, o ambiţie în sine, asemănătoare ambiţiei lor de a ne demonstra că ne pot arunca cu praf în ochi.

Simţeam asta după furnicătura care mă cuprinsese când am ajuns în faţa generalului îmbrăcat în civilă haină de seară.

17

M-am dezmeticit deodată cu impresia că îmi începusem atacul chiar mai înainte de a-mi da singur seama de asta.

În jurul meu se iscase o agitaţie neobişnuită, figurile aveau scheme de la neînţelegere până la stupoare. Exclamaţii, întrebări, riposte, intervenţii pentru sau contra se amestecau în vorbe scurte, lipsite de răbdare; o foială generală părea ecoul unui glonte ce fusese tras.

Tîrziu, auzindu-l strigînd, mi-am dat seama că nu de la mine pornise.

Auzindu-l strigînd pa Llull O'Llull:

— ...Criminalilor, criminalilor!... Sînleţi nişte criminali tîmpiţi, nepricepuţi, lipsiţi de har şi de îndemînare! Criminalilor!... Război de eliberare, a?... Lasă că vă arăt eu!... Lasă că arăt eu omenirii! Criminalilor!... Mi-aţi sacrificat ce aveam mai scump, criminalilor!

Mă aşteptam să-l văd boţit, cu altă mutră, aşa cum se transforma bînd, dar când a apărut în faţa

noastră, doar buzele îi erau puţin modificate de tăria cuvintelor pe care le profera. Încolo, un Llull în toate aparenţele sale pedante, îmbrăcat elegant, cu brizbrizurile sale care, aşa cum momentele dramatice îţi aduc anumite revelaţii, acum îmi dădeam seama că, de fapt, ilustrau o extravaganţă săracă, extravaganţa celui nu prea avut, care vrea, totuşi, să iasă în evidenţă, să afişeze lux vestimentar.

Striga în continuare, făcând un cerc tot mai larg în jurul gesticulaţiilor ameninţătoare. Unii voiau să intervină să-l oblige să tacă, alţii îi împiedicau spunînd să fie lăsat să se descarce, iar eu nu pricepeam de ce.

— Criminalilor!... Faceţi bombardamente la ore fixe, a?... Pretindeţi că stăpîniţi la perfecţie tehnica şi impuneţi demonstraţii de mare tehnicitate, a? Sunteţi un mare nimic nemernic! Nu ştiţi o iotă din manevrarea armelor voastre, criminalilor!... Angajaţi oameni să facă război câte opt ore şi cu pauză de masă?! Sunteţi *fair play* şi nu lăsaţi bomba niciodată înainte de ora fixată?... Demonstraţi cinismul înaltei voastre tehnicităţi?!... Nişte rahaţi, asta sunteţi! Nişte rahaţi incapabili!

Începînd să-mi dau seama de gravitatea a ceea ce striga, am simţit nevoia să întreb:

— Dar ce s-a întîmplat, ce s-a întîmplat?...

Iar el a auzit. A venit la mine, m-a privit în ochi şi, deodată, ca şi, cum aş fi fost fiinţa care-i elibera plînsul, a izbucnit în hohote:

— Ce s-a întîmplat?... Criminalii ăştia mi-au omorît nevasta, dragă Cornelius, mi-au omorît-oooooo...

Udîndu-mă cu lacrimi mari, mă îmbrăţişa şi tremura sprijinit de mine, nemaiputînd decât să scîncească!

— Mi-au omorît-o! în aer mi-au omorît-o!... Bine le-ai făcut, Cornelius; eşti singurul om de opinie! Le-ai dat o lecţie cu reportajul tău! Să ştie rahaţii că nu pot să mintă cum vor. Am să le dau şi

eu o mie de lecţii mai tari decât a ta. Să se ştie adevărul despre cloaca asta de aici. Adevărul! urlă el într-un teribil acces.

— Llull, linişteşte-te, Llull, i-am spus când mi-am dat seama că, din toată sala, eram singurul cu credit la el; linişteşte-te f... Ce s-a întîmplat, ce s-a întîmplat, dragul meu?

Avea nevoie de-o vorbă bună. Acel "dragul meu" l-a şocat. S-a oprit din plîns, m-a privit cu nedumerită durere şi a rostit încet, rar, în vreme ce obrazul i se albea din ce în ce mai mult:

— Cum, nu ştii?... Mi-au omorît nevasta! În aer mi-au omorît-o!

— Cum, Llull, cum se poate în aer? l-am implorat eu.

— Se poate, deveni el răzbunător; la nepricepuţii ăştia se poate! Şi, deodată, dându-şi seama, se repezi la general: Am să vă demasc şi-o să vă dea afară pe toţi, asta-i răzbunarea mea; am să vă demasc nepriceperea!... Bine-a făcut Cornelius c-a scris! Eu am fost un căcănar, v-am ocrotit! dar acum, acum...

L-am tras spre mine fiindcă mîinile lui se înfigeau şi rupeau:

— Llull, spune, Llull, ce s-a întimplat?

S-a liniştit, a luat o poziţie marţială şi a rostit:

— Da, ai dreptate; trebuie să spun!... Şi, venind în mijlocul cercului, ca şi cum ar fi somat pe toată lumea, l-am văzut făcând un răzbunător efort şi răpăind totul dintr-o răsuflare: Avionul a întîrziat. Conform convenţiei, au întîrziat şi escadrilele care veneau sa bombardeze. Bombardamentul nu poate începe decât la zece minute după sosirea cursei internaţionale. Deci, cei din aer au întîrziat aşteptînd sosirea cursei. Cei de la sol, însă, tîmpiţii, fără a verifica ce se află în aer, au început atacul antiaerian la ora pe care o ştiau fixată. Gîndiţi-vă, gîndiţi-vă, oameni buni, toată canonada asta lovind într-un singur, biet avion de pasageri!

Urla, striga, dar ca şi cum ar fi dat nişte lovituri seci, fără ecouri. Fiindcă nu mai avea lacrimi. Le vărsase deodată pe toate, pe pieptul meu, iar acum era sec. Sec şi plia de ură.

S-a îndreptat cu paşi înceţi către general, adresîndu-i-se cu tonul celei mai mari insulte, al celei mai compromiţătoare afirmaţii:

— Asta-i tehnică?!... Asta-i tehnica voastră?... Roboţi lipsiţi de cap!... Birocraţi ai războiului!... Atât i-aţi învăţat: să tragă la oră fixă!... Să gîndească nu i-aţi putut învăţa!... Am să vă demasc, am s-o spun şi lumii întregi, dar şi şefilor voştri, ca să vă dea afară!

Şi, cu as gest suprem de dispreţ alb, tăios, mai întrebînd o dată: "Asta-i tehnica voastră?", scuipă asupra omenirii reprezentată de ei; scuipă, cu toată durerea care-l chinuia livid:

— Fac ceva pe tehnica voastră!

SFÎRŞITUL PĂRŢII A TREIA

Partea a patra
GENERALUL

1

Vreme de două zile, la popasuri, la masă sau în călătorie, Maria mi-a povestit toată viata ei sentimentală, din clipa în care i-a trecut pentru prima oară prin minte că ar putea ceda unui bărbat şi până când a fost părăsită ultima dată. Poveşti, avînd-o, bineînţeles, întotdeauna pe ea în centrul acţiunii, în centrul raţiunii, în centrul dorinţelor tuturor celorlalţi. Poveşti cu bărbaţi frumoşi sau, cel puţin, în felul acesta văzuţi de ea, pentru că, de

fiecare dată, descria la ei ce aveau minunat: "Un bărbat cu ochi splendizi"; sau: — "Era un atlet desăvîrşit, îţi făcea plăcere estetică să-i priveşti muşchii"; sau: "Ce mîini avea, numai pentru mîinile alea şi merita să te îndrăgosteşti de el"...

În felul acesta, au defilat prin faţa mea zeci de bărbaţi la superlativ, ale căror calităţi trebuia să mi le închipui pornind de la un organ sau de la un amănunt în genul reconstituirilor paleontologice, Maria folosind în descrierile ei numai viziuni în genul realistului pictor de curte care-a scăpat de eşafod pictîndu-şi prinţul ciung şi chior văzut din unghiul de unde putea privi cu un ochi fioros şi ţine vitejeşte o spadă. Puteau să fi fost bărbaţii ăştia cocoşaţi, cretini, roşi de tricofiţie sau duhnind din cavernele plămînilor tuberculoşi; dar, reconstituiţi după amănuntul pus în valoare de verbul nisipos al Mariei, erau nişte splendori umane gravitînd în jurul ei. Iar ea, dorita, damnată întotdeauna să fie în *embarras du choix* şi rămînînd tristă, după părerea ei, nu fiindcă ăia fugeau, ci fiindcă ea, fetiţă romantic crescută, i-ar fi vrut pe toţi sau ar fi dorit ca, din calităţile tuturor, să-şi alcătuiască unul: cel ideal.

— E nebună, i-am spus lui Jesus când am reuşit să răsuflu numai cu el; îşi închipuie c-a avut atâtea aventuri şi, mai ales, atâţia admiratori, de parcă ar fi fost cel puţin Greta Garbo.

— Fiecare femeie crede c-a fost cel puţin Greta Garbo, mă linişti flegmatic bărbosul.

— Bine, dar chiar...

— Da, da; chiar! Când e vorba de dragoste, şi cea mai urîtă femeie se poate considera superbă, fiindcă are dreptul să-şi dorească totul.

— Ai o gîndire religioasă, chiar dacă zici că eşti ateu.

— Ei na; nu e asta, băiete; dacă dragostea e religie, atunci cred în ea! Poţi să-ţi alegi cea mai urîtă femeie. Când ajungi să-ţi dai seama că, de fapt, trupul ei tot de mîngîierile alea are nevoie, iar

sufletul ei tot de visurile alea are nevoie, tu ai investit deja destul capital sentimental ca să mai dai înapoi... Aşa-ţi convine? E mai aproape de economie politică, decât de catehism, nu?

A doua zi de dimineaţă, o luam de la început cu amintirile de fetiţă capricioasă care, spre a-şi depăşi complexele, se supraevaluează, ale Mariei...

— Poate c-o fi un mod al ei de-a cuceri, de-a crea intimitate, i-am spus lui Jesus când am găsit momentul de respiro.

Dar el a dat din cap a negaţie închizînd ochii. Şi a rămas o barbă imensă, care pornea de sub frunte lăsînd loc doar pentru nas şi buze.

— Ai uitat teoria mea: Fiinţe vorbitoare fiind, vorbim ca să ne manifestăm existenţa şi nu neapărat ca să comunicăm ceva...

L-am contrazis numai din plăcerea mea de-al contrazice sau din plăcerea de-a-i face plăcere contrazicându-l:

— Eu rămîn partizanul logicii limbajului, al faptului că el nu poate reprezenta decât idei. Limbajul e articulat pe gîndire!

— Limbajul e articulat pe simţire!

— Şi, dacă eşti un nesimţit, înseamnă că nu mai ai limbaj?

— Uită-te la subiectul nostru; e destul de nesimţită; ca şi Llull, săracul, vede totul numai pe direcţia a ceea ce vrea ea, ce intenţionează ea, ce pofteşte ea.

— De unde ştii asta?

— Ehe... S-o fi văzut cu câtă seninătate şi pedanterie profesională lua interviu unui condamnat la moarte!

— Brrr!... Lasă asta; mai bine vorbim despre limbaj.

— Limbajul e ceva foarte relativ, iubitule; e invenţia unui neam sau a unui cian, aşa că să nu-l fetişizăm. De ce să cred eu în perfecţiunea imaginaţiei unui grup de oameni, atunci când au născocit vorbele, şi nu în faptul că, destul da săraci

cu duhul, ei s-au bazat mai degrabă pe impulsuri, pe instincte, pe nevoia asta de-a vorbi, care le confirma existenţa... Nu vezi? Existăm pentru vorbe! Fără vorbe, poate n-am avea conştiinţa trecerii noastre prin lume la nivelul la care ne-am creat-o. Trecutul nostru se constituie din vorbe, vorbe care ne vin de la cei care l-au trăit, vorbe prin care-l reconstituim, vorbe prin care ni-l amintim. Prezentul, ce este altceva decât o continuă vorbire şi invazie de vorbe care ne vin rostite, tipărite, difuzate în eter? Iar viitorul? Spune-mi despre el ceva mai concret decât vorbele din care ni-l clădim!... Şi, toate astea, nu pentru că neapărat numai astfel ar putea să se înfăţişeze, ci pentru că astfel ni se înfăţişează nouă, care suntem fiinţe vorbitoare. Dacă lumea ar fi fost dominată de inteligenţa altor vietăţi, toate reprezentările s-ar fi adaptat formulei lor de manifestare şi existenţă. Eu am suspiciunea că noi ne aflăm undeva, la mahalaua existenţei inteligente din cosmos şi de asta ne revine ca formă de manifestare vorbirea; pălăvrăgeala, adică.

— Zău? Şi unde-ai rumegat toate vorbele astea pe care, acum, le ciripeşti ca vrăbiile sau le fluieri ca mierloii?

— Ce poate face o fiinţă vorbitoare dacă se află de unul singur în puşcărie sau junglă pîndind zile întregi cu arma la ochi?!...

— Asta face parte din categoria vorbitului de unul singur, nu?

— Exact: ca şi cîntatul de unul singur, alergatul, înotul, toate solicitările prin care simţi că exişti. Fiinţa nu merge numai pentru că are de mers undeva, ci pentru că are capacitatea de a merge, e făcută ca să meargă; ia ţine-o ţintuită şi-ai să vezi...

— Pretinzi că e ca şi cum ai împiedica pe cineva să vorbească?

— Pretind.

— Şi că purtăm în noi nevoia de a ne manifesta acest dar. Întrucât l-am dobîndit de la natură?

— Exact. L-am dobîndit în timp, într-o evoluţie întreagă. Şi, astfel, el ne face să fim mîndri de treapta de evoluţie pe care am ajuns. Vorbim ca să demonstrăm sau să ne demonstrăm unde-am ajuns.

— Şi omul poate vorbi fără să fie animat de gînduri?

— Ţi-am mai spus: e animat de sentimente. Şi, în primul rînd, de sentimentul că, umplînd lumea înconjurătoare cu vorbele lui, el există.

— "Umplînd lumea înconjurătoare cu vorbele lui"...

— Da. Uită-te la copii cum rostesc cuvintele înainte de-a cuprinde exact sensurile lor, sau cum simt nevoia să vorbească, să povestească lucruri întîmplate şi lucruri imaginate, fapte concrete şi improvizaţii de dicteu, la un mod vegetativ, făcut doar în virtutea faptului că pot să vorbească. Uită-te la îndrăgostiţi, cum îşi spun lucruri tautologice, pleonastice, sau cum îşi adresează fără nici o reţinere ori control întrebări gratuite. De ce-o fac? Pentru sensul vorbelor sau pentru că fluxul vorbirii îl dublează şi-l verifică pe cel al stării de dragoste, de apropiere, care este şi el unul dintre sentimentele existenţei?... Uită-te la certăreţi şi-ai să-ţi dai seama că nu-i interesează în vehemenţa lor ce spun, ci doar faptul că spun; uită-te la oratori şi la coseuri, imaginează-ţi-i învîrtind o roată în loc de-a vorbi; după cum simt nevoia: cu impulsuri cînd mai mari, cînd mai scăzute; şi-ai să-ţi dai seama că nu-i nici o diferenţă. Uită-te la cei care au ambiţia să repete lucruri bine cunoscute de toată lumea şi ia arta conversaţiei despre timp; uită-te la noi cum ne amuzăm unul pe altul spunîndu-ne lucruri absolut nesărate; uită-te la mahalagioaicele cu gură mare, care o deschid întotdeauna înainte de a şti ce vor spune, sau la omul care te ascultă cu atenţie, dar nu înţelege nimic, pentru că, în timpul ăsta, molipsit de tine, vorbeşte şi el în sinea lui; urmăreşte debitul verbal al surdo-muţilor, studiază-i bine pe beţivi, pe nebuni sau pe poeţi şi-

ţi vei da seama că vorbitul nu este nici măcar o chestiune de paralogică, ci doar una dintre formele ultime pe care le capătă reacţiile biochimice datorită cărora existăm. Uneori superbe, sau amuzante, sau încîntătoare, recunosc; dar sorgintea e aceeaşi.

Pe planul conştiinţei, dacă vrei s-o iei, trecerea noastră prin timp este marcată de câteva acţiuni şi câteva activităţi general caracteristice, precum şi de unele secundare, specifice naturii fiecărui individ. Existăm prin ele, tot aşa cum lumina există prin circulaţia ei. Emanarea lor permanentă este însăşi arderea noastră şi nu cum ne-ar place să credem că doar arderea noastră le emană.

L-am lăsat să termine, am marcat o pauză pentru biciuirea aşteptărilor lui şi am început să fluier lung, fals, sfîşietor.

2

Incontinenţa verbală se desfăşura din plin. Aşa se întîmplă întotdeauna în marşurile lungi, plictisitoare, când nu te ambiţionezi să ţii un jurnal cu descrierea peisajului, a curiozităţilor naturii, a surprizelor călătoriei şi a meditaţiilor tale faţă de întinderea şi diversitatea lumii. Nu pot să sufăr acele jurnale de călătorie care încep cu data exactă, ora, modul cum soarele lumina locul pornirii sau al sosirii şi emoţia pe care autorul o simţea în cap sau în stomac, se continuă cu hălci substanţiale de informaţii din ghiduri, se divaghează cu întîmplări sau discuţii cu aborigeni pitoreşti, povestite lungit şi fără poantă, se pigmentează cu citate din banalităţi despre care se şi precizează: "îmi spunea vecinul meu din stînga" sau "a exclamat soţia mea" sau "a remarcat fiul nostru" şi, pentru ca meschinul univers, mic burghez al autorului să apară în întregul său, se încheie cu câteva filozofări de

genul: "ce neînsemnat e omul faţă cu mapamondul" sau "ce aproape suntem oamenii, unii de alţii, ca simţire, şi ce artificiale sunt piedicile dintre noi". Faţă de asemenea note de călătorie, prefer perseverenţa unui confrate care copia toate inscripţiile din toaletele publice.

Desigur, purtătorul de cuvânt ar fi fost bucuros să avem o asemenea preocupare, ca domnişoarele de pension care se emoţionează de tot ce văd şi notează în caiete parfumate fără să le intereseze esenţialul. Doar relaţiile lui cu noi, toţi corespondenţii, nu prea mai erau roze, după întîmplarea cu avionul în care se aflase nevasta lui Llull. În primul rînd, pentru că explicaţiile la situaţia aceea au fost foarte echivoce şi, în al doilea, pentru că totul s-a amînat cu săptămîni într-o crispare a aşteptării care devenise chiar nejustificată, fără explicaţii temeinice. Marşul nostru pe urmele eliberatorilor avea loc de abia acum, iar încercările sale să ne calmeze au creat o totală stare de neîncredere între noi şi oficialitate.

Dar, decât să notez banalităţi, cum sunt de obicei poveştile eroilor dresaţi şi aduşi să relateze, sau descrierea trecerii de Ia zona tropicală la cea subecuatorială (prilej splendid pentru un zoolog, un botanist, un meteorolog, un geograf sau chiar un spion, dacă ţinem seama că înaintam pe o şosea strategică, dar nu pentru unul ca mine de la care cititorii aşteptau veşti edificatoare), preferam să fiu duhovnicul obsesiilor cvasisexuale ale Mariei sau, mai ales, auditor şi partener de discuţie asupra teoriilor despre viaţă pe care le dezvolta Jesus.

În felul acesta, mirosul fetid al marilor plante groase zdrobite de mărşăluitori şi maşinile de război care trecuseră înaintea noastră, scursura lor verde amestecată cu cărnurile unor reptile tranşate de şenile, măreţia ameninţătoare a pădurii de liane din care războiul alungase vieţuitoarele lăsîndu-i doar marile forme verzi ale existenţei vegetale, sinistrul carbonizat al golurilor rămase de pe urma

armelor de tipul napalmului şi pacea sumbră a plantaţiilor părăsite, treceau mai repede pe lîngă micul nostru convoi format dintr-un camion cu soldaţi comandaţi de Haiu şi patru automobile de campanie ce ne transportau pe noi.

Ajungeam în sate goale, sau populate de unităţi militare şi mîncam raţii soldăţeşti de fiertură de la cazanele regimentelor, ceea ce ne dădea posibilitatea să-l tachinăm pe Haiu cu *"ă l'europenne"* sau "a *l'autochtone",* fărîn-du-l să scoată suplimentele pe care le avea pregătite în camion pentru zilele negre când puteam rămîne flămînzi. Avea o grijă teribilă de noi, spunîndu-ne să nu ne hazardăm neînsoţiti deoarece teritoriul era plin de duşmani, de bandiţi, de fiare şi de şerpi veninoşi, dar, mai ales, culcându-ne seara devreme, în locuri sigure, de unde să nu putem vedea mişcările de trupe care aveau loc noaptea. Ar fi fost fericit, pesemne, dacă ar fi putut ordona culoarele acelea de soldaţi de pe aeroport şi să ne ofere băutură tranchilizantă dar, în numele libertăţii noastre, nu-şi putea permite aşa ceva. Se vedea obligat să facă apel la tot felul de subtilităţi găsind locuri de dormit îndepărtate de şosea sau invitîndu-ne la petreceri soldăţeşti în careuri înconjurate — petreceri sălbatice constînd din pariuri pe lupte cu şerpi uriaşi sau întreceri cu scorpioni criminali.

De distrat cu asemenea "folclor" ne distra; dar măsura de precauţie era inutilă deoarece duduitul trecerii coloanelor militare se auzea limpede şi tot felul de semne ciudate, care nu erau numai ale unui război, ne ieşeau în cale.

Specialitatea de frunte, însă, pe care o căpătase Haiu, era furnizarea de eroi, calitate dobîndită da el cu mîndria insinuării în profesia noastră. O practica sîrguincios şi mîndru, cu aerul colegial al celui care ne-a dibuit şi ne-a fumat meseria. Şi avea plăcerea aceasta deosebită, mai ales că purtătorul de cuvânt nu era tot timpul cu noi,

circulînd pe direcţii secrete, cu secrete vehicule mai rapide decât ale noastre şi apărînd doar la diverse popasuri, într-un protocol plin de curtoazie care avea, totodată, şi scopul de control.

Rămas, deci, de permanenţă ghid şi îndrumător al nostru, Haiu avea aerul colegial şi săritor al celui care ştia acum totul despre preocupările noastre gîndindu-le "dinlăuntrul profesiei". Nu exista popas la care, ca un adevărat reporter, să nu-şi dea importanţă strîngînd comandanţii, chestionîndu-i în legătură cu oamenii, selecţionîndu-i pe aceştia după criteriile lui savante şi, apoi, venind vesel la noi ca şi cum ne făcea cel mai mare dar:

— Poftiţi, v-am găsit eroi; eroi nemaipomeniţi; reportajele vă sunt ca şi scrise!

Şi, ducându-se spre ţarcul unde fuseseră adunaţi cei care corespundeau criteriilor lui, încerca să-i scoată din apatie pe soldaţii blazaţi şi dornici de-o odihnă în care să-şi scarpine liber degetele picioarelor:

— Haideţi, povestiţi tot, tot ce-aţi făcut, să afle lumea-întreagă, eroilor!

Şi cum bătaia, deci vitejia, nu este întotdeauna un lucru deliberat în amănunt, ci, după cum ar spune Jesus, o *stare,* bieţii voinici începeau nişte poveşti lălîi şi fără nerv, cu amănunte nesemnificative, sloganuri patriotarde şi interpretări date după cum citiseră ei despre alţi eroi încât, mai degrabă, trăiai un sentiment de penibil decât de sublim, tot adunînd poveşti cu cuiburi de mitralieră imobilizate şi paraşutişti luaţi prizonieri. Începînd să prindă gustul de-a fi eroi, aventurile de flăcăi agili şi în putere pe care le povesteau acei militari mobilizaţi de voie sau de nevoie, despre modul cum s-au pitit, cum au pîndit, cum au sărit, cum au încercuit şi cum au izbîndit... căpătau pentru noi, care trăiserăm înfruntări dure în viaţă, caracterul ridicul al antieroicului. Era ca o demitizare prin umor a

actului eroic pe care, în anumite circumstanţe, poate că ei chiar îl făcuseră. Mai ales atunci când relatarea avea tonul şi articulaţiile unei lecţii bine învăţate pe dinafară!... Debitarea se făcea automat, simţindu-se în spatele ei retuşurile aduse de un propagandist de meserie şi numai comportamentul omului îl arăta ajuns la vanitoasa revelaţie că meseria lui nu mai e de soldat, ci de erou.

Totuşi, din când în când, chiar în ciuda repetiţiilor, câte un amănunt devenea preţios pentru noi dacă-l priveam din punctul de vedere al meseriei de a afla adevărul şi jalnic pentru mine, cel care venisem numai din dorinţa de a face gloria unui război de eliberare.

— Unde-ai pierdut braţul?

— Mi l-au tăiat partizanii.

Când, năucit, ridicam ochii de pe carnet ca să-i pun următoarea întrebare, omul nu mai era în faţa mea... Apărea altul:

— Spune-mi, urăşti duşmanul?

— Cu duşmanul ne mai înţelegem; cu cei din pădure e mai greu!...

Spre disperarea lui Haiu care avea pe urmă de lucru mult, amplificându-şi regia şi verificarea oamenilor în aşa fel încât eram de-a dreptul îngropaţi în vorbăria banală şi lozincardă. Militarii aduşi în faţa noastră erau speriaţi, ţinteau ochii în sus ca şcolarii când spun poezii şi-şi dădeau drumul cu voce tare repetînd cuvintele cărora nu le dăduseră aceeaşi intonaţie ca la repetiţie.

Pe unul dintre aceştia l-am luat repede, întrebîndu-l:

— Ai mai spus ziariştilor povestea asta a dumitale?

— Oho!... mi-a răspuns el bucuros.

— Înţeleg că mai multora.

— Da.

— Cui ai spus-o ultima dată?

— Ultima dată?... se gîndi puţin şi-şi aminti de-a dreptul vesel. Ultima dată, da: unei doamne

blonde cu o echipă de televiziune.

— Unei doamne blonde?

— Da, răspunse el candid, neavînd a bănui cât mă tulburase.

— Demult, demult, demult s-a întîmplat asta?

Oare să-şi fi dat seama de ce mă bîlbîiam?

— Păi, acum vreo zece zile.

— Şi...

"Şi ai mai văzut-o de atunci?" aş fi vrut eu să întreb, dar el, bineînţeles, avea grijă de ale lui:

— Şi m-a dat pe televiziune; am făcut succes mare; de atunci toată lumea îmi spune în serios "eroul"!

Bineînţeles! Ce, trebuia să se gîndească el la grijile mele?... Totuşi mi-a venit o idee:

— Te-a îmbrăţişat?

— Cine? se indignă războinicul.

— Doamna blondă; te-a sărutat?

—A, da! se veseli el din nou: m-a sărutat, sigur că m-a sărutat; m-a sărutat când mi-a spus că sunt erou... Sigur, sigur; i-am lăsat paf pe toţi geanabetii din jur; au rămas moace toţi gagiii, fiindcă pe ei nu i-a sărutat!...

De atunci am intrat în transă. Aşteptam cu fervoare "întîlnirile de lucru cu eroii" pe care le organiza Haiu sau, uneori, personal, purtătorul de cuvânt.

Tot drumul prin junglă sau prin pădurea ecuatorială, prin văile ale căror creste de deasupra erau arse de napalm sau prin plantaţiile părăsite, aşteptau popasul de seară când micul nostru convoi făcea schimb cu marile coloane care se deplasau în acelaşi sens, adică noi ne opream şi ele porneau. Cercetam cu nesaţ "garnizoana" în care adăstam, adică satul părăsit, sau ţarcul de sîrmă şi de vehicule aşezate în cerc pentru a înconjura un spaţiu de corturi şi aşteptam cu nerăbdare întîlnirea cu eroii.

Nu mai eram atent nici la zgomotul grosului deplasament de trupe, nici la alte întîmplări

specifice, pe care eram obişnuiţi să le observăm şi să le comentăm între noi, deoarece era singura posibilitate de a trage vreo concluzie despre mersul ofensivei şi despre explicaţiile atâtor întîrzieri care se produceau.

De fapt, asta era îndeletnicirea noastră de bază. De la purtătorul de cuvânt ştiam prea bine că nu puteam auzi alte informaţii decât că ofensiva mergea strălucitor şi, în curînd, vom fi martorii marelui eveniment: insula complet eliberată. Când însă avea să se întîmple asta? Lucrurile erau relative şi dubioase, iar noi, lipsiţi de ziare (fiind în marş se profita ca tot ce primeam corespondenţă să ajungă mult mai tîrziu chiar şi decât întîrzierile explicabile) trebuia să apelăm la nişte simţuri mai complicate din care decurgeau apoi deducţiile.

Dar eu, seara, când se apropia popasul, nu mai puteam fi atent decât la oamenii pe care-i selecţiona Haiu. Şi căpătasem o deprindere teribilă de a ajunge, cât mai repede la întrebarea care mă interesa.

Am aflat, astfel, că ea fusese la distanţă de noi de zece zile, apoi numai de şapte, cel mai puţin de trei... (atunci era să înnebunesc, să sar într-unui dintre convoaiele care treceau noaptea şi să încerc să ajung înainte, cât mai înainte!) şi, în ultimele două ocazii, de cinci şi de opt zile, ceea ce însemna că nu avea acelaşi itinerar: sau îl făcea în zig-zag, sau ne dădea tîrcoale.

Dar, cum circulam în locuri fără nume, undeva sub ecuator, printr-o junglă golită de animale şi într-un deplin respectat mister al secretelor militare, lipsiţi de ştiri şi de contactul cu altă lume, noi ne aflam, practic, într-un fel de lagăr în mers, un instabil domiciliu obligator în sensul că eram obligaţi să ştim numai ce ne spuneau ei şi să credem ce voiau ei.

Aşa că ea exista pentru mine pe nişte volute imaginare care-mi dădeau tîrcoale la distanţe mai mari sau mai mici, mă înconjurau în spiralele lor

pe raze mai mari sau mal mici: de zece zile, de şapte, de trei, de cinci, de opt...

Unica mea consolare era că ea se afla prin preajmă, gravita în juru-mi, sau mă făcea să gravitez în jurul ei. Sau, fiindcă totul era subordonat ideii de testare a aparatului de război, mă puteam consola cu gîndul că un computer stat majorist al tatălui ei, generalul, calcula şi programa elipsele, parabolele, hiperbolele circuitelor noastre secante.

Şi, în condiţiile astea, eu să mai am chef să descriu jungla sau poveştile eroilor sărutaţi de Cristina?!

Uneori mă cuprindea o dorinţă cinică: să-i îmbrăţişez pe eroi, să văd dacă nu Ie rămăsese pe obraz ceva din parfumul ei.

Să-i îmbrăţişez şi, repede, pe neobservate, să mă dezinfectez cu spirt.

3

Iată una dintre istorisirile apropo de eroi şi de modul cum relatează sau reconstituie ei întîmplările trăite. Mi-e dragă, pentru că mi-a spus-o Cristina cândva, când ne iubeam mult şi, ca să ne simţim aproape, umpleam cu vorbe tot timpul dintre sărutări. Cândva, când am găsit-o şi am trăit cu ea cea mai frumoasă săptămînă a vieţii noastre...

Poate că eu o povestesc mai grav, fără candoarea ei; şi mai ales fără emoţiile ei strict subiective, deoarece, în urma acestei întîmplări, tatăl ei, generalul de astăzi, şi-a ratat pentru o vreme cariera militară. În orice caz, oriunde voi putea, mă voi abţine de la comentarii. Unde nu mă voi putea abţine, înseamnă că indignarea mea faţă de incapacitatea ei de a înţelege realitatea, deruta mea în legătură cu dragostea ei absurdă faţă de

primitivismul unor concepţii de viaţă, încă mai colcăie, încă mă mai bîntuie, încă mă frămîntă, cu toate că am vrut să uit şi am jurat să uit.

Da, mă chinuie ideea cum de putea fiinţa asta superbă să admită, sau, mai mult decât atât, să considere fireşti nişte lucruri atât de josnice; cum, aparenţele ei moderne ascundeau satisfacţiile unei mentalităţi primitive, înapoiate, care-i corespundeau atât de puţin?!

Dar iată povestea:

Tatăl Cristinei comanda nişte trupe ale marii sale puteri într-o insulă care-şi căpătase independenţa în deceniile următoare celui de-al doilea război mondial, după ce, în timpul acelui război, fusese eliberată de ocupaţia străină prin efortul conjugat al aviaţiei şi marinei aliate.

Sa împlineau treizeci de ani de la această eliberare, când Cristina, fetiţă de şcoală cu codiţe şi ghiozdanul în spinare (ce linie, oare, o fi avut atunci care să prevestească minunea de fiinţă cunoscută de mine?), în preajma tatălui ei, învăţa să admire instrucţia pe care o făceau soldaţii străini, aliniamentul escadrilelor de aviaţie şi al navelor în porturi, într-un cuvânt, începea să guste o asemenea îndeletnicire, fără să trebuiască a-şi pune întrebări tulburătoare ca, do exemplu, ce căuta tatăl ei şi trupele comandate de el, acolo?... Era firesc, trăind într-o casă de militar, într-o atmosferă de aplicaţii militare, între oameni a căror ocupaţie era aceasta, cărora statul lor le încredinţase o asemenea misiune, ca ea să privească totul drept normal, iar viaţa să apară pentru conştiinţa ei fragedă o amplă şi perpetuă manevră militară.

Aşa că, cele ce urmau să se întîmple — festivităţile militare prilejuite de aniversarea a treizeci de ani de la eliberarea insulei, nu putea decât să dea avînd sufletului ei contaminat de plăcerea mişcării mecanice a oştilor marii puteri în ample parăzi militare. Urmau, doar, să vină doi

mari veterani ai războiului din ocean: bătrînul amiral, fostul comandant al flotei şi la fel de bătrînul general care comandase aviaţia şi trupele paraşutate. La asemenea personalităţi ale istoriei militare, suita era desigur imensă, de la alţi veterani, foşti colaboratori de-ai lor şi până la recente unităţi de recruţi aduse nu numai pentru a da onorul, ci şi pentru a învăţa din experienţa înaintaşilor.

Tatăl Cristinei, pe atunci colonel tînăr şi cu mari perspective, le-a fost de un mare ajutor oficialităţilor locale pentru aranjarea unui protocol cât mai fastuos, mai ales că gradele celor doi veterani fiind aceleaşi, guvernanţii îşi aminteau că, la sărbătorile anterioare, fuseseră probleme cui să se dea prioritate. Odată chiar ieşise un oarecare scandal, altădată unul dintre ei
n-a venit, deoarece o veche concurenţă, pesemne încă din timpul războiului, rămasă ca un atavism al vieţii active, îi făcea pe cei doi venerabili comandanţi să se respingă, să nu vrea să audă unul de altul.

La ideea cu o masă mare, într-atât de lungă încât, aşezaţi la cele două capete, cei doi veterani nici să nu se zărească unul pe altul, el a mai adăugat şi două primiri, în două colţuri diferite ale insulei, conform armelor pe care ei le reprezentau: primirea amiralului în portul care se afla la sud, iar a generalului, pe aeroportul de la vest. Mica armată locală a fost împărţită în două, trupele marii puteri, de asemenea în două, populaţia insulei, luată pe fiecare dintre categorii, în câte două, oficialităţile (şi regimul democratic cu care se mîndrea insula avea doi copreşedinţi) în două... Numai colonelul, tatăl Cristinei, comandantul trupelor marii puteri care făceau aplicaţii aici, era unul singur şi urma să aştepte în piaţa centrală a oraşului unde trebuia să se întîlnească cele două coloane. Avea să aştepte, împreună cu o a treia gardă de onoare, cu fanfarele reunite şi cu un

supliment de armată pe care, profitînd de ocazie, marea lui putere îl trimisese peste convenţiile în vigoare, să dea onorul în momentul apariţiei celor două manifestaţii în cele două intrări ale pieţei şi să pornească petrecerea populară. În aşa fel, încât celor doi să nu le rămînă decât să se aşeze la câte un capăt al şirului de mese care se întindeau între sediile celor două partide de guvernămînt, la fel de puternice şi la fel de populare, care-şi împărţeau conducerea destinelor de pace ale insulei, prin cei doi copreşedinţi, formulă de mîndrie democratică despre care se scrisese şi un tratat.

Numai astfel se puteau sărbători cei treizeci de ani de la eliberare în această insulă a echilibrului perfect, evitîndu-se conflictul dintre cei doi eliberatori rivali ce nu puteau înţelege faptul că, de când se văzuseră liberi, cei aproape douăzeci da mii de locuitori trăiau în linişte şi armonie.

Lozinci despre recunoştinţa datorată eliberatorilor care au dat posibilitate insularilor să ajungă la acest regim de linişte şi armonie erau înşirate laolaltă cu ghirlandele de flori, pe ambele trasee. Fuseseră trase toate la acelaşi şablon şi numai în funcţie de specific se adăugase de mînă, cu pensula "din aer" sau "de pe mare", adică: "Veşnică recunoştinţă glorioşilor eliberatori (de pe mare sau, după caz, din aer) care au adus pace şi armonie insulei- noastre fericite"...

În felul acesta, insula avea să-şi cinstească eliberatorii nedînd prilej acceselor lor de rivalitate şi garantînd întregii desfăşurări pacea specifică, atât de rîvnită de către aceşti insulari în tot timpul ocupaţiei lor de către armata belicoase. Totul era pus la punct, instrucţia cu unităţile militare ca şi instructajele cu civilii s-au făcut cu toată lumea la un loc, deoarece cuprindeau acelaşi fel de manifestări şi pentru unul şi pentru celălalt, iar Cristina mea, la vîrsta aceea când nu mi-o puteam închipui lipsită de atributele de astăzi, era în culmea extazului asistînd la repetiţiile parăzilor

militare. Tatăl ei le dirija personal şi, admirînd perfecţiunea lui de militar, nimeni nu-şi închipuia că va ajunge să gafeze cu repercusiuni atât de grave.

În urma coloanelor sau, poate, în fruntea lor, ca fiică de comandant, Cristina mărşăluia cu multă aplicaţie şi devoţiune faţă de meseria armelor.

Ziua cea importantă a venit. Pe pista de aterizare s-a întins covorul roşu; la fel, pe cheiul principal din faţa căpităniei. În port s-au aliniat fanfara, garda de onoare, unităţi ale armatei naţionale şi unităţi ale celei comandate de tatăl Cristinei, plus o jumătate din populaţia insulei; la fel, în faţa aeroportului. Pe podiumul aerogării a luat loc un copreşedinte însoţit de jumătate din membrii guvernului; la digul cel mare, de asemenea. Avionul a aterizat în acordurile fanfarei; acelaşi ritm, unindu-se în văzduhul insulei, a răsunat când s-a lăsat ancora. Numai cele douăzeci şi una de salve de artilerie au fost trase din economie o singură dată, bateria fiind amplasată la jumătatea drumului dintre port şi aerodrom.

Pe ambele trasee răsunau în difuzoare discursurile rostita la vest şi la sud, iar ovaţiile care făceau enormă plăcere oaspeţilor: "glorie veşnică eliberatorilor noştri", răsunau concomitent.

După terminarea primirilor oficiale, la aceeaşi oră, cu acelaşi glas emoţionat, de fiecare dintre cei doi mari veterani s-a apropiat câte un tînăr cu privire încrezătoare şi i-a spus:

— Venerabile eliberator, eu sunt un tînăr de optsprezece ani care îmi serbez astăzi majoratul. Toată viaţa mea până la această vîrstă s-a desfăşurat armonios datorită faptului că dumneavoastră ne-aţi eliberat. Dar eu nu trăiam pa vremea aceea, ca să vă cunosc actele de eroism. Aşa că, vă rog, *ca* să le port în suflet, vreau să le aud din gura dumneavoastră. Vă rog, deci, ca, în drumul spre oraş, să poposim în toate locurile care amintesc de marele dumneavoastră eroism.

Invitaţie emoţionantă şi lovitură de teatru magistrală, care se putea naşte numai în mintea unui tactician ca tatăl Cristinei, care cunoştea psihologia militarului mîndru de faptele sale, fericit întotdeauna şi do-o reconstituire pe hartă, darmite chiar pe terenul unde au avut loc luptele!... Marii veterani dăruindu-se cu pasiune reconstituirii evenimentelor de acum douăzeci de ani, aveau să ajungă epuizaţi, dar mai ales fericiţi în centrul oraşului şi plini de emoţia gloriei lor trecute, vor uita rivalităţile şi se vor aşeza îmblînziţi pe locurile de onoare ale mesei ce traversa piaţa. Era o masă fastuoasă şi imensă, aranjată de un vestit decorator parizian, în jurul căreia aveau să ia loc oaspeţii, oficialităţile, plus fiecare al o sutălea cetăţean desemnat prin alegerile libero ce avuseseră loc cu o zi în urmă.

Cel mai spectaculos (deoarece altă prioritate nu era cazul să existe), reacţionă la această invitaţie generalul, descins din avion falnic şi cu gesturi sportive, în fruntea unui pluton de ramoliţi care constituiau resturile eşalonului de odinioară, plus încă un pluton de militari tineri, pe jumătate însoţitori, pe jumătate delegaţi ai marii armate la celebrarea evenimentului, cu care prilej aveau să şi rămînă pe insulă sporind efectivele colonelului care, altfel, după cum am spus, prin acordurile generale erau limitate.

— Invitaţia dumitale, tinere camarad, animă în mine nişte sentimente foarte proaspete — a declarat solemn generalul — deoarece, din clipa în care s-a ivit sub privirea noastră această insulă care este patria dumitale şi locul gloriei noastre, eu şi cu camarazii mei de arme am început să descifrăm în relieful ei locurile unde ne-am desfăşurat acum treizeci de ani. Iar când avionul a început să coboare, când stîncile ţărmului au început să se deseneze exact ca atunci, totul a reînviat pentru noi şi fiecare colţişor a devenit viu în memoria noastră, de parcă nu a trecut mai mult de o clipă.

Daţi-mi voie să mă orientez, pentru că primirea dumneavoastră entuziastă ne-a emoţionat pe toţi profund, aşa... deci, să mă ori-en-tez o-cli-pă... aaşaaa... şi... exact? am găsit!... Veniţi cu toţii după mine şi vom începe marşul exact aşa cum, cu treizeci de ani în urmă, noi l-am început pe cel eliberator... Am văzut locul; după colină se află valea aceea reperată din avion, unde am nimicit primul cuib de duşmani. Fostul meu subordonat, tînărul plutonier care aici a fost avansat excepţional la locotenent, mi-a arătat din avion!... Ia priveşte, locotenent, iar voi, copii, după mineeee!

Bocănind din piciorul său de lemn, veteranul locotenent ţinu voiniceşte pasul alături marii coloane care se formă, evocând, la microfoanele celor ce făceau transmisia evenimentului, misiunea de comando pe care a avut-o pentru a se stabili un cap de pod în valea a cărei perspectivă începea să se deschidă.

Dincolo, în portul din partea de sud a insulei, lucrurile s-au petrecut ceva maj încet, dar la fel de temeinic. Amiralul nu a putut reacţiona imediat, deoarece, cu treizeci de ani în urmă, el stătuse pe vasul său ancorat la o oarecare distanţă în larg şi urmărise prin binoclu cucerirea ţărmului de către trupele de infanterie marină. Aşa că a pus o mînă pe umărul tînărului iniţiat şi, scrutînd cu privirile sale de sub stufoasele sprîncene de lup de mare, a făcut o amplă rotire de o sută optzeci de grade de la est către vest pentru a descoperi vreun punct ce-i amintea de vremurile memorabile. A înregistrat tot ce cuprindea raza sa vizuală, a cumpănit o clipă acordînd aceste înregistrări cu cele de pe banda memoriei sale şi, ca un mecanism perfect, a început cu altă viteză, mult mai lentă, ca şi cum emisii de raze transmise de el pipăiau spre certificare fiecare cută de relief, o rotire inversă, Rotirea inversă pe o parabolă mult mai scurtă deoarece, la un moment dat, de abia ajungînd pe

direcţia sud-est, s-a oprit şi a exclamat cu certitudine:

— Iată!

— Iată, au răsunat ecourile portului, răspînnindu-se pe insulă şi pe ape: Iată!

Un promontoriu se vedea în stînga portului înaintînd în mare ca o spinare de animal purtînd în vîrf coronamentul unor ruine. Spre el se îndrepta mîna amiralului obişnuită să indice victorioase direcţii navale.

— Recunoaşteţi acel promontoriu? se întoarse către suita sa care nu era mai puţin numeroasă decât a generalului.

— Desigur! au răspuns toţi în cor.

— E adevărat că a fost prima noastră ţintă?

— Adevărat! a strigat corul.

— Tunar, a ordonat amiralul, ce-ţi aminteşte acest promontoriu?

Bătrînul tunar a ieşit în faţă şi a relatat fără nici o ezitare:

— Tirul nostru de pe vase a fost îndreptat împotriva fortăreţei da deasupra şi, astfel, infanteria marină a putut să ocupe plaja de dedesubt.

— Aşa e! confirmă amiralul şi, în fruntea tuturor, se îndreptă spre plajă. Comandanţii infanteriei marine să relateze cum au cucerit coasta şi cum au început să înainteze spre interior!

Şi, cu glasurile amplificate de toate difuzoarele de pe traseu, veteranii din infanteria marină, înaintînd pas cu pas, şi-au amintit actele de vitejie ale căror martori erau toate pietrele şi nisipul ce se aşternea în cale.

— Iată cazemata distrusă de tunurile noastre; acum o recunosc exact! a exclamat amiralul când au ajuns la picioarele promontoriului.

— E fostul far, a spus cineva; insula avea patru, spre cele patru puncte cardinale; ăsta a luat foc acum trei ani!

— Se poate, spuse amiralul; dar acum treizeci de ani ocupanţii dumneavoastră se întăriseră aici şi aveau cuiburi de foc.

— Mitraliau întruna găurindu-ne bărcile! precizã un veteran din infanteria marină.

— Am ţinut focul asupra lor o jumătate de oră, mai precis douăzeci şi opt de minute, până i-am redus la tăcere! a adăugat şi tunarul.

— Şi-au venit şi bombardierele de i-au curăţat! a adăugat piţigăiat un bătrînel cu multe panglici la beretă, ceea ce i-a atras privirea dispreţuitoare a amiralului:

— Bombardierele? Până au venit ele, noi curăţasem totul!

— Eu aşa îmi amintesc, răspunse cam lipsit de disciplină glasul piţigăiat, că au ajuns şi paraşutiştii, ne-am coroborat acţiunile şi am pornit împreună spre centrul insulei.

— Adevărat, aprobă amiralul, dar meritul principal nouă ne revine; noi am fost aceia care...

— Asta se-nţelege! confirmă piţigăiatul. Uite, chiar aici, îmi amintesc, am avut înfruntarea la care mi-am pierdut braţul, dar nu m-am lăsat...

— Ascultaţi, opri amiralul toată mulţimea: aici, acest erou şi-a pierdut braţul într-o înfruntare cu inamicul.

— Care nu voia să ne lase acces spre centrul insulei, proclamă piţigăiatul. Dar noi am răzbit; eu mi-am bandajat doar braţul şi am pornit mai departe împreună cu paraşutiştii care...

— El e eroul acestui loc! proclamă amiralul, profitînd de urale pentru a-i şopti cu imputare: Mai lasă-i naibii de paraşutişti!...

Avea dreptate; în timpul acesta, în partea de vest a insulei, reperînd promontoriul cu farul din direcţia aceea, veteranii trupelor aeropurtate reconstituiseră totul amănunt cu amănunt Spre entuziasmul tot mai crescînd al celor ce-i însoţeau ascultîndu-i, dar nu pomeneau nimic de faptul că luptaseră cot la cot cu infanteria marină. Încîntat

de modul cum se reconstituise primul capitol: punerea piciorului pe teritoriul insulei, generalul scrută în mai multe direcţii şi zise:

— Îmi amintesc! Daţi-mi o busolă. Aşa!... Iată, asta este direcţia drumului de eliberare a insulei de la un capăt la altul. Haideţi, să parcurgem drumul glorios al armatei noastre eliberatoare până în marginea cealaltă unde i-am aruncat pa duşmani în mare. După mine pe direcţia dată! Fiecare veteran ne opreşte în locurile de care-şi aminteşte şi povesteşte!...

Şi, într-un entuziasm frenetic, conduşi de veterani, cei zece mii de cetăţeni veniţi pe aeroport, plus soldaţii armatei locale, plus companiile trimise de tatăl Cristinei din armata marii naţiuni, plus plutonul de delegaţi, însoţitori şi observatori veniţi cu avionul, au pornit în marş. Retrăind sau, mai bine zis, chiar trăind, de-a dreptul trăind, momentele eroice ale eliberării insulei, parcurgînd pas cu pas di-reacţia ofensivei de acum treizeci de ani, simţind cum tot mai mult din vestul teritoriului intră în mîinile lor şi cum duşmanii se retrag către est pierzînd porţiuni tot mai însemnate de teren. Era faptă, ceea ce se petrecea acolo, şi nu istorie, pentru că generalul reuşise să le imprime sentimentul că sa află în adevăratul marş al eliberării. Drumul acela, de la vest către est, era pas cu pas marcat de semne pentru a rămîne în istorie. Se înainta vertiginos, iar acolo unde se întîmpinase rezistenţă şi avuseseră loc lupte, opririle aveau loc, dacă nu pentru schimbul de focuri respectiv, pentru evocarea lor de către veteranii care se evidenţiaseră în lupta respectivă. Se marca locul unui viitor monument sau al unei plăci comemorative, şi se pornea mai departe în plin avînt. Luate prin surprindere de o asemenea desfăşurare, posturile de radio care transmiteau în direct, s-au văzut nevoite să tripleze atât orele de emisie prevăzute, cât şi cantitatea de bandă de înregistrare, pentru că pe ea rămînea gata

scrisă adevărata istorie a marşului eliberării insulei.

Acelaşi lucru se întîmpla şi pe drumul pe care înainta cealaltă jumătate a populaţiei, însoţindu-i pe veteranii forţelor navale. Reporterii au cerut triplarea spaţiului de transmisie şi al înregistrării pentru că, la fiecare popas, evocarea momentelor dramatice din înfruntarea cu duşmanul care ceda foarte greu poziţiile, era plină de emoţia verbului veteranilor care-şi aminteau amănunt cu amănunt.

Ajunseseră pa străzile oraşului. După recunoaşterea la precizie a primelor clădiri care-i întîmpinau, după evocarea cuceririi lor cameră cu cameră şi etaj cu etaj, după îmbrăţişarea caldă dintre un veteran în baston şi un bătrîn surd despre care, spunîndu-se că se aflase acolo, la intrarea în oraş, veteranul şi-a şi amintit cum a primit de la el o cană cu apă şi şi-a exprimat, după treizeci de ani, recunoştinţa strigîndu-i în urechile surde fierbinţi cuvinte de prietenie, după o scurtă slujbă în cimitirul din curtea unei biserici unde, cu toate că localnicii ştiau că-s morminte de la o molimă din secolul trecut, veteranii marinei au insistat asupra ideii că şi-au înmormîntat şi ei camarazii căzuţi prin preajmă, după câte şi mai câte evocări impresionante, într-o piaţetă cu case cochete care anunţau apropierea centrului oraşului, văzînd vechea firmă a unui cabaret în care petrecuse el săptămînile următoare eliberării, amiralul ridică palma mare a fiinţei lui scunde şi bine legate, şi, privind mulţimea ce se înşira pe strada dreaptă ce venea de la marginea despre port a oraşului, simţi nevoia să dea o proclamaţie.

— Domnule preşedinte, dragi cetăţeni, militari, veterani, li se adresă el tunător de pe treptele cabaretului "Douze jambes aux quatre vents", emoţia mă cuprinde, am parcurs, de la ţărm şi până aici, drumul exact al eliberării de acum treizeci de ani, am exultat şi-am vărsat lacrimi la toate colţurile unde-au căzut înaintînd camarazii noştri

şi am ajuns aici unde na amintim cu drag de tinereţea noastră. E impresionantă această primire, şi, mai ales, reconstituirea pe care ne-aţi propus-o. Am făcut-o cu pioşenie parcurgînd acest drum care este însuşi drumul eliberării insulei dumneavoastră. Vă propun să proclamăm aici ca această stradă să capete de azi înainte numele de "Calea eliberării"!

Ovaţii au umplut cerul şi s-au unit, deasupra oraşului, cu celelalte ovaţii venind de pe o perpendiculară stradă vecină ce aducea coloana dinspre aeroport.

Urechea de aviator a generalului a sesizat faptul aresta şi a început a cerceta ca o parabolă de radar, până când a prins în ecoul difuzoarelor de dincolo, glasul rivalului său care tocmai spunea:

— ...Fie ca acest nume de "Calea eliberării" să comemoreze ziua glorioasă de acum treizeci de ani când, pe direcţia pe care am parcurs-o astăzi, noi v-am adus eliberarea!

— Cine? Unde? Care? Când?

A întrebat generalul şi, bîntuit mai mult decât de-o presimţire, a pornit cu pas apăsat înainte, trăgînd după sine toată coloana.

Asta l-a făcut să intre în piaţa centrală furios, în marş forţat, dînd nas în nas cu amiralul care, în fruntea suitei lui, intra vesel fluierînd un şlagăr trezit de amintirile de pe vremuri.

Moment de stupoare şi, în clipa când colonelul, tatăl Cristinei, voia să le dea onorul, gestul categoric al generalului l-a îndepărtat:

— Pe ce direcţie aţi eliberat dumneavoastră insula? a întrebat el uitîndu-se fix în ochii amiralului.

Cu superioritatea celui ce se simte calm, luîndu-şi martoră întreaga sa asistenţă, amiralul a răspuns făcând un gest larg:

— Direcţia pe care, venind cu toată această mulţime, am reconstituit locurile pas cu pas.

— Iar direcţia pe care am venit noi şi-am reconstituit locurile pas cu pas ce este?! a întrebat autoritar generalul, profitînd de ascendentul taliei sale.

— Nu mă interesează, a răspuns demn amiralul; doar e clar că trupele eliberatoare au venit pe o singură direcţie.

— Exact, scrîşni rău generalul, o singură direcţie, adică cea pe care am reconstituit-o acum noi!

— Domnule general, la vîrsta dumitale eu n-aş fi atât de mîndru cu memoria.

— Domnule amiral, nu-ţi permit să fii obraznic!

— Domnule general, se cunoaşte că n-aţi luptat prea intens la eliberare!

— Dumneata vorbeşti, care n-ai pus piciorul pe insulă decât a doua zi!

— Domnule general, ce vreţi să spuneţi?

— Domnule amiral, ştii dumneata prea bine!

— Domnule general, nu vă permit!

— Domnule amiral, eu nu vă permit!

— Domnule general...

— Domnule amiral...

— Domnule ge...

— Domnule a...

— Domnilor, domnilor, vă rog să vă liniştiţi, domnilor, a intervenit colonelul, tatăl Cristinei, când i-a văzut gata de bătaie, vă rog, vă rog...

Şi, precipitat, a făcut semn fanfarelor reunite care au început furtunos marşul de onor la general.

Dacă s-ar fi oprit aici, poate că ar fi fost bine; tunurile ar mai fi avut vreo şansă, iar viitorul lui ar fi fost salvat.

Dar, sub ochii admirativi ai Cristinei care plutea fericită între atâtea uniforme de gală, inteligenţa şi buna lui pregătire i-au jucat renghiul, făcându-l să continue:

— Nu vă certaţi, onoraţi comandanţi; nici una din direcţii nu e cea reală; stînd aici mai multă vreme, eu am studiat istoria: debarcarea şi

paraşutarea au avut loc pe plaja din nordul insulei, iar eliberarea teritoriului s-a desfăşurat pe direcţia nord-est — sud-vest, a unei şosele strategice din care, cu toate că nu mai există decât resturi, se pot deduce destul de clar etapele înaintării, modul criminal cum inamicul distrugea tot, retrăgîndu-se pas cu pas.

Moment de tăcere, după care, ieşind falnic în fată, neiertător, generalul a strigat din toată înălţimea sa .

— Cum îţi permiţi, colonel? Când noi, cei care ne-am dat pentru asta sîngele, am reconstituit astăzi drumul!... Şi, umplîndu-şi pieptul de aer, strigă către mulţimea care umplea piaţa pe două direcţii, înconjurînd fastuosul şir de mese: Cetăţeni, militari, veterani, să se ştie clar; drumul eliberării insulei, este cel pe care l-am reconstituit noi venind de la aeroport!

Cu acelaşi dispreţ pentru colonelul împăciuitor, amiralul strigă la
rîndu-i:

— Drumul eliberării insulei este cel pe care l-am reconstituit noi venind din port!

— Ba să fie clar: e cel pe care l-am reconstituit noi, veteranii forţelor aeriene!

— Categoriiiic! Există o singură cale a eliberatorilor, cea reconstituită de veteranii forţelor navale!

De data aceasta, un zîmbet superior se aşeză pe faţa generalului, calmînd-o. Preluă el superioritatea în faţa patimii nervoase a amiralului. Îl prinsese!

Făcu un gest calm şi întrebă plin de ironie:

— Dar de ce ar fi neapărat cea reconstituită de voi?... Nu cumva, mon cher amiral, pentru că trece prin faţa cabaretului. "Douze jambes aux quatre vents" unde, printre acele *douze jambes* ale celor şase danseuze, dumneata ţi-ai instalat statul major?

Mai rigid, om dur al bătăliilor navale, amiralul se clătină o clipă, ca şi cum ar fi primit torpila la

babord şi răspunse ca deodată din mai multe guri de tun.

— Bineînţeles! Că eu nu port cu mine la bordul avionului o mascotă de nouăsprezece ani!

— Direcţia e cea pe care am arătat-o eu! strigă ca un ultimatum generalul.

— Ba e numai cea pe care am arătat-o eu! proclamă amiralul.

— Îndrăzneşti? strigă generalul.

— Îndrăznesc! îl provocă amiralul.

— Atunci lupta va alege!

— Lupta va alege!

Un cer de moarte se configura deasupra insulei. Într-o tăcere solemnă, cu gesturi limpezi, generalul îşi alinie de-o parte a meselor ce traversau piaţa, toţi veteranii militarii care-l însoţiseră, militarii rare-l întîmpinaseră, civilii care-l urmaseră.

Acelaşi lucru făcu şi amiralul, dirijînd, prin comenzi scurte, câte un veteran în fruntea fiecărei unităţi care se configura.

Şi, ca un singur glas, se auziră amîndoi strigînd deodată:

— La luptăăă!

O singură clipă, şirul de mese aranjate de celebrul decorator parizian a mai rămas drept stavilă între cele două armate. Apoi, pentru că şi celor doi copreşedinţi le convenise momentul, a început războiul civil care a distrus insula.

Fiindcă, într-un război, nici o ambiţie militară nu-şi poate face de cap dacă nu e susţinută de interesele politice. Or, fiecare dintre cei doi copreşedinţi ura de multă vreme acea formulă de armonie ce constituia mîndria regimului politic al insulei!

4

Cea mai entuziasmată de această întorsătură pa care au capătat-o lucrurile, a fost Cristina. Ea, care se plimbase numai pe lîngă mitraliere şi tunuri şi mîngîindu-le metalul inert, ce-şi putea dori mai mult decât să le vadă deodată căpătînd viaţă şi intrînd în mişcare?! Ea, care văzuse avioanele de vînătoare doar aliniate pe pistă, cu husele aşezate ca nişte botniţe, iar crucişetoarele le admirase doar ca pe nişte monumente în somptuoasa lor arhitectură, ce minunată surpriză trebuie să fi avut, când le-a văzut duelînd între cer şi mare! Iar soldaţii, frumoşii şi instruiţii soldaţi, cărora le admira mecanica mişcării de paradă şi fantezia practică a uniformelor, cu ce miraj s-au transformat pentru ea în bărbaţii belicoşi care-au pornit la luptă!...

O înţeleg, o înţeleg perfect; îi văd bucuria şi plăcerea care-au condamnat-o pe viaţă, atunci, la vîrsta ei fragedă de fetiţă încă osoasă, fără coapse, cu linia pieptului abia începînd să se deseneze, cu ochii candizi, pe care nu-i electrizase încă acea dulce otravă de farmec feminin, avînd, din făptura de astăzi, doar linia stranie pe care o dădeau obrazului pometii ei înalţi.

Cu ce uimită plăcere urmărea soldaţii înfruntîndu-se şi oamenii murind! Ce fior îi dădeau raidurile atotstăpînitoare ale avioanelor şi explozia lor în aer, când le atingea vreun proiectil!... Ce miraj trebuia să constituie pentru starea ei de contemplare, cuirasatul rupîndu-se-n două sub explozia bombelor şi supravieţuitorii mitraliaţi în timp ce înotau către mal!

Era, pentru copilăria ei petrecută printre militari şi armamente, asemenea îndeplinirii visului când, după ani şi ani de dorinţă nemaipomenită, zînele îţi fac supremul cadou de a-ţi vedea păpuşile că au căpătat viaţă, se mişcă şi vorbesc.

Da, soldaţii pe care-i vedea murind, erau pentru ea echivalentul păpuşilor care ar fi căpătat viaţă. Pentru că fericirea era de a vedea în acţiune acele

imense şi formidabile maşini de război despre care auzise vorbindu-se în cercul tatălui ei, pe care le văzuse în plimbările ei de copil al regimentului prin poligoanele ce le punea la dispoziţie insula, despre care auzise din partea specialiştilor — colegii tatălui ei, aprecieri teribile, superlative cum rostesc doar proprietarii unor cai superbi... Acum, le urmărea în mişcare, în acţiune; şi nu putea să nu trăiască o stare de fascinaţie!

Iar când îi vedea pe luptători dîndu-şi viaţa, considera aceasta ca un omagiu adus zilei în care se împliniseră visurile ei.

Sunt în stare să şi văd, perfect să văd, ca pe ecranele unor monitoare, cum se oglindeau luptele în irisul auriu al ochilor ei fascinaţi.

Şi totul ar fi fost o reală sărbătoare, cu cele mai adevărate explozii şi jocuri de artificii, dacă, în tumultul canonadelor şi bombardamentelor, ar fi putut fi ocolită rampa de lansare a puternicei rachete intercontinentale, al cărei amplasament pe insulă era preţul plătit de localnici pentru independenţa lor şi mobilul prezenţei unităţilor comandate de colonel.

-Dar nu s-a putut; oricât s-a chinuit tatăl Cristinei, nu s-a putut. Nebunia care apucase ambele tabele era incontrolabilă. Generalul şi amiralul luptau pentru ambiţie, veteranii pentru încă o glorie, militarii din disciplina sub comandă, civilii pentru puterea pe care şi-o doreau politicienii. Nimic nu se mai putea opri.

Aşa că, un obuz sau o bombă căzute în preajmă, au provocat şi declanşarea rachetei, care a pornit pe criminala ei cale intercontinentală. Singurul noroc, remarcat mai tîrziu, a fost că, datorită mai multor bombe sau obuze care au căzut în preajma secretei rampe, au fost dereglate şi instalaţiile de direcţie, racheta îndreptîndu-se, în loc de continentul căruia îi era dedicată, spre Antarctica. Astfel, scopul ei s-a schimbat, ajungînd să

provoace probleme de studiu pentru viitorii cercetători ai Polului Sud.

Tatăl Cristinei, însă, a fost deblocat. Nimeni nu putea da vina pe doi veterani ramoliţi, înveninaţi de ambiţii bătîrne. Vinovat era tînărul colonel pentru că îi asmuţise indicându-le direcţia reală pe care fusese eliberată insula.

5

Din nefericire, lipsea dintre noi Llull O'Llull, pentru că ar fi fost interesant de văzut reacţia şi comportamentul lui, în regimul acela de politicos lagăr peregrin la care eram supuşi.

Îi simţeam lipsa, tocmai datorită elementului minus pe care-l reprezenta el trăgînd lucrurile în jos, adică făcând un oarecare joc al oficialilor fără să lase să se simtă asta.

Chiar l-am întrebat pe Jesus amintindu-mi de reacţia sa brutală când acela i-a spus metis:

— Spune-mi, nu cumva îl urai pe Llull pentru altceva?

— Altceva decât ce?

— Altceva decât faptul că a vorbit de metisaj.

— Eh! îşi consemnă el prin exclamaţie dispreţul. Am vrut să-l umilesc, ştii prea bine.

— Fiindcă face joc dublu?

— Fiindcă e o treanţă, un păduche!

— Dar ai fost, într-adevăr furios.

— Zău?... Un rîs copios, plin de satisfacţie, fi bulbucă ochii deasupra bărbii. Am vrut să-l umilesc; ştii doar că e foarte sensibil la rasism. Cariera cu nevasta luată direct din trib, pe ce criterii crezi că şi-a început-o?

— Mă întristaseşi; credeam chiar că-ţi pasă, că te-a jignit.

— *Hombre,* ce altceva este omenirea decât un veşnic metisaj?... Oamenii se amestecă unii cu alţii

şi îşi amplifică virtuţile. Nu vezi, până şi nenorocitul de Llull a intuit asta, numai că în trupul lui bicisnic nu s-a prea găsit sămînţă. Eu am luat inteligenţa de la mai multe neamuri, el a rămas cu prostia unuia singur!

Totuşi, bănuiala gravă în legătură cu colegul nostru nu şi-o exprima. Era oare discreţia sau frumuseţea lui spirituală?... De porcăit, te porcăia pe faţă, dar de bîrfit, de insinuat, de rostit o bănuială pentru care nu avea acoperire, nu se pomenea niciodată la el.

Cu toate că ne consideram prieteni buni, drumul acesta lung şi contorsionat în care trăiam sentimentul că, de fiecare dată, în fiecare zi, ni se punea la cale câte ceva, ne-apropiase şi mai mult, completînd cu o serie de date de fond exuberanţa prietenoasă a relaţiilor noastre. Şi nu numai cu el, cu toţi ceilalţi. Şi cu francezul, al cărui aer trist, ca de fetită melancolică, mi se părea, la început, o poză studiată pentru a căpăta mai multă gravitate, făcându-mă bănuitor şi prudent, şi cu japonezul a cărui comportare construită, elaborată cu mici eforturi, mă făcea să-l bănuiesc de-o computerizare a manifestărilor, şi cu neozeelandezul care apărea cam grobian, încet şi c-o şiretenie leneşă. Ceilalţi nu mă interesau; dar pe ăştia i-am simţit altfel; le-am simţit raţiunea conlucrînd cu a mea.

Pentru că nu jungla, pădurea sau întinsurile defrişate erau cele ce făceau stranie călătoria noastră, ci toată conspirativitatea ei. Peisajul insolit, de spaţiu sălbatic de la începuturile omenirii, covîrşitoarele dimensiuni ale vegetaţiei, strania ei luxurianţă ca şi măreţele urme carbonizate de pe porţiunile arse, reptilele fantastice, singurele vietăţi pe care războiul nu le gonise, urmele înfricoşătoare ale unor explozii nemaiîntâlnite sau ale unor bătălii foarte crîncene, totul ne întîmpina cu mister, ca şi cum cineva

încerca să acopere, să şteargă amprentele la tot ce se putuse întîmpla înaintea noastră.

Uneori, în plină rută, datorită cine ştie cărui semn sau vreunui mesaj radio primit de Haiu în camionul său, simţeam cum coteam, cum direcţia noastră se schimba brusc, cum ocoleam ceva sau evitam să întîlnim ceva. Simţeam cum ne rotim în cerc, prin aceeaşi pădure, sau cum, pur şi simplu, ne întoarcem pe drumul pe care am venit. Nu întrebam nimic, nici măcar atunci când se auzeau lupte în dreapta sau în stînga sau când vedeam după creste fumul unor mari incendii, fiindcă eram sătui de perfidia răspunsului tip: "Fiţi convinşi, facem toate eforturile ca să ducem unde trebuie fără riscuri; ca să vă documentaţi cât mai bine, dar fără riscuri"...

Şi atunci, lipsiţi de corespondenţă, lipsiţi de ziare, lipsiţi de ştiri reale, ascultînd aceleaşi emisiuni ale posturilor militare de propagandă care vorbeau, prin simbioză, tot în limbajul eroilor ce ni se aduceau să-i intervievăm, lipsiţi de posibilitatea de a transmite către redacţii altfel decât înmînînd corespondenţele celor ce ne însoţeau, lipsiţi de explicaţii şi lipsiţi de direcţie, drumul nostru era ca printr-un tunel din care simţeam şi presimţeam cum ocoleam un război ce ni se ascundea. Un război, teribil, secret, mocnit, ce ni se ascundea.

Informaţiile, realele informaţii, le căpătam pe calea altor simţuri decât cele normale. Nişte simţuri pornind din aceeaşi rădăcină cu ale puşcăriaşului care, în celula sa, ajunge să reconstituie ce se petrece dincolo de ziduri, prin alte căi decât cele ale cunoaşterii normal receptate.

Şi ne simţeam cu toţii înfrăţiţi în ambiţia de a nu întreba, ci ascuţindu-ne acele receptacole pe care încordarea le făcea să ne crească în plus, ca ramurile lipsite de clorofilă ale unor flori uitate-n beci, să deducem singur şi, apoi, să ne elucidăm comentînd. Era o senzaţie de puşcăriaşi, de oameni scoşi în afara lumii, creată prin situaţia dată mai

mult decât ar fi putut-o face zidurile, zăbrelele sau sîrma ghimpată.

Sigur că da, ceva nu era în regulă cu ofensiva victorioasă pe care o anunţaseră. Încă înainte de a porni au apărut primele semne dubioase. Şansa lor, a celor care trebuiau să ne ofere nouă răspunsuri plauzibile, a fost tragicul accident al avionului de pasageri, spulberat în aer de focul calculat să doboare mai multe escadrile. Oricât de gravă ar fi fost însă, situaţia civilă creată, ea nu putea opri o ofensivă de proporţiile celei anunţate. Aici s-au delimitat lucrurile şi s-a creat grava stare de neîncredere între noi, cei cu notesurile în mînă şi oficialitatea care ne vorbea. Venind în faţa noastră pentru a ne mai amîna cu o zi sau două plecarea în marşul promis pe urmele eliberatorilor, oricine avea figura lividă al unui cancer şi mai vizibil în eforturile de a-l ascunde. Francezul a anunţat că, pentru o asemenea stare de aşteptare nejuslificată, el nu-şi mai permite să ceară indemnizaţie redacţiei sale. A doua zi am fost anunţaţi că toate cheltuielile viitorului drum vor fi suportate de ei. Japonezul i-a pus la punct, spunîndu-le că nu e vorba de recompense materiale, ci de rostul nostru acolo şi, a doua zi, ni s-a anunţat un ciclu de întîlniri cu fiecare membru al guvernului eliberator, lucru altădată atât de greu de obţinut. Nepăsător în transfiguratul său aer flegmatic de moştenire
englezo-olandeză, neozeelandezul a anunţat că el cere redacţiei să-l retragă; a urmat o întîlnire cu mai mulţi membri ai guvernului, dispuşi să-şi piardă o zi întreagă cu noi la vînătoare de faună rară. Nu i-am urnit decât când
ne-am înţeles în grup şi am anunţat că vom cere cu toţii retragerea noastră deoarece intuim că se petrec lucruri care ni se ascund şi că ne vom zbate ca această declaraţie să fie făcută publică de către toate agenţiile noastre.

Aşa a început, în fine, călătoria care l-a adus în faţa noastră într-o postură din ce în ce mai umanizată pe Haiu, ale cărui eforturi de a ne rătăci prin junglă erau chiar meritorii. Sigur că nu avem ce informaţii să cerem de la el şi de la purtătorul de cuvânt. El, pentru că nu ştia, celălalt pentru că rostul îi era să nu ne spună. Ba, văzîndu-l cum se străduia să organizeze în câte o seară petrecerile acelea primitive care fi distrau pa soldaţi, ne-a devenit chiar simpatic.

Odată, însă, cred că a mîncat o papară zdravănă, dacă nu a fost, chiar, în preajma destituirii. Pentru că, disperat de scandalurile pe care i le făceam, nemaiştiind cum să răspundă presiunilor noastre, ne-a promis că ne va da un "subiect gras" ducîndu-ne într-un spital de campanie unde se tratau, sau, mai bine zis se încerca să fie salvaţi, cei contaminaţi de armele bacteriologice. "Veţi putea demasca duşmanul în faţa lumii întregi, ne-a spus el, veţi vedea cât de perfid este şi cum foloseşte el arme nepermise"...

Am intrat într-un lagăr trist, jalnic, cu oameni cu trupuri desmembrate şi feţe jupuite, uniformele rufoase păreau aşezate pe nişte schelete incomplete.

Peisaj îngrozitor, apt într-adevăr să trezească indignarea noastră faţă de declanşarea unui flagel nepermis nici chiar de legile războiului.

Până când, mai obişnuindu-ne cu terifiantele imagini omeneşti, mi-am dat seama că urmele de uniforme de pe ele nu aparţineau unei singure armate. Erau şi ale celor de la sol, dar şi ale călăilor aerului ba, pe vreo două fantome cu trăsăturile calcinate, stăteau chiar însemnele armatei marii puteri.

M-am adresat unuia dintre aceştia ca să-i vorbesc mai direct:

— Sunteţi chiar aşa, toţi beligeranţii la un loc?

— Parcă arma cu care ne-am lovit reciproc nu este şi ea furnizată tot dintr-un singur loc! mi-a

răspuns omul cu cinismul pe care i-l justifica doar apropierea da moarte.

— Civilii sunt spitalizaţi separat?

— Pentru civili e făcută arma, nu şi antidotul ei.

— Dar cum de v-a atins şi pe voi, soldaţii marii puteri.

— E o răzbunare, mi-a răspuns rînjetul de dincolo de moarte, dacă tot umblăm s-o vindem şi unora şi altora...

— O vindeţi împreună cu antidotul?

— Antidotul se foloseşte numai aici. Ce rost ar avea altfel dacă tot e administraţie comună!...

Când am început să luăm declaraţii, am fost scoşi urgent şi Haiu, pedepsit grav, nu ne-a mai vorbit vreo două zile.

— Mi-aţi făcut-o!... Eu am vrut să vă servesc subiecte şi dumneavoastră căutaţi diversiuni de contrapropagandă, ne-a spus el ranchiunos când a trebuit să ne vorbească din nou.

— Dar ai organizat splendid totul, l-am asigurat noi cu perfidie.

— Splendid, splendid; dar era s-o păţesc!...

Am încercat să-l mîngîi, să-l flatez:

— Haiu, i-am spus, în ciuda vocaţiei tale de temnicer, văd că eşti un splendid purtător de cuvânt adjunct.

— În război, profesiile se schimbă; facem ce ne cere cauza, mi-a răspuns demn, ca şi cum mi-ar fi cerut să nu mă mir de atribuţiile cu care apare.

— Păi asta voiam să-ţi spun şi eu: La mai mare!

— Vă mulţumesc, domnule, mi-a zîmbit el flatat. Eu, întotdeauna, de când mi-am început serviciul, am avansat. Am viitorul înainte dacă dumneavoastră nu-mi faceţi pocinoage. Sper că n-o să scrieţi nimic.

Încurajat de promisiunile noastre, a doua zi ne-a aranjat cea mai spectaculoasă petrecere.

Era o luptă cu cobre de dimensiuni foarte mari. Şerpii stăteau într-o încăpere de plasă pe care-o zguduiau continuu cu mişcările lor vehemente.

Luptătorul intra în arenă gol, doar cu un suspensor prins de-o curea în care atîrna o baionetă. Dreptul lui era de a-şi alege şerpii. Trei şerpi veninoşi, cu colţi lungi ce te puteau ucide fulgerător, cu trupuri viguroase, care puteau să te gîtuie, întărîtaţi de o cuşcă cu animale pusă alături, ca să-i "încălzească" făcându-i să tenteze muşcături oprite în peretele de sîrmă. După ce-şi indica cei trei adversari, pentru ca şansa sau moartea
să-i fie la libera alegere, luptătorul era legat la ochi şi ridicat pe-o ladă. Erau aduşi şerpii, ţinuţi bine de gît de către cei care făceau acest serviciu, în vreme ce trupurile li se zbăteau plesnind în stînga şi-n dreapta. Cu grijă, ca să-l poată apuca din acelaşi loc al gîtului unde cobra e imobilizată, luptătorului i se punea într-o mină un şarpe. Apoi, în vreme ce acela îl biciua cu coada şi încerca să-i încolăcească trupul, i se plasa, în mîna cealaltă, al doilea şarpe. Al treilea şarpe, tot aşa, cu grijă, ca să fie apăsat pe gît, îi era pus sub talpa unui picior. După această operaţie, însoţitorii-servanţi se depărtau şi luptătorul rămînea, pe soclul lăzii lui, cu un picior liber şi şerpii imobilizaţi de celelalte trei membre, plesnindu-l, încolăcindu-l trupul până la sufocare, încercând să-l ajungă la gît, unde l-ar fi strangulat. Unica lui şansă era că, în zbaterea lor, şerpii îşi mai încolăceau şi propriile lor trupuri, dîndu-i un respiro până se descolăceau.

În ce consta performanţa: Avînd ambele mîini ocupate, luptătorul trebuia să ajungă să pună gîtul unuia dintre şerpi sub piciorul liber, să-l imobilizeze acolo, eliberîndu-şi mîna pentru a putea apuca cu ea baioneta. Deci din doi şerpi în mînă şi un picior liber, trebuia să ajungă a avea doi şerpi sub picioare şi o mînă liberă, toate mişcările făcându-le fără a scăpa din strînsoare şerpii, pentru că cea mai mică slăbire a lor îi însemna moartea. După ce această primă cerinţă îi reuşea, dacă ajungea, adică, să o facă fără a-l atinge vreo muşcătură, începea lupta propriu zisă cu şerpii

care-l încolăceau strîns, blocându-i circulaţia. Trebuia să-i taie fiecăruia capul. Era obligat, deci, să aibă toţi muşchii trupului încordaţi, pentru ca strînsura şerpilor să nu-l sufoce şi, în acelaşi timp, să apropie baioneta în aşa fel în-cât să nu-i ajungă mîna în dreptul muşcăturii.

De obicei, dacă reuşea să pună primul şarpe sub călcîi eliberîndu-şi mîna, claca la al treilea, datorită, pesemne, ameţelii ce-l cuprindea. Sau aluneca, sau îşi înfigea baioneta în picior şi, scăpîndu-i de sub talpă, şarpele ultim îi răzbuna pe ceilalţi doi ale căror trupuri de abia începeau să se desprindă de al omului. Fiare înroşite în foc erau pregătite pe margine pentru a anihila muşcătura veninoasă, dar, de multe ori, crisparea fiind atât de mare datorită psihozei trăite, chiar salvat, luptătorul era scos din arena improvizată, într-o stare de catalepsie. În schimb, şerpii care reuşeau să se salveze îşi binemeritau dreptul la viată. Dacă nu deveneau deosebit de agresivi spre a trebui să fie împuşcaţi, îşi regăseau fraţii ce colcăiau în spatele plasei de sîrmă.

Am asistat la un asemenea spectacol sumbru al cărui suspans sîngeros era amplificat de scîrba provocată de reptilele cu trup gros, lung de trei-patru metri şi emanînd o sudoare cu greţos miros acru. Şi ne-am dus la culcare, însoţiţi de urările unui somn bun făcute de Haiu care lua complimentele noastre foarte în serios şi era mîndru de calităţile sale organizatorice. Dar n-am prea putut adormi în paturile de campanie ce ne-au fost oferite, spectacolul colcăindu-ne multă vreme dinainte.

— Aţi văzut-o pe Maria ce meticulos îşi făcea însemnări! am auzit glasul francezului.

— Ea îşi însemnează orice; viaţa e făcută pentru ea ca să-i prilejuiască însemnări, a spus blazat neozeelandezul, peste sforăiturile lui Jesus, singurul care-şi stăpînea, sigur pe sine, aparatura de deconectare.

— Chiar sunt curios, am spus; am să-i cer mîine să citesc; sunt curios cum surprinde lucrurile pe viu, ca un desenator după natură.

— Eşti curios? lansă francezul insinuarea: atunci să fii atent să vezi şi dacă a simţit nevoia să se întrebe ce erau luptătorii: soldaţi sau prizonieri?

— Crezi că erau prizonieri? am exclamat eu ca şi cum i-aş fi confirmat că-mi apare mai deştept şi mai pătrunzător decât arată.

De abia atunci s-a auzit şi glasul sec al japonezului:

— Chiar dac-a observat că-i scotea prin stînga, nu cred eu că şi-a notat asta!

Aşa ne făceam deducţiile de oameni întărîtaţi, tot mai întărîtaţi în minciunile lor, aşa ne confirmam supoziţiile sau semnificaţiile detaliilor remarcate, reuşind să ne formulăm o idee despre lucrurile în legătură cu care nu ni se spunea nimic.

A doua zi, am atacat-o pe Maria, a cărei faţă, mai întinsă ca de obicei, o arăta a nu fi dormit cu coşmaruri:

— Maria, cum reuşeşti tu să fii atât de lucidă?

— Când? întrebă ea bucuroasă că prezenta interes.

— Să zicem, în toate momentele când ai avea dreptul să nu fii lucidă.

— Tu nu cunoşti toate momentele când aş putea să nu fiu lucidă! îmi spuse cu insinuantă imputare, profitînd de ocazie şi trăgîndu-mă lîngă ea în maşina gata de pornire: Urcă, ştii că-ţi păstrez întotdeauna un loc şi că nici nu sunt agresivă!

Ne-am nimerit astfel într-al doilea automobil al coloanei, cu ea şi cu japonezul care-şi avea locul lîngă şofer. Şi am început călătoria încă unei zile cu întrebarea scormonitoare a Mariei care încerca să aibă nuri:

— Şi ce vrei să spui despre luciditatea mea; e o imputare sau un compliment?

— Vai, cum ar putea să fie imputare! i-am dat eu curaj să-şi manifeste din plin cochetăria:

— Ei bina, da; sunt o lucidă.

— Ţi-ai notat aseară tot?

Am simţit o mişcare în faţă, la japonez. Cu discreţia lui calculată, prefera întotdeauna să asculte şi să chibzuiască în sinea sa. Ca un mecanism perfect, el nu intervenea decât atunci când era absolut necesar pentru a imprima un anume sens discuţiei. Când îl credeai mai apatic, nepăsător la ce se întîmplă cu tine, purtîndu-şi gîndurile pe o cu totul altă direcţie, care era numai a lui, atunci intervenea.

— Cum să nu-mi notez tot, protesta gingaş Maria, nu-i asta profesia mea?

— Să-ţi notezi tot, sau să reţii tot?

— Eu îmi notez! spuse ea ca şi cum mi-ar fi făcut în ciudă. Mă concentrez şi-mi notez tot. Pentru deducţii am timp după aceea!

— Chiar când te afectează, chiar când te impresionează, chiar când te oripilează un lucru, ai tăria sa te obiectivezi, să-l studiezi la rece şi să-l fişezi?

— Dar nu e vorba de tărie; e meseria care mă obligă să fia atentă şi curioasă la orice.

— Şi tu nu trăieşti, nu reacţionezi, nu te tulbură sau nu te indignează ce vezi, nu simţi nevoia să deteşti sau să admiri?

— Îi admir pe inventatorii de medicamente care se contaminează deliberat de boala respectivă, pentru a dovedi eficacitatea produsului lor.

— Înseamnă că şi pe sinucigaşi.

— O, pe sinucigaşi îi ador! L-am convins pe unul să-şi amîne gestul până când îi iau eu un interviu şi cu asta mi-am dat teza la "Berkley".

Am încercat o glumă care ştiam c-o va gîdila:

— Înseamnă că e periculos pentru un bărbat să sa culce cu tine; eşti în stare să-l studiezi şi să-l diseci în vreme ce el îşi dă... duhul.

— Încearcă! chicoti ea îăcând-o pe fetiţa şi clipindu-şi genele zgîrietor de scurte... Ca să te

convingi, trebuie să încerci; de la teza asta pornesc eu când...

Dar nu mai apucă nici să precizeze când, nici la ce porneşte. O frînă bruscă ne săltă cu capetele în capotă şi, prin parbriz, văzurăm cum maşina din faţă venea vertiginos spre noi într-un marche arrière însoţit de gesturile disperate ale celor dinăuntru. Dar şocul fusese atât de mare, încât se rupsese ceva şi şoferul nostru nu mai putea porni.

— Ce faci? urlă Haiu disperat de pe scara maşinii celeilalte.

Şi, dîndu-şi seama ce se întîmplase, gesticulă spre şoferul său care-şi propti maşina în tampoanele noastre. Direcţia strîmbă, însă, ne-a scos de pe şleaurile drumului îngust şi noi am sărit din maşină spre disperarea lui Haiu care striga din gură de şarpe:

— Nu ieşiţi, nu ieşiţi; vă rog, nu părăsiţi maşinile!

Ceea ce ne întărită şi mai mult, îndemnîndu-ne să sărim toţi.

Disperat, Haiu mai făcu un efort, ca şi cum, cu minutele sale scurte, ar fi vrut să ne acopere vederea pe direcţia din care se întorsese.

Dar era prea tîrziu. Coborîţi, noi începeam să distingem mişcarea din marginea de pădure unde tocmai am fi ieşit dacă nu ne bloca el drumul cu prima maşină. Şi, din estomparea vegetaţiei, un vacarm îndepărtat începu să se contureze Un vacarm îndepărtat punctat de focuri rare de armă. Până când unul detună foarte aproape de noi.

Atunci l-am auzit pe Haiu înjurînd. Pe limba lui, pentru că nici o înjurătură n-are zeamă în altă limbă decât cea maternă. A alergat până la camion şi, cu viteză de sprinter, a trecut înapoi pe lingă noi ţinînd în mînă o portavoce.

— Bine utilat! a exclamat francezul de la "Deux émisphères" sucindu-şi gîtul după fuga lui ca de glonţ.

Dar n-am mai comentat, dîndu-ne toţi seama de un lucru: Jesus era mult înaintea noastră şi fotografia. Japonezul a dat un strigăt gutural:

— El care nu fotografiază aproape niciodată!

Şi a rupt-o la fugă. Astfel, a ajuns al doilea, iar noi, ceilalţi, la urmă. Alergam, auzind ecourile portavocii lui Haiu, în limba lui care aglutina silabele de-o altă manieră decât cea obişnuită. Dar, chiar şi aşa, datorită numai intonaţiilor şi tot ne era limpede că n-avea cum să strige altceva decât:

— Opriţi-vă, ascundeţi tot ce puteţi; sunt cu ziarişti străini,- opriţi tot; anunţaţi-vă comandanţii şi opriţi tot!

Când am ajuns, el lăsase portavocea şi se ruga disperat da Jesus şi japonez:

— Domnilor, mă nenorociţi! Nu fotografiaţi, vă rog, domnilor!

Dar, din înălţimea sa, Jesus îl ocoli fără să-i dea importanţă, ca şi cum ar fi păşit peste el. Şi mai prinse câteva fotografii cu un obiectiv mare, care numai în mîinile lui nu arăta atât de mare pe cât era. Însă un tir de mitralieră ne culcă pe toţi la pămînt şi l-am putut vedea pe uriaş cât de agil şi de exersat era: a sărit lungindu-se în spatele unui *copac* şi a mai declanşat o dată de la nivelul solului. Mitralierele lătrau, portavocea lui Haiu le lătra şi ea cu sunete neobişnuite. A trebuit să treacă o vreme ca să-mi dau seama ce se vedea:

Era o margine de savană înconjurată din două părţi de pădure. Prin iarba ei scundă, arsă, goneau spre noi câteva mii de oameni. Pe margini, grupuri de soldaţi tentau o încercuire. Armele trăgeau rar, mai mult ca o ameninţare. Mitraliera care ne culcase ajunsese într-un flanc şi trăgea ca să-şi marcheze poziţia. În fuga lor, oamenii cădeau, dar cei care scăpau continuau goana cu mai multă disperare, apropiindu-se într-o viteză îngrozitoare de noi, adică de pădurea în care sperau scăpare.

Iar pădurea fremăta de ecouri. Pesemne că trupele pătrunseseră în ea căutînd să le-o ia

fugarilor înainte.

Cum stăteam la pămînt, ameninţaţi de mitraliera nebună, vedeam când bărbiile, când piepturile, când picioarele oamenilor, picioarele goale, picioare stranii, mii şi mii de picioare într-o viteză nemaipomenită, călcând ierburile arse ale savanei.

Şi portavocea lui Haiu umplea spaţiul acela de goană în contururi tulburi cu vorbele sale bizare ca nişte împuşcături când nimerite, când ratate.

Mai mult ratate, pentru că, la un moment dat, ne-am trezit c-o grupă de soldaţi, şi încă una, şi încă una, năvălind peste noi şi începînd să se desfăşoare în trăgători, să instaleze cuiburile de mitralieră; altele treceau în goană, căutîndu-şi locurile mai departe. În mijlocul drumului lor, disperat, Haiu striga, gesticula, ţipa arătînd către noi, spunîndu-le în limba aia a lor făcută din pietricele cine suntem noi, ce greşeală politică fac, ce urmări vor avea lucrurile astea. Dar predica în pustie. Soldaţii treceau pe lângă el sau, dacă îi apuca, dacă încerca să-i apuce cu mânuţele lui, se scuturau ca de un scai. "Lasă-ne, omule, în pace; nu vezi în ce dandana suntem!?" spuneau gesturile lor făcând ca ale lui Haiu să fie tot mai disperate. Până când doi inşi care cărau în goană o mitralieră l-au doborît aproape călcându-l în picioare.

Soldaţii îşi ocupau poziţiile în ascunzişul pădurii. În savana deschisă, goana plină de nebuneşti speranţe se amplifica apropiindu-se într-o tălăzuită masă de disperare omenească. Jignit, umilit, desconsiderat, Haiu se ridică ţinînd portavocea ca pe o armă inutilă şi, cercetîndu-ne feţele, spuse ca într-o abdicare:

— Eu v-am rugat să nu fotografiaţi...

— Lasă, Haiu; n-avea teamă, n-o să păţeşti nimic. Ăştia-s de vină!

Glasul lui Jesus suna cald, încurajator şi l-am văzut aducând pe faţa plutonierului o lumină ca dezlegarea la spovedanie:

— Sunteţi sigur?

— Ne ai pe toţi martori; doar suntem oameni de cuvânt. Ne cerceta atent, în special pe uriaş, şi, ridicându-şi umerii ca şi cum s-ar fi scuturat de epoleţi, mai spuse o dată:

— Eu v-am rugat să nu fotografiaţi...

Dar avea tonul omului căruia nu-i mai păsa de nimic. Se afundă în pădure, pe direcţia de unde veneau trupele.

În clipa aceea, îngrozitor, datorită apropierii, s-a dezlănţuit tirul. Cei dintre noi care, trîntindu-ne la pămînt, am aflat şi-un loc bun, cu vizibilitate, am prins pe peliculă stupoarea măcelului în care se sfîrşea goana. Saltul neaşteptat al trupurilor lovite de gloanţe în plina disperare a înaintării. Mâini neînarmate de ţărani apăsînd pieptul ciuruit în vreme ce trupul mai încearcă să facă un pas în saltul înainte. Picioare rotindu-se în aer după trupurile trase de moarte în jos. O sută de piepturi încordate de goană, poticnindu-se deodată de gloanţe. Mulţimea în goana ei, rărindu-se de cei atinşi care dispăreau dedesubt călcaţi în picioare. Mii de capete, bărbaţi, copii, femei bătrîni, oprite în vînt la pornirea rafalelor. Pădurea, savana, goana, moartea, goana peste moarte, moartea peste goană, mîini muncite, mîini de copii, figuri smintite de goană şi groază. Până când totul se opri şi rafalele amuţiră. Soldaţii făcură cîţiva paşi apărînd în faţa pădurii cu armele întinse spre mulţimea golită de ultima speranţă, devenită o masă de trupuri obosite, o masă de priviri resemnate.

Înaintau sirîngînd încercuirea şi n-am mai văzut dacă, pe direcţiile unde mai era scăpare, vreun şuvoi încerca să se salveze. Haiu a apărut cu doi ofiţeri şi ne-a suit în maşini. Înghesuiţi, fiindcă rămăseseră mai puţine, iar călători eram mai mulţi.

Am pornit în goană pe-un drum mărginaş pădurii, care ocolea mulţimea de oameni. Era un înconjur de-o clipă, pentru a intra din nou între copaci. Dar de ajuns ca să vedem mai bine

disperata mulţime trenţuită pe care o mînau acum armele.

Cu toţi cei căzuţi în iarba mânjită de sînge, erau mult mai multe mii decât ne închipuisem prima dată.

6

Ni s-au confiscat aparatele, am fost ţinuţi cu sentinele la uşi, în fine,
s-au întîmplat multe şi ne-am înfruntat cu mulţi ofiţeri până când am ajuns la cineva foarte mare. Într-un fel de cartier general păzit pe raze de kilometri. Cu toate împuternicirile lui, Haiu era prizonier laolaltă cu noi, supus aceleiaşi tratament de politeţe rece, de aşteptare fără comentariu, de întrebări stereotipe în aparenţă lipsite de rost, de conspirative comunicări cu eşaloane superioare şi, mai conspirative tăceri în aşteptarea răspunsurilor.

— Din păcate, nu e de găsit purtătorul de cuvânt, ne spuse Haiu ceva din deducţiile sale; e o şedinţă sau conferinţă importantă a guvernului.

Părea foarte dezolat, foarte uman. Îngrijorarea tuturor întîmplărilor prin care trecusem şi treceam cu toţii îl făcea uman, apropiat. Faţa lui pătrăţoasă începea să aibă în tristeţea ei deconcertată trăsături simpatice.

— Şi ce-i nevoie de purtător de cuvânt? protestă cu tristeţea lui gravă pe care o suspectam de artificialitate colegul nostru de la "Deux émisphères"; ai toate împuternicirile, te-ai achitat până în prezent cum nu se poate mai bine de această îndatorire, eşti conducătorul nostru în acest marş şi ne-ai dat tot sprijinul ca să putem informa corect opinia publică mondială!

— Vă mulţumesc, spuse Haiu luminat, umilit de atâtea virtuţi câte i se găseau deodată; vă mulţumesc pentru impresia bună ce v-aţi format-o

despre mine, dar acum suntem. În puterea lor. Ei sunt o armată în război. Fiecare unitate e stăpână deplină şi răspunde de teritoriul ei. În război, răspunderea e mare.

— Fac ceva pe răspunderea lor! proclamă francezul. Am văzut noi prea bine cu cina erau în război! Cu nenorociţii ăia de ţărani cu mîinile goale pe care-i ucideau!... Eşti împuternicit cu marşul nostru; să ţi se dea această putere!

— Dar nu e împuternicit să vă lase să fotografiaţi pe teritoriul nostru, stimaţi domni!

Dînd replica asta fără a se sfii să arata că ne ascultase convorbirea, apăru în faţa noastră un insular de altă fizionomie decât Haiu, a cărui uniformă de campanie nu-i arăta gradele, dar autoritatea i se simţea prin bătrîne trăsături de comandant.

I-am recunoscut, însă, şi gradul, prin neclintirea minerală ce l-a îngheţat pe Haiu într-un respect atât de înverşunat, încât îl făcea de-a dreptul caraghios la scurtimea lui lăţită.

— Nu ne-a lăsat el; am fotografiat cu dreptul nostru de ziarişti acreditaţi.

Jesus vorbea lăbărţat, cu un ton cam nepăsător făcut să irite: ceea ce, din crisparea bătrînului militar, *am* dedus că s-a şi produs.

— Cu cine am onoarea? întrebă el aspru.

— Cu unul care, când avea doisprezece ani, era vînat aşa cum îi vînaţi pe nenorociţii din savană! i-a răspuns Jesus cu un glas care ne-a înfiorat pe toţi.

Până şi privirile Mariei aveau, parcă, o undă umedă. În francez s-a trezit cine ştie ce instinct revoluţionar pentru că l-am văzut cum îi prinde braţul uriaşului într-o strînsoare caldă, iar japonezul a căpătat o mină demnă, nobiliară, spunînd cu un ton foarte neaşteptat la el:

— Să ştiţi, domnule, nu vă cunosc gradul, chiar dacă nu am fi fotografiat, noi am văzut ce se întîmplă!

— Plutonierul, am adăugat eu, ne-a interzis. Dar profesia ne-a obligat să fotografiem!

Mărunt în alura lui ce impunea, comandantul a dat din cap de mai multe ori cîntărind lucrurile într-o încruntare de stăpîn şi, cu tonul celui obişnuit a decide, rosti cu sensuri numai de el ştiute:

— Bine! Dădu să plece, dar se întoarse amintindu-şi: Plutonier, ai fost acuzat că faci jocul dumnealor, dar m-am convins acum că n-ai nici o vină! Sunt nişte... Şi, reţinîndu-şi cu demnitate furia, ne plesni cu: Vi se vor comunica deciziile!

N-am mai putut urmări ieşirea lui, pentru că lucrul spectaculos s-a petrecut cu Haiu: îi săruta mîna lui Jesus; nici mai mult, nici mai puţin, îi săruta mîna. Iar aripioarele braţelor lui, întinse în clipa următoare către noi, fluturau însoţindu-i tremurul recunoscător al glasului:

— Vă mulţumesc; tuturor vă mulţumesc!... Puteam să fiu la zid, după cum m-au ameninţat ei; până venea purtătorul de cuvânt, eram demult... Vă mulţumesc. Nici nu ştiţi cum mă ameninţaseră. Şi era vina lor; dumneavoastră doar aţi văzut că eu le-am strigat. Ei sunt de vină; sunteţi martori că în tot drumul nu am avut nici un incident. Eu am respectat orele de circulat, am respectat toate indicaţiile.

Tare m-ar fi tentat să-l trag acum de limbă în legătură cu toate indicaţiile şi rigorile drumului acestuia în care n-ar fi trebuit să observăm asemenea "incidente". Dar ne era prea clar. Tuturor, în tăcerea cu care ne înţelegeam, ne era clar. Ne-am privit cu o convingere care ne lega deplin şi l-am lăsat pe Haiu să-şi manifeste recunoştinţa ce ne impresiona.

— Să ştiţi, am fost la un pas de moarte, spunea el; erau gata să ne ciuruiască. Pe toţi!... Zău: pe toţi!...

— Parcă acum nu sunt! îl linişti flegmatic neo-zeelandezul privind spre uşa pe unde ieşise

comandantul cel aspru şi rău.

— Credeţi? întrebă Haiu cu atâta sinceritate în teama lui, încât îl făcu pe pistruiatul blazat să rostească fraze mult mai lungi decât îi era în obicei:

— Cum să nu cred?... În ce altă atmosferă trăim dacă nu în cea a uciderii? A uciderii unor oameni paşnici; aşa că de ce să ne mirăm că am putea fi ucişi şi noi?!... Ce erau cei de aseară, muşcaţi de veninul cobrelor, nu erau tot partizani?... Ce sunt nenorociţii pe care i-am văzut în dimineaţa asta hăituiţi de gloanţe?!

Nu era prost. Cu tonul său patetic reuşise să-l inducă în eroare pe Haiu, nedîndu-i timp să-şi dea seama că ar fi trebuit să nege identitatea victimelor de aseară:

— Nu-i aşa, Haiu?... Ca ei, putem fi cu toţii ucişi!...

Dar spunea şi un adevăr care nu putea să nu ne pună pe gînduri.

Ca o confirmare la aceasta, uşa se deschise şi un ofiţer tinăr, însoţit de mai mulţi soldaţi, ne ordonă:

— Vă încolonaţi câte unul şi vă lăsaţi conduşi de soldatul din stînga. Cine are arme să le depună de bună voie.

N-am mai fost urcaţi în maşinile noastre, ci într-o dubă cu pereţi dubli.

Şi am parcurs un drum lung, mai bine de-o jumătate da zi cu opriri multe la puncte de control unde eram cercetaţi atent de militari aspri şi misterioşi.

Seara, când am fost coborîţi, am simţit adierile oceanului. Eram într-o fortificaţie cu bastioane, mai mult ca sigur careul unei închisori.

Dar acel careu al închisorii, spălat, sumbru şi lipsit de circulaţie, unde au loc execuţiile.

Cele două bastioane din faţa mea semănau cu turlele unor mici observatoare astronomice. Numai că, în locul telescoapelor, îndreptau către noi ţevi de mitralieră.

7

O pereche de ochi vioi, agreabili, a căror tăietură îmi era mai cunoscută decât aveam impresia sau aveam impresia că îmi e mai cunoscută decât mi se părea. O frunte înaltă, dar nebombată, cam rigidă în verticalitatea ei, obrazul prelung, spînatic şi o alură scrutătoare a întregului cap, dată de poziţia ţeapănă, plină de importanţă, a gîtului ce se prelungea într-o ceafă parfect dreaptă. Ceea ce trăda, dejuca marţialitatea deplină a figurii era o gură mică, cu buza de jos răsfrîntă pe jumătate cu umor, pe jumăiate cu uimirea amuzată ce i-ar fi făcut să rostească "Ce chestie, dom'le!" Gura asta cu schima ei modifica expresia iniţială a figurii, trăgînd într-o parte şi într-alta două cute mari, blazate şi punînd în evidenţă bărbia scurtă, teşită de o lipsă de voinţă în totală neconcordanţă cu celelalte trăsături. O neconcordanţă ce te frapa de prima oară dînd originalitate figurii.

Ca să mă amăgesc, îmi spuneam că, din pricina asta, simţeam nevoia să o studiez cu atâta atenţie. Ca să mă amăgesc, desigur; pentru că, de fapt, cu totul alte sentimente determinau atenţia mea, perseverenţa mea cercetătoare.

Sigur că da, cum să nu fie vorba de cu totul alte sentimente, când, de la groaza cu cobrele pe care o trăisem cu o seară în urmă, de la moartea pe lângă care trecusem dimineaţa, acum stăteam în fotolii lejere, într-o atmosferă de adevărată tihnă ecuatorială pe care n-o mai tulburau manevrele din jur, ci doar proiectoarele rotite din bastioanele ce păreau mici observatoare astronomice, cu salbe parole de sentinele rostite în depărtare şi atente gesturi de ordonanţe care ne umpleau paharele, ascultîndu-i versurile pe care le recita cu glas

rotund şi o ponderată gesticulaţie a mîinii elegante, păroase, împodobită cu două inele:

Pe-ntinsul de apă şi stîncă
Se *lasă o linişte-adîncă.*
Descinde Columbus regeşte,
Regina, sfioasă, păleşte
Şi soarbe, robită-n pasiune,
Oceanicul glas care-i spune
— Depun la picioarele tale
O lume şi-o cale;
Un ţărm cu platani şi petunii
Cu razele lunii,
Un drum furtunatec, dar drept
Ca doru-mi din piept...
Domniţă a mea, şi *regină,*
Corabia-i plină,
Pe lîngă cereşti mirodenii,
De dragostea ce ni-i
Înscris s-o trăim împreună
Sub palida lună,
Înscris s-o trăim amlndoi
Sub stelele noi...
Deci, hai, Isabela, spre alte Castilii
Să facem hispan-genoveze familii.
Ia-ţi tronul, sau lasă domnia
Şi urcă pe "Santa Maria"!

Ne-aşteaptă păduri cu *liane*
Ca braţele tale,
Rotunde şi gingaşe rodii
Ca sînii-ţi sub zodii;
Sărutul, de vrei să mă crezi, îi
Sfinţit cu ambrozii,
Iubirea întreagă miroase
A smirnă şi a tiparoase,
Iar patul şi taina de seară
A mintă şi a scorţişoară...
la-ţi tronul sau lasă domnia
Şi urcă pe "Santa Maria"!

Spectacolul nu era, desigur, în premieră; îşi avea rodajul său deoarece un soldat dintre cei de ordonanţă punea pe un vechi magnetofon muzică adecvată pentru fiecare dintre cînturi, iar o demodată orgă de lumini isca din când în când tremolo-uri colorate. Ochii vioi, agreabili, aveau în ei licăriri de umor şi de romantică incantaţie, ca la tenorii de şcoală foarte veche, iar pe noi, după drumul prin junglă şi, mai ales, înfiorătoarele ultime douăzeci şi patru de ore, unda vetustă a versurilor, cea şi mai vetustă a recitării pedante cu invocaţii şi pedale, ne alina făcîndu-ne să ne simţim în altă lume. Îl ascultam cu o plăcere spumoasă, ca şi băuturile din care sorbeam şi remarcam scînteierile încîntate ale ochilor lui cu tăietură familiară, atunci când ne servea vreo rimă rară, mult căutată, sau când ne surprindea schimbînd euritmia. Avea ceva de cabotin, care ştie cu precizie locurile unde trebuie să apese, dar, în atmosfera la care nu ne aşteptasem deloc după ce trecuserăm de atâtea cordoane, patrule, plantoane şi sentinele, avea şi asta o notă simpatică:

Îmbie Columb cu surîsul
Ce tlutură pe-ntreg apusul,
Îndeamnă Columb cu privirea
Cu care-a lărgit omenirea...
Plutind, fascinanta regină.
Spre dînsul, spre dînsul, spre dînsul înclină
... Şi-ncepe să vină!

Evocatoare, degetele în care luceau cele două inele făcură un gest de inspirată comandă, soldatul, într-o uniformă care avea şi ceva de livrea, manevră butoanele străvechiului magnetofon, o muzică furtunoasă se anunţă ca de la o mare distanţă, luminile făcură scurte rocade

spectaculoase ca în cabaretele de pe vremuri, iar versurile năvăliră în recitativ:

Un *murmur prin nobile bărbi freamătă*
Şi curtea reginei o teamă trăieşte:
E teama că lumea cea nouă, virgină,
O *cheamă să vină*
Pe dulcea regină
Răpusă de-un dor.
De dorul de-a face în Indii amor
Sorbind venin dulce sub steaua Alcor,
Venin călător
De conchistador.
Sfidînd prea curat iezuita ruşine
Să facă amor turbulent, cum îţi vine
În sînul adînc al pădurii virgine.

Un murmur prin nobile bărbi freamătă
Şi-un sfetnic bătrîn, Ximenez, seamă-şi dă
Păşind înainte cu gest vehement:
— Regină, e gravul moment
Când nu poţi sfinţi într-o clipă
Îndemnul de vrajă şi pripă;
Ascultă o vorbă de oameni bătrîni
Ce dreptcredincioşi ca hispanici rămîn:
Ştim toţi, cât de veche-i iubirea
Şi nouă de-a pururi, ca firea;

Ştim toţi, din simţiri şi scripturi,
Întregii ei nuri.
Ştim toţi cum iubi Cleopatra
Cu buza ca jarul, cu sînul ca piatra
Şi cum Magdalena, frumos
Iubit-a pe Domnul Cristos.
Ştim, chiar, cum iubi-va, amarnic şi dar
Dorothy Lamour!

Iubirea ta, jur, o-nţelegem
Şi nu vrem ca noi să alegem.
Dar...

Dar dacă acest sparge-ouă
Nu vine din Lumea cea Nouă?
Piper, scorţişoară sau ienibahar
Adus-a el măcar
Un buzunar?!
Vezi!... Dacă lipsindu-ţi, el colţul a dat,
Flota a pus la iernat
Şi, fără să facă-al său drum, timp de-un an
Bău cu femei deşănţate-n vreun han?!

Columb, încordat şi tăcut spumegă.
Privirea îi arde şi mintea îi fumegă.
Umflîndu-se-n muşchi, corăbierii
Aşteaptă să salte în pumni toţi boierii,
Să treacă vătafi, cîrmaci, mateloţi,
Prin duci şi prin conţi!
Şi doar Isabela, cu şoaptă de-argint
Opreşte mînii ce *se-aprind:*
— Hai, scumpule, hai, dovedeşte-i
Că nu are minte nici cât un peşte!

Columb, cu o mînă tunica-şi desface.
Cu alta, spre dînsul, pe sfetnic îl trage
Şi-i vîră, sub bărboasa vegetaţie,
O poză cu dedicaţie:
— Hai spune, pe Jesus şi Santa Maria
Îţi este de-ajuns mărturia?!

Ximenez priveşte, zîmbeşte ascuns
Şi spune şiret "Mi-e de-ajuns!"

Regina triumfă, e *mîndră. voioasă*
Dar de, ca *femeia, curioasă;*
Îl prinde de braţ pe-al oceanului zeu
Spunîndu-i: "Vreau, vreau şi eu!
Arată-i iubitei a ta Isabel
Cu ce l-ai făcut mieluşel!

Columbus păleşte, figura un sloi i-e
Dar trebuie să-i facă pe voie.

Privind Isabela, în glasu-i de altă
Se rupe, plesneşte o notă înaltă:
— Bicisnic, nemernic şi laş!
Adicătelea, mă-nşelaşi?!!
Parşive plăceri încercat-ai cupid?
În fiare vei zace la Valladolid!

(E dat să recunoaştem că şi-n orice regină
Se zbate aceeaşi gelozie feminină)...

Aici ilustraţia muzicală încetă, lumina redeveni mare, puternică, iar faţa cu frunte înaltă şi obraz prelung se lăfăi într-un rîs copios, în volute largi studiat jucate sonor, dar trăind cu satisfacţie bucuria copilăroasă a farsei ce ne-o jucase.

— Pornise grav, nu-i aşa, întrebă el încîntat; credeaţi că e vorba de cine ştie ce poem dramatic clasicizant!... Ha, ha, ha... Dar nu ne lăsă să răspundem: Un moment, domnilor; mai exsită şi epilogul!... Epilogul şi morala, domnilor!...

Comandă un tango patetic, se ridică în picioare înalt, cu ţinută demnă şi, mimînd o sfătoşenie pusă pe şotii, recită:

Columbus stă în închisoare.
El singur şi poza pe care
Marilin Monroe i-a dat-o ca un crez
Intru barbar amorul genovez
Scriind: "Pe bărbăţia ta, semnez!"...
Şi a semnat — pervers autograf —
C-un lung sărut de cinematograf.

Dar n-a crezut regina că fost-a doar un flirt
Cum are marinaru-n orice port.

MORALA:

Descoperă tu lumi, superb lucid!...
Că vine un bălos bătrîn perfid

Şi te înfundă la Valladolid.

Când aplauzele noastre s-au domolit şi el, tot cu un gest do recuzită, a dat pe gît un pahar, aşezîndu-l neatent pe tava cu care ordonanţa umbla să i-l prindă, l-am auzit pe Jesus spunînd cu un glas răguşit, ale cărui intenţii ascunse de abia dacă le puteam bănui eu:

— Sunteţi un poet modern, domnule general; pentru că modernitatea dumneavoastră constă în umorul cu care abordaţi formulele clasicizante.

El mulţumi cu un gest de înţelegere generoasă privindu-ne în modul acela al lui amuzant ce-l făcea să apară a exclama "Ce chestie, dom'le!" şi spuse ca o bună gazdă:

— Ei, nu-i mai bine, nu-i mai vesel aşa, decât cu întrebări şi furii şi explicaţii pe care le putem lăsa foarte bina pentru mîine?!...Ne-am întîlnit aici, în fundul lumii, o mină de inteligenţe cum rar aduni la un loc, şi-ar fi păcat să nu petrecem. Poftiţi, vă rog poftiţi...

Spre nemulţumirea lui Jesus care arăta nervos şi avea motive să ricaneze, ne oferi cu un gest larg cafelele, coniacul, fructele, amandele, glaseurile, migdalele şi tot ce constituia tacîmul de bogat desert care încununa covîrşitoarea cină ce ne-o întinsese cu o generozitate ce dădea de bănuit. Sprijinit de un imens acordeon cu care se acompania, un alt soldat de ordonanţă cînta într-un colţ în surdină cântece demodate ca şi instrumentul.

— Ne iertaţi, spuse, unul dintre noi, poate francezul cu profilul său trist, damnat, poate japonezul, riguros şi fairplay, simţind nevoia să justifice o înfruntare a cărei amintire, în faţa superbului comportament la care fusesem supuşi, ne umilea; trebuie să ne înţelegeţi starea: trecusem prin atâtea cordoane, atîtea patrule, atâtea suspicioase verificări...

— Ce să mai vorbim, o trînti Jesus, cu un ton foarte concesiv care iarăşi mă punea pe gînduri, fiindcă-l simţeam cum urmăreşte ceva — trecusem pe lîngă câteva plutoane de execuţie cărora nici nu ştiu cum de le-am scăpat!...

— De asta v-am luat pe răspunderea mea, preciză generalul, până se liniştesc, până se lămuresc, până vine trimisul guvernului; ei sunt în război, trebuie să-i înţelegeţi; ei nu văd decât glontele şi victoria; cum să spun, ei... au mentalitatea războinicului, ei trebuie înţeleşi...

— Sigur că da, îi preluă Jesus jocul cu delimitarea de "ei": Îi cunoşteam pe ei şi, când am venit aici, când am venit, adică, la ei...

Mă enerva cu un mod al lui pe care nu i-l mai cunoscusem până astăzi şi, ca să nu izbucnesc făcând vreo gafă, studiam acordeonul acela imens, ca în moda opulentă a anilor treizeci, adică a acelei epoci de aur de acum o jumătate de veac. Mă obseda cât de mare era şi ce muzică în surdină scotea din el instrumentistul. Nici o diferenţă faţă de instrumentele noastre electronice de astăzi. Dar nu numai acordeonul mă atrăgea; totul avea aici, în fortul acesta cu bastioanele semănînd cu turelele unei biserici pe care o citam eu în centrul vechi al Munchenului în "der Markt", ceva trecut, de modă veche: instalaţiile, mobilierul, accesoriile, nu dovedeau gustul sau preferinţa pentru vreun stil ci erau pur şi simplu lucruri utile dintr-o perioadă revolută. Ceea ce mi se părea şi mai interesant, mai ales că se lega de stilul poemului pe care-l auzisem, de muzică şi, dacă mă uitam mai bine, chiar de croiala hainelor civile cu care se deghizau aceşti militari. Îmi plăcea; îmi dădea o stare bună ca şi cum aş fi fost în vizită la bunici.

Poate că din pricina asta am simţit şi eu nevoia să spun o vorbă aleasă, de mulţumire:

— Şi lăsîndu-i pe ei cu războiul ne-aţi aşezat la masă, apelînd la obiceiul bătrînilor noştri latini!

— Un superb obicei al antichităţii, spuse generalul şi-l simţeam flatat de faptul că-şi putea sublinia subtilitatea; străinul, călătorul, cel venit de pe drum, întîi era ospătat şi de abia după aceea începea să spună cine este şi ce vînt îl aduce.

— Să spunem, deci, acum, cine suntem! Proclamă japonezul după o mică pauză în care îşi elaborase replica. Şi rîse lipsit de reverberaţii: Ha, ha, ha, ha ha!...

Lipsit de reverberaţii, dar intuiam şi la el aceeaşi încercare de a smulge ceva gazdei noastre, pe care o simţisem şi la Jesus. Se petrecea ceva deîndată ce, în minele lor se stabilise ideea că omul a cărui faţă, ca şi ambianţa în care trăia, mă tentau să le tot studiez, trebuia flatat pentru a-l face să se trădeze într-un fel sau a i se da apoi o lovitură.

— Eu ştiu de la romani, numai faptul că, la banchete, haina cu care te aşezai la masă ţi-o dădea gazda; în schimb, şervetul cu care te ştergeai la gură îl aduceai de acasă, ha-ha, ha-ha, ha-ha, spuse el în continuare, ca să adauge: de fapt, dintre toţi, am impresia că numai în vinele mele curge sînge latin; până şi dumneata, îi spuse neo-zeelandezul, ai ceva transferat prin cel englezesc.

— Nici eu nu am, precizã generalul; regret, dar nu am. Strămoşii mei au fost nordici, vikingi puri, întăriţi cu ceva sînge eschimos şi, apoi, muiaţi cu ceva slav. Dar vina sălbatică, de la eschimoşi, se simte!

— Asta nu v-a împiedicat să ne primiţi ca un aspect latin! îşi continuă Jesus amabilităţile. Un festin copios şi o cu totul neaşteptată seară de poezie. Am reţinut morala:

"Descoperă tu lumi, superb lucid / Că vine un bălos bătrîn, perfid... foarte adîncă observaţie!

— E trăită pe pielea mea, simţi nevoia generalul, ca orice autor, să se răsfeţe cu mărturisiri. Din pricina a doi ramoliţi răi, era cândva să-mi ratez cariera; mi-am revenit de abia când a fost nevoie de mine aici.

Rămase o clipă gînditor, cu o undă de compromis în expresie.

— Sper că nu vă pare rău că, recitîndu-ni-l, v-aţi amintit, am auzit-o şi pe Maria raliindu-se la corul celor care-l înconjurau cu atenţii.

Şi, în vreme ce eu îi priveam tăietura de altă modă a reverului, l-am auzit spunînd ceea ce aşteptasem, ceea ce sperasem, ceea ce tînjisem atit. L-am auzit spunînd ceea ce mă făcuse să-i cercetez cu atâta atenţie chipul, să-i spionez ambianţa, atmosfera în care trăia el şi în care... Da, l-am auzit spunînd:

— Ba deloc; sunteţi doar colegii fiicei mele; mă simt apropiat fiindcă vă ştiu apropiaţi de ea...

Nu m-am mai putut abţine, n-am mai putut disimula lucrurile chiar şi pentru propria-mi gîndire, cum o făcusem pînă atunci. Înainte de a-mi da seama că vorbeam, mi-am auzit glasul întrebînd şi mi-am dat seama de ardoarea ce tremura în umbra cuvintelor ce se voiau indiferente:

— Exact! Pe unde e Cristina?

— Cristina?... Mă privi fix, iar cu cred că m-am roşit chiar dacă motivul privirii lui a fost altul: Păi, Cristina circulă şi ea. Nu v-aţi întîlnit în drumul ăsta?... Cina ştie!... Are transmisii multe... Exact, cred că la ora asta e pe post. Ia daţi drumul la radio.

Un aparat mare, cu mobilă greoaie, un fel de "Blau-punkt" cum văzusem în copilăria mea, datînd din preajma războiului, îşi aprinse "ochiul magic" şi, cu o foarte plină tonalitate ne aduse deodată glasul ei.

Glasul ei!

Era prima dată cînd i-l auzeam după ce începuserăm să ne iubim! Era prima dată cînd, auzindu-i-l, mi-o puteam închipui în tot ce... În tot ce... În tot...

Mi-am apăsat, mi-am gîtuit şi mi-am înfundat cît mai puternic gîndurile, fiindu-mi teamă că ele

se puteau auzi. Am privit în jur temător, tulburat, şi mi-am ascuns privirile ca şi cum în ele, gîndurile se puteau citi. Mă simţeam prost faţă de omul acela cu alură falnică şi croială demodată...

Nu aveam cinismul să conversez cu el gîndindumă în mod obscen la Cristina. Simţeam nevoia să fiu cavaler, doar aram doi bărbaţi, indiferent de situaţia noastră şi de poziţia noastră faţă de ea. Şi tocmai de asta îmi pălmuiam gîndurile tulburate de amintiri pe care n-ar fi trebuit să mi le permit în faţa lui. Simţeam nevoia să fiu cavaler, tot atât de tare cum nu mă puteam abţine să n-o simt pe Cristina când îi auzeam glasul şi, din pricina asta, nici nu-l priveam în ochi, nici nu voiam să mă întreb dacă el ştia ceva sau nu.

Dar vocea, vocea ei venea în valuri spre mine, venea tot mai insistent la mine şi, ruşinat, aveam impresia că toţi văd cum mă încolăceşte, cum mă îmbrăţişează, cum mă mîngîie şi cum există numai pentru mine.

Era Cristina mea, numai a mea şi, totuşi, omul acela era singurul care avea tot dreptul şi toate coordonatele s-o considere a lui fără a nega sau contrazice ceea ce simţeam eu.

N-am reuşit să ies din impas decât făcând un gest spectaculos:

— Îmi permiteţi, în onoarea dumneavoastră, să vă recit şi eu, am strigat, mizînd pe faptul că, astfel, se va stinge emisiunea.

— Cu plăcere; sunteţi poet? făcu el gestul la care mă aşteptam şi radioul amuţi.

— Dintr-o mică vocaţie; adevăratul artist e el, am arătat eu spre Jesus, încercând să scap.

— E poet şi dumnealui?

— E cîntăreţ, l-am trădat; are o voce dumnezeiască!

Dar n-am mai scăpat. Mi-am chinuit mintea şi am ales ceva care să nu distoneze prea mult cu versurile lui.

— Dacă Jesus cîntă după aceea, recit şi eu cu plăcere, am zis, încă electrizat prosteşte, simţind în aer undele emisa de Cristina. Poezia se cheamă *"Gazdă peste drum* de *facultate"*.

Mă prostisem. Îi recitam ei; jur că îi recitam ei, mîngîind-o uşor:

În sala de disecţii e lumină,
Pe geamuri joacă abur de formol.
Câte-un cadavru scalpelat şi gol,
Pus jertfă pentru zeul Medicină,

Se bucură că zace în lumină
Şi soarbe-ncet, beţiv, prin pori, formol.

Din sala de disecţii, ce *lumină*
De fosfor, bate spre mansarda-mi plină
De trupul tău cel cald?... Cel cald şi gol...

Cred că am făcut o gafă recitind ceva atât de scurt. Să nu fi fost un apropo la nesfîrşitul lui poem!

Mai tîrziu, mi-am dat seama că nu numai în legătură cu poemul putea fi un apropo: De ce alesesem tocmai versurile astea cu "trupul ei cel cald şi gol"? Există, desigur, nişte obsesii care se răzbună. Ies la suprafaţă ca o transpiraţie şi căutam pe faţa generalului — doar nu degeaba, tot din asemenea obsesii o cercetasem atâta — căutam vexarea cu care bănuia gîndurile mele şi mă întrebam stupid cum se obişnuieşte un tată cu ideea că, pe fiica lui, alţii o privesc cu altfel de ochi... Un tată somptuos, cum era generalul ăsta care, mă temeam că putea să se întrebe de ce, din aburii de formol care-mi învîrtejau damnata frunte de îndrăgostit, se configura mereu trupul gol al Cristinei?

Ca un vinovat ce eram, simţeam privirea-i pătrunzătoare întrebîndu-mă asta, obligîndu-mă să

răspund la asta. Şi î-am luat-o înainte agăţîndu-mă de cealaltă obsesie a mea.

— Drăguţ apartamentul dumneavoastră! am spus... Cu loggia atât de largă, cu mobilele solide — epoca temeinică dintre cele două războaie!... Cu toate instrumentele şi instalaţiile astea pe care le-a pus la dispoziţia consumatorului de artă toată fericita perioadă pomenită... Spuneţi-mi, sunt ale fortului? E un fel de aripă a comandantului, a castelanului?

Ca şi la întrebările despre creaţia sa, surâse cu bucuria celui ce are prilejul să se etaleze. Surise recunoscător pentru prilejul ce i-l dădeam de
a-mi face o surpriză în ceea ce-l priveşte:

— Da de unde!... Le aduc eu, cu mine! Fortul avea ceva mobilă. Cazonă, cu oarecare valoare istorică. Dar vă fac o mărturisire: mie nu-mi plac colecţionarii de mobile; sunt un om modern şi nu pot trăi într-un muzeu. Vreau să am în jur toate comodităţile pe care mi le-a pus la dispoziţie epoca, toată tehnica, ceva artă... Nu? Nu-i aşa că e logic?... Da asta car toate după mine, ca să mă simt în mediul meu... Sunt, ce să fac, sunt un om modern.

Dădeam din cap cu multă înţelegere, în ritmul reflectoarelor care se roteau din bastioane scrutînd întunericul. Îi eram recunoscător pentru că, schimbînd vorba, schimbasem şi obsesiile din mintea mea. Îmi mai rămăsese doar una: Croiala reverului de la haina ce-i dădea un elegant aer paseist.

Şi l-am provocat pe Jesus care a cîntat dumnezeieşte în loggia largă, cu stîlpi de piatră caldă, dînd o surpriză strălucitoare serii atât de neobişnuite. Pentru că seara începuse crispat, noi neştiind ce voia cu invitaţia la masă acel general la care fusesem aduşi între sentinele, continuase cu un vetust aer salonard din pricina recitărilor, dar se încheie voios-nostalgic, precum inima huidumei

bărboase care, da, cînta dumnezeieşte suspectîndu-l mereu şi neslăbindu-l din ochi pe general.

8

— A fost o seară minunată; ar trebui să fiu Baudelaire ca să-i exprim toată voluptatea! spunea colegul nostru de la "Deux émisphères" cu modul său de a fi atât de dăruit în ceea ce comunica încât îl bănuiai de nesinceritate.

— A fost plăcut; mă bucur că apreciaţi la fel, spuse generalul, întinzîndu-ne fiecăruia palma sa mare cu cele două inele. Poftiţi, mi-am rezervat o jumătate de oră pentru conferinţa de presă pe care v-am
promis-o şi am şi o surpriză.

În vreme ce ideea de surpriză îmi dăduse o strângere de inimă, am auzit-o pe Maria spunînd:

— Numai jumătate de oră! Amabilitatea de aseară s-a mai diminuat.

— Crezi? am întrebat-o mecanic, privind uşa pe unde dispăruse generalul după ce ne pomenise de surpriză.

— Desigur; s-a mai rigidizat, preciză ea.

— Sau, poate, aseară, din cine ştie ce motive se desrigidizase, adăugă cam nemulţumit, încă scormonind ceva.

— Dacă şi tu remarci asta, e în regulă, aprecie Maria care, după modul în care se trezise, avea chef de vorbă. Ştii ce întrebare aş vrea să-i pun? mă atacă ea băgîndu-mi-se în suflet.

— Nu-ţi ghicesc gîndurile! i-am spus prea sincer fiindcă atenţia mea era concentrată spre uşă.

— În schimb, eu le ghicesc pe ale tale! a continuat fără să-i pese. Şi tocmai de asta vreau să-l întreb dacă bănuieşte că tu, mă înţelegi, tu şi Cristina... Că tu, adică, eşti mort după Cristina!

În loc să-i gust insinuarea răutăcioasă, am împins-o neatent pentru că tocmai atunci se deschidea uşa.

— Poftiţi, spuse generalul, spre deziluzia mea: a venit *şi* purtătorul de cuvânt al guvernului. Vă stăm la dispoziţie!

— Te supără ăsta atât de mult că ai făcut o asemenea mutră? mă întrebă Maria care nu-şi luase ochii de la mine.

— Întreabă-l pe el, mai bine, de ce sunt eu îndrăgostit... am pus-o la punct.

Dar nu mai era atmosfera. După schimbarea unor replici de complezenţă, începuse scandalul; după câteva amintiri în legătură cu splendida seară petrecută, folosite mai mult pentru a-l umili pe purtătorul de cuvânt decât pentru a-i aduce elogii generalului, întrebările dure, neiertătoare, au început din partea tuturor făcând din noi, oameni din diverse colţuri de lume care abia ajunsesem să ne cunoaştem mai bine, un bloc foarte periculos şi agresiv, în faţa căruia, calmul, mecanicul şi patriotardul purtător de cuvânt începu să-şi piardă aparenţa aceea suficientă cu care, înainte, avea explicaţii pentru orice.

Ceea ce cădea şi mai prost pentru el, punîndu-l într-o situaţie de inferioritate, era faptul că se afla de faţă şi generalul care, oricât o făcea pe specialistul străin care nu se amestecă, tot avea un ascendent asupră-i, după modul cum demnitarul îşi întorcea către el ochelarii masivi, parcă voind să vadă dacă replicile lui treziseră aprecieri pozitive,

Dar noi nu-l iertam:

— Ce a fost: populaţie răsculată sau evadare în masă dintr-un lagăr?

— Armata se luptă cu o altă armată sau cu populaţia?

— Drumul nostru a fost drept spre nord sau ne-am învîrtit în loc?

— Întîrzierea călătoriei noastre nu s-a datorat unor insuccese ale ofensivei?

— Ofensivei i se opun doar forţele armate adverse sau şi populaţia?

— Localitatea din nord spre care mergeam este despresurată, au
cucerit-o forţele lor sau nu?

— Unde sunt aparatele noastre de fotografiat? Na-a fost voalată pelicula?

— Regimul acestei călătorii este aplicat tuturor ziariştilor acreditaţi sau există corespondenţi care au alt regim, cărora li se oferă şi alte informaţii?

Lovit cu fiecare întrebare, purtătorul de cuvânt făcea mari eforturi pentru a nu se întoarce către generalul de la care simţea nevoia să primească încuviinţarea pentru spusele sale, sau măcar aprobarea ulterioară pentru conţinutul declaraţiilor pe care le făcea. Ne ţinu un discurs lung, încîlcit şi cu accente demagogice, care suna mai degrabă a predică de vecernie, ceea ce, în jocul meu nervos cu creionul pe hîrtie (dumnezeule, desenasem numai Cristine, Cristine, Cristine...) am simţit nevoia să-l desenez cu guleraşul de şcolăriţă, pe care-l purta preotul.

Cândva, apropiindu-se jumătatea de oră promisă, fără să aibă prea multe scrupule pentru faptul că-l întrerupea, generalul îi făcu un semn ca şi cum, politicos, l-ar fi dat puţintel la o parte şi, oprindu-l la virgulă, ne spuse rotindu-şi capul pe pivotul cefei drepte:

— Mă iartă domnul ministru pentru întrerupere, mai ales că singurul împuternicit al guvernului, care vă poale da explicaţii exacte, este
domnia-sa... Faţă de tonul grav şi protocolar cu care rostise astea, întoarse către el profilul marţial doar până la tăietura buzelor, restul expresiei parcă răspunzînd recunoştinţei prin care purtătorul da cuvânt mulţumea pentru avansarea în grad, adică exprimînd amuzamentul exclamaţiei: "Ce chestie, dom'le"... Deci, mă iartă domnul ministru, dar, jumătatea de oră pe care

v-am promis-o se termină, datoriile mă cheamă şi, de altfel, văd că, din toate întrebările dumneavoastră, la nici una nu am căderea şi nici informaţiile necesare ca să răspund. Dumnealui — şi cu un perfect joc de obiectivitate, ca şi cum nu s-ar fi ştiut în lume cum armatele mari abuzează de ţările mici, se amuză şi el, pesemne, de disperarea pe care o dilatau, în ochii purtătorului de cuvânt, lentilele cu multe dioptrii — dumnealui este cel care cunoaşte situaţia locală, comandamentele momentului şi are împuternicirile legale să vă răspundă. Eu, vă spun drept, sunt un consilier în problema de armament, îi conduc pe instructorii ce iniţiază armata locală în mînuirea armamentului cu care — şi adăugă fraza obligatorie pe *care* o auzisem de multe ori şi în multe locuri din lume ca o sfruntată justificare a intervenţiilor militare — noi, din datorie morală, am înţeles să sprijinim lupta dreaptă a acestor oameni... Aşa că, reuşind să recuperez aparatele dumneavoastră de fotografiat cum v-am recuperat şi pe dumneavoastră de la comandamentul armatei de eliberare, eu vi le înapoiez, deoarece armament sper că n-aţi fotografiat, aceasta fiind interzis prin însuşi angajamentul dumneavoastră de corespondenţi de război. Ştiţi doar prea bine că divulgarea unui secret de armament se pedepseşte cu act de spionaj şi sper că nu vă aventuraţi până acolo!... Deci, domnilor, roti el din nou fruntea dreaptă, rigidă, cu tăietura înaltă a ochilor atât de familiară mie, eu fiind militar şi nu politician şi sperînd că secretele mele în ce priveşte calitatea — da, lucru pe care vi-l declar din prietenie — calitatea şi modernitatea -armamentului nostru nu prezintă pentru dumneavoastră obiect de reportaj, profit de faptul că se află aici reprezentantul guvernului liber şi suveran al insulei şi vă las în compania lui.

Tocmai voiam să mă aplec la urechea lui Jesus să comentez tonul de comis-voiajor as în reclamă pe care-l avea generalul făcându-se că nu vrea să

vorbească de calitatea armamentului ce-l plasa în lume, când...

...Cum de nu observasem că se deschisese uşa? Cum de nu simţisem nici un ocult semnal? Cum de nu...

Da, era ea, Cristina!...

Cristina, vorbind, după obicei, cu toată faţa deodată: Cu buzele, cu ochii, cu fruntea, cu pleoapele, cu nările şi chiar mai mult decât cu ele: chiar cu cea mai nemişcată parte a fizionomiei, cu nasul.

E harul şi meritul unor femei, mai ales al unor femei tinere care vin dintr-o copilărie răsfăţată, de a fi spart masca rigidă a conversaţiei de tipul high-life-ului englezesc sau a saloanelor de lume bună de pretutindeni. E meritul acelor fetiţe, care au venit din sinceritatea străzii şi a jocurilor simple, de a fi revitalizat comunicarea între oameni, ce tindea să se osifice sub corectitudinea doctă şi artificială a frazelor tip din manualele de conversaţie. Ele au venit, libere în instinctele lor bune manifestate cu mîinile, cu săriturile, cu îmbrăţişările şi cu o mie de expresii ale fiecărei trăsături a feţei, îmbogăţind nespus comunicarea şi, în acelaşi timp, simplificând-o, dîndu-i farmec, sinceritate spontană, scoţînd-o de sub masca unor prejudecăţi care o goleau de sentimente lăsînd-o rigidă şi convenţională, de o artificialitate limfatică. E harul lor, al unei generaţii tinere, conturată spontan prin lipsă de prejudecăţi, de a fi impus pretutindeni sinceritatea şi simplitatea străzii, de a fi revitalizat cuvintele care, rostite numai cu glas, aveau o singură dimensiune. Ele le-au dat din nou volum şi conţinut zdravăn, prin rostirea lor cu ochii, cu genele, cu fruntea, cu nările, cu umerii, cu ascuţişul bărbiei şi legănatul trupului, cu volutele mîinilor şi expresia buzelor. Le-au însutit prin asta sensurile, dîndu-le o mai directă legătură cu stările comunicate. Legătură de bun simţ, de un firesc al camaraderiei care exclude

vulgaritatea de mahala a unei însoţiri a cuvintelor prin gesturi ţipătoare. Au venit cu un asemenea har plăcut şi de bun simţ aceste foste fetiţe răsfăţate şi au spart, cu obrajii lor plini de sănătate şi de expresie, măştile unei făţărnicii livide, îndulcind, însă, intelectual, ceea ce era prea multă ostentaţie în comportamentul vulgar.

Cristina era sumumul acestui mod de-a emana idei şi sentimente prin pori odată cu cuvintele, aşa că nu am cum să înregistrez altfel decât cu această emoţie apariţia ei. Apariţia ei spontană, sărutîndu-şi tatăl, salutîndu-ne pe toţi cu un larg gest prietenesc şi dăruit al mîinii întregi în zornăiala brăţării groase a ceasului, nesfiindu-se, când a dat cu ochii de mine, să-mi transmită un sentiment în plus cu nările, cu bărbia şi cu buzele lipsite de temeri sau ascunzişuri.

— La ora cinci e defilarea şi facem transmisie în direct; apoi e o mare serbare populară, iar aici se întunecă devreme; suntem mai aproape de ecuator, spunea glasul ei care suna încă incredibil pentru mine.

— Exact, spuse purtătorul de cuvânt, fie din slugărnicie faţă de ea, fie venindu-i o idee salvatoare faţă de ingrata misiune de a ne răspunde cu care generalul intenţiona să-l lase singur, exact: era în programul dumneavoastră de astăzi intrarea trupelor noastre într-un oraş, cam la o sută de kilometri de capitala nordului, în care s-au cucerit azi-noapte ultimele poziţii. Intrînd astăzi aici, mîine vom fi sigur în Capitală, aşa că e drum lung; ar fi cazul să mergem.

— Dacă doriţi, spuse generalul, sigur că da!... Şi continuaţi dialogul acolo, adăugă *el* părîndu-i bine de soluţia apărută, cu toată declaraţia sa de neamestec în treburile guvernului suveran reprezentat de purtătorul de cuvânt căruia, generos, el îi spusese chiar ministru.

Cristina era, deci, pe picior de plecare, cei doi schimbau priviri cu înţeles pozitiv în legătură cu

posibilitatea ivită, ai noştri parcă se ridicau şi ei ştiind că, oricât ar insista, de la purtătorul de cuvânt prea multe nu vor scoate când, deodată, se auzi glasul meu:

— Un moment; un moment, vă rog, domnule general!

Era glasul meu pe care şi eu îl auzeam tot atunci, deodată cu ceilalţi. Tot aşa cum l-am auzit şi pe cel al generalului:

— Da; vă rog!

Văzîndu-i alături, tată şi fiică, îmi dădeam seama că şi obrazul frumos, superbul obraz prelung al Cristinei, se termina tot cu o bărbie teşită, care parcă-i diminua voinţa din restul expresiei.

— Vă rog, poftiţi, mă îndemnă el, făcându-mă să-mi dau seama că nu dorisem ceva anume, ci doar să-i întrerup, să-i opresc. S-o opresc, mai ales, pe Cristina, atrăgîndu-i atenţia asupra mea, sau să-i opresc pe ei, să-i încurc pe ei, să le provoc lor un moment dificil, atrăgîndu-i astfel Cristinei atenţia asupra mea.

I-am privit o clipă aşteptîndu-mă şi le-am simţit încordarea: după întrebările dure de mai înainte, la ce oare se mai puteau aştepta?

— Domnule general, le-am spus ţinîndu-i în şah şi privind-o pe Cristina cu toate undele de melancolie de care eram în stare, să încheiem întîlnirea noastră aşa cum am început-o!

— Sigur, zise el încă derutat. Şi întrebă precaut: Adică?

— Adică daţi-mi voie să vă recit ceva în încheiere, am răspuns eu obligîndu-mă să nu-i mai dau nici o atenţie Cristinei. Apoi, precipitat, nemaiaşteptînd încuviinţarea, am făcut şi precizările: Ceva, aşa, mai frivol, în spiritul celor de aseară...

Şi, spre uimirea, deruta, amuzamentul sau gravitatea privirilor lor, mai mult către colegii mei

decât către ei, ca să nu am prilejul să mă trădez cu vreo privire spre Cristina, am început:

Îţi scriu pe o cutie de chibrit
Răvaşul meu incest îmbietor.
Nu neg prin asta, nici că te-am iubit,
Nici că te voi iubi şi-n viitor.

E cert un lucru: astăzi, te iubesc
Mai mult ca ieri, mai mult nespus ca mîine;
Amorul e un vin duhovnicesc:
Te-mpărtăşeşti cu el, dar nu rămîne.

Deci vino, să intrăm în cimitir,
E linişte, şi morţii nu bîrfesc;
Nu se va şti-n oraş că eu mă mir
Când tu accepţi tacit să te iubesc.

Vom sparge nuci c-o piatră de mormînt,
Îţi voi rupe-n grabă o copcă de la fustă
Şi ne va gelozi doar Duhul Sfînt
Când, răstigniţi pe-o marmură îngustă,

Vom procrea după tipic banal
Nemailăsîndu-i drept la erezia
De-a fi bărbat prin gestul epocal
Cu care a sedus-o pe Maria.

Apoi, romanţios, te voi ruga
Să zăboveşti o clipă despletită...
Fiindcă mereu m-am întrebat la graba ta:
Cu fard şi piepten crezi că pari cinstită?
De ce-mi ştergi urma, dulce ipocrită?

Au aplaudat. Au aplaudat toţi ca la un happy end. Cristina m-a sărutat fără să-şi facă probleme; eram şi eu, doar, un soldat bărbos după săptămîni de marş.

Cel mai tare, însă, aplauda purtătorul de cuvânt.

— Nu vă bucuraţi, domnule ministru, i-am spus cu acelaşi ton ca al generalului, de răspunsurile alea tot nu scăpaţi.

Mi-am blestemat pofta de a fi dat replica asta multă vreme. Pentru că
n-am mai văzut decât un picior al Cristinei urcându-se în maşina care demara şi am rămas pe obraz cu senzaţia amăgitoare a sărutului ei atât de trecător încât putuse nici să nu fi fost.

După vreo trei ore de mers pe drumurile care, chiar dacă nu erau aceleaşi, erau stereotipe în repetarea lor, l-am auzit pe Jesus spunînd:

— Înaintarea noastră-i spre nord, iar noi, de două ore, mergem înapoi, spre sud.

— Chiar spre sud, spre sud? a întrebat francezul care era cu noi în maşină.

— Dacă te interesează precis, cu două grade deviaţie spre vest, fiindcă suntem mai în interiorul insulei şi trebuie, pesemne, să atingem coasta.

— Da' de unde ştii atât de precis?

— Ce crezi, spuse bărbosul mîndru ca un adolescent, oi fi eu atât de naiv încât să iau de bună credinţă toată politeţea elegantă a generalului!

— Şi ce-ai făcut?

— Aţi văzut doar: l-am ascultat, l-am flatat, dar i-am şi zulit o busolă, care se afla pe birou... Nu, nu pentru valoarea obiectului, preciză el glumeţ, ci ca să-l verific cu armele sale. Aveam eu o intuiţie faţă de zîmbetul său distins şi, uite!

— Nu se făcea! i-am spus mustrîndu-l ironic. Omul s-a purtat atât de elegant, ne-a recitat, mi-a ascultat versurile, iar tu îi furi busola!

— Tu fata, eu busola! mă puse la punct huiduma făcând-o pe nevinovatul, pentru ca să-i vină ideea: Şi, în definitiv, plăcerea a fost a lui; i-am dat posibilitatea să se manifesta ca fiinţă vorbitoare, în felul lui specific, recitîndu-ne. Crezi că satisfacţia lui se datora faptului că ni se adresa nouă?... Pe naiba! Crezi că zîmbetele lui şi incantaţia când

recita aveau vreo legătură cu noi? Era propria-i satisfacţie: vorbea, debita cuvinte, se etala... Vezi, ciripitoarele încă au un merit: când le vine să ciripească, ciripesc indiferent dacă au auditoriu sau nu; vorbitoarele sunt mai pretenţioase i caută şi public; au nevoie de cel puţin o pereche de urechi care să le asculte.

— Şi de-o busolă, ca s-o poată ciordi!

— Nu, nu, protestă el cu rigoare ştiinţifică; asta ţine de alt domeniu. În vreme ce, în materie de vorbit, fiinţa îşi manifestă până la epuizare capacitatea de a comunica ce-i trece prin minte, în materie de acţiune — şi ciordeala asta este tot o acţiune — eu mi-am manifestat capacitatea de a materializa ceea ce-mi trece prin minte. Cîţi oameni se strîng la petreceri numai ca să pălăvrăgească şi după câteva ore de nemaipomenit debit verbal exclamă "Vai ce bine ne-am distrat!"... N-a fost nici o distracţie, dar individului atâta i-a trebuit: să-şi descarce energia de comunicare. Iar starea de epuizare îl mulţumeşte, îi dă o satisfacţie egală cu sentimentul de a se fi distrat. În vreme ce satisfacţia pe care o ai în urma acţiunii este de altă natură. Vine din vocaţia cealaltă a omului: de a face ceva. Eu sunt mîndru că, în făţărnicia lui, l-am surclasat pe general cu hoţia mea.

— Şi acum, încotro mergem? l-am întrebat ca să-i sporesc satisfacţia.

— Tot către sud. Dacă o ţinem aşa, ajungem în Antarctica! Poftim, să mai crezi în cuvântul lui!

— Nu trebuie să ne mire, spuse cu ironie francezul! îndeobşte, marile puteri sacrifică totul pentru interesele lor militare, aşa că ce contează cuvântul unui general!

— Unui general-poet! am precizat eu.

— Chiar şi poezia lui demodată, cu rimele alea atât de căutate, demonstrează cum se opreşte la ei evoluţia socială pentru că toată energia, toate resursele sunt direcţionate spre armament, spre armată şi echipament pentru ea.

— Păi sigur, când a vorbit despre armamentul lor modern, n-ai văzut ce ton de comis-voiajor avea: "calitatea şi modernitatea armamentului nostru"... Parcă ar fi spus "servim arme laser la domiciliu"; ”livrăm orice cantităţi!"... Mi-am adus eu aminte.

— În ţările astea, bazate pe obsesia organizării militare, nici nu mai există alt scop, rosti cu pedanteria lui care nu mi se mai părea atât de discursivă, francezul. Totul rămîne în urmă, şi cultura şi industria şi viaţa socială au îngheţat la un anume stadiu, pentru că tot ce înseamnă efort este înghiţit de armament. Totul rămîne demodat, înapoiat, numai armele se perfecţionează, se perfecţionează, într-o nebunie în sine, aproape fără scop. Aşa îmi spunea tata că ajunsese Germania prin anii treizeci şi opt, treizeci şi nouă; îl amuzau şi-l disperau în acelaşi timp produsele lor demodate.

— Ce era tatăl tău?

— Tot ziarist.

— Şi a scris ceva despre asta?

— Ceva?... Tone de hîrtie a scris despre stoparea civilizaţiei prin molohul Krupp!

— Aşa cum scriem şi noi! l-am auzit deodată pe Jesus cu un glas defetist. Iar ei îşi fac de cap!... Războiul de atunci tot a pornit!... Trebuie loviţi în esenţă, ţi-am spus eu: lovitură capitală, nu aşa, scandaluri mărginaşe!

I-am făcut semn către şofer, care putea asculta, şi l-am întrebat în glumă:

— Cine eşti tu, Jesus Sarniento López, ca să fii sigur că vei nimeri ţinta din care să le spulberi tot eşafodajul?

— Sunt un animal înzestrat cu răbdare, gemu el ameninţător.

— Tatăl tău a avut răbdare? l-am întrebat pe francez.

— A avut; cât a putut, a avut, răspunse acela, întorcând către noi profilul plăcut în care plutea

ceva sau visător sau dureros.

— Şi ce-a făcut?

— A sfîrşit într-un lagăr de-al lor!... Ştiţi, mă gîndeam la asta aseară, când priveam mobilierul demodat al generalului, aparatura aia a lui atât de depăşită şi de care era mîndru: Poţi să fii om modern, poţi avea o gîndire superbă, cum avea tata, poţi ajunge la cele mai rafinate şi subtile modalităţi de trai ale progresului... Vin nişte din ăştia pe care-i vezi înapoiaţi şi le deplîngi înapoierea, pun armele pe tine şi te distrug... Şi atunci, atunci cine-i mai presus pe lumea asta?

Mă uitam la profilul lui în ale cărui trăsături -nu înţelesesem până acum expresia acelor accente stranii care erau, în fond, urmele unei ambiţii înregistrate de cine ştie care strămoş. Şi mă gîndeam cât de greu se apropie, cât de greu se cunosc oamenii.

9

A tresărit văzîndu-mi umbra şi, în lumina lunii care e şi mai stranie spre ecuator, am avut impresia că prima ei reacţie nu-mi era chiar favorabilă.

— Să nu faci cu mine karate sau ce mai învăţaţi voi, fetele astea care
v-aruncaţi de tinere în lume! i-am spus fără să-mi ascund intenţia de-a o tempera.

— Cum ai intrat aici?

— Pe balcon; bungalow-urile pentru asemenea aventuri sunt făcute.

— Şi de unde-ai ştiut care-i bungalow-ul meu?

— Din aer. Din dîra de parfum demodat pe care-o laşi ca o amprentă.

— Şi de ce n-ai mai...

— Cristina, astîmpără-te! Nu te pregăti de riposta că eu sunt! Tu îmi pui atâtea întrebări ca să te convingi dacă sunt eu!... Cine naiba ar putea să

fie? Care din ăştia respectuoşi şi reci cu tine ar îndrăzni? Vrei să-ţi recit ce ţi-am recitat azi-dimineaţă? Vrei să-ţi spun cum arăţi ca o zebră luminată de dungile astea dintre obloane prin care intră luna? Vrei să... Cristina, nu Cristina!

Dar o mişcare zdravănă îmi imobiliză braţul şi de abia după aceea am simţit buzele ei:

— Tu eşti, tu eşti, tu eşti?... Ştiam că tu eşti! gemu ea moale, prăbuşindu-se în neantul reaflării noastre.

Pentru ca, deodată, după veşnicia iubirii bucuroase cu care mă regăsea, să mă zgîlţîie, să-mi ridice faţa înfundată în pielea gîtului ei, să mă îndepărteze şi să devină din nou făptura crispată care-mi urmărea mişcările în întuneric:

— Du-te la geamuri!

— M-am dus.

— Închide obloanele!

— Le-am închis.

— Trage perdelele!

— Le-am tras.

— Aşa!

— Cristina, să nu aprinzi lumina; mi-e jenă, îmi atîrnă bretelele!

Dar ea o aprinse şi toată gluma cu care încercam să-mi acopăr crispările mă părăsi. Am văzut-o deodată ciufulită şi mută într-o uimită fericire.

— Tu eşti; ştiam că tu eşti! spuse mai mult ca să-şi înfrîngă emoţiile.

Dar degeaba şi le înfrîngea, pentru că mi le transmitea mie. Amuţisem eu privind-o cu toate că venisem decis să-i fac toate imputările de pe lume. Toate întrebările pe care le acumulasem în lipsa ei de săptămîni se blocaseră. Până la urmă, cred că i s-a descifrat starea mea, pentru că am auzit-o întrebîndu-mă autoritar, asemenea celui ce vrea să fie mai repede, lovind el:

— De ce n-ai fost la defilare, m-am uitat după tine prin toată piaţa, pe toate străzile unde treceau soldaţii.

— Pentru că nu pot să sufăr plăcerile tale militariste!

Am văzut-o întristată, lovită cu părul legîndu-i-se trist deasupra umerilor. Pesemne că glasul meu fusese nu numai dur, ci şi convingător.

— Chiar? întrebară buzele ei lipsite de sunet.

— Chiar, am răspuns eu încă îndîrjit. Mi-a fost de ajuns că te-am auzit, că ţi-am ascultat glasul entuziasmat de brutele alea care defilau, că ţi-am simţit tremurul din el la plăcerea vederii armamentelor puternice cu care se ucid oameni şi se înrobesc ţări!... Să mai vin să te şi văd cum îi îmbrăţişezi? Cum sări fericită pe tancuri, apăsîndu-ţi cu satisfacţie popoul de fierul lor fierbinte!... Nu simţi sîngele cu care ele sunt împroşcate ci te bucuri ca fetiţa care-a primit cadoul mult dorit! N-am dreptate?!

Gura ei s-a deschis în formă de A, ca şi cum ar fi vrut să-mi spună "ai" şi s-a oprit de teama sunetului; a înţelesului pe care-l putea cuprinde sunetul.

— Spune drept, am continuat eu, nepăsîndu-mi de amuţeala aceasta, răspunde întrebării pe care ţi-am pus-o de nenumărate ori când îmi lipseai în săptămînile astea... Da, da; pe urmă ai să-mi răspunzi de ce lipseai, de ce mă ocoleai; acuma răspunde visurilor mele de îndrăgostit care încercau să intre în sufletul tău fugit, să afle amănunte în plus despre tine, să ştie cum ai copilărit, cum ţi-ai iubit mama, cum... Da, nu te uita aşa la mine! asta făceam săptămîni căutîndu-te!... Ei, răspunzi?!

— Răspund, sigur că răspund, spunea uimirea ei care era şi înfricoşată şi flatată.

Dar eu pornisem. Toate acumulările, toate întrebările, toate strigările, toate imputările pe care i le adresasem în fiecare dimineaţă şi în fiecare seară din lungul marş, colcăiau în mine. Am început ca la instrucţia judiciară:

— Când erai mică erai băieţoi, nu-i aşa?

— Da, eram foarte băieţoi.

— Căldură de mamă n-ai avut, sau n-ai simţit nevoia, nu-i aşa?

— Am trăit cu tata, am fost crescută de el.

— Şi ai avut jucării numai puşti şi tancuri!

— Astea-mi plăceau, dar am avut şi-o păpuşă.

— Şi ce-ai făcut cu ea?

— I-am rupt un picior şi-am aruncat-o la carceră, pentru că nu mă asculta.

— Dar soldaţii, soldaţii de plumb, nu-i băgai la carceră?

— Erau atât de drăguţi!

— La cîţi ani ai pus mîna pe prima armă adevărată?

— La patru ani.

— Cu ce prilej?

— De ziua naţională.

— Ce armă era?

— Un tanc.

— Drace! Credeam că un pistol, hai, o puşcă...

— Nu. Era tanc. Am defilat în el ca mascotă a regimentului.

— Şi când ai tras prima oară cu o armă?

— A, mai încolo!... La cinci ani jumate.

— Sper că n-ai tras cu tunul!

— Nu, cu un pistol. Ştiam unde-l ascundea tata.

— Şi în ce-ai tras?

— Într-un cocoş.

— Cocoş sălbatic?

— Nu, de curte. Era un cocoş rău care-mi sărea în cap şi nu mă lăsa să trec într-un anumit loc pe care-l considera, în curtea regimentului, teritoriul lui şi al găinilor lui.

— Şi, cu pistolul ţi-ai găsit să tragi?

— Asta aveam. Simţeam nevoia să-l înlătur, să fiu eu stăpână pe locul acela şi pe găinile lui.

— Dar în primul război adevărat, când ai fost?

— A, tîrziu! Aveam treisprezece ani.

— Unde?

— Era o insulă răsculată; eu am noroc de insule sau tata-i specialist în insule; în orice caz...

— Ai văzut morţi?

— Numai la luptele de stradă; eu am ajuns după ce tata învinsese.

— "Taică-tău învinsese", am spus pe gînduri ca să-mi confirm eu însumi: Da, asta-i mentalitatea.

A profitat de pauză ca să se strecoare pe lîngă întrebare. Să se strecoare moale şi supusă atingîndu-mi mina cu nişte degete moi, rugătoare:

— Ştii ce...

— Ce?

— Te rog... te rog să nu mai continuăm jocul ăsta.

— De ce crezi că-i joc?

— Pentru că te simt; simt că nu eşti chiar grav şi îndîrjit, dar...

— Şi de ce să nu-l mai continuăm?

— Tocmai de asta: chiar dacă nu eşti categoric, chiar dacă-ţi simt căldura faţă de mine, îmi dau seama, totuşi că e destul dispreţ şi destulă condamnare în întrebările taie.

— Căldură?... am suprasolicitat eu abţinindu-mă să-i sărut ochii aceia trişti, plutind în tăietura lor alungită. Este numai condamnare, domnişoară!

A tresărit; luciul ochilor ei verzi se amalgama cu o teamă cenuşie:

— Nu!... Nu spune asta!

— De ce să n-o spun?

— Pentru că ţi-am citit cele două cărţi.

— Şi ce importanţă are?

Veni încet, vinovat, şi se lipi de mine grijuliu, cu teamă să nu mă supere prin apăsarea ei caldă:

— Nu vreau... nu vreau ca ceva să ne despartă!

Am început s-o iert, generos şi glumeţ:

— N-am vorbit în ansamblu de tine; am vorbit despre ceea ce nu-mi place. Tu eşti superbă; şi-ai fi femeia perfectă — amantă şi camarad în egală măsură. Crede-mă, m-am gîndit nebuneşte la tine săptămîni de-a rîndul şi sunt sigur de tot ce-ţi spun.

Dar cum dracu' de nu poţi să renunţi la plăcerile astea militariste?...

— Îmi fac meseria, protestă ea; sunt doar corespondent de război ca şi tine!

— La tine nu e meserie; e vocaţie, e în sînge! Ar trebui o sită deasă, deasă, ca să rămînă din tine doar ce-i bun!

Mă mîngîia încet, delicat, tăcut, ca şi cum ar fi dorit să mă consoleze:

— M-am gîndit şi eu la tine în timpul ăsta; tu eşti un romantic, un romantic şi un luptător. Da, da... cu toate că, la prima impresie, nu pari.

— Da, dar ţie-ţi plac războinicii, nu luptătorii.

— Îmi placi tu, încercă ea să ocolească subiectul alintîndu-se decent.

— Spune-mi, am descoperit eu încă o idee care mă chinuia: mersul tău... mersul tău plin de graţie şi de demnitate, de siguranţă şi de nuri, mersul tău făcut ca să pătrundă oriunde firesc şi impunător, îl ai de la balet, l-ai dobîndit, adică, făcând balet, sau vine din instinct milităresc?

— Nu ştiu dacă din instinct milităresc; orice atribut al meu tu cred c-ai fi în stare să-l acuzi de instinct milităresc...

— Ei, nu chiar oricare; ţi-au mai rămas şi atribute benigne, altfel cum m-ai fi cucerit?

— Pe tine, care nu poţi fi cucerit prin nici o manevră militară!

— Vezi că ai început să mă cunoşti!

— Te cunosc chiar prea bine, de asta mi-e teamă.

— Ce teamă?

Deveni şi mai supusă ridicând copilăreşte ochii către mine:

— Ar trebui să-ţi spun ceva, dar nu... nu acuma. Acum îţi spun numai atât: să ştii că şi eu m-am gîndit mult, aproape foarte mult, la tine; m-am gîndit mereu, mi-am pus întrebări, mi-am răspuns la ele, m-am surprins răspunzînd la alte întrebări pe care nu mi le puneam...

— Cum să răspunzi la întrebări pe care nu ţi le pui! Cine ţi le punea?

— Tu mi le puneai! rosti ea cu foarte serioasă convingere arătînd acum fetiţă şi naivă şi încredinţată de ce spune: Categoric, tu mi le puneai!... Ştiam că mi le pui şi răspundeam la ele.

— La toate?

— Nu, la unele n-aveam răspuns.

— Şi ce făceai?

— Mă cuprindea teama. E teama despre care îţi vorbesc. Mă cuprindea întîi o nelinişte, care se transforma în teamă; apoi teama se transforma în presimţire.

— Ce presimţire?

— Presimţirea că te voi pierde — se făcu ea mai mică la pieptul meu. Nu ştiu sigur dacă era presimţirea că te voi pierde sau că nu te voi mai găsi.

— Cristina, simt o teamă în tine. De ce, de unde teama asta?

— Ţi-am spus, răspunse ea într-un tîrziu: la mine, presentimentele sunt comunicări. Comunicările pe care mi le face mie cineva care ţine la mine... Când e lună nouă, mai ales.

— Bine, dar acum nu e lună nouă.

— A fost; a fost acum două săptamîni. Atunci am ajuns să-ţi prind gîndurile acelea, întrebările la care nu ştiam ce să-ţi răspund şi m-a cuprins teama. Am comunicat cu tine şi am comunicat apoi cu cineva drag dintre cei morţi.

— Eşti o bună profesionistă, am încercat să glumesc; mijloacelor electronice de comunicare pe care le foloseşti în meseria ta radio - t.v. le găseşti alte lungimi de undă în viaţa ocultă.

— Desigur! spuse cu acea convingere categorică ce o făcea copil. Şi-mi şopti ca şi cum s-ar fi temut să nu i se transmită gîndul pe undele acelea oculte: Mai bine nu te regăsesc decât să te pierd. Mai bine să am impresia că nu te-am regăsit pe tine, chiar pe tine, cel pe care l-am lăsat în sud, ci că eşti un altul

oarecum schimbat. În felul acesta, presimţirea se adevereşte aşa şi nu mai trebuie să te pierd; înţelegi?

Nu înţelegeam. Mă uitam la fruntea ei înaltă care avea o arcuire elegantă, preluînd astfel numai dimensiunile, nu şi rigiditatea celei a tatălui ei.

— Mă înţelegi? insistă ea intuindu-mi neatenţia. Mă înţelegi, sau te gândeşti la altceva?... La ce te gîndeşti? Spune-mi la ce te gîndeşti!... Îmi spui?

— Ce să-ţi spun? Eu simt nevoia să te mîngîi.

— Mîngîie-mă, dar spune-mi la ce te gîndeşti dacă nu poţi fi atent la frămîntările mele.

— La fruntea ta mă gîndesc; la fruntea ta atât de frumoasă, Cristina! înaltă şi luminoasă... Mă gîndesc la faptul că distincţia unei femei i-o dă ţinuta şi fruntea. Frumuseţile sunt ale feţei, ale trupului, tot aşa cum profunzimea sensurilor mai adînci sunt ale ochilor. Dar distincţia, aura de lumină pa care o poartă persoana respectivă, i-o dă fruntea. Tu ai o frunte minunată, Cristina: de la ea porneşte toată ciudăţenia cuceritoare a fiinţei tale!

— Seamănă cu a ta? găsi ea replica ce răsplătea complimentele mele.

— Ştiu; şi fruntea mea e înaltă; am şi eu o frunte care mi-ar da dreptul să fiu bănuit printre exemplarele cu mintea cuprinzătoare. Dar la un bărbat asta e altceva; poate fi considerat un atribut firesc şi nu ţine de estetică.

Mi-o privi, mi-o gîngîie şi spuse:

— Ne potrivim, nu-i aşa?

Am rămas pe gînduri; nu i-am răspuns. Dar nu ca s-o fac să insiste, aşa cum s-a întîmplat:

— Nu crezi că ne potrivim, nu-i aşa? Da asta nu răspunzi.

— Ba cred, Cristina; cred. Avem staturi suple, avem frunţile înalte... Amîndoi avem frunţile înalte şi...

— Şi?

— Şi, totuşi, Cristina...

— ...E atât de mare diferenţa dintre ce se află sub ele, nu-i aşa? Asta voiai să spui!

— Da unde ştii!

— Ţi-am spus că te-am citit; ţi-am spus că am încercat să răspund întrebărilor tale şi, uneori, m-a apucat teama.

— Nu, Cristina; de data asta nu m-ai ghicit exact. Ştii că te iubesc; ştii bine cât mă chinuie lipsa ta, fuga ta, dispariţiile tale; sub frunţile unor oameni care se iubesc nu se poate să existe gînduri cu deosebiri categorice!

— Atunci?

— Atunci întrebarea mea ar suna altfel.

— Spune-o!

— Avem amîndoi frunţi înalte, Cristina, de ce nu suntem în stare să vedem viaţa la fel, s-o înţelegem la fel?

— Eşti bun cu mine, spuse ea îngîndurată; poate de asta te iubesc atât de mult... Te iubesc mult, mult de tot. Te iubesc până la teamă, până la frică, până la groaza că te voi pierde...

— Şi atunci, atunci cum poţi să dispari, cum poţi să nu mă cauţi, cum poţi să nu încerci un semn sau o veste?!

Ea îmi mîngîia fruntea încet, cu atenţie, ca şi cum atunci o descoperise. Mi-o mîngîia cu încăpăţînate sau, poate, se încăpăţîna să mi-o mîngîie, cu atenţie, tocmai pentru ca să nu-mi răspundă.

— Nu răspunzi?... Dar eu ştiu de ce dispari, Cristina, eu ştiu!

— De ce? întrebă ea vinovată, ca şi cum s-ar fi ferit.

— Pentru că eşti în misiune; pentru că ştii că datoria ta e acolo şi numai acolo!

Se lumină. Se lumină şi mă sărută mult, mult de tot; fierbinte:

— Tu mă înţelegi atât de bine; atât de bine!

Era mulţumită, îmi dădeam seama limpede: mulţumită şi recunoscătoare. Dar n-o puteam

simţi:

— Nu, Cristina, să nu crezi că te înţeleg; tocmai asta nu înţeleg la tine; supunerea asta oarbă când eşti trimisă, când ţi se dă "misiune". Ziaristul nu-i militar, nu e om sub comanda cuiva, e un gînditor liber pe acţiunile sale!... Vezi, asta nu pot înţelege la tine: ţi se ordonă să faci, faci; ţi se ordonă să te duci, te duci... Întîi îmi spuneam că eşti o femeie misterioasă, dispariţiile tale mă intrigau, mă contrariau, mă făceau să turbez, dar să mă şi frămînt pentru că mi se părea un joc al tău, frumos şi elegant, deliberat în nepăsarea ta de femeie frumoasă, trăind plăcerea ca să-ţi suporte alţii capriciile. Apoi...

— Apoi? am auzit-o şi pe ea îngînîndu-mă, dar îngînîndu-mă cu supuşenie, ca într-o aşteptare temătoare, când repeţi cuvintele înfricoşat de cele ce ar putea să urmeze.

— Apoi mi-am dat seama că nu eşti tu aceea; că firea ta, inima ta, sufletul tău sunt mai presus de mofturile unei femeiuşti capricioase; că tu nu te cobori la asemenea tertipuri.

— Şi, totuşi, mă judeci chiar mai rău decât da ă aş fi aşa.

— Bineînţeles!

— De ce? De ce un "bineînţeles" atât de categoric?

— Uite de ce; am să-ţi spun deschis: simţi că mă iubeşti, nu?... În fine, că ne iubim...

— Da; simt; simt că ne iubim.

— Şi, cu toate astea, poţi să dispari de lingă mine aproape două luni de zile, fără ca măcar să mă uiţi. Revii lîngă mine de parcă ne-am fi despărţit ieri!

— Păi chiar ăsta e sentimentul meu!

— Sentimentul tău? Dar săptămînile care s-au scurs?

O vedeam zîmbind. Zîmbetul ei larg şi ştrengar pentru prima oară arborat în seara aceea. Se desprinsese încet, cu grija pe care numai cel ce

iubeşte o are, acea grijă de-a nu produce vreo durere cât de mică celuilalt, îmi îndepărtă mîna cu care-i ţineam mijlocul aşezînd-o uşor alături şi mai zăbovind asupra ei c-o mîngîiere, apoi deschise valiza şi scoase din ea cele două cărţi pe care mi le luase la plecare. Triumfa. Triumfa zîmbind bună şi iubitoare, iar cărţile stăteau in mîna ei ca nişte atestate:

— Am fost în permanenţă cu tine; mi-ai fost alături tot timpul... spunea cu glas şi încînitare de şcolăriţă romanţioasă.

Dar nu aflase uncia gravă pe care mă găseam eu. N-o aflase, nu se potrivea deloc cu starea mea şi, ca de obicei, în asemenea situaţii, când nepotrivirea irită, i-am răspuns cam brutal:

— N-am chef de metafore acum; metaforele pot fi uneori doar paleative.

A înţeles; a înţeles exact starea mea, sensul spuselor mele. A lăsat cărţile deoparte, şi-a adunat mîinile încet, deget lîngă deget şi mi-a cerut iertare exact cu ceva ce eu o acuzasem:

— Bine, dar a trebuit să plec; rostul meu aici e...

— Rostul tău! Vezi, asta e: sîngele tău de militar nu poate exista altfel. Disciplina faţă de nişte forţe care te dirijează n-ai învăţat-o, te-ai născut cu ea, sau te-ai născut prin ea. Tu nu eşti în stare să spui "lăsaţi-mă, acum iubesc" sau "lăsaţi-mă, acum gândesc"; eşti omul datoriei, te felicit!

Eram rău. Ştiam că eram rău, poale chiar absurd, dar ştiam, de asemenea, că nu pe ea mă răzbunam, ci pe tot ce o făcuse astfel şi o crescuse astfel, pe tot ce îi picurase în sînge doză cu doză nu numai această nevinovată obsesie a datoriei, dar plăcerea pentru existenţa cazonă, pentru mecanica gândirii cazone, pentru lenea cazonă şi rutina cazonă, pentru tot formalismul unei vieţi abrutizate în obsesia de a cuceri, de a domina, de a controla de a-ţi impune gustul şi ambiţiile cu preţul propriei tale prostiri.

— Asta e, Cristina, îi înţelegi prea bine pa roboţi, pe slugile armamentului, pe cei ce-şi irosesc timpul de-o viaţă pentru a se arunca într-o luptă de-o zi; prea mult îi...

Am simţit din nou degetele ei fierbinţi pe buze:

— Taci, te rog, taci. Sunt atât de bucuroasă că te-am întîlnit. Ce vrei să facem? Asta-i soarta noastră: ne-am întîlnit într-un război. Ai dreptate în tot ce spui, dar dacă nu era acest război noi nu ne întîlneam... Vom mai vorbi, vom mai vorbi altădată. Acum, te rog, uită astea. Altfel, presentimentele mele încep să mă chinuie groaznic. Te rog, acum, să lăsăm; nu vreau să am sentimentul că te pierd. Hai să uităm asta, să ajungem până la luna nouă. Atunci; îţi promit că atunci... Acum, hai să lăsăm. Nu

ţi-am răspuns la întrebarea cu baletul: Am făcut balet, zău am făcut balet. Nu ştiu dacă de la balet am mersul ăsta, dar am făcut balet.

— Îl ai din instinct milităros. E mers de cuceritor, nu de balerină!

— Ştiu, recunoscu ea cu o foarte serioasă părere de rău: aici a greşit tata.

— Tatăl tău? Cum poate greşi tatăl tău în materie de balet?

— Uite că poate. De mică, chiar dinainte de a mă naşte, după sfaturile unui medic care făcea cercetări pe oamenii din insulele unde ne aflăm noi, el mi-a dirijat creşterea, formarea personalităţii, formarea, dezvoltarea anumitor aptitudini... În fine, e un proces întreg şi de medicaţie şi de educaţie şi de supunere la procedee fizice... A vrut să formeze în mine "învingătorul", aşa zice el.

Eram oarecum tulburat, apăsam cu încăpăţînare iritarea pe care o simţeam iscându-se-n mine şi îmi venea să exclam precum cel ce găseşte explicaţia: "Va să zică asta-i; va să zică, ceea ce iubesc eu nu eşti tu, ci o plăsmuire; plăsmuirea unor procedee studiate pe primitivi!"... Dar sinceritatea ei, modul

firesc în care ea vedea toate acestea trebuiau, totuşi, respectate.

— "Învingătorul", am murmurat mai degrabă intrigat decât cu vreo intenţie de comentariu; şi am întrebat-o: Dar ce are baletul cu procedeele de a forma din tine acest învingător?

— Are; fiind fată, m-a dat la balet, ar fi vrut să fiu o mare balerină, dar celelalte atribute pe care mi le-a cultivat pesemne că au anihilat unele dintre cele ale armoniei despre care vorbeai...

— Sofistichezi inutil; cred că aveai talent pentru ceea ce faci acum şi mai puţin pentru balet, asta-i tot!

— De unde ştii?

— Ai spus că nu mai vrei întrebări, că eşti obosită.

— Da, sunt. Spune-mi o poveste; o poveste din aceea în care să fim numai noi doi...

— Ca în iarba dinosaurilor!

— Nu pomeni aici! Spune-mi povestea; alege ceva rare să şteargă toate întrebările astea cu care mai chinuit.

10

Liniştitoare şi plină de fiinţă e noaptea ecuatorială!

Mai ales când ţi-ai răzbunat toate chinurile şi întrebările lungilor drumuri în care ai avut senzaţia că eşti părăsit. Mai ales când te ştii iubit, mai ales cînd îţi dai seama că n-ai de ce să te frămînţi, că amorul tău se împleteşte liniştit şi tenace cu tot ce simte ea pentru tine. Te încearcă armonii asemeni miresmelor şi sunetelor nopţii, iar el, ecuatorul topeşte tihna densă cu care înconjoară pământul ca o încărcătură electrică joasă, stabilă şi odihnitoare.

Sentimentul acesta că toată natura nopţii se transformă în mirajul unui strat de electricitate

statică ce învăluie Terra cu sunete, miresme, brize şi pulsaţiile cu care întreţes stelele masa universului, am mai trăit-o dar de partea cealaltă a tropicelor, tot aşa, scăpînd de capriciile lor, în apele limpezi ale insulelor greceşti. O linişte densă, vie, populată, făcută parcă spre a lăsa libera şi unduitoare gîndurile omului, chemîndu-le, dar nu incitîndu-le, lăsîndu-le să se dezvăluie, dar nu biciuindu-le şi controversrndu-le, creând un mediu, un spaţiu în care plutesc libere şi logica, imaginaţia şi patimile, găsindu-şi toate trei direcţia şi locul fără a se ciocni, fără a se dezice sau a se contrazice şi lăsîndu-ţi, astfel, sentimentul unei deplinătăţi.

Mi-am amintit de nopţile acelea unduitoare şi transparente în care pluteşti parcă spre chemarea vestalelor din temple ce-şi înalţă marmura pe promontorii. Şi cu pacea generoasă a celui care şi-a satisfăcut obsesiile,
i-am spus ca o mîngîiere sau, poate, chiar mîngîind-o. Mai mult ca sigur mîngîind-o, pentru că, în clipa aceea, o iubeam; o iubeam mult şi cu sentimentul deplinătăţii iubirii.

— Da, meriţi o poveste nostimă; meriţi o poveste care să te facă să rîzi şi să-ţi strălucească ochii.

— Şi cine sunt personajele tale de astăzi?

— Nişte prostituate cam trecute, cam fanate, din portul Salonic; dar nu trebuie să te intrige: în marea Egee, zeii erau foarte înţelegători cu semenii lor oamenii; nu le cereau la temple decât o mică jertfă, apoi preotesele cultului lor îi descărcau pe călători de cele trupeşti. Templele de la răscrucile de drum de pe uscat şi pe apă erau un fel de case de toleranţă, iar preotesele învăţate special ca să oficieze. Drumeţul, negustor, peregrin sau luptător întors din războaie, nu trebuia decât ca, întîi, să aducă jertfa pe care o cumpăra tot de la preotese şi le-o lăsa tot lor. Era formula politeistă a tarifului.

— Încep să-mi închipui. Suntem pe mare sau pe uscat?

— Pe mare. Cu un cer ca acuma, într-o tihnă ca acuma.

— Şi tu navigai împreună cu preotesele?

— Da.

— E vorba de spionaj.

— Nicidecum. Imaginaţia ta militaristă nu te poate ajuta. E vorba de canonul religios care nu permite ca, pe terenul mănăstirilor de la muntele Athos, să calce picior de femeie. Ca să respecte canonul, dar şi poftele călugărilor, proxeneţii din Salonic închiriază un vas vechi. Angajează şi nişte dame tot aşa, mai ieşite din uz pe piaţa principală, pentru că bieţii călugări uitaţi în peninsula lor nu mai caută la calitate. Umplu, deci, vasul vechi cu prostituate fanate şi pornesc. Fii atentă la film!

— Sunt atentă, cum să nu fiu! I-am văzut chiar şi pa marinarii bătrîni, pensionari care-şi plimbă nostalgiile pe chei, cum redevin lupi de mare.

— Exact. Bravo! Pentru două nopţi, redevin foştii lupi de mare... Va să zică participi cu toate simţurile, ca la un spectacol bun.

— Dacă tu eşti protagonistul, cum să nu particip!

— Nu sunt protagonistul; eu am aflat din ziare şi mi-am propus ca, la următoarea cursă, să mă strecor pe vas şi să filmez totul.

— Perfect. Eu sunt asistenta ta; ne-am strecurat şi filmăm totul.

— Bine... Deci vasul pleacă de la chei discret din marginea portului, printre magazii vechi şi bazine murdare. "Marfa" a fost încărcată noaptea. Marinarii se amuză în legătură cu calitatea ei şi pornesc. Oraşul se află în fundul golfului, mărginit de corpul Greciei şi de peninsula Calcidică. Asta e ca o palmă întinzînd în mare trei degete. Se navighează bucata de noapte care a mai rămas şi toată ziua următoare pentru că Athosul este de-abia al treilea deget înfipt în mare. Egeea e limpede,

albastră, munţii se ridică direct din ea, motoarele vasului păcăne, pe puntea bătrînă damele se odihnesc răsfăţîndu-şi trupurile, marinarii, caro le cunosc bine, strîmbă din nas. Pe seară (ah, ce seri colorate are Egeea!) ancora e aruncată în faţa unui munte neprimitor, pe înălţimile căruia se caţără zidurile vechi ale mănăstirilor. La catargul cel mare este ridicat un fanion roşu, care ţine loc felinarului de aceeaşi culoare. La vederea lui, călugării termină repede slujba de vecernie, îşi parfumează bărbile şi, legîndu-şi în brîu poalele sutanelor. Încep să coboare potecile abrupte ale muntelui. Închipule-ţi muntele înalt şi ursuz ridicându-se din mare, soarele colorîndu-l roşu dinspre apus şi mogîldeţele negre coborînd potecile lui abrupte. De pe plaja ca o ciungă albă îşi iau bărcile şi vîslesc până la vaporul ce-i îmbie cu muzici laice care se aud tot mai clar pe măsură ce bărcile se apropie. Apoi, priponite de trupul bătrîn al vasului, bărcile par puii ce se cuibăresc pe lîngă el, în vreme ce pe punţi, în saloane, în cabine, începe petrecerea şi desfrîul care amestecă bărbi şi sîni, sutane şi furouri, cizme monahale cu papuci de harem, pletele călugărilor cu părul vopsit al cocotelor, pulpele lor albe cu şiacul negru, mănăstiresc. Curg băuturi lumeşti şi vinuri de împărtăşanie, se încing dansuri care leagă aici orientul cu occidentul şi doar bătrînii marinari dorm ca să fie teferi a doua zi, să poată conduce vasul înapoi. Dimineaţa, când zorii bat dinspre Asia Mică, una câte una, bărcile se desprind de vas şi-i poartă pe călugări înapoi, până la plaja îngustă unde îi aşteaptă un frate de-al lor curat, nededa t la plăceri, care

şi-a petrecut noaptea în paraclis rugîndu-se pentru sufletele lor şi a coborît poteca muntelui odată cu dimineaţa. El e duhovnicul care constată că s-a respectat canonul şi sfîntul munte n-a fost călcat de picior de femeie. Sărind din bărci, călugării îngenunchează în faţa lui primind iertarea pentru

păcatele de pe mare, apoi, obosiţi şi resemnaţi, cu sutanele suflecate, încep să urce potecile calvarului lor monahicesc spre zidurile ascetice din vîrf. Doar uneori, când se opresc să respire adînc, din bărbi ii se mai ridică damful unor urme din petrecerea păgână pe care sufletele lor absolvite au şi uitat-o.

Cristina mă mîngîia moale şi recunoscător. După întîlnirea noastră furtunoasă care declanşase toate întrebările şi imputările pe care ni le adresaserăm în vreme ce ne lipseam atât de mult unul altuia, era exact genul de anecdotă care să ne facă să uităm totul, să fim iarăşi noi.

— Am visat că te strecuraseşi pe vasul acela filmând totul, dar că, dimineaţa, proxeneţii te-au descoperit şi-au vrut să te linşeze, mi-a spus ea trezindu-se din somn.

— Şi tu ce-ai făcut?

— Te-am salvat. Eram una dintre cele de pe vas, îndrăgostită de tine. Şi te-am salvat.

— Da, frumos happy end; n-aş putea spune că imaginaţia ta nu lucrează bine.

Ne grăbeam; ea trebuia să plece. Dimineaţa ecuatorială năvălea peste noi cu toate culorile spectrului compunînd parcă atunci lumina din undele lor care pluteau amestecându-se.

— Eşti minunată, Cristina, i-am spus; semeni cu dimineaţa asta pe care ne-o dăruieşte ecuatorul... Şi iar dispari; prevăd că iar dispari pentru nu ştiu câtă vreme.

— Pentru foarte puţină vreme, îmi spuse ea, sărutîndu-mă şi, atunci, luînd-o în braţe pe jumătate îmbrăcată, mi-am dat seama şi am exclamat: Dar sunt teribile desuurile tale; teribile!

— Cum adică? întrebă ea, făcând gestul reflex de a se uita în oglindă fără să descopere nimic din ceea ce mă mira pe mine.

— Sunt de un nemaipomenit bun gust retro! i-am spus. Cred că, dacă aş fi dezbrăcat-o pe bunica, la fel ar fi arătat.

Făcu schima celui care nu pricepe şi se grăbi să se aranjeze în faţa toaletei.

— Zău, insistam eu, n-am mai văzut demult aşa ceva sau poate niciodată. E foarte frumos, foarte de gust. Un retro de bună calitate. Da, da; din jurnalele de pe vremuri, îmi dau seama.

Îmbrăcată, gata de drum, Cristina stătea surîzătoare în faţa mea:

— Poţi să mă batjocoreşti, poţi să mă iei peste picior, eu tot te iubesc; şi cu desuurile astea şi fără, tot a ta sunt.

— Cristina, îi spuneam fără ca ea să poată înţelege, dar nu te batjocoresc, îmi place foarte mult, m-a surprins doar...

— Pa, spuse ea neîncrezătoare; te sărut şi, să ştii, dacă ajungem vreodată în Europa, la prima cursă spre muntele Athos, facem filmul; îţi promit.

— Îmi promiţi tu, dar nu se mai poate.

— De ce?

— A ieşit scandal, i-am explicat, ducându-i geamantanul. Odată a fost petrecerea prea mare, iar vasul prea vechi. Şi s-a scufundat. Victime multe, scandal mare. Aşa am aflat şi eu, citind în ziare.

— Deci nu vrei să faci filmul.

— Cristina, eu vreau tot ce vrei tu; o să vedem...

— Şi nu-ţi mai baţi joc de desuurile mele.

— Dar nici nu mi-am bătut.

— Ba da; ştiu eu... Vă ştiu eu pe europenii ăştia care ţineţi neapărat la ultima modă!... Uite maşina ; hai să te sărut.

Dar când se lipi de mine caldă şi proaspătă ca dimineaţa ce ne înconjura, am simţit lumina zilei pătată de ceva; de o prezenţă care o infecta. Şi am dat cu ochii de zîmbetul mieros al lui Haiu:

— Vă salut cu respect; permiteţi să pun geamantanul în maşină? Domnişoara este chemată la telefon.

L-aş fi turtit, l-aş îi îngropat.

— Ce telefon?! Am zbierat la el, fiindcă nu-i puteam da un picior.

— E un mesaj la poartă şi vi se face legătura deîndată; aşa s-a spus: să nu plecaţi până nu vorbiţi la telefon.

— La poartă? întrebă Cristina, trezindu-se în ea acel de neînlăturat simţ al datoriei.

"O pierd — îmi trecea mie prin minte, văzînd-o cum aleargă spre telefon — o pierd din pricina nemernicului ăstuia!" Şi m-am întors spre el cu ciudă. Dar Haiu se uita la mine cu o dezarmantă figură tristă.

— Sunt foarte necăjit, domnule, îmi spuse fără a arăta că are de ascuns ceva. Plec acum, cu maşinile care o duc pe domnişoara; m-au retrogradat.

Era atât de sincer încât mi-a transformat pe loc mînia în milă:

— Cum te-au retrogradat?

— Aşa, fiindcă sunt ei mai tari. Ce greşeală am făcut eu dacă dumneavoastră aţi fotografiat, iar ei n-au vrut să vă strice filmele ca să nu iasă scandal?

— Cum? De asta te-au...

— De asta, domnule... Vă daţi şi dumneavoastră seama: eu am strigat, eu i-am avertizat... Ei au făcut prostia să înainteze. Eu i-am avertizat că sunt cu dumneavoastră.

— Şi dau acum vina pe tine?

— Da, domnule, spuse el trist, rîcîind cu un bocanc în pămînt, dumneavoastră şi domnul Jesus m-aţi mai apărat o dată şi vă sunt recunoscător; eu sunt un om care ştie să fie recunoscător. Dar a ieşit, pesemne, scandalul mare şi acum dau vina pe mine ca să nu cadă ei. Ce să fac? Eu sunt cel mai mic!

— Şi unde te trimit?

— La o unitate oarecare de pază. Eu care am învăţat atâtea în lucrul cu persoane importante! Tocmai acum, când nordul e cucerit şi meritam şi eu o funcţie mai mare!

Era şi caraghios în tristeţea lui, dar şi sincer. Iar această sinceritate nu se putea să nu te convingă.

— E o infamie, i-am spus, ca să-i dau curaj.

— Sigur că da, se agăţă el de cuvânt: infamie! Ei au greşit; cât sunt de mari în grad, ei au greşit şi acum se spală de vină pedepsindu-mă pe mine!... Eu fac parte din nişte triburi de oameni supuşi, domnule, dar asta n-o mai rabd. Noi, cei din insulele din sud, am fost întotdeauna sluji pentru că am deprins repede multe lucruri şi le-am fost folositori stăpînilor; şi supuşi. Eram dresaţi uşor, aşa spuneau ei, rîzînd de noi. Dar acum, eu am avut de-a face, ca gardian, cu mulţi dintre cei arestaţi de ei, dintre răsculaţi; am învăţat multe şi de la ăia, aşa că pot să le vin de hac. Dacă nu mi se face dreptate, eu... Ce, tocmai acum, când ai fi trebuit să mă avanseze?!... Eu ştiu ce vor răsculaţii, aşa că... Se opri, se uită cu teamă în jur şi, văzînd-o pe Cristina venind, îmi spuse repede:

— Eu am un răspuns să vă dau. Dumneavoastră v-aţi purtat bine cu mine; altfel mă puneau şi la zid. M-aţi întrebat odată ceva şi nu v-am răspuns...

Se uită din nou în jur şi, până să se apropie Cristina, răsuflă repede:

— Iarba dinosaurilor există! O s-o vedeţi şi dumneavoastră. Vă urez să ajungeţi s-o vedeţi... Vă salut, domnule. Eu sunt un om care ştie să fie recunoscător. Saluta-ţi-l şi pe domnul Jesus...

A deschis portiera, i-a făcut loc Cristinei, apoi, respectuos, el s-a aşezat în faţă, lîngă şofer.

Şi maşina a pornit îndepărtîndu-mi mereu privirile ai scânteietoare. Rămîneam singur în dimineaţa îmbietoare şi, molipsit de tristeţea lui Haiu, aveam senzaţia că o pierdusem pe Cristina.

11

Am mai circulat o săptămînă prin junglă până când, într-o duminică, am ajuns la un ţărm ce părea civilizat, apoi şoseaua a făcut o volută îndepărtîndu-se de la ocean, am trecut podul elegant deasupra unui estuar ajungînd pe o coastă care domina nişte instalaţii portuare, apoi am trecut printr-o lungă periferie industrială cu uzine, ateliere, depozite, furnale negre şi halde de minereu brun, demonstrînd mult mai multă emancipare decât industriile în aer liber improvizate pe cheiurile oraşului din sud. Era peisajul neplăcut, dur, ruginit, format din hale afumate, conducte nesfîrşite, turnuri şi coşuri industriale infestînd atmosfera. Activităţi grele şi murdare, dar care arată o anumită tradiţie în instaurarea a ceea ce considerăm a fi caracteristic pentru civilizaţia în care ne simţim ajunşi. Eram într-o lume a noastră, de care nu ne mai despărţeau locuinţele lacustre de dincolo.

Înainte de a ajunge aici, mi se păruse că zăresc, într-o pădure care domina strategic muntele aşezat între ocean şi fluviu, observatoarele unui fort. Adică foişoarele cu forme ciudate, ca nişte cepe, ale fortului în care fusesem atât do elegant primiţi de general. Dar putea fi numai o părere, putea fi o formulă de arhitectură tipică tuturor forturilor ridicate de conchistadorii de odinioară, aşa cum în Mediterana sau în Caraibe ele fac deliciul unor amenajări hoteliere ultramoderne.

Oricum, era evident că ajunsesem în partea cea mai civilizată a insulei şi că dorinţa acerbă de a o cuceri pa care o simţisem în peroraţiile purtătorului de cuvânt îşi avea temeinică justificare. Ocolirăm astfel multe foburguri, desigur, nu pe drumul cel mai direct, trecurăm prin posturi de control — primele în care funcţionau, alături militarilor din armata locală, soldaţi din unităţile comandate de tatăl Cristinei şi, astfel, ajunseserăm într-o localitate mică sau o periferie,

pe o creastă de munte, în valea căruia se vedea marele oraş.

Am stat o vreme în maşini, într-o piaţetă cocoţată în partea cea mai de sus a oraşului, amintind de Capri, de Monaco sau San Marino la scară mai mică, mult mai mică şi mult mai primitivă, dar plăcută, măcar prin faptul că permitea comparaţia. Am aşteptat deciziile pe care urma să ni le comunice purtătorul de cuvânt ce umbla deocamdată pe la telefoanele comandamentelor improvizate.

Era veselă piaţeta, de o atmosferă duminicală, cu soldaţi din marea armată circulînd lejeri printre mesele cîrciumioarelor şi cel din armata locală invidiindu-i din posturile fixe de pază, cu copii jucându-se pe treptele ce se tot înălţau spre o biserică mică din care se auzea slujba şi echipe de tineri amestecate cu militari, care pavoazau clădirile cu lozinci şi ghirlande de flori.

Până la urmă, purtătorul de cuvânt veni, ne invită să coborîm din maşini şi, desigur, cu alte gînduri decât cele exprimate, ne întrebă dacă
nu-i frumoasă această mică localitate de sus şi, mai ales, perspectiva ei asupra marelui oraş din vale. Ne spuse tot el că a făcut dinadins acest ocol ca să luăm prima dată contactul acesta de perspectivă cu marea capitală din nord, adăugă că mica şi cocheta localitate pe care o vizitam, aflîndu-se la înălţime, în bătaia unor vînturi răcoroase, era tocmai locul de petrecere al celor de jos, în zilele de odihnă şi, văzîndu-ne mulţumiţi de toate acestea, ajunse la ceea ce voia:

— Deci nu vă deranjează dacă ziua de azi o veţi petrece aici, privind de la înălţime marele oraş în care, din motive strategice, vom ajunge la noapte sau mîine, nu-i aşa?

Răspunse pentru noi Jesus, cu aerul său de sictireală:

— Domnule, putea fi şi mai rău; eu duminica nu obişnuiesc să mă supăr niciodată. Şi apoi, de când

mi-e poftă de-o masă la trotuar, să pălăvrăgesc în vreme ce lumea iese de la biserică!

Şi alegînd cea mai atrăgătoare din multele cîrciumioare ce înconjurau piaţeta, una ale cărei mese se aflau pe o terasă ce dădea şi spre stradă, dar şi spre valea adîncă din perspectiva căreia se vedea capitala ce nu ne era încă permisă, comandă plin de entuziasm:

— Patroane, o masă frumoasă pentru noi toţi ăştia şi bere rece înainte de toate!... Pentru ca abia apoi să-i spună de la obraz purtătorului de cuvânt: Excelenţă, în ce mă priveşte, aici mă găseşti; nu mă mişc nici dacă mi-ai da mie prioritatea ştirilor pentru care sunt încă motive strategice să nu ajungem în capitală! ...Auguri! Eu duminica nici nu muncesc, dar nici nu mă supăr! Sau invers, dacă îţi convine mai bine! Eşti liber din partea noastră; ai grijă numai şi spune patrulelor unde să ne ducă la culcare când ne vor culege beţi!

Şi, într-adevăr, am încins un chef pe terasa aceea de unde se vedea atât de frumos în spre piaţa orăşelului dar, mai ales, spre depărtarea marii aşezări. Era doar prima dată după întreaga peregrinare prin junglă când, după zile şi săptămîni, poposeam într-o localitate, printre oameni, printre case adevărate, la masa unei cîrciumi şi nu în tabere militare. Iar soldaţii marii armate bucurîndu-se de ceasurile lor de învoire aveau, totuşi, un aer mai vesel decât luptătorii autohtoni.

— Pavoazează, spuse Jesus cu chef de vorbă după ce turnă în el, una după alta trei halbe, fac arcuri de triumf, atmosferă festivă, să nu dăm cu nasul decât de entuziasm când vom ajunge acolo jos!

— Sigur, îl completă francezul cu tonul său grav, astăzi expediază ce au de expediat, mai arestează ce au de arestat, transmite şi Cristina tot ce e de transmis...

Am simţit cum, pe sub masă, cineva îi făcea semn atrăgîndu-i atenţia spre mine. Cineva dintre ai noştri. Era Maria. Maria care clipea cu periuţele scurte ale genelor ei.

— Ai început să-i faci curte lui? am întrebat-o numai ca să-i atrag atenţia că observasem gestul ei.

— De ce nu? răspunse ea agresiv către mine, dar îmbietoare către el; are o tristeţe care-l masculinizează foarte mult dacă te gîndeşti la instinctul de a ocroti al femeilor.

— Dacă ai fi vrut să mă ocroteşti, spuse francezul cu o vanitate trezită deodată, trebuia să faci asta acum vreo treizeci de ani. Astăzi e prea tîrziu; m-am salvat singur de multă vreme.

— Dar câţi ani ai, m-am trezit întrebîndu-l eu fără jenă, cu o curiozitate adevărată.

— Patruzeci şi cinci, răspunse el adăugind repede: dar să nu te miri; ştiu că arăt mai tînăr, dar nu-mi face plăcere pentru că, nu din pricina bucuriilor, am rămas cu chipiul fără vîrstă.

— Mi-ai spus: tatăl tău, lagărul... am încercat eu să repar ieşirea prea curioasă pe care o avusesem.

— Dar ce cochetaţi, dragă, cu vîrsta, parcă aţi fi femei! interveni cam fără rost şi fără tact Maria. Patruzeci şi cinci e o vîrstă superbă, e cea mai frurnosă; iar voi francezii, sunteţi amanţi până la adînci bătrîneţe.

Sigur că nu reuşi să-i alunge îngîndurarea aceea nefirească pentru obrazul său frumos, dar nici nu se lăsă:

— Voi nu sunteţi ca primitivii, ca înapoiaţii ăştia din marea naţiune. Totul este subsumat la ei fabricării de arme; de dragul puterii, renunţă la orice altceva şi rămîn primitivi, înapoiaţi! Pe când voi, voi francezii, ştiţi să fabricaţi plăceri care duc viaţa înainte. Da...

— Ura! Vive la France! am auzit în dreapta mea glasul tunător al lui Jesus. Are dreptate Maria chiar dacă a luat-o ceva mai repede cu băutura; sunt

îngrozitor de înapoiaţi făcând din asta o mîndrie naţională!

Mariei, însă, nu-i conveni faptul că spusele ei erau continuate spre demascarea mentalităţii marii puteri, în loc de a o ajuta în complimentele aduse francezului.

— Sunt nişte tîmpiţi abrutizaţi, care au ajuns la experienţe nepermise pe oameni! Pe când voi, francezii...

— Aşa, Maria, cucereşte-l; şterge-i îngîndurarea de pe chipul lui de copil îmbătrînit; arată-i ce e viaţa şi trădează-l pe urmă cu un înapoiat din marea armată! Pentru că, în definitiv, ce-ţi trebuie ţie; un suflet de artist, ca noi, sau o brută cazonă care să te ia drept brand şi să bage-n tine proiectile unul după altul?

— Domnilor, se alintă ea, bărbosul ăsta mă atacă la modul neruşinat. Eu am pornit de la simţul de veşnic amant al francezului, iar el uite unde ajunge! *C'est vulgaire, mon bien aimé, n'est-ce pas*?

— Spune-mi sau arată-mi un lucru lipsit de vulgaritate, o ambiţionă Jesus, iar ea prinse mingea din zbor:

— Ştiu ce vrei să spui, crezi că nu ştiu?... Ţi-am mai demonstrat-o doar!... Şi aşezîndu-şi fundul pe masă, cochetă: Priviţi-mi popoul, domnilor; asta vrea să spună Jesus. Priviţi-l şi spuneţi-mi dacă are ceva vulgar în el. Am un popou foarte frumos; "întruneşte formele ideale", aşa mi-a spus unul dintre iubiţii mei.

— Ai avut mai mulţi? m-am trezit eu întrebînd cu umor camaraderesc.

Iar cel care s-a grăbit să-mi răspundă a fost francezul:

— Doi: Primul şi ultimul!...

Mă aburea o căldură fraternă ce simţeam nevoia s-o adresez fiecăruia în egală măsură şi mă enerva acum gestul de la început prin care Maria atrăsese atenţia asupra mea, adică a faptului că, iubind-o pe

Cristina, aş putea să nu împărtăşesc opiniile faţă de unele trăsături arierate ale soldaţilor marii puteri.

În lumina de prînz liniştit vînturat da brizele acelui loc înalt, ridicat deasupra estuarului, a oceanului şi oraşului spre care călătorisem atâta, nu le vorbeam neapărat lor. Era ca pe un punct culminant la care ajunsesem după un drum greu, tocmai pentru ca, învăluindu-mă în vînturile calde ce se adunau aici din toate părţile, să mă lămuresc cu mine însumi, rostindu-mi spre deschiderile largi declaraţia care nu mă sfia, ba chiar o doream cât mai publică:

— O iubesc pe Cristina; ne iubim amîndoi, dar... Dar trebuie s-o smulg dintr-un asemenea mediu, asta e!... Sper că m-aţi înţeles cât se poate de limpede!

A urmat un moment de tăcere ca o derută când, toţi, cu gîndurile lor, se uitau la mine, dar nu mă priveau în ochi.

Cunosc asemenea momente; nu sunt prea încurajatoare. Oamenii te-ar asculta, dar nu-ţi spun ce cred, nu-ţi dezvăluie reacţiile lor, tot de la tine mai aşteaptă o precizare.

— E un om curat, cu multe candori; nu se poate să nu înţeleagă, am adăugat mai mult obligat de ei, ca să sparg tăcerea... O cunoaşteţi, doar, pe Cristina!...

Dar tăcerea era a lor. Eu nu aveam cum s-o sparg. Eu puteam privi doar marele oraş din depărtările văii sau piaţa de aici cucerită tot mai mult de ghirlande şi lozinci triumfătoare, animată de copiii care se jucau gălăgios deasupra capetelor noastre, pe treptele abrupte ale bisericii, de soldaţii bine hrăniţi şi lipsiţi de angoase, de fetele smerite care ieşiseră de la slujbă şi de altele, mult mai puţin smerite, care călăreau pe străduţele mici, în pantă, nişte motociclete zgomotoase. Până lângă grupurile da soldaţi ai marii puteri, ele opreau ambalînd motoarele, cochetau sau duceau tratative şi-l răpeau pa câte unul, încălecându-l în spate,

pentru a demara rapid în chiuiturile şi fluierăturile celorlalţi.

— Vă spun — am repetat. Cristina mă va înţelege. Eu aparţin unui popor mic; dar de veche civilizaţie şi nu pot suporta primitivismul lor. Avem o experienţă veche din care ni s-au sedimentat nişte concepţii înalte...

Tăcerea a spart-o Jesus:

— Să te ajute Dumnezeu! Îţi spun eu, bătrîn ateu catolic, ţie, bătrîne ateu ortodox; să te ajute Dumnezeu să faci cum vrea inima ta curată!

Prima privire pe care am întîlnit-o a fost a francezului. Privirea lui tristă, gravă, nefirească, ce mă făcuse la început, când nu-mi dădusem seama ce vîrstă are, să-l antipatizez crezînd că pozează în îngîndurat:

— Toate descoperirile ştiinţei au la ei un singur scop: armamentul; iar indivizii, luaţi şi în parte şi ca masă, rămîn într-un regres fanatic!... Dar, se înfurie el tulburat de cine ştie ce amintiri trecute, ştiindu-se cu mîna pe arme puternice, se consideră stăpînii omenirii.

— Am auzit că fac experienţe pe oameni, interveni neozeelandezul care nu mai părea nici blazat, nici leneş; un fel de continuare a ceea ce se practica în lagărele nemţeşti. Şi au ajuns la o descoperire pentru modificarea constituţiei somatice.

— Fac din tîmpiţi genii? întrebă japonezul.

— Nu; asta nu se poate; dar anulează anumite tendinţe spre meditaţie, spre visare, spre contemplaţie, stimulîndu-le pe cele de acţiune care garantează buni soldaţi.

— Crezi că se poate? m-am trezit eu întrebînd temător parcă ascunzîndu-mi gîndul care provocase întrebarea.

— Nu ştiu dacă se poate, m-a privit el cu ura ţîşnindu-i din fiecare pistrui care-i puncta faţa, dar dacă i-aş prinde că fac asta, dacă aş avea probe suficiente, aş porni cel mai mare scandal cunoscut

de istoria presei! Şi rosti indignat, aşa cum nu-l văzusem niciodată: Eu sunt un visător, dragi colegi, m-am născut aşa şi mă simt foarte bine. Cine-şi permite să-mi modifice mie destinul. Sau copiilor mei, dacă eu vreau să-i învăţ cu plăcerea de a fi visători?!!

— Ei subsumează totul intereselor statului, încercă să-i explice japonezul care se vedea, ca întotdeauna, bine informat. Statul are nevoie de luptători ca să cucerească sau să domine omenirea; ce contează aptitudinile individului dacă i le poţi modifica?! Modificări de structură se petrec oriunde în lume. Luaţi doi fraţi, duceţi-i în două colţuri de lume şi vedeţi după treizeci de ani ce deosebiri s-au stabilit între toate trăsăturile lor comportamentale sau psihice.

— Dar s-au produs pe cale naturală, protestă pistruiatul cu acea indignare greu de bănuit la lenea leonină cu care ne obişnuise. Eu nu permit să-mi ia visarea pentru interesele lor de-a cuceri alte teritorii. Vreau să fiu cow-boy, să pasc turmele şi să contemplu cerul; să mă lase să fiu asta!

— Ţi-am explicat teoria lor, cauza în care cred şi pentru care se ambiţionează să fie în unele domenii atât de înapoiaţi.

— I-ai explicat, pentru că înţelegi, arbitră cu gravitate francezul; eşti japonez şi ai în sînge ideea sacrificiului pentru un scop. Voi aţi născocit ideea de kamikadze si-i înţelegi mai uşor.

Cert lucru, era ziua surprizelor sau a dezvăluirilor. Am simţit asta şi în atmosferă, nu numai în paloarea care, când stăpînea faţa japonezului, parcă îi cuprindea şi ochelarii. L-am auzit strigînd ca la un asalt de samurai:

— Eu îi înţeleg?!... Eu?!... Eu i-am studiat!... Kamikadze e altceva: e ideea de sacrificiu care ne aparţine tot aşa cum lui îi aparţine visarea pe urmele turmelor, cirezilor; sub răsuflarea vitelor pentru care, uneori, se şi luptă. Dar înapoierea dirijată, cum s-o sufăr?... Ştiţi că fiecare invenţie

poate fi dirijată sau spre un produs pentru viaţa curentă sau pentru perfecţionarea unei arme. Ei fac această direcţionare de zeci de ani şi acum, în modul de viată, li se vede evident înapoierea. Dacă aplică direcţionarea şi asupra oamenilor, înseamnă că vom ajunge înapoi, în primitivism... Cum să-i înţeleg, cum pot să-i înţeleg?! Eu sunt o fiinţă raţională, dragi colegi; credeţi c-aş putea să constat regresul şi să-l admit?!

— Lăsaţi luptele de idei, priviţi mai bine ce ni se pregăteşte, spuse Jesus care se întinsese comod contemplînd peisajul de după prînz al pieţii.

Într-adevăr, nişte mari care alegorice împodobite cu flori şi monştri marini din hîrtie pictată treceau prin piaţă luînd calea ce cobora în serpentine, pierzîndu-se în valea unde se întindea capitala. Florile erau mari, cărnoase, culese din pădurile ecuatoriale; figurile de hîrtie naive, dar lucrate cu meşteşug; culorile bogate şi vesele incitau la petrecere şi voioşie, dacă, dedesuptul acestei îmbrăcăminţi de carnaval, nu s-ar fi auzit duduitul unor motoare puternice.

— Sunt tancuri sub decorul de circ! am exclamat atât de naiv încât lui Jesus nu i-a rămas decât plăcerea să mă ironizeze:

— Doar nu te-aşteptai să fie delfini sau cai de mare!

— Delfinii şi caii de mare sunt deasupra; tăiaţi din hîrtie colorată şi împodobiţi cu auriu, ca o uniformă de general, dar credeam...

— Ce să crezi! Aici e ştiinţă, e o specialitate; e un curs care se învaţă la şcolile de provocatori, de trupe de comando şi armate "de eliberare"; lecţia care s-ar intitula: "Momentul culminant, sărbătorirea eliberării, stimularea entuziasmului maselor"...

— Ai urmat acest curs, după cum se vede.

— Eu nu; dar generalul sigur l-a urmat. Şi nu numai că l-a urmat, dar sunt sigur că a fost printre premianţi.

Carele treceau vesele, împodobite de culori şi personaje carnavaleşti. Defilau prin faţa noastră, coteau în panta care se deschidea la marginea pieţii, ocoleau muncelul pe care se afla centrul oraşului şi apăreau în vale înconjurându-ne ca nişte panglici. Nişte panglici multicolore cu duduit neiertător, de tancuri care n-au cum să-şi schimba sunetul motorului când vor să fie paşnice, tot aşa cum, de sub o mască hazlie şi bonomă, cineva
şi-ar trăda firea printr-un rîs rău, agresiv.

— Se învaţă cum să maschezi tancurile în ambalaj vesel? a întrebat Maria curioasă.

— Bineînţeles! Războiul de la A la Z. Cum să-l provoci, ca să ai un motiv cu care să orbeşti toată lumea şi cum să-l închei etalîndu-ţi gloria de eliberator.

— Spune-ne atunci cum l-a pornit pe ăsta, l-am provocat, fiindcă de încheiat vedem cum îl încheie.

— Pe ăsta nu ştiu încă exact cum l-a pornit el, adică în ce constă contribuţia lui; până voi afla, prefer să vă spun ce făcea acest om acum mai bine de douăzeci de ani.

— Îl cunoşti de atâta vreme!

— Aveam o bănuială; acum l-am mai testat...

— De asta te purtai atât da mieros şi curtenitor cu el!

— De asta, *hereje,* îşi căpătă el cheful de glume odată cu limbajul argotic, m-am purtat aşa cum scrie *la siffilisation,* ca să-mi dau seama dacă el era amestecat în acele *turbias aventuros.*

— Făcea el asta?

— Era un mod discret al celor mari de a pună mîna pe mişcările revoluţionare ale celor mici şi a-şi insinua oamenii lor.

— Hai, povesteşte, nu te lăsa rugat.

— El e! M-am convins în seara aceea; a ajuns la *crepuscolo,* cu tresele de general apăsîndu-i umerii, dar e el, revoluţionarul misterios, adică unul dintre revoluţionarii misterioşi despre care am auzit multe.

— Zi-le!

— Le zic, n-avea grijă, dar ştiţi ce cred eu că sunt fetele astea pe motociclete care mişună prin piaţă?

— Ce?

— Cred că o nouă formulă de dame de consumaţie. În loc să te invite la dans, te plimbă pe două roţi. Le-o fi inventat vreo fabrică de motociclete.

— Vai, dar e un subiect nostim, dacă-i aşa, exclamă Maria, dar eu, de teamă să nu divagăm, l-am împins pe bărbos:

— Dă-i drumul, dă-i drumul!

— Bun, conchise el, era pe vremea când...

— Ştim; înflorea exportul de revoluţie.

— Un fel de-a zice, adică. Ei alegeau nişte oameni, nişte agenţi de-ai lor bine pregătiţi, cu studii privind specificul unei mişcări revoluţionare sau a posibilităţilor de a declanşa aşa ceva într-o ţară unde aveau interes, le dădeau ceva fonduri şi-i trimiteau să organizeze mişcarea la faţa locului. Oamenii veneau, îşi făceau legături şi se insinuau în conducerea mişcării. În câteva locuri, aceşti agenţi cîştigîndu-şi state de organizatori ai "revoluţiei" ajunseră chiar până la a fi aleşi preşedinţii noilor guverne instaurate. Începea aşadar să fie o profesie tentantă spre care se îndreptau mulţi aventurieri decişi să rişte, să suporte privaţiuni, dar avînd perspectiva de a fi instalaţi cândva conducători. *Claro?* Ei bine, dacă ţelul vă este acum cunoscut, gîndiţi-vă cum arată pe băncile şcolii aceşti viitori dictatori sau conducători de state mici, cum se străduiesc ei în faţa conducătorilor centrului lor organizatoric, a "Centralei", să se arate apţi. Pentru că, la sfîrşitul cursurilor, după nota şi altfel de fişe făcute de profesori, poţi ajunge sau în fruntea unei mişcări prin care să devii şef de stat, sau banal funcţionar la arhivele Centralei... Tentaţia e la fel de mare ca şi concurenţa pe care o provoacă. E plin, doar, şi

Atlanticul şi Pacificul de insule care vor să devină state independente şi mai este destul de lucru chiar pe continente. Dar şi concurenţi sunt destui. Pentru că marea putere şi-a înfiinţat Centrala în scopul acesta. Centrala, la rîndu-i, şi-a făcut serviciile de recrutare şi serviciile de instruire. Birocraţia s-a dezvoltat şi funcţionează tenace, căpătînd un rost în sine. Şefii vor să iasă şi ei în evidenţă în faţa altor şefi mai mari, inventînd tot felul de sisteme de selecţionare şi de instruire, demonstrînd că sunt puşi la punct cu cursuri tot mai perfecţionate. Aceşti şefi, la rîndu-le, îi încurajează pentru că, prin asta, şi ei le demonstrează patronilor supremi, magnaţilor, adică fabricanţilor de arme, cât le e de necesară activitatea Centralei. Şi aşa mai departe, sau cum spune o cunoscută expresie strict latină: *und so weiter.* Ei bine, în acest context, închipuie-ţi un candidat în care instructorii lui îşi pun speranţe deosebite, trecând cu brio toate întrebările despre modul cum organizează o mişcare cu aparenţe revoluţionare, la toate întrebările despre concepţiile politice şi aspiraţiile păturilor sociale pe care trebuie să le agite, la toate cele despre cum aplică în condiţiile date criteriile provocării şi ale diversiunii şi ajunge, strălucitor, să vină chiar cu contribuţii personale în răspunsurile privind declanşarea războiului civil, transformarea lui în motiv de intervenţie armată. Pentru că ăsta este, schematic luat, mersul evenimentelor şi punctul ăsta interesează în mod deosebit la forul suprem care finanţează... Ei, absolventul este aproape de a fi felicitat, instructorii sunt mîndri de el, dar un belfer bătrîn şi tipicar, care n-are ce face sau vrea să-şi dea importanţă, îi mai pune şi o întrebare despre cum va organiza sărbătorirea victoriei, la sfîrşitul luptelor, ce ştie să facă pentru a fixa evenimentul ca o dată memorabilă — *memorabilas dias* — care poate deveni chiar zi naţională a viitoarei ţărişoare. Cum va organiza aceasta pentru ca să fixeze pe vecie în istorie importanţa

ajutorului dezinteresat dat de marea naţiune în aşa fel încît toate generaţiile de şcolari pe care-i va educa în vecii vecilor noul stat să înveţe lucrul acesta şi să le intre în sînge fără ca să li-l poată clinti vreun nebun de istoric ce ar veni mai tîrziu să demitizeze lucrurile spunînd că, în fond, n-a fost vorba decât de o afacere cu arme... Aici apare drama: candidatul e inteligent, bine instruit, deduce unele lucruri, improvizează altele, dar fiindcă n-a dat atenţie lecţiei respective, nu răspunde în litera ei. Punctajul i se scade şi iată-i locul ameninţat de un candidat mai sîrguincios, care a tocit mai atent cursul bătrînului belfer. În loc de perspectiva unui preşedinte de republică sau viitor rege, trebuie să se mulţumească doar cu cea de ministru sau o insulă mai mică în care se avizează numai un guvernator. E grea viaţa — *alterabile vivir* — şi ei ajung pe insula respectivă dînd speranţe bieţilor răsculaţi vînaţi de poliţie şi chinuiţi de sărăcie. Dar se întîmplă ca, din promoţia respectivă, să fie trimişi mai mulţi absolvenţi, aşa cum se procedează în birocraţia fiecărei repartiţii, ţinîndu-se seama de numărul de locuri înscrise în scripte şi nu de caracterul celor sortiţi să lucreze împreună. În asemenea condiţii, în plină luptă ilegală, când localnicii înflăcăraţi cred în cauză şi-şi dau viaţa pentru ea, între conducătorii insinuaţi de Centrală apare o acerbă concurenţă, cu nimic deosebită de cea dintre doi şefi de birou al căror şef de serviciu trebuie să iasă la pensie... *Vencera*, *triomfera,* cel care este mai perfid, mai tenace, mai bun sforar.

— Şi generalul ce a fost? Văd că până in prezent n-a ajuns şef de stat.

— Nici nu mai ajunge. Şi-a schimbat profilul, *on a changé en pleine route,* a făcut o mişcare spectaculoasă tocmai când era gata să cadă, a renunţat în favoarea adversarului care a căzut şi el. S-a retras în Centrală, schimbîndu-şi profilul, adică devenind ceea ce este astăzi: comandant de oşti

eliberatoare. Pesemne că şi în organizarea lor există departamente diferite: unul care se ocupă cu mişcările locale şi agenţii ce trebuie insinuaţi, treaba asta avînd un caracter civil, lipsit de uniformă, iar altul care dirijează armatele eliberatoare, deci angajaţii lor în uniformă. Funcţia e aici mai puţin spectaculoasă, dar mai sigură. Şi, în definitiv, noroiul în care te bălăceşti — *el barro* — e acelaşi!

— La tine în ţară s-a petrecut schimbarea de profil a generalului?

— Domnilor, stimată doamnă, nu-mi cereţi amănunte nepermise; *la razon humana* mă obligă să tac. E de ajuns că s-a petrecut într-o insulă. O insulă care avea o mişcare revoluţionară destul de mare. Tocmai de asta au fost trimişi mai mulţi.

— Şi a început concurenţa!

— Bineînţeles! Cum se putea altfel între colegi?!... Din nefericire, însă, datorită luptei lor pentru putere, sau pentru o viitoare putere, au căzut în mîinile opresorilor multe organizaţii, detaşamente de luptători de bună credinţă. Asta e marea nefericire adusă de o asemenea situaţie. Vedeţi: din sînul unui popor se ridică o serie de oameni care luptă pentru o cauză. O cunosc, pentru că au trăit în nevoile de acolo, luptă pentru ea şi populaţia începe să creadă în ei, să-i ascundă, să-i urmeze, să se înregimenteze. Sunt insinuaţi aceşti agenţi care au venit decişi să rişte doar în virtutea perspectivei glorioase de mai tîrziu. Calculul că se vor concura nu şi-l fac nici măcar şefii lor din Centrală, pentru că birocraţia de organizare a marii instituţii nu prevede aceasta. Şi, în vreme ce bieţii localnici sunt convinşi că lupta lor e întărită, asişti la căderi spectaculoase pentru că soluţia cea mai simplă de a scăpa de un concurent atunci când eşti în ilegalitate este să-l dai pe mina poliţiei, să-i organizezi provocări şi aşa mai departe. Or, tocmai asta, organizarea do provocări este meseria în care oamenii respectivi sunt bine instruiţi. Dacă nu

miroase nimic, Centrala trece căderea respectivă la coeficientul de pierderi respectiv. Individul în cauză se salvează cum poate, dar calea lui de a ajunge conducător politic e compromisă. Numai nenorociţii creduli din mişcarea propriu-zisă plătesc scump, rărindu-li-se rîndurile şi scăzîndu-le forţele pentru că o parte cad împreună cu incriminatul, iar alţii se dezorganizează. În unii dintre aceşti agenţi mai licăreşte câte o scînteie de omenie şi, cunoscând sacrificiile luptei, se leagă sufleteşte de oamenii de acolo. Până la un punct, adică până unde la permit interesele Centralei, chiar îi ajută şi, buni psihologi fiind, dobîndesc un fel de stimă. Am auzit de oameni care, ajungînd în fruntea unor asemenea mişcări, au trădat Centrala şi s-au dedicat cauzei adevărate. Totul depinde de *la constitution humana,* procesele de conştiinţă de care este în stare individul. Generalul nostru, însă, era dotat în tinereţea lui cu tot cinismul necesar pentru a nu risca aşa ceva. A făcut mare rău mişcării, ducând la căderi în masă. Dar şi un bine: localnicii şi-au dat seama. Prea ajunsese conflictul dur când au rămas numai doi. A devenit evident faptul că el şi concurentul său lucraseră împreună la lichidarea celorlalţi şi, rămânînd singuri în faţa tronului, au întors pistoalele unul spre altul. La puţin timp după eşuarea lui, şi celălalt va dispărea — perdera. Oamenii şi-au dat seama, n-au mai permis intervenţie străină, iar acum sunt o ţară mică, dar liberă.

Era prea dăruit povestirii, adică pledoariei spre care o ducea, ca să nu-l cred implicat. În înconjurul lor păros ochii lui scînteiau ca la un magician, în vreme ce vorbea. Îmi stătea pe limbă să-i spun asta, dar m-am abţinut. Simţind că mi-a remarcat intenţia, am schimbat întrebarea în ultima clipă:

— Şi... şi spune-mi, te rog..., am bîiguit până ca mintea mea să realizeze virajul... Spune-mi, cum ţi-ai dat seama în seara aceea că el era?

— A, se încîntă uriaşul savurîndu-şi efectul răspunsului: veleităţile lui de poet l-au dat de gol!

— Cum?

— Mai ţii minte cîntecele pe care le-am cîntat la urmă?

— În parte.

— Nu-ţi aminteşti de unul la care n-a mai rezistat, a ascultat o vreme tulburat a calculat ceva în sinea lui şi, considerînd o simplă întîmplare nu s-a mai abţinut: şi-a dat drumul, acompaniindu-mă la refren.

— Îmi amintesc, eram cu chef şi te-am acompaniat cu toţii.

— Da, dar voi mormăind, în vreme ce el ştia la perfecţie cuvintele... Ei. ce zici, creţule, că doar n-ai încărunţit degeaba?

— Era...

— Erau versurile lui, tună huiduma. Şi, cu hîtră încântare, relată: La un moment dat, mirosind cum stau lucrurile, chiar am schimbat nişte cuvinte dintr-un vers.

— Şi?

— Nu ţi-am spus că l-au trădat vanităţile lui de autor?!... Nu s-a putut abţine şi m-a corectat.

— Putea doar, să le ştie mai bine.

— *Nunca, never, jamais, mon amour!* Erau versurile lui. Făcute în mijlocul revoluţionarilor prin care tînjea să guverneze. I-am simţit şocul de cum am început să cînt. Asta-i!...

În vreme ce, pe gîtul lui însetat se rostogolea conţinutul unui imens pahar, Maria, cu atenţia ei avînd doar două direcţii — una de succes şi una de neşansă: profesia şi bărbaţii —, spuse începînd să-şi rumege reportajul a doua zi:

— Ei, înseamnă că mîine o să ne dăm seama dacă a fost bun şi la ultima lecţie despre care vorbeai: organizarea sărbătorii eliberării.

Am început cu toţii să comentăm lucrul acosta, făcând presupuneri. Numai neozeelandezul pe care-l descoperisem în acea duminică într-o cu

totul altă lumină, scuturîndu-şi insolenţa de felină mare, spuse într-un tîrziu pe direcţia altor gînduri:

— Jesus, ziceai că-i plin Atlanticul şi Pacificul da asemenea insule care îi tentează?

— Era! concedă bărbosul. Pe vremea aceea. Acum s-au mai rărit.

Pistruiatul, căruia îi descopeream acum o fizionomie foarte leonină, mai zăcu o vreme în tăcerea care-i întindea buzele a leneş dispreţ şi, când nu ne aşteptam, adăugă deranjat, pesemne, în condiţia lui de cetăţean al unei insule:

— Nu numai insulele! Fiecare ţară, care nu-i o mare putere, e în felul ei o asemenea insulă! Dacă şcoala aia scoate tot mereu promoţii de absolvenţi care se concurează, riscurile sunt aceleaşi oriunde!

Noaptea, tîrziu, trecând printr-un oraş cufundat în întunericul care ascundea tot ce se pregătise, am ajuns la hotel.

În cameră, mă aştepta un carton tipărit somptuos — invitaţia cu loc marcat la marea festivitate a eliberării insulei. Carton de mare calitate, menit să reziste peste veacuri, tipar prea bun şi rafinat ca să-l bănuieşti executat aici, litere în relief îmbinînd caractere negre, roşii şi aurii cu iniţiale înflorate ca în incunabulele de epocă.

Deci primul semn al ultimei lecţii învăţate de general arăta promiţător.

Mai tîrziu am remarcat că, pe spatele cartonului, scrisul Crislinei adăugase: "Am rezervat acest loc doar pentru tine, ca să fim alături".

12

Deîndată ce a făcut şi versuri pentru cîntecele revoluţionare, generalul avea aplicaţie pentru capitolul "festivităţi şi agitaţie", sau cum s-o fi numind în programa cursurilor aprobată de înaltul for al fabricanţilor de armament. Desigur, în

tinereţea lui "studioasă" avusese o notă foarte bună la lecţia respectivă.

Se demonstra aceasta din înfiorătorul ritm al parăzii, din pavoazarea pieţei şi străzilor oraşului, din sunetele muzicilor, strălucirea coloanelor şi entuziasmul celor care le primeau, din patetismul discursurilor şi solemnitatea inscripţiilor caro slăveau, laolaltă cu libertatea cîştigată, marea putere care ajutase la dobîndirea ei.

În rezonanţa metalului lor, fanfarele umpleau cerul şi străzile cu marşuri eroice şi din operete care se potriveau la fel de bine momentului. Uneori, când ajungeau la folclorul soldăţesc local, acesta avea accente din marşurile de pe vremuri ale lui Hitler, aduse de ofiţeri germani fugiţi în lume care, pentru a cîştiga o pîine, aşa cum îmi explicase cândva Jesus, se angajaseră să organizeze armatele unor noi dictatori. Dar ne aflam aici atât de departe de Europa încât nimeni nu tresărea la amintirea pasului de gîscă, parada desfăşurîndu-se cu toată energia.

Fluturau drapele; ale marii puteri şi ale unuia dintre guvernele insulei eliberate, nu ştiu exact care: cel din partea aceasta, cel din partea cealaltă sau cel nou, care se instaura atunci. Şi multe inscripţii pe hîrtie, lozinci, chemări, invocări. Scrise elegant sau neîndemînatic, ele dovedeau doar nepăsare în legătură cu faptul că acopereau oraşul. Păcat; avea o arhitectură frumoasă care ar fi dat momentului festiv mult mai multă solemnitate şi grandoare prin zidurile lui decât prin acoperirea lor cu petice de hîrtie. Dar mania de a masca zidul peren cu reclame trecătoare domină prea mult secolul nostru pentru a mai putea să facem ceva. Avem plăcerea de a acoperi ceea ce este trainic cu fleacurile noastre trecătoare şi n-ar fi de mirare că restaurarea Sfinxului să-l finanţeze vreun concern de răcoritoare cu condiţia de a-l acoperi cu reclamele sale sau un partid politic care să scrie "votaţi cu noi".

Fapt este că, prin mişcare, sunet, ambianţă, decor, generalul ştiuse să organizeze o mare paradă de reclamă pentru ajutorul dezinteresat dat de armata sa eliberatoare, reclama cealaltă, substanţială, pentru armamentul de mare precizie care asigurase acest triumf, făcându-se prin însăşi desfăşurarea lungii defilări.

Nu organizase deloc rău lucrurile din acest punct de vedere, iar patronii, care-l examinau prin transmisiile de televiziune, puteau fi mulţumiţi. Se achitase pentru ceea ce-l plăteau şi puteau să-i încredinţeze o misiune mai importantă. Pentru că, înconjurată de fanfarele spectaculoase ele căror uniforme făceau furori în transmisiile color, ovaţionate de mulţimea ale cărei urale palide se puteau amplifica şi multiplica la nesfîrşit prin mijloacele tehnice ale transmisiei, pentru ca să demonstreze lumii întregi care urmărea la televizoare entuziasmul trăit de populaţia eliberată, parada deschisă de carele alegorice cunoscute nouă, care luau ochii şi aduceau mirajul unei petreceri populare, îşi constituia partea cea mai importantă din trecerea prin faţa tribunelor şi a camerelor de luat vederi a unor maşini de război moderne. Erau atât de moderne, atât de perfecţionate, încât lăsau gura apă oricărui militar visînd glorii şi destulor şefi de state care, desigur, fuseseră avertizaţi şi rugaţi să urmărească transmisia. Conduse de militari puţini, cu figurile lor inconştient cuceritoare, servite, pentru a arăta cum li se poate deprinde manevrarea de instructori ai marii puteri înfrăţiţi în mişcări şi operaţiuni cu soldaţi ai armatei locale, uriaşele maşini de război ce rulau unele după altele într-un ritm covîrşitor şi într-o varietate tehnică demnă de admirat, îţi creau într-adevăr sentimentul de putere, de siguranţă în luptă, de nimicnicie a duşmanului, trezind simţuri belicoase chiar şi în conştiinţa unui om paşnic. Trezeau, adică, plăcerea de a te şti puternic, cuceritor, de neînvins, superior în faţa

mapamondului. Era o lume întreagă de maşini de război care de care mai complicată şi mai ameninţătoare, surprinzând prin uşurinţa cu care erau manevrate de câte un soldăţel mic, vesel, surîzător, precum angajaţii marilor magazine rare, pe străzile din faţa lor, fac reclamă noilor produse.

Covîrşitor ca putere de foc, încîntător ca mişcare de trupe, lejer, elegant şi multicolor ca ambianţă, decorul în mişcare realizat de general era fără cusur. Rămînea de văzut cum îl punea în valoare Cristina care avea importanta misiune de a-l transmite în eter, pentru a fi admirat de clientela altor naţiuni.

Cristina, însă, stătea lîngă mine în tribuna ornată cu flori şi scoici. O simţeam doar cum defilează odată cu trupele. Pur şi simplu defila. Toată parada trecea prin ea, prin fibrele ei, electrizînd-o şi încîntînd-o, făcând-o să stea ţanţoşă şi să mărşăluiascâ în gînd. Îi simţeam nările cum fredonau neauzit cîntece războinice şi genunchii cum trăiau în crispările lor pasul de defilare. Cît despre ochi, ei vedeau mult mai multe decât treceau prin faţa noastră. În încîntarea lor, în entuziasmul lor, în admiraţia lor, armatele se multiplicau, armele intrau în funcţiune, războiul se desfăşura din plin, agitat, impulsionat de comenzile ei. Doar mîinile îi stăteau nemişcate pe marginea tribunei; dar o nemişcare încordată, încleştată. Ţineau parcă nişte manete de tanc sau manşa avioanelor de vînătoare ce evoluau în elegante escadrile pe deasupra.

Şi doar uneori, rareori, când entuziasmul ei interior atingea stări maxime şi-i depăşea fiinţa, mîna i se deplasa mecanic spre a mea şi-i simţeam strînsura fierbinte venind din nişte instincte mult mai puternice decât voinţa ei. Comunica cu mine prin aceste impulsuri fierbinţi şi prin exclamaţiile pe care nu reuşea să şi le oprească: "minunat!" "bravo, băieţi!"; "grozav!" "Ce performantă tehnică!"

La un moment dat, m-am enervat, n-am mai putut s-o suport.

— Tu nu-ţi faci meseria, nu te ocupi de transmisia de televiziune? am întrebat-o ca şi cum trebuia să-mi dea mie explicaţii.

— Merge de la sine! mi-a răspuns neatentă, cu ochii tot la soldaţii ce treceau călăraţi pe marile care dotate cu diverse arme.

Asta, neatenţia ei, m-a enervat.

— Şi nu e nevoie de tine acolo, tu nu comentezi nimic?

— Mai tîrziu; vine şi momentul acela.

— Şi până atunci ce faci? am strigat sărindu-mi din ţîţîni; ce fel de transmisie e asta?

M-a privit uimită, neînţelegînd ce se petrecea cu mine şi n-a fost în stare să deducă decât că mă interesa într-adevăr soarta transmisiei. S-a aplecat şi a ridicat de la picioare un minimonitor, arătîndu-mi cu priviri candide:

— Transmisia merge. E pregătită bine şi îndelungă vreme...

Şi se întoarse spre defilare, convinsă că problema transmisiei mă chinuia şi că, astfel, m-a liniştit. Ca să-mi opresc reacţiile ce ar fi continuat, eu priveam timp ecranul minuscul pe care evolua parada din faţa noastră, dar prin supraimpresiuni şi împărţirea cadrului, atunci când apărea vreo armă nouă, vedeam imediat şi imaginile ei în acţiune. Erau foarte interesante, foarte bine făcute ca demonstraţie tehnică şi, mai ales, filmate din unghiuri care se dovedeau îndelung studiate, indicate de consilieri care cunoşteau bine armamentul pentru a-i demonstra cu evidenţă eficacitatea. De fapt, transmisia defilării era mai degrabă un pretext, era cadrul care să permită intrarea în emisie a acestor scurte filmuleţe pline de surprizele unei tehnici de război foarte moderne. Era, astfel, evident faptul că toată emisiunea nu se făcea pentru insularii care, într-un fel sau altul, participau la eveniment, ci pentru

restul lumii, pentru alte televiziuni care preluau transmisia şi o făceau cunoscută pe canalele lor. Era, trebuia să recunosc, o inteligentă reclamă pentru producţia de armament, o incitare a dorinţei războinicilor din alte ţări de a intra în posesia lor. Am privit cu admiraţie de profesionist spre tribuna centrală. Personajul principal era o folie: un omuleţ micuţ şi ţanţoş, ca o măslină înfăşurată în tot ce putea suporta trupul omenesc dintr-un amestec de bogate îmbrăcăminţi folclorice şi fireturile, brandemburgurile, tresele, petliţele, nasturii şi epoleţii uniformelor clasice, avînd pe deasupra eşarfele, colanele, panglicile, spadele şi bijuteriile tuturor genurilor de decoraţii. Dar alături se impunea uniforma sobră, elegantă şi demodată a generalului pe care simţeam nevoia să-l demasc, dar recunoscîndu-i sincer calităţile: «Eşti mare, dom'le!"... L-am privit atent, i-am cercetat zîmbetul danturii false, care avea un luciu mort şi mi-am dat seama că trăia o mare satisfacţie deoarece patronii săi puteau fi foarte mulţumiţi. Nu aveam cum garanta în ce măsură s-ar fi priceput la strategia unui război adevărat, dar ca să pună în valoare produsele marelui său concern, avea o genială vocaţie. Îmbina în el sumumurile a ceea ce puteau presupune noţiunile de comis-voiajor, director al publicităţii şi pilot de încercare în marile raliuri.

Mai pricepeam şi alt lucru: de ce Cristina era indiferentă la modul cum se desfăşura transmisia propriu zisă şi trăia din plin emoţiile copilăreşti ale paradei: pentru că nu tot ceea ce se vedea pe ecranul minuscul era transmisie în direct ci multe filme-prospect ale armelor, reprezenta munca ei cu echipa de filmare vreme de multe săptămîni sau luni, pentru a face reclama cuvenită noilor produse. Ce era hărăzit să vadă alţii, pregătit şi filmat cu mult înainte încă de această zi festivă, îi dăduse destulă bătaie de cap *ca* s-o mai intereseze. În vreme ce surprizele parăzii încă mai puteau

încînta. Soldaţii ei de plumb pe care îi îndrăgise atât de mult în copilărie, pe care îi pusese să se bată crunt şi să învingă sîngeros, deveniseră soldăţoii printre picioarele mărşăluitoare ale cărora ea se jucase cândva. Căpătaseră viaţă şi defilau mîndri de armele lor ameninţătoare.

Iar ea, ea vibra şi clocotea şi trăia plăcerea trecerii acelor arme, entuziasmul înaintării acelor războinici. Trăia plăcerile de copil războinic în toată fiinţa ei, în sînge, în cuvinte, în luciul ochilor, în tremurul degetelor, în gust şi-n gest, în pulsaţii şi-n jocul de expresii ale feţei. Era ca o dansatoare care diversifica mişcarea până în marginea fibrei, ca un dirijor care demultiplică fiecare sunet gustînd pătimaş bucuria întregului, ca un copil adus în faţa împlinirii unui lucru visat îndelung. Şi avea inconştienţa de a-mi strînge mie braţul sau degetele, cu degetele ei fierbinţi de plăcere, de entuziasm, de mîndria războinică pe care o trăia, transmiţîndu-mi impulsurile bucuriei de a se şti temută. Pentru că asta era: fiecare celulă a ei se simţea în clipele acelea o părticică din marea putere care-şi demonstra prin maşinile mînuite de războinicii ei capacitatea de a pune în genunchi toată omenirea sau o bună parte din ea. Era un fel de nebunie frumoasă şi entuziastă, dîndu-i ferocea plăcere pe care nu se sfia s-o manifeste.

Că nu se sfia, gîndeam eu, fiinţa raţională pentru care sentimentele primitive ale mîndriei de a cuceri prin distruge-rea celuilalt puteau fi considerate o ruşine la nivelul de gîndire umanistă al secolului nostru. Pentru ea, însă, plăcerea era enormă şi în sine; o plăcere devoratoare pe care voia cu sinceritate să mi-o transmită aşa cum, pesemne, bătrînele acelea cu dinţi negri ce mestecau ierburi în piaţa din sud ar fi considerat firească dărnicie să scoată dumicatul dintre gingiile lor şi să mi-l ofere mie ca semen. Nu-şi dădea seama de nimic din toate astea, nu avea gîndirea făcută c*a* să-şi poată da seama şi se putea

chiar mira cum de nu trăiesc şi eu asemenea bucurii odată cu ea.

Simţeam cum se rupea ceva în mine ca şi cum m-aş fi trezit dimineaţa, după o splendidă noapte de amor, constatînd că aveam lângă mine în pat o altă fiinţă. Şi doar un anume instinct de conservare mă obliga la raţiune, la a face nişte calcule, a gîndi şi-a trage concluzii învingînd furiile pe care ea nu le putea înţelege, nu avea nici disponibilitate, nici vreun dat genetic pentru a le înţelege. Şi, astfel mergîndu-mi gîndurile, am ajuns la acela că demonstraţia de forţă ce se desfăşura în faţa mea şi, mai ales, pe ecranul monitorului de la picioarele noastre, putea să nu fie o simplă reclamă pentru doritorii care ar fi vrut să achiziţioneze asemenea arme.

Da, păstrîndu-mi tot elogiul pe care l-am făcut generalului privind ştiinţa lui în folosirea mijloacelor propagandistice, începeam să intru la bănuieli în legătură cu scopul lor. Pentru că ferocea demonstraţie ajungea a fi tot mai departe de entuziasmul credul cu care negustorii din toate ţările şi din toate vremurile s-au învăţat să-şi strige marfa. Nu, nu avea candoarea unei cât de subtile reclame comerciale, cu toate că se străduia întru totul să demonstreze performanţele pe care le pot atinge produsele celor ce finanţau tot ce se întîmpla în jurul meu. Mobilurile comerciale se subordonau unui instinct mult mai adînc, mult mai perfid şi mult mai rău al fiinţei, moştenit încă de pe vremea când reptilele erau cele mai evoluate fiinţe, instinctul de a-şi demonstra forţa dominînd teritorii cât mai întinse prin ameninţare, prin putere, prin eficacitatea linei arme superioare ce se declanşează mai repede decât a adversarului şi loveşte mai tare. Era instinctul acesta care dusese de-a lungul erelor la perfecţionări genetice ale organelor de atac şi pe care mintea omenească în loc să fie fericită că se poate debarasa de ele canalizîndu-şî altfel energia, le-a prelungit din

biologic în industrial secând, după exemplul marii naţiuni, posibilitatea evoluţiei în alte direcţii a sute de milioane de oameni.

Asta era: deasupra reclamei comerciale, defilarea şi probele de foc inserate în emisie prin filmuleţele făcute de echipa Cristinei aveau scopul de a demonstra puterea de dominaţie a marii naţiuni. De a convinge omenirea că, în faţa armelor ei, nu puteau crîcni. De a cere îngenunchere celor străini şi a demonstra propriilor cetăţeni cât sînt de tari, cât sunt de temuţi, cât sunt de neînvins. Şi de a sădi astfel în sufletele lor convingerea că toate privaţiunile privind modul de trai, toată înapoierea în a beneficia de cuceririle ştiinţei pentru viaţa zilnică, se răzbunau prin satisfacţiile acestui sentiment al forţei în faţa căruia trebuia să tremure toată omenirea. Mîndria lor ambiţioasă de supraoameni era gîdilată de convingerea că, în orice clipă, îi puteau distruge pe alţii.

Am îndepărtat brutal de pe braţul meu mîna cu care Cristina îmi transmitea impulsurile ei fierbinţi şi am privit-o în ochi spunîndu-i, comunicîndu-i, făcându-i cunoscută concluzia mea:

— Nu, nu; asta nu-i reclamă comercială, e demonstraţie de forţă!

Ea mi-a zîmbit neatentă, a clipit chiar din pleoape şi şi-a ţuguiat buzele cu dragoste, dar n-a recepţionat nimic din ce spuneam sau ce simţeam. Mi-a trecut mîna pe obraz liniştindu-mă ca pe un copil drag de care trebuie să te desparţi şi, totalmente nereceptivă la ce se petrecea cu mine, mi-a spus egocentrică şi superficială:

— Intru în emisie; aşteaptă-mă aici.

În clipa următoare, o vedeam pe ecranul micului monitor înaintînd zîmbitoare spre strălucirea de triumf a uniformei generalului. "Sfruntarea lor de a afirma orice le convine şi a acredita orice e în interesul puterii lor!" m-am trezit rostind, parcă răzbunîndu-mă. Şi doream să strig lucrul acesta în

toate microfoanle, ca să-i demasc, să le dezvălui minciuna cinică. Dar pe ecranul monitorului ce arăta imaginile care porneau spre eterul întregii lumi, Cristina se apropia zîmbitoare şi fericită de tatăl ei în vreme ce un crainic anunţa spectatorilor faptul că erau tată şi fiică, precizînd rostul pe care-l avusese fiecare în dobîndirea acestei victorii, în dăruirea acestei victorii trupelor insulare de eliberare. Imaginea de familie suprapusă imaginilor momentului festiv dădea emoţie banală şi sigur scontată pentru sentimentalismul spectatorilor, zgîndărind egoismul sensibil al familismului fiecăruia. Fiica în alb mătăsos, împreună cu tatăl în somptuoasa uniformă creau pentru întreaga omenire imaginea ajutorului dezinteresat dat de marea naţiune prin familiile ei, prin ambele generaţii capabile de luptă, pentru eliberarea insulei şi fericirea locuitorilor ei.

Mizând pe această umanizare, pe efectul sentimental al apariţiei lor, Cristina începu să vorbească aşezîndu-şi prim planul blond pe întregul ecran.

— *Papa,* umaniză ea somptuoasa uniformă aşezată pe statura impunătoare a generalului, iată-ne la sfîrşitul glorios al luptei prietenilor noştri. Zîmbeşti, eşti fericit ca şi mine, pentru că trăim împreună fericirea acestor oameni pa care i-am ajutat să-şi ducă la capăt lupta. Lasă-mă să te iau la braţ şi să ne fotografiem amîndoi în mijlocul bravilor luptători care au ştiut să pună atât de bine în valoare armele pe care tu i-ai învăţat să le mânuiască!

Micul ecran din faţa mea o arăta dezinvoltă şi calmă, cum apuca braţul hainei cu multe trese a impozantului militar care luă o poză autoritar zîmbitoare! Dîndu-şi seama că în dreapta ei se afla importantul personaj ornat cu toate motivele decorative a câtorva secole, îşi trecu repede mîna pe după umărul lui, deranjîndu-i puţin un fel de chipiu-fes-coroană care-i împodobea creştetul.

Aşteptă apoi, jucându-şi degetele în franjurile de aur ale epoleţilor lui napoleonieni, şi, când personajul îşi aşează grijuliu tiara la loc, făcu semn zecilor de fotografi care apăruseră. Aceştia declanşară şi tripticul bizar: Cristina-general-momîie împopoţonată, se imprimă pentru istorie pe clişeele fotografice.

— Şi acum, *papa,* continuă ea întorcându-se fără prea mult respect, să-l felicităm pe gloriosul conducător al acestei insule căruia tu i-ai fost sprijin în toate luptele; şi te rog să-mi răspunzi la o întrebare...

Întinse mîna spre marele personaj. Acesta, crezînd că-i venise momentul, conform regiei repetate, dădu să spună ceva. Ea îl opri şi-i spuse fără prea multă precauţie, împingîndu-l înapoi din cadru:

— Pe dumneavoastră, deocamdată, numai vă felicit; imediat vă vine rîndul şi la întrebare.

Zîmbi către spectatori, acoperindu-l pe urîtul bondoc plin de decoraţii cu bustul ei atât de decorativ şi se întoarse spre general cu o piruetă, care se vedea că o exersase multă vreme tocmai spre a pune accente reportericeşti:

— Acum, în momentul acesta de fericire pentru un popor pe care l-ai ajutat să se elibereze, să-şi vadă realizat idealul de libertate, de existenţă liberă sub soare, ce sentimente trăieşti ca om şi ca general?

Şi, cu un alt gest de îndelungă rutină, îi întinse microfonul.

— Ca om şi ca general, repetă docil cuvintele ei glasul obişnuit să ordone, acum, în momentul acesta de fericire pentru poporul pe care l-am ajutat să se elibereze, să-şi vadă realizat idealul de libertate, de existentă liberă sub soare, trăiesc un sentiment de mare fericire.

— Şi fericirea aceasta e datorată, desigur, sentimentului datoriei împlinite, a gestului uman de a-i ajuta pe alţii, a mîndriei că marea ta naţiune

este un sprijin pentru micile naţiuni care gravitează în jurul ei.

— Da, răspunse la fel de solemn generalul, fericirea aceasta pe care o trăiesc e datorată sentimentului datoriei împlinite, a gestului uman de a-i ajuta pe alţii, a mîndriei că marea mea naţiune este un sprijin pentru micile naţiuni care gravitează în jurul nostru, cu armament *de* cea mai modernă tehnică.

— Mulţumesc, spuse Cristina nepierzîndu-şi firea la preluarea mingiei: deci eşti mîndru şi de armata noastră şi de puternica noastră industrie militară care a ştiut să ne doteze tocmai pentru ca să ajutăm alte ţări cu armament de cea mai modernă tehnică.

— Da, cea mai modernă! răspunse generalul ritos, dîndu-şi seama că, a treia oară, nu mai avea rost să fie repetată toată fraza.

— Frumoase sentimente, aprecie Cristina; sunt mîndră că tatăl meu gîndeşte astîel şi sunt mîndră şi eu de soldaţii noştri şi de armamentul nostru. Sunt...

— Cristina!... Cristinaaaa!...

Nu, n-am strigat. Aş fi vrut, dar mi-am gîtuit strigătul. Aş fi vrut să-i iau microfonul şi s-o înjur în faţa întregii omeniri. Sau s-o bat; s-o bat la fund ca pe-un copil prost şi încăpăţînat, să i se vadă pe ecrane chiloţii scurţi intraţi între fesele înroşite de palmele mele. S-o bat acolo, sub ochii tatălui ei, arătîndu-i şi lui ce educaţie ar fi trebuit să-i dea.

Nu făceam însă nimic din toate acestea, iar ea îl întreba mîngîietor şi duios aşa cum, evident, repetaseră de mai multe ori în cabotinismul lor:

— Şi, spune-mi, *papa,* ce formă ai mai găsit ca să-ţi manifeşti sentimentele!

— Ca să-mi manifest sentimentele, răspundea el mîndru şi încrezător, am găsit forma înaltă a poeziei; adică am scris o poezie... inspirat de victoria acestor oameni, am simţit nevoia să las arma şi să iau pana.

— Poetul din tine şi-a simţit chemarea, nu-i aşa?
— Da, poetul din mine şi-a simţit chemarea!
— Conform dictonului cu armele şi muzele...
— Da, conform dictonului cu armele şi muzele!
— Şi ai scris o poezie!
— Da, am scris o poezie.
— Inspirată din acest eveniment înălţător?
— Da, inspirată din acest eveniment înălţător.
— Ne-o reciţi şi nouă?
— Am să încerc, spuse el, scoţînd mai repede decât trebuia hîrtia din buzunar, pentru ca abia apoi să adauge precizarea regizată de multă vreme: cu toate că eu, ca poet, vreau să fiu discret şi să nu mă manifest în public...
— Ei nu, te rugăm; zău că te rugăm! insistă fără scrupule Cristina.
— Dacă mă rugaţi,... dacă insistaţi, cedă generalul cu o scuză de fecioară nevinovată...
Şi făcu un gest a "fie" sau "treacă de la mine"...
Poezia era lungă conform debitului său verbal cu care ne obişnuise, şi imita una din poemele romantice care imită odele antice. Abunda în exclamaţii şi interjecţii. Începea versurile cu vocale în tremolo şi le termina în consoane ameninţătoare — j, v,r — pe care se puteau pune accente prelungi de o retorică demodată. În plus, vorbea despre lucruri de inspiraţie livrescă ce nu prea aveau legătură cu lumea insulară în care ne aflam, dar puncta în refren un cuvânt, desigur indigen, care-i făcea pe oficialii locali să tresară: "aram", "carmam". "cararem". "ho-haram", sau aşa ceva, pentru că nici el nu-l pronunţa prea clar, încurcându-l de fiecare dată.
Când termină, rămase nemişcat, conform indicaţiei oricărui regizor de emisie, pentru ca să se poată face translaţia camerei, dar tot se observă pe ecran gestul Cristinei către înaltul personaj local şi schima prin care acela se minuna: "Da, e rîndul meu?" Apoi, spre surprinderea operatorului care trebui să facă o săritură pentru a corecta

cadrul pe care şi-l fixase, piticul frumos ornat înaintă doi paşi, îşi aranjă ţinuta precum copiii la serbările de grădiniţă şi, dregîndu-şi glasul, rosti tot ca şi cum ar fi recitat, adică fără îndemnarea celui care ştie să disimuleze frazele învăţate pe dinafară:

— Glorie celui care spune " cahoram"! E marea putere care ne-a ajutat tot timpul şi ne va mai ajuta!... Da, ne va mai ajuta, repetă ca un ecou venit din interiorul unei convingeri, sau speranţe, sau dorinţe: ne va mai ajuta!... De asta, eu exprim aici recunoştinţa noastră, încrederea în armamentul lor, în rachetele lor minunate cu care noi l-am făcut praf pe duşman! Şi, fiindcă suntem liberi datorită vouă, dragul meu prieten-general, pentru că suntem siguri că ajutorul pa care ni l-aţi dat ni-l veţi mai da, ca să rămînă în mintea noastră acest ajutor, eu proclam drept cuvinte ale imnului nostru naţional versurile pe care le-ai recitat aici şi care repetă cuvântul nostru de glorie: "şacaram". Da, da, preciză el, va fi imnul nostru naţional pentru că noi aşteptăm ajutor în continuare de la marea voastră putere. Avem nevoie de haine, de alimente; de bani — se adresă el mulţimii din piaţă — şi marea putere ne va da!

Atunci se petrecu ceva neregizat, sau mai puţin regizat. Din cine ştie ce măsură de precauţie, generalul simţi nevoia să nu-şi lase mîna prinsă chiar atât de tare. Poate pentru că nu avea aprobarea şefilor săi să sa angajeze la atât de mult ajutor cât promitea în numele lui omul încărcat de fireturi, galoane, decoraţii şi ţesături populare. Făcu un pas înainte şi-i spuse:

— Dar e un poem întreg ce-am recitat eu; e prea lung pentru un imn.

De sub căciula decorată cu coroniţe îl priviră doi ochi inteligenţi de-o şiretenie orientală care nu se lăsa dusa cu una cu două.

— Nouă ne place să cîntăm, să cîntăm mult; nu-i nimic dacă sunt prea lungi versurile; le vom cînta

celebrînd ajutoarele pe care ni le veţi da!

— Am şi alte versuri inspirate din lupta voastră, vă voi pregăti o poezie mai scurtă! strigă generalul, parcă ar fi încercat să se scuture de o plasă.

— Nu contează! strigă şi celălalt, ca şi cum l-ar fi avertizat: "nu-ţi merge, nenică!", noi suntem bucuroşi să cîntăm lungi cîntece în cinstea voastră care ne veţi trimite de toate şi veţi face din viaţa noastră un rai!

— Şi trebuie făcut un refren! mai protestă generalul, ca să sugereze, cel puţin pentru şefii săi, ideea că nu acceptă orice cerere, ci se tocmeşte.

Dar celălalt prea îi apucase mîna din plin ca s-o lase cu una, cu două; proclamă fără putinţă de echivoc:

— Nu există refren mai bun decât cuvântul nostru de glorie "haşaram", pe care geniul dumitale poetic l-a intuit şi l-a pus unde trebuie! Şi, fără să-i dea putinţă de replică, se întoarse spre piaţă proclamînd: Fraţilor, să nu lăsăm să treacă momentul! Proclamăm aceste versuri drept imnul nostru, tocmai pentru că sperăm să avem un viitor fericit cu ajutorul marii puteri salvatoare! Sunt şi alte insule pe care ea le-a ajutat să se elibereze şi le-a dat pe urmă din plin armament, produse, fabrici pentru ca să prospere şi cărora marele nostru prieten, generalul le-a scris cuvintele pentru imnul naţional. Uraaa!...

— Uraaa! striga mulţimea din piaţă în vreme ce pe chipul generalului se citea disperarea. Disperarea omului care-şi dădea seama că i se descoperise punctul slab pentru care mai fusese mustrat şi altădată de şefii săi.

Frămîntat, făcu un pas înainte spre microfon, decis să mai cîştige ceva din tocmeală.

— Vă mulţumesc, se adresă el sobru mulţimii; dealtfel, trupele noastre vor mai staţiona aici, aşa că avem timp să punem la punct toate amănuntele.

Acum un singur cuvînt mai vreau să rostesc: "shocaram"!

— "Shocaram"!... urlă întreaga piaţă laolaltă cu cei din tribună, în vreme ce mult decoratul personaj căpătase în ochii săi inteligenţi lucirea îngrijorată a celui care se simte trişat în afaceri.

— Vom mai staţiona!... repetă generalul ca şi cum ar fi vrut să se asigure că partida era cîştigată.

13

— Sunt foarte obosită; obosită la culme. Ultimele zile m-au epuizat...

— Asta pentru că n-ai avut nevoie de mine; pentru că ai putut să exişti fără mine!

— Te rog... rosti ea moale şi supus, te rog nu mă mustra; mîngîie-mă. Mîngîie-mă fiindcă sunt tare obosită. Mă dor ochii.

— Te dor, fiindcă nu ştiai cum să-i mai deschizi, cum să-i mai măreşti, cum să-i mai lărgeşti de fericire când vedeai trecând prin faţa ta armate şi armament!

— Te rog, lasă... Spune-mi o poveste. O poveste de-a ta liniştitoare. Cu iarnă şi ger sau cu o mare liniştită dar nu prea caldă, populată doar de fiinţe paşnice... Ştii cât m-am gîndit la poveştile tale când eram singură!... Ştii ce bine-mi fac ele în atmosfera aceea... Ah!...

Şi scutură capul cu o schimă urîtă, ca şi cum ar fi vrut să uite ceva.

Aveam o poveste pregătită. Pentru că şi eu mă gîndeam la ea când îmi era departe, dialogam cu ea în lipsă, îi spuneam poveşti de la distanţă sau i le pregăteam pentru întotdeauna nesigura zi când o voi avea din nou lîngă mine. "întotdeauna nesigura zi", spun, pentru că mă resemnasem, începusem să n-o mai fac pe ea vinovată, ci să cred într-un destin care-o mîna, o hăituia prin locuri nepermise mie.

Începusem să cred în faptul că era peste puterile ei să se opună acestui destin, că-i era şi ruşine să recunoască asta şi aştepta întotdeauna să i se sfîrşească surghiunul pentru a se întoarce fierbinte la mine.

— Mi-e milă de tine, i-am spus, iar ea n-a protestat, ci a căutat doar mîngîiere sau protecţie lipindu-se de mine... Mi-e milă de tine, Cristina, tocmai pentru că ai nişte aparenţe foarte fericite.

Dar deodată m-am răzgîndit şi n-am mai vrut s-o mîngîi, nici s-o liniştesc, nici să-i fiu protector. O auzeam, parcă, spunînd "taci" şi tocmai de aceea nu voiam să tac.

— Ai o viaţă tristă, de închisoare; eşti un mecanism la dispoziţia cuiva!

— Dar faptul că tu mă iubeşti îmi e de ajuns! a spus ea fără să nege restul.

— Să te iubesc şi să nu ştiu nimic despre tine!

— Ce să fac? Sunt secrete militare! spuse ea întrutotul supusă sorţii.

— Sunt crime asupra cărora trebuie păstrat secretul, nu secrete militare!

— Te-am rugat: sunt obosită; spune-mi o poveste...

— Ai o soartă tristă, Cristina, n-am renunţat eu; din pricina asta, până la apariţia mea inconştientă nu se apropia de tine nici un bărbat!

S-a lipit de mine şi mi-a spus tot inconştient:

— Ştiu; asta a fost şansa mea! şi a devenit umilă: Te rog, lasă-mă să-mi savurez şansa; nu mă mai chinui; acum te rog să nu mă mai chinui.

Aveam o poveste. Frumoasă şi melancolică. I-aş fi putut-o spune. Era vorba de o fată care mă iubea pe când făceam armata. Lucra într-un magazin cu pantofi de lux şi ştia de la fratele ei că-n armată sunt multe secrete. Îmi spunea, întotdeauna cu dragoste, că ea vrea să stăm de vorbă mult, mult, de câte ori ne întîlnim, dar dacă am lucruri secrete pot să nu i le spun, că nu se supără. Era o fată caldă şi iubitoare şi-mi făcea nişte prăjiturele mici,

foarte gustoase, pe care mi le aducea ambalate cu grijă în cutii de pantofi. Odată a plîns: şeful o amendase văzînd-o că lua cutii de pantofi...

Hotărît, însă, am ricanat:

— N-am să-ţi spun, Cristina, n-am să-ţi spun o poveste frumoasă? nici una duioasă; nici una sentimentală sau liniştitoare. Pe tine trebuie să te fac să înţelegi, Cristina; să înţelegi ce este viaţa şi cum o spurcă cei din jurul tău. Sunt sătul de compromisuri, Cristina. Până şi fata despre care aş fi vrut să-ţi vorbesc ştia compromisul cu secretul militar. Dar pe mine nu mă duci. Dacă secretul militar ascunde secretul unor crize, unor lipsuri, atunci înseamnă că toţi cei cărora li se dă în ochi cu praful ăsta sunt nişte naivi!

— Şi ce vrei să spui, ce poveste vrei să-mi spui?

— Vreau să scriu cândva o carte despre epoca de mare putere a creştinismului, când omenirea încă mai avea motive să creadă în urmaşii lui Isus, fără să le vadă faţa urîtă, aşa cum unii naivi văd la voi astăzi doar ajutorul. Erau pelerinaje nesfîrşite spre Roma; neamuri întregi veneau de pe toate drumurile lumii ca să ia lumină, binecuvântare şi iertarea păcatelor. Era epoca de după anul o mie când omenirea credea, credea temeinic în iertarea păcatelor. Ei bine, tare aş scrie romanul unui asemenea convoi către Roma, pelerinajul prin Europa, care se tot măreşte şi se tot îngroaşă cu oameni de toate categoriile, mai bine-zis, cu toate categoriile de creduli şi toate categoriile de păcătoşi, cu cei mai credincioşi şi cei mai detracaţi, un convoi în care se tot amestecă toţi fără putinţă de a se separa, de a se delimita, pentru că tocmai asta adusese nou creştinismul: dreptul păcătosului de a se pocăi. Ia peisajul fabulos al Europei la începutul mileniului şi parcurge-l cu un convoi mereu mărit în care se amestecă familii ducându-şi bolnavii, dreptcredincioşr căutînd extazul întîlnirii cu urmaşii lui Isus, fecioare crescute în buna supuşenie, bogătaşi ajunşi la

marea credinţă, cu pegra borfaşilor şi criminalilor, a tîrfelor şi şarlatanilor, toţi egali sub semnul dreptului la pocăinţă. Imaginează-ţi tot ca-n gravurile epocii, ca-n ilustraţiile la Divina Comedie, ca-n apocalipsele frescelor bizantine: Convoaie imense de vicii şi de viciaţi înglobîndu-le pe cele de curaţi temători. Chemarea către Roma, unde oricine avea dreptul să-şi plătească iertarea păcatelor, însemna însăşi pierea lumii de dreptcredincioşi. Pentru că, dacă tot se îndreptau spre locul unde aveau să fie absolviţi de vinele pămînteşti, criminalii mai băgau o dată cuţitul în burta unuia cu bani mulţi, borfaşii mai furau câte ceva de la însoţitorii bolnavilor, tîrfele îşi mai întindeau bolile, iar sadicii atentau la fecioarele aflate întru căutarea mîntuitorului lor. Papei Bonifaciu al optulea i s-a atras atenţia că aceste convoaie către Roma aveau darul să piardă credinţa complet, întinzînd mai mult păcatul dacă răscumpărarea lui tot se putea face pe banii depuşi la altarele Romei, Descriindu-i-se imaginea convoaielor în care fecioarele plecate de acasă ajung la Roma tîrfe, iar dreptcredincioşii furaţi, fură la rîndul lor ca să se poată vedea întorşi acasă, el a avut un moment de mare tulburare. A visat judecata de apoi şi arderea sa în Gheena, a simţit suliţa Sfîntului Gheorghe, a ridicat mina. Dar tulburatul papă care a vrut să facă să înceteze aceasta spre salvarea creştinătăţii n-a intrat astfel în istorie. Anul 1300 care venea aducea la scaunul lui sute de mii da oameni cu daruri multe şi bani. Interesele vistieriei Vaticanului nu
l-au lăsat să spună oamenilor să nu mai vină şi, în faţa lor, întinderea păcatului nu a mai contat. Urmaşii lui, cu toate că ştiau aceasta, pentru nevoia da aur a cetăţii sfinte, au început chiar a-i chema pe oameni, mai des, tot mai des, şi numele lui Clement al şaselea, Grigore al unsprezecilea, Pavel al doilea se leagă de întreaga întindere a păcatului tocmai în numele religiei care voia să-l

spele. Gîndeşte-te la convoaiele de ologi, habotnici, dreptcredincioşi. fecioare, care ajung la Roma borfaşi, criminali şi tîrfe. Nu-i nici o diferenţă între asta şi ajutorul pe care-l daţi voi în lume. Nici o diferenţă, Cristina, să-ţi fie limpede cu toate secretele militare care te învăluie!

— Chiar nu mai crezi în mine?... Nu mai sunt iarba ta?

— Ba da; tocmai că eşti iarba mea; eşti sălbatică, eşti primitivă, eşti tulburătoare, eşti nesigură ca şi ea...

14

Niciodată n-am să pot şterge regretul de a nu fi gustat frumuseţea acelui oraş unic. Unic în splendoare, în linişte, in ştiinţa traiului tihnit şi a discreţiei cu care-ţi oferea distracţiile epuizante.

Dar cum aveam s-o fac dacă m-au bîntuit tot timpul obsesiile dispariţiei ei?!

O alungasem. De data asta aveam certitudinea că nu îndeletnicirile ei o făcuseră să dispară, ci eu, vorbele mele, intransigenţa mea care nu se mai putuse abţine, nici disimula.

Am crezut-o în baie, apoi, prin vis, parcă am auzit-o cum plînge, iar, la urmă, am avut semnalul clar al faptului că încerca să se sinucidă. Dar portarul la care am coborît bezmetic mi-a spus fără emoţie şi fără imaginaţie:

— Domnişoara a plecat într-o maşină blindată.

Din clipa aceea am bîntuit oraşul mai multe zile şi mai multe nopţi, dar n-am reuşit să-l cunosc.

I-am străbătut falezele parfumate, mărginite de clădirile *şi* dantelăria forjată ale unui *fin de siècle* opulent, plajele mătăsoase făcute pentru o lume mai fină decât cea care le popula azi, bordelurile de lux din preajma lor şi cabaretele cu parfumuri ucigătoare. Am poposit în cartierele de mai joasă

faimă, unde viţiul era direct şi cuceritor, în sălile cu jocuri dure, pe sume sîngeroase şi-n saloanele cu droguri care păstrau un aer de ritual religios. Am poposit pe terasele micilor restaurante şi-n golful cu cîrciumi pescăreşti, am parcurs cele două străzi cu cafenele de lux făcute pentru marile afaceri, am călcat prin parcuri şi pe resturile pavoazării de la marea sărbătoare, prin pieţe pline de foială şi pe lîngă bisericile foarte occidentale, dar oraşul nu l-am văzut pentru că o căutam pe ea.

Într-o asemenea neatentă intrare a mea prin locurile publice unde se amestecau plăcut chelneri şi consumatori din toate locurile lumii mi-a apărut în faţă o figură atât de cunoscută încât nu mi-am putut da seama cine era.

— Chiar nu mă recunoşti? m-a întrebat. Pe cine cauţi, că eşti atât de neatent la alţii?

— Pe Cristina, pe Cristina o caut, am recunoscut fără să vreau să mă ascund sau, mai bine-zis, neputînd să ascund acest adevăr evident.

Eram pe o terasă liniştită, din capul falezei unde se plimbau marinari şi fete pe motociclete.

— Pe Cristina, da, am auzit; felicitările mele; se pare că sunteţi logodiţi!

— Se pare că suntem logodiţi?

— Aşa am auzit; în fine... meriţi felicitări oricum! Te felicit declarîndu-ţi sincera mea invidie.

— Llull! am exclamat recunoscându-i deodată freza, batistuţele, lănţişoarele, medalioanele şi întregul asortiment vestimentar în savanta lui stridenţă. Llull!... Când ai apărut, Llull?

— Am apărut, spuse el c-o tristeţe pe care nu se sfia s-o manifeste din plin. M-au reţinut formalităţile privind greaua pierdere pe care am suferit-o, dar am apărut... Şi de ce o cauţi tocmai pe Cristina?

— Asta mă-ntreb şi eu! i-am răspuns lăsîndu-l foarte nedumerit.

S-a oferit să mă însoţească şi am bătut împreună oraşul. Nedumerit tot mai mult, Llull a ajuns până la urmă la o concluzie:

— O iubeşti mult, asta-i explicaţia... Aşa ai cucerit-o! Şi ca şi cum mi-ar fi făcut un dar cu sinceritatea lui egoistă: Te invidiez sincer, ţi-am spus-o!

Da, mi-o declara ca şi cum am fi fost rivali; ca si cum, dacă şi-ar fi dat seama cam ce tensiune de iubire ar fi trebuit să-i acorde, ar fi fost el, cu mutra şi tabieturile lui, cuceritorul Cristinei.

— N-aveai cum, i-am replicat cu tonul absolut grav al batjocurei totale, tu erai căsătorit.

— Într-adevăr, prinse el nada, eram căsătorit. Am încercat şi eu să realizez ceva prin căsătoria asta şi n-am reuşit!

Îmi era silă de el cum ţi-e silă de toţi carieriştii rataţi, aşa că am încercat să-l consolez!

— Ei, cum poţi să spui că n-ai realizat chiar nimica!

Ochii săi nesinceri mă priviră credul:

— Puteam, fi un om mare; chiar ca gazetar puteam ajunge autorul unei cărţi celebre; a unei teorii, chiar!

— Şi?

— N-am avut noroc. N-am putut face copii cu ea. Aici o adusesem tocmai în speranţa unui tratament aborigen, iar ghinionul m-a făcut să trăiesc marea pierdere. Dacă ajungea să-mi facă un copil...

— Ei, ce-ar fi fost. Popularitate pentru faptul că te-ai căsătorit c-o indiancă tot ţi-ai creat.

— Da; am avut unele avantaje politice mici, ca om deschis noului, lipsit de prejudecăţi, recunoscu el, dar dacă aş fi avut posibilitatea să-mi dezvolt şi teoria...

— Care teorie?

Nu ajunsesem prea departe pe faleza cu fete care tot întărîtau motoarele motocicletelor şi ochii lui

sticleau după cîrciumioarele ce ne îmbiau la tot pasul.

— Ascultă-mă! exclamă bucuros.... Hai să comandăm ceva aici şi ascultă-mă. N-am mai băut de mult, preciză apoi, cu nevoia făţarnică de false precizări a beţivului, dar bucuria de a te întîlni, vestea pe care am auzit-o cu tine şi Cristina... Hai, să fie-ntr-un ceas bun; te invidiez!

— Ţi-aştept teoria.

— De fapt, nu e a mea; am preluat-o de la un filozof beţiv; adică i-am cumpărat-o. Dar puteam deveni celebru cu ea, dacă demonstram contrariul.

Mă covîrşea cu sinceritatea prin care cine ştie ce voia să cîştige, aşa că l-am îndemnat:

— Spune-o, eu tot n-am unde s-o găsesc pe Cristina!

— Dar ce, ai pierdut-o, v-aţi certat? îi licări lui ochii a şansă.

— Nu, dar o aştept; trebuie s-o aştept până vine, iar secretele astea militare... Îţi dai seama, nu?

— Îmi dau seama; sunt şi eu oarecum iniţiat, aşa că poţi conta pe mine, spuse el într-o doară, fără a da prea mare importantă cuvintelor... Aşa că ascultă-mi teoria; ea sună astfel: "în structura americanului s-a produs o genă nouă sau ceva asemănător, care-l împinge spre vest; îl face, spre deosebire de european sau asiatic, să simtă nevoia unei mişcări, unei înaintări în sensul înaintării soarelui"... Nu ţi se pare interesant?

— Să vedem de ce, mai întîi!

— Perfect. Asta şi voiam să fac. Fii atent: Cine au fost primii americani, din ce populaţie s-au ales?

— Din europeni.

— Din europeni care se simţeau alungaţi de continentul lor, sau atraşi de continentul nou descoperit! preciză el. Din europeni care începuseră a simţi atracţia spre locurile noi, din apus, care le ofereau mai multe şanse. E exact!

— Este, dar de aici până la o nouă genă...

— Stai să vezi: Primii americani, deci, s-au format din oameni care, vreme de trei sute de ani, s-au simţit împinşi sau au simţit atracţia către vest. Dar într-a patra sută da ani, ce-au făcut din nou americanii care se înmulţiseră prea mult la Atlantic? Au pornit din nou spre vest, mai spre vest, tot mai spre vest, nu-i aşa? Vreme de decenii a durat iarăşi mutarea de populaţii spre vestul acestui continent aflat la vestul Europei de unde îşi atrăsese pe vremuri imigranţii. Cei veniţi spre vest au mers mai spre vest. Urmaşii celor ce sperau în vest şi-au găsit speranţa într-un alt vest, mai la vest! Iar după ce au cucerit vestul, ce-au făcut? Care a fost intenţia lor? Au înaintat în insulele din Pacific pentru ca, în anii din urmă, să ajungă, războinici, pe coasta Asiei. Nu crezi că e un instinct, o chemare spre vest, mereu spre vest într-un destin de sute de ani? Pentru că, în toate aceste sute de ani, speranţele de îmbogăţire, de realizare, de depăşire a condiţiei iniţiale s-an ie-gat de acest vest, de atracţia lui, de migraţia spre el!... Ei bine, prin experienţa mea cu soţia pe care mi-am luat-o aş fi vrut să demonstrez cum se poate învinge şi echilibra această chemare instinctuală.

— Cum?

— Amestecându-ne cu indienii care au avut un itinerar contrariu. Nu uita că ei au venit mereu spre est, pornind din Asia, străbătînd-o către Pacific, trecând peste acesta şi venind către Atlantic. Dacă aş fi avut un copil aş fi studiat pe el efectele împerecherii raselor şi aş fi proclamat tipul de american ideal, stabil, ajuns la echilibrul ecologic al popoarelor bine înrădăcinate din Europa... Hai noroc!

— De ce nu repeţi experienţa? l-am întrebat.

În loc de răspuns, el a mai dat repede pe gît încă o măsură mare şi-a proclamat vehement:

— Îţi dai seama, deci, cât îmi datorează domnii aceştia ca să nu fac scanda!?... De asta m-am întors. Eu sunt intrat în dedesubturile lor; am conlucrat cu ei acum pot să ţi-o spun!

— De ce acum?

— Fiindcă ai intrat şi tu; prin Cristina ai devenit de-al lor sau pe aproape...

Precizînd încă o dată că, de la "greaua pierdere suferită", n-a mai băut nimic, dădu repede duşcă încă un pahar adus de chelnerul cu figură de ucigaş sau de poliţist şi-mi spuse de-a dreptul:

— Ce-aş avea de ascuns faţă de tine? Tot o să ne întîlnim pe acolo, pe la instructajele lor sau, în locul cel mai plăcut al acestei activităţi — la casierie... Gazetăria noastră, dragă, astăzi e un fleac; o profesie de ochii lumii. Dacă vrei să fii într-adevăr important, trebuie să fii introdus într-o sferă de interese mai largi — un partid, o putere străină, un mare concern cu intenţii secrete... Tu ai nimerit-o cel mai bine, recunosc! Aici e puterea cea mare, sfera de interese numărul unu, care, la un moment dat, le poate înghiţi pe toate celelalte... Ehe, şi ştiu eu cât de greu se pătrunde la ăştia. Trebuie să faci demersuri mari, concesii, probe de loialitate. Tu eşti un norocos; te-am văzut eu de prima dată; băiat deştept care ştii să mergi la sigur! Bineînţeles! Ce, a te căsători cu Cristina poate fi un compromis? Cu o fată ca ea, e chiar o plăcere... Mare norocos eşti! Sau chiar un geniu care trage direct la ţintă! Nu-ţi cer să-mi spui secretele; în meseria asta ni le însuşim fiecare!... Şi, până ne veni noul rînd de pahare, îl luă pe al meu: Bravo! Felicitări!... Se pătrunde foarte greu la ăştia. Te supun la tot felul de verificări; eu de când aştept, de când lucrez pentru ei şi încă nu m-au confirmat. Poate am noroc acum cu tine şi-mi pui o pilă!... He, he, norocosule!... Să fie-ntr-un ceas bun! Cred că n-ai să uiţi să mă chemi la nuntă.

Îmi era milă de el. De acea sobrietate habotnică prin care o făcea pe onorabilul, pe foarte onorabilul atunci când nu bea şi care nu era altceva decât crisparea luptei cu viţiul sau a ruşinii de viţiu. Tot aşa cum hoţii pocăiţi, vagabonzii ajunşi sau boemii îmburgheziţi, poartă tot timpul în expresie şi comportare stigmatul unei nejustificate dorinţe de a-şi nega viaţa dusă înainte, beţivul simte nevoia să nu i se pomenească de băutură şi să se dezică de ea cu glas tare, până când o duce din nou la gură. Iar apoi, pe măsură ce bea mai mult, minte cu neruşinare spunînd că n-a băut mai nimic. Acesta este însă numai aspectul exterior al lucrurilor, deoarece complexele celui care atunci când se clatină ar vrea să n-o facă, iar atunci când sa simte ţeapăn îi e poftă de alcoolul care-l clatină, se transferă în tot felul de mutaţii caracterologice. Şi cel mai penibil lucru de pe lume este labilitatea alcoolică, omul pe care nu mal poţi pune bază pentru că acum te sărută, acum îţi înfige cuţitul, timidul care devine turbulent, megalomanul care răsare dintr-un umil, dar mai ales omul cu aparenţe serioase, pe care nu poţi pune nici o bază.

Cu încă un pahar dat pe gît cu acelaşi efect ca al unei injecţii, fără nici una dintre plăcerile iniţiale care te duc spre băutură, Llull trecu la starea aceea de mare sinceritate care se aşază concomitent peste perfidie şi de la surîsul cu care mă fericea şi mă felicita, ajunse brusc la lacrimile egoiste cu care, invidiindu-mă, îşi căina propria soartă.

— Or să mi-o plătească ei, mi-au omorît soţia şi încă tărăgănează până să mă confirme printre ai lor!... Ce zici, nu-i aşa?... Ai spus ceva, ce-ai spus? Repetă, te rog, ce-ai spus!

— N-are rost, am dat eu din mină; era vorba de cu totul altceva.

— Nu-mi eşti prieten dacă nu-mi spui! mă somă.

Şi m-a prins în acel moment când, vrei nu vrei, spui ce ţi-a trecut prin minte:

— N-are importanţă, zău n-are importanţă... Îmi aminteam de chefurile mele cu prietenii, chefuri studenţeşti. Şi-acum le facem, când ne-ntîlnim. Durează câte două zile. Bem cîntăm, pălăvrăgim; ne distrăm de minune...

M-am oprit văzînd cum o umbră rea îi traversa figura:

— Te-am înţeles, spuse el ca şi cum m-ar fi muşcat în străluminarea de inteligenţă pe care i-o dădeau complexele beţive: Vrei să spui că mă dispreţuieşti fiindcă nu ştiu să petrec la băutură!

— Nu, am îngăimat; cum să-ţi spun, mie-mi place să beau ca să petrec...

— Şi nu să bei ca să devii porc, aşa cum fac eu! rosti Llull cu ameninţare scrîşnită, pentru ca deodată să izbucnească: Dar mie, mie mi-au adus greaua pierdere! Ştiam că tehnica lor nu e chiar atât de bine pusă la punct cum se laudă; ştiam că, din când în când, cu toate că din acelaşi centru se dirijează ambele armate care se înfruntă, se întîmplă câte un crah. Dar nu credeam că asta va fi tocmai ziua sosirii soţiei mele! Ah, ah, ce-am să...

Pe mine, însă, nu mă interesau gîndurile lui de răzbunare. Fusesem lovit de nişte vorbe peste care el trecuse foarte uşor, negîndit aproape, nepăsîndu-i în nici un fel de importanta lor.

— Crezi, într-adevăr, l-am întrebat transfigurat de toate bănuielile pe care le avusesem şi care, într-un mod stupid de neaşteptat, mi se confirmau prin afirmaţia făcută de el în treacăt, crezi într-adevăr că ambele armate care se înfruntă sunt dirijate de acelaşi centru?

M-a privit o clipă ducând mîna spre pahar, dar retrăgîndu-şi-o ca într-o măsură de precauţie la care îl obliga surprinderea pe care i-o creasem. Şi deodată a izbucnit:

— Domnule, dar îţi joci perfect naivitatea... Bravos; eşti mare!... Eşti foarte mare!... Şi apucând paharul: În sănătatea ta, patroane! Mă supun. Eşti prea mare ca să nu mă supun!... Hai, zău, te rog

frumos: nu o mai face cu mine pe naivul. Sunt recrutat de multă vreme; n-ai decât să ceri referinţe despre mine; vorbim acelaşi limbaj, zău!

Şi nici măcar nu-şi dădea seama cât de palid eram în crisparea mea.

— Ştii ce, i-am spus arătîndu-i faleza elegantă şi tihnită pe care se plimbau agale motociclistele în monotonul duduit de relanti al motoarelor, hai mai bine să te sui pe-o motocicletă şi să faci amor c-o fată din astea!

— Amor? rămase el surprins, intuind că vreau să scap de el şi neştiind cum să protesteze.

— Da, amor; uită-te la ele cum tot patrulează pe motociclete făcând zîmbre; nu sunt altceva decât obişnuitele fete cu tarif din orice colţ al lumii, dotate ceva mai original.

— Tu vrei să schimbi vorba! m-a ameninţat el cu acea clară intuiţie a beţivului.

Dar am avut tăria s-o ţin pe-a mea. L-am luat de braţ şi l-am scos pe faleză, spunîndu-i cu ton de comunicare ştiinţifică:

— Eşti abia în prima zi aici şi nu ştii; dar trebuie să faci cunoştinţă cu acest "specific local" pe care-l constituie fetele pe motocicletă. Este un procedeu sau, mai bine-zis, o procedură care...

— Dar eu vreau să stau de vorbă cu tine, protestă el întorcându-şi ochii de la balustrada ce despărţea aleea lată de întinsul oceanului, o balustradă albă de fier frumos fasonat de care fetiţele, lascive şi provocatoare, îşi sprijineau masivele lor motociclete... Vreau să stau de vorbă cu tine;
de-abia te-am întâlnit. Aş vrea s-o văd şi pe Cristina... Poate merg împreună cu voi la general...

— Trebuie să guşti din această plăcere de specific local, îi spuneam eu impasibil, împingîndu-l. Nu trebuie să te miri. Prostituţia legată de vehiculele moderne se practică oriunde în lume, automobilul devenind o formulă aproape clasică. Aici, însă, trebuie să ţii seama că ne aflăm

în lumea a treia, într-o ţară subdezvoltată, iar bietele fete nu au putut face rost decît de motociclete. Motorul mai mic, comoditatea mai redusă, deci sportivitatea lor trebuie să fie mai mare. Ce vrei, lumea a treia; se adaptează şi ele, sărăcuţele, situaţiei făcând reclamă firmei "Honda". Hai, copăcel! Aici pe şa! Aşa, băiatule... Domnişoară, poftim suta! Îl plimbi pe prietenul meu pa străzile cu panta cea mai mare ca să simtă nevoia să se ţină strîns, strîns de dumneata!...

Demaratul motocicletei pe care îl urcasem mi-a tăiat nervosul şi crispatul debit verbal. Am bruscat o fată care mă îmbia pe şaua motocicletei şi am pornit buimac, dîndu-mi seama cât eram de tulburat, de contrariat, de înveninat. Nu-mi venea încă să cred că ar fi fost cu putinţă atâta cinism încât armatele beligerante să fie dirijate în înfruntarea lor de acelaşi centru. Dacă aş fi avut-o pe Cristina alături, aş fi gîtuit-o să-mi spună adevărul.

Dar nu era şi eu tot bîntuiam căutînd-o. Până la armă m-am decis. Ceea ce-mi spusese în sud omul cu cicatrice sa realizase: un tip misterios îmi strecurase, pe când urcam cu liftul, un bileţel pe care se aflau câteva cifre, desigur un număr de telefon. M-am repezit la primul aparat public:

— Alo, aş vrea să vorbesc cu cineva din partea doctorului, am rostit în receptor...

15

Nu s-ar putea spune că lucrau nesistematic. Mă urmăriseră sau se informaseră exact în legătură cu mine pentru că mi s-a dat întîlnire "în locul unde poposisem prima zi, înainte de a intra în oraşul propriu-zis".

Mi-am amintit de piaţa aceea pitorească pe un vîrf de muncel, acoperindu-l ca un capişon cu şoseaua

în serpentine cîrciurmioarele, dughenele, cafenelele, grădina şi biserica ei. Dar pe lîngă această amintire, mi-a trecut prin minte din nou ideea că trebuie să fie destul de mulţi şi bine organizaţi dacă pot cuprinde şi centraliza chiar şi o informaţie secundară cum era cea privind aşteptarea noastră de a intra în oraş. Mi-a părut rău, în acelaşi timp, că n-am dat telefonul înainte de a-l fi expediat pe Llull, pentru că aş fi atras mai puţin atenţia luînd şi eu o fată. Li s-ar fi părut, eventualilor urmăritori, văzîndu-mă urcând concomitent pe şeile primitoare, cu o adîncitură destul de subtil făcută, că băuserăm împreună ceva şi ne venise băieţeşte pofta să continuăm discuţia în alt fel. Mi-aş fi pierdut urma, aş fi dormit cu fata pe undeva, prin orăşelul de sus, şi, a doua zi, aş fi poposit la circiuma cu vedere panoramică, afişînd un aer degajat ca omul după petrecere.

Era cea mai bună soluţie; chiar şi pentru eventualitatea întîlnirii cu vreo patrulă militară. A doua zi, la dejun, privind prin perdelele vaporoase ale restaurantului de la parterul acelui hotel alb şi decorativ ca o scoică pe care n-avusesem timp să-l savurez în toate subtilităţile lui, deoarece intrasem în el cu nevoia de a-i spune Cristinei vorbele mele dure, le-am văzut cum îşi luau locul lîngă balustrada de fier forjat. Erau, desigur, cele care fie voiau să dovedească o anumită hărnicie plătindu-şi chiria motocicletei- fie nu avuseseră prea mult de lucru în noaptea trecută. Îşi ocupau locurile, cu calm flegmatic făcându-şi ultimele retuşuri de coafură, machiaj sau toaletă, ca artistele când sunt încă în culise şi apoi, aşezîndu-se, atrăgătoare şi ofertante cu faţa la trecători, avînd drept fundal superba întindere mătăsoasă a apelor şi ceţurilor oceanului. Erau frumoase şi pitoreşti în exotismul lor dezinvolt ca nişte senzoriale fructe oceanice cărora puritatea apelor şi a sfaturilor curate de la ecuator le spăla stigmatul de prostituţie stradală al

colegelor lor din alte locuri ale lumii, redîndu-le naturii cu ceea ce aveau cupid şi atrăgător.

Am comunicat, desigur, gîndul acesta cu voce tare, ca să mă audă cât mai multă lume, colegi şi însoţitori; am comentat îndelung cu ei originalitatea formulei de amor, tentaţiile existente şi, în sine, nu numai prin ingeniozitatea procedeului şi chiar calitatea mărfii, dulcea calitate a fetelor deosebit de tinere ca să trăiască chiar din plin pasiunea conducerii motocicletei. Apoi am ieşit calm, cu adresă sigură şi m-am îndreptat spre cea mai frumoasă — un corp tentant şi tînăr, o faţă inteligentă care-mi zîmbea deschis.

— Te tentează şaua mea? mi-a spus ea — pesemne o replică tip — atunci când m-am apropiat. Şi a ambalat puţin motorul care torcea leneş.

Era fierbinte şi mirosea frumos. A alge. În goana motocicletei, părul ei mă atingea din când în când cu mîngîieri aspre. Totuşi, fierbinţeala ei se ferea din când în când da fierbinţeala palmelor mele.

— Vrei în sus! mi-a strigat cândva fără să înţeleg prea bine... Vrei în sus, nu-i aşa?!

Mâna motocicleta cu fervoare. Şi cu nişte reflexe foarte sigure care nu dădeau nici o tresărire sinilor pe care eu i-i căutam. Încercam să-i ghicesc şi dexteritatea esenţială, *ca* un novice pofticios ce eram, dar altceva decât beţia vitezei şi plăcerea sportivă de-a face zig-zaguri pe străduţe dosnice, căutînd un drum cât mai întortocheat, nu descopeream la ea.

Şi, totuşi, mirosul dermei ei tinere mă atrăgea într-o lipire caldă conferind tentaţiei imaginea delicată şi fragilă a gîtului pe care i-l vedeam. Îmi fulgurau prin minte gînduri asemănătoare imaginilor pe care nu le reţineam din goana motocicletei. Erau gînduri despre relativitatea vieţii noastre sentimentale, despre ceafa aceea cu piele fină şi adîncitură delicată pe care simţeam nevoia să o sărut ca şi pe a Cristinei, despre părul

ce mă incita aspru, dar era negru, despre şoldurile ei care, desigur, aveau o altă conformaţie, deci şi o altă tentaţie decât cele ale Cristinei.

Ce uşor puteam să uit totul! Chiar voiam asta. Voiam să m-afund undeva împreună cu fata, să-i simt ceva mai bine decât în curentul motocicletei mirosul pielei brune şi să nu mai ştiu de nimic. Tot chinul, toată frământarea sa mi se spulberase. Doream şi degetele mele îi frământau încet, persuasiv, pîntecele.

Chiar ajunsesem la o gestică mai insistentă decât atât, valsînd în ritmul serpentinelor pe care ea le ataca într-o adulmecare pătimaşă manifestată prin viteză, când motocicleta opri brusc şi ea sări de lingă mine:

— Aici.

— Aici, ce anume, aici?

Era, cred, inteligentă aşa cum o arătase de la început figura. A înţeles sau intuit instinctele care-mi dădeau descumpănirea.

— Iertaţi-mă, mi-a spus cu o tristeţe gravă, lipsită de orice chef de echivoc, pe care o mai văzusem undeva; ierta-ţi-mă, dar nu sunt ceea ce aţi crezut. Am avut doar o misiune Trebuie să ne găsim o altă identitate pentru că. la cea mai mică bănuială, dacă ne prind, ne desfigurează. E groaznic, înţelegeţi? Ne desfigurează pe viaţă, chiar dacă pe urmă constată că n-au probe împotriva noastră.

Priveam jenat la şaua motocicletei, întrebîndu-mă unde mai văzusem expresia de tristeţe gravă cu care ea îmi devenise atât de familiară.

Cred că acesta este şi primul lucru pe care i-am întrebat când m-am văzut faţă în faţă cu persoana la care eram condus. L-am întrebat, sau mi-a trecut încă o iată prin minte fără să apuc a o face, pentru că, la masa unde am fost poftit să iau loc, într-un fel de foişor-mansardă a cîrciumioarei pe terasa căreia petrecusem, cel ce mă aştepta m-a întîmpinat cu nişte priviri asemănător de grave.

Erau privirile unui om care trecuse prin multe şi nu mai avea chef sau timp nici de glume, nici de divagaţii, nici de mărunţişuri nesemnificative. Nu-şi permitea parcă nici o expresie în plus, în afara gîndurilor pe care le avea. Asemenea oameni care ne apar monocorzi sau antipatici au totuşi asupra noastră, a celorlalţi semeni, autoritatea de a impune un lucru, o idee, tocmai datorită faptului că o experienţă grea i-a făcut să ştie cu precizie ce vor. Fac parte din categoria persoanelor mai puţin simpatice, dar eficace, a căror lipsă de umor, de obicei impune.

Iar răspunsul l-am primit când, întorcându-şi faţa, i-am văzut cicatricea greţoasă, cu livide părţi de piele moartă, limfatică, de-un luciu mineral şi încreţituri de vase sangvine prin care se încăpăţîna să circule viaţa. Îi brăzda tot obrazul, de deasupra tîmplei unde lăsa golul unei foste porţiuni de păr, trecând cu cinism ameninţător pe lîngă ochiul de deasupra căruia fura o jumătate de sprinceană, ciuntind urechea şi îngropînd în inexistenţă un colţ din maxilar pentru a se termina într-o amprentă scrofuloasă pe gît.

M-am trezit bîiguind ca într-o obsesie:

— Şi pe ea... pe ea, dacă o prind, tot aşa i se întîmplă?

N-a fost nevoie de mai mult. M-a înţeles. Mi-a răspuns repede, în vreme ce eu aş fi dorit să mă scuz pentru vreo eventuală nedorită aluzie:

— Mai rău? pentru că e femeie. De stigmatul ăsta mie puţin îmi pasă; dar ele... Frumuseţea lor, farmecul lor, totul e compromis. Sunt mii care...

Am gemut greu ca şi cum aş fi vrut să alung un coşmar în vreme ce-mi aminteam graţia dulce a gîtului fetei:

— Bărbaţi am mai văzut; de când sunt aici, în insula voastră, am mai văzut; dar femei... e groaznic!

— Există diverse încercări de îngenunchere, spuse el cu o răceală de om pa care nimic nu-l mai

surprinde.

— Sunteţi mulţi? am întrebat deodată cu toate că, în intenţia mea, era să mai aflu ceva despre fată.

— Mult mai mulţi decât vă închipuiţi! răspunse el sigur de sine şi, apoi, rigoarea îl făcu să precizeze: de ordinul zecilor de mii, dar mai ales, capabili să mobilizăm un sfert din populaţie.

— Şi de ce n-o faceţi?

— O facem; dar aşteptăm momentul când e mai puţin riscant. Ce rost ar avea să ridicăm la luptă pentru eliberare nişte oameni care ar cădea sub gloanţele lor?!

— Aşteptaţi, deci, un moment?

— A aştepta nu e termenul cel mai bun; ni-l pregătim, îl construim.

— Şi cam cât credeţi că va dura aceasta?

— Poate un an, poate mai puţin. N-a fost uşor câtă vreme propaganda lor făcea apel la sentimente patriotice. Nu uitaţi că au simulat un război între două părţi şi i-au făcut pe mulţi să creadă în cauza asta. Au cumpărat nişte oameni care, iniţial, erau luptători populari, au insinuat alţii, creându-le această aureolă.

— Deci populaţia încă mai crede în ei.

— Din păcate, da. Au lăsat impresia că a fost un fel de triumf al unor forţe de eliberare. Nu toţi au trecut prin experienţa oamenilor pe care i-aţi fotografiat în pădure. Dar viitorul e de partea noastră: populaţia se lămureşte şi noi o organizăm.

— Sunteţi bine informaţi; asta înseamnă că sunteţi şi bine organizaţi, că aveţi o reţea puternică.

— Încercăm.

— Constat pe mine însumi: ştiţi ce-am fotografiat în pădure, ştiţi că, la venire, am poposit aici...

— Suntem ai ţării ăşteia şi datoria noastră e să ştim totul.

— Veţi porni un război civil?

— Nu vă pot preconiza forma concretă, nu am dreptul.

— Din câte înţeleg, nu sunteţi cel mai mare.

— Ceea ce pot să vă precizez este că lucrurile se vor precipita mai repede decât cred ei, spuse el la fel de rece şi clar, fără a dovedi vreo ranchiună pentru remarca pe care o făcusem mai înainte.

Am încercat şi eu să mă molipsesc de la el; de rigoarea lui neimpresionabilă. Nu-l puteam privi chiar în faţă din pricina traumei pe care mi-o producea vederea cicatricei; îl judecam mai mult după glas şi după mîinile palide care exprimau chiar mai mult. L-am întrebat alegînd cuvintele:

— Dacă eu, indiferent ce sunt, ziarist cu statut de observator sau posibil prozelit al dumneavoastră, nu pot crede că cele două forţe care au luptat, pe care le-am văzut cum se înfruntau, deci nu pot crede că erau dirijate dintr-un singur centru, cu un singur interes, cum mă convingeţi de acest lucru?

Mă abţineam; mă obligam să nu las să mi se observe fervoarea cu care aşteptam răspunsul, să nu se vadă că eram tulburat de ideea asta, ci doar că nu eram convins de ea.

— Nu mi-e greu să răspund, rosti el simţind provocarea; de fapt, toţi puneţi întrebarea asta.

— Care toţi?

— Toţi cei ca dumneata. Adică oameni de bună credinţă, dar care au tot dreptul să fie suspicioşi cu noi. Au tot dreptul, repetă; trăim într-o atmosferă cât se poate de suspectă şi de suspicioasă. Tot dreptul.

— Adevărat; surpriza fetei cu motocicleta a fost destul de mare. Dacă veneam cu alt mijloc până aici, un mijloc mai comun, vreau să zic, mai puţin senzaţional ca plăcere, cum m-aţi fi reperat?

— Indiferent cum, dar sunteţi sigur că v-am fi reperat, nu-i aşa? răspunse el cu o întrebare triumfătoare.

— Asta da.

— Ei, fiţi, vă rog, tot atât de sigur că ştim exact care este situaţia în ţara noastră. Dacă ne răsculăm şi ne organizăm, o facem pentru că nu vrem să fim folosiţi ca poligon de experimentare a armelor pe care alţii le produc, cum s-a întîmplat până acum.

— Deci acesta ar fi un argument: poligon de încercare, am enumerat eu.

— Exact. E şi argumentul principal. Posedăm documente foarte palpabile: armament capturat de noi şi de la o tabără şi de la alta. Nu uitaţi că suntem cea de a treia forţă naţională, oprimată de ambele tabere care au fost până acum la putere şi, implicit, în luptă cu amîndouă. Ei bine, în ofensivele pe care le-am dat, am capturat şi noi armament. Avem strînse mostre pentru un muzeu pe care îl vom deschide cândva. Un muzeu al luptei împotriva agresiunii dinafară, împotriva acelora care vor să ne folosească şi să ne sacrifice pentru interesele lor şi oare va fi un apel viu adresat întregii omeniri agresate de marile puteri militare. Ei bine, armamentul pe care l-am capturat şi de la o tabără şi de la alta este de aceeaşi fabricaţie, de aceeaşi provenienţă.

— Poate fi vorba numai de nişte negustori buni, care au vîndut şi unora şi altora.

— Am capturat nu numai arme; am capturat şi instructori pentru mînuirea lor aparţinînd armatei marii puteri.

— Ar putea fi acelaşi lucru: o întreprindere care se respectă pune şi tehnicieni-instructori la dispoziţia cumpărătorului.

— Mai există încă un amănunt, preciză el fără să cedeze: pe unii i-au dotat cu o armă, iar pe alţii, exact cu antidotul, cu arma care-i dă replică celeilalte, care-i făcută ca s-o anihileze. Nu vi se pare curios?...

— Ba asta cred că da, începe să devină...

— Bineînţeles, când vom cuceri situaţia şi vom lua arhivele, vom intra noi şi-n posesia contractelor de livrare, a acordurilor semnate; prin

ele, demascarea va fi evidentă. Dar, şi până atunci, vă mai reţin numai cu un exemplu, care, desigur, vă va aminti de propria dumneavoastră activitate.

— Vă ascult.

— Vi s-au prezentat, desigur, de către purtătorul de cuvânt, de multe ori ştiri despre cartiere de locuinţe paşnica, bombardate de către "călăii aerului", nu?

— Bineînţeles; am şi fotografiat, am şi transmis; face parte dintre ororile cele mai elocvente.

— Dar v-aţi întrebat vreodată: cu acele avioane de precizie, cu bombe teleghidate la precizie şi care îşi fac o mîndrie sportivă din a bombarda numai obiective militare, după cum cer legile războiului, îşi permit să greşească? Este, în primul rînd, o descalificare pentru ei: trimit bomba
într-o direcţie şi ea ajunge în alta.

— Adevărat; nu-i plăcut pentru o armată să fie acuzată că bombardează cartiere paşnice.

— Şi nici n-are interes, dacă nu e vorba de represiune.

— Atunci?

— Este simplu: fabricantul cîştigă realizînd o gamă largă de produse: arma care atacă şi arma care o anihilează pe cea care atacă. Inteligenţa tehnică a unei armate constă din a avea sau a găsi cât mai repede antidotul. Experimentarea armei care atacă conduce la concluzii tehnice pentru arma cu care îi răspunzi...

— Parcă încep să înţeleg.

— Sunt convins; aveţi doar o minte logică şi lipsită de prejudecăţi. Lucrurile se petrec aşa: Pe aceleaşi căi obscure vine armament şi pentru unii şi pentru alţii. "Călăii aerului" sunt dotaţi cu tot ce presupune atacul lor, în vreme ce "eroii de la sol" au armele de apărare şi de atac împotriva celor din aer. De sus, bomba este direcţionată către un obiectiv militar. De jos, se încearcă armele puternice apte să-i abată direcţia. Abătîndu-i-se direcţia, ea nu mai distruge o instalaţie militară, ci

un cartier de oameni paşnici. Călăii sunt încă cei din aer şi nu cei de la sol, care i-au dat direcţia spre locul unde a ucis. Vă e clar?

— Înţeleg că luaţi apărarea celor din aer; adică pledaţi pentru a-i denumi călăi pe cei de la sol.

— Nicidecum. Şi aici, în nord, şi în sud, au fost bombardamente. Numai că, în vreme ce într-o parte unii erau călăii şi alţii eroii, în partea cealaltă era invers. Din păcate, numai victimele erau aceleaşi; concetăţeni de-ai noştri, oameni paşnici în numele cărora ne-am ridicat să luptăm pentru că nu mai putem suferi această teroare a "ajutorului" marii puteri. Nu mai vrem să fim poligon şi carne pentru experimente militare, asta e!... Şi, pentru prima oară, căpătă alt ton: Mă iertaţi dacă sunt ritos, dar vă vorbeşte un om aflat într-o luptă foarte dură.

— Luptaţi demult? s-a trezit reporterul din mine.

— Eu personal, da; şi mulţi alţii; nucleul de bază, adică. Luptăm încă de pe vremea fostului dictator. Acum ni s-au alăturat alte forţe, mult mai mari... Ca să vă daţi seama de situaţie: cicatricea asta era stigmatul închisorilor fostului dictator. Cel nou care a venit, folosindu-se şi de lupta noastră, ne-a declarat eroi. La începutul guvernării, acolo, în sud, cicatricea era un însemn de veteran. Acum, închisorile lui îi stigmatizează la fel pe cei prinşi, iar noi, cei care le avem mai demult, suntem hăituiţi.

— V-a trădat, deci, s-a folosit de dumneavoastră, şi apoi, v-a trădat.

— E mai complicat decât atât. Fiindcă nu e vorba de el, ci de marea putere. Ea l-a finanţat şi pe fostul dictator. Apoi l-a insinuat pe ăsta, ca să pornească lupta, să se declanşeze războiul civil, să-şi poată experimenta armele. Au creat, cu mijloacele propagandei, un curent de opinie democratică în jurul ăstuia, au făcut astfel ca unele forţe progresiste să i se alăture şi şi-au organizat

poligonul aşa cum le-a trebuit. L-au pus să se bată cu celălalt până când şi-au încheiat programul de cercetare şi de experimentare propus, dovedind omenirii calitatea armamentului lor. Acum au experimentul făcut şi tot un om de-al lor la putere. Ne lasă o vreme şi, dacă nu găsesc alt poligon mai bun, pornesc lupta invers într-o nouă rundă, cu o nouă mascaradă. Numai că suntem şi noi. Populaţia s-a lămurit, aşa că...

Îi priveam cicatricea, hidoasa cicatrice, la modul familiar. Nu mă mai deranja. Eram ca un acumulator care se încarcă, se încarcă.

16

Va să zică era un centru mic de unde se dirijau toate luptele. Dacă lucrurile stăteau astfel, atunci îl şi ştiam.

Am urcat până în vîrful colinei, pe treptele care duceau la biserică, am privit în jur şi am descoperit în zare ceea ce încăpăţînarea mea tot mai crispată ştia că trebuie să existe. Am descoperit, prin bogata vegetaţie de pe zare, donjoanele, sau foişoarele ce aduceau cu turlele bisericii din vechea piaţă a Münchenului.

Apoi am coborît liniştit, ca omul care a aprins o luminare şi mi-am văzut de cele lumeşti alegînd după pofti una dintre fetele care se roteau lent prin piaţă pe motocicletele abia ambalate. Am ales mult; n-aveam chef să dau din nou pesta vreo travestită.

De data asta, însă era autentică. Nu avea, neapărat un drum anume, ci. docilă, conducea în direcţia pe care gestica mea i-o sugera.

Apropierea de ea pe şaua aceea îngustă era pentru mine ca o beţie cruntă în care vrei să uiţi şi, mai rău îţi aminteşti. Iar când, peste trupul ei, am apucat eu manetele şi am năvălit printre

cordoanele care înconjurau fortul, mi-a devenit ca un fel de pavăză în faţa armelor pe care le îndreptau sentinelele spre mine.

— Ea nu e decât vehiculul, am strigat grupei de soldaţi care mă înconjura; daţi-i drumul şi duceţi-mă pe mine la general!

Dar n-am fost dus la general, ci la corpul de gardă unde actele mi-au fost examinate îndelung de către diverşi militari ca nişte mecanisme obişnuite cu discreţia şi cu secretele. Nişte mecanisme frumoase formate din băieţi din aceia solizi, bine hrăniţi, cu aluri sportive şi-o nepăsare inconştientă pe care le-o conferea, individual, sentimentul colectiv de mare putere. Roiau în jurul meu. Mă studiau, îmi luau date, sau nici nu le păsa de prezenţa mea, cam grobieni, cu ceasurile lor demodate şi pistoalele ultramoderne.

Apoi am fost condus într-o încăpere unde se afla un aparat, de radio demodat şi a venit un ofiţer la fel de tînăr, dar cu conştiinţa puterii şi mi-a explicat că, deîndată ce am pătruns acolo, trebuia să-mi facă o fişă completă care i se prezentă generalului. Dar el n-a completat decât un rînd, pe un carton foarte lung după care m-a băgat într-o sală ca de recrutare cu mulţi militari, la măsuţe mici care, fiecare, îmi mai completa un rînd. Mă măsurau, mă cîntăreau, îmi cercetau pupilele, îmi înregistrau dentiţia, amprentele, îmi luau sînge pentru analize sau mă treceau prin diverse mecanisme şi aparate care-mi măsurau craniul, mandibula, umerii, bazinul, oasele mîinilor şi ale picioarelor, tensiunea arterială şi fundul de ochi, pentru ca apoi să mi se facă o serie de radiografii, cardiograme, encefalograme şi să fiu poftit sau, mai bine-zis, dus la o baie de raze pentru decontaminarea de nu ştiu ce. La urmă, am ajuns într-o cămară ciudată unde simţeam că sunt fotografiat sau studiat cu nişte mijloace neobişnuite. Am revenit *în* camera cu radioul demodat unde ofiţerul a apreciat cele înregistrate şi

m-a lăsat să aştept fără să spună nimic. A plecat cu fişa şi nici n-a mai venit. Cândva, a apărut o altă figură sportivă, bine hrănită şi inconştientă, care m-a condus pe mai multe coridoare până la o încăpere care avea, în sfîrşit, aspect de sală de aşteptare şi nimic altceva. M-a lăsat singur neomiţînd să încuie uşa pe dinafară. După ce m-am obişnuit cu ambianţa, am simţit, mai bine-zis am început să simt existenţa unor unde, unor raze, unor particule emise şi a unor cîmpuri ce mă înconjurau, spionîndu-mă, cercetîndu-mă sau, pur şi simplu, continuînd investigaţiile în legătură cu persoana mea.

Când m-a primit generalul, cred că eram fişat în cele mai mici amănunte. I-am şi spus-o, cu toate că el mima foarte multă inocenţă:

— Ce faci? Bine-ai venit! Eşti de mult aici?

— De atâta timp cât trebuie ca să mi se facă fişa completă.

— Chiar aşa? se miră el zîmbind cu strălucirea moartă a dinţilor săi falşi.

— S-a lucrat la mine de parcă aş fi fost încorporat!

— Ei, rutina, dragul meu, ce vrei! Milităria ştii că e un summum de rutine! spuse el foarte detaşat şi din afara lucrurilor, luîndu-mă şi după umeri:

— Hai să ieşim aici, în grădină; o să-ţi facă plăcere.

Plăcere?!... Dumnezeule! M-a cuprins ameţeala. Era o grădină mică, pătrată, spre care dădeau uşile deschise ale salonului, plină cu tije mari, verzi, portocalii, violacee, da: verzi, portocalii, violacee! Verde, portocaliu, violet, în acea fascinaţie miraculoasă a unor parfumuri necunoscute mirosului nostru creştea iarba dinosaurilor. Autentică, iarba dinosaurilor. Cărnoasă, aspră la pipăit şi schimbîn-du-şi culorile la atingere.

— E iarba... Iarba care nu credeam că există! am exclamat către generalul care surîdea aşteptîndu-se la o asemenea reacţie.

— Da, e iarba; iarba care eu ştiu că există! spuse el mîndru... O doreai, o căutai, nu-i aşa? Câte investigaţii n-ai făcut ca să ştii dacă e adevărată sau nu!

Am devenit deodată trist; trist şi nepăsător; i-am spus-o de la obraz.

— N-ar trebui să-mi amintiţi că am fost în permanenţă urmărit, spionat, controlat!

— Dragul meu, mă linişti el fără să pară deloc deranjat, dar dumneata mai ai superstiţia asta cu urmăritul, ca începătorii?!

— Dacă am simţit în permanenţă oameni pe urmele mele cum să n-am?! am protestat.

— Vai! se arătă el dezamăgit ca de-o copilărie; chiar mai eşti naiv ca să faci caz de aşa ceva?... Păi, în viaţa noastră contemporană, urmărirea, spionarea, aflarea de amănunte în plus a devenit o formă normală a existenţei; numai cel neadaptat se mai poate formaliza!... Noi, oamenii normali, ar trebui s-o privim ca pe ceva firesc şi să nu-i dăm mai mare atenţie decât oricărui alt act birocratic. E o birocraţie, o rutină, o obişnuinţă cu rezultatele ei practice, tot aşa cum pentru alte nevoi există vaccinarea. Ca orice rutină socială n-are cum să te deranjeze; o iei ca atare!

Şi-mi vorbea cu un asemenea ton consolator, încât aproape că-i simţeam dispreţul pentru reacţiile mele înapoiate. Mă simţeam umilit şi nu mi-a mai păsat de introducere:

— Păi dacă-i aşa, de ce-a fost nevoie acolo, în sud, de toată minciuna cu iarba asta, de vopsitul ferestrelor, de toţi cei care făceau pe niznaiul în legătură cu recepţia la care aţi adus iarbă din asta?

— Vezi, vezi, sări el bucuros, ca şi cum i-aş fi făcut cel mai mare cadou amintindu-i: tot rutina, tot birocraţia.

— Ce-are a face birocraţia cu iarba dinosaurilor! am spus eu bosumflat, jucându-mă cu firele ei.

— Are! Exclamaţia lui sună de o veselie aparte.

Şi figura îi era alta: oarecum transportată, luminată de-o încîntare sau un mister. Şi deodată îl văzui tăvălindu-se în iarbă, mîngîindu-şi faţa cu firele ei, ca un căţeluş.

— Vino aici! mă îndemnă. Fă ca mine! Te tratez cu cea mai scumpă plăcere din viaţa noastră. Suntem singurii oameni care ne permitem să ne tăvălim în iarba asta care supravieţuieşte peste ere! E singurul loc din lume unde se mai găseşte, dar numai eu îmi permit să fac lucrul ăsta. Aborigenii ştiu că e ceva sfînt şi nu îndrăznesc să se atingă de ea! Se ridică, se scutură ca după un duş plăcut şi binemeritat; îmi făcu semn şi ne aşezarăm în fotolii. Apoi, arătînd porţiunile turtite, devastate de tăvălitul nostru, exclamă: Asta e fericirea, sentimentul superiorităţii; sunt singurul om de pe lume care îmi permit să mă tăvălesc în iarba din care, fiecare fir, ar fi o avere! Toate privaţiunile pe care le-am suferit în viaţă au fost pentru asta: Să am ceva ce n-are nimeni; nimeni, mă înţelegi?!

— Vă înţeleg! Vă înţeleg şi vă admir ca pe orice om care şi-a realizat summumul visului în viată. Dar tot nu înţeleg povestea cu vopsitul geamurilor de dincolo, deîndată ce iarba există într-adevăr.

— Ei, dragul meu, mi se destăinui el părinteşte, oamenii sunt răi, invidioşi; cineva m-a reclamat superiorilor mei şi a trebuit să şterg urmele.

— V-a reclamat?

— Ce, nu ştii că oamenii sunt răi şi invidioşi; că la fiecare pas există unul care ar vrea să-ţi ia locul!

— V-au prins slăbiciunea, am aruncat eu, într-o doară, o vorbă care putea să provoace.

— Exact; asta e! Au încercat să se folosească de slăbiciunea mea ca să mă lucreze şi m-au reclamat. Dispoziţia a fost categorică: ştergi orice urmă de iarba dinosaurilor din sud, unde nu există. Şi am şters-o.

— Putea fi vreun indiciu strategic? am avansat eu cu oarecare prudenţă.

— Ei, pe naiba; parcă lumea nu ştie!... Lucrătură, dragă, lucrătură... Şi, aşezîndu-se mai bine pe scaun, preciză; Acum, că ne aflăm atât de aproape din toate punctele de vedere e chiar bine să ştii cine-mi sunt duşmanii, mai bine-zis concurenţii care mă lucrează faţă de conducerea noastră. Ai să-i afli! Sunt slabi dacă s-au pretat la un asemenea joc!

— Slabi! am confirmat şi eu.

— Toată lumea ştie patima mea cu această iarbă, aşa că nu era un secret, continuă el. Ce-am făcut în plus? Cum locuiam când aici, când acolo, am vrut să-mi creez aceeaşi ambianţă şi am transportat câteva vase în sud; asta a fost tot. Ei imediat m-au reclamat: că se va afla astfel faptul că eu circul de la un front la altul, deoarece iarba dinosaurilor nu creşte decât aici; văzută dincolo, poate isca întrebarea cum a fost adusă şi, astfel, trezim unele deducţii de natură strategică... Prostii! Parcă lumea care trebuie să ştie nu ştie!... Au vrut să mă lucreze, dar nu le-a mers! Am şters orice urmă. Orice urmă!

— În afară de asta!

Am scos portofelul şi am căutat firul presat. Dar nu l-a impresionat cu nimic:

— Au mai făcut-o şi alţii. Dar nu scrie pe fir că-i cules dincolo, în sud!

Eu i-l plimbam totuşi prin faţă, ca să am răgazul pentru ceea ce-mi încolţise în minte. Răgazul de a calcula sau a deduce. A deduce totul din constatarea simplă că generalul avea, în timpul războiului, o locuinţă aici, în nord şi una acolo, în sud, pe care le voia identice, chiar dacă condiţiile de climă erau altele. Evident: avea dreptate omul cu cicatrice vorbindu-mi despre un centru unic ce dirija ambele tabere aflate în război. L-am atacat de-a dreptul:

— Sunteţi mulţumiţi de rezultatele experimentării armamentului?

Şi el a priceput. Nu mai *avea* veselia cinică de mai înainte, cina îmi vorbea despre cele două locuinţe:

— Asta vei afla mai tîrziu. Deocamdată cred că ai făcut bine venind aici. Ţi-am putut face fişa ca s-o înaintez superiorilor mei. După ce informez, vă logodiţi şi, când primim aprobarea, vă şi căsătoriţi.

— Cum?

Am rămas cu gura căscată şi cu un nod în gît. Un nod mare, ca un şomoiog din iarba aceea care începea să miroasă urît; pentru mine mirosea din ce în ce mai urît.

Dar el era foarte tranşant şi convins:

— Nu-ţi face probleme pentru faptul că ai scris articolul acela împotriva noastră; voi explica la centru că a fost cu acordul meu, tocmai ca să ne derutăm inamicii. Ce să-i faci, i-am promis Cristinei că aşa voi face şi eu mă ţin de cuvânt!

— I-aţi promis Cristinei?

— Bineînţeles! Nu ţi-a spus?

Deruta mea se concretiza într-un sentiment de opoziţie tot mai acut; într-un instinct de opoziţie care mă făcea să strig.

— Dar... mi-am auzit eu vocea gîtuită, dar nu se poate!...

— Ce nu se poate? Dragă, nu fi copil! mă îmbărbătă el. La mine totul se poate, când mi-am dat eu acordul, orice se poate!

— Nu se poate, am repetat eu şi, cine ştie de ce, am pomenit deodată lucrul cel grav: Nu se poate să nu vă daţi seama că trăiţi foarte înapoiat, foarte demodat, că folosiţi bunurile care erau moderne pentru bunicii noştri, fiindcă toată tehnica v-o absoarbe...

Înţelegîndu-mă, el deveni foarte grav; chiar solemn. Mă măsură cu un aer dispreţuitor şi-mi spuse fără menajamente, ca unuia care trebuia pus la punct:

— Din punctul acesta de vedere, va mai trebui să înveţi; va trebui să aprofundezi preceptele

noastre de viată. Sunt precepte cu care nu ne jucăm şi orice încercare de a le eluda se pedepseşte grav la noi. Da, da, confirmă el cu glas de amenințare: Ce, crezi că ne-ar veni greu să dezvoltăm industria lucrurilor frivole, să avem şi noi toate fleacurile cu care se mîndreşie omenirea?! Dar ar însemna un pas înapoi, un grav pas înapoi, după ce zeci de ani am investit totul ca să fim puternici, ca să avem armele cele mai temute! Nu, nu; e un precept categoric de la care nu ne abatem chiar dacă, la modul superficial, s-ar putea spune că oamenii noştri o duc mai greu. Să fim serioşi: nu poate s-o ducă greu cel care ştie că e puternic

— Ba poate. Ba pooaaateeee!

Striga toată fiinţa mea.

Dar striga degeaba. N-o auzea nimeni în grădina aceea cu iarba care-mi provoca numai silă.

17

În smocking alb, Jesus arăta dumnezeieşte. Îl purta cu atâta distincţie, încât nu se putea face nici o legătură cu uniforma lui jegoasă.

— Eşti cea mai distinsă figură de pe pământ, i-am spus provocator, numai ca să-l aud răspunzîndu-mî şi să-mi dau seama, după invectivă, că e el:

— Hereje, nu uita că am fost cîntăreţ de bar şi că asta era haina mea obişnuită.

— Ciudat! am zis, dar nu ca să-l tachinez, ci pentru că, într-adevăr, totul era ciudat în seara aceea; simţeam că se petrecea ceva cu mine şi nu-mi dădeam seama ce. Dar mai ales simţeam că urma să se petreacă încă ceva cu mine şi tot nu-mi dădeam seama ce anume.

Cu barbă neagră, tunsă puţin şi pieptănată frumos, cu haina albă, ale cărei revere de mătase parcă erau făcute înadins ca să se aşeze pe ele

contrastul bărbii, cu pantaloni negri, al căror lampas dădea paşilor săi o distincţie de neînchipuit, Jesus era surpriza serii. Cînta tulburător, dansa ca un rege tînăr şi mai avea vreme să-şi dezvolte teoria cu "nu sunt timpurile apte pentru a cînta; cîntecul te moleşeşte şi te face să uiţi de luptă".

Cristina era şi ea demnă de invidiat, nu numai de către Maria, care-i spunea asta în faţă şi fără rezerve, dar de toată lumea bună care participa la o petrecere oarecum bizară în sala fastuoasă cu ornamente de stucărie în formă de scoici şi candelabre filtrîndu-şi lumina prin sideful aparţinînd chiar unor scoici şlefuite. Dansa cu Jesus şi programul lor nu era cu nimic mai prejos decât al oricăror profesionişti. Lumea îi aplauda, îi ovaţiona. Până şi francezul, cu tristeţea lui gravă, neiertătoare, avea ceva îngăduitor.

— Bravo, bătrîne; meriţi să fii felicitat, mi-a spus el fără să-şi schimbe expresia neplăcută care-mi amintea de altceva; e o foarte bună colegă şi, pe deasupra, dansează dumnezeieşte.

— Cam ţeapăn, am protestat eu; cred că are prea multă şcoală clasică.

— Eu cred că e un stil dorit de ea; tocmai asta îi dă originalitate, spuse el cu toată seriozitatea.

— Nu e stil, dragă, e instinct; instinct soldăţesc. E bărbătoasă, nu vezi? Nu se lasă condusă!

Da fapt am rămas şi eu ceva mai atent la propria-mi remarcă: avea ceva foarte adevărat în ea. Şi, pentru că, dintr-o politeţe la fel de gravă şi circumspectă, francezul o ţinea pe a lui, l-am luat la braţ şi ne-am dus la general să ne arbitreze.

Înconjurat de atenţia tuturor, acesta era oarecum îngîndurat şi mi-a zîmbit cu o prietenie tristă: "Ai răbdare!" I l-am prezentat pe francez şi i-am expus dilema noastră: Cristina se lăsa sau nu condusă în dans. Era un stil sau un instinct?

Generalul a privit dansul cu ochi de specialist şi mi-a pus mîna pe braţ într-un gest familiar:

— Tu ai vorbit de instinct, nu-i aşa?

— Da, eu...

Îşi dădu seama de intimidarea mea faţă de acel atît de sincer "tu" cu care mi se adresa şi, aşezîndu-şi palma cu mai multă intimitate, mă linişti:

— Trebuie să te obişnuieşti cu faptul că-mi eşti unul dintre cei mai apropiaţi. Sper, chiar, să-ţi fac o surpriză până la sfîrşitul serii... Pentru ca să revină la tonul de mai înainte: De instinct este vorba! Instinctul o face să danseze astfel, nelăsîndu-se condusă, ci impunîndu-şi personalitatea.

— Dar personalitatea femeii constă tocmai în a se lăsa condusă! ripostă francezul cu tonul său grav şi precriză: Cel puţin în dans...

— Aveţi perfectă dreptate, se întoarse surîzător, înţelegător şi superior, către el, generalul; aşa se petrec lucrurile cu femeia obişnuită. Dar eu am educat şi am format în fiica mea ceea ce mi s-a părut mai necesar pentru epoca pe oare o trăim. Există o serie de metode ce aparţin numai ştiinţei noastre, care ne dau posibilitatea să dezvoltăm la copii anumite calităţi, direcţionîndu-i spre ce are nevoie o mare naţiune ca a noastră.

— Am auzit, spuse francezul sec; faceţi şi un fel de experimente cum se proceda la Auschwitz.

— Ei, "Auschwitz"! reacţionă neplăcut generalul. Aşa spun denigratorii noştri. Facem experimente ştiinţifice pur şi simplu şi suntem destul de avansaţi. Omul, încă de când apare sub formă de fetus, poate fi dirijat în dezvoltarea anumitor calităţi şi atenuarea altora. De aici, tonusul generaţiei tinere de la noi. Şi nu uitaţi că, de când s-a născut fiica mea, lucrurile au progresat.

— Cum, şi nu lăsaţi omul să se dezvolte, să se afirme, aşa cum s-a născut?

Întrebarea plîngăreaţă era a mea, chiar a mea. Mi-era silă de mine că făceam revoltă în genunchi,

dar asta era situaţia.

— O putere ca a noastră, dragul meu, îmi răspunse el părinteşte în vreme ce mie-mi treceau prin minte chipurile băieţilor acelora tineri, bine hrăniţi şi cam inconştienţi pe care-i văzusem la fort, o putere ca a noastră nu se mulţumeşte cu personalităţi născute şi formate haotic, după cum are chef natura. Noi avem nevoie de luptători, de oameni care să ştie să conducă destinele altora.

— Dumneavoastră, care sunteţi un poet, spuneţi asta? Păi ce-i mai frumos decât diversitatea în care natura cizelează fiecare exemplar uman? Sunteţi un poet şi nu puteţi să nu înţelegeţi asta!

Îmi veni în ajutor francezul, cu logica lui riguroasă şi neiertătoare:

— Nu trebuie să te cramponezi de prejudecăţi; poezia are o altfel de puritate decât etica. Nu uita că despre superbul Villon se spune c-a fost un bandit în viaţa de toate zilele!

— Bine, dar să iei exemplare umane şi să le înseriezi anihilîndu-le ce are mai colorat şi mai imaginativ personalitatea lor, numai pentru că ai nevoie de o anumită categorie de fiinţe! am protestat eu.

Cu tact, generalul găsi formula de a pune punct discuţiei acesteia care se silea să arate că nu-i convine:

— Ia-o la dans pe Cristina şi-ai să vezi că lucrurile nu stau aşa. Cu tine se va lăsa şi condusă, va avea şi personalitate.

Francezul m-a condus, ca un prieten sobru ce te ajută pe ultimul drum:

— Ce te formalizezi? Se ştie că sunt retrograzi, mă consolă el.

— Retrograzi, dar puternici; domină omenirea! i-am strigat eu cu disperare, ca şi cum mă aruncam în dans fără voia mea.

Cristina era atât de caldă şi de drăgăstoasă, încit mă îngrozea.

— Ce surpriză vrea să ne facă tatăl tău în seara asta? am întrebat-o fără ocoliş.

— E nervos, nu-i aşa? l-a compătimit ea.

— Ce surpriză vrea să ne facă?! am insistat.

Ea m-a sărutat lung, mîngîietor, tulburîndu-mă în întregime şi făcându-mă să-mi dau seama că, întoarsă din misiune cu câteva ceasuri mai înainte, nici nu avusese vreme să treacă pe la mine.

— Ce surpriză? am întrebat pentru a treia oară, moale, cedînd.

— Tata, începu ea dansîndu-mă uşor, ar vrea să anunţe în seara asta logodna noastră.

— Logodna noastră?

— Da, continuă ea foarte firesc, nici măcar dîndu-şi seama că eu am simţit nevoia să rostesc ca un protest:

— Dar...

— Dar, îmi luă ea vorba din gură, nu vine răspunsul de la cei de sus, din ţară, adică... Nu, nu fi îngrijorat, mă consolă ea din nou, dansîndu-mă uşor, cu grijă, tata a trimis toate formele tale şi are un prieten bun chiar la cabinetul suprem. I-a promis că se va ocupa personal şi, cât de tîrziu, ne va da vestea chiar în seara asta.

— Dar... pe mine m-aţi întrebat?! am găsit eu ultima resursă de curaj şi energie. Pe mine, cel în cauză, m-aţi întrebat?!

Atunci am recunoscut la Cristina tot ce este mai caracteristic femeii ca permanenţă psihologică, tot ce nu reuşise "educaţia" şi "direcţionarea" tatălui ei să-i inhibe. S-a aşezat moale pe un fotoliu de pai în spatele unei coloane, şi-a început să plîngă făcându-mi prima scenă conjugală:

— Cum, dar eu nu sunt în cauză?!...

Era atât de tristă şi trăia drama cu atâta inconştienţă feminină încât, pur şi simplu, m-a intimidat, m-a tulburat, m-a bulversat şi m-a făcut să vorbesc prosteşte ca şi cum mi-aş fi cerut scuze:

— Cristina, dar ştii că te iubesc; nu trebuia să-mi forţaţi mina, poate că aş fi avut iniţiativa chiar

eu; nu aşa, însă; nu cu metode din astea, nu cu măsurători şi teste electronice trimise la ştabii lui taică-tău, nu cu...

Reacţia ei nu avu în continuare nimic din spartanismul cu ale cărui metode ştiinţifice se lăuda generalul, ci dezvoltă din plin tot ce are mai duios mahalaua în melodrama pe care o joacă o femeie:

— Tu nu mă iubeeeeşti; tu nu m-ai iubiiiit niciodaaaată! smiorcăi ea total lipsită de demnitate.

Ceea ce, contactînd exact sentimentul similar din mine, mă topi pur şi simplu:

— Cristina, cum poţi spune una ca asta?! Cristina, tu ştii prea bine cât te iubesc! Cristina, eu însumi m-am gândit să te cer în căsătorie. Cristina, numai că mai era...

— Ce mai era?... Întrebă ea renunţînd la lacrimi şi căpătînd o curiozitate foarte materială.

— Era problema dezintoxicării tale! i-am spus-o de-a dreptul. Trebuia să te trec printr-o carantină, să-ţi şterg toate tarele pe care ţi le-a lăsat viaţa prin regimentele tatălui tău, să-ţi extirp toată simţirea militaristă, să te redau unei gîndiri şi unei simţiri normale, cum au oamenii de rînd, în afara armamentelor şi a puterii, fără mişcări soldăţeşti şi ordine executate orbeşte. Voiam mai întîi să fac om din tine, Cristina, şi apoi să fii soţia mea!

Mă sărută lung şi înrobitor, reapărîndu-i deodată toate trăsăturile cu care se mîndrea tatăl ei. Îşi şterse urmele de lacrimi, ridică fruntea înseninată şi-mi spuse clar:

— Sunt fericită; într-adevăr, mă iubeşti. Ştiu ce voi face: voi juca un renghi tatii, de acord?

— De acord, am bîiguit eu cu oarecare speranţă.

— Bun, mă luă de mînă cu hotărîre; el va anunţa logodna, deoarece doar dezlegarea aceasta o va avea de la şefii lui, iar noi vom spune că nu-i vorba de aşa ceva, ci de căsătorie în toată legea. Vrei?

Şi-mi zîmbea atît de cuceritor, încât de-abia am îndrăznit să bîigui:

— Cristina, nu se poate!...

— Ba se poate! proclamă ea fără să-i pese de mine. Se poate prea bine, Cornelius; nu vor putea fi împotrivă; am ţinut secret şi pentru tine, dar avem un copil. Da sunt cel puţin în două luni! Ce zici? Le-am jucat festa!

— Festa? Cui?!...

— Cum "cui"? Lor!... Păi ştii cât ar fi durat altfel verificarea şi acceptarea ta?

Eram atât de îngrozit, atât de lovit, atât de turtit de exuberanţa ei binevoitoare, încât a trebuit să fac un mare efort ca să mă adun cât de cât:

— Cristina? Vrei să spui că tu, tu ai un copil cu mine?

— Da, iubitule; ţi-am spus! Şi fără permisiunea celor care...

Era atât de candidă, atât de sigură încât n-am mai putut pune decât stupida întrebare:

— Şi tatăl tău ştie?

— Bineînţeles. Tot i s-ar fi raportat; aşa că, fiindu-mi într-adevăr prieten, n-am vrut să-l supăr cu asta şi i-am spus eu.

— Şi el? El ce-a zis? am întrebat tîmpeşte, ca şi cum eu n-aş fi existat.

— Ce să zică? A luat măsurile ca să i se aplice cele mai bune tratamente, să aibă nepot demn de armata pe care o conduce!

Am văzut balul, am văzut petrecerea, am văzut candelabrele, am văzut totul când pe faţă, când pe dos, când de sus, când de jos, când colorat, când negru, când nu mai Ştiu cum...

Luam în mintea mea o hotărîre; desigur, o hotărîre de care nu-mi dădeam seama încă, dar o luam. Ca să cîştig timp, m-am trezit rîzînd prosteşte şi întrebînd:

— Cum adică: acolo, în pîntecul tău, se află un făt care-mi aparţine şi asupra căruia tatăl tău şi-a şi început tratamentul?

— Da! a rostit ea mîndră şi inocentă ca-n faţa ofiţerului stării civile.

— Atunci du-te sus; du-te imediat sus, în camera mea! i-a poruncit hotărîrea care se năştea în mine.

Şi ea a simţit-o; a simţit categoricul din acea hotărîre născută în mine. Şi-a apucat trena rochiei de seară pe care o purta cu aer princiar, a luat liftul şi s-a dus.

— Dezbracă-te! i-am spus când am ajuns şi eu în cameră.

S-a dezbrăcat şi m-a îmbrăţişat cu braţe moi, duioase, pregătite pentru un mare amor; o nemaipomenită împreunare plină de chemările amândurora.

Eu aveam, însă, o singură grijă: S-o lovesc de prima dată atât de bine, încât nici una din celelalte lovituri să n-o mai doară.

Şi am reuşit. Cu acea încordare pe care ţi-o dă starea în care eşti obligat să iei repede decizii vitale, am reuşit. I-am luat cunoştinţa şi apoi am început să lovesc, să lovesc, să lovesc şi să fac tot ceea ce poate face un tată disperat când vrea să scape de fătul asupra căruia şi-a început aplicarea concepţiilor lui, un om ca generalul. Intuiam crima şi o doream. Mai bine criminal decât prins în capcana lor!... Loveam, loveam cu sete, dar nu în biata femeie din faţa mea, ci în capcană!...

Era nevoia de-a şti exact că din sămînţa mea nu va ieşi niciodată un specimen de-al lor!

Când m-am liniştit, am trecut în vîrful degetelor peste lacul de sînge, am luat frumoasa rochie cu trenă, am aruncat-o deasupra Cristinei şi i-am privit dantelele cum se vopseau din culoarea sângelui.

Apoi am coborît calm jos, am traversat întreaga recepţie, m-am oprit în faţa generalului şi i-am spus fără tremur în glas:

— Fiica dumneavoastră e moartă în camera mea. Chemaţi, pentru ea, ce credeţi de cuviinţă, iar

pentru mine, poliţia.

SFÎRŞITUL PĂRŢII A PATRA

Partea a cincea
sau
epilogul:

ÎNCHISOAREA

1

— Domnule, nu te juca cu mine şi cu nervii mei, vino aici, mai aproape de gratii, şi răspunde-mi!

— Nu vă supăraţi, nu avem voie să stăm de vorbă cu deţinuţii.

— Domnule, ţi-am spus, nu te juca nu nervii mei, dumneata eşti Haiu, m-ai urmărit în toată viaţa mea de aici, ai fost plutonier-comandant pe aeroport, ai fost director adjunct la hotel, ai fost ghid-însoţitor în marş, acum îmi eşti temnicier aici, nu-i aşa?

— Nu vă supăraţi, nu avem voie să stăm de vorbă cu deţinuţii.

— Domnule, nu fi nebun, că mă sinucid şi-ţi fac un pocinog mai mare; vei fi pedepsit că nu m-ai supravegheat.

— Asta vă rog să n-o faceţi.

— Aha! vreţi să mă păstraţi până la proces; vreţi proces spectaculos ca să arătaţi marii puteri cât îi sunteţi de aserviţi!

— Nu vă supăraţi, nu avem voie să...

— Nu ai voie, dar stai! Nu te lasă conştiinţa să pleci. Haiu, lepădătură, hai, spune o vorbă ca

lumea!

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— Dar recunoşti că eşti Haiu, nu-i aşa?

— Sunt gardianul dumneavoastră, atâta tot.

— Spune-mi un lucru; în şoaptă, hai, că nu ne-aude nimeni, şobolanii ăştia de apă sunt surzi; hai, spune-mi; nu-i aşa că ea trăieşte, nu-i aşa că, până la urmă, au salvat-o?

— Nu avem voie să stăm de vorbă cu deţinuţii.

— Mulţumesc, ţi-am văzut privirile, eşti un băiat bun, Haiu. Am vrut odată să te omor, dar o făceam degeaba; va să zică ea trăieşte.... Sigur că trăieşte; nu se putea să nu trăiască!... Important era să nu se nască monstrul. Mă înţelegi, Haiu: să nu se nască monstrul proiectat de general.

— Şi de ce să nu se nască monstrul proiectat de general? Da unde ştii că ceea ce proiectase generalul era un monstru?

— Aha, vorbeşti acuma; te interesează; nu-ţi mai este interzis!...

— Nu-mi este; cum o să-mi fie interzis, când eu sunt procurorul însărcinat cu ancheta dumneavoastră!

— Procurorul?... Nu-i adevărat, eşti Haiu, ce, nu te cunosc eu!... E drept. Începerea asta... Va să zică m-aţi adus din celulă aici!... Adevărat: e şi un birou, nu mai e patul acela aici!... Dar dumneata eşti Haiu. Nu vezi ce mîini scurte ai; şi ce obraz pătrat!... A, pardon, pardon... acum văd că aveţi ochelari; şi păreţi mai distins... Sunteţi purtătorul de cuvânt. Haiu înseamnă că a rămas afară; m-a adus numai până aici şi a rămas afară. Sunteţi purtătorul de cuvânt!

— Sunt procurorul însărcinat cu anchetarea dumneavoastră.

— Degeaba tonul acesta ritos; sunteţi purtătorul de cuvânt, vă recunosc prea bine; mi-aţi servit mereu ştiri despre modul cum călăii aerului bombardează cartiere de locuinţe paşnice, mi-aţi...

— Sunt procurorul însărcinat cu anchetarea dumneavoastră: scurt! Vă rog să-mi răspundeţi la întrebări.

— Mă rog, puteţi fi şi procuror; dacă-mi amintesc bine, când v-am cunoscut prima dată, eraţi popă, de ce n-aţi fi acum şi procuror!

— Vă rog să-mi răspundeţi 1a întrebări.

— Răspund la orice vreţi, dacă-mi spuneţi un lucru?

— Care?

— Nu-i aşa că ea, ea trăieşte?

— Aveţi dreptate: trăieşte. A fost salvată. Cu mari eforturi a fost salvată.

— Dumnezeule!

— Vă rog fără alte manifestări! Acum răspundeţi-mi la întrebări.

— Vă răspund, cum să nu vă răspund! Dacă ea trăieşte dacă am reuşit să n-o omor vă răspund la orice!

— Nu vă bucuraţi, omucidere tot aţi făcut; ştiţi prea bine.

— Nu mă interesează, monstrul nu mă interesează; m-ar fi interesat numai dacă ar fi existat şi ar fi putut impieta asupra mea. Încercările de a rectifica lumea după nevoile lor criminale nu mă interesează!

— Vă rog, aţi spus că răspundeţi la întrebări.

— Răspund, bineînţeles că răspund, cum sa nu răspund când ei vor să schimbe natura umană!... Da, acesta este răspunsul meu. Şi am sa vă spun încă ceva: La tot ce mă întrebaţi, am să vă spun că nu există nimic mai categoric pe lume decât fiinţa noastră aşa cum e ea, cu defectele ei, cu neajunsurile ei; dar pentru că nu există cineva dinafară ca să ne judece, pentru că aprecierea ne-o putem da numai noi înşine, după slăbiciunile noastre, fiinţa omenească e superbă şi n-are nimeni voie s-o schimba!

— Un moment, un moment... După câte înţeleg, aceasta este depoziţia dumneavoastră de inculpat,

da?

— Luaţi-o cum vreţi, e tot ce am de spus.

— Bun, o iau ca atare şi, la dosar, o voi considera drept interogatoriu. Trebuie să terminăm repede; vă ascult.

— Ce fac ei? Vă întreb: ce fac ei?!

— Nu mă întrebaţi; eu iau interogatoriul. Dumneavoastră depuneţi.

— Depun; iată că depun! Notaţi, vă rog: Sceleraţii ăştia, de dragul comerţului lor cu armament, vor să schimbe structura fiinţei umane, să-i anihileze unele trăsături şi să-i dezvolte altele, cele strict legate de tăinuirea armamentului, ca şi cum omul ar fi un mic apendice al maşinii de război. Şi-au nenorocit, în primul rînd, propria lor populaţie, făcând-o ca, la un asemenea nivel de dezvoltare a tehnicii, să fie un popor înapoiat, ducând un mod de viaţă retrograd, folosind bunuri demodate de mai multe zeci de ani, adică mulţumindu-se cu ceea ce era valabil acum jumătate de secol. Pricepeţi dumneavoastră?... Ştiu, cunosc lecţia: nu vă întreb; e numai o exclamaţie a mea!... Pricepeţi dumneavoastră: omul, care e veşnic în căutare de nou, pofticios după nou, apucător şi pedant chiar în materie de nou, s-a resemnat la ei; nu cere nimic de la industrie, se lasă dominat de obsesia fără de rost a fabricării de arme, nu vrea nimic pentru el, nimic din ce-l stimulează şi-l duce înainte, fiindcă i se inoculează doar pofta de război şi ideea de război! Asta, la ei acasă. În alte părţi ale lumii, aţi văzut: Vin şi distrug pentru că au nevoie de poligoane unde să-şi încerce armele şi să-şi demonstreze superioritatea. Vin înapoiaţi, rămaşi în urmă cu o jumătate de secol din punctul de vedere al nivelului lor de trai, şi o fac pe civilizatorii, trăgîndu-i şi pe alţii înapoi. Ei bine, faţă de această infamie eu protestez!

— Protestaţi? Să notez motivul.

— Protestez faţă de mutilarea la care ei supun fiinţa umană.

— Aveţi probe?

— Luaţi oricare om din generaţia tînără de la ei şi veţi vedea că i s-au lăsat doar capacităţile de a mînui maşinile de război. Sau, mă rog, de a le fabrica.

— Arată bine aceşti tineri; nu cred că aţi avea cîştig de cauză dacă aducem cîţiva dintre ei în faţa instanţei.

— Domnule procuror, Toulouse Lautrec era un estropiat din punct de vedere fizic, ca să nu vă mai amintesc faptul că Homer era orb! Spartanii, după preceptele lor, i-ar fi ucis din faşă. Şi totuşi, milioane de oameni în aparenţă întregi, buni de a fi soldaţi, n-au valorat cât ei. Asta-i crima: Să vrei numai un anumit lucru de la fiinţa umană când ea e făcută să se desăvîrşească atât de divers! Fiecare fiinţă se dezvoltă în felul ei, şi nu există plăcere omenească mai mare decât să trăiască surprizele pe care i le poate da propria ei afirmare, scormonitoarea dorinţă de a mai înfrumuseţa cu ceva lumea. Dacă n-ar fi pierit iarba asta a dinosaurilor, care se mai află doar la dumneavoastră pe insulă, poate că lumea animală s-ar fi dezvoltat altfel, inteligenţa ar fi căpătat alte forme şi fiinţa ideală ar fi fost ceva ce s-ar fi tras din dinosauri, nu din maimuţă. Criteriile etice şi estetice poate că ar fi fost altele. Dar, deîndată ce hazardul, haosul sau cosmosul ne-a adus pe noi în prim-plan, nimeni nu are voie să ne schimbe. Fiecare fiinţă se dezvoltă în felul ei aflînd cât mai multe lucruri despre lumea înconjurătoare. Ce drept au ei să ne dirijeze evoluţia, supunîndu-ne unor tratamente care ne anihilează unele instincte?... Ce drept au să ne bage pe gît informaţiile lor despre lume, pentru a ne da o imagine eronată în legătură cu viaţa politică sau socială şi de ce nu ne lasă să aflăm noi adevărurile, aşa cum se întîmplă?... Ce drept au ca să ne

conducă numai spre situaţia de a le cumpăra armele, când noi poate vrem să cumpărăm banane sau parfumuri?!

— Îi acuzaţi, deci?

— Da, îi acuz de tentativă de mutilare a existenţei umane.

— Am notat, dar să ştiţi că nu este în avantajul dumneavoastră.

— De ce?

— Acuzatul care, la rîndu-i, acuză, înseamnă că nu are arme să se apere. E un principiu de drept moştenit în această parte a lumii. Dacă asta e tot ce aveţi de spus, înseamnă că trebuie să vă cer o condamnare foarte mare.

— Aţi formulat acuzaţia?

— Da: "grav pericol social; nu numai că nu-şi înţelege crima, dar şi teoretizează necesitatea ei."

— Bravo, veţi fi plătit bine pentru asta!

— Vă rog nu mă jigniţi. Eu vă vorbesc politicos şi, până în faţa plutonului de execuţie, vă voi vorbi la fel.

— Deci pedeapsa era stabilită dinainte. De ce mi-aţi mai notat depoziţia?

— Aşa sunt formele; jurisprudenţa...

— Bine, dar dacă ea trăieşte, pe mine de ce mă puteţi acuza? Cel mult de provocare de avort. Ce prevede legea pentru asta?

— Legea noastră poate să prevadă orice, pentru că o facem acuma. Vom face o lege special pentru dumneavoastră şi vă vom condamna la moarte.

— Dar nu se poate; puterea unui stat constă în respectarea legilor! în a avea legi pe care le respectă!

— Vă înşelaţi; puterea nu constă în a avea legi, ci legiuitori. Legiuitori care să facă legile aşa cum o cere momentul. Regret, dar depoziţia dumneavoastră a fost slabă ca apărare şi provocatoare în intenţie. Va trebui să vă cer condamnarea la moarte. Zău, vă purtaţi copilăreşte; parcă n-aţi fi inculpat cu adevărat!

— Parcă dumneavoastră sunteţi procuror cu adevărat!... La execuţie, cred că o să fiţi preotul. Iar, apoi, când veţi comunica corespondenţilor de presă rezultatele procesului, veţi redeveni purtătorul de cuvânt...

Am recunoscut, pentru prima dată la el o oarecare stîngăcie umană:

— Ce să-i faci? Dacă suntem obligaţi să facem economie de personal!... Şi preciză cu glas înţelept, ca şi cum m-ar fi consolat: în viaţă, totul e relativ. Putem fi o dată unii, altă dată alţii. Nu putem preciza nimic altceva, decât că suntem cei care ne vedem în clipa prezentă; în rest, totul e supus schimbării!

— Bine, i-am spus, dar nu lui, ci lui Haiu care mă ducea înapoi in celulă; dacă totul e relativ, înseamnă că o să ne mai întîlnim şi-n alte condiţii. Cine ştie ce veţi mai fi fiecare dintre voi!

Dînd un colţ şi asigurîndu-se că nu eram auziţi de nimeni, Haiu a fost mai uman:

— Eu nu uit că mi-aţi salvat viaţa. Aveţi grijă, orice aţi declara, ei tot vor să vă împuşte. Fiţi atent şi încercaţi să rezistaţi cât mai mult, mi-a spus. Situaţia e tulbure; a început o revoluţie mare. Şi eu de abia aştept un prilej ca s-o şterg de aici!

2

Cu toată interdicţia de care făcea caz, Haiu îmi vorbise mult într-o noapte atacând un subiect din care era evident că voia să obţină ceva de la mine: revoluţionarii adevăraţi, de care era plină închisoarea în care mă aflam, căpătau faimă din ce în ce mai mare în afară, înmulţindu-se necontenit şi avînd credit tot mai mult la populaţie.

Cu o curiozitate scormonitoare şi interesată în ochişorii săi ce scînteiau o electrică perfidie, vorbea mult, nelăsîndu-mi nici o clipă dubiul în

legătură cu faptul că voia să scoată ceva de la mine: poate unele informaţii în plus, poate o opinie care să folosească în anumite calcule ale şefilor săi poate o reacţie de a mea care să ducă la anumite concluzii cu ajutorul cărora aparatul lor de represiune să-şi fundamenteze vreo stratagemă.

Îmi era cald: ajunsesem la starea în care îmi era silă de mine
delăsîndu-mă într-o blazare resemnată, cu gust fad ca atunci când ai sentimentul nimicniciei tale culpabile. Pălăvrăgeam fără să-mi pese ce urmărea el să smulgă de la mine. De fapt, doream să uit imaginea hîdă, dezgustul pe care mi-l crea propria-mi persoană în postura de criminal care atacase o fiinţă fără apărare. Năclăiam într-o stare laşă *ca* şi căldura mucedă a închisorii. Nu mai aveam nici un sentiment al raţiunii care mă împinsese la crima mea şi-mi aşteptam condamnarea din ce în ce mai convins c-o meritam. Nimic nobil, nimic glorios în ceea ce făcusem. O
banală crimă pasională împotriva unei fiinţe slabe. Totul înjositor. Trăiam sentimentul deţinutului scîrbit de propria sa culpă care nu mai vrea nimic altceva decât să se termine odată totul.

În starea asta eram pentru Haiu o pradă uşoară şi docilă. Îi răspundeam zelos şi-i ascultam argumentele cu interesul real al celui care nu are altceva mai bun de făcut. Dar m-a surprins la un moment dat un lucru care-mi dădea peste cap toate bănuielile: Haiu vorbea despre cei in cauză cu un interes şi o admiraţie de-a dreptul invidioase.

— Se pare că te pasionează existenta lor, i-am spus incitîndu-l. Te fascinează. Da, da; iei parte la uciderea lor aici, dar existenta unei asemenea mişcări te ispiteşte, nu-i aşa?

Expresia naivă a feţei lui pătrate, ca la un pui de boxer, se lumină mulţumită şi ruşinată în acelaşi timp.

— M-aţi prins, îmi spuse privind în jur cu precauţie de animal atent, pentru ca să poată

recunoaşte în şoaptă: asta este! mă ispiteşte... Şi, cercetînd încă o dată înconjurul. Îmi mărturisi: Deţin o putere foarte mare fără să aibă la îndemînă nici un aparat poliţienesc. Vă spun sincer: pe mine, care am învăţat atâtea încât aş putea orirind să fiu un bun conducător pentru insularii mei, asta mă uimeşte!...

— Şi te ispiteşte să afli dedesubturile, să-ţi dai seama ce putere ocultă îi face să...

— Exact, exact! se luminară unghiurile capului lui care părea şi mai mare pe trupul diform... Ea ştiu multe, am învăţat foarte multe şi, totuşi, asta n-o pot încă înţelege.

— Au o forţă mare, care nu ştii de unde vine.

— Exact, exact... Mă gîndesc uneori că, dacă aş şti eu şi cum se capătă forţa asta, ehe...

— Ai da o lovitură de stat, sunt sigur!

Privi din nou în jur, manevrîndu-şi cu abilitate trupul doar în aparenţă greoi, şi rosti cu toată semidocta lui con-vingere:

— Păi, cu câte ştiu eu!... Şi ochişorii lui rotunzi mă priviră cu toată dorinţa de a mă convinge: Am văzut şefi mari, rare nu ştiau nici jumătate cit mine!... Eu sunt o capacitate, domnule, iar ei mă ţin aici, la închisoarea asta puturoasă!

— De ce nu treci de partea celorlalţi?... Da, nu mă privi uimit; te-ai răzbuna pe ăştia care nu te preţuiesc aşa cum trebuie.

A fost aprecierea pe care şi-o dorea, dar la care nu se aşteptase. L-am văzut muindu-se de plăcere şi numai faţă de brutalitatea soluţiei, numai ajungînd la fondul brutal a ceea ce-i propuneam, ripostă deodată:

— Cum să trec de partea lor, când eu...

Am încercat să-l ajut cu logica mea:

— Ai altă soluţie?

— Domnule, îmi răspunse el, ca şi cum s-ar fi opus tentaţiei, eu am pornit de jos şi am învăţat foarte multe tocmai în domeniul luptei împotriva acestor revoluţionari. Am învăţat în armată, unde

aveam instructori străini, dar am fost şi la cursuri de specializare pe un vapor al marii puteri, cu profesori de la marile lor şcoli. Am terminat primul, înaintea unora cu grade mai mari!... Cu ce-am deprins din viaţă, prin inteligenţa mea, consider că m-am format aproape perfect. N-ar fi păcat să-mi schimb orientarea acum, când ştiu atâtea?

— Ai dreptate. E vorba de o carieră în spate!

— O carieră, domnule; bine aţi spus! Ştiu să fac de toate: de la pază la diversiune, de la acţiuni de comando până la spionaj, de la diplomaţie, până la represiunea cea mai cruntă. Am o pregătire superioară la care nu pot renunţa.

Era foarte convingător în seriozitatea tristă cu care îşi enumera virtuţile.

— Cât au durat cursurile acelea la care ai participat? l-am întrebat ca un pedant al Europei universitare ce eram.

— Păi, au durat, domnule; au durat aproape şase săptămîni, îmi răspunse mîndru şi conştient de ceea ce se investise în el.

— Dar dacă şefii nu te recunosc şi te ţin în munci inferioare! l-am ajutat eu să reacţioneze mai departe, înfigîndu-i în minte un gînd trist, dar grav, ca şi mîndria lui faţă de perfecţiunea pe care o atinsese.

Atunci o lumină cubică s-a aşezat pe întregul cuprins al feţei lui, făcând să-i strălucească până şi fruntea îngustă în care nu ştiai cum putea încape atâta perfecţiune. O lumină încăpăţînată şi rea:

— Vor regreta ei lucrul acesta, spuse.

Şi nu mai privi nicăieri, ci tăcu ameninţător.

I-am respectat tăcerea. Era tăcerea unor mari ambiţii ce riscă să se realizeze mai ales la spiritele rudimentare. Pentru că ele nu au nici ruşine, nici simţul relativităţii cu care sunt dotate spiritele mai înalte. Sunt mîndre de orice fleac pe care îl ştiu şi cred că au învăţat totul, că deţin totul în materie de

inteligenţă, intuiţie şi ştiinţa lucrurilor. Prin această categorie, din păcate, învinq marile vanităţi.

— Să faci un lucru, Haiu, când vei ajunge mare conducător, i-am spus.

Iar el a luat cuvintele drept bune, foarte bune, şi m-a întrebat atent:

— Ce anume?

— Să porţi tocuri înalte la încălţăminte; asta îţi va da mai multă prestanţă, mai mult aplomb.

— Aşa am să fac, mi-a răspuns fără a se îndoi o clipă sau a avea vreun dubiu.

3

Ceea ce urmărea Haiu, sau, mai bine-zis, instinctul lui, ambiţia lui primitivă, se explica printr-o sete de putere care nu avea limite, tocmai pentru că ajunsese la concluzia că nu e vorba de nici o sofisticare, ci numai de pumn, ghilotină şi lipsă de scrupule. Ceea ce dorea cu tot dinadinsul în perfidia inteligentei lui native, a început să mi se lămurească prin nişte amănunte de-a dreptul de neconceput.

Precizez aici faptul că respectul lui faţă de mine era autentic, iar încrederea lui, în măsura în care instinctele proaspăt coborîtului din copaci îi permiteau, era iarăşi mai mare faţă de mine decât faţă de toţi semenii săi. Aşa că nu m-a mirat modul intim, chiar camaraderesc în care m-a rugat
să-l ajut. Nu cu mare lucru; cu deducţiile mele care nu mă costau nimic deîndată ce tot ascultam conversaţia.

Era vorba de conversaţia pe care urma să o aibă el cu un condamnat la moarte care fusese adus în celula despărţită de a mea doar prin frunzele de palmier îngrămădite în ţesătura deasă de sîrmă ghimpată. Îi auzeam gemetele, spasmele violente ale deselor treziri din somn şi paşii agitaţi ai

plimbărilor de veghe. Era un revoluţionar tînăr şi încăpăţînat, pe care urmau să-l execute a doua zi şi de la care Haiu spera să afle răspunsul la chinuitoarea lui întrebare: Ce-i făcea pe ei atât de puternici, cu ce erau ei mai presus de forţa celorlalţi, care era secretul că din ce în ce mai multă lume îi asculta, venea la chemările lor, risca totul şi înfrunta totul sub îndemnul lor... Dacă avea să afle şi asta, chiar pe sfert, pentru că, pe urmă, cu ajutorul meu, al deducţiilor mele, va ajunge el la o concluzie, Haiu considera că suma cunoştinţelor lui avea să cuprindă tot ce-i trebuie pe lumea asta unui om cu aspiraţiile şi ambiţiile sale.

Şi, într-adevăr, refuzând preotul, spunînd că sufletul lui e curat în faţa cauzei pentru care a luptat şi n-are nevoie de absoluţiunea vreunei religii, vecinul meu de detenţie şi, poate, de soartă, a fost mult mai îngăduitor cu Haiu. Poate pentru că propunerile plutonierului aveau un caracter foarte concret.

Omul urma să fie dat în zori la crocodili. Cu mâinile legate, într-un bazin în jurul căruia erau adunaţi toţi tovarăşii lui de detenţie, spînzurîrid deasupra apei de o funie care nu-l lăsa să se înece.

Haiu îi oferea ceva foarte promiţător: un crocodil flămînd la care să nu te bazezi doar pe ferocitate, ci şi pe foame. În felul acesta, chinul avea să dureze mai puţin, precipitîndu-se muşcătura capitală.

Cu glas doct, de specialist, bine format în cele aproape şase săptămîni de specializare, el vorbea şi de posibilitatea de a se lăsa funia mai lejeră pentru ca muşcăturile să nu înceapă de la picioare, în care situaţie, condamnatul este devorat în mai multe bucăţi vii, urmînd apoi un timp întreg până când ajunge să-şi de duhul. Prin câteva palme de funie în plus, ascunse într-un nod de care ştie doar condamnatul, el poate oferi crocodilului drept pradă de la început un organ vital, prin care îşi asigură sfîrşitul rapid. În fine, o a treia promisiune

era de a exersa cu condamnatul chiar în seara aceea o mişcare prin care tîmpla să-i ajungă de prima dată în dreptul unui colţ al crocodilului sau, dacă nu tîmpla, în cel mai rău caz ochiul, iar moartea să survină chiar mai înainte de a-şi simţi ţeasta cedînd crocant sub maxilarele atât de vestite ca forţă.

Egoist, fiindcă în asemenea situaţii nu se poate să nu fii, mă gîndeam la faptul că, eu, dacă mi se va hărăzi o asemenea moarte, aveam avantajul de a fi confidentul lui Haiu, aşa că voi putea exersa din timp pentru mijlocul cel mai rapid şi mai igienic.

Şi mi-am simţit craniul crănţănit de dinţii crocodilului.

Atunci m-am cutremurat pentru că am avut sentimentul morţii mele inutile. Nu mueam cu gloria şi cu un gînd nobil, nici măcar cu consolarea că lupta mea se va continua, precum cel de alături. Mueam stupid, fără rost, ca un animal sacrificat, lipsit de argumente pentru credinţa mea mai veche că omul dotat cu frumuseţi sufleteşti va învinge pe lumea asta.

Mueam stupid şi nimeni nu avea să ştie, în afară de mina, că eram victima unui război din care nu înţelesesem nimic.

Crunt gînd! M-a cutremurat tot şi, o vreme, tulburat, n-am mai fost în stare să ascult nimic, plutind în otrava propriei mele drame. Oroarea faţă de lumea de dincolo, cinismul discuţiei tehnice despre ceea ce avea să se întâmple unui om, doar peste câteva ore, căpătau ecouri foarte vagi în sentimentele mele egoiste.

M-am răsculat, totuşi, faţă de această autocauză: Nu era egoism. Era împotrivirea raţiunii la stupida idee de moarte fără rost. Moartea celui de alături avea un sens. Dar a mea?... Eu venisem aici să glorific un război din care nu mai înţelegeam nimic. Mueam lipsit de sens şi golit de tot sentimentul faţă de gloria altora, pe care-l avusesem cândva. Niciodată nu fusesem mai

departe ca acum de sentimentul byronian al sacrificiului. Poezia din mine căpătase un gust amar şi trist da inutilitate. Era gustul unei fiinţe neînsemnate în nobleţea sentimentelor ei, aflată la cheremul unor mari monştri meschini... Da, eram eu nobilul, generosul, dar ce folos?... Ei erau marea putere!

Gust penibil de laşitate sau, chiar, mai grav: de neputinţă!... Cert lucru: muream stupid.

Am început să receptez şi să pricep din nou sensurile vorbelor când glasul lui Haiu devenise mai de proroc şi spunea ceva de o credinţă cum că animalul care te devorează ia şi o parte din sufletul tău şi duce la îndeplinire unele lucruri pe care le-ai avut tu de făcut în viaţă.

În celula mucedă, improvizată din frunze de palmier şi ţesătura de sîrmă ghimpată, îmbibată de aerul fetid al mlaştinilor şi tulburată de plescăitul crocodililor cărora acum le aflasem rostul, era uimitor să-l auzi pe plutonierul-comandant cum ajunsese şi comentator de mitologie. Sufletul omului devorat lua forma unui dragon care se aşeza în jurul inimii animalului şi-l împingea la anumite ceasuri din anumite zile să facă ceea ce ar fi făcut el dacă ar fi rămas în viaţă. Acesta era avantajul unei asemenea execuţii faţă de celelalte care nu dădeau sufletului nici o posibilitate de reîncarnare.

Era convingător Haiu şi vorbea cu un anume tremolo ca şi cum, cu mîinile sale grăsane, ar fi făcut un cadou de mare preţ. Dar, la un moment dat, tocmai când ajunsese a fi mai pasionat în încîntarea lui, glasul celuilalt îl întrerupse:

— Degeaba; nu te încînta; eu sunt prea pămîntean ca să cred în asta!

Era un glas calm, consolator parcă la adresa lui Haiu care mizase prea mult ca să nu reacţioneze brutal:

— Dai înapoi? Te pomeneşti că nu vrei să-ţi ţii promisiunea!

— Am spus numai că nu pot crede în asemenea legende, răspunse glasul pe care-l auzisem mai înainte doar repetînd docil, cu dorinţa unui învăţăcel de a deprinde cât mai exact instrucţiunile lui Haiu privind modul de amplasare a tîmplei lîngă colţii crocodilului.

— Atunci în ce crezi, în ce naiba crezi? întrebă cu nerăbdare Haiu.

— Cred în ceea ce dumneata nu poţi înţelege: în forţa noastră foarte mare, fiindcă nu aşteptăm ajutor de la alţii şi nu vrem să ne supunem altora.

Era o ciudă, o speranţă şi o împotrivire în exclamaţia lui.

— Vrei să spui că în asta constă..., auzeam eu gîfîitul plutonierului.

— În asta. Populaţia e sătulă şi înţelege! Eu mor; am să-mi pun tîmpla la colţul crocodilului, dar...

N-am mai auzit decât uşa de zăbrele trîntită cu ciudă şi, asemenea, glasul lui Haiu:

— Ţi-am cerut să-mi spui...

— Ţi-am spus, se auzi precipitat glasul omului. Voi, până acum, v-aţi jucat de-a revoluţia şi i-aţi minţit. Noi nu-i minţim şi de aici va porni o revoluţie adavărată... Groaznic e doar că pe mine mă daţi la crocodili...

Tîrziu, după execuţie, când am dat cu ochii de Haiu, avea pleoapele, obrajii şi fălcile căzute, ca la un buldog bătrîn. Îi ştiam întrebarea, aşa că i-am luat-o înainte:

— Cred că nu te-a minţit, Haiu; nici n-a vrut să te înşele. Lucrurile stau cam aşa! Numai ei au şanse să învingă. Ar fi bine să te gîndeşti la asta.

— Vă daţi cu ei, îmi spuse el cu ură. Speraţi să învingă ei şi să vă salveze!

Era brutal şi m-a provocat. I-am spus-o de-a dreptul:

— Nu m-am gîndit pînă acum la salvarea mea prin ei, Haiu, cu toate că ar fi o soluţie.

— Dar de ce aveţi atâta încredere?!

— De ce?... Atunci m-am luminat şi i-am spus ceea ce ardea în mine de multă vreme: Haiu, am şi eu ceva sfânt pe lume, detest şi eu ceva.

— Ce detestaţi? întrebă el cu o precipitare nerăbdătoare.

— Pe trădătorii de revoluţii, Haiu! Pe cei ce batjocoresc revoluţiile. Pe cei ce deturnează revoluţiile, sau provoacă revoluţii false pentru a trage profituri personale. Sau pe cei care uită de unde şi cum au pornit revoluţia şi îi trădează idealurile în care au crezut cândva. Pentru că revoluţia este lucrul cel mai sfânt şi mai frumos pe lumea asta, cel mai însufleţitor pentru milioane de oameni şi eşti un criminal, o lepădătură dacă batjocoreşti milioanele de oameni!... Înţelegi, Haiu, e crima cea mai detestabilă pentru că asasinează lucrul cel mai frumos, cel mai nobil din existenţa omenirii: revoluţia. Revoluţia e curajul omenirii în slujba binelui, e adevăratul lucru în care poţi să crezi pe lume. Trădarea ei e mişelie pentru că vine de la o conştiinţă care mai întîi a înţeles-o! Nu urăsc pe nimeni mai mult pe lume ca pe trădătorii de revoluţii. Datorită lor, datorită existenţei lor, astăzi au apărut industrii şi afaceri întregi care se ocupă cu trădarea revoluţiilor, cu deturnarea lor. Au apărut puteri care inventează revoluţii false, în favoarea intereselor lor meschine, batjocorind adevăratele credinţe ale popoarelor. Ele cheltuiesc imens cu o industrie de contrarevoluţie, cu instruirea de falşi revoluţionari sau cumpărarea unora slabi. De asta, omul acela mort acum, sau zbătîndu-se în burta unui crocodil ţi se părea atât de tare. El ştie că merită să se sacrifice pentru revoluţia sa şi de asta e puternic, înţelegi, Haiu?

— De crocodili îi era frică.

— Fiindcă era om; dar tocmai de asta, înţelegi, Haiu, trebuie detestaţi trădătorii de revoluţie, cei care uită de ea după ce şi-au atins scopurile. Trebuie detestat cel care batjocoreşte frumuseţea

tragică a unei revoluţii, înţelegi, Haiu, înţelegi ce-ţi spun?... Mă înţelegi?

Îmi răspunse cu o sinceritate deplină:

— Nu vă înţeleg, dar tare frumos vorbiţi!

Admiraţia sinceră plutea în ochii mititei, de căţel docil şi tembel, deocamdată, dar al cărui caracter de abia urmează să producă surprize odată cu maturizarea.

4

Când s-a anunţat că sunt condamnat la moarte, a venit la mine Maria. Închisoarea nu era amenjată în aşa fel încât să aibă un vorbitor. Era mai degrabă o îngrămădire de cuşti scîrboase, umede, prin care circulau şopîrlele şi şobolanii, făcută spre a ţine captive animale de pădure. Vorbeam de o parte şi de alta a zăbrelelor de la uşa mea, păziţi cu decenţă de Haiu.

— Aş vrea să fiu eu cea care-ţi ia ultimul interviu, îmi spuse ea nici tristă, nici veselă, ci cu o preocupare profesională propriu-zisă.

— Nu am nimic împotrivă; eşti un om meticulos şi atent la meserie, aşa că spiritul meu va fi reprezentat întocmai chiar dacă interviul apare după ce eu...

A clipit puţin melancolică din pleoapele ei cu gene urîte dar consecvenţa lucrului pe care îl avea de făcut şi-a păstrat-o:

— Îmi dai, adică, îmi reciţi, ca să-mi notez, şi-o poezie?... Eventual cea dedicată Cristinei.

— Bravo! Am spus eu că te pricepi... Vrei s-o pui în final, nu?... Mă vor plînge mii de oameni care habar n-au avut de mine.

— Îţi promit, spuse ea fără să fie prea sentimentală, ci, mai degrabă, atentă la problemă, sprijinindu-se de gratii cu degetele ei groase, cam

neplăcute la o femeie; am gîndit un lucru tare, care să facă senzaţie. Am
să-l scriu cu grijă: nici prea sentimental, dar nici lipsit de fior, conform temperamentului tău. Şi am să-l scriu exact în timpul când tu vei fi la execuţie, ca să redau exact ceea ce simt eu în momentul acela. O.K.?

— O.K.

— Mersi; înseamnă că-ţi dai seama că am găsit o formulă originală şi-o voi vinde bine, aşa că te voi populariza cum se cuvine.

— Mersi, Maria, eşti o fată bună şi te animă, într-adevăr, sentimente colegiale.

Cu aceeaşi francheţe sinceră şi nesentimentală, ridică pleoapele mult şi, cu ochii ei desenaţi banal pe faţa nici plăcută, nici neplăcută, îmi spuse constatativ, fără prea mare regret:

— Dacă tu n-ai vrut să ajungem la altfel de sentimente!

— Ai dreptate, i-am spus, mai mult ca s-o consolez; acum e prea tîrziu.

A fost singurul moment încurcat pentru că m-a privit ceva mai mult cu miopia ei neplăcută şi mi-a spus fără culoare în glas:

— Arăţi bine, aşa slăbit cum eşti, în spatele zăbrelelor. Părul tău cărunt şi faţa de puştan ambiţios au o distincţie rară. Poate că e numai spectrul morţii care te face atât de frumos, dar mie mi-ai plăcut întotdeauna.

— Lasă asta, am încercat eu din nou s-o consolez. Tu eşti o mare gazetăriţă şi gîndeşti totul la modul profesional; îţi gîndeşti frazele, acum, de asta vorbeşti aşa... Ştiu, ai vrea să te şi culci cu mine...

— Dar tu ai vrea?

— Ca să-ţi satisfac curiozitatea profesională, să poţi apoi descrie cum se întîmplă în situaţia asta cu un condamnat la moarte, sigur că da! i-am răspuns deosebit de serios şi chiar înţelegător.

Iar ea m-a întrebat la fel; şi serviabilă şi interesară:

— Să fac demersuri pentru asta la comandantul închisorii?

— Mai vedem noi. Hai întîi să terminăm interviul.

Totul suna trist, încet şi neexpresiv în vorbele noastre, ca într-o discuţie de afaceri necesară, dar lipsită de entuziasm. Haiu moţăia mai încolo, discret, trezindu-se doar când alunga şobolanii.

— Chiar n-ai făcut nici un demers, nici o încercare de a scăpa? m-a întrebat ea.

— Am cerut să fie anunţat guvernul ţării mele, să se întîmple lucrurile măcar cu ştiinţa lui.

— Şi ei ce zic?

— Da; pesemne că de asta mă mai ţin, dar e un aspect formal, ca să arate că nu trec cu vederea ţara mea; m-au anunţat, însă, că fiind vorba de o crimă pe teritoriul lor, nimeni nu mă poate salva.

— Despre Cristina se spune că e în afara pericolului.

— Da, dar, după legea lor, ei consideră şi fetusul fiinţă vie; deci crima e crimă.

— Am auzit; a apărut o asemenea lege peste noapte. Eşti important, ce mai vrei, dacă au făcut şi o lege special pentru tine! Vor cu orice chip să scape de persoana ta. Ştii prea multe, ai intrat şi în familie. Îţi dai seama că nu le convine să scapi şi să publici toate astea.

— Îmi dau, am spus eu, mai degrabă conştient, decât resemnat.

— Aşa că, cine ştie, chiar dacă reuşeşte guvernul tău să te scoată de aici, ei pun pe cineva şi tot te curăţă, oriunde-ai fi. Găsesc ei un pretext; nu le convine să vorbeşti.

— Au dreptate; din punctul lor de vedere, au dreptate.

— Am auzit că şi depoziţia ta... În sfîrşit, puteai să fii mai diplomat, dar, dacă ai făcut-o, ai făcut-o!

Îşi ştergea cu modestie gînditoare ochelarii şi, deodată, se hotărî:

— Haide, în afară de ce le-ai spus lor. Gîndeşte-te şi pentru mine la o frază-două de excepţie: ce mesaj vrei să laşi tu omenirii? Te rog, concentrează-te o clipă; fă-o pentru mine, dar şi în interesul memoriei tale!

— Ai dreptate... şi nu e prea uşor. Când eram furios pa ei, le-am spus tot. Acum tu eşti atît de bună şi de răbdătoare încât nu-mi vine nici o idee...

— Fă un efort.

— În orice caz, cum să-ţi spun, ar trebui să se ştie, să atragi atenţia în numele meu că... că viaţa e scurtă, e foarte scurtă!... Na, că ţi-am spus o prostie, cel mai banal lucru; dar nu asta voiam să-ţi spun, ci legat de asta. Reia aşa: Viaţa fiind scurtă, foarte scurtă şi trecătoare pentru noi, pentru fiecare individ, nimeni nu trebuie să aibă vreun drept de-a ne-o face cum vrea el... Mă înţelegi, Maria? Adică nimănui nu-i este permis ca, datorită intereselor pe care el le are, să schimbe traiectoria fiinţei umane. Trebuie spus ritos acest lucru pentru că foarte mulţi încearcă sau îşi permit s-o facă. În timpul vieţii, omul de-abia dacă are timp să afle o parte din adevărurile despre ea şi, oarecum, să se mai desăvîrşească. Or, ei încearcă să nu ne lase să ştim prea multe lucruri, tocmai pentru a-şi face interesele...

Sunt, poate, confuz, dar vezi tu ce scoţi din asta: cât mai inimos şi mai convingător. Îmi promiţi?

— Îţi promit.

— Uite, îţi dau un exemplu din meseria noastră; poate nu e cel mai concludent, dar vezi tu cum găseşti altele: gîndeşte-te la informaţiile despre situaţia din lume şi câtă nevoie are omul de ele *ca* să ştie, vorba aceea — "pe ce lume trăieşte". Ei bine, nimeni nu ni le dă exact. Fiecare încearcă să deruteze făcându-şi reclamă la ceva, propagandă pentru ceva, diversiune faţă de altceva. Nu e o crimă: viaţa să fie atât de scurtă şi să nu poţi şti

cinstit pe ce lume te afli, fiindcă ei au interes să-ţi prezinte lucrurile aşa cum vor?!... Iar ăsta nu e cel mai grav exemplu; mai găseşti tu altele, Maria, fiindcă nu mi-e capul acum la asemenea gînduri şi, în curînd, capul nu-mi va mai fi al meu. Dă cât mai multe exemple despre modul cum interesele lor meschine conduc la scâlcierea vieţii oamenilor şi fă în numele meu un apel în sensul ăsta. O.K.?...

— O.K., m-a asigurat ea, notîndu-şi cu conştiinciozitate nu numai ce-i spuneam, ci şi lucrurile la care o rugam să *se* mai gîndească.

— Va ieşi foarte interesant! spuse ea mulţumită, cu pricepere profesioanală, după ce făcu oarecare ordine, printre ideile din blocnotes.

— Eşti o mare profesionistă, Maria, am simţit nevoia să-i spun. Ai învăţat meseria asta din scoarţă-n scoarţă. Cred c-ai fost o studentă eminentă. Erai fată săracă, nu-i aşa?

— Eram, răspunse ea, respectîndu-mi întrebarea, chiar dacă o deranja. Eram şi săracă şi urîtă, deci asta rămînea singura mea şansă.

Vorbeam calm, încet, ca oamenii care au timp, dar minaţi de un curent generat de meticulozitatea ei profesională. Când a plecat, l-am chemat pe Haiu şi i-am şoptit:

— Ziceai că ai motiv să-mi fii recunoscător. Spune-mi, porcărie din aia, băutură adormitoare, cum ne dădeai pe aeroport, se găseşte pe aici?

— Şi dacă se găseşte? întrebă el precaut.

— Fă-mi rost; nu mai am nervi, nu mai am răbdare. Dă-mi să dorm până vine vreun răspuns din ţara mea sau până când mă execută. Nu mai am nervi!

5

M-am trezit zguduit de vocea tunătoare a Iui Jesus. De mîinile şi de glasul lui. Şi am remarcat în

spate aşteptarea ameninţătoare a câtorva militari printre care nu era Haiu.

— Idiotule, ce porcărie ai luat că nu te pot trezi?

— O cunoşti, ai băut-o şi tu; am avut eu, somnoros, umorul să-i răspund.

— Hai, hai mai repede; haide, că ăştia vor şi protocol. Îmbracă astea.

— Vor să mă împuşte în haine noi? am întrebat încă somnoros, apoi am făcut gesturile mecanic, readormind.

Ştiu doar că m-au luat, m-au înconjurat, m-au dus. Parcurgeam culoarele închisorii aşa cum îmi închipuisem, la modul cel mai banal, ultimul drum. Şi eram în sinea mea vesel că-l lăsaseră pe Jesus să fie cu mine. "Se cunoaşte, îmi trecea prin minte, că omenirea a mai avansat. Vor moartea mea; e normal ca să nu le pot juca nici o festă» dar se poartă cât de cât uman, fără protocolul acela rigid şi sacerdotal al execuţiilor. Dacă are să se termine repede, încă voi mai fi sub efectul băuturii lui Haiu, aşa că puţin îmi pasă!"...

Am intrat într-o sală mare, albă, despre care, pe urmă, mi-am dat seama că era descoperită. Un fel de careu. Pesemne că zidul din fund era pentru... Acolo e şi un cordon de militari în formă de pluton.

Deci mie nu-mi făceau cinstea să mă dea la crocodili. Mă omorau după legile ţării mele.

— Acum, purtătorul de cuvânt va apărea în chip de popă, i-am spus lui Jesus cu toată ironia de care eram capabil.

Şi într-adevăr, l-am simţit apropiindu-se de mine.

Aşa cum îmi propusesem, ultimele clipe voiam să le petrec retrăind cele mai frumoase amintiri. Mi-am imaginat iarna de pe dealurile noastre eu întors de la săniuş, uscîndu-mă în dogoarea flăcărilor de la sobă şi mama intrînd cu un braţ de rufe îngheţate.

Iarna, în toată splendoarea ei, luînd mirosul de la frăgezimea obrajilor mamei.

Deodată, însă m-am trezit luînd eu rufele în braţe. Un pachet mare; nu prea greu, însă mare.

— Dar sunt rufele mamii, am protestat; ea trebuie să le calce!

Se petrecea însă, bizar, altceva decât în visul meu:

— Nu, nu, vă rog, păstraţi-le; este darul nostru, omagiul nostru!

Încă mai vedeam rufele în locul pachetului mare care-mi apăsa braţele:

— Ce fel de omagiu?

— Omagiul nostru la încheierea misiunii dumneavoastră aici. Dacă vă amintiţi, când aţi venit, guvernul nostru v-a făcut cadou un stilou cu care să vă scrieţi reportajele; acum, ta semn de omagiu pentru modul cum aţi susţinut lupta noastră în activitatea dumneavoastră gazetărească, vă înmînăm şi restul trusei de birou ca să vă amintiţi mereu de zilele petrecute aici în insula noastră.

Era, într-adevăr, glasul purtătorului de cuvânt. În toată abulia mea, îl recunoşteam. Şi-i vedeam şi hainele care nu erau de popă. Mai vedeam, de asemenea, mîinile unora oare aplaudau sau ridicau cupe de şampanie.

— Dar ce e aici? O execuţie cu recepţie? am întrebat.

Şi m-am prăvălit peste braţul lui Jesus care mă trăgea puternic.

— Vă mulţumim şi vom păstra această amintire! l-am auzit strigînd...

Apoi mi-am dat seama că mă tîra după el, ducând un pachet la fel de voluminos ca şi al meu.

De-abia după ce m-a trîntit în maşină şi a demarat, l-am auzit cu toate inflexiunile glasului său:

— Idiotule! Tocmai acum trebuia să bei toată porcăria aia!

— Dar ce voiau? l-am întrebat.

— N-ai văzut? întrebă şi el furios, conducând maşina prin hopuri. Voiau recepţie şi cadouri de despărţire; fotografii de presă şi muşamalizare totală.

— Şi ce nevoie era de circul ăsta?

— Dormi acolo şi lasă-mă să conduc; e bine să ajungem cât mai departe... Dacă se răzgîndesc!

6

Când m-am trezit, maşina era undeva între copaci, pe marginea drumului, iar noi ne aflam într-o poieniţă. Ochii mari ai bărbosului mă priveau cu o satisfacţie amuzată:

— E?

Am privit încă o dată în jur, m-am frecat bine la ochi, rotindu-mi-i cu suspiciune şi, când violet, când portocaliu, într-un miraj amintind de primordialităţi, legănîndu-mă şi mîngîindu-mă în mîngîierea legănată a firelor ei...

— Iarba dinosaurilor! am exclamat.

— Iarba dinosaurilor, a confirmat bărbosul.

— Cunoşteai locul, sau ai ajuns întîmplător?

— Ce contează? a răspuns el uriaş şi flegmatic, scărpinîndu-şi uniforma transpirată; uniforma lui, cămaşa aceea, adică, ce nu inspira prea mult sentimentul curăţeniei. Important este că te-am adus aici. E minunea insulei ăşteia, nu-i aşa?

— Ştii ce mă gîndeam, Jesus; uite, sunt porc, dar mă gîndesc chiar mai înainte de a te întreba cum m-ai salvat: fiecare insulă pesemne că are ceva, ceva de nepreţuit, aşa cum e iarba asta de aici.

— Unde vrei să ajungi?

— La un porc cum e generalul, care vrea, pentru el, lucrul cel mai de preţ al fiecărei insule. Ştii, mă gîndeam că şi noi, oamenii, suntem fiecare câte o

insulă cu iarba noastră de preţ. Tu, de exemplu; iarba ta de preţ este... Bine, am înţeles! N-are rost să mai discutăm. Spune-mi mai bine cum m-ai salvat din ghearele lor? Ce le-ai spus?

Se pregătise pentru întrebarea asta. Era şi el om, avea şi el doza lui de cabotinism; nu se putea să nu se fi pregătit! L-am simţit cum, cu o satisfacţie interioară (interioară pe măsura lui de uriaş bărbos), o face pe modestul şi-mi spune:

— Nu cunoşti tu teoria mea cu vorbitul ca stare de existenţă!... M-am dus la ei şi m-am trezit vorbind. Asta e tot. Am pălăvrăgit ca să mă aflu în treabă şi, cine ştie ce dracu' le-am spus, că m-am trezit cu ei făcându-mi-te cadou... Habar n-am ce le-oi fi spus, că omul vorbeşte doar aşa, ca să se afle în treabă!

— Ca să simtă că-şi trăieşte existenta de fiinţă vorbitoare '... am intrat şi eu în jocul lui.

— Exact! confirmă el hohotind. Mi-au dat să beau, eu am pălăvrăgit; pe urmă m-am trezit nu numai că mi te dau cadou, dar vor şi recepţia aceea în care ne înmînează darurile.

— Ce daruri?

— Cutiile alea mari din maşină; omagiul oficialităţilor de aici!

— Aha!

Am rîs o bucată de vreme cu el, tăvălindu-ne ca nişte mistreţi în iarba dinosaurilor. Era plăcut sentimentul, dar nu mult mai grozav decât în iarba mea de la munte! Şi, deodată, am simţit nevoia să-i spun ceva:

— Jesus, trebuie să-ţi mărturisesc: am rîs forţat acum; am rîs doar ca să-ţi fac ţie plăcere. Am simţit bucuria ta şi n-am vrut să ţi-o întunec.

— De ce să mi-o întuneci?

— Mă tem că nu mai pot să rîd. Am rămas cu tara asta. Prea am trecut prin multe întîmplări neobişnuite! Am să rămîn ca francezul, grav şi fără haz. Am mai văzut eu un personaj asemănător; unul cu o cicatrice mare. Trecuse prin atâtea

chinuri încât nu mai avea chef de glume. Orice vorbă a lui...

M-am trezit c-un pumn zguduitor:

— Idiotule! Tu crezi că eu n-am trecut prin multe?! Şi ce dacă? Asta ar însemna să ne pierdem umorul?

— Nu ştiu, Jesus, i-am răspuns trist; încă nu ştiu. Mai bine spune-mi, fără glumă, cum m-ai salvat.

L-am simţit frământîndu-se şi decizînd:

— În fine, e mai bine să ţi-o spun acuma decât să ajung vreodată să ţi-o spun la supărare: Preţul a fost cartea pe care mă pregătesc de zece ani s-o scriu.

— Aşa de mare?

— Meriţi, idiotule! Orice fiinţă umană merită. Pentru că, atunci când salvezi un om de la moarte, este ca şi cum ai salva omenirea. Cu un om salvat, poţi reface o omenire. Ţi-o spun ca să nu crezi că, neapărat, de dragul tău. Din principiile mele, *hereje!*

— Şi cum ai făcut?

— Le-am spus că ştiu unde vor să-şi mute poligonul, unde vor să mute războiul şi că, dacă nu te eliberează, îi dau în vileag.

— Şi chiar ştiai?

— Da, ştiam. În zilele din urmă, trăsesem toate concluziile. Nu ţi-am spus, doar, că eu vreau să dau lovitura cea mare.

— Şi puteai s-o dai!

— Acum, gata! Îmi mai trebuie zece ani ca s-o dau din nou!... Să-i fi văzut cât de galbeni erau. Nu puteau crede că numai prin deducţie am ajuns să ştiu unde vor să mute războiul. Le-am spus clar: Va apărea în toată presa ştirea, înainte ca voi să puteţi să-l declanşaţi.

— Jesus, dar nu se poate să ratezi aşa ceva. Hai să-i demascam!

— Nu se mai poate. Crezi că-s proşti. Au ei şi o a doua formulă pe care n-am dibuit-o încă. Nu-i

nimic, tot îi prind eu!

Ne îndreptam spre maşină fără nici un chef şi fără să ne pese de iarba dinosaurilor pe care o călcam.

— Trebuie prinşi, Jesus, trebuie prinşi... Îi spuneam cu regret, desfăcând cutia cadoului meu.

— Eu nu-s tîmpit, îmi spuse bărbosul devenind deodată deosebit de serios şi de grav; nu-s tîmpit să fac sacrificii inutile. Inutilă era moartea ta; dar tu, dacă trăieşti, poţi folosi.

— Nici tu, deci, nu eşti un dezinteresat! i-am spus ca o glumă tristă.

Dar nu avea chef de glume. Bărbosul uriaş din faţa mea au mai avea chef de glume:

— În lumea asta cinică, mai poţi fi un dezinteresat?! m-a scuipat el ca şi cum ar fi vrut să mă aducă la realitate... Când ei sunt stupizi, dar puternici, mai poţi fi dezinteresat?!

— Venisem aici să glorific eroismul, m-am scuzat fiindcă întrebarea lui prea năvălea asupră-mi.

Iar el m-a luat de umeri şi m-a zguduit:

— Fiindcă suntem în iarba asta puturoasă, gîndeşte-te că ar apare şi un dinosaur!

— Şi?

— Şi fii tu dezinteresat; spune-ţi că este o relicvă înapoiată, în vreme ce el, cu o călcătură foarte uşoară, te striveşte. De ce? Numai pentru că e mare şi puternic. Nu contează că tu eşti mai inteligent şi cu milioane de ani mai evoluat! Nu e vreme de sacrificii inutile, *hereje!*

— Şi, dacă m-ai salvat de la sacrificiu, ce-ai realizat?

— Dacă te-am salvat, îi reveni lui buna dispoziţie, înseamnă că acum suntem doi; iar, dacă suntem doi, înseamnă că putem fi din ce în ce mai mulţi. Aşa că, îi vom demasca noi; îi vom anihila, *hereje,* asta-i. Pregăteşte-te să alarmăm omenirea!

Atunci, o grupă de soldaţi a apărut în faţa noastră. Mi-am amintit de

ce-mi spusese Maria: că eram prea periculos ca să nu caute să mă omoare oricum. Şi m-am pregătit să fac orice, să cad numai eu salvînd viaţa uriaşului.

Dar, în clipa în care lăsam cadoul încercând să pun mîna pe armă,
m-am trezit fată în faţă cu Haiu.

— Ce-i, i-am spus nebinevoitor, te-au trimis după mine?

Haiu era uimit şi bucuros:

— Nu, domnule, cum poate să vă treacă prin minte aşa ceva? Am fugit eu!

— Ai fugit? Şi unde te vei ascunde?

— La mine, în sud! Uitaţi-vă cîţi am strîns — arătă spre însoţitorii lui — până ajung acolo, fac o armată; o mare armată!

— Te faci mareşal Haiu, prevăd eu!

Şi, văzîndu-l că se uita pofticios la trusa de birou filigranată: mapă, tampon, presse-papier, călimări, i-am pus-o repede în braţe.

— Mi-o daţi mie? E minunat!

— Bineînţeles; cu toate că arată a artizanat local, să ştii că, undeva, pe dos, trebuie să scrie "made in Italy". S-o pui pe biroul tău când vei ajunge mare!

A mîngîiat pofticios sîrmăria suflată în aur si mi-a spus cu convingere:

— Să ştiţi c-am s-o pun!

— Dar ce-ai de gînd să faci? l-am întrebat, simţind cum bărbosul rîdea în spatele meu.

— Cum ce să fac, domnule? Mă duc acolo, la mine, şi-am să fac un război civil.

— Treci, deci, de partea revoluţionarilor, aşa cum am vorbit noi cândva?

— Nu, domnule; ei vor cuceri restul insulei, dar nu ajung până acolo.

— Eşti sigur?

— Absolut. Acolo eu voi fi tare, fiindcă voi da posibilitate marii puteri
să-şi încerce armele după ce va fi alungată de aici!

— Să-şi încerce armele în războiul civil pe care-l provoci?

— Da, domnule, răspunse el docil şi mîndru.

— Şi ai de gînd să dirijezi bătălii?

— Sigur; chiar sunt bucuros că v-am întîlnit. Am să vă rog să scrieţi despre armata mea, să ne glorificaţi.

— Cu plăcere, Haiu; dar spune-mi ce-ai să realizezi cu războiul ăsta civil?

— Cum ce-am să realizez, domnule? mă întrebă oarecum indignat în importanţa pe care şi-o dădea. Am să fac o republică, domnule, iar apoi mă proclam regele ei!

SFÎRŞIT

Table of Contents

Title page

Table of Contents

Title page 1